။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

၁၂. ဣဒ္ဓိဝိဓနိဒ္ဒေသော

အဘိညာကထာ

၃၆၅. ဣဒါနိ ယာသံ လောကိကာဘိညာနံ ဝသေန အယံ သမာဓိဘာဝနာ အာနိသံသာတိ ဝုတ္တာ, တာ အဘိညာ သမ္ပာဒေတုံ ယသ္မာ ပထဝီကသိဏာဒီသု အဓိဂတစတုတ္ထဇ္ဈာနေန ယောဂိနာ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော။ ဧဝဉှိဿ သာ သမာဓိဘာဝနာ အဓိဂတာနိသံသာ စေဝ ဘဝိဿတိ ထိရတရာ စ, သော အဓိဂတာနိသံသာယ ထိရတရာယ သမာဓိဘာဝနာယ သမန္နာဂတော သုခေနေဝ ပညာဘာဝနံ သမ္ပာဒေဿတိ။ တသ္မာ အဘိညာကထံ တာဝ အာရဘိဿာမ။

ဘဂဝတာ ဟိ အဓိဂတစတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိနံ ကုလပုတ္တာနံ သမာဓိဘာဝနာနိသံသဒဿနတ္ထဉ္စေဝ ဥတ္တရုတ္တရိ ပဏီတပဏီတဓမ္မဒေသနတ္ထဉ္စ “သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒာတေ အနင်္ဂဏေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ ဣဒ္ဓိဝိဓာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတိ။ သော အနေကဝိဟိတံ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပစ္စနုဘောတိ ဧကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ ဟောတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၈) နယေန ဣဒ္ဓိဝိဓံ, ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဉာဏံ, စေတောပရိယဉာဏံ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ, သတ္တာနံ စုတူပပာတေ ဉာဏန္တိ ပဉ္စ လောကိကာဘိညာ ဝုတ္တာ။

တတ္ထ ဧကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ ဟောတီတိအာဒိကံ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ ကာတုကာမေန အာဒိကမ္မိကေန ယောဂိနာ ဩဒါတကသိဏပရိယန္တေသု အဋ္ဌသု ကသိဏေသု အဋ္ဌ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ –

ကသိဏာနုလောမတော, ကသိဏပဋိလောမတော, ကသိဏာနုလောမပဋိလောမတော, ဈာနာနုလောမတော, ဈာနပဋိလောမတော, ဈာနာနုလောမပဋိလောမတော, ဈာနုက္ကန္တိကတော, ကသိဏုက္ကန္တိကတော, ဈာနကသိဏုက္ကန္တိကတော, အင်္ဂသင်္ကန္တိတော, အာရမ္မဏသင်္ကန္တိတော, အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိတော, အင်္ဂဝဝတ္ထာပနတော, အာရမ္မဏဝဝတ္ထာပနတောတိ။

ဣမေဟိ စုဒ္ဒသဟိ အာကာရေဟိ စိတ္တံ ပရိဒမေတဗ္ဗံ။

၃၆၆. ကတမံ ပနေတ္ထ ကသိဏာနုလောမံ။ပေ.။ ကတမံ အာရမ္မဏဝဝတ္ထာပနန္တိ။ ဣဓ ဘိက္ခု ပထဝီကသိဏေ ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, တတော အာပောကသိဏေတိ ဧဝံ ပဋိပါဋိယာ အဋ္ဌသု ကသိဏေသု သတက္ခတ္တုမ္ပိ သဟဿက္ခတ္တုမ္ပိ သမာပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **ကသိဏာနုလောမံ** နာမ။

ဩဒါတကသိဏတော ပန ပဋ္ဌာယ တထေဝ ပဋိလောမက္ကမေန သမာပဇ္ဇနံ **ကသိဏပဋိလောမံ** နာမ။

ပထဝီကသိဏတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဩဒါတကသိဏံ, ဩဒါတကသိဏတောပိ ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပထဝီကသိဏန္တိ ဧဝံ အနုလောမပဋိလောမဝသေန ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇနံ **ကသိဏာနုလောမပဋိလောမံ** နာမ။

ပဌမဇ္ဈာနတော ပန ပဋ္ဌာယ ပဋိပါဋိယာ ယာဝ နေဝသညာနာသညာယတနံ, တာဝ ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇနံ **ဈာနာနုလောမံ** နာမ။

နေဝသညာနာသညာယတနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနံ, တာဝ ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇနံ **ဈာနပဋိလောမံ** နာမ။

ပဌမဇ္ဈာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နေဝသညာနာသညာယတနံ, နေဝသညာနာသညာယတနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနန္တိ ဧဝံ အနုလောမပဋိလောမဝသေန ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇနံ **ဈာနာနုလောမပဋိလောမံ** နာမ။

ပထဝီကသိဏေ ပန ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ တတိယံ သမာပဇ္ဇတိ, တတော တဒေဝ ဥဂ္ဃာဋေတွာ အာကာသာနဉ္စာယတနံ, တတော အာကိဉ္စညာယတနန္တိ ဧဝံ ကသိဏံ အနုက္ကမိတွာ ဈာနဿေဝ ဧကန္တရိကဘာဝေန ဥက္ကမနံ **ဈာနုက္ကန္တိကံ** နာမ။ ဧဝံ အာပောကသိဏာဒိမူလိကာပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

ပထဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ပုန တဒေဝ တေဇောကသိဏေ, တတော နီလကသိဏေ, တတော လောဟိတကသိဏေတိ ကမိနာ နယေန ဈာနံ အနုက္ကမိတွာ ကသိဏဿေဝ ဧကန္တရိကဘာဝေန ဥက္ကမနံ **ကသိဏုက္ကန္တိကံ** နာမ။

ပထဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတော တေဇောကသိဏေ တတိယံ, နီလကသိဏံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ အာကာသာနဉ္စာယတနံ, လောဟိတကသိဏတော အာကိဉ္စညာယတနန္တိ ကမိနာ နယေန ဈာနဿ စေဝ ကသိဏဿ စ ဥက္ကမနံ **ဈာနကသိဏုက္ကန္တိကံ** နာမ။

ပထဝီကသိဏေ ပန ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ ဣတရေသမ္ပိ သမာပဇ္ဇနံ **အင်္ဂသင်္ကန္တိကံ** နာမ။

ပထဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တဒေဝ အာပောကသိဏေ။ပေ။ တဒေဝ ဩဒါတကသိဏေတိ ဧဝံ သဗ္ဗကသိဏေသု ဧကဿေဝ ဈာနဿ သမာပဇ္ဇနံ **အာရမ္မဏသင်္ကန္တိကံ** နာမ။

ပထဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ အာပောကသိဏေ ဒုတိယံ, တေဇောကသိဏေ တတိယံ, တယောကသိဏေ စတုတ္ထံ, နီလကသိဏံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ အာကာသာနဉ္စာယတနံ, ပီတကသိဏတော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ , လောဟိတကသိဏတော အာကိဉ္စညာယတနံ, ဩဒါတကသိဏတော နေဝသညာနာသညာယတနန္တိ ဧဝံ ဧကန္တရိကဝသေန အင်္ဂါနဉ္စ အာရမ္မဏာနဉ္စ သင်္ကမနံ **အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိကံ** နာမ။

ပဌမံ ဈာနံ ပန ပဉ္စင်္ဂိကန္တိ ဝဝတ္ထပေတွာ ဒုတိယံ တိဝင်္ဂိကံ, တတိယံ ဒုဝင်္ဂိကံ, တထာ စတုတ္ထံ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ပေ။ နေဝသညာနာသညာယတနန္တိ ဧဝံ ဈာနင်္ဂမတ္တဿေဝ ဝဝတ္ထာပနံ **အင်္ဂဝဝတ္ထာပနံ** နာမ။

တထာ ဣဒံ ပထဝီကသိဏန္တိ ဝဝတ္ထပေတွာ ဣဒံ အာပောကသိဏံ။ပေ။ ဣဒံ ဩဒါတကသိဏန္တိ ဧဝံ အာရမ္မဏမတ္တဿေဝ ဝဝတ္ထာပနံ **အာရမ္မဏဝဝတ္ထာပနံ** နာမ ။ အင်္ဂါရမ္မဏဝဝတ္ထာပနမ္ပိ ဧကေ ဣစ္ဆန္တိ။ အဋ္ဌကထာသု ပန အနာဂတတ္တာ အဒ္ဓါ တံ ဘာဝနာမုခံ န ဟောတိ။

၃၆၇. ဣမေဟိ ပန စုဒ္ဒသဟိ အာကာရေဟိ စိတ္တံ အပရိဒမေတွာ ပုဗ္ဗေ အဘာဝိတဘာဝနော အာဒိကမ္မိကော ယောဂါဝစရော ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ သမ္ပာဒေဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ အာဒိကမ္မိကဿ ဟိ ကသိဏပရိကမ္မမ္ပိ ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု စ ဧကောဝ သက္ကောတိ။ ကတကသိဏပရိကမ္မဿ နိမိတ္တုပ္ပာဒနံ ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု စ ဧကောဝ သက္ကောတိ။ ဥပ္ပန္နေ နိမိတ္တေ တံ ဝဍ္ဎေတွာ အပ္ပနာဓိဂမော ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု စ ဧကောဝ သက္ကောတိ။ အဓိဂတပ္ပနဿ စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ စိတ္တပရိဒမနံ ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု စ ဧကောဝ သက္ကောတိ။ စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ ပရိဒမိတစိတ္တဿာပိ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ နာမ ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု စ ဧကောဝ သက္ကောတိ။ ဝိကုဗ္ဗနပ္ပတ္တဿာပိ ခိပ္ပနိသန္တိဘာဝေ နာမ ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု စ ဧကောဝ ခိပ္ပနိသန္တီ ဟောတိ။ ထေရမ္ဗတ္ထလေ မဟာရောဟဏဂုတ္တတ္ထေရဿ ဂိလာနုပဋ္ဌာနံ အာဂတေသု တိံသမတ္တေသု ဣဒ္ဓိမန္တသဟဿေသု ဥပသမ္ပဒါယ အဋ္ဌဝဿိကော ရက္ခိတတ္ထေရော ဝိယ။ တဿာနုဘာဝေ ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၇၈ အာဒယော) ဝုတ္တောယေဝ။ တံ ပနဿာနုဘာဝံ ဒိသွာ ထေရော အာဟ ''အာဝုသော, သစေ ရက္ခိတော နာဘဝိဿ သဗ္ဗေဝ ဂရဟပ္ပတ္တာ အဿာမ 'နာဂရာဇာနံ ရက္ခိတုံ နာသက္ခ

ခိံသူ’တိ။ တသ္မာ အတ္တနာ ဂဟေတွာ ဝိစရိတဗ္ဗံ အာဝုဓံ နာမ မလံ သောဓေတွာဝ ဂဟေတွာ ဝိစရိတုံ ဝဋ္ဋတီ’’တိ။ တေ ထေရဿ ဩဝါဒေ ဌတွာ တိံသသဟဿာပိ ဘိက္ခူ ခိပ္ပနိသန္တိနော အဟေသုံ။

ခိပ္ပနိသန္တိယာပိ စ သတိ ပရဿ ပတိဋ္ဌာဘာဝေ ဘာရော, သတေသု သဟဿေသု တ ဧကောဝ ဟောတိ, ဂိရိဘဏ္ဍဝါဟနပူဇာယ မာရေန အင်္ဂါရဝဿေ ပဝတ္တိတေ အာကာသေ ပထဝိံ မာပေတွာ အင်္ဂါရဝဿပရိတ္တာရကော ထေရော ဝိယ။

ဗလဝပုဗ္ဗယောဂကာနံ ပန ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအဂ္ဂသာဝကာဒီနံ ဝိနာပိ ဣမိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ဘာဝနာနုက္ကမေန အရဟတ္တပဋိလာဘေနေဝ ဣဒဉ္စ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ အညေ စ ပဋိသမ္ဘိဒါဒိဘေဒါ ဂုဏာ ဣဇ္ဈန္တိ။ တသ္မာ ယထာ ပိဠန္ဓနဝိကတိံ ကတ္တုကာမော သုဝဏ္ဏကာရော အဂ္ဂိဓမနာဒီဟိ သုဝဏ္ဏံ မုဒုံ ကမ္မညံ ကတွာဝ ကရောတိ, ယထာ စ ဘာဇနဝိကတိံ ကတ္တုကာမော ကုမ္ဘကာရော မတ္တိကံ သုပရိမဒ္ဒိတံ မုဒုံ ကတွာ ကရောတိ, ဧဝမေဝ အာဒိကမ္မိကေန ဣမေဟိ စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ စိတ္တံ ပရိဒမေတွာ ဆန္ဒသီသစိတ္တသီသဝီရိယသီသဝီမံသာသီသသမာပဇ္ဇနဝသေန စေဝ အာဝဇ္ဇနာဒိဝသီဘာဝဝသေန စ မုဒုံ ကမ္မညံ ကတွာ ဣဒ္ဓိဝိဓာယ ယောဂေါ ကရဏီယော။ ပုဗ္ဗဟေတုသမ္ပန္နေန ပန ကသိဏေသု စတုတ္ထဇ္ဈာနမတ္တေ စိဏ္ဏဝသိနာပိ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ယထာ ပနေတ္ထ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော, တံ ဝိဓိံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ ‘‘သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ’’တိအာဒိမာဟ။

၃၆၈. တတြာယံ ပါဠိနယာနုသာရေနေဝ ဝိနိစ္ဆယကထာ။ တတ္ထ **သော**တိ သော အဓိဂတစတုတ္ထဇ္ဈာနော ယောဂီ။ **ဧဝ**န္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ကမနိဒဿနမေတံ။ ဣမိနာ ပဌမဇ္ဈာနာဓိဂမာဒိနာ ကမေန စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပဋိလဘိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သမာဟိတေ**တိ ဣမိနာ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိနာ သမာဟိတေ။ **စိတ္တေ**တိ ရူပါဝစရစိတ္တေ။ **ပရိသုဒ္ဓေ**တိအာဒီသု ပန ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓေ။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ **ပရိယောဒာတေ,** ပဘဿရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုခါဒီနံ ပစ္စယာနံ ဃာတေန ဝိဟတရာဂါဒိအင်္ဂဏတ္တာ **အနင်္ဂဏေ**။ အနင်္ဂဏတ္တာယေဝ **ဝိဂတူပက္ကိလေသေ**။ အင်္ဂဏေန ဟိ တံ စိတ္တံ ဥပက္ကိလိဿတိ။ သုဘာဝိတတ္တာ **မုဒုဘူတေ,** ဝသီဘာဝပ္ပတ္တေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝသေ ဝတ္တမာနံ ဟိ စိတ္တံ မုဒုန္တိ ဝုစ္စတိ။ မုဒုတ္တာယေဝ စ **ကမ္မနိယေ,** ကမ္မက္ခမေ ကမ္မယောဂ္ဂေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မုဒုံ ဟိ စိတ္တံ ကမ္မနိယံ ဟောတိ သုဒန္တမိဝ သုဝဏ္ဏံ, တဉ္စ ဥဘယမ္ပိ သုဘာဝိတတ္တာယေဝါတိ။ ယထာဟ ‘‘နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ ဘာဝိတံ ဗဟုလီကတံ မုဒု စ ဟောတိ ကမ္မနိယဉ္စ, ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တ’’န္တိ (အ. နိ. ၁.၂၂)။

ဧတေသု ပရိသုဒ္ဓဘာဝါဒီသု ဌိတတ္တာ **ဌိတေ**။ ဌိတတ္တာယေဝ **အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ,** အစလေ နိရိဉ္ဇနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မုဒုကမ္မညဘာဝေန ဝါ အတ္တနော ဝသေ ဌိတတ္တာ **ဌိတေ**။ သဒ္ဓါဒီဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ **အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ**။ သဒ္ဓါပရိဂ္ဂဟိတံ ဟိ စိတ္တံ အဿဒ္ဓိယေန န ဣဉ္ဇတိ။ ဝီရိယပရိဂ္ဂဟိတံ ကောသဇ္ဇေန န ဣဉ္ဇတိ။ သတိပရိဂ္ဂဟိတံ ပမာဒေန န ဣဉ္ဇတိ။ သမာဓိပရိဂ္ဂဟိတံ ဥဒ္ဓစ္စေန န ဣဉ္ဇတိ။ ပညာပရိဂ္ဂဟိတံ အဝိဇ္ဇာယ န ဣဉ္ဇတိ။ ဩဘာသဂတံ ကိလေသန္ဓကာရေန န ဣဉ္ဇတိ။ ဣမေဟိ ဆဟိ ဓမ္မေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ စိတ္တံ အဘိနီဟာရက္ခမံ ဟောတိ အဘိညာသစ္ဆိကရဏီယာနံ ဓမ္မာနံ အဘိညာသစ္ဆိကိရိယာယ။

အပရော နယော, စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိနာ **သမာဟိတေ**။ နီဝရဏဒူရဘာဝေန **ပရိသုဒ္ဓေ**။ ဝိတက္ကာဒိသမတိက္ကမေန **ပရိယောဒာတေ**။ ဈာနပဋိလာဘပစ္စယာနံ ဣစ္ဆာဝစရာနံ အဘာဝေန **အနင်္ဂဏေ**။ အဘိဇ္ဈာဒီနံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသာနံ ဝိဂမေန **ဝိဂတူပက္ကိလေသေ**။ ဥဘယမ္ပိ စေတံ အနင်္ဂဏသုတ္တဝတ္ထသုတ္တာနုသာရေန (မ. နိ. ၁.၅၇ အာဒယော) ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝသိပ္ပတ္တိယာ **မုဒုဘူတေ**။ ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝူပဂမေန **ကမ္မနိယေ**။ ဘာဝနာပါရိပူရိယာ ပဏီတဘာဝူပဂမေန **ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ**။ ယထာ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တံ ဟောတိ, ဧဝံ ဌိတေတိ အတ္ထော။ ဧဝမ္ပိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ စိတ္တံ အဘိနီဟာရက္ခမံ ဟောတိ အဘိညာသစ္ဆိကရဏီယာနံ ဓမ္မာနံ အဘိညာသစ္ဆိကိရိယာယ ပါဒကံ ပဒဋ္ဌာနဘူတန္တိ။

ဒသဣဒ္ဓိကထာ

၃၆၉. ဣဒ္ဓိဝိဓာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတီ တိ ဧတ္ထ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန **ဣဒ္ဓိ,** နိပ္ဖတ္တိအတ္ထေန ပဋိလာဘဋ္ဌေန စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယဉှိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ ပဋိလဗ္ဘတိ စ, တံ ဣဇ္ဈတီတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ “ကာမံ ကာမယမာနဿ, တဿ စေတံ သမိဇ္ဈတီ”တိ (သု. နိ. ၇၇၂)။ တထာ “နေက္ခမ္မံ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ပဋိဟရတီတိ ပါဋိဟာရိယံ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ပဋိဟရတီတိ ပါဋိဟာရိယ”န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၂)။

အပရော နယော, ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ။ ဥပါယသမ္ပဒာယေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပါယသမ္ပဒာ ဟိ ဣဇ္ဈတိ အဓိပ္ပေတဖလပ္ပသဝနတော။ ယထာဟ – “အယံ ခေါ စိတ္တော ဂဟပတိ သီလဝါ ကလျာဏဓမ္မော, သစေ ပဏိဒဟိဿတိ ‘အနာဂတမဒ္ဓါနံ ရာဇာ အဿံ စက္ကဝတ္တီ’တိ, တဿ ခေါ အယံ ဣဇ္ဈိဿတိ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၅၂)။

အပရော နယော, ဧတာယ သတ္တာ ဣဇ္ဈန္တီတိ ဣဒ္ဓိ။ **ဣဇ္ဈန္တီ** တိ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာ ဒသဝိဓာ။ ယထာဟ “**ကတိ ဣဒ္ဓိယော** တိ ဒသ ဣဒ္ဓိယော”။ ပုန စပရံ အာဟ “ကတမာ ဒသ ဣဒ္ဓိယော ? အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ, ဝိကုဗ္ဗနာ ဣဒ္ဓိ, မနောမယာ ဣဒ္ဓိ, ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ, သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ, အရိယာ ဣဒ္ဓိ, ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓိ, ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ, ဝိဇ္ဇာမယာ ဣဒ္ဓိ, တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၉)။

၃၇၀. တတ္ထ “ပကတိယာ ဧကော ဗဟုကံ အာဝဇ္ဇတိ။ သတံ ဝါ သဟဿံ ဝါ သတသဟဿံ ဝါ အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ ‘ဗဟုကော ဟောမီ’”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၀) ဧဝံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿိတာ ဣဒ္ဓိ အဓိဋ္ဌာနဝသေန နိပ္ဖန္နတ္တာ **အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ** နာမ။

၃၇၁. “သော ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ ကုမာရကဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ နာဂဝဏ္ဏံ ဝါ။ပေ.။ ဝိဝိဓမ္ပိ သေနာဗျူဟံ ဒဿေတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၃) ဧဝံ အာဂတာ ဣဒ္ဓိ ပကတိဝဏ္ဏဝိဇဟနဝိကာရဝသေန ပဝတ္တတ္တာ **ဝိကုဗ္ဗနာ ဣဒ္ဓိ** နာမ။

၃၇၂. “ဣဓ ဘိက္ခု ဣမမှာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတိ ရူပိံ မနောမယ”န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၄) ဣမိနာ နယေန အာဂတာ ဣဒ္ဓိ သရီရဗ္ဘန္တရေ အညဿေဝ မနောမယဿ သရီရဿ နိပ္ဖတ္တိဝသေန ပဝတ္တတ္တာ **မနောမယာ ဣဒ္ဓိ** နာမ။

၃၇၃. ဉာဏုပ္ပတ္တိတော ပန ပုဗ္ဗေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ တံခဏေ ဝါ ဉာဏာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တော ဝိသေသော **ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ** နာမ။ ဝုတ္တဉှေတံ – “အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညာယ ပဟာနဋ္ဌော ဣဇ္ဈတီတိ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗကိလေသာနံ ပဟာနဋ္ဌော ဣဇ္ဈတီတိ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ အာယသ္မတော ဗာကုလဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ အာယသ္မတော သံကိစ္စဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ အာယသ္မတော ဘူတပါလဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၅)။

တတ္ထ **အာယသ္မာ ဗာကုလော** ဒဟရောဝ မင်္ဂလဒိဝသေ နဒိယာ နှာပိယမာနော ဓာတိယာ ပမာဒေန သောတေ ပတိတော။ တမေနံ မစ္ဆော ဂိလိတွာ ဗာရာဏသိတိတ္ထံ အဂမာသိ။ တတြ တံ မစ္ဆဗန္ဓော ဂဟေတွာ သေဋ္ဌိဘရိယာယ ဝိက္ကိဏိ။ သာ မစ္ဆေ သိနေဟံ ဥပ္ပာဒေတွာ အဟမေဝ နံ ပစိဿာမီတိ ဖာလေန္တီ မစ္ဆကုစ္ဆိယံ သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗံ ဝိယ ဒါရကံ ဒိသွာ ပုတ္တော မေ လဒ္ဓေါတိ သောမနဿဇာတာ အဟောသိ။ ဣတိ မစ္ဆကုစ္ဆိယံ အရောဂဘာဝေါ အာယသ္မတော ဗာကုလဿ ပစ္ဆိမဘဝိကဿ တေန အတ္တဘာဝေန ပဋိလဘိတဗ္ဗအရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ နာမ။ ဝတ္ထု ပန ဝိတ္ထာရေန ကထေတဗ္ဗံ။

သံကိစ္စတ္ထေရဿ ပန ဂဗ္ဘဂတဿေဝ မာတာ ကာလမကာသိ။ တဿာ စိတကံ အာရောပေတွာ သူလေဟိ ဝိဇ္ဈိတွာ ဈာပိယမာနာယ ဒါရကော သူလကောဋိယာ အက္ခိကူဋေ ပဟာရံ လဘိတွာ သဒ္ဒံ အကာသိ။ တတော ဒါရကော ဇီဝတီတိ ဩတာရေတွာ ကုစ္ဆိံ ဖာလေတွာ ဒါရကံ အယျိကာယ အဒံသု။ သော တာယ ပဋိဇဂ္ဂိတော ဝုဒ္ဓိမန္ဝါ

ယ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ဣတိ ဝုတ္တနယေနေဝ အရဟိတကာယ အဓိဂေဝာတေ အာ ယသ္မတော သံကိစ္စဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ နာမ။

ဘူတပါလအရဟဿ ပန ပိတာ ရာဇဂဟေ ဒလိဒ္ဒမနုဿော။ သော အရှန် အတ္ထာယ သကဋ္ဌေန အဋဝိံ ဂန္တွာ အရှဘာရံ ကတွာ သာယံ နဂရဒွါရသမီပံ ပတ္တော။ အထဿ ဂောဏာ ယုဂံ ဩဿဇ္ဇိတွာ နဂရံ ပဝိသိံသု။ သော သကဋ္ဌမူလေ ပုတ္တကံ နိသီဒါပေတွာ ဂောဏာနံ အနုပဒံ ဂစ္ဆန္တော နဂရမေဝ ပါဝိသိ။ တဿ အနိက္ခန္တဿေဝ ဒွါရံ ပိဟိတံ။ အရဟဿ တဋ္ဌယက္ခာနုစရိတေပိ ဗဟိနဂရေ တိယာမရတ္တိံ အရောဂဘာတော ဝုတ္တနယေနေဝ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ နာမ။ ဝတ္ထု ပန ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

၃၇၄. သမာဓိတော ပုဗ္ဗေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ တံခဏေ ဝါ သမထာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တော ဝိသေသော **သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ**။ ဝုတ္တဉ္စေဟံ "ပဌမဇ္ဈာနေန နီဝရဏာနံ ပဟာနဋ္ဌော ဣဇ္ဈတီတိ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ပေ.။ နေဝသညာနာသညာ ယတနသမာပတ္တိယာ အာကိဉ္စညာယတနသညာယ ပဟာနဋ္ဌော ဣဇ္ဈတီတိ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ, အာယသ္မတော သဉ္ဇီဝဿ, အာယသ္မတော ခါဏုကောဏ္ဍညဿ, ဥတ္တ ရာယ ဥပါသိကာယ, သာမာဝတိယာ ဥပါသိကာယ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ"တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၆)။

တတ္ထ ယဒါ **အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ** မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရေန သဒ္ဓိံ ကပောတကန္ဒရာယံ ဝိဟ ရတော ဇုဏှာယ ရတ္တိယာ နဝေါရောပိတေဟိ ကေသေဟိ အဗ္ဘောကာသေ နိသိန္နဿ ဧကော ဒုဋ္ဌယက္ခော သဟာယကေန ယက္ခေန ဝါရိယမာနောပိ သီသေ ပဟာရမဒါသိ။ ယဿ မေဃဿ ဝိယ ဂဇ္ဇတော သဒ္ဒော အဟောသိ။ ထေရော တဿ ပဟရဏသမယေ သမာပတ္တိံ အပ္ပေသိ။ အထဿ တေန ပဟာရေန န ကောစိ အာဗာဓော အဟောသိ ။ အယံ တဿာယသ္မတော သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ ဝတ္ထု ပန ဥဒါနေ (ဥဒါ. ၃၄) အာဂတမေဝ။

သဉ္ဇီဝတ္ထေရံ ပန နိရောဓသမာပန္နံ ကာလကတောတိ သလ္လက္ခေတွာ ဂေါပါလကာဒယော တိဏကဋ္ဌဂေါမ ယာနိ သင်္ကဍ္ဎေတွာ အဂ္ဂိံ အဒံသု။ ထေရဿ စီဝရေ အံသုမတ္တမ္ပိ နဇ္ဈာယိတ္ထ။ အယမဿ အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိ ဝသေန ပဝတ္တသမထာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တတ္တာ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ ဝတ္ထု ပန သုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၅၀၇) အာဂတမေဝ။

ခါဏုကောဏ္ဍညတ္ထေရော ပန ပကတိယာဝ သမာပတ္တိဗဟုလော။ သော အညတရသ္မိံ အရညေ ရတ္တိံ သမာပ တ္တိံ အပ္ပေတွာ နိသီဒိ။ ပဉ္စသတာ စောရာ ဘဏ္ဍကံ ထေနေတွာ ဂစ္ဆန္တာ "ဣဒါနိ အမှာကံ အနုပထံ အာဂစ္ဆန္တာ နတ္ထီ"တိ ဝိဿမိတုကာမာ ဘဏ္ဍကံ ဩရောပယမာနာ "ခါဏုကော အယ"န္တိ မညမာနာ ထေရဿေဝ ဥပရိ သဗ္ဗဘဏ္ဍကာနိ ဌပေသုံ။ တေသံ ဝိဿမိတွာ ဂစ္ဆန္တာနံ ပဌမံ ဌပိတဘဏ္ဍကဿ ဂဟဏကာလေ ကာလပရိစ္ဆေဒဝ သေန ထေရော ဝုဋ္ဌာသိ။ တေ ထေရဿ စလနာကာရံ ဒိသွာ ဘီတာ ဝိရဝိံသု။ ထေရော "မာ ဘာယိတ္ထ ဥပါသကာ, ဘိက္ခု အဟ"န္တိ အာဟ။ တေ အာဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ထေရဂတေန ပသာဒေန ပဗ္ဗဇိတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟ တ္တံ ပါပုဏိံသု (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၁)။ အယမေတ္ထ ပဉ္စဟိ ဘဏ္ဍကသတေဟိ အနာဗာဓတ္ထဋ္ဌေန ထေရဿ အာဗာဓာ ဘာဝေ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။

ဥတ္တရာ ပန ဥပါသိကာ ပုဏ္ဏသေဋ္ဌိဿ ဓီတာ။ တဿာ သိရိမာ နာမ ဂဏိကာ ဣဿာပကတာ တတ္တတေ လကဋ္ဌာဟံ သီသေ အာသိဉ္စိ။ ဥတ္တရာ တံခဏညေဝ မေတ္တံ သမာပဇ္ဇိ။ တေလံ ပေါက္ခရပတ္တတော ဥဒကဗိန္ဒု ဝိယ ဝိဝဋ္ဋမာနံ အဂမာသိ။ အယမဿာ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ ဝတ္ထု ပန ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

သာမာဝတီ နာမ ဥဒေနဿ ရညော အဂ္ဂမဟေသီ။ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏော အတ္တနော ဓီတာယ အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနံ ပတ္ထယမာနော တဿာ ဝီဏာယ အာသီဝိသံ ပက္ခိပါပေတွာ ရာဇာနံ အာဟ "မဟာရာဇ, သာမာဝတီ တံ မာရေတုကာ မာ ဝီဏာယ အာသီဝိသံ ဂဟေတွာ ပရိဟရတီ"တိ။ ရာဇာ တံ ဒိသွာ ကုပိတော သာမာဝတိံ ဝဓိဿာမီတိ ဓနုံ အာရောပေ တွာ ဝိသပီတံ ခုရပ္ပံ သန္နယှိ။ သာမာဝတီ သပရိဝါရာ ရာဇာနံ မေတ္တာယ ဖရိ။ ရာဇာ နေဝ သရံ ခိပိတုံ န ဩရောပေတုံ သက္ကောန္တော ဝေဓမာနော အဋ္ဌာသိ။ တတော နံ ဒေဝီ အာဟ "ကိံ, မဟာရာဇ, ကိလမသီ"တိ? "အာမ ကိလမာမီ"တိ။ "တေန ဟိ ဓနုံ ဩရောပေဟီ"တိ။ သရော ရညော ပါဒမူလေယေဝ ပတိ။ တတော နံ ဒေဝီ "မဟာရာဇ, အပ္ပဒုဋ္ဌဿ နပ္ပ

ဒုသ္သိတဗ္ဗ”န္တိ ဩဝဒိ။ ဣတိ ရညော သရံ မုခ္ခိတုံ အဝိသဟနဘာဝေ သာမာဝတိယာ ဥပာသိကာယ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။

၃၇၅. ပဋိက္ကူလာဒီသု အပ္ပဋိက္ကူလသညိဝိဟာရာဒိကာ ပန **အရိယာ ဣဒ္ဓိ** နာမ။ ယထာဟ – “ကတမာ အရိယာ ဣဒ္ဓိ? ဣဓ – ဘိက္ခု သစေ အာကင်္ခတိ ‘ပဋိက္ကူလေ အပ္ပဋိက္ကူလသညီ ဝိဟရေယျ’န္တိ, အပ္ပဋိက္ကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ။ပေ.။ ဥပေက္ခကော တတ္ထ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၇)။ အယဉှိ စေတောဝသိပ္ပတ္တာနံ အရိယာနံယေဝ သမ္ဘဝတော **အရိယာ ဣဒ္ဓီ** တိ ဝုစ္စတိ။

တေနာယ ဟိ သမန္နာဂတော ခီဏာသဝေ ဘိက္ခု ပဋိက္ကူလေ အနိဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိံ မေတ္တာဖရဏံ ဝါ ဓာတုမနသိကာရံ ဝါ ကရောန္တော အပ္ပဋိက္ကူလသညီ ဝိဟရတိ။ အပ္ပဋိက္ကူလေ ဣဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိံ အသုဘဖရဏံ ဝါ အနိစ္စန္တိ မနသိကာရံ ဝါ ကရောန္တော ပဋိက္ကူလသညီ ဝိဟရတိ။ တထာ ပဋိက္ကူလာပဋိက္ကူလေသု တဒေဝ မေတ္တာဖရဏံ ဝါ ဓာတုမနသိကာရံ ဝါ ကရောန္တော အပ္ပဋိက္ကူလသညီ ဝိဟရတိ။ အပ္ပဋိက္ကူလပဋိက္ကူလေသု စ တဒေဝ အသုဘဖရဏံ ဝါ အနိစ္စန္တိ မနသိကာရံ ဝါ ကရောန္တော ပဋိက္ကူလသညီ ဝိဟရတိ။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ နေဝ သုမနော ဟောတီတိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ပန ဆဠင်္ဂုပေက္ခံ ပဝတ္တယမာနော ပဋိက္ကူလေ စ အပ္ပဋိက္ကူလေ စ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော။ ပဋိသမ္ဘိဒါယဉှိ “ကထံ ပဋိက္ကူလေ အပ္ပဋိက္ကူလသညီ ဝိဟရတိ? အနိဋ္ဌသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ မေတ္တာယ ဝါ ဖရတိ ဓာတုသော ဝါ ဥပသံဟရတီ”တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၃.၁၇) နယေန အယမေဝ အတ္ထော ဝိဘတ္တော။ အယံ စေတောဝသိပ္ပတ္တာနံ အရိယာနံယေဝ သမ္ဘဝတော အရိယာ ဣဒ္ဓီတိ ဝုစ္စတိ။

၃၇၆. ပက္ခီအာဒီနံ ပန ဝေဟာသဂမနာဒိကာ **ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓိ** နာမ။ ယထာဟ – “ကတမာ ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓိ? သဗ္ဗေသံ ပက္ခီနံ သဗ္ဗေသံ ဒေဝတာနံ ဧကစ္စာနံ မနုဿာနံ ဧကစ္စာနဉ္စ ဝိနိပါတိကာနံ အယံ ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၈)။ ဧတ္ထ ဟိ သဗ္ဗေသံ ပက္ခီနံ ဈာနံ ဝါ ဝိပဿနံ ဝါ ဝိနာယေဝ အာကာသေန ဂမနံ။ တထာ သဗ္ဗေသံ ဒေဝတာနံ ပဌမကပ္ပိကာနဉ္စ ဧကစ္စာနံ မနုဿာနံ။ တထာ ပိယင်္ကရမာတာ (သံ. နိ. ၁.၂၄၀) ယက္ခိနီ ဥတ္တရမာတာ ဖုဿမိတ္တာ ဓမ္မဂုတ္တာတိ ဧဝမာဒီနံ ဧကစ္စာနံ ဝိနိပါတိကာနံ အာကာသေန ဂမနံ ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓီတိ။

၃၇၇. စက္ကဝတ္တိအာဒီနံ ဝေဟာသဂမနာဒိကာ ပန **ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ** နာမ။ ယထာဟ “ကတမာ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ? ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ ဝေဟာသံ ဂစ္ဆတိ သဒ္ဓိံ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ အန္တမသော အဿဗန္ဓဂေါဗန္ဓပုရိသေ ဥပါဒါယ။ ဇောတိကဿ ဂဟပတိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ ဇဋိလကဿ ဂဟပတိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ ဃောသိတဿ ဂဟပတိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ မေဏ္ဍကဿ ဂဟပတိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ ပဉ္စန္နံ မဟာပုညာနံ ပုညဝတော ဣဒ္ဓီ”တိ။ သင်္ခေပတော ပန ပရိပါကံ ဂတေ ပုညသမ္ဘာရေ ဣဇ္ဈနကဝိသေသော ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။

ဧတ္ထ စ **ဇောတိကဿ** ဂဟပတိဿ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ မဏိပါသာဒေါ ဥဋ္ဌာသိ။ စတုသဋ္ဌိ စ ကပ္ပရုက္ခာတိ အယမဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ **ဇဋိလကဿ** အသီတိဟတ္ထော သုဝဏ္ဏပဗ္ဗတော နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဃောသိတဿ** သတ္တသု ဌာနေသု မာရဏတ္ထာယ ဥပက္ကမေ ကတေပိ အရောဂဘာဝေ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ **မေဏ္ဍကဿ** ဧကကရီသမတ္တေ ပဒေသေ သတ္တရတနမယာနံ မေဏ္ဍကာနံ ပါတုဘာဝေ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ ပဉ္စ မဟာပုညာ နာမ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ, တဿ ဘရိယာ စန္ဒပဒုမသိရီ, ပုတ္တော ဓနဉ္စယသေဋ္ဌိ, သုဏိသာ သုမနဒေဝီ, အဿ ဒါသော ပုဏ္ဏော နာမာတိ။ တေသု သေဋ္ဌိဿ သီသံ နှာတဿ အာကာသံ ဥလ္လောကနကာလေ အမုတေရသကောဋ္ဌသဟဿာနိ အာကာသတော ရတ္တသာလီနံ ပူရေန္တိ။ ဘရိယာယ နာဠိကောဒနမတ္တမ္ပိ ဂဟေတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပဝါသိကေ ပရိဝိသမာနာယ ဘတ္တံ န ခီယတိ။ ပုတ္တဿ သဟဿတ္ထဝိကံ ဂဟေတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပဝါသိကာနမ္ပိ ဒေန္တဿ ကဟာပဏာ န ခီယန္တိ။ သုဏိသာယ ဧကံ ဝီဟိတုမ္ဗံ ဂဟေတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပဝါသိကာနမ္ပိ ဘာဇယမာနာယ ဓညံ န ခီယတိ။ ဒါသဿ ဧကေန နင်္ဂလေန ကသတော ဣတော သတ္တ ဣတော သတ္တာတိ စုဒ္ဒသ မဂ္ဂါ ဟောန္တိ။ အယံ နေသံ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။

၃၇၈. ဝိဇ္ဇာဓရာဒီနံ ဝေဟာသဂမနာဒိကာ ပန **ဝိဇ္ဇာမယာ ဣဒ္ဓိ** ။ ယထာဟ “ကတမာ ဝိဇ္ဇာမယာ ဣဒ္ဓိ? ဝိဇ္ဇာဓရာ ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပိတွာ ဝေဟာသံ ဂစ္ဆန္တိ။ အာကာသေ အန္တလိက္ခေ ဟတ္ထိမ္ပိ ဒဿေန္တိ။ပေ.။ ဝိဝိဓမ္ပိ သေနာဗျူဟံ ဒဿေန္တီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၈)။

၃၇၉. တေန တေန ပန သမ္မာပယောဂေန တဿ တဿ ကမ္မဿ ကတ္တုကာမတာယ ဗဟုလီကာရံ **တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈန္တေန ဣဒ္ဓိ**။ ယထာဟ – ''နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနဋ္ဌော ဣဇ္ဈတီတိ တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ။ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗကိလေသာနံ ပဟာနဋ္ဌော ဣဇ္ဈတီတိ တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓီ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၈)။ ဧတ္ထ စ ပဋိပတ္တိသင်္ခါတဿေဝ သမ္မာပယောဂဿ ဒီပနဝသေန ပုရိမပာဠိသဒိသာဝ ပာဠိ အာဂတာ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန သကဋဗျူဟာဒိကရဏဝသေန ယံကိဉ္စိ သိပ္ပကမ္မံ ယံကိဉ္စိ ဝေဇ္ဇကမ္မံ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ဥဂ္ဂဟဏံ တိဏ္ဏံ ပိဋကာနံ ဥဂ္ဂဟဏံ အန္တမသော ကသနဝပနာဒီနိ ဥပါဒါယ တံ တံ ကမ္မံ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တဝိသေသော တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓီတိ အာဂတာ။ (၁၀)

ဣတိ ဣမာသု ဒသသု ဣဒ္ဓီသု ဣဒ္ဓိဝိဓာယာတိ ဣမသ္မိံ ပဒေ အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိယေဝ အာဂတာ။ ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ ဝိကုဗ္ဗနာမနောမယာဣဒ္ဓိယောပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ ဧဝ။

၃၈၀. **ဣဒ္ဓိဝိဓာယ** တိ ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသာယ, ဣဒ္ဓိဝိကပ္ပာယ ဝါ။ **စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတီ** တိ သော ဘိက္ခု ဝုတ္တပ္ပကာရဝသေန တသ္မိံ စိတ္တေ အဘိညာပါဒကေ ဈာနေ ဣဒ္ဓိဝိဓာဓိဂမတ္ထာယ ပရိကမ္မစိတ္တံ အဘိနီဟရတိ ကသိဏာရမ္မဏတော အပနေတွာ ဣဒ္ဓိဝိဓာဘိမုခံ ပေသေတိ။ **အဘိနိန္နာမေတီ** တိ အဓိဂန္တဗ္ဗဣဒ္ဓိ ပေါဏံ ဣဒ္ဓိပဗ္ဘာရံ ကရောတိ။ **သော**တိ သော ဧဝံ ကတစိတ္တာဘိနီဟာရော ဘိက္ခု။ **အနေကဝိဟိတ**န္တိ အနေကဝိဓံ နာနပ္ပကာရကံ။ **ဣဒ္ဓိဝိဓ** န္တိ ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသံ။ **ပစ္စနုဘောတီ** တိ ပစ္စနုဘဝတိ, ဖုသတိ သစ္ဆိကရောတိ ပာပုဏာတီတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိဿ အနေကဝိဟိတဘာဝံ ဒဿေန္တော ''ဧကောပိ ဟုတွာ''တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧကောပိ ဟုတွာ**တိ ဣဒ္ဓိကရဏတော ပုဗ္ဗေ ပကတိယာ ဧကောပိ ဟုတွာ။ **ဗဟုဓာ ဟောတီ**တိ ဗဟူနံ သန္တိကေ စင်္ကမိတုကာမော ဝါ သဇ္ဈာယံ ဝါ ကတ္တုကာမော ပဥှံ ဝါ ပုစ္ဆိတုကာမော ဟုတွာ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဟောတိ။ ကထံ ပနာယမေဝံ ဟောတိ? ဣဒ္ဓိယာ စတဿော ဘူမိယော စတ္တာရော ပါဒါ အဋ္ဌ ပဒါနိ သောဠသ စ မူလာနိ သမ္ပာဒေတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌဟန္တော။

၃၈၁. တတ္ထ **စတဿော ဘူမိယော** တိ စတ္တာရိ ဈာနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဓမ္မသေနာပတိနာ ''ဣဒ္ဓိယာ ကတမာ စတဿော ဘူမိယော? ဝိဝေကဇဘူမိ ပဌမံ ဈာနံ, ပီတိသုခဘူမိ ဒုတိယံ ဈာနံ, ဥပေက္ခာသုခဘူမိ တတိယံ ဈာနံ, အဒုက္ခမသုခဘူမိ စတုတ္ထံ ဈာနံ။ ဣဒ္ဓိယာ ဣမာ စတဿော ဘူမိယော ဣဒ္ဓိလာဘာယ ဣဒ္ဓိပဋိလာဘာယ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနတာယ ဣဒ္ဓိဝိသဝိတာယ ဣဒ္ဓိဝသိတာယ ဣဒ္ဓိဝေသာရဇ္ဇာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၉)။ ဧတ္ထ စ ပုရိမာနိ တီဏိ ဈာနာနိ ယသ္မာ ပီတိဖရဏေန စ သုခဖရဏေန စ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ လဟုမုဒုကမ္မညကာယော ဣဒ္ဓိံ ပာပုဏာတိ, တသ္မာ ဣမိနာ ပရိယာယေန ဣဒ္ဓိလာဘာယ သံဝတ္တနတော သမ္ဘာရဘူမိယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပန ဣဒ္ဓိလာဘာယ ပကတိဘူမိယေဝ။

၃၈၂. **စတ္တာရော ပါဒါ** တိ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ''ဣဒ္ဓိယာ ကတမေ စတ္တာရော ပါဒါ? ဣဓ ဘိက္ခု ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ ဣဒ္ဓိပါဒံ ဘာဝေတိ။ ဝီရိယ။ စိတ္တ။ ဝီမံသာသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ ဣဒ္ဓိပါဒံ ဘာဝေတိ။ ဣဒ္ဓိယာ ဣမေ စတ္တာရော ပါဒါ ဣဒ္ဓိလာဘာယ။ပေ.။ ဣဒ္ဓိဝေသာရဇ္ဇာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၉)။ ဧတ္ထ စ ဆန္ဒဟေတုကော ဆန္ဒာဓိကော ဝါ သမာဓိ **ဆန္ဒသမာဓိ**။ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒံ အဓိပတိံ ကရိတွာ ပဋိလဒ္ဓသမာဓိဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပဓာနဘူတာ သင်္ခါရာ **ပဓာနသင်္ခါရာ** ။ စတုကိစ္စသာဓကဿ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ **သမန္နာဂတ** န္တိ ဆန္ဒသမာဓိနာ စ ပဓာနသင်္ခါရေဟိ စ ဥပေတံ။ **ဣဒ္ဓိပါဒ** န္တိ နိပ္ဖတ္တိပရိယာယေန ဝါ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန, ဣဇ္ဈန္တိ ဧတာယ သတ္တာ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဣမိနာ ဝါ ပရိယာယေန ဣဒ္ဓီတိ သင်္ချံ ဂတာနံ အဘိညာစိတ္တသမ္ပယုတ္တာနံ ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရာနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပါဒဘူတံ သေသစိတ္တစေတသိကရာသိန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှေတံ ''ဣဒ္ဓိပါဒေါတိ တထာဘူတဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော''တိ (ဝိဘ. ၄၃၄)။

အထ ဝါ ပဇ္ဇတေ အနေနာတိ ပါဒေါ။ ပါပုဏီယတီတိ အတ္ထော။ ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါ ဣဒ္ဓိပါဒေါ။ ဆန္ဒာဒီနမေတံ အဓိဝစနံ။ ယထာဟ – ''ဆန္ဒဉ္စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု နိဿာယ လဘတိ သမာဓိံ, လဘတိ စိတ္တဿေကဂ္ဂတံ, အယံ

ဝုစ္စတိ ဆန္ဒသမာဓိ။ သော အနုပ္ပန္နာနံ ပာပကာနံ။ပေ.။ ပဒဟတိ, ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ပဓာနသင်္ခါရာ။ ဣတိ အယဉ္စ ဆန္ဒော အယဉ္စ ဆန္ဒသမာဓိ ဣမေ စ ပဓာနသင်္ခါရာ, အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတော ဣဒ္ဓိပါဒော''တိ (သံ. နိ. ၅.၈၂၅)။ ဧဝံ သေသိဒ္ဓိပါဒေသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၃၈၃. အဋ္ဌ ပဒါနိ တိ ဆန္ဒာဒီနိ အဋ္ဌ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''ကတိဒ္ဓိယာ ကတမာနိ အဋ္ဌ ပဒါနိ? ဆန္ဒဉ္စေ ဘိက္ခု နိဿာယ လဘတိ သမာဓိံ, လဘတိ စိတ္တဿေကဂ္ဂတံ။ ဆန္ဒော န သမာဓိ, သမာဓိ န ဆန္ဒော။ အညော ဆန္ဒော, အညော သမာဓိ။ ဝီရိယဉ္စေ ဘိက္ခု။ စိတ္တဉ္စေ ဘိက္ခု။ ဝီမံသဉ္စေ ဘိက္ခု နိဿာယ လဘတိ သမာဓိံ, လဘတိ စိတ္တဿေကဂ္ဂတံ။ ဝီမံသာ န သမာဓိ, သမာဓိ န ဝီမံသာ။ အညာ ဝီမံသာ, အညော သမာဓိ။ ဣဒ္ဓိယာ ဣမာနိ အဋ္ဌ ပဒါနိ ဣဒ္ဓိလာဘာယ။ပေ.။ ဣဒ္ဓိဝေသာရဇ္ဇာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၉)။ ဧတ္ထ ဟိ ဣဒ္ဓိမုပ္ပာဒေတုကာမတာဆန္ဒော သမာဓိနာ ဧကတော နိယုတ္တောဝ ဣဒ္ဓိလာဘာယ သံဝတ္တတိ; တထာ ဝီရိယာဒယော။ တသ္မာ ဣမာနိ အဋ္ဌ ပဒါနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၃၈၄. သောဠသ မူလာနီတိ သောဠသဟိ အာကာရေဟိ အာနေဉ္ဇတာ စိတ္တဿ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – ''ဣဒ္ဓိယာ ကတိ မူလာနိ? သောဠသ မူလာနိ – အနောနတံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, အနုန္နတံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, အနဘိနတံ စိတ္တံ ရာဂေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, အနပနတံ စိတ္တံ ဗျာပာဒေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, အနိဿိတံ စိတ္တံ ဒိဋ္ဌိယာ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, အပ္ပဋိဗဒ္ဓံ စိတ္တံ ဆန္ဒရာဂေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ဝိပ္ပမုတ္တံ စိတ္တံ ကာမရာဂေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ဝိသံယုတ္တံ စိတ္တံ ကိလေသေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ဝိမရိယာဒိကတံ စိတ္တံ ကိလေသမရိယာဒေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ဧကတ္တဂတံ စိတ္တံ နာနတ္တကိလေသေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, သဒ္ဓာယ ပရိဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ အဿဒ္ဓိယေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ဝီရိယေန ပရိဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, သတိယာ ပရိဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ ပမာဒေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, သမာဓိနာ ပရိဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ပညာယ ပရိဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ အဝိဇ္ဇာယ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ, ဩဘာသဂတံ စိတ္တံ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ။ ဣဒ္ဓိယာ ဣမာနိ သောဠသ မူလာနိ ဣဒ္ဓိလာဘာယ။ ပေ.။ ဣဒ္ဓိဝေသာရဇ္ဇာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၉)။

ကာမဉ္စ သော အတ္ထော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေတိအာဒိနာပိ သိဒ္ဓေါယေဝ, ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ ပန ဣဒ္ဓိယာ ဘူမိပါဒပဒမူလဘာဝဒဿနတ္ထံ ပုန ဝုတ္တော။ ပုရိမော စ သုတ္တေသု အာဂတနယော။ အယံ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ။ ဣတိ ဥဘယတ္ထ အသမ္မောဟတ္ထမ္ပိ ပုန ဝုတ္တော။

၃၈၅. ဉာဏေန အဓိဋ္ဌဟန္တော တိ သ္ဝတယမေတေ ဣဒ္ဓိယာ ဘူမိပါဒပဒဘူတေ ဓမ္မေ သမ္ပာဒေတွာ အဘိညာပါဒကံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ သစေ သတံ ဣစ္ဆတိ ''သတံ ဟောမိ သတံ ဟောမီ''တိ ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန အဘိညာပါဒကံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာတိ, အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဟေဝ သတံ ဟောတိ။ သဟဿာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ သစေ ဧဝံ န ဣဇ္ဈတိ ပုန ပရိကမ္မံ ကတွာ ဒုတိယမ္ပိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သံယုတ္တဋ္ဌကထာယံ ဟိ ဧကဝါရံ ဒွေဝါရံ သမာပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီတိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပါဒကဇ္ဈာနစိတ္တံ နိမိတ္တာရမ္မဏံ။ ပရိကမ္မစိတ္တာနိ သတာရမ္မဏာနိ ဝါ သဟဿာရမ္မဏာနိ ဝါ, တာနိ စ ခော ဝဏ္ဏဝသေန, နော ပဏ္ဏတ္တိဝသေန။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တမ္ပိ တထေဝ သတာရမ္မဏံ ဝါ သဟဿာရမ္မဏံ ဝါ။ တံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ အပ္ပနာစိတ္တမိဝ ဂောတြဘုအနန္တရံ ဧကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ။

၃၈၆. ယမ္ပိ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ ဝုတ္တံ ''ပကတိယာ ဧကော ဗဟုကံ အာဝဇ္ဇတိ သတံ ဝါ သဟဿံ ဝါ သတသဟဿံ ဝါ, အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ 'ဗဟုကော ဟောမီ'တိ, ဗဟုကော ဟောတိ, ယထာ **အာယသ္မာ စူဠပန္ထကော**''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၀)။ တတြာပိ **အာဝဇ္ဇတီ** တိ ပရိကမ္မဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ **အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတီ** တိ အဘိညာဉာဏဝသေန ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဗဟုကံ အာဝဇ္ဇတိ, တတော တေသမ္ပိ ပရိကမ္မစိတ္တာနံ အဝသာနေ သမာပဇ္ဇတိ, သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ပုန ဗဟုကော ဟောမီတိ အာဝဇ္ဇိတွာ တတော ပရံ ပဝတ္တာနံ တိဏ္ဏံ စတုန္နံ ဝါ ပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တာနံ အနန္တရာ ဥပ္ပန္နေန သန္နိဋ္ဌာပနဝသေန အဓိဋ္ဌာနန္တိ လဒ္ဓနာမေန ဧကေနေဝ အဘိညာဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယံ ပန ဝုတ္တံ ‘‘ယထာ **အာယသ္မာ စူဠပန္ထကော’’** တိ, တံ ဗဟုဓာဘာဝဿ ကာယသက္ခိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တံ ပန ဝတ္ထုံနာ ဒီပေတဗ္ဗံ။ တေ ကိရ ဒွေ ဘာတရော ပန္ထေ ဇာတတ္တာ ပန္ထကာတိ နာမံ လဘိံသု။ တေသံ ဇေဋ္ဌော မဟာပန္ထကော, သော ပဗ္ဗဇိတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ အရဟာ ဟုတွာ စူဠပန္ထကံ ပဗ္ဗာဇေတွာ –

> ပဒုမံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓံ၊ ပာတော သိယာ ဖုလ္လမဝီတဂန္ဓံ။
> အင်္ဂီရသံ ပဿ ဝိရောစမာနံ၊ တပန္တမာဒိစ္စမိဝန္တလိက္ခေတိ။ (အ. နိ. ၅.၁၉၅) –

ဣမံ ဂါထံ အဒါသိ။ သော တံ စတူဟိ မာသေဟိ ပဂုဏံ ကာတုံ နာသက္ခိ။ အထ နံ ထေရော အဘဗ္ဗော တွံ သာသနေတိ ဝိဟာရတော နီဟရိ။ တသ္မိဉ္စ ကာလေ ထေရော ဘတ္တုဒ္ဒေသကော ဟောတိ။ ဇီဝကော ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ‘‘သွေ, ဘန္တေ, ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ ဂဟေတွာ အမှာကံ ဂေဟေ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ’’တိ အာဟ။ ထေရောပိ ဌပေတွာ စူဠပန္ထကံ သေသာနံ အဓိဝါသေမီတိ အဓိဝါသေသိ။

စူဠပန္ထကော ဒွါရကောဋ္ဌကေ ဌတွာ ရောဒတိ။ ဘဂဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒိသွာ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ကသ္မာ ရောဒသီတိ အာဟ။ သော တံ ပဝတ္တိမာစိက္ခိ။ ဘဂဝါ န သဇ္ဈာယံ ကာတုံ အသက္ကောန္တော မမ သာသနေ အဘဗ္ဗော နာမ ဟောတိ, မာ သောစိ ဘိက္ခူတိ တံ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ ဣဒ္ဓိယာ ပိလောတိကခဏ္ဍံ အဘိနိမ္မိနိတွာ အဒါသိ, ဟန္ဒ ဘိက္ခု ဣမံ ပရိမဇ္ဇန္တော ရဇောဟရဏံ ရဇောဟရဏန္တိ ပုနပ္ပုနံ သဇ္ဈာယံ ကရောဟီတိ။ တဿ တထာ ကရောတော တံ ကာဠဝဏ္ဏံ အဟောသိ။ သော ပရိသုဒ္ဓံ ဝတ္ထံ, နတ္ထေတ္ထ ဒောသော, အတ္တဘာဝဿ ပနာယံ ဒောသောတိ သညံ ပဋိလဘိတွာ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ဉာဏံ ဩတာရေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အနုလောမတော ဂေါတြဘုသမီပံ ပာပေသိ။ အထဿ ဘဂဝါ ဩဘာသဂါထာ အဘာသိ –

> ‘‘ရာဂေါ ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ၊
> ရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ ရဇောတိ။
> ဧတံ ရဇံ ဝိပ္ပဇဟိတွာ ပဏ္ဍိတာ၊
> ဝိဟရန္တိ တေ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ။
>
> ‘‘ဒောသော ။ပေ.။။
>
> ‘‘မောဟော ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ၊
> မောဟဿေတံ အဓိဝစနံ ရဇောတိ။
> ဧတံ ရဇံ ဝိပ္ပဇဟိတွာ ပဏ္ဍိတာ၊
> ဝိဟရန္တိ တေ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ’’တိ။ (မဟာနိ. ၂၀၉)။

တဿ ဂါထာပရိယောသာနေ စတုပဋိသမ္ဘိဒာဆဠဘိညာပရိဝါရာ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မာ ဟတ္ထဂတာဝ အဟေသုံ။

သတ္ထာ ဒုတိယဒိဝသေ ဇီဝကဿ ဂေဟံ အဂမာသိ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသင်္ဃေန။ အထ ဒက္ခိဏောဒကာဝသာနေ ယာဂုံ ယာ ဒိယျမာနာယ ဟတ္ထေန ပတ္တံ ပိဒဟိ။ ဇီဝကော ကိံ ဘန္တေတိ ပုစ္ဆိ။ ဝိဟာရေ ဧကော ဘိက္ခု အတ္ထီတိ။ သော ပုရိသံ ပေသေသိ ‘‘ဂစ္ဆ, အယျံ ဂဟေတွာ သီဃံ ဧဟီ’’တိ။ ဝိဟာရတော နိက္ခန္တေ ပန ဘဂဝတိ,

> သဟဿက္ခတ္တုမတ္တာနံ ၊ နိမ္မိနိတွာန ပန္ထကော။
> နိသီဒမ္ဗဝနေ ရမ္မေ၊ ယာဝ ကာလပ္ပဝေဒနာတိ။ (ထေရဂါ. ၅၆၃)။

အထ သော ပုရိသော ဂန္တွာ ကာသာဝေဟိ ဧကပဇ္ဇောတံ အာရာမံ ဒိသွာ အာဂန္တွာ ဘိက္ခူဟိ ဘရိတော ဘန္တေ အာရာမော, နာဟံ ဇာနာမိ ကတမော သော အယျောတိ အာဟ။ တတော နံ ဘဂဝါ အာဟ ‘‘ဂစ္ဆ ယံ ပဌမံ ပဿ

သိ, တံ စိတ္တရကဏ္ဍော ဂဟေတွာ 'သတ္တာ တံ အာမန္တေတိ'တိ ဝတွာ အာနေဟိ''တိ။ သော တံ ဂန္တွာ ထေရဿ ဝ စိတ္တရကဏ္ဍော အဂ္ဂဟေသိ။ တာဝဒေဝ သဇ္ဇေပိ နိမ္မိတာ အန္တရဓာယိံသု။ ထေရော ''ဂစ္ဆ တွံ''န္တိ တံ ဥယျော ဇေတွာ မုခဓောဝနာဒိသရီရကိစ္စံ နိဋ္ဌပေတွာ ပဌမတရံ ဂန္တွာ ပတ္တာသနေ နိသီဒိ။ ဣဒံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''ယထာ အာယသ္မာ စူဠပန္ထကော''တိ။

တတ္ထ ယေ တေ ဗဟူ နိမ္မိတာ တေ အနိယမေတွာ နိမ္မိတတ္တာ ဣဒ္ဓိမတာ သဒိသာဝ ဟောန္တိ။ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ဝါ ဘာသိတတုဏှီဘာဝါဒီသု ဝါ ယံ ယံ ဣဒ္ဓိမာ ကရောတိ, တံ တဒေဝ ကရောန္တိ။ သစေ ပန နာနာဝဏ္ဏေ ကာတုကာမော ဟောတိ, ကေစိ ပဌမဝယေ, ကေစိ မဇ္ဈိမဝယေ, ကေစိ ပစ္ဆိမဝယေ, တထာ ဒီဃကေသေ, ဥပဍ္ဎမုဏ္ဍေ, မုဏ္ဍေ, မိဿကေသေ, ဥပဍ္ဎရတ္တစီဝရေ, ပဏ္ဍုကစီဝရေ, ပဒဘာဏဓမ္မကထာသရဘညပဉှပုစ္ဆနပဉှဝိဿဇ္ဇနရဇနပစနစီဝရသိဗ္ဗနဓောဝနာဒီနိ ကရောန္တေ အပရေပိ ဝါ နာနပ္ပကာရကေ ကာတုကာမော ဟောတိ, တေန ပါဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ 'ဧတ္တကာ ဘိက္ခူ ပဌမဝယာ ဟောန္တူ'တိအာဒိနာ နယေန ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဒ္ဓိံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတပ္ပကာရာယေဝ ဟောန္တီတိ။ သေသ နယော ဗဟုဓာပိ ဟုတွာ ဧကော ဟောတီတိအာဒီသု။

အယံ ပန ဝိသေသော, ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ ဧဝံ ဗဟုဘာဝံ နိမ္မိနိတွာ ပုန ''ဧကောဝ ဟုတွာ စင်္ကမိဿာမိ, သဇ္ဈာယံ ကရိဿာမိ, ပဉှံ ပုစ္ဆိဿာမီ''တိ စိန္တေတွာ ဝါ, ''အယံ ဝိဟာရော အပ္ပဘိက္ခုကော, သစေ ကေစိ အာဂမိဿန္တိ 'ကုတော ဣမေ ဧတ္တကာ ဧကသဒိသာ ဘိက္ခူ, အဒ္ဓာ ထေရဿ ဧသ အာနုဘာဝေါ'တိ မံ ဇာနိဿန္တီ''တိ အပ္ပိစ္ဆတာယ ဝါ အန္တရာဝ ''ဧကော ဟောမီ''တိ ဣစ္ဆန္တေန ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ''ဧကော ဟောမီ''တိ ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ''ဧကော ဟောမီ''တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဒ္ဓိံယေဝ ဧကော ဟောတိ။ ဧဝံ အကရောန္တော ပန ယထာ ပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေန သယမေဝ ဧကော ဟောတိ။

၃၈၇. အာဝိဘာဝံ တိရောဘာဝန္တိ ဧတ္ထ အာဝိဘာဝံ ကရောတိ တိရောဘာဝံ ကရောတီတိ အယမတ္ထော ။ ဣဒမေဝ ဟိ သန္ဓာယ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ ဝုတ္တံ ''အာဝိဘာဝန္တိ ကေနစိ အနာဝဋံ ဟောတိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ဝိဝဋံ ပါကဋံ။ တိရောဘာဝန္တိ ကေနစိ အာဝဋံ ဟောတိ ပဋိစ္ဆန္နံ ပိဟိတံ ပဋိကုဇ္ဇိတ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၁)။ တတြာယံ ဣဒ္ဓိမာ အာဝိဘာဝံ ကာတုကာမော အန္ဓကာရံ ဝါ အာလောကံ ကရောတိ, ပဋိစ္ဆန္နံ ဝါ ဝိဝဋံ, အနာပါထံ ဝါ အာပါထံ ကရောတိ။ ကထံ? အယဉှိ ယထာ ပဋိစ္ဆန္နောပိ ဒူရေ ဌိတောပိ ဝါ ဒိဿတိ, ဧဝံ အတ္တာနံ ဝါ ပရံ ဝါ ကာတုကာမော ပါဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဣဒံ အန္ဓကာရဋ္ဌာနံ အာလောကဇာတံ ဟောတူတိ ဝါ, ဣဒံ ပဋိစ္ဆန္နံ ဝိဝဋံ ဟောတူတိ ဝါ, ဣဒံ အနာပါထံ အာပါထံ ဟောတူတိ ဝါ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတိ, သဟ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန ယထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ ပရေ ဒူရေ ဌိတာပိ ပဿန္တိ။ သယမ္ပိ ပဿိတုကာမော ပဿတိ။

၃၈၈. ဧတံ ပန ပါဋိဟာရိယံ ကေန ကတပုဗ္ဗန္တိ? ဘဂဝတာ။ ဘဂဝါ ဟိ စူဠသုဘဒ္ဒာယ နိမန္တိတော ဝိဿကမ္မုနာ နိမ္မိတေဟိ ပဉ္စဟိ ကူဋာဂာရသတေဟိ သာဝတ္ထိတော သတ္တယောဇနဗ္ဘန္တရံ သာကေတံ ဂစ္ဆန္တော ယထာ သာကေတနဂရဝါသိနော သာဝတ္ထိဝါသိကေ, သာဝတ္ထိဝါသိနော စ သာကေတဝါသိကေ ပဿန္တိ, ဧဝံ အဓိဋ္ဌာသိ။ နဂရမဇ္ဈေ စ ဩတရိတွာ ပထဝိံ ဒွိဓာ ဘိန္ဒိတွာ ယာဝ အဝီစိံ အာကာသဉ္စ ဒွိဓာ ဝိယူဟိတွာ ယာဝ ဗြဟ္မလောကံ ဒဿေသိ။

ဒေဝေါရောဟဏေနပိ စ အယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ ဘဂဝါ ကိရ ယမကပါဋိဟာရိယံ ကတွာ စတုရာသီတိပါဏသဟဿာနိ ဗန္ဓနာ ပမောစေတွာ အတီတာ ဗုဒ္ဓါ ယမကပါဋိဟာရိယာဝသာနေ ကုဟိံ ဂတာတိ အာဝဇ္ဇိတွာ တာဝတိံသဘဝနံ ဂတာတိ အဒ္ဒသ။ အထေကေန ပါဒေန ပထဝီတလံ အက္ကမိတွာ ဒုတိယံ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတေ ပတိဋ္ဌပေတွာ ပုန ပုရိမပါဒံ ဥဒ္ဓရိတွာ သိနေရုမတ္ထကံ အက္ကမိတွာ တတ္ထ ပဏ္ဍုကမ္ဗလသိလာတလေ ဝဿံ ဥပဂန္တွာ သန္နိပတိတာနံ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠဒေဝတာနံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ အဘိဓမ္မကထံ အာရဘိ။ ဘိက္ခာစာရဝေလာယ နိမ္မိတဗုဒ္ဓံ မာပေသိ။ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဘဂဝါ နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌံ ခါဒိတွာ အနောတတ္တဒဟေ မုခံ ဓောဝိတွာ ဥတ္တရကုရူသု ပိဏ္ဍပါတံ ဂဟေတွာ အနောတတ္တဒဟတီရေ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ သာရိပုတ္တတ္ထေရော တတ္ထ ဂန္တွာ ဘ

ဂဝန္တံ ဝန္ဒတိ။ ဘဂဝါ အဇ္ဇ ဧတ္တကံ ဓမ္မံ ဒေသေသီတိ ထေရဿ နယံ ဒေတိ။ ဧဝံ တယော မာသေ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ အဘိဓမ္မကထံ ကထေသိ။ တံ သုတွာ အသီတိကောဋိဒေဝတာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။

ယမကပါဋိဟာရိယေ သန္နိပတိတာပိ ဒွါဒသယောဇနာ ပရိသာ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာဝ ဂမိဿာမာတိ ခန္ဓာဝါရံ ဗန္ဓိတွာ အဋ္ဌာသိ။ တံ စူဠအနာထပိဏ္ဍိကောယေဝ သဗ္ဗပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌာသိ။ မနုဿာ ကုဟိံ ဘဂဝါတိ ဇာနနတ္ထာယ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရံ ယာစိံသု။ ထေရော အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ အဒ္ဒသ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ တတ္ထ ဝဿူပဂတံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ အာရောစေသိ။

တေ ဘဂဝတော ဝန္ဒနတ္ထာယ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရံ ယာစိံသု။ ထေရော ပရိသမဇ္ဈေယေဝ မဟာပထဝိယံ နိမုဇ္ဇိတွာ သိနေရုပဗ္ဗတံ နိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ တထာဂတပါဒမူလေ ဘဂဝတော ပါဒေ ဝန္ဒမာနောဝ ဥမ္မုဇ္ဇိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “ဇမ္ဗုဒီပဝါသိနော, ဘန္တေ, ဘဂဝတော ပါဒေ ဝန္ဒိတွာ ပဿိတွာဝ ဂမိဿာမာတိ ဝဒန္တီ”တိ။ ဘဂဝါ အာဟ “ကုဟိံ ပန တေ, မောဂ္ဂလ္လာန, ဧတရဟိ ဇေဋ္ဌဘာတာ ဓမ္မသေနာပတီ”တိ? “သင်္ကဿနဂရေ ဘန္တေ”တိ။ “မောဂ္ဂလ္လာန, မံ ဒဋ္ဌုကာမာ သွေဝ သင်္ကဿနဂရံ အာဂစ္ဆန္တု, အဟံ သွေဝ မဟာပဝါရဏပုဏ္ဏမာသီ ဥပေါသထဒိဝသေ သင်္ကဿနဂရေ ဩတရိဿာမီ”တိ။ “သာဓု, ဘန္တေ”တိ ထေရော ဒသဗလံ ဝန္ဒိတွာ အာဂတမဂ္ဂေနေဝ ဩရုယှ မနုဿာနံ သန္တိကံ သမ္ပာပုဏိ။ ဂမနာဂမနကာလေ စ ယထာ နံ မနုဿာ ပဿန္တိ, ဧဝံ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဣဒံ တာဝေတ္ထ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော အာဝိဘာဝပါဋိဟာရိယံ အကာသိ။

သော ဧဝံ အာဂတော တံ ပဝတ္တိံ အာရောစေတွာ “ဒူရန္တိ သညံ အကတွာ ကတပါတရာသာဝ နိက္ခမထာ”တိ အာဟ။ ဘဂဝါ သက္ကဿ ဒေဝရညော အာရောစေသိ “မဟာရာဇ, သွေဝ မနုဿလောကံ ဂစ္ဆာမီ”တိ။ ဒေဝရာဇာ ဝိဿကမ္မံ အာဏာပေသိ “တာတ, သွေဝ ဘဂဝါ မနုဿလောကံ ဂန္တုကာမော, တိဿော သောပါနပန္တိယော မာပေဟိ ဧကံ ကနကမယံ, ဧကံ ရဇတမယံ, ဧကံ မဏိမယ”န္တိ။ သော တထာ အကာသိ။ ဘဂဝါ ဒုတိယဒိဝသေ သိနေရုမုဒ္ဓနိ ဌတွာ ပုရတ္ထိမလောကဓာတုံ ဩလောကေသိ, အနေကာနိ စက္ကဝါဠသဟဿာနိ ဝိဝဋာနိ ဟုတွာ ဧကင်္ဂဏံ ဝိယ ပကာသိံသု။ ယထာ စ ပုရတ္ထိမေန, ဧဝံ ပစ္ဆိမေနပိ ဥတ္တရေနပိ ဒက္ခိဏေနပိ သဗ္ဗံ ဝိဝဋမဒ္ဒသ။ ဟေဋ္ဌာပိ ယာဝ အဝီစိ, ဥပရိ ယာဝ အကနိဋ္ဌဘဝနံ, တာဝ အဒ္ဒသ။

တံ ဒိဝသံ ကိရ လောကဝိဝရဏံ နာမ အဟောသိ။ မနုဿာပိ ဒေဝေ ပဿန္တိ, ဒေဝါပိ မနုဿေ။ တတ္ထ နေဝ မနုဿာ ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေန္တိ, န ဒေဝါ အဓော ဩလောကေန္တိ, သဗ္ဗေ သမ္မုခါဝ အညမညံ ပဿန္တိ။ ဘဂဝါ မဇ္ဈေ မဏိမယေန သောပါနေန ဩတရတိ, ဆကာမာဝစရဒေဝါ ဝါမပဿေ ကနကမယေန, သုဒ္ဓါဝါသာ စ မဟာဗြဟ္မာ စ ဒက္ခိဏပဿေ ရဇတမယေန။ ဒေဝရာဇာ ပတ္တစီဝရံ အဂ္ဂဟေသိ, မဟာဗြဟ္မာ တိယောဇနိကံ သေတစ္ဆတ္တံ, သုယာမော ဝါလဗီဇနိံ, ပဉ္စသိခော ဂန္ဓဗ္ဗပုတ္တော တိဂါဝုတမတ္တံ ဗေလုဝပဏ္ဍုဝီဏံ ဂဟေတွာ တထာဂတဿ ပူဇံ ကရောန္တော ဩတရတိ။ တံဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ပိဟံ အနုပ္ပါဒေတွာ ဌိတသတ္တော နာမ နတ္ထိ။ ဣဒမေတ္ထ ဘဂဝါ အာဝိဘာဝပါဋိဟာရိယံ အကာသိ။

အပိစ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ တလင်္ဂရဝါသီ ဓမ္မဒိန္နတ္ထေရောပိ တိဿမဟာဝိဟာရေ စေတိယင်္ဂဏသ္မိံ နိသီဒိတွာ “တီဟိ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု အပဏ္ဏကပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ဟောတီ”တိ အပဏ္ဏကသုတ္တံ (အ. နိ. ၃.၁၆) ကထေန္တော ဟေဋ္ဌာမုခံ ဗီဇနိံ အကာသိ, ယာဝ အဝီစိတော ဧကင်္ဂဏံ အဟောသိ။ တတော ဥပရိမုခံ အကာသိ, ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ ဧကင်္ဂဏံ အဟောသိ။ ထေရော နိရယဘယေန တဇ္ဇေတွာ သဂ္ဂသုခေန စ ပလောဘေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ကေစိ သောတာပန္နာ အဟေသုံ, ကေစိ သကဒါဂါမီ အနာဂါမီ အရဟန္တောတိ။

၃၈၉. တိရောဘာဝံ ကာတုကာမော ပန အာလောကံ ဝါ အန္ဓကာရံ ကရောတိ, အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ဝါ ပဋိစ္ဆန္နံ, အာပါထံ ဝါ အနာပါထံ ကရောတိ။ ကထံ? အယဉှိ ယထာ အပ္ပဋိစ္ဆန္နောပိ သမီပေ ဌိတောပိ ဝါ န ဒိဿတိ, ဧဝံ အတ္တာနံ ဝါ ပရံ ဝါ ကာတုကာမော ပါဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ “ဣဒံ အာလောကဋ္ဌာနံ အန္ဓကာရံ ဟောတူ”တိ ဝါ, “ဣဒံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ပဋိစ္ဆန္နံ ဟောတူ”တိ ဝါ, “ဣဒံ အာပါထံ အနာပါထံ ဟောတူ”တိ ဝါ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေ

နေဝ အဓိပ္ပေတိ။ သဟ အဓိပ္ပေနစိတ္တေန ယထာဓိပ္ပေတမေဝ ဟောတိ။ ပရေ သမီပေ ဌိတာပိ န ပဿန္တိ။ သယမ္ပိ အပဿိတုကာမော န ပဿတိ။

၃၉၀. တံ ပန ဟဋ္ဌိဟာရိယံ ကေန ကတပုဗ္ဗန္တိ? ဘဂဝတာ။ ဘဂဝတာ ဟိ ယသံ ကုလပုတ္တံ သမီပေ နိသိန္နံယေဝ ယထာ နံ ပိတာ န ပဿတိ, ဧဝမကာသိ။ တထာ ဝီသယောဇနသတံ မဟာကပ္ပိနဿ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကတွာ တံ အနာဂါမိဖလေ, အမစ္စသဟဿဉ္စဿ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ, တဿ အနုမဂ္ဂံ အာဂတာ သဟဿိတ္ထိပရိဝါရာ အနောဇာဒေဝီ အာဂန္တွာ သမီပေ နိသိန္နာပိ ယထာ သပရိသံ ရာဇာနံ န ပဿတိ, တထာ ကတွာ "အပိ, ဘန္တေ, ရာဇာနံ ပဿထာ"တိ ပုဋ္ဌော "ကိံ ပန တေ ရာဇာနံ ဂဝေသိတုံ ဝရံ, ဥဒာဟု အတ္တာန"န္တိ? "အတ္တာနံ, ဘန္တေ"တိ ဝတွာ နိသိန္နာယ တဿာ တထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ, ယထာ သာ သဒ္ဓိံ ဣတ္ထိသဟဿေန သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ, အမစ္စာ အနာဂါမိဖလေ, ရာဇာ အရဟတ္တေတိ။ အပိစ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ အာဂတဒိဝသေ ယထာ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ အာဂတေ အဝသေသေ ရာဇာ န ပဿတိ, ဧဝံ ကရောန္တေန မဟိန္ဒတ္ထေရေနာပိ ကတံ ကတမေဝ (ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.တတိယသင်္ဂီတိကထာ)။

၃၉၁. အပိစ သဗ္ဗမ္ပိ ပါကဋံ ပာဋိဟာရိယံ အာဝိဘာဝံ နာမ။ အပါကဋပါဋိဟာရိယံ တိရောဘာဝံ နာမ။ တတ္ထ ပါကဋပါဋိဟာရိယေ ဣဒ္ဓိပိ ပညာယတိ ဣဒ္ဓိမာပိ။ တံ ယမကပါဋိဟာရိယေန ဒီပေတဗ္ဗံ။ တတြ ဟိ "ဣဓ တထာဂတော ယမကပါဋိဟာရိယံ ကရောတိ အသာဓာရဏံ သာဝကေဟိ။ ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ, ဟေဋ္ဌိမကာယတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၆) ဧဝံ ဥဘယံ ပညာယိတ္ထ။ အပါကဋပါဋိဟာရိယေ ဣဒ္ဓိယေဝ ပညာယတိ, န ဣဒ္ဓိမာ။ တံ မဟကသုတ္တေန (သံ. နိ. ၄.၃၄၆) စ ဗြဟ္မနိမန္တနိကသုတ္တေန (မ. နိ. ၁.၅၀၁ အာဒယော) စ ဒီပေတဗ္ဗံ။ တတြ ဟိ အာယသ္မတော စ မဟကဿ, ဘဂဝတော စ ဣဒ္ဓိယေဝ ပညာယိတ္ထ, န ဣဒ္ဓိမာ။

ယထာဟ –

"ဧကမန္တံ နိသိန္နော ခော စိတ္တော ဂဟပတိ အာယသ္မန္တံ မဟကံ ဧတဒဝေါစ 'သာဓု မေ, ဘန္တေ, အယျော မဟကော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ဒဿေတူ'တိ။ တေန ဟိ တွံ ဂဟပတိ အာဠိန္ဒေ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ပညပေတွာ တိဏကလာပံ ဩကာသေဟီတိ။ 'ဧဝံ, ဘန္တေ'တိ ခော စိတ္တော ဂဟပတိ အာယသ္မတော မဟကဿ ပဋိဿုတွာ အာဠိန္ဒေ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ပညပေတွာ တိဏကလာပံ ဩကာသေသိ။ အထ ခော အာယသ္မာ မဟကော ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ တထာရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခါသိ, ယထာ တာလစ္ဆိဂ္ဂဠေန စ အဂ္ဂဠန္တရိကာယ စ အစ္စိ နိက္ခမိတွာ တိဏာနိ ဈာပေသိ, ဥတ္တရာသင်္ဂံ န ဈာပေသီ"တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၆)။

ယထာ စာဟ –

"အထ ခွါဟံ, ဘိက္ခဝေ, တထာရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခါသိံ 'ဧတ္တာဝတာ ဗြဟ္မာ စ ဗြဟ္မပရိသာ စ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ စ သဒ္ဒဉ္စ မေ သောဿန္တိ, န စ မံ ဒက္ခိဿန္တီ'တိ အန္တရဟိတော ဣမံ ဂါထံ အဘာသိံ –

'ဘဝေ ဝါဟံ ဘယံ ဒိသွာ, ဘဝဉ္စ ဝိဘဝေသိနံ။
ဘဝံ နာဘိဝဒိံ ကိဉ္စိ, နန္ဒိဉ္စ န ဥပါဒိယိ'''န္တိ။ (မ. နိ. ၁.၅၀၄)။

၃၉၂. တိရောကုဋ္ဋံ တိရောပါကာရံ တိရောပဗ္ဗတံ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ သေယျထာပိ အာကာသေတိ ဧတ္ထ **တိရောကုဋ္ဋ**န္တိ ပရကုဋ္ဋံ, ကုဋ္ဋဿ ပရဘာဂန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧသ နယော ဣတရေသု။ **ကုဋ္ဋော**တိ စ ဂေဟဘိတ္တိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ **ပါကာရော**တိ ဂေဟဝိဟာရဂါမာဒီနံ ပရိက္ခေပပါကာရော။ **ပဗ္ဗတော**တိ ပံသုပဗ္ဗတော ဝါ ပါသာဏပဗ္ဗတော ဝါ။ **အသဇ္ဇမာနော**တိ အလဂ္ဂမာနော။ **သေယျထာပိ အာကာသေ**တိ အာကာသေ ဝိယ။ ဧဝံ ဂန္တုကာမေန ပန အာကာသကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ကုဋ္ဋံ ဝါ ပါကာရံ ဝါ သိနေရုစက္ကဝါဠေသုပိ အညတရံ ပဗ္ဗတံ ဝါ အာဝဇ္ဇိတွာ ကတပရိကမ္မေန အာကာသော ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော။ အာကာသောယေဝ ဟောတိ။ အဓော ဩ

တရိတုကာမဿ, ဥဒ္ဓံ တ အာရောဟိတုကာမဿ သုသိရော ဟောတိ, ဝိနိဝိဇ္ဈိတ္ဝာ ဂန္တုကာမဿ ဆိဒ္ဒော။ သော တတ္ထ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ။

တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော ပနေတ္ထာဟ – ''အာကာသကသိဏသမာပဇ္ဇနံ, အာဝုသော, ကိံ ဟတ္ထိအဿာဒီနိ အဘိနိမ္မိနိတုကာမော ဟတ္ထိအဿာဒိ ကသိဏာနိ သမာပဇ္ဇတိ, နနု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကသိဏေ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသီဘာဝေဟေဝ ပမာဏံ။ ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တဒေဝ ဟောတီ''တိ။ ဘိက္ခူ အာဟံသု – ''ပါဠိယာ, ဘန္တေ, အာကာသကသိဏံယေဝ အာဂတံ, တသ္မာ အဝဿမေတံ ဝတ္တဗ္ဗ''န္တိ။ တတြာယံ ပါဠိ –

''ပကတိယာ အာကာသကသိဏသမာပတ္တိယာ လာဘီ ဟောတိ။ တိရောကုဋ္ဋံ တိရောပာကာရံ တိရောပဗ္ဗတံ အာဝဇ္ဇတိ။ အာဝဇ္ဇိတ္ဝာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ – 'အာကာသော ဟောတူ'တိ။ အာကာသော ဟောတိ။ တိရောကုဋ္ဋံ တိရောပာကာရံ တိရောပဗ္ဗတံ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ။ ယထာ မနုဿာ ပကတိယာ အနိဒ္ဓိမန္တော ကေနစိ အနာဝဋေ အပရိက္ခိတ္တေ အသဇ္ဇမာနာ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝမေဝ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော တိရောကုဋ္ဋံ တိရောပာကာရံ တိရောပဗ္ဗတံ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ, သေယျထာပိ အာကာသေ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၁)။

သစေ ပနဿ ဘိက္ခုနော အဓိဋ္ဌဟိတ္ဝာ ဂစ္ဆန္တဿ အန္တရာ ပဗ္ဗတော ဝါ ရုက္ခော ဝါ ဥဋ္ဌေတိ, ကိံ ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ? ဒေါသော နတ္ထိ။ ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ အဓိဋ္ဌာနံ ဟိ ဥပဇ္ဈာယဿ သန္တိကေ နိဿယဂ္ဂဟဏသဒိသံ ဟောတိ။ ဣမိနာ စ ပန ဘိက္ခုနာ အာကာသော ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌိတတ္တာ အာကာသော ဟောတိယေဝ။ ပုရိမာဓိဋ္ဌာနဗလေနေဝ စဿ အန္တရာ အညော ပဗ္ဗတော ဝါ ရုက္ခော ဝါ ဥတုမယော ဥဋ္ဌဟိဿတီတိ အဋ္ဌာနမေဝေတံ။ အညေန ဣဒ္ဓိမတာ နိမ္မိတေ ပန ပဌမနိမ္မာနံ ဗလဝံ ဟောတိ။ ဣတရေန တဿ ဥဒ္ဓံ ဝါ အဓော ဝါ ဂန္တဗ္ဗံ။

၃၉၃. ပထဝိယာပိ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထ ဥမ္မုဇ္ဇန္တိ ဥဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတိ။ နိမုဇ္ဇန္တိ သံသီဒနံ။ ဥမ္မုဇ္ဇဉ္စ နိမုဇ္ဇဉ္စ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ။ ဧဝံ ကာတုကာမေန အာပောကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဥဋ္ဌာယ ဧတ္တကေ ဌာနေ ပထဝီ ဥဒကံ ဟောတူတိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနေန ယထာ ပရိစ္ဆိန္နေ ဌာနေ ပထဝီ ဥဒကမေဝ ဟောတိ။ သော တတ္ထ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောတိ။ တတြာယံ ပါဠိ –

''ပကတိယာ အာပောကသိဏသမာပတ္တိယာ လာဘီ ဟောတိ။ ပထဝိံ အာဝဇ္ဇတိ။ အာဝဇ္ဇိတ္ဝာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ – 'ဥဒကံ ဟောတူ'တိ။ ဥဒကံ ဟောတိ။ သော ပထဝိယာ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောတိ။ ယထာ မနုဿာ ပကတိယာ အနိဒ္ဓိမန္တော ဥဒကေ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောန္တိ, ဧဝမေဝ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော ပထဝိယာ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောတိ, သေယျထာပိ ဥဒကေ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၁)။

န ကေဝလဉ္စ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇမေဝ, နှာနပါနမုခဓောဝနဘဏ္ဍကဓောဝနာဒီသု ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ကရောတိ။ န ကေဝလဉ္စ ဥဒကမေဝ, သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတာဒီသုပိ ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ဧတ္တကံ ဟောတူတိ အာဝဇ္ဇိတ္ဝာ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ အဓိဋ္ဌဟန္တဿ ယထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ ဥဒ္ဓရိတ္ဝာ ဘာဇနဂတံ ကရောန္တဿ သပ္ပိ သပ္ပိမေဝ ဟောတိ။ တေလာဒီနိ တေလာဒီနိယေဝ။ ဥဒကံ ဥဒကမေဝ။ သော တတ္ထ တေမိတုကာမောဝ တေမေတိ, န တေမိတုကာမော န တေမေတိ။ တဿေဝ စ သာ ပထဝီ ဥဒကံ ဟောတိ သေသဇနဿ ပထဝီယေဝ။ တတ္ထ မနုဿာ ပတ္တိကာပိ ဂစ္ဆန္တိ, ယာနာဒီဟိပိ ဂစ္ဆန္တိ, ကသိကမ္မာဒီနိပိ ကရောန္တိယေဝ။ သစေ ပနာယံ တေသမ္ပိ ဥဒကံ ဟောတူတိ ဣစ္ဆတိ, ဟောတိယေဝ။ ပရိစ္ဆိန္နကာလံ ပန အတိက္ကမိတ္ဝာ ယံ ပကတိယာ ဃဋတဠာကာဒီသု ဥဒကံ, တံ ဌပေတ္ဝာ အဝသေသံ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနံ ပထဝီယေဝ ဟောတိ။

၃၉၄. ဥဒကေပိ အဘိဇ္ဇမာနေတိ ဧတ္ထ ယံ ဥဒကံ အက္ကမိတ္ဝာ သံသီဒတိ, တံ ဘိဇ္ဇမာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိပရီတံ အဘိဇ္ဇမာနံ။ ဧဝံ ဂန္တုကာမေန ပန ပထဝီကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌာယ ဧတ္တကေ ဌာနေ ဥဒကံ ပထဝီ ဟောတူတိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနေန ယထာ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနေ ဥဒကံ ပထဝီယေဝ ဟောတိ။ သော တတ္ထ ဂစ္ဆတိ, တတြာယံ ပါဠိ –

“ပကတိယာ ပထဝီကသိဏသမာပတ္တိယာ လာဘီ ဟောတိ။ ဥဒကံ အာဝဇ္ဇတိ။ အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ – ‘ပထဝီ ဟောတူ’တိ။ ပထဝီ ဟောတိ။ သော အဘိဇ္ဇမာနေ ဥဒကေ ဂစ္ဆတိ။ ယထာ မနုဿာ ပကတိယာ အဘိန္နာယ ပထဝိယာ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝမေဝ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော အဘိဇ္ဇမာနေ ဥဒကေ ဂစ္ဆတိ, သေယျထာပိ ပထဝိယ”န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၁)။

န ကေဝလဉ္စ ဂစ္ဆတိ, ယံ ယံ ဣရိယာပထံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ကပ္ပေတိ။ န ကေဝလဉ္စ ပထဝိမေဝ ကရောတိ, မဏိသုဝဏ္ဏပဗ္ဗတရုက္ခာဒီသုပိ ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ဝုတ္တနယေနေဝ အာဝဇ္ဇိတွာ အဓိဋ္ဌာတိ, ယထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ တဿေဝ စ တံ ဥဒကံ ပထဝီ ဟောတိ, သေသဇနဿ ဥဒကမေဝ, မစ္ဆကစ္ဆပာ စ ဥဒကကာကာဒယော စ ယထာရုစိ ဝိစရန္တိ။ သစေ ပနာယံ အညေသမ္ပိ မနုဿာနံ တံ ပထဝိံ ကာတုံ ဣစ္ဆတိ, ကရောတိယေဝ။ ပရိစ္ဆိန္နကာလာတိက္ကမေန ပန ဥဒကမေဝ ဟောတိ။

၃၉၅. ပလ္လင်္ကေန ကမတီ တိ ပလ္လင်္ကေန ဂစ္ဆတိ။ **ပက္ခီ သကုဏော** တိ ပက္ခေဟိ ယုတ္တသကုဏော။ ဧဝံ ကာတုကာမေန ပန ပထဝီကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ သစေ နိသိန္နော ဂန္တုမိစ္ဆတိ, ပလ္လင်္ကပ္ပမာဏံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သစေ နိပန္နော ဂန္တုကာမော ဟောတိ မဉ္စပ္ပမာဏံ, သစေ ပဒသာ ဂန္တုကာမော ဟောတိ မဂ္ဂပ္ပမာဏန္တိ ဧဝံ ယထာနုရူပံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ ပထဝီ ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ, သဟ အဓိဋ္ဌာနေန ပထဝီယေဝ ဟောတိ။ တတ္ရာယံ ပါဠိ –

“အာကာသေပိ ပလ္လင်္ကေန ကမတိ, သေယျထာပိ ပက္ခီ သကုဏောတိ။ ပကတိယာ ပထဝီကသိဏသမာပတ္တိယာ လာဘီ ဟောတိ, အာကာသံ အာဝဇ္ဇတိ။ အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ – ‘ပထဝီ ဟောတူ’တိ။ ပထဝီ ဟောတိ။ သော အာကာသေ အန္တလိက္ခေ စင်္ကမတိပိ တိဋ္ဌတိပိ နိသီဒတိပိ သေယျမ္ပိ ကပ္ပေတိ။ ယထာ မနုဿာ ပကတိယာ အဘိန္နာယ ပထဝိယံ စင်္ကမန္တိပိ။ပေ။ သေယျမ္ပိ ကပ္ပေန္တိ, ဧဝမေဝ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော အာကာသေ အန္တလိက္ခေ စင်္ကမတိပိ။ပေ။ သေယျမ္ပိ ကပ္ပေတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၁)။

အာကာသေ ဂန္တုကာမေန စ ဘိက္ခုနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနာပိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? အန္တရေ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ တ ပဗ္ဗတရုက္ခာဒယော ဟောန္တိ, နာဂသုပဏ္ဏာဒယော ဝါ ဥသူယန္တာ မာပေန္တိ, နေသံ ဒဿနတ္ထံ။ တေ ပန ဒိသွာ ကိံ ကာတဗ္ဗန္တိ? ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အာကာသော ဟောတူတိ ပရိကမ္မံ ကတွာ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ ထေရော ပနာဟ “သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနံ, အာဝုသော, ကိမတ္ထိယံ, နနု သမာဟိတမေဝဿ စိတ္တံ, တေန ယံ ယံ ဌာနံ အာကာသော ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာတိ, အာကာသောယေဝ ဟောတီ”တိ။ ကိဉ္စာပိ ဧဝမာဟ, အထ ခော တိရောကုဋ္ဋပါဋိဟာရိယေ ဝုတ္တနယေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

အပိစ ဩကာသေ ဩရောဟဏတ္ထမ္ပိ ဣမိနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ, အယဉှိ သစေ အနောကာသေ နှာနတိတ္ထေ ဝါ ဂါမဒွါရေ ဝါ ဩရောဟတိ။ မဟာဇနဿ ပါကဋော ဟောတိ။ တသ္မာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပဿိတွာ အနောကာသံ ဝဇ္ဇေတွာ ဩကာသေ ဩတရတီတိ။

၃၉၆. ဣမေပိ စန္ဒိမသူရိယေ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကေ ဧဝံမဟာနုဘာဝေ ပာဏိနာ ပရာမသတိ ပရိမဇ္ဇတီတိ ဧတ္ထ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဒွာစတ္တာလီသယောဇနသဟဿဿ ဥပရိ စရဏေန မဟိဒ္ဓိကတာ, တီသု ဒီပေသု ဧကက္ခဏေ အာလောကကရဏေန မဟာနုဘာဝတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ ဥပရိ စရဏအာလောကကရဏေဟိ ဝါ မဟိဒ္ဓိကေ တေနေဝ မဟာနုဘာဝေ။ **ပရာမသတီ**တိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ ဧကဒေသေ ဝါ ဆုပတိ။ **ပရိမဇ္ဇတီ** တိ သမန္တတော အာဒါသတလံ ဝိယ ပရိမဇ္ဇတိ။ အယံ ပနဿ ဣဒ္ဓိ အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနဝသေနေဝ ဣဇ္ဈတိ, နတ္ထေတ္ထ ကသိဏသမာပတ္တိနိယမော။ ဝုတ္တဉှေတံ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ –

“ဣမေပိ စန္ဒိမသူရိယေ။ပေ။ ပရိမဇ္ဇတီတိ ဣဓ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော စန္ဒိမသူရိယေ အာဝဇ္ဇတိ, အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ – ‘ဟတ္ထပါသေ ဟောတူ’တိ။ ဟတ္ထပါသေ ဟောတိ။ သော နိသိန္နကော ဝါ နိပန္နကော ဝါ စန္ဒိမသူရိယေ ပာဏိနာ အာမသတိ ပရာမသတိ ပရိမဇ္ဇတိ။ ယထာ မနုဿာ

ပကတိယာ အနိဋ္ဌိမန္တော ကိဉ္စိဒေဝ ရူပဂတံ ဟတ္ထပါသေ အာမသန္တိ ပရာမသန္တိ ပရိမဇ္ဇန္တိ, ဝေမေဝ သော ဣဒ္ဓိမာ။ပေ။ ပရိမဇ္ဇတီ''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၂)။

သူတယံ ယဒိ ဣစ္ဆတိ ဂန္တွာ ပရာမသိတုံ, ဂန္တွာ ပရာမသတိ, ယဒိ ပန ဣဓေဝ နိသိန္နကော တ နိပန္နကော တ ပရာမသိတုကာမော ဟောတိ, ဟတ္ထပါသေ ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာတိ, အဓိဋ္ဌာနဗလေန ဝဏ္ဋာ မုတ္တတာလဖလံ ဝိယ အာဂန္တွာ ဟတ္ထပါသေ ဌိတေ တ ပရာမသတိ, ဟတ္ထံ တ ဝဍ္ဎေတွာ။ ဝဍ္ဎေန္တဿ ပန ကိံ ဥပါဒိန္နကံ ဝဍ္ဎတိ, အနုပါဒိန္နကန္တိ? ဥပါဒိန္နကံ နိဿာယ အနုပါဒိန္နကံ ဝဍ္ဎတိ။

တတ္ထ **တိပိဋကစူဠနာဂတ္ထေရော** အာဟ ''ကိံ ပနာဝုသော, ဥပါဒိန္နကံ ခုဒ္ဒကမ္ပိ မဟန္တမ္ပိ န ဟောတိ, နနု ယဒါ ဘိက္ခု တာလစ္ဆိဒ္ဒါဒီဟိ နိက္ခမတိ, တဒါ ဥပါဒိန္နကံ ခုဒ္ဒကံ ဟောတိ။ ယဒါ မဟန္တံ အတ္တဘာဝံ ကရောတိ, တဒါ မဟန္တံ ဟောတိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ ဝိယာ''တိ။

နန္ဒောပနန္ဒနာဂဒမနကထာ

ဧကသ္မိံ ကိရ သမယေ အနာထပိဏ္ဍိကော ဂဟပတိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ''သွေ, ဘန္တေ, ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ အမှာကံ ဂေဟေ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ''တိ နိမန္တေတွာ ပက္ကမိ။ ဘဂဝါ အဓိဝါသေတွာ တံ ဒိဝသာဝသေသံ ရတ္တိဘာဂဉ္စ ဝီတိနာမေတွာ ပစ္စူသသမယေ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဩလောကေသိ။ အထဿ **နန္ဒောပနန္ဒော** နာမ နာဂရာဇာ ဉာဏမုခေ အာပါထမာဂစ္ဆိ။ ဘဂဝါ ''အယံ နာဂရာဇာ မယှံ ဉာဏမုခေ အာပါထမာဂစ္ဆိ, အတ္ထိ နု ခော အဿ ဥပနိဿယော''တိ အာဝဇ္ဇေန္တော ''အယံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော တီသု ရတနေသု အပ္ပသန္နော''တိ ဒိသွာ ''ကော နု ခော ဣမံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော ဝိဝေစေယျာ''တိ အာဝဇ္ဇေန္တော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရံ အဒ္ဒသ။

တတော ပဘာတာယ ရတ္တိယာ သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ ကတွာ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ အာမန္တေသိ – ''အာနန္ဒ, ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ အာရောစေဟိ တထာဂတော ဒေဝစာရိကံ ဂစ္ဆတီ''တိ။ တံ ဒိဝသဉ္စ နန္ဒောပနန္ဒဿ အာပါနဘူမိံ သဇ္ဇယိံသု။ သော ဒိဗ္ဗရတနပလ္လင်္ကေ ဒိဗ္ဗေန သေတစ္ဆတ္တေန ဓာရိယမာနေန တိဝိဓနာဋကေဟိ စေဝ နာဂပရိသာယ စ ပရိဝုတော ဒိဗ္ဗဘာဇနေသု ဥပဋ္ဌာပိတံ အန္နပါနဝိဓိံ ဩလောကယမာနော နိသိန္နော ဟောတိ။ အထ ဘဂဝါ ယထာ နာဂရာဇာ ပဿတိ, တထာ ကတွာ တဿ ဝိတာနမတ္ထကေနေဝ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ တာဝတိံသဒေဝလောကာဘိမုခော ပါယာသိ။

တေန ခော ပန သမယေန နန္ဒောပနန္ဒဿ နာဂရာဇဿ ဧဝရူပံ ပါပကံ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ – ''ဣမေ ဟိ နာမ မုဏ္ဍကာ သမဏကာ အမှာကံ ဥပရူပရိဘဝနေန ဒေဝတာနံ တာဝတိံသာနံ ဘဝနံ ပဝိသန္တိပိ နိက္ခမန္တိပိ, န ဒါနိ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဣမေသံ အမှာကံ မတ္ထကေ ပါဒပံသုံ ဩကိရန္တာနံ ဂန္တုံ ဒဿာမီ''တိ ဥဋ္ဌာယ သိနေရုပါဒံ ဂန္တွာ တံ အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ သိနေရုံ သတ္တက္ခတ္တုံ ဘောဂေဟိ ပရိက္ခိပိတွာ ဥပရိ ဖဏံ ကတွာ တာဝတိံသဘဝနံ အဝကုဇ္ဇေန ဖဏေန ဂဟေတွာ အဒဿနံ ဂမေသိ။

အထ ခော အာယသ္မာ ရဋ္ဌပါလော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ ''ပုဗ္ဗေ, ဘန္တေ, ဣမသ္မိံ ပဒေသေ ဌိတော သိနေရုံ ပဿာမိ, သိနေရုပရိဘဏ္ဍံ ပဿာမိ, တာဝတိံသံ ပဿာမိ, ဝေဇယန္တံ ပဿာမိ, ဝေဇယန္တဿ ပါသာဒဿ ဥပရိ ဓဇံ ပဿာမိ။ ကော နု ခော, ဘန္တေ, ဟေတု ကော ပစ္စယော, ယံ ဧတရဟိ နေဝ သိနေရုံ ပဿာမိ။ပေ။ န ဝေဇယန္တဿ ပါသာဒဿ ဥပရိ ဓဇံ ပဿာမီ''တိ။ ''အယံ, ရဋ္ဌပါလ, နန္ဒောပနန္ဒော နာမ နာဂရာဇာ တုမှာကံ ကုပိတော သိနေရုံ သတ္တက္ခတ္တုံ ဘောဂေဟိ ပရိက္ခိပိတွာ ဥပရိ ဖဏေန ပဋိစ္ဆာဒေတွာ အန္ဓကာရံ ကတွာ ဌိတော''တိ။ ''ဒမေမိ နံ, ဘန္တေ''တိ။ န ဘဂဝါ အနုဇာနိ။ အထ ခော အာယသ္မာ ဘဒ္ဒိယော အာယသ္မာ ရာဟုလောတိ အနုက္ကမေန သဗ္ဗေပိ ဘိက္ခူ ဥဋ္ဌဟိံသု။ န ဘဂဝါ အနုဇာနိ။

အဝသာနေ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော ''အဟံ, ဘန္တေ, ဒမေမိ န''န္တိ အာဟ။ ''ဒမေဟိ မောဂ္ဂလ္လာနာ''တိ ဘဂဝါ အနုဇာနိ။ ထေရော အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ မဟန္တံ နာဂရာဇဝဏ္ဏံ အဘိနိမ္မိနိတွာ နန္ဒောပနန္ဒံ စုဒ္ဒသက္ခတ္တုံ ဘောဂေဟိ ပရိက္ခိပိတွာ တဿ ဖဏမတ္ထကေ အတ္တနော ဖဏံ ဌပေတွာ သိနေရုနာ သဒ္ဓိံ အဘိနိပ္ပီဠေသိ။ နာဂ

ရာဇာ ပဓူမာယိ။ ထေရောပိ န တုယှဟံယေ၀ သရီရေ ဓူမော အတ္ထိ, မယှံပိ အတ္ထီတိ ပဓူမာယိ။ နာဂရာဇဿ ဓူမော ထေရံ န ဗာဓတိ။ ထေရဿ ပန ဓူမော နာဂရာဇာနံ ဗာဓတိ။ တတော နာဂရာဇာ ပဇ္ဇလိ။ ထေရောပိ န တုယှဟံယေ၀ သရီရေ အဂ္ဂိ အတ္ထိ, မယှံပိ အတ္ထီတိ ပဇ္ဇလိ။ နာဂရာဇဿ တေဇော ထေရံ န ဗာဓတိ။ ထေရဿ ပန တေဇော နာဂရာဇာနံ ဗာဓတိ။ နာဂရာဇာ အယံ မံ သိနေရုနာ အဘိနိပ္ပီဠေတွာ ဓူမာယတိ စေ၀ ပဇ္ဇလတိ စာတိ စိန္တေတွာ "ဘော တွံ ကောသီ"တိ ပဋိပုစ္ဆိ။ "အဟံ ခေါ, နန္ဒ, မောဂ္ဂလ္လာနော"တိ။ "ဘန္တေ, အတ္တနော ဘိက္ခုဘာဝေန တိဋ္ဌာဟီ"တိ။

ထေရော တံ အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ တဿ ဒက္ခိဏကဏ္ဏသောတေန ပဝိသိတွာ ဝါမကဏ္ဏသောတေန နိက္ခမိ, ဝါမကဏ္ဏသောတေန ပဝိသိတွာ ဒက္ခိဏကဏ္ဏသောတေန နိက္ခမိ, တထာ ဒက္ခိဏနာသသောတေန ပဝိသိတွာ ဝါမနာသသောတေန နိက္ခမိ, ဝါမနာသသောတေန ပဝိသိတွာ ဒက္ခိဏနာသသောတေန နိက္ခမိ။ တတော နာဂရာဇာ မုခံ ဝိဝရိ။ ထေရော မုခေန ပဝိသိတွာ အန္တောကုစ္ဆိယံ ပာစီနေန စ ပစ္ဆိမေန စ စင်္ကမတိ။ ဘဂဝါ "မောဂ္ဂလ္လာန, မနသိကရောဟိ မဟိဒ္ဓိကော ဧသ နာဂေါ"တိ အာဟ။ ထေရော "မယှံ ခေါ, ဘန္တေ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ယာနီကတာ ဝတ္ထုကတာ အနုဋ္ဌိတာ ပရိစိတာ သုသမာရဒ္ဓါ, တိဋ္ဌတု, ဘန္တေ, နန္ဒောပနန္ဒော, အဟံ နန္ဒောပနန္ဒသဒိသာနံ နာဂရာဇာနံ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ သတသဟဿမ္ပိ ဒမေယျ"န္တိ အာဟ။

နာဂရာဇာ စိန္တေသိ "ပဝိသန္တော တာဝ မေ န ဒိဋ္ဌော, နိက္ခမနကာလေ ဒါနိ နံ အဒ္ဓနျရေ ပက္ခိပိတွာ သင်္ခါဒိဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ နိက္ခမ ဘန္တေ, မာ မံ အန္တောကုစ္ဆိယံ အပရာပရံ စင်္ကမန္တော ဗာဓယိတ္ထာတိ အာဟ။ ထေရော နိက္ခမိတွာ ဗဟိ အဋ္ဌာသိ။ နာဂရာဇာ အယံ သောတိ ဒိသွာ နာသဝါတံ ဝိဿဇ္ဇိ။ ထေရော စတုတ္ထံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိ။ လောမကူပမ္ပိဿ ဝါတော စာလေတုံ နာသက္ခိ။ အဝသေသာ ဘိက္ခူ ကိရ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗပါဋိဟာရိယာနိ ကာတုံ သက္ကုဏေယျုံ, ဣမံ ပန ဌာနံ ပတွာ ဧဝံ ခိပ္ပနိသန္တိနော ဟုတွာ သမာပဇ္ဇိတုံ န သက္ကိဿန္တီတိ တေသံ ဘဂဝါ နာဂရာဇဒမနံ နာနုဇာနိ။

နာဂရာဇာ "အဟံ ဣမဿ သမဏဿ နာသဝါတေန လောမကူပမ္ပိ စာလေတုံ နာသက္ခိံ, မဟိဒ္ဓိကော သမဏော"တိ စိန္တေသိ။ ထေရော အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ သုပဏ္ဏရူပံ အဘိနိမ္မိနိတွာ သုပဏ္ဏဝါတံ ဒဿေန္တော နာဂရာဇာနံ အနုဗန္ဓိ။ နာဂရာဇာ တံ အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ မာဏဝကဝဏ္ဏံ အဘိနိမ္မိနိတွာ "ဘန္တေ, တုမှာကံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ"တိ ဝဒန္တော ထေရဿ ပါဒေ ဝန္ဒိ။ ထေရော "သတ္ထာ, နန္ဒ, အာဂတော, ဧဟိ ဂမိဿာမာ"တိ နာဂရာဇာနံ ဒမယိတွာ နိဗ္ဗိသံ ကတွာ ဂဟေတွာ ဘဂဝတော သန္တိကံ အဂမာသိ။ နာဂရာဇာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ "ဘန္တေ, တုမှာကံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ"တိ အာဟ။ ဘဂဝါ "သုခီ ဟောဟိ, နာဂရာဇာ"တိ ဝတွာ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော အနာထပိဏ္ဍိကဿ နိဝေသနံ အဂမာသိ။

အနာထပိဏ္ဍိကော "ကိံ, ဘန္တေ, အတိဒိဝါ အာဂတတ္ထာ"တိ အာဟ။ မောဂ္ဂလ္လာနဿ စ နန္ဒောပနန္ဒဿ စ သင်္ဂါမော အဟောသီတိ။ ကဿ, ဘန္တေ, ဇယော, ကဿ ပရာဇယောတိ။ မောဂ္ဂလ္လာနဿ ဇယော, နန္ဒဿ ပရာဇယောတိ။ အနာထပိဏ္ဍိကော "အဓိဝါသေတု မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ သတ္တာဟံ ဧကပဋိပါဋိယာ ဘတ္တံ, သတ္တာဟံ ထေရဿ သက္ကာရံ ကရိဿာမီ"တိ ဝတွာ သတ္တာဟံ ဗုဒ္ဓပမုခာနံ ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ မဟာသက္ကာရံ အကာသိ။ ဣတိ ဣမံ ဣမဿ နန္ဒောပနန္ဒဒမနေ ကတံ မဟန္တံ အတ္တဘာဝံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ "ယဒါ မဟန္တံ အတ္တဘာဝံ ကရောတိ, တဒါ မဟန္တံ ဟောတိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ ဝိယာ"တိ။ ဧဝံ ဝုတ္တေပိ ဘိက္ခူ ဥပာဒိဏ္ဏကံ နိဿာယ အနုပါဒိဏ္ဏကမေဝ ဝဍ္ဎတီတိ အာဟံသု။ အယမေဝ စေတ္ထ ယုတ္တိ။

သော ဧဝံ ကတွာ န ကေဝလံ စန္ဒိမသူရိယေ ပရာမသတိ။ သစေ ဣစ္ဆတိ ပါဒကထလိကံ ကတွာ ပါဒေ ဌပေတိ, ပီဌံ ကတွာ နိသီဒတိ, မဉ္စံ ကတွာ နိပဇ္ဇတိ, အပဿေနဖလကံ ကတွာ အပဿယတိ။ ယထာ စ ဧကော, ဧဝံ အပရောပိ။ အနေကေသုပိ ဟိ ဘိက္ခုသတသဟဿေသု ဧဝံ ကရောန္တေသု တေသဉ္စ ဧကမေကဿ တထေဝ ဣဇ္ဈတိ။ စန္ဒိမသူရိယာနဉ္စ ဂမနမ္ပိ အာလောကကရဏမ္ပိ တထေဝ ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ပာတိသဟဿေသု ဥဒကပူရေသု သဗ္ဗပာတီသု စ စန္ဒမဏ္ဍလာနိ ဒိဿန္တိ။ ပာကတိကမေဝ စ စန္ဒဿ ဂမနံ အာလောကကရဏဉ္စ ဟောတိ။ တထူပမမေတံ ပါဋိဟာရိယံ။

၃၉၇. **ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပိ** တိ ဗြဟ္မလောကမ္ပိ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ။ **ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတီ** တိ တတ္ထ ဗြဟ္မလောကေ ကာယေန အတ္တနော ဝသံ ဝတ္တေတိ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ အနုဂန္တွာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယဉ္ဟေတ္ထ ပါဠိ –

“ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတီတိ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော ဗြဟ္မလောကံ ဂန္တုကာမော ဟောတိ, ဒူရေပိ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတိ သန္တိကေ ဟောတူတိ, သန္တိကေ ဟောတိ။ သန္တိကေပိ ဒူရေ အဓိဋ္ဌာတိ ဒူရေ ဟောတူတိ, ဒူရေ ဟောတိ။ ဗဟုကမ္ပိ ထောကန္တိ အဓိဋ္ဌာတိ ထောကံ ဟောတူတိ, ထောကံ ဟောတိ။ ထောကမ္ပိ ဗဟုကန္တိ အဓိဋ္ဌာတိ ဗဟုကံ ဟောတူတိ, ဗဟုကံ ဟောတိ။ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ တဿ ဗြဟ္မုနော ရူပံ ပဿတိ။ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ တဿ ဗြဟ္မုနော သဒ္ဒံ သုဏာတိ။ စေတောပရိယဉာဏေန တဿ ဗြဟ္မုနော စိတ္တံ ပဇာနာတိ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော ဒိဿမာနေန ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂန္တုကာမော ဟောတိ, ကာယဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတိ, ကာယဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ, ကာယဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတွာ ကာယဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ ဒိဿမာနေန ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတိ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော အဒိဿမာနေန ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂန္တုကာမော ဟောတိ, စိတ္တဝသေန ကာယံ ပရိဏာမေတိ, စိတ္တဝသေန ကာယံ အဓိဋ္ဌာတိ။ စိတ္တဝသေန ကာယံ ပရိဏာမေတွာ စိတ္တဝသေန ကာယံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ အဒိဿမာနေန ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတိ။ သော တဿ ဗြဟ္မုနော ပုရတော ရူပံ အဘိနိမ္မိနာတိ မနောမယံ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂိံ အဟီနိန္ဒြိယံ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ စင်္ကမတိ, နိမ္မိတောပိ တတ္ထ စင်္ကမတိ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ တိဋ္ဌတိ, နိသီဒတိ, သေယျံ ကပ္ပေတိ, နိမ္မိတောပိ တတ္ထ သေယျံ ကပ္ပေတိ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ ဓူမာယတိ, ပဇ္ဇလတိ, ဓမ္မံ ဘာသတိ, ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, ပဉှံ ပုဋ္ဌော ဝိဿဇ္ဇေတိ, နိမ္မိတောပိ တတ္ထ ပဉှံ ပုဋ္ဌော ဝိဿဇ္ဇေတိ။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ တေန ဗြဟ္မုနာ သဒ္ဓိံ သန္တိဋ္ဌတိ, သလ္လပတိ, သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇတိ, နိမ္မိတောပိ တတ္ထ တေန ဗြဟ္မုနာ သဒ္ဓိံ သန္တိဋ္ဌတိ, သလ္လပတိ, သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇတိ။ ယံ ယဒေဝ ဟိ သော ဣဒ္ဓိမာ ကရောတိ, တံ တဒေဝ နိမ္မိတော ကရောတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၂)။

တတ္ထ **ဒူရေပိ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ ပာဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဒူရေ ဒေဝလောကံ ဝါ ဗြဟ္မလောကံ ဝါ အာဝဇ္ဇတိ သန္တိကေ ဟောတူတိ။ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ သန္တိကေ ဟောတူတိ, သန္တိကေ ဟောတိ။ သေသ နယော သေသပဒေသုပိ။

တတ္ထ ကော ဒူရံ ဂဟေတွာ သန္တိကံ အကာသီတိ? ဘဂဝါ။ ဘဂဝါ ဟိ ယမကပါဋိဟာရိယာဝသာနေ ဒေဝလောကံ ဂစ္ဆန္တော ယုဂန္ဓရဉ္စ သိနေရုဉ္စ သန္တိကေ ကတွာ ပထဝီတလတော ဧကံ ပါဒံ ယုဂန္ဓရေ ပတိဋ္ဌပေတွာ ဒုတိယံ သိနေရုမတ္ထကေ ဌပေသိ။ အညော ကော အကာသိ? မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော။ ထေရော ဟိ သာဝတ္ထိတော ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ နိက္ခန္တံ ဒွာဒသယောဇနိကံ ပရိသံ တိံသယောဇနံ သင်္ကဿနဂရမဂ္ဂံ သင်္ခိပိတွာ တင်္ခဏညေဝ သမ္ပာပေသိ။

အပိစ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ **စူဠသမုဒ္ဒတ္ထေရော** ပိ အကာသိ။ ဒုဗ္ဘိက္ခသမယေ ကိရ ထေရဿ သန္တိကံ ပါတောဝ သတ္တ ဘိက္ခုသတာနိ အာဂမံသု။ ထေရော “မဟာ ဘိက္ခုသင်္ဃော ကုဟိံ ဘိက္ခာစာရော ဘဝိဿတီ”တိ စိန္တေန္တော သကလတမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ အဒိသွာ “ပရတီရေ ပါဋလိပုတ္တေ ဘဝိဿတီ”တိ ဒိသွာ ဘိက္ခူ ပတ္တစီဝရံ ဂဟာပေတွာ “ဧထာဝုသော, ဘိက္ခာစာရံ ဂမိဿာမာ”တိ ပထဝိံ သင်္ခိပိတွာ ပါဋလိပုတ္တံ ဂတော။ ဘိက္ခူ “ကတရံ, ဘန္တေ, ဣဒံ နဂရ”န္တိ ပုစ္ဆိံသု။ ပါဋလိပုတ္တံ, အာဝုသောတိ။ ပါဋလိပုတ္တံ နာမ ဒူရေ ဘန္တေတိ။ အာဝုသော, မဟလ္လကတ္ထေရာ နာမ ဒူရေပိ ဂဟေတွာ သန္တိကေ ကရောန္တီတိ။ မဟာသမုဒ္ဒော ကုဟိံ, ဘန္တေတိ? နနု, အာဝုသော, အန္တရာ ဧကံ နီလမာတိကံ အတိက္ကမိတွာ အာဂတတ္ထာတိ? အာမ, ဘန္တေ၊ မဟာသမုဒ္ဒော ပန မဟန္တောတိ။ အာဝုသော, မဟလ္လကတ္ထေရာ နာမ မဟန္တမ္ပိ ခုဒ္ဒကံ ကရောန္တီတိ။

ယထာ စာယံ, ဧဝံ **တိသ္သဒတ္တတ္ထေရော** ပိ သာယန္ဟသမယေ န္ဟာယိတ္ဝာ ကတုတ္တရာသင်္ဂေါ မဟာဗောဓိံ ဝန္ဒိသ္သာမီတိ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ သန္တိကေ အကာသိ။

သန္တိကံ ပန ဂဟေတ္ဝာ ကော ဒူရမကာသီတိ? ဘဂဝါ။ ဘဂဝါ ဟိ အတ္တနော စ အင်္ဂုလိမာလသ္သ (မ. နိ. ၂.၃၄၈) စ အန္တရံ သန္တိကမ္ပိ ဒူရမကာသီတိ။

အထ ကော ဗဟုကံ ထောကံ အကာသီတိ? **မဟာကသ္သပတ္ထေရော**။ ရာဇဂဟေ ကိရ နက္ခတ္တဒိဝသေ ပဉ္စသတာ ကုမာရိယော စန္ဒပူဝေ ဂဟေတ္ဝာ နက္ခတ္တကီဠနတ္ထာယ ဂစ္ဆန္တိယော ဘဂဝန္တံ ဒိသ္ဝာ ကိဉ္စိ နာဒံသု။ ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တံ ပန ထေရံ ဒိသ္ဝာ အမှာကံ ထေရော ဧတိ ပူဝံ ဒသ္သာမာတိ သဗ္ဗာ ပူဝေ ဂဟေတ္ဝာ ထေရံ ဥပသင်္ကမိံသု။ ထေရော ပတ္တံ နီဟရိတ္ဝာ သဗ္ဗံ ဧကပတ္တပူရမတ္တမကာသိ။ ဘဂဝါ ထေရံ အာဂမယမာနော ပုရတော နိသီဒိ။ ထေရော အာဟရိတ္ဝာ ဘဂဝတော အဒာသိ။

ဣလ္လိသသေဋ္ဌိဝတ္ထုသ္မိံ ပန **မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော** ထောကံ ဗဟုကမကာသိ, **ကာကဝလိယဝတ္ထုသ္မိဉ္စ** ဘဂဝါ။ မဟာကသ္သပတ္ထေရော ကိရ သတ္တာဟံ သမာပတ္တိယာ ဝီတိနာမေတွာ ဒလိဒ္ဒသင်္ဂဟံ ကရောန္တော ကာကဝလိယသ္သ နာမ ဒုဂ္ဂတမနုသ္သသ္သ ဃရဒ္ဝါရေ အဋ္ဌာသိ။ တသ္သ ဇာယာ ထေရံ ဒိသ္ဝာ ပတိနော ပက္ကံ အလောဏမ္ဗိလယာဂုံ ပတ္တေ အာကိရိ။ ထေရော တံ ဂဟေတ္ဝာ ဘဂဝတော ဟတ္ထေ ဌပေသိ။ ဘဂဝါ မဟာဘိက္ခုသင်္ဃသ္သ ပဟောနကံ ကတ္ဝာ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဧကပတ္တေန အာဘတာ သဗ္ဗေသံ ပဟောသိ။ ကာကဝလိယောပိ သတ္တမေ ဒိဝသေ သေဋ္ဌိဋ္ဌာနံ အလတ္ထာတိ။

န ကေဝလဉ္စ ထောကသ္သ ဗဟုကရဏံ, မဓုရံ အမဓုရံ, အမဓုရံ မဓုရန္တိအာဒီသုပိ ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, သဗ္ဗံ ဣဒ္ဓိမတော ဣဇ္ဈတိ။ တထာ ဟိ **မဟာအနုဠတ္ထေရော** နာမ သမ္ဗဟုလေ ဘိက္ခူ ပိဏ္ဍာယ စရိတ္ဝာ သုက္ခဘတ္တမေဝ လဘိတ္ဝာ ဂင်္ဂါတီရေ နိသီဒိတ္ဝာ ပရိဘုဉ္ဇမာနေ ဒိသ္ဝာ ဂင်္ဂါယ ဥဒကံ သပ္ပိမဏ္ဍန္တိ အဓိဋ္ဌဟိတ္ဝာ သာမဏေရာနံ သညံ အဒာသိ။ တေ ထာလကေဟိ အာဟရိတ္ဝာ ဘိက္ခုသင်္ဃသ္သ အဒံသု။ သဗ္ဗေ မဓုရေန သပ္ပိမဏ္ဍေန ဘုဉ္ဇိံသူတိ။

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာတိ ဣဓေဝ ဌိတော အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ တသ္သ ဗြဟ္မုနော ရူပံ ပသ္သတိ။ ဣဓေဝ စ ဌိတော သဗ္ဗံ တသ္သ ဘာသတော သဒ္ဒံ သုဏာတိ။ စိတ္တံ ပဇာနာတိ။ **ကာယဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတီ**တိ ကရဇကာယသ္သ ဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတိ။ ပါဒကဇ္ဈာနစိတ္တံ ဂဟေတ္ဝာ ကာယေ အာရောပေတိ။ ကာယာနုဂတိကံ ကရောတိ ဒန္ဓဂမနံ။ ကာယဂမနံ ဟိ ဒန္ဓံ ဟောတိ။ **သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမတီ**တိ ပါဒကဇ္ဈာနာရမ္မဏေန ဣဒ္ဓိစိတ္တေန သဟဇာတံ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမတိ ပဝိသတိ ဖသ္သေတိ သမ္ပာပုဏာတိ။ **သုခသညာ** နာမ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တသညာ။ ဥပေက္ခာ ဟိ သန္တံ သုခန္တိ ဝုတ္တာ။ သာယေဝ စ သညာ နီဝရဏေဟိ စေဝ ဝိတက္ကာဒီဟိ ပစ္စနီကေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ **လဟုသညာ**တိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ ဩက္ကန္တသ္သ ပနသ္သ ကရဇကာယောပိ တူလပိစု ဝိယ သလ္လဟုကော ဟောတိ။ သော ဧဝံ တယုက္ခိတ္တတူလပိစုနာ ဝိယ သလ္လဟုကေန ဒိသ္သမာနေန ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တော စ သစေ ဣစ္ဆတိ ပထဝီကသိဏဝသေန အာကာသေ မဂ္ဂံ နိမ္မိနိတ္ဝာ ပဒသာ ဂစ္ဆတိ။ သစေ ဣစ္ဆတိ ဝါယောကသိဏဝသေန ဝါယုံ အဓိဋ္ဌဟိတ္ဝာ တူလပိစု ဝိယ ဝါယုနာ ဂစ္ဆတိ။ အပိစ ဂန္တုကာမတာ ဧဝ ဧတ္ထ ပမာဏံ။ “သတိ ဟိ ဂန္တုကာမတာယ” ဧဝံ ကတစိတ္တာဓိဋ္ဌာနော အဓိဋ္ဌာနဝေဂုက္ခိတ္တော၀ သော ဣသ္သာသခိတ္တသရော ဝိယ ဒိသ္သမာနော ဂစ္ဆတိ။

စိတ္တဝသေန ကာယံ ပရိဏာမေတီတိ ကာယံ ဂဟေတ္ဝာ စိတ္တေ အာရောပေတိ။ စိတ္တာနုဂတိကံ ကရောတိ သီဃဂမနံ။ စိတ္တဂမနံ ဟိ သီဃံ ဟောတိ။ **သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမတီ**တိ ရူပကာယာရမ္မဏေန ဣဒ္ဓိစိတ္တေန သဟဇာတံ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမတီတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒံ ပန စိတ္တဂမနမေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ အဒိသ္သမာနေန ကာယေန ဂစ္ဆန္တော ပနာယံ ကိံ တသ္သ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တသ္သ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဂစ္ဆတိ, ဥဒါဟု ဌိတိက္ခဏေ ဘင်္ဂက္ခဏေ ဝါတိ ဝုတ္တေ တီသုပိ ခဏေသု ဂစ္ဆတီတိ ထေရော အာဟ။ ကိံ ပန သော သယံ ဂစ္ဆတိ နိမ္မိတံ ပေသေတီတိ။ ယထာရုစိ ကရောတိ။ ဣဓ ပနသ္သ သယံ ဂမနမေဝ အာဂတံ။

မနောမယန္တိ အဓိဋ္ဌာနမနေန နိမ္မိတတ္တာ မနောမယံ။ **အဟီနိန္ဒြိယ** န္တိ ဣဒံ စက္ခုသောတာဒီနံ သဏ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ။ နိမ္မိတရူပေ ပန ပသာဒေ နာမ နတ္ထိ။ သစေ ဣဒ္ဓိမာ စင်္ကမတိ နိမ္မိတောပိ တတ္ထ စင်္ကမတီတိအာဒိ သဗ္ဗံ သာဝကနိမ္မိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဗုဒ္ဓနိမ္မိတော ပန ယံ ယံ ဘဂဝါ ကရောတိ, တံ တမ္ပိ ကရောတိ။ ဘဂဝတော ရုစိဝသေန အညမ္ပိ ကရောတီတိ။ ဧတ္ထ စ ယံ သော ဣဒ္ဓိမာ ဣဓေဝ ဌိတော ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ, ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတု ယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ, စေတောပရိယညာဏေန စိတ္တံ ပဇာနာတိ, န တ္တာဝတာ ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ။ ယမ္ပိ သော ဣဓေဝ ဌိတော တေန ဗြဟ္မုနာ သဒ္ဓိံ သန္တိဋ္ဌတိ သလ္လပတိ သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇတိ, တ္တာဝတာပိ န ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ။ ယမ္ပိဿ ဒူရေပိ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတီတိအာဒိကံ အဓိဋ္ဌာနံ, တ္တာဝတာပိ န ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ။ ယမ္ပိ သော ဒိဿမာနေန ဝါ အဒိဿမာနေန ဝါ ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတိ, တ္တာဝတာပိ န ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ။ ယဉ္စ ခေါ သော တဿ ဗြဟ္မုနော ပုရတော ရူပံ အဘိနိမ္မိနာတီတိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တဝိဓာနံ အာပဇ္ဇတိ, တ္တာဝတာ ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ နာမ။ သေသံ ပနေတ္ထ ကာယေန ဝသံ ဝတ္တနာယ ပုဗ္ဗဘာဂဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တန္တိ အယံ တာဝ အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ။

၃၉၈. ဝိကုဗ္ဗနာယ ပန မနောမယာယ စ ဣဒံ နာနာကရဏံ။ ဝိကုဗ္ဗနံ တာဝ ကရောန္တေန "သော ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ ကုမာရကဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, နာဂဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, သုပဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, အသုရဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ဣန္ဒဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ဒေဝဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ဗြဟ္မဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, သမုဒ္ဒဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ပဗ္ဗတဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, သီဟဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ဗျဂ္ဃဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ဒီပိဝဏ္ဏံ ဝါ ဒဿေတိ, ဟတ္ထိမ္ပိ ဒဿေတိ, အဿမ္ပိ ဒဿေတိ, ရထမ္ပိ ဒဿေတိ, ပတ္တိမ္ပိ ဒဿေတိ, ဝိဝိဓမ္ပိ သေနာဗျူဟံ ဒဿေတီ"တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၃) ဧဝံ ဝုတ္တေသု ကုမာရကဝဏ္ဏာဒီသု ယံ ယံ အာကင်္ခတိ, တံ တံ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အဓိဋ္ဌဟန္တေန စ ပထဝီကသိဏာဒီသု အညတရာရမ္မဏတော အဘိညာပါဒကဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ အတ္တနော ကုမာရကဝဏ္ဏော အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗော။ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မာဝသာနေ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဧဝရူပေါ နာမ ကုမာရကော ဟောမီတိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန ကုမာရကော ဟောတိ ဒေဝဒတ္တော ဝိယ (စူဠဝ. ၃၃၃)။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

ဟတ္ထိမ္ပိ ဒဿေတီ တိအာဒိ ပနေတ္ထ ဗဟိဒ္ဓာပိ ဟတ္ထိအာဒိဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟတ္ထီ ဟောမီတိ အနဓိဋ္ဌဟိတွာ ဟတ္ထီ ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ, အဿာဒီသုပိ ဧသေဝ နယောတိ။ အယံ ဝိကုဗ္ဗနာ ဣဒ္ဓိ။

၃၉၉. မနောမယံ ကာတုကာမော ပန ပါဒကဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ကာယံ တာဝ အာဝဇ္ဇိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ သုသိရော ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာတိ, သုသိရော ဟောတိ။ အထဿ အဗ္ဘန္တရေ အညံ ကာယံ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတိ, တဿ အဗ္ဘန္တရေ အညော ကာယော ဟောတူတိ။ သော တံ မုဉ္ဇမှာ ဤသိကံ ဝိယ ကောသိယာ အသိံ ဝိယ ကရဏ္ဍာယ အဟိံ ဝိယ စ အဗ္ဗာဟတိ ။ တေန ဝုတ္တံ "ဣဓ ဘိက္ခု ဣမမှာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတိ ရူပိံ မနောမယံ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂိံ အဟီနိန္ဒြိယံ။ သေယျထာပိ ပုရိသော မုဉ္ဇမှာ ဤသိကံ ပဝါဟေယျ, တဿ ဧဝမဿ အယံ မုဉ္ဇော အယံ ဤသိကာ , အညော မုဉ္ဇော အညာ ဤသိကာ, မုဉ္ဇမှာတွေဝ ဤသိကာ ပဝါဠှာ"တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၄)။ ဧတ္ထ စ ယထာ ဤသိကာဒယော မုဉ္ဇာဒီဟိ သဒိသာ ဟောန္တိ, ဧဝံ မနောမယရူပံ ဣဒ္ဓိမတာသဒိသမေဝ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ ဧတာ ဥပမာ ဝုတ္တာတိ။ အယံ မနောမယာ ဣဒ္ဓိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ဣဒ္ဓိဝိဓနိဒ္ဒေသော နာမ

ဒွာဒသမော ပရိစ္ဆေဒော။

၁၃. အဘိညာနိဒ္ဒေသော

ဒိဗ္ဗသောတဓာတုကထာ

၄၀၀. ဣဒါနိ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုယာ နိဒ္ဒေသက္ကမော အနုပ္ပတ္တော။ တတ္ထ တတော ပရာသု စ တီသု အဘိညာသု **သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ**တိအာဒီနံ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၀ အာဒယော) အတ္ထော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သဗ္ဗတ္ထ ပန ဝိသေသမတ္တမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ တတြ **ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ**တိ ဧတ္ထ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗာ။ ဒေဝတာနံ ဟိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ ပိတ္တသေမှရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓာ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏံ သမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္ထာ ဒိဗ္ဗပသာဒသောတဓာတု ဟောတိ။ အယဉ္စာပိ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဝီရိယဘာဝနာဗလနိဗ္ဗတ္တာ ဉာဏသောတဓာတု တာဒိသာယေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗာ။ အပိစ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ အတ္တနာ စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ ဒိဗ္ဗာ။ သဝနဋ္ဌေန နိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန စ သောတဓာတု။ သောတဓာတုကိစ္စကရဏေန စ သောတဓာတု ဝိယာတိပိ သောတဓာတု။ တာယ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ။

ဝိသုဒ္ဓာယာတိ ပရိသုဒ္ဓာယ နိရုပက္ကိလေသာယ။ **အတိက္ကန္တမာနုသိကာယာ**တိ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ သဒ္ဒသဝနေန မာနုသိကံ မံသသောတဓာတုံ အတိက္ကန္တာယ ဝီတိဝတ္တိတွာ ဌိတာယ။ **ဥဘော သဒ္ဒေ သုဏာတီ**တိ ဒွေ သဒ္ဒေ သုဏာတိ။ ကတမေ ဒွေ? ဒိဗ္ဗေ စ မာနုသေ စ, ဒေဝတာနဉ္စ မနုဿာနဉ္စ သဒ္ဒေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ပဒေသပရိယာဒါနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ယေ ဒူရေ သန္တိကေ စာ**တိ ယေ သဒ္ဒါ ဒူရေ ပရစက္ကဝါဠေပိ ယေ စ သန္တိကေ အန္တမသော သဒေဟသန္နိဿိတပါဏကသဒ္ဒါပိ, တေ သုဏာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန နိပ္ပဒေသပရိယာဒါနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထံ ပနာယံ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗာတိ? တေန ဘိက္ခုနာ အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ပရိကမ္မသမာဓိစိတ္တေန ပဌမတရံ ပကတိသောတပထေ ဒူရေ ဩဠာရိကော အရညေ သီဟာဒီနံ သဒ္ဒေါ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗော။ ဝိဟာရေ ဃဏ္ဋိသဒ္ဒေါ, ဘေရိသဒ္ဒေါ, သင်္ခသဒ္ဒေါ, သာမဏေရဒဟရဘိက္ခူနံ သဗ္ဗထာမေန သဇ္ဈာယန္တာနံ သဇ္ဈာယနသဒ္ဒေါ, ပကတိကထံ ကထေန္တာနံ "ကိံ ဘန္တေ, ကိမာဝုသော"တိအာဒိသဒ္ဒေါ, သကုဏသဒ္ဒေါ, ဝါတသဒ္ဒေါ, ပဒသဒ္ဒေါ, ပက္ကုထိတဥဒကဿ စိစ္စိဋာယနသဒ္ဒေါ, အာတပေ သုဿမာနတာလပဏ္ဏသဒ္ဒေါ, ကုန္ထကိပိလ္လိကာဒိသဒ္ဒေါတိ ဧဝံ သဗ္ဗောဠာရိကတော ပဘုတိ ယထာက္ကမေန သုခုမသဒ္ဒါ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ တေန ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ သဒ္ဒါနံ သဒ္ဒနိမိတ္တံ မနသိကာတဗ္ဗံ။ ပစ္ဆိမာယ, ဥတ္တရာယ, ဒက္ခိဏာယ, ဟေဋ္ဌိမာယ, ဥပရိမာယ ဒိသာယ, ပုရတ္ထိမာယ အနုဒိသာယ, ပစ္ဆိမာယ, ဥတ္တရာယ, ဒက္ခိဏာယ အနုဒိသာယ သဒ္ဒါနံ သဒ္ဒနိမိတ္တံ မနသိကာတဗ္ဗံ။ ဩဠာရိကာနမ္ပိ သုခုမာနမ္ပိ သဒ္ဒါနံ သဒ္ဒနိမိတ္တံ မနသိကာတဗ္ဗံ။ တဿ တေ သဒ္ဒါ ပါကတိကစိတ္တဿာပိ ပါကဋာ ဟောန္တိ။ ပရိကမ္မသမာဓိစိတ္တဿ ပန အတိဝိယ ပါကဋာ။

တဿေဝံ သဒ္ဒနိမိတ္တံ မနသိကရောတော ဣဒါနိ ဒိဗ္ဗသောတဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ တေသု သဒ္ဒေသု အညတရံ အာရမ္မဏံ ကတွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မိံ နိရုဒ္ဓေ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ, ယေသံ ပုရိမာနိ တီဏိ စတ္တာရိ ဝါ ပရိကမ္မုပစာရာနုလောမဂေါတြဘုနာမကာနိ ကာမာဝစရာနိ, စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ ဝါ အပ္ပနာစိတ္တံ ရူပါဝစရံ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ။ တတ္ထ ယံ တေန အပ္ပနာစိတ္တေန သဒ္ဓိံ ဥပ္ပန္နံ ဉာဏံ, အယံ ဒိဗ္ဗသောတဓာတူတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတော ပရံ တသ္မိံ သောတေ ပတိတာ ဟောတိ။ တံ ထာမဇာတံ ကရောန္တေန "ဧတ္ထန္တရေ သဒ္ဒံ သုဏာမီ"တိ ဧကင်္ဂုလမတ္တံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ တတော ဒွင်္ဂုလစတုရင်္ဂုလအဋ္ဌင်္ဂုလဝိဒတ္ထိရတနအန္တောဂဗ္ဘပမုခပါသာဒပရိဝေဏသင်္ဃာရာမဂေါစရဂါမဇနပဒါဒိဝသေန ယာဝ စက္ကဝါဠံ တတော ဝါ ဘိယျောပိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။

ဧဝံ အဓိဂတာဘိညော သော ပါဒကဇ္ဈာနာရမ္မဏေန ဖုဋ္ဌောကာသဗ္ဘန္တရဂတေပိ သဒ္ဒေ ပုန ပါဒကဇ္ဈာနံ အသမာပဇ္ဇိတွာပိ အဘိညာဉာဏေန သုဏာတိယေဝ။ ဧဝံ သုဏန္တော စ သစေပိ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ သင်္ခဘေရိပဏဝါဒိသဒ္ဒေဟိ ဧကကောလာဟလံ ဟောတိ, ပါဋိယေက္ကံ ဝဝတ္ထပေတုကာမတာယ သတိ အယံ သင်္ခသဒ္ဒေါ အယံ ဘေရိသဒ္ဒေါတိ ဝဝတ္ထပေတုံ သက္ကောတိယေဝါတိ။

ဒိဗ္ဗသောတဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

စေတောပရိယဉာဏကထာ

၄၀၁. စေတောပရိယဉာဏကထာယ **စေတောပရိယဉာဏာယာ**တိ ဧတ္ထ ပရိယာတီတိ ပရိယံ, ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ အတ္ထော။ စေတသော ပရိယံ စေတောပရိယံ။ စေတောပရိယဉ္စ တံ ဉာဏဉ္စာတိ စေတောပရိယဉာဏံ။ တဒတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပရသတ္တာန**န္တိ အတ္တာနံ ဌပေတွာ သေသသတ္တာနံ။ **ပရပုဂ္ဂလာန**န္တိ ဣဒမ္ပိ ဣမိနာ ဧကတ္ထမေဝ။ ဝေနေယျဝသေန ပန ဒေသနာဝိလာသေန စ ဗျဉ္ဇနနာနတ္တံ ကတံ။ **စေတသာ စေတော**တိ အတ္တနော စိတ္တေန တေသံ စိတ္တံ။ **ပရိစ္စ ပဇာနာတီ**တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ သရာဂါဒိဝသေန နာနပ္ပကာရတော ဇာနာတိ။

ကထံ ပနေတံ ဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗန္တိ? တေဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဝသေန ဣဇ္ဈတိ, တံ တေဿ ပရိကမ္မံ။ တသ္မာ တေန ဘိက္ခုနာ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ပရဿ ဟဒယရူပံ နိဿာယ ဝတ္တမာနဿ လောဟိတဿ ဝဏ္ဏံ ပဿိတွာ စိတ္တံ ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ ယဒါ ဟိ သောမနဿစိတ္တံ ဝတ္တတိ, တဒါ ရတ္တံ နိဂြောဓပက္ကသဒိသံ ဟောတိ။ ယဒါ ဒောမနဿစိတ္တံ ဝတ္တတိ, တဒါ ကာဠကံ ဇမ္ဗုပက္ကသဒိသံ။ ယဒါ ဥပေက္ခာစိတ္တံ ဝတ္တတိ, တဒါ ပသန္နတိလတေလသဒိသံ။ တသ္မာ တေန "ဣဒံ ရူပံ သောမနဿိန္ဒြိယသမုဋ္ဌာနံ, ဣဒံ ဒောမနဿိန္ဒြိယသမုဋ္ဌာနံ, ဣဒံ ဥပေက္ခိန္ဒြိယသမုဋ္ဌာန"န္တိ ပရဿ ဟဒယလောဟိတဝဏ္ဏံ ပဿိတွာ စိတ္တံ ပရိယေသန္တေန စေတောပရိယဉာဏံ ထာမဂတံ ကာတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ထာမဂတေ ဟိ တသ္မိံ အနုက္ကမေန သဗ္ဗမ္ပိ ကာမာဝစရစိတ္တံ ရူပာဝစရာရူပာဝစရစိတ္တဉ္စ ပဇာနာတိ စိတ္တာ စိတ္တမေဝ သင်္ကမန္တော ဝိနာပိ ဟဒယရူပဒဿနေန။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ အဋ္ဌကထာယံ "အာရုပ္ပေ ပရဿ စိတ္တံ ဇာနိတုကာမော ကဿ ဟဒယရူပံ ပဿတိ, ကဿိန္ဒြိယဝိကာရံ ဩလောကေတီတိ? န ကဿစိ။ ဣဒ္ဓိမတော ဝိသယော ဧသ ယဒိဒံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ စိတ္တံ အာဝဇ္ဇန္တော သောဠသပ္ပဘေဒံ စိတ္တံ ဇာနာတိ။ အကတာဘိနိဝေသဿ ပန ဝသေန အယံ ကထာ"တိ။

သရာဂံ ဝါ စိတ္တန္တိအာဒီသု ပန အဋ္ဌဝိဓံ လောဘသဟဂတံ စိတ္တံ **သရာဂံ စိတ္တ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဝသေသံ စတုဘူမကံ ကုသလာဗျာကတံ စိတ္တံ **ဝီတရာဂံ**။ ဒွေ ဒောမနဿစိတ္တာနိ ဒွေ ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စစိတ္တာနီတိ ဣမာနိ ပန စတ္တာရိ စိတ္တာနိ ဣမသ္မိံ ဒုကေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ထေရာ တာနိပိ သင်္ဂဏှန္တိ။ ဒုဝိဓံ ပန ဒောမနဿစိတ္တံ **သဒောသံ စိတ္တံ** နာမ။ သဗ္ဗမ္ပိ စတုဘူမကံ ကုသလာဗျာကတံ **ဝီတဒောသံ**။ သေသာနိ ဒသာကုသလစိတ္တာနိ ဣမသ္မိံ ဒုကေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ထေရာ တာနိပိ သင်္ဂဏှန္တိ။

သမောဟံ ဝီတမောဟန္တိ ဧတ္ထ ပန ပာဋိပုဂ္ဂလိကနယေန ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသဟဂတဒွယမေဝ **သမောဟံ,** မောဟဿ ပန သဗ္ဗာကုသလေသု သမ္ဘဝတော ဒွာဒသဝိဓမ္ပိ အကုသလစိတ္တံ **သမောဟံ စိတ္တ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဝသေသံ **ဝီတမောဟံ**။ ထိနမိဒ္ဓါနုဂတံ ပန **သံခိတ္တံ**။ ဥဒ္ဓစ္စာနုဂတံ **ဝိက္ခိတ္တံ**။ ရူပာဝစရာရူပာဝစရံ **မဟဂ္ဂတံ**။ အဝသေသံ **အမဟဂ္ဂတံ**။ သဗ္ဗမ္ပိ တေဘူမကံ **သဥတ္တရံ**။ လောကုတ္တရံ **အနုတ္တရံ**။ ဥပစာရပ္ပတ္တံ အပ္ပနာပ္ပတ္တဉ္စ **သမာဟိတံ**။ ဥဘယမပ္ပတ္တံ **အသမာဟိတံ**။ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပဋိပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမုတ္တိပ္ပတ္တံ **ဝိမုတ္တံ**။ ပဉ္စဝိဓမ္ပိ ဧတံ ဝိမုတ္တိမပ္ပတ္တံ **အဝိမုတ္တ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတိ စေတောပရိယဉာဏလာဘီ ဘိက္ခု သဗ္ဗပ္ပကာရမ္ပိ ဣဒံ သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ။ပေ.။ အဝိမုတ္တံ ဝါ စိတ္တံ အဝိမုတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတီတိ။

စေတောပရိယဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏကထာ

၄၀၂. ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏကထာယံ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယာ**တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိမှိ ယံ ဉာဏံ, တဒတ္ထာယ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသော**တိ ပုဗ္ဗေ အတီတဇာတီသု နိဝုတ္ထက္ခန္ဓာ။ **နိဝုတ္ထာ**တိ အဇ္ဈာဝုတ္ထာ အနုဘူတာ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါ။ နိဝုတ္ထဓမ္မာ ဝါ။ **နိဝုတ္ထာ**တိ ဂောစရနိဝါသေန နိဝုတ္ထာ အတ္တနော ဝိညာဏေန ဝိညာတာ ပရိစ္ဆိန္နာ, ပရဝိညာဏဝိညာတာပိ ဝါ ဆိန္နဝဋ္ဋမဂ္ဂါနုဿရဏာဒီသု, တေ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ လဗ္ဘန္တိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတီ**တိ ယာယ သတိယာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ, သာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။

ဉာဏန္တိ တာယ သတိယာ သမ္ပယုတ္တဉာဏံ။ ဧဝမိမဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ အတ္ထာယ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ စေတသော ဉာဏဿ အဘိနီဟာရာယ ပတ္တိယာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အနေကဝိဟိတန္တိ အနေကဝိဓံ, အနေကေဟိ ဝါ ပကာရေဟိ ပဝတ္တိတံ, သံဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသန္တိ** သမနန္တရာတီတဘဝံ အာဒိံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ နိဝုတ္ထသန္တာနံ။ **အနုဿရတီတိ** ခန္ဓပဋိပာဋိဝသေန စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝါ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရတိ။ ဣမဉှိ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဆ ဇနာ အနုဿရန္တိ – တိတ္ထိယာ, ပကတိသာဝကာ, မဟာသာဝကာ, အဂ္ဂသာဝကာ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ, ဗုဒ္ဓါတိ။

တတ္ထ **တိတ္ထိယာ** စတ္တာလီသံယေဝ ကပ္ပေ အနုဿရန္တိ, န တတော ပရံ။ ကသ္မာ, ဒုဗ္ဗလပညတ္တာ။ တေသဉှိ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဝိရဟိတတ္တာ ဒုဗ္ဗလာ ပညာ ဟောတိ။ **ပကတိသာဝကာ** ကပ္ပသတမ္ပိ ကပ္ပသဟဿမ္ပိ အနုဿရန္တိယေဝ, ဗလဝပညတ္တာ။ **အသီတိမဟာသာဝကာ** သတသဟဿကပ္ပေ အနုဿရန္တိ။ **ဒွေ အဂ္ဂသာဝကာ** ဧကံ အသင်္ချေယျံ သတသဟဿဉ္စ။ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ** ဒွေ အသင်္ချေယျာနိ သတသဟဿဉ္စ။ ဧတ္တကော ဟိ တေသံ အဘိနီဟာရော။ **ဗုဒ္ဓါနံ** ပန ပရိစ္ဆေဒော နာမ နတ္ထိ။

တိတ္ထိယာ စ ခန္ဓပဋိပါဋိမေဝ သရန္တိ, ပဋိပါဋိံ မုဉ္စိတွာ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန သရိတုံ န သက္ကောန္တိ။ တေသဉှိ အန္ဓာနံ ဝိယ ဣစ္ဆိတပဒေသောက္ကမနံ နတ္ထိ။ ယထာ ပန အန္ဓာ ယဋ္ဌိံ အမုဉ္စိတွာဝ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ တေ ခန္ဓာနံ ပဋိပါဋိံ အမုဉ္စိတွာဝ သရန္တိ။ ပကတိသာဝကာ ခန္ဓပဋိပါဋိယာပိ အနုဿရန္တိ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေနပိ သင်္ကမန္တိ။ တထာ အသီတိမဟာသာဝကာ။ ဒွိန္နံ ပန အဂ္ဂသာဝကာနံ ခန္ဓပဋိပါဋိကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဧကဿ အတ္တဘာဝဿ စုတိံ ဒိသွာ ပဋိသန္ဓိံ ပဿန္တိ, ပုန အပရဿ စုတိံ ဒိသွာ ပဋိသန္ဓိန္တိ ဧဝံ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေနေဝ သင်္ကမန္တာ ဂစ္ဆန္တိ။ တထာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။

ဗုဒ္ဓါနံ ပန နေဝ ခန္ဓပဋိပါဋိကိစ္စံ, န စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန သင်္ကမနကိစ္စံ အတ္ထိ။ တေသဉှိ အနေကာသု ကပ္ပကောဋီသု ဟေဋ္ဌာ ဝါ ဥပရိ ဝါ ယံ ယံ ဌာနံ ဣစ္ဆန္တိ, တံ တံ ပါကဋမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ အနေကာပိ ကပ္ပကောဋိယော ပေယျာလပါဠိံ ဝိယ သံခိပိတွာ ယံ ယံ ဣစ္ဆန္တိ, တတြ တတြေဝ ဩက္ကမန္တာ သီဟောက္ကန္တဝသေန ဂစ္ဆန္တိ။ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တာနဉ္စ နေသံ ဉာဏံ ယထာ နာမ ကတဝါလဝေဓပရိစယဿ သရဘင်္ဂသဒိသဿ ဓနုဂ္ဂဟဿ ခိတ္တော သရော အန္တရာ ရုက္ခလတာဒီသု အသဇ္ဇမာနော လက္ခေယေဝ ပတတိ, န သဇ္ဇတိ, န ဝိရဇ္ဈတိ, ဧဝံ အန္တရန္တရာသု ဇာတီသု န သဇ္ဇတိ, န ဝိရဇ္ဈတိ, အသဇ္ဇမာနံ အဝိရဇ္ဈမာနံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနံယေဝ ဂဏှာတိ။

ဣမေသု စ ပန ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရဏသတ္တေသု တိတ္ထိယာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဒဿနံ ခဇ္ဇောပနကပ္ပဘာသဒိသံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ပကတိသာဝကာနံ ဒီပပ္ပဘာသဒိသံ။ မဟာသာဝကာနံ ဥက္ကာပဘာသဒိသံ ။ အဂ္ဂသာဝကာနံ ဩသဓိတာရကပ္ပဘာသဒိသံ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ စန္ဒပ္ပဘာသဒိသံ။ ဗုဒ္ဓါနံ ရသ္မိသဟဿပဋိမဏ္ဍိတသရဒသူရိယမဏ္ဍလသဒိသံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။

တိတ္ထိယာနဉ္စ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿရဏံ အန္ဓာနံ ယဋ္ဌိကောဋိဂမနံ ဝိယ ဟောတိ။ ပကတိသာဝကာနံ ဒဏ္ဍကသေတုဂမနံ ဝိယ။ မဟာသာဝကာနံ ဇင်္ဃသေတုဂမနံ ဝိယ။ အဂ္ဂသာဝကာနံ သကဋသေတုဂမနံ ဝိယ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ မဟာဇင်္ဃမဂ္ဂဂမနံ ဝိယ။ ဗုဒ္ဓါနံ မဟာသကဋမဂ္ဂဂမနံ ဝိယ။

ဣမသ္မိံ ပန အဓိကာရေ သာဝကာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿရဏံ အဓိပ္ပေတံ။ တေန ဝုတ္တံ “အနုဿရတီတိ ခန္ဓပဋိပာဋိဝသေန စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝါ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရတီ”တိ။

၄၀၃. တသ္မာ ဧဝမနုဿရိတုကာမေန အာဒိကမ္မိကေန ဘိက္ခုနာ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တေန ရဟောဂတေန ပဋိသလ္လီနေန ပဋိပါဋိယာ စတ္တာရိ ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ အဘိညာပါဒကစတုတ္ထဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ သဗ္ဗပစ္ဆိမာ နိသဇ္ဇာ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ တတော အာသနပညာပနံ, သေနာသနပ္ပဝေသနံ, ပတ္တစီဝရပဋိသာမနံ, ဘောဇနကာလော, ဂါမတော အာဂမနကာလော, ဂါမေ ပိဏ္ဍာယ စရိတကာလော, ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌကာလော, ဝိဟာရတော နိက္ခမနကာလော, စေတိယင်္ဂဏဗောဓိယင်္ဂဏဝန္ဒနကာလော, ပတ္တဓောဝနကာလော, ပတ္တပဋိဂ္ဂဟဏကာလော, ပတ္

တပဋိဂ္ဂဟဏတော ယာဝ မုခဓောဝနာ ကတကိစ္စံ, ပစ္စူသကာလေ ကတကိစ္စံ, မဇ္ဈိမယာမေ ကတကိစ္စံ, ပဌမယာမေ ကတကိစ္စန္တိ ဧဝံ ပဋိလောမက္ကမေန သကလံ ရတ္တိန္ဒိဝံ ကတကိစ္စံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ တွေ့ကံ ပန ပကတိစိတ္တဿပိ ပာကဋံ ဟောတိ။ ပရိကမ္မသမာဓိစိတ္တဿ ပန အတိပာကဋမေဝ။

သစေ ပနေတ္ထ ကိဉ္စိ န ပါကဋံ ဟောတိ, ပုန ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ တွေ့ကေန ဒီပေ ဇလိတေ ဝိယ ပါကဋံ ဟောတိ။ ဧဝံ ပဋိလောမက္ကမေနေဝ ဒုတိယဒိဝသေပိ တတိယစတုတ္ထပဉ္စမဒိဝသေပိ ဒသာဟေပိ အဍ္ဎမာသေပိ မာသေပိ ယာဝ သံဝစ္ဆရာပိ ကတကိစ္စံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ဒသဝဿာနိ ဝီသတိဝဿာနီတိ ယာဝ ဣမသ္မိံ ဘဝေ အတ္တနော ပဋိသန္ဓိ, တာဝ အာဝဇ္ဇန္တေန ပုရိမဘဝေ စုတိက္ခဏေ ပဝတ္တိတနာမရူပံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ပဟောတိ ဟိ ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခု ပဌမဝါရေနေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ စုတိက္ခဏေ နာမရူပမာရမ္မဏံ ကာတုံ။

ယသ္မာ ပန ပုရိမဘဝေ နာမရူပံ အသေသံ နိရုဒ္ဓံ အညံ ဥပ္ပန္နံ, တသ္မာ တံ ဌာနံ အာဟုန္ဒရိကံ အန္ဓတမမိဝ ဟောတိ ဒုဒ္ဒသံ ဒုပ္ပညေန။ တေနာပိ “န သက္ကောမဟံ ပဋိသန္ဓိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ စုတိက္ခဏေ ပဝတ္တိတနာမရူပမာရမ္မဏံ ကာတု”န္တိ ဓုရနိက္ခေပော န ကာတဗ္ဗော။ တဒေဝ ပန ပါဒကဇ္ဈာနံ ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ တတော စ ဝုဋ္ဌာယ ဝုဋ္ဌာယ တံ ဌာနံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

ဧဝံ ကရောန္တော ဟိ သေယျထာပိ နာမ ဗလဝါ ပုရိသော ကူဋာဂာရကဏ္ဏိကတ္ထာယ မဟာရုက္ခံ ဆိန္ဒန္တော သာခါပလာသစ္ဆေဒနမတ္တေနေဝ ဖရသုဓာရာယ ဝိပန္နာယ မဟာရုက္ခံ ဆိန္ဒိတုံ အသက္ကောန္တောပိ ဓုရနိက္ခေပံ အကတွာဝ ကမ္မာရသာလံ ဂန္တွာ တိခိဏံ ဖရသုံ ကာရာပေတွာ ပုန အာဂန္တွာ ဆိန္ဒေယျ, ပုန ဝိပန္နာယ စ ပုနပိ တထေဝ ကာရေတွာ ဆိန္ဒေယျ။ သော ဧဝံ ဆိန္ဒန္တော ဆိန္နဿ ဆိန္နဿ ပုန ဆေတဗ္ဗာဘာဝတော အဆိန္နဿ စ ဆေဒနတော နစိရဿေဝ မဟာရုက္ခံ ပါတေယျ, ဧဝမေဝံ ပါဒကဇ္ဈာနာ ဝုဋ္ဌာယ ပုဗ္ဗေ အာဝဇ္ဇိတံ အနာဝဇ္ဇိတွာ ပဋိသန္ဓိမေဝ အာဝဇ္ဇန္တော နစိရဿေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ စုတိက္ခဏေ ပဝတ္တိတနာမရူပံ အာရမ္မဏံ ကရေယျာတိ။ ကဋ္ဌဖာလကကေသောဟာရကာဒီဟိပိ အယမတ္ထော ဒီပေတဗ္ဗော။

တတ္ထ ပစ္ဆိမနိသဇ္ဇတော ပဘုတိ ယာဝ ပဋိသန္ဓိတော အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တံ ဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ နာမ န ဟောတိ။ တံ ပန ပရိကမ္မသမာဓိဉာဏံ နာမ ဟောတိ။ အတီတံသဉာဏန္တိပိ ဧကေ ဝဒန္တိ။ တံ ရူပါဝစရံ သန္ဓာယ န ယုဇ္ဇတိ။ ယဒါ ပနဿ ဘိက္ခုနော ပဋိသန္ဓိံ အတိက္ကမ္မ စုတိက္ခဏေ ပဝတ္တိတနာမရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မိဉ္စ နိရုဒ္ဓေ တဒေဝါရမ္မဏံ ကတွာ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ။ သေသံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ပုရိမာနိ ပရိကမ္မာဒိနာမကာနိ ကာမာဝစရာနိ ဟောန္တိ။ ပစ္ဆိမံ ရူပါဝစရံ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ အပ္ပနာစိတ္တံ။ တဒါဿ ယံ တေန စိတ္တေန သဟ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ** နာမ။ တေန ဉာဏေန သမ္ပယုတ္တာယ သတိယာ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ။ သေယျထိဒံ, ဧကမ္ပိ ဇာတိံ ဒွေပိ ဇာတိယော။ပေ.။ ဣတိ သာကာရံ သဥဒ္ဒေသံ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတီတိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄)။

၄၀၄. တတ္ထ **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိ ဧကမ္ပိ ပဋိသန္ဓိမူလံ စုတိပရိယောသာနံ ဧကဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ။ ဧသ နယော **ဒွေပိ ဇာတိယော**တိအာဒီသုပိ။ **အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ**တိအာဒီသု ပန ပရိဟာယမာနော ကပ္ပော **သံဝဋ္ဋကပ္ပော,** ဝဍ္ဎမာနော **ဝိဝဋ္ဋကပ္ပော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ သံဝဋ္ဋေန **သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ** ဂဟိတော ဟောတိ, တံမူလကတ္တာ။ ဝိဝဋ္ဋေန စ **ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ,** ဧဝဉှိ သတိ ယာနိ တာနိ “စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပဿ အသင်္ချေယျာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? သံဝဋ္ဋော, သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ, ဝိဝဋ္ဋော, ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ”တိ (အ. နိ. ၄.၁၅၆ ထောကံ ဝိသဒိသံ) ဝုတ္တာနိ, တာနိ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။

တတ္ထ တယော သံဝဋ္ဋာ – အာပောသံဝဋ္ဋော, တေဇောသံဝဋ္ဋော, ဝါယောသံဝဋ္ဋောတိ။ တိဿော သံဝဋ္ဋသီမာ – အာဘဿရာ, သုဘကိဏှာ, ဝေဟပ္ဖလာတိ။

ယဒါ ကပ္ပော တေဇေန သံဝဋ္ဋတိ, အာဘဿရတော ဟေဋ္ဌာ အဂ္ဂိနာ ဍယှတိ။ ယဒါ အာပေန သံဝဋ္ဋတိ, သုဘကိဏှတော ဟေဋ္ဌာ ဥဒကေန ဝိလီယတိ။ ယဒါ ဝါယုနာ သံဝဋ္ဋတိ, ဝေဟပ္ဖလတော ဟေဋ္ဌာ ဝါတေန ဝိဒ္ဓံသတိ။

ဝိတ္ထာရတော ပန သအပိ ဧကံ ဗုဒ္ဓခေတ္တံ ဝိနဿတိ။

ဗုဒ္ဓခေတ္တံ နာမ တိဝိဓံ ဟောတိ – ဇာတိခေတ္တံ, အာဏာခေတ္တံ, ဝိသယခေတ္တဉ္စ။ တတ္ထ **ဇာတိခေတ္တံ** ဒသသဟဿစက္ကဝာဠပရိယန္တံ ဟောတိ။ ယံ တထာဂတဿ ပဋိသန္ဓိဂဟဏာဒီသု ကမ္ပတိ။ **အာဏာခေတ္တံ** ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠပရိယန္တံ, ယတ္ထ ရတနသုတ္တံ (ခု. ပာ. ၆.၁ အာဒယော) ခန္ဓပရိတ္တံ (စူဠဝ. ၂၅၁; အ. နိ. ၄.၆၇) ဓဇဂ္ဂပရိတ္တံ (သံ. နိ. ၁.၂၄၉) အာဋာနာဋိယပရိတ္တံ (ဒီ. နိ. ၃.၂၇၅ အာဒယော) မောရပရိတ္တန္တိ (ဇာ. ၁.၂.၁၇-၁၈) ဣမေသံ ပရိတ္တာနံ အာနုဘာဝေါ ဝတ္တတိ။ **ဝိသယခေတ္တံ** အနန္တမပရိမာဏံ။ ယံ ''ယာဝတာ ဉာဏံ တာဝတကံ ဉေယျံ''တိ (အ. နိ. ၃.၈၁) ဝုတ္တံ, ယတ္ထ ယံ ယံ တထာဂတော အာကင်္ခတိ, တံ တံ ဇာနာတိ။ ဝေမေတေသု တီသု ဗုဒ္ဓခေတ္တေသု ဧကံ အာဏာခေတ္တံ ဝိနဿတိ။ တသ္မိံ ပန ဝိနဿန္တေ ဇာတိခေတ္တမ္ပိ ဝိနဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ ဝိနဿန္တဉ္စ ဧကတောဝ ဝိနဿတိ, သဏ္ဌဟန္တမ္ပိ ဧကတော သဏ္ဌဟတိ။ တဿေဝံ ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၄၀၅. ယသ္မိံ ဟိ သမယေ ကပ္ပော အဂ္ဂိနာ နဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠေ ဧကံ မဟာဝဿံ ဝဿတိ။ မနုဿာ တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ သဗ္ဗဗီဇာနိ နီဟရိတွာ ဝပန္တိ။ သဿေသု ပန ဂေါခါယိတကမတ္တေသု ဇာတေသု ဂဒ္ဒဘရဝံ ရဝန္တော ဧကဗိန္ဒုမ္ပိ န ဝဿတိ, တဒါ ပစ္ဆိန္နံ ပစ္ဆိန္နမေဝ ဝဿံ ဟောတိ။ ဣဒံ သန္ဓာယ ဟိ ဘဂဝတာ ''ဟောတိ ခေါ သော, ဘိက္ခဝေ, သမယော ယံ ဗဟူနိ ဝဿာနိ ဗဟူနိ ဝဿသတာနိ ဗဟူနိ ဝဿသဟဿာနိ ဗဟူနိ ဝဿသတသဟဿာနိ ဒေဝေါ န ဝဿတီ''တိ (အ. နိ. ၇.၆၆) ဝုတ္တံ။ ဝဿူပဇီဝိနော သတ္တာ ကာလင်္ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, ပုပ္ဖဖလူပဇီဝိနိယော စ ဒေဝတာ။ ဧဝံ ဒီဃေ အဒ္ဓါနေ ဝီတိဝတ္တေ တတ္ထ တတ္ထ ဥဒကံ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆတိ, အထာနုပုဗ္ဗေန မစ္ဆကစ္ဆပါပိ ကာလင်္ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, နေရယိကသတ္တာပိ။ တတ္ထ နေရယိကာ သတ္တမသူရိယပါတုဘာဝေ ဝိနဿန္တီတိ ဧကေ။

ဈာနံ ဝိနာ နတ္ထိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ, ဧတေသဉ္စ ကေစိ ဒုဗ္ဘိက္ခပီဠိတာ ကေစိ အဘဗ္ဗာ ဈာနာဓိဂမာယ, တေ ကထံ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ။ ဒေဝလောကေ ပဋိလဒ္ဓဈာနဝသေန။ တဒါ ဟိ ''ဝဿသတသဟဿဿစ္စယေန ကပ္ပုဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတီ''တိ လောကဗျူဟာ နာမ ကာမာဝစရဒေဝါ မုတ္တသိရာ ဝိကိဏ္ဏကေသာ ရုဒမုခါ အဿူနိ ဟတ္ထေဟိ ပုဉ္ဆမာနာ ရတ္တဝတ္ထနိဝတ္ထာ အတိဝိယ ဝိရူပဝေသဓာရိနော ဟုတွာ မနုဿပထေ ဝိစရန္တာ ဧဝံ အာရောစေန္တိ ''မာရိသာ ဣတော ဝဿသတသဟဿဿစ္စယေန ကပ္ပုဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ, အယံ လောကော ဝိနဿိဿတိ, မဟာသမုဒ္ဒေါပိ ဥဿုဿိဿတိ, အယဉ္စ မဟာပထဝီ သိနေရု စ ပဗ္ဗတရာဇာ ဥဍ္ဍယှိဿန္တိ ဝိနဿိဿန္တိ။ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ လောကဝိနာသော ဘဝိဿတိ။ မေတ္တံ မာရိသာ ဘာဝေထ, ကရုဏံ, မုဒိတံ, ဥပေက္ခံ မာရိသာ ဘာဝေထ, မာတရံ ဥပဋ္ဌဟထ, ပိတရံ ဥပဋ္ဌဟထ, ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိနော ဟောထာ''တိ။

တေသံ ဝစနံ သုတွာ ယေဘုယျေန မနုဿာ စ ဘုမ္မဒေဝတာ စ သံဝေဂဇာတာ အညမညံ မုဒုစိတ္တာ ဟုတွာ မေတ္တာဒီနိ ပုညာနိ ကရိတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုဓာဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ ဝါယောကသိဏေ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဈာနံ ပဋိလဘန္တိ။ တဒညေ ပန အပရာပရိယဝေဒနီယေန ကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မရဟိတော ဟိ သံသာရေ သံသရမာနော သတ္တော နာမ နတ္ထိ။ တေပိ တတ္ထ တထေဝ ဈာနံ ပဋိလဘန္တိ။ ဧဝံ ဒေဝလောကေ ပဋိလဒ္ဓဈာနဝသေန သဗ္ဗေပိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ။

ဝဿူပစ္ဆေဒတော ပန ဥဒ္ဓံ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ဒုတိယော သူရိယော ပါတုဘဝတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဘဂဝတာ ''ဟောတိ ခေါ သော, ဘိက္ခဝေ, သမယော''တိ **သတ္တသူရိယံ** (အ. နိ. ၇.၆၆) ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ပါတုဘူတေ စ ပန တသ္မိံ နေဝ ရတ္တိပရိစ္ဆေဒေါ, န ဒိဝါပရိစ္ဆေဒေါ ပညာယတိ။ ဧကော သူရိယော ဥဋ္ဌေတိ, ဧကော အတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ အဝိစ္ဆိန္နသူရိယသန္တာပေါဝ လောကော ဟောတိ။ ယထာ စ ပကတိသူရိယေ သူရိယဒေဝပုတ္တော ဟောတိ, ဧဝံ ကပ္ပဝိနာသကသူရိယေ နတ္ထိ။ တတ္ထ ပကတိသူရိယေ ဝတ္တမာနေ အာကာသေ ဝလာဟကာပိ ဓူမသိခါပိ စရန္တိ။ ကပ္ပဝိနာသကသူရိယေ ဝတ္တမာနေ ဝိဂတဓူမဝလာဟကံ အာဒါသမဏ္ဍလံ ဝိယ နိမ္မလံ နဘံ ဟောတိ။ ဌပေတွာ ပဉ္စ မဟာနဒိယော သေသကုန္နဒီအာဒီသု ဥဒကံ သုဿတိ။

တတောပိ ဒီဃသ္သ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန တတိယော သူရိယော ပာတုဘဝတိ။ ယသ္သ ပာတုဘာဝါ မဟာနဒိယောပိ သုဿန္တိ။

တတောပိ ဒီဃသ္သ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန စတုတ္ထော သူရိယော ပာတုဘဝတိ။ ယသ္သ ပာတုဘာဝါ ဟိမဝတိ မဟာနဒီနံ ပဘဝါ "သီဟပပါတော ဟံသပါတနော ကဏ္ဏမုဏ္ဍကော ရထကာရဒဟော အနောတတ္တဒဟော ဆဒ္ဒန္တဒဟော ကုဏာလဒဟော"တိ ဣမေ သတ္တ မဟာသရာ သုဿန္တိ။

တတောပိ ဒီဃသ္သ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ပဉ္စမော သူရိယော ပာတုဘဝတိ။ ယသ္သ ပာတုဘာဝါ အနုပုဗ္ဗေန မဟာသမုဒ္ဒေ အင်္ဂုလိပဗ္ဗတေမနမတ္တမ္ပိ ဥဒကံ န သဏ္ဌာတိ။

တတောပိ ဒီဃသ္သ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ဆဋ္ဌော သူရိယော ပာတုဘဝတိ။ ယသ္သ ပာတုဘာဝါ သကလစက္ကဝါဠံ ဧကဓူမံ ဟောတိ။ ပရိယာဒိဏ္ဏသိနေဟံ ဓူမေန။ ယထာ စိဒံ, ဧဝံ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠာနိပိ။

တတောပိ ဒီဃသ္သ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန သတ္တမော သူရိယော ပာတုဘဝတိ။ ယသ္သ ပာတုဘာဝါ သကလစက္ကဝါဠံ ဧကဇာလံ ဟောတိ သဒ္ဓိံ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠေဟိ။ ယောဇနသတိကာဒိဘေဒာနိ သိနေရုကူဋာနိပိ ပလုဇ္ဇိတွာ အာကာသေယေဝ အန္တရဓာယန္တိ။ သာ အဂ္ဂိဇာလာ ဥဋ္ဌဟိတွာ စာတုမဟာရာဇိကေ ဂဏှာတိ။ တတ္ထ ကနကဝိမာနရတနဝိမာနမဏိဝိမာနာနိ ဈာပေတွာ တာဝတိံသဘဝနံ ဂဏှာတိ။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိံ ဂဏှာတိ။ တတ္ထ တယောပိ ဗြဟ္မလောကေ ဈာပေတွာ အာဘဿရေ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ သာ ယာဝ အဏုမတ္တမ္ပိ သင်္ခါရဂတံ အတ္ထိ, တာဝ န နိဗ္ဗာယတိ။ သဗ္ဗသင်္ခါရပရိက္ခယာ ပန သပ္ပိတေလဈာပနဂ္ဂိသိခါ ဝိယ ဆာရိကမ္ပိ အနဝသေသေတွာ နိဗ္ဗာယတိ။ ဟေဋ္ဌာအာကာသေန သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရော။

၄၀၆. အထ ဒီဃသ္သ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန မဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ ပဌမံ သုခုမံ သုခုမံ ဝဿတိ ။ အနုပုဗ္ဗေန ကုမုဒနာဠယဋ္ဌိမုသလတာလက္ခန္ဓာဒိပ္ပမာဏာဟိ ဓာရာဟိ ဝဿန္တော ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠေသု သဗ္ဗံ ဒဍ္ဎဋ္ဌာနံ ပူရေတွာ အန္တရဓာယတိ။ တံ ဥဒကံ ဟေဋ္ဌာ စ တိရိယဉ္စ ဝါတော သမုဋ္ဌဟိတွာ ဃနံ ကရောတိ ပရိဝဋုမံ ပဒုမိနိပတ္တေ ဥဒကဗိန္ဒုသဒိသံ။ ကထံ တာဝ မဟန္တံ ဥဒကရာသိံ ဃနံ ကရောတီတိ စေ? ဝိဝရသမ္ဘဝနတော။ တဉှိသ္သ တဟိံ တဟိံ ဝိဝရံ ဒေတိ။ တံ ဧဝံ ဝါတေန သမ္ပိဏ္ဍိယမာနံ ဃနံ ကရိယမာနံ ပရိက္ခယမာနံ အနုပုဗ္ဗေန ဟေဋ္ဌာ ဩတရတိ။ ဩတိဏ္ဏေ ဩတိဏ္ဏေ ဥဒကေ ဗြဟ္မလောကဋ္ဌာနေ ဗြဟ္မလောကာ, ဥပရိ စတုကာမာဝစရဒေဝလောကဋ္ဌာနေ စ ဒေဝလောကာ ပာတုဘဝန္တိ။

ပုရိမပထဝိဋ္ဌာနံ ဩတိဏ္ဏေ ပန ဗလဝတတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေ တံ ပိဟိတဒွါရေ ဓမကရဏေ ဌိတဥဒကမိဝ နိရုဿာသံ ကတွာ ရုန္ဓန္တိ။ မဓုရောဒကံ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆမာနံ ဥပရိ ရသပထဝိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သာ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နာ စေဝ ဟောတိ ဂန္ဓရသသမ္ပန္နာ စ နိရုဒကပါယာသဿ ဥပရိ ပဋလံ ဝိယ။

တဒါ စ အာဘဿရဗြဟ္မလောကေ ပဌမတရာဘိနိဗ္ဗတ္တာ သတ္တာ အာယုက္ခယာ ဝါ ပုညက္ခယာ ဝါ တတော စဝိတွာ ဣဓူပပဇ္ဇန္တိ။ တေ ဟောန္တိ သယံပဘာ အန္တလိက္ခစရာ။ တေ **အဂ္ဂညသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၁၁၉) ဝုတ္တနယေန တံ ရသပထဝိံ သာယိတွာ တဏှာဘိဘူတာ အာလုပ္ပကာရကံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဥပက္ကမန္တိ။ အထ နေသံ သယံပဘာ အန္တရဓာယတိ, အန္ဓကာရော ဟောတိ။ တေ အန္ဓကာရံ ဒိသွာ ဘာယန္တိ။

တတော နေသံ ဘယံ နာသေတွာ သူရဘာဝံ ဇနယန္တံ ပရိပုဏ္ဏပဏ္ဏာသယောဇနံ သူရိယမဏ္ဍလံ ပာတုဘဝတိ, တေ တံ ဒိသွာ "အာလောကံ ပဋိလဘိမှာ"တိ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ ဟုတွာ "အမှာကံ ဘီတာနံ ဘယံ နာသေတွာ သူရဘာဝံ ဇနယန္တော ဥဋ္ဌိတော, တသ္မာ **"သူရိယော** ဟောတူ"တိ သူရိယောတွေဝဿ နာမံ ကရောန္တိ။

အထ သူရိယေ ဒိဝသံ အာလောကံ ကတွာ အတ္ထင်္ဂတေ ယမ္ပိ အာလောကံ လဘိမှာ, သောပိ နော နဋ္ဌောတိ ပုန ဘီတာ ဟောန္တိ။ တေသံ ဧဝံ ဟောတိ "သာဓု ဝတဿ သစေ အညံ အာလောကံ လဘေယျာမာ"တိ။ တေသံ စိတ္တံ ဉတွာ ဝိယ ဧကူနပဏ္ဏာသယောဇနံ **စန္ဒမဏ္ဍလံ** ပာတုဘဝတိ။ တေ တံ ဒိသွာ ဘိယျောသော မတ္တာယ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ

ဟုတွာ ''အမ္ဟာကံ ဆန္ဒံ ဥတွာ ဝိယ ဥဋ္ဌိတော, တသ္မာ **စန္ဒော** ဟောတူ''တိ စန္ဒောတွေဝဿ နာမံ ကရောန္တိ။ ဧဝံ စန္ဒိမသူရိယေသု ဟုတွာဘူတေသု နက္ခတ္တာနိ တာရကရူပါနိ ဟုတွာဘဝန္တိ။

တတော ပဘုတိ ရတ္တိန္ဒိဝါ ပညာယန္တိ, အနုက္ကမေန စ မာသဍ္ဎမာသဥတုသံဝစ္ဆရာ။ စန္ဒိမသူရိယာနံ ပန ဟုတွာဘူတဒိဝသေယေဝ သိနေရုစက္ကဝါဠဟိမဝန္တပဗ္ဗတာ ဟုတွာဘဝန္တိ။ တေ စ ခော အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဖဂ္ဂုဏပုဏ္ဏမဒိဝသေယေဝ ဟုတွာဘဝန္တိ။ ကထံ? ယထာ နာမ ကင်္ဂုဘတ္တေ ပစ္စမာနေ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ပုပ္ဖုဠကာနိ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ ဧကေ ပဒေသာ ထူပထူပါ ဟောန္တိ, ဧကေ နိန္နနိန္နာ, ဧကေ သမသမာ။ ဧဝမေဝံ ထူပထူပဋ္ဌာနေ ပဗ္ဗတာ ဟောန္တိ, နိန္နနိန္နဋ္ဌာနေ သမုဒ္ဒါ, သမသမဋ္ဌာနေ ဒီပါတိ။

အထ တေသံ သတ္တာနံ ရသပထဝိံ ပရိဘုဉ္ဇန္တာနံ ကမေန ဧကစ္စေ ဝဏ္ဏဝန္တော, ဧကစ္စေ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ ဟောန္တိ။ တတ္ထ ဝဏ္ဏဝန္တော ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ အတိမညန္တိ။ တေသံ အတိမာနပစ္စယာ သာပိ **ရသပထဝီ** အန္တရဓာယတိ။ **ဘူမိပပ္ပဋကော** ပါတုဘဝတိ။ အထ နေသံ တေနေဝ နယေန သောပိ အန္တရဓာယတိ။ **ပဒါလတာ** ပါတုဘဝတိ။ တေနေဝ နယေန သာပိ အန္တရဓာယတိ။ အကဋ္ဌပါကော **သာလိ** ပါတုဘဝတိ အကဏော အထုသော သုဒ္ဓေါ သုဂန္ဓော တဏ္ဍုလပ္ဖလော။

တတော နေသံ ဘာဇနာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေ သာလိံ ဘာဇနေ ဌပေတွာ ပါသာဏပိဋ္ဌိယာ ဌပေန္တိ, သယမေဝ ဇာလသိခါ ဥဋ္ဌဟိတွာ တံ ပစတိ။ သော ဟောတိ ဩဒနော သုမနဇာတိပုပ္ဖသဒိသော, န တဿ သူပေန ဝါ ဗျဉ္ဇနေန ဝါ ကရဏီယံ အတ္ထိ။ ယံ ယံ ရသံ ဘုဉ္ဇိတုကာမာ ဟောန္တိ, တံ တံ ရသောဝ ဟောတိ။ တေသံ တံ ဩဠာရိကံ အာဟာရံ အာဟရယတံ တတော ပဘုတိ မုတ္တကရီသံ သဉ္ဇာယတိ။ အထ နေသံ တဿ နိက္ခမနတ္ထာယ ဝဏမုခါနိ ပဘိဇ္ဇန္တိ, ပုရိသဿ ပုရိသဘာဝေါ, ဣတ္ထိယာပိ ဣတ္ထိဘာဝေါ ပါတုဘဝတိ။

တတြ သုဒံ ဣတ္ထီ ပုရိသံ, ပုရိသော စ ဣတ္ထိံ အတိဝေလံ ဥပနိဇ္ဈာယတိ။ တေသံ အတိဝေလံ ဥပနိဇ္ဈာယန ပစ္စယာ ကာမပရိဠာဟော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတော **မေထုနဓမ္မံ** ပဋိသေဝန္တိ။ တေ အသဒ္ဓမ္မပဋိသေဝနပစ္စယာ ဝိညူဟိ ဂရဟိယမာနာ ဝိဟေဋ္ဌိယမာနာ တဿ အသဒ္ဓမ္မဿ ပဋိစ္ဆာဒနဟေတု **အဂါရာနိ** ကရောန္တိ။ တေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသမာနာ အနုက္ကမေန အညတရဿ အလသဇာတိကဿ သတ္တဿ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇန္တာ သန္နိဓိံ ကရောန္တိ။ တတော ပဘုတိ ကဏောပိ ထုသောပိ တဏ္ဍုလံ ပရိယောနန္ဓတိ, လာယိတဋ္ဌာနမ္ပိ န ပဋိဝိရူဟတိ။

တေ သန္နိပတိတွာ အနုတ္ထုနန္တိ ''ပါပကာ ဝတ ဘော ဓမ္မာ သတ္တေသု ပါတုဘူတာ, မယံ ဟိ ပုဗ္ဗေ မနောမယာ အဟုမ္ဟာ''တိ **အဂ္ဂညသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၁၂၈) ဝုတ္တနယေန ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ တတော မရိယာဒံ ဌပေန္တိ။ အထ အညတရော သတ္တော အညဿ ဘာဂံ အဒိန္နံ အာဒိယတိ။ တံ ဒွိက္ခတ္တုံ ပရိဘာသေတွာ တတိယတရေ ပါဏိလေဍ္ဍုဒဏ္ဍေဟိ ပဟရန္တိ။ တေ ဧဝံ အဒိန္နာဒါနဂရဟာမုသာဝါဒဒဏ္ဍာဒါနေသု ဥပ္ပန္နေသု သန္နိပတိတွာ စိန္တယန္တိ ''ယံနူန မယံ ဧကံ သတ္တံ သမ္မန္နေယျာမ, ယော နော သမ္မာ ခီယိတဗ္ဗံ ခီယေယျ, ဂရဟိတဗ္ဗံ ဂရဟေယျ, ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗံ ပဗ္ဗာဇေယျ, မယံ ပနဿ သာလီနံ ဘာဂံ အနုပ္ပဒဿာမာ''တိ။

ဧဝံ ကတသန္နိဋ္ဌာနေသု ပန သတ္တေသု ဣမသ္မိံ တာဝ ကပ္ပေ အယမေဝ ဘဂဝါ ဗောဓိသတ္တဘူတော တေန သမယေန တေသု သတ္တေသု အဘိရူပတရော စ ဒဿနီယတရော စ မဟေသက္ခတရော စ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော ပဋိဗလော နိဂ္ဂဟပဂ္ဂဟံ ကာတုံ။ တေ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ယာစိတွာ သမ္မန္နိံသု။ သော တေန မဟာဇနေန သမ္မတောတိ **မဟာသမ္မတော,** ခေတ္တာနံ အဓိပတီတိ **ခတ္တိယော,** ဓမ္မေန သမေန ပရေ ရဉ္ဇေတီတိ **ရာဇာ**တိ တီဟိ နာမေဟိ ပညာယိတ္ထ။ ယဉှိ လောကေ အစ္ဆရိယဋ္ဌာနံ, ဗောဓိသတ္တောဝ တတ္ထ အာဒိပုရိသောတိ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တံ အာဒိံ ကတွာ ခတ္တိယမဏ္ဍလေ သဏ္ဌိတေ အနုပုဗ္ဗေန ဗြာဟ္မဏာဒယောပိ ဝဏ္ဏာ သဏ္ဌဟိံသု။

တတ္ထ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃတော ယာဝ ဇာလုပစ္ဆေဒော, ဣဒမေကံ အသင်္ချေယျံ **သံဝဋ္ဋော** တိ ဝုစ္စတိ။

ကပ္ပဝိနာသကဇာလုပစ္ဆေဒတော ယာဝ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠပရိပူရကော သမ္ပတ္တိမဟာမေဃော, ဣဒံ ဒုတိယံ အသင်္ခေယျံ **သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ** တိ ဝုစ္စတိ။

သမ္ပတ္တိမဟာမေဃတော ယာဝ စန္ဒိမသူရိယပါတုဘာဝါ, ဣဒံ တတိယံ အသင်္ခေယျံ **ဝိဝဋ္ဋော** တိ ဝုစ္စတိ။

စန္ဒိမသူရိယပါတုဘာဝတော ယာဝ ပုန ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော, ဣဒံ စတုတ္ထံ အသင်္ခေယျံ **ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ**တိ ဝုစ္စတိ။ ဣမာနိ စတ္တာရိ အသင်္ခေယျာနိ ဧကော မဟာကပ္ပော ဟောတိ။ ဧဝံ တာဝ အဂ္ဂိနာ ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၄၀၇. ယသ္မိံ ပန သမယေ ကပ္ပော ဥဒကေန နဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အယံ ပန ဝိသေသော, ယထာ တတ္ထ ဒုတိယသူရိယော, ဧဝမိဓ ကပ္ပဝိနာသကော ခါရုဒကမဟာမေဃော ဝုဋ္ဌာတိ။ သော အာဒိတော သုခုမံ သုခုမံ ဝဿန္တော အနုက္ကမေန မဟာဓာရာဟိ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠာနံ ပူရေန္တော ဝဿတိ။ ခါရုဒကေန ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌာ ပထဝီပဗ္ဗတာဒယော ဝိလီယန္တိ, ဥဒကံ သမန္တတော ဝါတေဟိ ဓာရီယတိ။ ပထဝိတော ယာဝ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိံ ဥဒကံ ဂဏှာတိ။ တတ္ထ တယောပိ ဗြဟ္မလောကေ ဝိလီယာပေတွာ သုဘကိဏှေ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ တံ ယာဝ အဏုမတ္တမ္ပိ သင်္ခါရဂတံ အတ္ထိ, တာဝ န ဝူပသမ္မတိ။ ဥဒကာနုဂတံ ပန သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ အဘိဘဝိတွာ သဟသာ ဝူပသမ္မတိ အန္တရဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဟေဋ္ဌာအာကာသေန သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရောတိ သဗ္ဗံ ဝုတ္တသဒိသံ။ ကေဝလံ ပနိဓ အာဘဿရဗြဟ္မလောကံ အာဒိံ ကတွာ လောကော ပါတုဘဝတိ။ သုဘကိဏှတော စ စဝိတွာ အာဘဿရဋ္ဌာနာဒီသု သတ္တာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

တတ္ထ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃတော ယာဝ ကပ္ပဝိနာသကုဒကူပစ္ဆေဒါ, ဣဒမေကံ အသင်္ခေယျံ။ ဥဒကူပစ္ဆေဒတော ယာဝ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃော, ဣဒံ ဒုတိယံ အသင်္ခေယျံ။ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃတော။ပေ။ ဣမာနိ စတ္တာရိ အသင်္ခေယျာနိ ဧကော မဟာကပ္ပော ဟောတိ။ ဧဝံ ဥဒကေန ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၄၀၈. ယသ္မိံ သမယေ ကပ္ပော ဝါတေန ဝိနဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အယံ ပန ဝိသေသော, ယထာ တတ္ထ ဒုတိယသူရိယော, ဧဝမိဓ ကပ္ပဝိနာသနတ္ထံ ဝါတော သမုဋ္ဌာတိ။ သော ပဌမံ ထူလရဇံ ဥဋ္ဌာပေတိ။ တတော သဏှရဇံ သုခုမဝါလိကံ ထူလဝါလိကံ သက္ခရပါသာဏာဒယောတိ ယာဝ ကူဋာဂာရမတ္တေ ပါသာဏေ ဝိသမဋ္ဌာနေ ဌိတမဟာရုက္ခေ စ ဥဋ္ဌာပေတိ။ တေ ပထဝိတော နဘမုဂ္ဂတာ န စ ပုန ပတန္တိ။ တတ္ထေဝ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ အဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။

အထာနုက္ကမေန ဟေဋ္ဌာ မဟာပထဝိယာ ဝါတော သမုဋ္ဌဟိတွာ ပထဝိံ ပရိဝတ္တေတွာ ဥဒ္ဓံမူလံ ကတွာ အာကာသေ ခိပတိ။ ယောဇနသတပ္ပမာဏာပိ ပထဝိပ္ပဒေသာ ဒွိယောဇနတိယောဇနစတုယောဇနပဉ္စယောဇနသတပ္ပမာဏာပိ ဘိဇ္ဇိတွာ ဝါတဝေဂေန ခိတ္တာ အာကာသေယေဝ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ အဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။ စက္ကဝာဠပဗ္ဗတမ္ပိ သိနေရုပဗ္ဗတမ္ပိ ဝါတော ဥက္ခိပိတွာ အာကာသေ ခိပတိ။ တေ အညမညံ အဘိဟန္တွာ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ ဝိနဿန္တိ။ ဧတေနေဝ ဥပာယေန ဘုမ္မဋ္ဌကဝိမာနာနိ စ အာကာသဋ္ဌကဝိမာနာနိ စ ဝိနာသေန္တော ဆကာမာဝစရဒေဝလောကေ ဝိနာသေတွာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠာနိ ဝိနာသေတိ။ တတ္ထ စက္ကဝာဠာ စက္ကဝာဠေဟိ ဟိမဝန္တာ ဟိမဝန္တေဟိ သိနေရူ သိနေရူဟိ အညမညံ သမာဂန္တွာ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ ဝိနဿန္တိ။ ပထဝိတော ယာဝ တတိယဇ္ဈာနဘူမိံ ဝါတော ဂဏှာတိ။ တတ္ထ တယောပိ ဗြဟ္မလောကေ ဝိနာသေတွာ ဝေဟပ္ဖလံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ ဝိနာသေတွာ သယမ္ပိ ဝိနဿတိ။ ဟေဋ္ဌာအာကာသေန သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရောတိ သဗ္ဗံ ဝုတ္တသဒိသံ။ ဣဓ ပန သုဘကိဏှဗြဟ္မလောကံ အာဒိံ ကတွာ လောကော ပါတုဘဝတိ။ ဝေဟပ္ဖလတော စ စဝိတွာ သုဘကိဏှဋ္ဌာနာဒီသု သတ္တာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

တတ္ထ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃတော ယာဝ ကပ္ပဝိနာသကဝါတူပစ္ဆေဒါ, ဣဒမေကံ အသင်္ခေယျံ။ ဝါတူပစ္ဆေဒတော ယာဝ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃော, ဣဒံ ဒုတိယံ အသင်္ခေယျံ။ပေ။ ဣမာနိ စတ္တာရိ အသင်္ခေယျာနိ ဧကော မဟာကပ္ပော ဟောတိ။ ဧဝံ ဝါတေန ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၄၀၉. ကိံကာရဏာ ဇဝံ လောကော ဝိနဿတိ? အကုသလမူလကာရဏာ။ အကုသလမူလေသု ဟိ ဥဿန္နေသု ဇဝံ လောကော ဝိနဿတိ။ သော စ ခေါ ရာဂေ ဥဿန္နတရေ အဂ္ဂိနာ ဝိနဿတိ။ ဒေါသေ ဥဿန္နတရေ ဥဒကေန ဝိနဿတိ။ ကေစိ ပန ဒေါသေ ဥဿန္နတရေ အဂ္ဂိနာ။ ရာဂေ ဥဿန္နတရေ ဥဒကေနာတိ ဝဒန္တိ။ မောဟေ ဥဿန္နတရေ ဝါတေန ဝိနဿတိ။ ဇဝံ ဝိနဿန္တောပိ စ နိရန္တရမေဝ သတ္တဝါရေ အဂ္ဂိနာ ဝိနဿတိ။ အဋ္ဌမေ ဝါရေ ဥဒကေန။ ပုန သတ္တဝါရေ အဂ္ဂိနာ။ အဋ္ဌမေ ဝါရေ ဥဒကေနာတိ ဇဝံ အဋ္ဌမေ အဋ္ဌမေ ဝါရေ ဝိနဿန္တော သတ္တက္ခတ္တုံ ဥဒကေန ဝိနဿိတွာ ပုန သတ္တဝါရေ အဂ္ဂိနာ နဿတိ။ ဇတ္တာဝတာ တေသဋ္ဌိ ကပ္ပာ အတီတာ ဟောန္တိ။ ဇတ္ထန္တရေ ဥဒကေန နဿနဝါရံ သမ္ပတ္တမ္ပိ ပဋိဗာဟိတွာ လဒ္ဓောကာသော ဝါတော ပရိပုဏ္ဏစတုသဋ္ဌိကပ္ပာယုကေ သုဘကိဏှေ ဝိဒ္ဓံသေန္တော လောကံ ဝိနာသေတိ။

၄၁၀. ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တောပိ စ ကပ္ပာနုဿရဏကော ဘိက္ခု ဇတေသု ကပ္ပေသု အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အနေကေပိ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ အနုဿရတိ။ ကထံ? ''အမုတြာသိ''န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄) နယေန။

တတ္ထ **အမုတြာသိ** န္တိ အမုမှိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အဟံ အမုမှိ ဘဝေ ဝါ ယောနိယာ ဝါ ဂတိယာ ဝါ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ ဝါ သတ္တာဝါသေ ဝါ သတ္တနိကာယေ ဝါ အာသိံ။ **ဇဝံနာမောတိ** တိဿော ဝါ ဖုဿော ဝါ။ **ဇဝံဂေါတ္တော** တိ ကစ္စာနော ဝါ ကဿပေါ ဝါ။ ဣဒမဿ အတီတဘဝေ အတ္တနော နာမဂေါတ္တာနုဿရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ သစေ ပန တသ္မိံ ကာလေ အတ္တနော ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ ဝါ လူခပဏီတဇီဝိကဘာဝံ ဝါ သုခဒုက္ခဗဟုလတံ ဝါ အပ္ပာယုကဒီဃာယုကဘာဝံ ဝါ အနုဿရိတုကာမော ဟောတိ, တမ္ပိ အနုဿရတိယေဝ။ တေနာဟ ''ဇဝံဝဏ္ဏော။ပေ.။ ဇဝမာယုပရိယန္တော''တိ။

တတ္ထ **ဇဝံဝဏ္ဏော**တိ ဩဒါတော ဝါ သာမော ဝါ။ **ဇဝမာဟာရော**တိ သာလိမံသောဒနာဟာရော ဝါ ပဝတ္တဖလဘောဇနော ဝါ။ **ဇဝံ သုခဒုက္ခပဋိသံဝေဒီ**တိ အနေကပ္ပကာရေန ကာယိကစေတသိကာနံ သာမိသနိရာမိသာဒိပ္ပဘေဒာနံ ဝါ သုခဒုက္ခာနံ ပဋိသံဝေဒီ။ **ဇဝမာယုပရိယန္တော** တိ ဇဝံ ဝဿသတပရိမာဏာယုပရိယန္တော ဝါ စတုရာသီတိကပ္ပသတသဟဿာယုပရိယန္တော ဝါ။ **သော တတော စုတော အမုတြ ဥဒပါဒိ** န္တိ သောဟံ တတော ဘဝတော ယောနိတော ဂတိတော ဝိညာဏဋ္ဌိတိတော သတ္တာဝါသတော သတ္တနိကာယတော ဝါ စုတော ပုန အမုကသ္မိံ နာမ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ ဝါ ဥဒပါဒိံ။ **တတြာပါသိ** န္တိ အထ တတြာပိ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ ဝါ ပုန အဟောသိံ။ **ဇဝံနာမော**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။

အပိစ ယသ္မာ **အမုတြာသိ** န္တိ ဣဒံ အနုပုဗ္ဗေန အာရောဟန္တဿ ယာဝဒိစ္ဆကံ အနုဿရဏံ။ **သော တတော စုတော**တိ ပဋိနိဝတ္တန္တဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ, တသ္မာ ''ဣဓူပပန္နော''တိ ဣမိဿာ ဣဓူပပတ္တိယာ အနန္တရမေဝဿ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ''အမုတြ ဥဒပါဒိ''န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတြာပါသိ** န္တိ ဇဝမာဒိ ပနဿ တတြ ဣမိဿာ ဥပပတ္တိယာ အနန္တရေ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနေ နာမဂေါတ္တာဒီနံ အနုဿရဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **သော တတော စုတော ဣဓူပပန္နော** တိ သွာဟံ တတော အနန္တရူပပတ္တိဋ္ဌာနတော စုတော ဣဓ အသုကသ္မိံ နာမ ခတ္တိယကုလေ ဝါ ဗြာဟ္မဏကုလေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တောတိ။ **ဣတီ**တိ ဇဝံ။ **သာကာရံ သဥဒ္ဒေသ**န္တိ နာမဂေါတ္တဝသေန သဥဒ္ဒေသံ, ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ နာမဂေါတ္တေန ဟိ သတ္တော တိဿော ကဿပေါတိ ဥဒ္ဒိသီယတိ။ ဝဏ္ဏာဒီဟိ သာမော ဩဒါတောတိ နာနတ္တတော ပညာယတိ။ တသ္မာ နာမဂေါတ္တံ ဥဒ္ဒေသော, ဣတရေ အာကာရာ။ **အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသမနုဿရတီ**တိ ဣဒံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

စုတူပပါတဉာဏကထာ

၄၁၁. သတ္တာနံ စုတူပပါတဉာဏကထာယ **စုတူပပါတဉာဏာယာ**တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၇) စုတိယာ စ ဥပပါတေ စ ဉာဏာယ။ ယေန ဉာဏေန သတ္တာနံ စုတိ စ ဥပပါတော စ ဉာယတိ, တဒတ္ထံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတီ**တိ ပရိကမ္မစိတ္တံ အဘိနီဟရတိ စေဝ အဘိနိန္နာမေတိ စ။ **သော**တိ သော ကတစိတ္တ

တာဘိနီဟာရော ဘိက္ခု။ **ဒိဗ္ဗေနာ** တိအာဒီသု ပန ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ။ ဒေဝတာနဉှိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပိတ္တ
သေမှဟရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏံ သမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္ထံ ဒိဗ္ဗံ ပသာဒစက္ခု
ဟောတိ။ ဣဒဉ္စာပိ ဝီရိယဘာဝနာဗလနိဗ္ဗတ္တံ ဉာဏစက္ခု တာဒိသမေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ။ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန
ပဋိလဒ္ဓတ္တာ အတ္တနာ စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ အာလောကပရိဂ္ဂဟေန မဟာဇုတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ တိ
ရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒဿနေန မဟာဂတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒဿနဋ္ဌေန **စက္ခု**။ စက္ခုကိစ္စကရဏေန စက္ခုမိဝါတိပိ **စက္ခု**။ စုတူပပာတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ **ဝိသု
ဒ္ဓံ**။ ယော ဟိ စုတိမတ္တမေဝ ပဿတိ, န ဥပပာတံ။ သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ဥပပာတမတ္တမေဝ ပဿတိ, န
စုတိံ, သော နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန တဒုဘယံ ပဿတိ, သော ယသ္မာ ဒုဝိဓမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဂတံ
အတိဝတ္တတိ။ တသ္မာဿ တံဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတု ဟောတိ။ ဥဘယမ္ပိ စေတံ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ ပဿန္တိ။ တေန ဝု
တ္တံ “စုတူပပာတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ ဝိသုဒ္ဓ”န္တိ။

မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန **အတိက္ကန္တမာနုသကံ,** မာနုသကံ ဝါ မံသစက္ခုံ အတိက္ကန္တ
တ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေန ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန။ **သတ္တေ
ပဿတီ**တိ မနုဿာနံ မံသစက္ခုနာ ဝိယ သတ္တေ ဩလောကေတိ။

စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ တိ ဧတ္ထ စုတိက္ခဏေ ဥပပတ္တိက္ခဏေ ဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာ။ ယေ ပန အာ
သန္နစုတိကာ ဣဒါနိ စဝိဿန္တိ, တေ စဝမာနာ။ ယေ စ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာ သမ္ပတိနိဗ္ဗတ္တာဝ, တေ ဥပပဇ္ဇမာနာတိ
အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဧဝရူပေ စဝမာနေ စ ဥပပဇ္ဇမာနေ စ ပဿတီတိ ဒဿေတိ။

ဟီနေတိ မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟီနာနံ ဇာတိကုလဘောဂါဒီနံ ဝသေန ဟီဠိတေ ဩဟီဠိတေ ဩညာတေ
အဝညာတေ။ **ပဏီတေ**တိ အမောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ တဗ္ဗိပရီတေ။ **သုဝဏ္ဏေ** တိ အဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ
တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ** တိ ဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ အနိဋ္ဌာကန္တအမနာပဝဏ္ဏယုတ္တ
တေ။ အနဘိရူပေ ဝိရူပေတိပိ အတ္ထော။ **သုဂတေ**တိ သုဂတိဂတေ။ အလောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ အဍ္ဍေ မဟဒ္ဓ
ဓနေ။ **ဒုဂ္ဂတေ** တိ ဒုဂ္ဂတိဂတေ။ လောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဒေ အပ္ပန္နပါနေ။

ယထာကမ္မူပဂေ တိ ယံ ယံ ကမ္မံ ဥပစိတံ, တေန တေန ဥပဂတေ။ တတ္ထ ပုရိမေဟိ စဝမာနေတိအာဒီဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခု
ကိစ္စံ ဝုတ္တံ။ ဣမိနာ ပန ပဒေန ယထာကမ္မူပဂဉာဏကိစ္စံ။ တဿ စ ဉာဏဿ အယမုပ္ပတ္တိက္ကမော, ဣဓ ဘိက္ခု
ဟေဋ္ဌာ နိရယာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နေရယိကေ သတ္တေ ပဿတိ မဟာဒုက္ခမနုဘဝမာနေ။ တံ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗ
စက္ခုကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိကရောတိ “ကိံ နု ခေါ ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ ဒုက္ခံ အနုဘဝန္တီ”တိ။ အထ
ဿ ဣဒံ နာမ ကတွာတိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တထာ ဥပရိဒေဝလောကာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ
နန္ဒနဝနမိဿကဝနဖာရုသကဝနာဒီသု သတ္တေ ပဿတိ မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနေ။ တမ္ပိ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခု
ကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိကရောတိ “ကိံ နု ခေါ ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တီ”တိ။ အထ
ဿ ဣဒံ နာမ ကတွာတိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ နာမ။ ဣမဿ ဝိသုံ ပရိကမ္မံ
နာမ နတ္ထိ, ယထာ စိမဿ, ဧဝံ အနာဂတံသဉာဏဿာပိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကာနေဝ ဟိ ဣမာနိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ သဟေဝ ဣဇ္ဈ
န္တိ။

ကာယဒုစ္စရိတေနာ တိအာဒီသု ဒုဋ္ဌု စရိတံ, ဒုဋ္ဌံ ဝါ စရိတံ ကိလေသပူတိကတ္တာတိ ဒုစ္စရိတံ။ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ,
ကာယတော ဝါ ဥပ္ပန္နံ ဒုစ္စရိတန္တိ ကာယဒုစ္စရိတံ, ဣတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **သမန္နာဂတာ** တိ သမင်္ဂီဘူတာ။
အရိယာနံ ဥပဝါဒကာတိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနံ အရိယာနံ အန္တမသော ဂိဟိသောတာပန္နာနမ္ပိ အနတ္ထကာမာ ဟုတွာ
တာ အန္တိမဝတ္ထုနာ ဝါ ဂုဏပရိဓံသနေန ဝါ ဥပဝါဒကာ အက္ကောသကာ ဂရဟကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ နတ္ထိ ဣမေ
သံ သမဏဓမ္မော, အဿမဏာ ဧတေတိ ဝဒန္တော အန္တိမဝတ္ထုနာ ဥပဝဒတိ။ နတ္ထိ ဣမေသံ ဈာနံ ဝါ ဝိမောက္ခော ဝါ မဂ္ဂေါ
ဝါ ဖလံ ဝါတိအာဒီနိ ဝဒန္တော ဂုဏပရိဓံသနဝသေန ဥပဝဒတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ ဇာနံ ဝါ ဥပဝဒေယျ အဇာ

နံ တ, ဥဘယထာပိ အရိယူပတာဒေ၀ ဟောတိ။ ဘာရိယံ ကမ္မံ အာနန္တရိယသဒိသံ သဂ္ဂာ၀ရဏဉ္စ မဂ္ဂာ၀ရဏဉ္စ, သ တေကိစ္ဆံ ပန ဟောတိ။ တသ္သ အာ၀ိဘာ၀တ္ထံ ဣဒံ ၀တ္ထု ၀ေဒိတဗ္ဗံ။

အညတရသ္မိံ ကိရ ကမေ ဧကော ထေရော စ ဒဟရဘိက္ခု စ ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ။ တေ ပဌမဃရေယေ၀ ဥဠုင္ကမတ္တံ ဥဏှယာဂုံ လဘိံသု။ ထေရသ္သ စ ကုစ္ဆိ၀ာတော ရုဇ္ဈတိ။ သော စိန္တေသိ ''အယံ ယာဂု မယှံ သပ္ပာယာ, ယာ၀ န သီတလာ ဟောတိ, တာ၀ နံ ပိဝါမီ''တိ။ သော မနုဿေဟိ ဥမ္မာရတ္ထာယ အာဟဋ္ဌေ အရုခဏ္ဍေ နိသီဒိတွာ ပိဝိ။ ဣတ ရော တံ ဇိဂုစ္ဆန္တော ''အတိခုဒ္ဒာဘိဘူတော မဟလ္လကော, အမှာကံ လဇ္ဇိတဗ္ဗကံ အကာသီ''တိ အာဟ။ ထေရော ကမေ စရိတွာ ၀ိဟာရံ ဂန္တွာ ဒဟရဘိက္ခုံ အာဟ ''အတ္ထိ တေ, အာ၀ုသော, ဣမသ္မိံ သာသနေ ပတိဋ္ဌာ''တိ? အာမ, ဘန္တေ, သောတာပန္နော အဟန္တိ။ တေန ဟာ၀ုသော, ဥပရိမဂ္ဂတ္ထာယ ၀ာယာမံ မာ အကာသိ။ ခီဏာသ၀ော တယာ ဥ ပ၀ဒိတောတိ။ သော တံ ခမာပေသိ။ တေနသ္သ တံ ကမ္မံ ပာကတိကံ အဟောသိ။

တသ္မာ ယော အညောပိ အရိယံ ဥပ၀ဒတိ, တေန ဂန္တွာ သစေ အတ္တနာ ၀ုဍ္ဍတရော ဟောတိ, ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ ''အဟံ အာယသ္မန္တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အ၀စံ, တံ မေ ခမာဟီ''တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ န၀ကတရော ဟောတိ, ၀န္ဒိတွာ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ ''အဟံ, ဘန္တေ, တုမှေ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အ၀စံ, တံ မေ ခမထာ''တိ ခမာ ပေတဗ္ဗော။ သစေ ဒိသာပက္ကန္တော ဟောတိ, သယံ ၀ါ ဂန္တွာ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒိကေ ၀ါ ပေသေတွာ ခမာပေတဗ္ ဗော။

သစေ စ နာပိ ဂန္တုံ, န ပေသေတုံ သက္ကာ ဟောတိ, ယေ တသ္မိံ ၀ိဟာရေ ဘိက္ခူ ၀သန္တိ, တေသံ သန္တိကံ ဂန္တွာ သစေ န၀ကတရာ ဟောန္တိ, ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ, သစေ ၀ုဍ္ဍတရာ, ၀ုဍ္ဍေ ၀ုတ္တနယေနေ၀ ပဋိပဇ္ဇိတွာ ''အဟံ, ဘန္တေ, အသုကံ နာမ အာယသ္မန္တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အ၀စံ, ခမတု မေ သော အာယသ္မာ''တိ ၀တွာ ခမာပေတဗ္ဗံ။ သမ္မု ခါ အခမန္တေပိ ဧတဒေ၀ ကတ္တဗ္ဗံ။

သစေ ဧကစာရိကဘိက္ခု ဟောတိ, နေ၀သ္သ ၀သနဋ္ဌာနံ, န ဂတဋ္ဌာနံ ပညာယတိ, ဧကသ္သ ပဏ္ဍိတသ္သ ဘိက္ခု နော သန္တိကံ ဂန္တွာ ''အဟံ, ဘန္တေ, အသုကံ နာမ အာယသ္မန္တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အ၀စံ, တံ မေ အနုဿရတော ၀ိပ္ပဋိ သာရော ဟောတိ, ကိံ ကရောမီ''တိ ၀တ္တဗ္ဗံ။ သော ၀က္ခတိ ''တုမှေ မာ စိန္တယိတ္ထ, ထေရော တုမှာကံ ခမတိ, စိ တ္တံ ၀ူပသမေထာ''တိ။ တေနာပိ အရိယသ္သ ဂတဒိသာဘိမုခေန အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ ခမတူတိ ၀တ္တဗ္ဗံ။ သစေ သော ပရိနိဗ္ဗုတော ဟောတိ, ပရိနိဗ္ဗုတမဉ္စဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ယာ၀သိ၀ထိကံ ဂန္တွာပိ ခမာပေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ကတေ နေ၀ သ ဂ္ဂါ၀ရဏံ, န မဂ္ဂါ၀ရဏံ ဟောတိ, ပာကတိကမေ၀ ဟောတီတိ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာတိ ၀ိပရီတဒဿနာ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၀သေန သမာဒိန္နနာနာ၀ိဓကမ္မာ, ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။ ၀ိတ္တေ စ ၀စီဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေနေ၀ အရိယူပ၀ါဒေ မနောဒုစ္စရိ တဂ္ဂဟဏေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သင်္ဂဟိတာယပိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ပုန ၀စနံ မဟာသာ၀ဇ္ဇဘာ၀ဒဿနတ္ထန္တိ ၀ေဒိတဗ္ဗံ။ မဟာသာ၀ဇ္ဇော ဟိ အရိယူပ၀ါဒေ, အာနန္တရိယသဒိသတ္တာ။ ၀ုတ္တမ္ပိ စေတံ ''သေယျထာပိ, သာရိပုတ္တ, ဘိက္ခု သီလသမ္ပန္နော သမာဓိသမ္ပန္နော ပညာသမ္ပန္နော ဒိဋ္ဌေ၀ ဓမ္မေ အညံ အာရာဓေယျ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ, သာရိပုတ္တ, ၀ါစံ အပ္ပဟာယ တံ စိတ္တံ အပ္ပဟာယ တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော, ဧဝံ နိရ ယေ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၄၉)။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော စ မဟာသာ၀ဇ္ဇတရံ နာမ အညံ နတ္ထိ။ ယထာဟ ''နာဟံ, ဘိက္ခ၀ေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ မဟာသာ၀ဇ္ဇံ, ယထယိဒံ, ဘိက္ခ၀ေ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ, ဘိက္ခ၀ေ, ၀ဇ္ဇာနီ''တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၀)။

ကာယသ္သ ဘေဒါ တိ ဥပါဒိဏ္ဏက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရမ္မရဏာ** တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ။ အထ ၀ါ ကာယသ္သ ဘေဒါတိ ဇီဝိတိန္ဒြိယသ္သ ဥပစ္ဆေဒါ။ ပရမ္မရဏာတိ စုတိစိတ္တတော ဥဒ္ဓံ။ **အပါယန္တိ** ဧဝ မာဒိ သဗ္ဗံ နိရယ၀ေ၀စနမေ၀။

နိရယော ဟိ သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတတ္တာ, သုခါနံ ၀ါ အာယသ္သ အဘာ၀ါ **အ ပါယော**။ ဒုက္ခသ္သ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ,** ဒေါသဗဟုလတာယ ၀ါ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္တာ ဂတီတိ **ဒုဂ္ဂတိ** ။

ဝိဝသာ နိပတန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ကဋကာရိနောတိ **ဝိနိပါတော**။ ဝိနဿန္တာ ဝါ ဧတ္ထ ပတန္တိ သမ္ဘိဇ္ဇမာနင်္ဂပစ္စင်္ဂါတိပိ **ဝိနိပါတော**။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဿာဒသညိတော အယောတိ **နိရယော**။

အထ ဝါ **အပါယ**ဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဒီပေတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပါယော သုဂတိတော အပေတတ္တာ, န ဒုဂ္ဂတိ မဟေသက္ခာနံ နာဂရာဇာဒီနံ သမ္ဘဝတော။ **ဒုဂ္ဂတိ**ဂ္ဂဟဏေန ပေတ္တိဝိသယံ။ သော ဟိ အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ, သုဂတိတော အပေတတ္တာ ဒုက္ခဿ စ ဂတိဘူတတ္တာ။ န တု ဝိနိပါတော အသုရသဒိသံ အဝိနိပတိတတ္တာ။ **ဝိနိပါတ**ဂ္ဂဟဏေန အသုရကာယံ။ သော ဟိ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သဗ္ဗသမုဿယေဟိ စ ဝိနိပတိတတ္တာ ဝိနိပါတောတိ ဝုစ္စတိ။ **နိရယ**ဂ္ဂဟဏေန အဝီစိအာဒိအနေကပ္ပကာရံ နိရယမေဝါတိ။ **ဥပပန္နာ**တိ ဥပဂတာ, တတ္ထ အဘိနိဗ္ဗတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန သုက္ကပက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အယံ ပန ဝိသေသော, တတ္ထ သုဂတိဂ္ဂဟဏေန မနုဿဂတိပိ သင်္ဂယှတိ။ သဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန ဒေဝဂတိယေဝ။ တတ္ထ သုန္ဒရာ ဂတီတိ **သုဂတိ**။ ရူပါဒီဟိ ဝိသယေဟိ သုဋ္ဌု အဂ္ဂေါတိ **သဂ္ဂေါ**။ သော သဗ္ဗောပိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန **လောကော**တိ အယံ ဝစနတ္ထော။

“ဣတိ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ”တိအာဒိ သဗ္ဗံ နိဂမနဝစနံ။ ဧဝံ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ။ပေ.။ ပဿတီတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော။

၄၁၂. ဧဝံ ပဿိတုကာမေန ပန အာဒိကမ္မိကေန ကုလပုတ္တေန ကသိဏာရမ္မဏံ အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနံ သဗ္ဗာကာရေန အဘိနီဟာရက္ခမံ ကတွာ “တေဇောကသိဏံ, ဩဒါတကသိဏံ, အာလောကကသိဏ”န္တိ ဣမေသု တီသု ကသိဏေသု အညတရံ အာသန္နံ ကာတဗ္ဗံ။ ဥပစာရဇ္ဈာနဂောစရံ ကတွာ ဝဍ္ဎေတွာ ဌပေတဗ္ဗံ။ န တတ္ထ အပ္ပနာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာတိ အဓိပ္ပာယော။ သစေ ဟိ ဥပ္ပါဒေတိ, ပါဒကဇ္ဈာနနိဿယံ ဟောတိ, န ပရိကမ္မနိဿယံ။ ဣမေသု စ ပန တီသု အာလောကကသိဏံယေဝ သေဋ္ဌတရံ။ တသ္မာ တံ ဝါ ဣတရေသံ ဝါ အညတရံ ကသိဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေန ဥပ္ပါဒေတွာ ဥပစာရဘူမိယံယေဝ ဌတွာ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ ဝဍ္ဎနာနယောပိ စဿ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝဍ္ဎိတဋ္ဌာနဿ အန္တောယေဝ ရူပဂတံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ရူပဂတံ ပဿတော ပနဿ ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတိ။ တတော အာလောကော အန္တရဓာယတိ။ တသ္မိံ အန္တရဟိတေ ရူပဂတမ္ပိ န ဒိဿတိ။ အထာနေန ပုနပ္ပုနံ ပါဒကဇ္ဈာနမေဝ ပဝိသိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ အာလောကော ဖရိတဗ္ဗော။ ဧဝံ အနုက္ကမေန အာလောကော ထာမဂတော ဟောတီတိ ဧတ္ထ အာလောကော ဟောတူတိ ယတ္တကံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ, တတ္ထ အာလောကော တိဋ္ဌတိယေဝ။ ဒိဝသမ္ပိ နိသီဒိတွာ ပဿတော ရူပဒဿနံ ဟောတိ။ ရတ္တိံ တိဏုက္ကာယ မဂ္ဂပဋိပန္နော စေတ္ထ ပုရိသော ဩပမ္မံ။

ဧကော ကိရ ရတ္တိံ တိဏုက္ကာယ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိ။ တဿ သာ တိဏုက္ကာ ဝိဇ္ဈာယိ။ အထဿ သမဝိသမာနိ န ပညာယိံသု။ သော တံ တိဏုက္ကံ ဘူမိယံ ဃံသိတွာ တိဏုက္ကာ ပုန ဥဇ္ဇာလေသိ။ သာ ပဇ္ဇလိတွာ ပုရိမာလောကတော မဟန္တတရံ အာလောကံ အကာသိ။ ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ ဝိဇ္ဈာတံ ဥဇ္ဇာလယတော ကမေန သူရိယော ဥဋ္ဌာသိ။ သူရိယေ ဥဋ္ဌိတေ ဥက္ကာယ ကမ္မံ နတ္ထီတိ တံ ဆဍ္ဍေတွာ ဒိဝသမ္ပိ အဂမာသိ။ တတ္ထ ဥက္ကာလောကော ဝိယ ပရိကမ္မကာလေ ကသိဏာလောကော။ ဥက္ကာယ ဝိဇ္ဈာတကာလေ သမဝိသမာနံ အဒဿနံ ဝိယ ရူပဂတံ ပဿတော ပရိကမ္မဿ ဝါရာတိက္ကမေန အာလောကေ အန္တရဟိတေ ရူပဂတာနံ အဒဿနံ။ ဥက္ကာယ ဃံသနံ ဝိယ ပုနပ္ပုနံ ပဝေသနံ။ ဥက္ကာယ ပုရိမာလောကတော မဟန္တတရာလောကကရဏံ ဝိယ ပုန ပရိကမ္မံ ကရောတော ဗလဝတရာလောကဖရဏံ။ သူရိယုဋ္ဌာနံ ဝိယ ထာမဂတာလောကဿ ယထာပရိစ္ဆေဒေန ဌာနံ။ တိဏုက္ကံ ဆဍ္ဍေတွာ ဒိဝသမ္ပိ ဂမနံ ဝိယ ပရိတ္တာလောကံ ဆဍ္ဍေတွာ ထာမဂတေနာလောကေန ဒိဝသမ္ပိ ရူပဒဿနံ။

တတ္ထ ယဒါ တဿ ဘိက္ခုနော မံသစက္ခုဿ အနာပါထဂတံ အန္တောကုစ္ဆိဂတံ ဟဒယဝတ္ထုနိဿိတံ ဟေဋ္ဌာ ပထဝီတလနိဿိတံ တိရောကုဋ္ဋပဗ္ဗတပါကာရဂတံ ပရစက္ကဝါဠဂတန္တိ ဣဒံ ရူပံ ဉာဏစက္ခုဿ အာပါထံ အာဂစ္ဆ

ဆတိ, မံသစက္ခုနာ ဒိဿမာနံ ဝိယ ဟောတိ, တအ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဥပ္ပန္နံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဒေဝ စေတ္ထ ရူပဒဿန သမတ္ထံ, န ပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တာနိ။

တံ ပနေတံ ပုထုဇ္ဇနဿ ပရိဗန္ဓော ဟောတိ။ ကသ္မာ? သော ဟိ ယသ္မာ ယတ္ထ ယတ္ထ အာလောကော ဟော တူတိ အဓိဋ္ဌာတိ, တံ တံ ပထဝီသမုဒ္ဒပဗ္ဗတေ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာပိ ဧကာလောကံ ဟောတိ, အထဿ တတ္ထ ဘယာနကာနိ ယက္ခရက္ခသာဒိရူပါနိ ပဿတော ဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယေန စိတ္တဝိက္ခေပံ ပတွာ ဈာနဝိဗ္ဘန္တကော ဟောတိ, တ သ္မာ ရူပဒဿနေ အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ။

တတြာယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုနော ဥပ္ပတ္တိက္ကမော။ ဝုတ္တပ္ပကာရမေတံ ရူပမာရမ္မဏံ ကတွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနေ ဥ ပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ တဒေဝ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝာ ဇဝနာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိ တဗ္ဗံ။ ဣဓာပိ ပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တာနိ သဝိတက္ကသဝိစာရာနိ ကာမာဝစရာနိ။ ပရိယောသာနေ အတ္ထသာဓကစိတ္တံ စတုတ္ထ ဇ္ဈာနိကံ ရူပါဝစရံ။ တေန သဟဇာတံ ဉာဏံ သတ္တာနံ စုတူပပါတေ ဉာဏန္တိပိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏန္တိပိ ဝုစ္စတီတိ။

စုတူပပါတဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပကိဏ္ဏကကထာ

၄၁၃.ဣတိ ပဉ္စက္ခန္ဓဝိဒူ၊ ပဉ္စ အဘိညာ အဝေစ ယာ နာထော။
တာ ဉတွာ တာသု အယံ၊ ပကိဏ္ဏကကထာပိ ဝိညေယျာ။

တာသု ဟိ ယဒေတံ စုတူပပါတဉာဏသင်္ခာတံ ဒိဗ္ဗစက္ခု, တဿ အနာဂတံသဉာဏဉ္စ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဉ္စာ တိ ဒွေပိ ပရိဘဏ္ဍဉာဏာနိ ဟောန္တိ။ ဣတိ ဣမာနိ စ ဒွေ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒီနိ စ ပဉ္စာတိ သတ္တ အဘိညာဉာဏာနိ ဣဓာဂတာ နိ။ ဣဒါနိ တေသံ အာရမ္မဏဝိဘာဂေ အသမ္မောဟတ္ထံ –

အာရမ္မဏတ္တိကာ ဝုတ္တာ၊ ယေ စတ္တာရော မဟေသိနာ။
သတ္တန္နမ္ပိ ဉာဏာနံ၊ ပဝတ္တိံ တေသု ဒီပယေ။

တတြာယံ ဒီပနာ။ စတ္တာရော ဟိ အာရမ္မဏတ္တိကာ မဟေသိနာ ဝုတ္တာ။ ကတမေ စတ္တာရော? ပရိတ္တာရမ္မ ဏတ္တိကော, မဂ္ဂါရမ္မဏတ္တိကော, အတီတာရမ္မဏတ္တိကော, အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတ္တိကောတိ (ဓ. သ. တိကမာ တိကာ ၁၃, ၁၆, ၁၉, ၂၁)။

၄၁၄. တတ္ထ **ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ** ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏဝသေန သတ္တသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဉှိ ယဒါ ကာယံ စိတ္တသန္နိဿိတံ ကတွာ အဒိဿမာနေန ကာယေန ဂန္တု ကာမော စိတ္တဝသေန ကာယံ ပရိဏာမေတိ, မဟဂ္ဂတစိတ္တေ သမောဒဟတိ သမာရောပေတိ, တဒါ ဥပယောဂလဒ္ဓံ အာရမ္မဏံ ဟောတီတိ ကတွာ ရူပကာယာရမ္မဏတော ပရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ယဒါ စိတ္တံ ကာယသန္နိဿိတံ ကတွာ ဒိဿမာနေန ကာယေန ဂန္တုကာမော ကာယဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတိ, ပါဒကဇ္ဈာနစိတ္တံ ရူပကာယေ သ မောဒဟတိ သမာရောပေတိ, တဒါ ဥပယောဂလဒ္ဓံ အာရမ္မဏံ ဟောတီတိ ကတွာ မဟဂ္ဂတစိတ္တာရမ္မဏတော မဟဂ္ ဂတာရမ္မဏံ ဟောတိ။

ယသ္မာ ပန တဒေဝ စိတ္တံ အတီတံ နိရုဒ္ဓံ အာရမ္မဏံ ကရောတိ, တသ္မာ အတီတာရမ္မဏံ ဟောတိ။ မဟာဓာတုနိ ဓာနေ မဟာကဿပတ္ထေရာဒီနံ ဝိယ အနာဂတံ အဓိဋ္ဌဟန္တာနံ အနာဂတာရမ္မဏံ ဟောတိ။ **မဟာကဿပတ္ထေ ရော** ကိရ မဟာဓာတုနိဓာနံ ကရောန္တော “အနာဂတေ အဋ္ဌာရသဝဿာဓိကာနိ ဒွေဝဿသတာနိ ဣမေ ဂန္ဓာ မာ သု ဿိံသု, ပုပ္ဖာနိ မာ မိလာယိံသု, ဒီပါ မာ နိဗ္ဗာယိံသူ”တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၄၃၄) အဓိဋ္ဌဟိ။ သဗ္ဗံ တထေဝ အဟောသိ။ **အဿဂုတ္တတ္ထေရော** ဝတ္တနိယသေနာသနေ ဘိက္ခုသင်္ဃံ သုက္ခဘတ္တံ ဘုဉ္ဇမာနံ ဒိသွာ ဥဒကသောဏ္ဍိံ ဒိဝ သေ ဒိဝသေ ပုရေဘတ္တေ ဒဓိရသံ ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာသိ။ ပုရေဘတ္တေ ဂဟိတံ ဒဓိရသံ ဟောတိ။ ပစ္ဆာဘတ္တေ ဟ

ကတိကဥဒကမေဝ (ဓ. သ. အဌ. ၁၄၃၄)။ ကာယံ ပန စိတ္တသန္နိဿိတံ ကတွာ အဒိဿမာနေန ကာယေန ဂမနကာလေ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏံ ဟောတိ။

ကာယဝသေန စိတ္တံ, စိတ္တဝသေန တ ကာယံ ပရိဏာမနကာလေ အတ္တနော ကုမာရကဝဏ္ဏာဒိနိမ္မာနကာလေ စ သကကာယစိတ္တာနံ အာရမ္မဏကရဏတော အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ဗဟိဒ္ဓာ ဟတ္ထိအဿာဒိဒဿနကာလေ ပန ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏန္တိ ဧဝံ တာဝ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ သတ္တသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၁၅. ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဉာဏံ ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန စတူသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဉှိ ယသ္မာ သဒ္ဒံ အာရမ္မဏံ ကရောတိ, သဒ္ဒော စ ပရိတ္တော, တသ္မာ ပရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇမာနံယေဝ ပန သဒ္ဒံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနတော ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏံ ဟောတိ။ တံ အတ္တနော ကုစ္ဆိသဒ္ဒသဝနကာလေ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ။ ပရေသံ သဒ္ဒသဝနကာလေ ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏန္တိ ဧဝံ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဉာဏဿ စတူသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၁၆. စေတောပရိယဉာဏံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဉှိ ပရေသံ ကာမာဝစရစိတ္တဇာနနကာလေ ပရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ရူပါဝစရအရူပါဝစရစိတ္တဇာနနကာလေ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏံ ဟောတိ။ မဂ္ဂဖလဇာနနကာလေ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ ဟောတိ။

ဧတ္ထ စ ပုထုဇ္ဇနော သောတာပန္နဿ စိတ္တံ န ဇာနာတိ။ သောတာပန္နော တ သကဒာဂါမိဿာတိ ဧဝံ ယာဝ အရဟတော နေတဗ္ဗံ။ အရဟာ ပန သဗ္ဗေသံ စိတ္တံ ဇာနာတိ။ အညောပိ စ ဥပရိမော ဟေဋ္ဌိမဿာတိ အယံ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဂ္ဂစိတ္တာရမ္မဏကာလေ မဂ္ဂာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ယဒါ ပန အတီတေ သတ္တဒိဝသဗ္ဘန္တရေ စ အနာဂတေ သတ္တဒိဝသဗ္ဘန္တရေ စ ပရေသံ စိတ္တံ ဇာနာတိ, တဒါ အတီတာရမ္မဏံ အနာဂတာရမ္မဏဉ္စ ဟောတိ။

ကထံ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ပစ္စုပ္ပန္နံ နာမ တိဝိဓံ – ခဏပစ္စုပ္ပန္နံ, သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နံ, အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နဉ္စ။ တတ္ထ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိဘင်္ဂပ္ပတ္တံ **ခဏပစ္စုပ္ပန္နံ**။ ဧကဒွေသန္တတိဝါရပရိယာပန္နံ **သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နံ**။ တတ္ထ အန္ဓကာရေ နိသီဒိတွာ အာလောကဋ္ဌာနံ ဂတဿ န တာဝ အာရမ္မဏံ ပါကဋံ ဟောတိ, ယာဝ ပန တံ ပါကဋံ ဟောတိ , ဧတ္ထန္တရေ ဧကဒွေသန္တတိဝါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အာလောကဋ္ဌာနေ ဝိစရိတွာ ဩဝရကံ ပဝိဋ္ဌဿာပိ န တာဝ သဟသာ ရူပံ ပါကဋံ ဟောတိ, ယာဝ ပန တံ ပါကဋံ ဟောတိ, ဧတ္ထန္တရေ ဧကဒွေသန္တတိဝါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒူရေ ဌတွာ ပန ရဇကာနံ ဟတ္ထဝိကာရံ, ဃဏ္ဋိဘေရီအာကောဋနဝိကာရဉ္စ ဒိသွာပိ န တာဝ သဒ္ဒံ သုဏာတိ, ယာဝ ပန တံ သုဏာတိ, ဧတသ္မိမ္ပိ အန္တရေ ဧကဒွေသန္တတိဝါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ တာဝ **မဇ္ဈိမဘာဏကာ**။

သံယုတ္တဘာဏကာ ပန ရူပသန္တတိ အရူပသန္တတီတိ ဒွေ သန္တတိယော ဝတွာ ဥဒကံ အက္ကမိတွာ ဂတဿ ယာဝ တီရေ အက္ကန္တဥဒကလေခါ န ဝိပ္ပသီဒတိ, အဒ္ဓါနတော အာဂတဿ ယာဝ ကာယေ ဥသုမဘာဝော န ဝူပသမ္မတိ, အာတပါ အာဂန္တွာ ဂဗ္ဘံ ပဝိဋ္ဌဿ ယာဝ အန္ဓကာရဘာဝေါ န ဝိဂစ္ဆတိ, အန္တောဂဗ္ဘေ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကရိတွာ ဒိဝါ ဝါတပါနံ ဝိဝရိတွာ ဩလောကေန္တဿ ယာဝ အက္ခီနံ ဖန္ဒနဘာဝေါ န ဝူပသမ္မတိ, အယံ **ရူပသန္တတိ** နာမ။ ဒွေ တယော ဇဝနဝါရာ **အရူပသန္တတိ** နာမာတိ ဝတွာ တဒုဘယမ္ပိ **သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နံ** နာမာတိ ဝဒန္တိ။

ဧကဘဝပရိစ္ဆိန္နံ ပန **အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နံ** နာမ။ ယံ သန္ဓာယ **ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ္တေ** ''ယော စာဝုသော, မနော စေဝ ဓမ္မာ ဥဘယမေတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တသ္မိံ စေ ပစ္စုပ္ပန္နေ ဆန္ဒရာဂပ္ပဋိဗဒ္ဓံ ဟောတိ ဝိညာဏံ, ဆန္ဒရာဂပ္ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ ဝိညာဏဿ တဒဘိနန္ဒတိ, တဒဘိနန္ဒန္တော ပစ္စုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု သံဟီရတီ''တိ (မ. နိ. ၃.၂၈၄) ဝုတ္တံ။ သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နဉ္စေတ္ထ အဋ္ဌကထာသု အာဂတံ။ အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နံ သုတ္တေ။

တတ္ထ ကေစိ ခဏပစ္စုပ္ပန္နံ စိတ္တံ စေတောပရိယဉာဏဿ အာရမ္မဏံ ဟောတီတိ ဝဒန္တိ။ ကိံ ကာရဏာ? ယသ္မာ ဣဒ္ဓိမတော စ ပရဿ စ ဧကက္ခဏေ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။ ဣဒဉ္စ နေသံ ဩပမ္မံ, ယထာ အာကာသေ ခိတ္တေ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမ္ဟိ အဝဿံ ဧကံ ပုပ္ဖံ ဧကဿ ဝဏ္ဋေန ဝဏ္ဋံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ဧဝံ ပရဿ စိတ္တံ ဇာနိဿာမီတိ ရာသိဝသေ

န မဟာဇနသ္သ စိတ္တေ အာဝဇ္ဇိတေ အဝသ္သံ ကေသ္သ စိတ္တံ ဇာနေန စိတ္တေန ဥပ္ပာဒက္ခဏေ တ ဌိတိက္ခဏေ တ ဘင်္ဂက္ခဏေ တ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ။ တံ ပန ဝသ္သသတမ္ပိ ဝသ္သသဟသ္သမ္ပိ အာဝဇ္ဇန္တော ယေန စ စိတ္တေန အာ ဝဇ္ဇတိ , ယေန စ ဇာနာတိ။ တေသံ ဒွိန္နံ သဟဋ္ဌာနာဘာဝတော အာဝဇ္ဇနဇဝနာနဥ္စ အနိဋ္ဌေဟနေ နာနာရမ္မဏဘာဝပ္ပ တ္တိအေသတော အယုတ္တန္တိ အဌကထာသု ပဋိက္ခိတ္တံ။

သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နံ ပန အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နဥ္စ အာရမ္မဏံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တမာနဇဝနဝီထိ တော အတီတာနာဂတဝသေန ဒွိတ္တိဇဝနဝီထိပရိမာဏေ ကာလေ ပရသ္သ စိတ္တံ, တံ သဗ္ဗမ္ပိ သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နံ နာမ။ ''အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နံ ပန ဇဝနတရေန ဒီပေတဗ္ဗ''န္တိ **သံယုတ္တဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ တံ သုဌု ဝုတ္တံ။

တတြာယံ ဒီပနာ, ဣဒ္ဓိမာ ပရသ္သ စိတ္တံ ဇာနိတုကာမော အာဝဇ္ဇတိ, အာဝဇ္ဇနံ ခဏပစ္စုပ္ပန္နံ အာရမ္မဏံ က တွာ တေနေဝ သဟ နိရုဇ္ဈတိ။ တတော စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ဇဝနာနိ။ ယေသံ ပစ္ဆိမံ ဣဒ္ဓိစိတ္တံ, သေသာနိ ကာမာဝစရာ နိ, တေသံ သဗ္ဗေသမ္ပိ တဒေဝ နိရုဒ္ဓံ စိတ္တမာရမ္မဏံ ဟောတိ, န စ တာနိ နာနာရမ္မဏာနိ ဟောန္တိ, အဒ္ဓါဝသေန ပ စ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏတ္တာ။ ဧကာရမ္မဏတ္တေပိ စ ဣဒ္ဓိစိတ္တမေဝ ပရသ္သ စိတ္တံ ဇာနာတိ, န ဣတရာနိ။ ယထာ စက္ခု ဒွာရေ စက္ခုဝိညာဏမေဝ ရူပံ ပသ္သတိ, န ဣတရာနီတိ။ ဣတိ ဣဒံ သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နဿ စေဝ အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နဿ သ စ ဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ယသ္မာ တ သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နမ္ပိ အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နေယေဝ ပတတိ, တသ္မာ အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နဝသေနေဝေတံ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပရသ္သ စိတ္တာရမ္မဏတ္တာယေဝ ပန ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏံ ဟောတီတိ ဧဝံ စေတောပရိယဉာဏဿ အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၁၇. ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအတီတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌ ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဉှိ ကာမာဝစရက္ခန္ဓာနုသ္သရဏကာလေ ပရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ရူပာဝ စရာရူပာဝစရက္ခန္ဓာနုသ္သရဏကာလေ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏံ။ အတီတေ အတ္တနာ ပရေဟိ တ ဘာဝိတမဂ္ဂံ သစ္ဆိကတဖလ ဉ္စ အနုသ္သရဏကာလေ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ။ ဘာဝိတမဂ္ဂမေဝ အနုသ္သရဏကာလေ မဂ္ဂါရမ္မဏံ။ နိယမတော ပနေတံ အတီတာရမ္မဏမေဝ။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ စေတောပရိယဉာဏယထာကမ္မုပဂဉာဏာနိပိ အတီတာရမ္မဏာနိ ဟောန္တိ, အထ ခေါ တေသံ စေတောပရိယဉာဏဿ သတ္တဒိဝသဗ္ဘန္တရာတီတံ စိတ္တမေဝ အာရမ္မဏံ။ တဉှိ အညံ ခန္ဓံ တ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓံ တ န ဇာနာတိ။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တာရမ္မဏတ္တာ ပန ပရိယာယတော မဂ္ဂါရမ္မဏန္တိ ဝုတ္တံ။ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ သ စ အတီတံ စေတနာမတ္တမေဝ အာရမ္မဏံ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဿ ပန အတီတာ ခန္ဓာ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓဉ္စ ကိဉ္စိ အနာရမ္မ ဏံ နာမ နတ္ထိ ။ တဉှိ အတီတက္ခန္ဓခန္ဓပဋိဗဒ္ဓေသု ဓမ္မေသု သဗ္ဗညုတဉာဏဂတိကံ ဟောတီတိ အယံ ဝိသေသော ဝေ ဒိတဗ္ဗော။ အယမေတ္ထ အဌကထာနယော။ ယသ္မာ ပန ''ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသ္သတိဉာဏဿ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စ ယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၀၄) ပဋ္ဌာနေ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ စတ္တာရောပိ ခန္ဓာ စေတောပရိယဉာဏယထာကမ္မုပဂဉာဏာနံ အာရမ္မဏာ ဟောန္တိ။ တတြာပိ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ ကုသလာကုသလာ တေတိ။

အတ္တနော ခန္ဓာနုသ္သရဏကာလေ ပနေတံ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ။ ပရဿ ခန္ဓာနုသ္သရဏကာလေ ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏံ။ ''အတီတေ ဝိပဿီ ဘဂဝါ အဟောသိ။ တဿ မာတာ ဗန္ဓုမတီ, ပိတာ ဗန္ဓုမာ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၁၂) နယေန နာမ ဂေါတ္တပထဝီနိမိတ္တာဒိအနုဿရဏကာလေ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏံ ဟောတိ။ **နာမဂေါတ္တ** န္တိ စေတ္ထ ခန္ဓူပနိဗန္ဓ ော သမ္မုတိသိဒ္ဓေ ဗျဉ္ဇနတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, န ဗျဉ္ဇနံ။ ဗျဉ္ဇနဉှိ သဒ္ဒါယတနသင်္ဂဟိတတ္တာ ပရိတ္တံ ဟောတိ။ ယထာဟ ''နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ ပရိတ္တာရမ္မဏာ''တိ (ဝိဘ. ၇၄၉)။ အယမေတ္ထ အမှာကံ ခန္တိ။ ဧဝံ ပုဗ္ဗ ေနိဝါသဉာဏဿ အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၁၈. ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန စတူသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဉှိ ယသ္မာ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကရောတိ, ရူပဉ္စ ပရိတ္တံ, တသ္မာ ပရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇမာနေယေဝ စ ရူပေ

ပဝတ္တတ္တာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏံ။ အတ္တနော ကုသလာဒိရူပဒဿနကာလေ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ။ ပရဿ ရူပဒဿန ကာလေ ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏန္တိ ဧဝံ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏဿ စတူသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၁၉. အနာဂတံသညာဏံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအနာဂတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌ သု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဥ္ဟိ ''အယံ အနာဂတေ ကာမာဝစရေ နိဗ္ဗတ္တိဿတီ''တိ ဇာနနကာလေ ပ ရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ''ရူပာဝစရေ အရူပာဝစရေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တိဿတီ''တိ ဇာနနကာလေ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏံ။ ''မဂ္ဂံ ဘာဝေဿတိ, ဖလံ သစ္ဆိကရိဿတီ''တိ ဇာနနကာလေ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ။ ''မဂ္ဂံ ဘာဝေဿတိ''စ္စေဝ ဇာနနကာ လေ မဂ္ဂါရမ္မဏံ။ နိယမတော ပန တံ အနာဂတာရမ္မဏမေဝ။

တတ္ထ ကိဥ္စာပိ စေတောပရိယညာဏမ္ပိ အနာဂတာရမ္မဏံ ဟောတိ, အထ ခေါ တဿ သတ္တဒိဝသဗ္ဘန္တရာ နာဂတံ စိတ္တမေဝ အာရမ္မဏံ။ တဥ္ဟိ အညံ ခန္ဓံ ဝါ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓံ ဝါ န ဇာနာတိ။ အနာဂတံသညာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသ ညာဏေ ဝုတ္တနယေန အနာဂတေ အနာရမ္မဏံ နာမ နတ္ထိ။ ''အဟံ အမုတြ နိဗ္ဗတ္တိဿာမီ''တိ ဇာနနကာလေ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ။ ''အသုကော အမုတြ နိဗ္ဗတ္တိဿတီ''တိ ဇာနနကာလေ ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏံ။ ''အနာဂတေ မေတ္တေယျော ဘဂဝါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၀၇)။ သုဗြဟ္မာ နာမဿ ဗြာဟ္မဏော ပိတာ ဘဝိဿတိ။ ဗြဟ္မဝတီ နာမ ဗြာဟ္မဏီ မာတာ''တိအာဒိနာ ပန နယေန နာမဂေါတ္တဇာနနကာလေ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏေ ဝုတ္တနယေနေဝ န ဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏံ ဟောတီတိ ဧဝံ အနာဂတံသညာဏဿ အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၂၀. ယထာကမ္မူပဂညာဏံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအတီတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန ပဉ္စသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ ကထံ? တဥ္ဟိ ကာမာဝစရကမ္မဇာနနကာလေ ပရိတ္တာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ရူပါဝစရာရူပါဝစရကမ္မဇာနနကာလေ မ ဟဂ္ဂတာရမ္မဏံ။ အတီတမေဝ ဇာနာတီတိ အတီတာရမ္မဏံ။ အတ္တနော ကမ္မံ ဇာနနကာလေ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ။ ပရဿ ကမ္မံ ဇာနနကာလေ ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏံ ဟောတိ။ ဧဝံ ယထာကမ္မူပဂညာဏဿ ပဉ္စသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယဉ္စေတ္ထ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏဉ္စေဝ ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဉ္စာတိ ဝုတ္တံ, တံ ကာလေန အဇ္ဈတ္တံ ကာလေန ဗဟိဒ္ဓာ ဇာနနကာလေ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏမ္ပိ ဟောတိယေဝါတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

အဘိညာနိဒ္ဒေသော နာမ

တေရသမော ပရိစ္ဆေဒော။

၁၄. ခန္ဓနိဒ္ဒေသော

ပညာကထာ

၄၂၁. ဣဒါနိ ယသ္မာ ဧဝံ အဘိညာဝသေန အဓိဂတာနိသံသာယ ထိရတရာယ သမာဓိဘာဝနာယ သမန္နာဂတေန ဘိက္ခုနာ **သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော, စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယ**န္တိ ဧတ္ထ စိတ္တသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော **သမာဓိ** သဗ္ဗာကာရေန ဘာဝိတော ဟောတိ။

တဒနန္တရာ ပန ပညာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ သာ စ အတိသင်္ခေပဒေသိတတ္တာ ဝိညာတုမ္ပိ တာဝ န သုကရာ, ပဂေဝ ဘာဝေတုံ။ တသ္မာ တဿာ ဝိတ္ထာရံ ဘာဝနာနယဉ္စ ဒဿေတုံ ဣဒံ ပဉှာကမ္မံ ဟောတိ။

ကာ ပညာ, ကေနဋ္ဌေန ပညာ, ကာနဿာ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာနိ, ကတိဝိဓာ ပညာ, ကထံ ဘာဝေတဗ္ဗာ, ပညာဘာဝနာယ ကော အာနိသံသောတိ?

၄၂၂. တတြိဒံ ဝိဿဇ္ဇနံ, **ကာ ပညာ**တိ ပညာ ဗဟုဝိဓာ နာနပ္ပကာရာ။ တံ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယိတုံ အာရဗ္ဘမာနံ ဝိဿဇ္ဇနံ အဓိပ္ပေတဉ္စေဝ အတ္ထံ န သာဓေယျ, ဥတ္တရိ စ ဝိက္ခေပါယ သံဝတ္တေယျ, တသ္မာ ဣဓ အဓိပ္ပေတမေဝ သန္ဓာယ ဝဒာမ။ ကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တံ ဝိပဿနာဉာဏံ ပညာ။

၄၂၃. **ကေနဋ္ဌေန ပညာ**တိ ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ။ ကိမိဒံ **ပဇာနနံ** နာမ? သဉ္ဇာနနဝိဇာနနာကာရဝိသိဋ္ဌံ နာနပ္ပကာရတော ဇာနနံ။ သညာဝိညာဏပညာနံ ဟိ သမာနေပိ ဇာနနဘာဝေ, သညာ "နီလံ ပီတက"န္တိ အာရမ္မဏသဉ္ဇာနနမတ္တမေဝ ဟောတိ။ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ လက္ခဏပဋိဝေဓံ ပါပေတုံ န သက္ကောတိ။ ဝိညာဏံ "နီလံ ပီတက"န္တိ အာရမ္မဏဉ္စ ဇာနာတိ, လက္ခဏပဋိဝေဓဉ္စ ပါပေတိ။ ဥဿက္ကိတွာ ပန မဂ္ဂပါတုဘာဝံ ပါပေတုံ န သက္ကောတိ။ ပညာ ဝုတ္တနယဝသေန အာရမ္မဏဉ္စ ဇာနာတိ, လက္ခဏပဋိဝေဓဉ္စ ပါပေတိ, ဥဿက္ကိတွာ မဂ္ဂပါတုဘာဝဉ္စ ပါပေတိ။

ယထာ ဟိ ဟေရညိကဖလကေ ဌပိတံ ကဟာပဏရာသိံ ဧကော အဇာတဗုဒ္ဓိဒါရကော, ဧကော ဂါမိကပုရိသော, ဧကော ဟေရညိကောတိ တီသု ဇနေသု ပဿမာနေသု အဇာတဗုဒ္ဓိဒါရကော ကဟာပဏာနံ စိတ္တဝိစိတ္တဒီဃစတုရဿပရိမဏ္ဍလဘာဝမတ္တမေဝ ဇာနာတိ, "ဣဒံ မနုဿာနံ ဥပဘောဂပရိဘောဂံ ရတနသမ္မတ"န္တိ န ဇာနာတိ။ ဂါမိကပုရိသော စိတ္တဝိစိတ္တာဒိဘာဝံ ဇာနာတိ, "ဣဒံ မနုဿာနံ ဥပဘောဂပရိဘောဂံ ရတနသမ္မတ"န္တိ စ။ "အယံ ဆေကော, အယံ ကူဋော, အယံ အဍ္ဎသာရော"တိ ဣမံ ပန ဝိဘာဂံ န ဇာနာတိ။ ဟေရညိကော သဗ္ဗေပိ တေ ပကာရေ ဇာနာတိ, ဇာနန္တော စ ကဟာပဏံ ဩလောကေတွာပိ ဇာနာတိ, အာကောဋိတဿ သဒ္ဒံ သုတွာပိ, ဂန္ဓံ ဃာယိတွာပိ, ရသံ သာယိတွာပိ, ဟတ္ထေန ဓာရယိတွာပိ, အသုကသ္မိံ နာမ ဂါမေ ဝါ နိဂမေ ဝါ နဂရေ ဝါ ပဗ္ဗတေ ဝါ နဒီတီရေ ဝါ ကတောတိပိ, အသုကာစရိယေန ကတောတိပိ ဇာနာတိ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သညာ ဟိ အဇာတဗုဒ္ဓိနော ဒါရကဿ ကဟာပဏဒဿနံ ဝိယ ဟောတိ, နီလာဒိဝသေန အာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာနာကာရမတ္တဂ္ဂဟဏတော။ ဝိညာဏံ ဂါမိကဿ ပုရိသဿ ကဟာပဏဒဿနမိဝ ဟောတိ, နီလာဒိဝသေန အာရမ္မဏာကာရဂ္ဂဟဏတော, ဥဒ္ဓံပိ စ လက္ခဏပဋိဝေဓသမ္ပာပနတော။ ပညာ ဟေရညိကဿ ကဟာပဏဒဿနမိဝ ဟောတိ, နီလာဒိဝသေန အာရမ္မဏာကာရံ ဂဟေတွာ, လက္ခဏပဋိဝေဓဉ္စ ပါပေတွာ, တတော ဥဒ္ဓမ္ပိ မဂ္ဂပါတုဘာဝပါပနတော။ တသ္မာ ယဒေတံ သဉ္ဇာနနဝိဇာနနာကာရဝိသိဋ္ဌံ နာနပ္ပကာရတော ဇာနနံ။ ဣဒံ ပဇာနနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒံ သန္ဓာယ ဟိ ဧတံ ဝုတ္တံ "ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ"တိ။

သာ ပနေသာ ယတ္ထ သညာဝိညာဏာနိ, န တတ္ထ ဧကံသေန ဟောတိ။ ယဒါ ပန ဟောတိ, တဒါ အဝိနိဗ္ဘုတ္တာ တေဟိ ဓမ္မေဟိ "အယံ သညာ, ဣဒံ ဝိညာဏံ, အယံ ပညာ"တိ ဝိနိဗ္ဘုဇိတွာ အလဗ္ဘနေယျနာနတ္တာ သုခုမာ ဒုဒ္ဒသာ။ တေနာဟ အာယသ္မာ နာဂသေနော "ဒုက္ကရံ, မဟာရာဇ, ဘဂဝတာ ကတ"န္တိ။ ကိံ, ဘန္တေ, နာဂသေန ဘဂဝတာ ဒုက္ကရံ ကတန္တိ? 'ဒုက္ကရံ, မဟာရာဇ, ဘဂဝတာ ကတံ ယံ အရူပီနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ ဧကာရမ္မဏေ ပဝတ္တ

တမာနာနံ ဝဝတ္ထာနံ အက္ခာတံ အယံ ဖဿော, အယံ ဝေဒနာ, အယံ သညာ, အယံ စေတနာ, ဣဒံ စိတ္တ’’’န္တိ (မိ. ပ. ၂.၇.၁၆)။

၄၂၄. **ကာနဿာ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာနီ** တိ ဧတ္ထ ပန ဓမ္မသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏာ ပညာ, ဓမ္မာနံ သဘာဝပဋိစ္ဆာဒကမောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသနရသာ, အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ‘‘သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတီ’’တိ (အ. နိ. ၁၀.၂) ဝစနတော ပန သမာဓိ တဿာ ပဒဋ္ဌာနံ။

ပညာပဘေဒကထာ

၄၂၅. **ကတိဝိဓာ ပညာ**တိ ဓမ္မသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏေန တာဝ ဧကဝိဓာ။ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဒုဝိဓာ။ တထာ သာသဝါနာသဝါဒိဝသေန, နာမရူပဝဝတ္ထာပနဝသေန, သောမနဿုပေက္ခာသဟဂတဝသေန, ဒဿနဘာဝနာ ဘူမိဝသေန စ။ တိဝိဓာ စိန္တာသုတဘာဝနာမယဝသေန။ တထာ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏာရမ္မဏဝသေန, အာယာပာယုပာယကောသလ္လဝသေန, အဇ္ဈတ္တာဘိနိဝေသာဒိဝသေန စ။ စတုဗ္ဗိဓာ စတူသု သစ္စေသု ဉာဏဝသေန စတုပဋိသမ္ဘိဒါဝသေန စာတိ။

၄၂၆. တတ္ထ **ဧကဝိဓကောဋ္ဌာသော** ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ။ **ဒုဝိဓကောဋ္ဌာသေ** လောကိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ **လောကိယာ**။ လောကုတ္တရမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ **လောကုတ္တရာ**တိ ဧဝံ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဒုဝိဓာ။

ဒုတိယဒုကေ အာသဝါနံ အာရမ္မဏဘူတာ **သာသဝါ**။ တေသံ အနာရမ္မဏာ **အနာသဝါ**။ အတ္ထတော ပနေသာ လောကိယလောကုတ္တရာဝ ဟောတိ။ အာသဝသမ္ပယုတ္တာ သာသဝါ။ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာ အနာသဝါတိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ သာသဝါနာသဝါဒိဝသေန ဒုဝိဓာ။

တတိယဒုကေ ယာ ဝိပဿနံ အာရဘိတုကာမဿ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ ဝဝတ္ထာပနေ ပညာ, အယံ **နာမဝဝတ္ထာပနပညာ**။ ယာ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝဝတ္ထာပနေ ပညာ, အယံ **ရူပဝဝတ္ထာပနပညာ** တိ ဧဝံ နာမရူပဝဝတ္ထာပနဝသေန ဒုဝိဓာ။

စတုတ္ထဒုကေ ဒွီသု ကာမာဝစရကုသလစိတ္တေသု သောဠသသု စ ပဉ္စကနယေန စတုက္ကဇ္ဈာနိကေသု မဂ္ဂစိတ္တေသု ပညာ **သောမနဿသဟဂတာ** ။ ဒွီသု ကာမာဝစရကုသလစိတ္တေသု စတူသု စ ပဉ္စမဇ္ဈာနိကေသု မဂ္ဂစိတ္တေသု ပညာ **ဥပေက္ခာသဟဂတာ**တိ ဧဝံ သောမနဿုပေက္ခာသဟဂတဝသေန ဒုဝိဓာ။

ပဉ္စမဒုကေ ပဌမမဂ္ဂပညာ **ဒဿနဘူမိ** ။ အဝသေသမဂ္ဂတ္တယပညာ **ဘာဝနာဘူမီ**တိ ဧဝံ ဒဿနဘာဝနာဘူမိဝသေန ဒုဝိဓာ။

၄၂၇. **တိကေသု** ပဌမတ္တိကေ ပရတော အဿုတွာ ပဋိလဒ္ဓပညာ အတ္တနော စိန္တာဝသေန နိပ္ဖန္နတ္တာ **စိန္တာမယာ**။ ပရတော သုတွာ ပဋိလဒ္ဓပညာ သုတဝသေန နိပ္ဖန္နတ္တာ **သုတမယာ**။ ယထာ တထာ ဝာ ဘာဝနာဝသေန နိပ္ဖန္နာ အပ္ပနာပ္ပတ္တာ ပညာ **ဘာဝနာမယာ**။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> ‘‘တတ္ထ ကတမာ စိန္တာမယာ ပညာ? ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ ကမ္မာယတနေသု ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ သိပ္ပာယတနေသု ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနေသု ကမ္မဿကတံ ဝါ သစ္စာနုလောမိကံ ဝါ ရူပံ အနိစ္စန္တိ ဝါ ဝေဒနာ။ပေ.။ သညာ။ သင်္ခါရာ။ ဝိညာဏံ အနိစ္စန္တိ ဝါ, ယံ ဧဝရူပိံ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ဒိဋ္ဌိံ ရုစိံ မုတိံ ပေက္ခံ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိံ ပရတော အဿုတွာ ပဋိလဘတိ, အယံ ဝုစ္စတိ စိန္တာမယာ ပညာ။ပေ.။ သုတွာ ပဋိလဘတိ, အယံ ဝုစ္စတိ သုတမယာ ပညာ။ သဗ္ဗာပိ သမာပန္နဿ ပညာ ဘာဝနာမယာ ပညာ’’တိ (ဝိဘ. ၇၆၈)။

ဧဝံ စိန္တာသုတဘာဝနာမယဝသေန တိဝိဓာ။

ဒုတိယတ္တိကေ ကာမာဝစရဓမ္မေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ ပညာ **ပရိတ္တာရမ္မဏာ**။ ရူပာဝစရာရူပာဝစရေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ **မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ**။ သာ လောကိယဝိပဿနာ။ နိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ **အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ**။ သာ လောကုတ္တရဝိပဿနာတိ ဇဝံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတာပ္ပမာဏာရမ္မဏဝသေန တိဝိဓာ။

တတိယတ္တိကေ **အာယော** နာမ ဝုဍ္ဎိ, သာ ဒုဝိဓာ အနတ္ထဟာနိတော အတ္ထုပ္ပတ္တိတော စ။ တတ္ထ ကောသလ္လံ **အာယကောသလ္လံ**။ ယထာဟ –

“တတ္ထ ကတမံ အာယကောသလ္လံ? ဣမေ မေ ဓမ္မေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာ စေဝ အကုသလာ ဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ ပဟီယန္တိ, ဣမေ ဝါ ပနိမေ ဓမ္မေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာ စေဝ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဥပ္ပန္နာ စ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယ ဘာဝနာယ ပါရိပူရိယာ သံဝတ္တန္တီတိ, ယာ တတ္ထ ပညာ ပဇာနနာ။ပေ။ အမောဟော ဓမ္မဝိစယော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ အာယကောသလ္လ”န္တိ (ဝိဘ. ၇၇၁)။

အပါယောတိ ပန အဝုဍ္ဎိ, သာပိ ဒုဝိဓာ အတ္ထဟာနိတော စ အနတ္ထုပ္ပတ္တိတော စ။ တတ္ထ ကောသလ္လံ **အပါယကောသလ္လံ**။ ယထာဟ “တတ္ထ ကတမံ အပါယကောသလ္လံ? ဣမေ မေ ဓမ္မေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာ စေဝ ကုသလာ ဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ”တိအာဒိ (ဝိဘ. ၇၇၁)။

သဗ္ဗတ္ထ ပန တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ဥပါယေသု နိဗ္ဗတ္တိကာရဏေသု တံခဏပ္ပဝတ္တံ ဌာနုပ္ပတ္တိကံ ကောသလ္လံ ဥပါယကောသလ္လံ နာမ။ ယထာဟ – “သဗ္ဗာပိ တတြုပါယာ ပညာ ဥပါယကောသလ္လ”န္တိ (ဝိဘ. ၇၇၁)။ ဇဝံ အာယာပါယဥပါယကောသလ္လဝသေန တိဝိဓာ။

စတုတ္ထတ္တိကေ အတ္တနော ခန္ဓေ ဂဟေတွာ အာရဒ္ဓာ ဝိပဿနာ ပညာ **အဇ္ဈတ္တာဘိနိဝေသာ**။ ပရဿ ခန္ဓေ ဗာဟိရံ ဝါ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံ ဂဟေတွာ အာရဒ္ဓာ **ဗဟိဒ္ဓာဘိနိဝေသာ**။ ဥဘယံ ဂဟေတွာ အာရဒ္ဓာ **အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာဘိနိဝေသာ**တိ ဇဝံ အဇ္ဈတ္တာဘိနိဝေသာဒိဝသေန တိဝိဓာ။

၄၂၈. စတုက္ကေသု ပဌမစတုက္ကေ ဒုက္ခသစ္စံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ဒုက္ခေ ဉာဏံ**။ ဒုက္ခသမုဒယံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ**။ ဒုက္ခနိရောဓံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ**။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ ဉာဏ**န္တိ ဇဝံ စတူသု သစ္စေသု ဉာဏဝသေန စတုဗ္ဗိဓာ။

ဒုတိယစတုက္ကေ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ နာမ အတ္ထာဒီသု ပဘေဒဂတာနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ။ ဝုတ္တဉှေတံ – “အတ္ထေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဓမ္မေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ တတြဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဉာဏေသု ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ”တိ (ဝိဘ. ၇၁၈)။

တတ္ထ **အတ္ထော**တိ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဟေတုဖလံ ဟိ ယသ္မာ ဟေတုအနုသာရေန အရိယတိ အဓိဂမိယတိ သမ္ပာပုဏိယတိ, တသ္မာ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယံ ကိဉ္စိ ပစ္စယသမ္ဘူတံ, နိဗ္ဗာနံ, ဘာသိတတ္ထော, ဝိပါကော, ကိရိယာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အတ္ထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ အတ္ထံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဓမ္မော**တိပိ သင်္ခေပတော ပစ္စယဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပစ္စယော ဟိ ယသ္မာ တံ တံ ဒဟတိ ပဝတ္တေတိ တ သမ္ပာပုဏိတုံ ဝါ ဒေတိ, တသ္မာ ဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယော ကောစိ ဖလနိဗ္ဗတ္တကော ဟေတု, အရိယမဂ္ဂေါ, ဘာသိတံ, ကုသလံ, အကုသလန္တိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဓမ္မောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ**။

အယမေဝ ဟိ အတ္ထော အဘိဓမ္မေ –

“ဒုက္ခေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ယေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ သဉ္ဇာတာ နိဗ္ဗတ္တာ အဘိနိဗ္ဗတ္တာ

ဟာတုဘူတာ။ ကုမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ယမ္ပဟာ ဓမ္မာ တေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ သဉ္ဇာတာ နိဗ္ဗတ္တာ အဘိနိဗ္ဗတ္တာ ပာတုဘူတာ, တေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဇရာမရဏေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဇရာမရဏသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ပေ.။ သင်္ခါရနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ သင်္ခါရနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ကုမ ဘိက္ခု ဓမ္မံ ဇာနာတိ သုတ္တံ ဂေယျံ။ပေ.။ ဝေဒလ္လံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ သော တဿ တဿေဝ ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနာတိ 'အယံ ကုမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော, အယံ ကုမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော'တိ။ အယံ ဝုစ္စတိ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ? ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ပေ.။ ကုမေ ဓမ္မာ ကုသလာ။ ကုမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ တေသံ ဝိပာကေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၇၁၉ အာဒယော) နယေန ဝိဘဇိတ္ဝာ ဒဿိတော။

တတ္ရဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏ န္တိ တသ္မိံ အတ္ထေ စ ဓမ္မေ စ ယာ သဘာဝနိရုတ္တိ အဗ္ယဘိစာရီ ဝေဟာရော။ တဒဘိလာပေ တဿ ဘာသနေ ဥဒီရဏေ တံ ဘာသိတံ လပိတံ ဥဒီရိတံ သုတ္ဝာတဝ အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီတိ ဧဝံ တဿာ ဓမ္မနိရုတ္တိသညိတာယ သဘာဝနိရုတ္တိယာ မာဂဓိကာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ မူလဘာသာ ယ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ** ။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တော ဟိ ဖဿော ဝေဒနာတိ ဧဝမာဒိဝစနံ သုတ္ဝာတဝ အယံ သဘာဝနိရုတ္တီတိ ဇာနာတိ။ ဖဿာ ဝေဒနောတိ ဧဝမာဒိကံ ပန အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီတိ။

ဉာဏေသု ဉာဏ န္တိ သဗ္ဗတ္ထ ဉာဏမာရမ္မဏံ ကတ္ဝာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဉာဏာရမ္မဏံ ဉာဏံ, ယထာဝုတ္တေသု တ တေသု ဉာဏေသု သဂေစရကိစ္စာဒိဝသေန ဝိတ္ထာရတော ဉာဏံ **ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ** တိ အတ္ထော။

၄၂၉. စတဿောပိ စေတာ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဒွီသု ဌာနေသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ သေက္ခဘူမိယဉ္စ အသေက္ခဘူမိယဉ္စ။

တတ္ထ အဂ္ဂသာဝကာနံ မဟာသာဝကာနဉ္စ အသေက္ခဘူမိယံ ပဘေဒဂတာ။ အာနန္ဒတ္ထေရစိတ္တဂဟပတိဓမ္မိကဉပါသကဉပါလိဂဟပတိခုဇ္ဇုတ္တရာဉပါသိကာဒီနံ သေက္ခဘူမိယံ။ ဧဝံ ဒွီသု ဘူမီသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တီယောပိ စေတာ အဓိဂမေန ပရိယတ္တိယာ သဝနေန ပရိပုစ္ဆာယ ပုဗ္ဗယောဂေန စာတိ ကုမေဟိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။

တတ္ထ **အဓိဂမော** နာမ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ။ **ပရိယတ္တိ** နာမ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ပရိယာပုဏနံ။ **သဝနံ** နာမ သက္ကစ္စံ အတ္ထံ ကတ္ဝာ ဓမ္မဿဝနံ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ ပါဠိအဋ္ဌကထာဒီသု ဂဏ္ဌိပဒအတ္ထပဒဝိနိစ္ဆယကထာ, **ပုဗ္ဗယောဂေ** နာမ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ သာသနေ ဂတပစ္စာဂတိကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမံ ဂေတ္ရဘုသမီပံ, တာဝ ဝိပဿနာနုယောဂေ။

အပရေ အာဟု –

''ပုဗ္ဗယောဂေ ဗာဟုသစ္စံ၊ ဒေသဘာသာ စ အာဂမော။
ပရိပုစ္ဆာ အဓိဂမော၊ ဂရုသန္နိဿယော တထာ။
မိတ္တသမ္ပတ္တိ စေတတိ၊ ပဋိသမ္ဘိဒပစ္စယာ''တိ။

တတ္ထ **ပုဗ္ဗယောဂေ** ဝုတ္တနယော၀။ **ဗာဟုသစ္စံ** နာမ တေသု တေသု သတ္ထေသု စ သိပ္ပာယတနေသု စ ကုသလတာ။ **ဒေသဘာသာ** နာမ ဧကသတတေဟာရကုသလတာ။ ဝိသေသေန ပန မာဂဓိကေ ကောသလ္လံ။ **အာဂမော** နာမ အန္တမသော ဩပမ္မဝဂ္ဂမတ္တဿပိ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ပရိယာပုဏနံ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ ဧကကထာယပိ အတ္ထဝိနိစ္ဆယ ပုစ္ဆနံ။ **အဓိဂမော** နာမ သောတာပန္နတာ တ။ပေ.။ အရဟတ္တံ တ။ **ဂရုသန္နိဿယော** နာမ သုတပဋိဘာနဗဟုလာနံ ဂရူနံ သန္တိကေ တသော။ **မိတ္တသမ္ပတ္တိ** နာမ တထာရူပာနံယေ၀ မိတ္တာနံ ပဋိလာဘောတိ။

တတ္ထ ဗုဒ္ဓါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ပုဗ္ဗယောဂဉ္စေ၀ အဓိဂမဉ္စ နိဿာယ ပဋိသမ္ဘိဒါ ပာပုဏန္တိ။ သာဝကာ သဗ္ဗာနိပိ တောနိ ကာရဏာနိ။ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တိယာ စ ပာဋိယေက္ကော ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာနုယောဂေ နာမ နတ္ထိ။ သေက္ခာနံ ပန သေက္ခဖလဝိမောက္ခန္တိကာ။ အသေက္ခာနံ အသေက္ခဖလဝိမောက္ခန္တိကာဝ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တိ ဟောတိ။ တ

ထာဂတာနံ ဟိ ဒသဗလာနိ ဝိယ အရိယာနံ အရိယဖလေနေဝ ပဋိသမ္ဘိဒာ ဣဇ္ဈန္တီတိ ဣမာ ပဋိသမ္ဘိဒာ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ စတုပဋိသမ္ဘိဒာဝသေန စတုဗ္ဗိဓာတိ။

ပညာဘူမိ-မူလ-သရီရဝဝတ္ထာနံ

၄၃၀. ကထံ **ဘာဝေတဗ္ဗာ** တိ ဧတ္ထ ပန ယသ္မာ ဣမာယ ပညာယ ခန္ဓာယတနဓာတုဣန္ဒြိယသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိဘေဒာ ဓမ္မာ **ဘူမိ**။ သီလဝိသုဒ္ဓိ စေဝ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ စာတိ ဣမာ ဒွေ ဝိသုဒ္ဓိယော **မူလံ**။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီတိ ဣမာ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော **သရီရံ**။ တသ္မာ တေသု ဘူမိဘူတေသု ဓမ္မေသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဝသေန ဉာဏပရိစယံ ကတွာ မူလဘူတာ ဒွေ ဝိသုဒ္ဓိယော သမ္ပာဒေတွာ သရီရဘူတာ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော သမ္ပာဒေန္တေန ဘာဝေတဗ္ဗာ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။

၄၃၁. အယံ ပန ဝိတ္ထာရော, ယံ တာဝ ဝုတ္တံ ''ခန္ဓာယတနဓာတုဣန္ဒြိယသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိဘေဒာ ဓမ္မာ ဘူမီ''တိ, ဧတ္ထ **ခန္ဓာ**တိ ပဉ္စ ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓော ဝေဒနာက္ခန္ဓော သညာက္ခန္ဓော သင်္ခါရက္ခန္ဓော ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ။

ရူပက္ခန္ဓကထာ

၄၃၂. တတ္ထ ယံ ကိဉ္စိ သီတာဒီဟိ ရုပ္ပနလက္ခဏံ ဓမ္မဇာတံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ **ရူပက္ခန္ဓော** တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တဒေတံ ရုပ္ပနလက္ခဏေန ဧကဝိဓမ္ပိ ဘူတောပါဒါယဘေဒတော ဒုဝိဓံ။

တတ္ထ ဘူတရူပံ စတုဗ္ဗိဓံ – ပထဝီဓာတု အာပောဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူတိ။ တာသံ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနာနိ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနိ။ ပဒဋ္ဌာနတော ပန တာ သဗ္ဗာပိ အဝသေသဓာတုတ္တယပဒဋ္ဌာနာ။

ဥပါဒါရူပံ စတုဝီသတိဝိဓံ – စက္ခု, သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှာ, ကာယော, ရူပံ, သဒ္ဒေါ, ဂန္ဓော, ရသော, ဣတ္ထိန္ဒြိယံ, ပုရိသိန္ဒြိယံ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, ဟဒယဝတ္ထု, ကာယဝိညတ္တိ, ဝစီဝိညတ္တိ, အာကာသဓာတု, ရူပဿ လဟုတာ, ရူပဿ မုဒုတာ , ရူပဿ ကမ္မညတာ, ရူပဿ ဥပစယော, ရူပဿ သန္တတိ, ရူပဿ ဇရတာ, ရူပဿ အနိစ္စတာ, ကဗဠီကာရော အာဟာရောတိ။

၄၃၃. တတ္ထ ရူပာဘိဃာတာရဟတပ္ပသာဒလက္ခဏံ ဒဋ္ဌုကာမတာနိဒာနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ ဝါ **စက္ခု**, ရူပေသု အာဝိဉ္ဆနရသံ, စက္ခုဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ဒဋ္ဌုကာမတာနိဒာနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနံ။

သဒ္ဒါဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ, သောတုကာမတာနိဒာနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ ဝါ **သောတံ**, သဒ္ဒေသု အာဝိဉ္ဆနရသံ, သောတဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ, သောတုကာမတာနိဒာနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနံ။

ဂန္ဓာဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ, ဃာယိတုကာမတာနိဒာနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ ဝါ **ဃာနံ**, ဂန္ဓေသု အာဝိဉ္ဆနရသံ, ဃာနဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ဃာယိတုကာမတာနိဒာနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနံ။

ရသာဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏာ, သာယိတုကာမတာနိဒာနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏာ ဝါ **ဇိဝှာ**, ရသေသု အာဝိဉ္ဆနရသာ, ဇိဝှာဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သာယိတုကာမတာနိဒာနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနာ။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏော, ဖုသိတုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏော ဝါ **ကာယော,** ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု အာဝိဉ္ဆနရသော, ကာယဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော, ဖုသိတုကာမတာနိဒါနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနော။

၄၃၄. ကေစိ ပန “တေဇာဓိကာနံ ဘူတာနံ ပသာဒော စက္ခု, ဝါယုပထဝီအာပါဓိကာနံ ဘူတာနံ ပသာဒါ သောတဃာနဇိဝှာ, ကာယော သဗ္ဗေသမ္ပီ”တိ ဝဒန္တိ။ အပရေ “တေဇာဓိကာနံ ပသာဒော စက္ခု, ဝိဝရဝါယုအာပပထဝါဓိကာနံ သောတဃာနဇိဝှာကာယာ”တိ ဝဒန္တိ။ တေ ဝတ္တဗ္ဗာ “သုတ္တံ အာဟရထာ”တိ။ အဒ္ဓာ သုတ္တမေဝ န ဒက္ခိဿန္တိ။ ကေစိ ပနေတ္ထ “တေဇာဒီနံ ဂုဏေဟိ ရူပါဒီဟိ အနုဂယှဘာဝတော”တိ ကာရဏံ **ဒဿေန္တိ** ။ တေ ဝတ္တဗ္ဗာ “ကော ပနေဝမာဟ ရူပါဒယော တေဇာဒီနံ ဂုဏာ’တိ။ အဝိနိဗ္ဘောဂဝုတ္တီသု ဟိ ဘူတေသု အယံ ဣမဿ ဂုဏော အယံ ဣမဿ ဂုဏောတိ န လဗ္ဘာ ဝတ္တု”န္တိ။ အထာပိ ဝဒေယျုံ “ယထာ တေသု တေသု သမ္ဘာရေသု တဿ တဿ ဘူတဿ အဓိကတာယ ပထဝီအာဒီနံ သန္ဓာရဏာဒီနိ ကိစ္စာနိ ဣစ္ဆထ, ဧဝံ တေဇာဒိအဓိကေသု သမ္ဘာရေသု ရူပါဒီနံ အဓိကဘာဝဒဿနတော ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေတံ ရူပါဒယော တေသံ ဂုဏာ”တိ။ တေ ဝတ္တဗ္ဗာ “ဣစ္ဆေယျာမ, ယဒိ အာပါဓိကဿ အာသဝဿ ဂန္ဓတော ပထဝီအဓိကေ ကပ္ပာသေ ဂန္ဓော အဓိကတရော သိယာ, တေဇာဓိကဿ စ ဥဏှောဒကဿ ဝဏ္ဏတော သီတုဒကဿ ဝဏ္ဏော ပရိဟာယေထ”။ ယသ္မာ ပနေတံ ဥဘယမ္ပိ နတ္ထိ, တသ္မာ ပဟာယေတံ ဧတေသံ နိဿယဘူတာနံ ဝိသေသကပ္ပနံ, “ယထာ အဝိသေသေပိ ဧကကလာပေ ဘူတာနံ ရူပရသာဒယော အညမညံ ဝိသဒိသာ ဟောန္တိ, ဧဝံ စက္ခုပသာဒါဒယော အဝိဇ္ဇမာနေပိ အညသ္မိံ ဝိသေသကာရဏေ”တိ ဂဟေတဗ္ဗမေတံ။

ကိံ ပန တံ ယံ အညမညဿ အသာဓာရဏံ? ကမ္မမေဝ နေသံ ဝိသေသကာရဏံ။ တသ္မာ ကမ္မဝိသေသတော ဧတေသံ ဝိသေသော, န ဘူတဝိသေသတော။ ဘူတဝိသေသေ ဟိ သတိ ပသာဒောဝ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သမာနာနဉှိ ပသာဒော, န ဝိသမာနာနန္တိ ပေါရာဏာ။

၄၃၅. ဧဝံ ကမ္မဝိသေသတော ဝိသေသဝန္တေသု စ ဧတေသု စက္ခုသောတာနိ **အသမ္ပတ္တဝိသယဂါဟကာနိ,** အတ္တနော နိဿယံ အနလ္လီနနိဿယေ ဧဝ ဝိသယေ ဝိညာဏဟေတုတ္တာ။ ဃာနဇိဝှာကာယာ **သမ္ပတ္တဝိသယဂါဟကာ,** နိဿယဝသေန စေဝ, သယဉ္စ, အတ္တနော နိဿယံ အလ္လီနေယေဝ ဝိသယေ ဝိညာဏဟေတုတ္တာ။

၄၃၆. စက္ခု စေတ္ထ ယဒေတံ လောကေ နီလပခုမသမာကိဏ္ဏကဏှသုက္ကမဏ္ဍလဝိစိတ္တံ နီလုပ္ပလဒလသန္နိဘံ စက္ခူတိ ဝုစ္စတိ။ တဿ သသမ္ဘာရစက္ခုနော သေတမဏ္ဍလပရိက္ခိတ္တဿ ကဏှမဏ္ဍလဿ မဇ္ဈေ အဘိမုခေ ဌိတာနံ သရီရသဏ္ဌာနုပ္ပတ္တိပဒေသေ သတ္တသု ပိစုပဋလေသု အာသိတ္တတေလံ ပိစုပဋလာနိ ဝိယ သတ္တ အက္ခိပဋလာနိ ဗျာပေတွာ ဓာရဏနှာပနမဏ္ဍနဗီဇနကိစ္စာဟိ စတူဟိ ဓာတီဟိ ခတ္တိယကုမာရော ဝိယ သန္ဓာရဏဗန္ဓနပရိပါစနသမုဒီရဏကိစ္စာဟိ စတူဟိ ဓာတူဟိ ကတူပကာရံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ ဥပတ္ထမ္ဘိယမာနံ အာယုနာ အနုပါလိယမာနံ ဝဏ္ဏဂန္ဓရသာဒီဟိ ပရိဝုတံ ပမာဏတော ဦကာသိရမတ္တံ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဓမ္မသေနာပတိနာ –

> “ယေန စက္ခုပသာဒေန၊ ရူပါနိ မနုပဿတိ။
> ပရိတ္တံ သုခုမံ ဧတံ၊ ဦကာသိရသမူပမ”န္တိ။

သသမ္ဘာရသောတဗိလဿ အန္တော တနုတမ္ဗလောမာစိတေ အင်္ဂုလိဝေဓကသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ **သောတံ** ဝုတ္တပ္ပကာရာဟိ ဓာတူဟိ ကတူပကာရံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ ဥပတ္ထမ္ဘိယမာနံ အာယုနာ အနုပါလိယမာနံ ဝဏ္ဏာဒီဟိ ပရိဝုတံ သောတဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။

သသမ္ဘာရဃာနဗိလဿ အန္တော အဇပဒသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ **ဃာနံ** ယထာဝုတ္တပ္ပကာရုပကာရုပတ္ထမ္ဘနာနုပါလနပရိဝါရံ ဃာနဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။

သသမ္ဘာရဇိဝှာမဇ္ဈဿ ဥပရိ ဥပ္ပလဒလဂ္ဂသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ **ဇိဝှာ** ယထာဝုတ္တပ္ပကာရုပကာရုပတ္ထမ္ဘနာနုပါလနပရိဝါရာ ဇိဝှာဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနာ တိဋ္ဌတိ။

ယာဝတာ ပန ဣမသ္မိံ ကာယေ ဥဟာဒိဏ္ဏရူပံ နာမ အတ္ထိ။ သဗ္ဗတ္ထ **ကာယော** ကပ္ပာသပဋလေ သ္နေဟော ဝိယ ဝုတ္တပ္ပကာရပကာရပတ္ထမ္ဘနာနုပာလနပရိတရောဝ ဟုတ္ဝာ ကာယဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒ္ဝါရဘာဝံ သာဓယမာနော တိဋ္ဌတိ။

ဝမ္မိကဥဒကာကာသကမသိဝထိကသင္ခါတသကေစရနိဿာ ဝိယ စ အဟိသုသုမာရပက္ခီကုက္ကုရသိင်္ဂါလာရူပာဒိသကေစရနိဿာဝ ဓေတေ စက္ခာဒယောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၃၇. တတော ပရေသု ပန ရူပာဒီသု စက္ခုပဋိဃဟနနလက္ခဏံ **ရူပံ,** စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသံ , တဿေဝ ဂောစရပစ္စုပဋ္ဌာနံ, စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ ယထာ စေတံ တထာ သဗ္ဗာနိပိ ဥပါဒါရူပါနိ။ ယတ္ထ ပန ဝိသေသော အတ္ထိ, တတ္ထ ဝက္ခာမ။ တယိဒံ နီလံ ပီတကန္တိအာဒိဝသေန အနေကဝိဓံ။

သောတပဋိဃဟနနလက္ခဏော **သဒ္ဒော,** သောတဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသော, တဿေဝ ဂောစရပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဘေရိသဒ္ဒော မုဒိင်္ဂသဒ္ဒောတိအာဒိနာ နယေန အနေကဝိဓော။

ဃာနပဋိဃဟနနလက္ခဏော **ဂန္ဓော,** ဃာနဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသော, တဿေဝ ဂောစရပစ္စုပဋ္ဌာနော။ မူလဂန္ဓော သာရဂန္ဓောတိအာဒိနာ နယေန အနေကဝိဓော။

ဇိဝှာပဋိဃဟနနလက္ခဏော **ရသော,** ဇိဝှာဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသော, တဿေဝ ဂောစရပစ္စုပဋ္ဌာနော။ မူလရသော ခန္ဓရသောတိအာဒိနာ နယေန အနေကဝိဓော။

၄၃၈. ဣတ္ထိဘာဝလက္ခဏံ **ဣတ္ထိန္ဒြိယံ,** ဣတ္ထီတိ ပကာသနရသံ, ဣတ္ထိလိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပာနံ ကာရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ပုရိသဘာဝလက္ခဏံ **ပုရိသိန္ဒြိယံ,** ပုရိသောတိ ပကာသနရသံ, ပုရိသလိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပာနံ ကာရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ တဒုဘယမ္ပိ ကာယပ္ပသာဒေ ဝိယ သကလသရီရံ ဗျာပကမေဝ, န စ ကာယပသာဒေန ဌိတောကာသေ ဌိတန္တိ ဝါ အဋ္ဌိတောကာသေ ဌိတန္တိ ဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ, ရူပရသာဒယော ဝိယ အည မညံ သင်္ကရော နတ္ထိ။

၄၃၉. သဟဇရူပါနုပါလနလက္ခဏံ **ဇီဝိတိန္ဒြိယံ,** တေသံ ပဝတ္တနရသံ, တေသညေဝ ဌပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ယာပယိတဗ္ဗဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ သန္တေပိ စ အနုပါလနလက္ခဏာဒိမှိ ဝိဓာနေ အတ္ထိက္ခဏေယေဝ တံ သဟဇရူပါနိ အနုပါလေတိ ဥဒကံ ဝိယ ဥပ္ပလာဒီနိ။ ယထာသကံ ပစ္စယုပ္ပန္နေပိ စ ဓမ္မေ ပါလေတိ ဓာတိ ဝိယ ကုမာရံ။ သယံ ပဝတ္တိတဓမ္မသမ္ဗန္ဓေနေဝ စ ပဝတ္တတိ နိယာမကော ဝိယ။ န ဘင်္ဂတော ဥဒ္ဓံ ပဝတ္တတိ, အတ္တနော စ ပဝတ္တယိတဗ္ဗာနဉ္စ အဘာဝါ။ န ဘင်္ဂက္ခဏေ ဌပေတိ, သယံ ဘိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ခီယမာနော ဝိယ ဝဋ္ဋိသ္နေဟော ဒီပသိခံ။ န စ အနုပါလနပဝတ္တနဋ္ဌပနာနုဘာဝဝိရဟိတံ, ယထာဝုတ္တက္ခဏေ တဿ တဿ သာဓနတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၄၀. မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတူနံ နိဿယလက္ခဏံ **ဟဒယဝတ္ထု,** တာသညေဝ ဓာတူနံ အာဓာရဏရသံ , ဥဗ္ဗဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဟဒယဿ အန္တော ကာယဂတာသတိကထာယံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ လောဟိတံ နိဿာယ သန္ဓာရဏာဒိကိစ္စေဟိ ဘူတေဟိ ကတူပကာရံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ ဥပတ္ထမ္ဘိယမာနံ အာယုနာ အနုပါလိယမာနံ မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတူနဉ္စေဝ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနဉ္စ ဝတ္ထုဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။

၄၄၁. အဘိက္ကမာဒိပဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာနတယောဓာတုယာ သဟဇရူပကာယထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလနဿ ပစ္စယော အာကာရဝိကာရော **ကာယဝိညတ္တိ,** အဓိပ္ပာယပကာသနရသာ, ကာယဝိပ္ဖန္ဒနဟေတုဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနတယောဓာတုပဒဋ္ဌာနာ။ သာ ပနေသာ ကာယဝိပ္ဖန္ဒနေန အဓိပ္ပာယဝိညာပနဟေတုတ္တာ, သယဉ္စ တေန ကာယဝိပ္ဖန္ဒနသင်္ခါတေန ကာယေန ဝိညေယျတ္တာ ''ကာယဝိညတ္တီ''တိ ဝုစ္စတိ။ တာယ စ ပန စလိတေဟိ စိတ္တဇရူပေဟိ အဘိသမ္ဗန္ဓာနံ ဥတုဇာဒီနမ္ပိ စလနတော အဘိက္ကမာဒယော ပဝတ္တန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝစီဘေဒပဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာနပထဝီဓာတုယာ ဥပဟဒိဏ္ဏာဃဋ္ဋနသ္သ ပစ္စယော အာကာရဝိကာရော **ဝစီဝိည တ္တိ,** အဓိပ္ပာယပ္ပကာသနရသာ, ဝစီဃောသဟေတုဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနပထဝီဓာတုပဒဋ္ဌာနာ။ သာ ပ နေသာ ဝစီဃောသေန အဓိပ္ပာယဝိညာပနဟေတုတ္တာ, သယဉ္စ တာယ ဝစီဃောသသဒ္ဒာတာယ တဏာယ ဝိညေယျတ္ တာ ''ဝစီဝိညတ္တိ''တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ဟိ အရညေ ဥဒ္ဓသာပေတ္ွတ ဗန္ဓကေသီသာဒိဥဒကနိမိတ္တံ ဒိသ္ွတ ဥဒကမေတ္ ထ အတ္ထီတိ ဝိညာယတိ, ဧဝံ ကာယဝိပ္ဖန္ဒနဋ္ဌေ ဝစီဃောသဉ္စ ဂဟေတ္ွတ ကာယဝစီဝိညတ္တိယောပိ ဝိညာယန္တိ။

၄၄၂. ရူပပရိစ္ဆေဒလက္ခဏာ **အာကာသဓာတု,** ရူပပရိယန္တပ္ပကာသနရသာ, ရူပမရိယာဒာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အသမ္ဖုဋ္ဌ ဘာဝစ္ဆိဒ္ဒဝိဝရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ တ, ပရိစ္ဆိန္နရူပပဒဋ္ဌာနာ။ ယာယ ပရိစ္ဆိန္နေသု ရူပေသု ဣဒမိတော ဥဒ္ဓမဓော တိရိယန္တိ စ ဟောတိ။

၄၄၃. အဒန္ဓတာလက္ခဏာ **ရူပဿ လဟုတာ,** ရူပာနံ ဂရုဘာဝဝိနောဒနရသာ, လဟုပရိဝတ္တိတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, လဟုရူပပဒဋ္ဌာနာ။ အထဒ္ဓတာလက္ခဏာ **ရူပဿ မုဒုတာ,** ရူပာနံ ထဒ္ဓဘာဝဝိနောဒနရသာ, သဗ္ဗကိရိယာသု အဝိရောဓိ တာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, မုဒုရူပပဒဋ္ဌာနာ။ သရီရကိရိယာနုကူလကမ္မညဘာဝလက္ခဏာ **ရူပဿ ကမ္မညတာ,** အကမ္မညတာဝိနော ဒနရသာ, အဒုဗ္ဗလဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ကမ္မညရူပပဒဋ္ဌာနာ။

တော ပန တိဿော န အညမညံ ဝိဇဟန္တိ, ဧဝံ သန္တေပိ ယော အရောဂိနော ဝိယ ရူပာနံ လဟုဘာဝေ အဒန္ဓတာ လဟုပရိဝတ္တိပ္ပကာရော ရူပဒန္ဓတ္တကရဓာတုက္ခောဘပဋိပက္ခပစ္စယသမုဋ္ဌာနော, သော ရူပဝိကာရော **ရူပဿ လဟုတာ**။ ယော ပန သုပရိမဒ္ဒိတစမ္မဿေဝ ရူပာနံ မုဒုဘာဝေ သဗ္ဗကိရိယာဝိသေသေသု ဝသဝတ္တနဘာဝမဒ္ဒဝပ္ ပကာရော ရူပတ္ထဒ္ဓတ္တကရဓာတုက္ခောဘပဋိပက္ခပစ္စယသမုဋ္ဌာနော, သော ရူပဝိကာရော **ရူပဿ မုဒုတာ** ။ ယော ပန သုဒန္တသုဝဏ္ဏဿေဝ ရူပာနံ ကမ္မညဘာဝေ သရီရကိရိယာနုကူလဘာဝပ္ပကာရော သရီရကိရိယာနံ အနနုကူလကရ ဓာတုက္ခောဘပဋိပက္ခပစ္စယသမုဋ္ဌာနော, သော ရူပဝိကာရော **ရူပဿ ကမ္မညတာ** တိ ဧဝမေတာသံ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ ဗော။

၄၄၄. အာစယလက္ခဏော **ရူပဿ ဥပစယော,** ပုဗ္ဗန္တတော ရူပာနံ ဥမ္မုဇ္ဇာပနရသော, နိယျာတနပစ္စုပဋ္ဌာ နော, ပရိပုဏ္ဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော တ, ဥပစိတရူပပဒဋ္ဌာနော။ ပဝတ္တိလက္ခဏာ **ရူပဿ သန္တတိ,** အနုပ္ပဗန္ဓနရသာ, အနုပစ္ဆေဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အနုပ္ပဗန္ဓကရူပပဒဋ္ဌာနာ။ ဥဘယမ္ပေတံ ဇာတိရူပဿေတမဓိဝစနံ, အာကာရနာနတ္တတော ပန ဝေနေယျဝသေန စ ''ဥပစယော သန္တတီ''တိ ဥဒ္ဒေသဒေသနာ ကတာ။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ အတ္ထတော နာနတ္တံ နတ္ထိ, တသ္မာ ဣမေသံ ပဒာနံ နိဒ္ဒေသေ ''ယော အာယတနာနံ အာစယော, သော ရူပဿ ဥပစယော။ ယော ရူပဿ ဥပစ ယော, သာ ရူပဿ သန္တတီ''တိ (ဓ. သ. ၆၄၁-၆၄၂) ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယမ္ပိ ''အာစယော နာမ နိဗ္ဗတ္တိ, ဥပစယော နာမ ဝဍ္ဎိ, သန္တတိ နာမ ပဝတ္တီ''တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၆၄၁) ဝတ္ွတ ''နဒီတီရေ ခတကူပကမ္ဟိ ဥဒကုဂ္ဂမနကာလော ဝိယ အာစယော နိဗ္ဗတ္တိ, ပရိပုဏ္ဏကာလော ဝိယ ဥပစယော ဝဍ္ဎိ, အဇ္ဈောတ္ထရိတ္ွတ ဂမနကာလော ဝိယ သန္တတိ ပဝတ္တီ''တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၆၄၁) ဥပမာ ကတာ။

ဥပမာဝသာနေ စ ''ဧဝံ ကိံ ကထိတံ ဟောတိ? အာယတနေန အာစယော ကထိတော, အာစယေန အာယတနံ ကထိ တ''န္တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ယာ ရူပာနံ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ, သာ အာစယော။ ယာ တေသံ ဥပရိ အညေသမ္ပိ နိဗ္ဗတ္တမာနာ နံ နိဗ္ဗတ္တိ, သာ ဝဍ္ဎိအာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော ဥပစယော။ ယာ တေသမ္ပိ ဥပရိ ပုနပ္ပုနံ အညေသံ နိဗ္ဗတ္တမာနာနံ နိ ဗ္ဗတ္တိ, သာ အနုပဗန္ဓာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော သန္တတီတိ စ ပဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ရူပပရိပာကလက္ခဏာ **ဇရတာ,** ဥပနယနရသာ, သဘာဝါနပဂမေပိ နဝဘာဝါပဂမပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝီဟိပုရာဏဘာဝေ ဝိယ, ပရိပစ္စမာနရူပပဒဋ္ဌာနာ။ ခဏ္ဍိစ္စာဒိဘာဝေန ဒန္တာဒီသု ဝိကာရဒဿနတော ဣဒံ ပာကဋဇရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အရူပဓမ္မာနံ ပန ပဋိစ္ဆန္နဇရာ နာမ ဟောတိ, တဿာ ဧသ ဝိကာရော နတ္ထိ, ယာ စ ပထဝီ ဥဒကပဗ္ဗတစန္ဒိမသူရိယာဒီ သု အဝီစိဇရာ နာမ။

ပရိဘေဒလက္ခဏာ **ရူပဿ အနိစ္စတာ,** သံသီဒနရသာ, ခယဝယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ပရိဘိဇ္ဇမာနရူပပဒဋ္ဌာနာ။

၄၄၅. သြဇာလက္ခဏော **ကဗဠီကာရော အာဟာရော,** ရူပါဟရဏရသော, ဥပတ္ထမ္ဘနပစ္စုပဋ္ဌာနော, ကဗဠံ ကတွာ အာဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။ ယာယ သြဇာယ သတ္တာ ယာပေန္တိ, တဿာ ဧတံ အဓိဝစနံ။

၄၄၆. ဣမာနိ တာဝ ပါဠိယံ အာဂတရူပါနေဝ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဗလရူပံ သမ္ဘဝရူပံ ဇာတိရူပံ ရောဂရူပံ ဧကစ္စာနံ မတေန မိဒ္ဓရူပန္တိ ဧဝံ အညာနိပိ ရူပါနိ အာဟရိတွာ “အဒ္ဓာ မုနီသိ သမ္ဗုဒ္ဓော, နတ္ထိ နီဝရဏာ တဝ”တိအာဒီနိ (သု. နိ. ၅၄၆) ဝတွာ မိဒ္ဓရူပံ တာဝ နတ္ထိယေဝါတိ ပဋိက္ခိတ္တံ။ ဣတရေသု ရောဂရူပံ ဇရတာအနိစ္စတာဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတမေဝ, ဇာတိရူပံ ဥပစယသန္တတိဂ္ဂဟဏေန, သမ္ဘဝရူပံ အာပောဓာတုဂ္ဂဟဏေန, ဗလရူပံ ဝါယောဓာတုဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတမေဝ။ တသ္မာ တေသု ဧကမ္ပိ ဝိသုံ နတ္ထီတိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတံ။

ဣတိ ဣဒံ စတုဝီသတိဝိဓံ ဥပါဒါရူပံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ စတုဗ္ဗိဓံ ဘူတရူပဉ္စာတိ အဋ္ဌဝီသတိဝိဓံ ရူပံ ဟောတိ အနူနမနဓိကံ။

၄၄၇. တံ သဗ္ဗမ္ပိ န ဟေတု အဟေတုကံ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တံ သပ္ပစ္စယံ လောကိယံ သာသဝမေဝါတိအာဒိနာ နယေန **ဧကဝိဓံ**။

အဇ္ဈတ္တိကံ ဗာဟိရံ, သြဠာရိကံ သုခုမံ, ဒူရေ သန္တိကေ, နိပ္ဖန္နံ အနိပ္ဖန္နံ, ပသာဒရူပံ နပသာဒရူပံ, ဣန္ဒြိယံ အနိန္ဒြိယံ, ဥပါဒိဏ္ဏံ အနုပါဒိဏ္ဏန္တိအာဒိဝသေန **ဒုဝိဓံ**။

တတ္ထ စက္ခာဒိပဉ္စဝိဓံ အတ္တဘာဝံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တတ္တာ **အဇ္ဈတ္တိကံ,** သေသံ တတော ဗာဟိရတ္တာ **ဗာဟိရံ**။ စက္ခာဒီနိ နဝ အာပောဓာတုဝဇ္ဇိတာ တိဿော ဓာတုယော စာတိ ဒွါဒသဝိဓံ ဃဋ္ဋနဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတော **သြဠာရိကံ,** သေသံ တတော ဝိပရီတတ္တာ **သုခုမံ**။ ယံ သုခုမံ တဒေဝ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈသဘာဝတ္တာ **ဒူရေ,** ဣတရံ သုပ္ပဋိဝိဇ္ဈသဘာဝတ္တာ **သန္တိကေ**။ စတဿော ဓာတုယော, စက္ခာဒီနိ တေရသ, ကဗဠီကာရာဟာရော စာတိ အဋ္ဌာရသဝိဓံ ရူပံ ပရိစ္ဆေဒဝိကာရလက္ခဏဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ သဘာဝေနေဝ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတော **နိပ္ဖန္နံ,** သေသံ တဗ္ဗိပရီတတာယ **အနိပ္ဖန္နံ**။ စက္ခာဒိပဉ္စဝိဓံ ရူပါဒီနံ ဂဟဏပစ္စယဘာဝေန အာဒါသတလံ ဝိယ ဝိပ္ပသန္နတ္တာ **ပသာဒရူပံ,** ဣတရံ တတော ဝိပရီတတ္တာ **နပသာဒရူပံ**။ ပသာဒရူပမေဝ ဣတ္ထိန္ဒြိယာဒိတ္တယေန သဒ္ဓိံ အဓိပတိယဋ္ဌေန **ဣန္ဒြိယံ,** သေသံ တတော ဝိပရီတတ္တာ **အနိန္ဒြိယံ**။ ယံ ကမ္မဇန္တိ ပရတော ဝက္ခာမ, တံ ကမ္မေန ဥပါဒိဏ္ဏတ္တာ **ဥပါဒိဏ္ဏံ,** သေသံ တတော ဝိပရီတတ္တာ အနုပါဒိဏ္ဏံ။

၄၄၈. ပုန သဗ္ဗမေဝ ရူပံ သနိဒဿနကမ္မဇာဒီနံ တိကာနံ ဝသေန **တိဝိဓံ** ဟောတိ။ တတ္ထ သြဠာရိကေ ရူပံ **သနိဒဿနသပ္ပဋိဃံ,** သေသံ **အနိဒဿနသပ္ပဋိဃံ**။ သဗ္ဗမ္ပိ သုခုမံ **အနိဒဿနအပ္ပဋိဃံ**။ ဧဝံ တာဝ သနိဒဿနတ္တိကဝသေန တိဝိဓံ။ ကမ္မဇာဒိတ္တိကဝသေန ပန ကမ္မတော ဇာတံ **ကမ္မဇံ,** တဒညပစ္စယဇာတံ **အကမ္မဇံ,** နကုတောစိဇာတံ **နေဝ ကမ္မဇံ နာကမ္မဇံ**။ စိတ္တတော ဇာတံ **စိတ္တဇံ,** တဒညပစ္စယဇာတံ **အစိတ္တဇံ,** နကုတောစိဇာတံ **နေဝ စိတ္တဇံ နာစိတ္တဇံ,** အာဟာရတော ဇာတံ **အာဟာရဇံ,** တဒညပစ္စယဇာတံ **အနာဟာရဇံ,** နကုတောစိဇာတံ **နေဝ အာဟာရဇံ နအနာဟာရဇံ**။ ဥတုတော ဇာတံ **ဥတုဇံ,** တဒညပစ္စယဇာတံ **အနုတုဇံ,** နကုတောစိဇာတံ **နေဝ ဥတုဇံ နအနုတုဇန္တိ** ဧဝံ ကမ္မဇာဒိတ္တိကဝသေန တိဝိဓံ။

၄၄၉. ပုန ဒိဋ္ဌာဒိရူပရူပါဒိဝတ္ထာဒိစတုက္ကဝသေန **စတုဗ္ဗိဓံ**။ တတ္ထ ရူပါယတနံ **ဒိဋ္ဌံ** နာမ ဒဿနဝိသယတ္တာ, သဒ္ဒါယတနံ **သုတံ** နာမ သဝနဝိသယတ္တာ, ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗတ္တယံ **မုတံ** နာမ သမ္ပတ္တဂါဟကိန္ဒြိယဝိသယတ္တာ, သေသံ **ဝိညာတံ** နာမ ဝိညာဏဿေဝ ဝိသယတ္တာတိ ဧဝံ တာဝ ဒိဋ္ဌာဒိစတုက္ကဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ။

နိပ္ဖန္နရူပံ ပနေတ္ထ **ရူပရူပံ** နာမ, အာကာသဓာတု **ပရိစ္ဆေဒရူပံ** နာမ, ကာယဝိညတ္တိအာဒိ ကမ္မညတာပရိယန္တံ **ဝိကာရရူပံ** နာမ, ဇာတိဇရာဘင်္ဂံ **လက္ခဏရူပံ** နာမာတိ ဧဝံ ရူပရူပါဒိစတုက္ကဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ။

ယံ ပနေတ္ထ ဟဒယရူပံ နာမ, တံ **ဝတ္ထု** န ဒွါရံ။ ဝိညတ္တိဒွယံ **ဒွါရံ** န ဝတ္ထု။ ပသာဒရူပံ **ဝတ္ထု** စေဝ **ဒွါရဉ္စ**။ သေသံ **နေဝ ဝတ္ထု န ဒွါရန္တိ** ဧဝံ ဝတ္ထာဒိစတုက္ကဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ။

၄၅၀. ပုန ဧကဇံ, ဒွိဇံ, တိဇံ, စတုဇံ, နကုတောစိဇာတန္တိ ဣမေသံ ဝသေန ပဉ္စဝိဓံ။ တတ္ထ ကမ္မဇမေဝ စိတ္တဇမေဝ စ **ဧကဇံ** နာမ။ တေသု သဒ္ဓိံ ဟဒယဝတ္ထုနာ ဣန္ဒြိယရူပံ **ကမ္မဇ**မေဝ။ ဝိညတ္တိဒွယံ **စိတ္တဇ**မေဝ။ ယံ ပန စိတ္တတော စ ဥတုတော စ ဇာတံ, တံ **ဒွိဇံ** နာမ, တံ သဒ္ဒါယတနမေဝ။ ယံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ ဇာတံ, တံ **တိဇံ** နာမ, တံ ပန လဟုတာဒိတ္တယမေဝ။ ယံ စတူဟိပိ ကမ္မာဒီဟိ ဇာတံ, တံ **စတုဇံ** နာမ, တံ လက္ခဏရူပဝဇ္ဇံ အဝသေသံ ဟောတိ။ လက္ခဏရူပံ ပန **နကုတောစိဇာတံ**။ ကသ္မာ? န ဟိ ဥပ္ပါဒဿ ဥပ္ပါဒေါ အတ္ထိ, ဥပ္ပန္နဿ စ ပရိပါကဘေဒမတ္တံ ဣတရဒ္ဒွယံ။ ယမ္ပိ “ရူပါယတနံ သဒ္ဒါယတနံ ဂန္ဓာယတနံ ရသာယတနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ အာကာသဓာတု အာပေါဓာတု ရူပဿ လဟုတာ, ရူပဿ မုဒုတာ, ရူပဿ ကမ္မညတာ, ရူပဿ ဥပစယော, ရူပဿ သန္တတိ, ကဗဠီကာရော အာဟာရော, ဣမေ ဓမ္မာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၂၀၁) ဇာတိယာ ကုတောစိဇာတတ္တံ အနုညာတံ, တံ ပန ရူပဇနကပစ္စယာနံ ကိစ္စာနုဘာဝက္ခဏေ ဒိဋ္ဌတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒံ တာဝ ရူပက္ခန္ဓေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

ဝိညာဏက္ခန္ဓကထာ

၄၅၁. ဣတရေသု ပန ယံကိဉ္စိ ဝေဒယိတလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော; ယံကိဉ္စိ သဉ္ဇာနနလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ သညာက္ခန္ဓော; ယံကိဉ္စိ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ သင်္ခါရက္ခန္ဓော; ယံကိဉ္စိ ဝိဇာနနလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ ဝိညာဏက္ခန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ယသ္မာ ဝိညာဏက္ခန္ဓေ ဝိညာတေ ဣတရေ သုဝိညေယျာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝိညာဏက္ခန္ဓံ အာဒိံ ကတွာ ဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။

ယံကိဉ္စိ ဝိဇာနနလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ ဝိညာဏက္ခန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စ ဝိဇာနနလက္ခဏံ ဝိညာဏံ? ယထာဟ “ဝိဇာနာတိ ဝိဇာနာတီတိ ခေါ, အာဝုသော, တသ္မာ ဝိညာဏန္တိ ဝုစ္စတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၄၉)။ ဝိညာဏံ စိတ္တံ မနောတိ အတ္ထတော ဧကံ။ တဒေတံ ဝိဇာနနလက္ခဏေန သဘာဝတော ဧကဝိဓမ္ပိ ဇာတိဝသေန တိဝိဓံ ကုသလံ, အကုသလံ, အဗျာကတဉ္စ။

၄၅၂. တတ္ထ **ကုသလံ** ဘူမိဘေဒတော စတုဗ္ဗိဓံ ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စ။ တတ္ထ **ကာမာဝစရံ** သောမနဿုပေက္ခာဉာဏသင်္ခါရဘေဒတော အဋ္ဌဝိဓံ။ သေယျထိဒံ – သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရဉ္စ, တထာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရဉ္စ, တထာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ။

ယဒါ ဟိ ဒေယျဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာဒိသမ္ပတ္တိံ အညံ ဝါ သောမနဿဟေတုံ အာဂမ္မ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော “အတ္ထိ ဒိန္န”န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (မ. နိ. ၁.၄၄၁) သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ပုရက္ခတွာ အသံသီဒန္တော အနုဿာဟိတော ပရေဟိ ဒါနာဒီနိ ပုညာနိ ကရောတိ, တဒါဿ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ အသင်္ခါရံ ဟောတိ။ ယဒါ ပန ဝုတ္တနယေန ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ပုရက္ခတွာ အမုတ္တစာဂတာဒိဝသေန သံသီဒမာနော ဝါ ပရေဟိ ဝါ ဥဿာဟိတော ကရောတိ, တဒါဿ တဒေဝ စိတ္တံ သသင်္ခါရံ ဟောတိ။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ အတ္ထေ သင်္ခါရောတိ ဧတံ အတ္တနော ဝါ ပရေသံ ဝါ ဝသေန ပဝတ္တဿ ပုဗ္ဗပယောဂဿာဓိဝစနံ။ ယဒါ ပန ဉာတိဇနဿ ပဋိပတ္တိဒဿနေန ဇာတပရိစယာ ဗာလဒါရကာ ဘိက္ခူ ဒိသွာ သောမနဿဇာတာ သဟသာ ကိဉ္စိဒေဝ ဟတ္ထဂတံ ဒဒန္တိ ဝါ ဝန္ဒန္တိ ဝါ, တဒါ တတိယံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒါ ပန “ဒေထ ဝန္ဒထာ”တိ ဉာတီဟိ ဥဿာဟိတာ ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, တဒါ စတုတ္ထံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒါ ပန ဒေယျဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာဒီနံ အသမ္ပတ္တိံ အညေသံ ဝါ သောမနဿဟေတူနံ အဘာဝံ အာဂမ္မ စတူသုပိ ဝိကပ္ပေသု သောမနဿရဟိတာ ဟောန္တိ, တဒါ သေသာနိ စတ္တာရိ ဥပေက္ခာသဟဂတာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ သောမနဿုပေက္ခာဉာဏသင်္ခါရဘေဒတော အဋ္ဌဝိဓံ ကာမာဝစရကုသလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ရူပါဝစရံ ပန ဈာနင်္ဂယောဂဘေဒတော ပဉ္စဝိဓံ ဟောတိ။ သေယျထိဒံ, ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခသမာဓိယုတ္တံ ပဌမံ, အတိက္ကန္တဝိတက္ကံ ဒုတိယံ, တတော အတိက္ကန္တဝိစာရံ တတိယံ, တတော ဝိရတ္တပီတိကံ စတုတ္ထံ, အတ္ထင်္ဂတသုခံ ဥပေက္ခာသမာဓိယုတ္တံ ပဉ္စမန္တိ။

အရူပာဝစရံ စတုန္နံ အာရုပ္ပာနံ ယောဂဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ။ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ဟိ အာကာသာနဉ္စာယတနဇ္ဈာနေန သမ္ပယုတ္တံ ပဌမံ, ဝိညာဏဉ္စာယတနာဒီဟိ ဒုတိယတတိယစတုတ္ထာနိ ။ လောကုတ္တရံ စတုမဂ္ဂသမ္ပယောဂတော စတုဗ္ဗိဓန္တိ ဧဝံ တာဝ ကုသလဝိညာဏမေဝ ဧကဝီသတိဝိဓံ ဟောတိ။

၄၅၃. အကုသလံ ပန ဘူမိတော ဧကဝိဓံ ကာမာဝစရမေဝ, မူလတော တိဝိဓံ လောဘမူလံ ဒောသမူလံ မောဟမူလဉ္စ။

တတ္ထ **လောဘမူလံ** သောမနဿုပေက္ခာဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယောဂဘေဒတော အဋ္ဌဝိဓံ။ သေယ္ယထိဒံ, သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခာရံ သသင်္ခာရဉ္စ, တထာ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခာရံ သသင်္ခာရဉ္စ, တထာ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ။

ယဒါ ဟိ ''နတ္ထိ ကာမေသု အာဒီနဝေါ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၉) အာဒိနာ နယေန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပုရက္ခတွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ကာမေ ဝါ ပရိဘုဉ္ဇတိ, ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒီနိ ဝါ သာရတော ပစ္စေတိ သဘာဝတိက္ခေနေဝ အနုဿာဟိတေန စိတ္တေန, တဒါ ပဌမံ အကုသလစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒါ မန္ဒေန သမုဿာဟိတေန စိတ္တေန, တဒါ ဒုတိယံ။ ယဒါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ အပုရက္ခတွာ ကေဝလံ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော မေထုနံ ဝါ သေဝတိ, ပရသမ္ပတ္တိံ ဝါ အဘိဇ္ဈာယတိ, ပရဘဏ္ဍံ ဝါ ဟရတိ သဘာဝတိက္ခေနေဝ အနုဿာဟိတေန စိတ္တေန, တဒါ တတိယံ။ ယဒါ မန္ဒေန သမုဿာဟိတေန စိတ္တေန, တဒါ စတုတ္ထံ။ ယဒါ ပန ကာမာနံ ဝါ အသမ္ပတ္တိံ အာဂမ္မ အညေသံ ဝါ သောမနဿဟေတူနံ အဘာဝေန စတူသုပိ ဝိကပ္ပေသု သောမနဿရဟိတာ ဟောန္တိ, တဒါ သေသာနိ စတ္တာရိ ဥပေက္ခာသဟဂတာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ဧဝံ သောမနဿုပေက္ခာဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယောဂဘေဒတော အဋ္ဌဝိဓံ လောဘမူလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒောသမူလံ ပန ဒောမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခာရံ သသင်္ခာရန္တိ ဒုဝိဓမေဝ ဟောတိ, တဿ ပါဏာတိပါတာဒီသု တိက္ခမန္ဒပ္ပဝတ္တိကာလေ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

မောဟမူလံ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တဉ္စာတိ ဒုဝိဓံ။ တဿ သန္နိဋ္ဌာနဝိက္ခေပကာလေ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဧဝံ အကုသလဝိညာဏံ ဒွါဒသဝိဓံ ဟောတိ။

၄၅၄. အဗျာကတံ ဇာတိဘေဒတော ဒုဝိဓံ ဝိပါကံ ကိရိယဉ္စ။ တတ္ထ **ဝိပါကံ** ဘူမိတော စတုဗ္ဗိဓံ ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စ။ တတ္ထ ကာမာဝစရံ ဒုဝိဓံ ကုသလဝိပါကံ အကုသလဝိပါကဉ္စ။ ကုသလဝိပါကမ္ပိ ဒုဝိဓံ အဟေတုကံ သဟေတုကဉ္စ။

တတ္ထ အလောဘာဒိဝိပါကဟေတုဝိရဟိတံ အဟေတုကံ, တံ စက္ခုဝိညာဏံ, သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏံ , သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စာ မနောဓာတု, သန္တီရဏာဒိကိစ္စာ ဒွေ မနောဝိညာဏဓာတုယော စာတိ အဋ္ဌဝိဓံ။

တတ္ထ စက္ခုသန္နိဿိတရူပဝိဇာနနလက္ခဏံ **စက္ခုဝိညာဏံ,** ရူပမတ္တာရမ္မဏရသံ, ရူပာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ရူပါရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။ သောတာဒိသန္နိဿိတသဒ္ဒာဒိဝိဇာနနလက္ခဏာနိ **သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏာနိ,** သဒ္ဒာဒိမတ္တာရမ္မဏရသာနိ, သဒ္ဒာဒိအဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာနိ, သဒ္ဒါရမ္မဏာဒီနံ ကိရိယမနောဓာတူနံ အပဂမပဒဋ္ဌာနာနိ။

စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အနန္တရံ ရူပာဒိဝိဇာနနလက္ခဏာ **မနောဓာတု,** ရူပာဒိသမ္ပဋိစ္ဆနရသာ, တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, စက္ခုဝိညာဏာဒိအပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

အဟေတုကဝိပါကာ သဠာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ ဒုဝိဓာပိ သန္တီရဏာဒိကိစ္စာ **မနောဝိညာဏဓာတု,** သန္တီရဏာဒိရသာ, တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။ သောမနဿုပေက္ခာယောဂတော ပန ဒွိပဉ္စဋ္ဌာနဘေဒတော စ တဿာ ဘေဒေါ။ တေသု ဟိ ဧကာ ဧကန္တမိဋ္ဌာရမ္မဏေ ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော သောမနဿသမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ သန္တီရဏတဒါရမ္မဏဝသေန ပဉ္စဒွါရေ စေဝ ဇဝနာဝသာနေ စ ပဝတ္တနတော ဒွိဋ္ဌာနာ ဟောတိ။ ဧကာ ဣဋ္ဌမဇ္ဈ

တ္တာရမ္မဏေ ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ သန္တီရဏတဒာရမ္မဏပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တနတော ပဉ္စဋ္ဌာနာ ဟောတိ။

အဋ္ဌဝိဓမ္ပိ စေတံ အဟေတုကဝိပါကဝိညာဏံ နိယတာနိယတာရမ္မဏတ္တာ ဒုဝိဓံ။ ဥပေက္ခာသုခသောမနဿဘေဒတော တိဝိဓံ။ ဝိညာဏပဉ္စကံ ဟေတ္ထ နိယတာရမ္မဏံ ယထာက္ကမံ ရူပါဒီသုယေဝ ပဝတ္တိတော, သေသံ အနိယတာရမ္မဏံ။ တတ္ရ ဟိ မနောဓာတု ပဉ္စသုပိ ရူပါဒီသု ပဝတ္တတိ, မနောဝိညာဏဓာတုဒွယံ ဆသူတိ။ ကာယဝိညာဏံ ပနေတ္ထ သုခယုတ္တံ, ဒွိဋ္ဌာနာ မနောဝိညာဏဓာတု သောမနဿယုတ္တာ, သေသံ ဥပေက္ခာယုတ္တန္တိ။ ဧဝံ တာဝ **ကုသလဝိပါကာဟေတုကံ** အဋ္ဌဝိဓံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အလောဘာဒိဝိပါကဟေတုသမ္ပယုတ္တံ ပန **သဟေတုကံ,** တံ ကာမာဝစရကုသလံ ဝိယ သောမနဿာဒိ ဘေဒတော အဋ္ဌဝိဓံ။ ယထာ ပန ကုသလံ ဒါနာဒိဝသေန ဆသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ, န ဣဒံ တထာ။ ဣဒဉှိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိတဒာရမ္မဏဝသေန ပရိတ္တဓမ္မပရိယာပန္နေသုယေဝ ဆသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ ။ သင်္ခါရာသင်္ခါရဘာဝေါ ပနေတ္ထ အာဂမနာဒိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနဉ္စ ဝိသေသေ အသတိပိ အာဒါသတလာဒီသု မုခနိမိတ္တံ ဝိယ နိရုဿာဟံ ဝိပါကံ, မုခံ ဝိယ သဥဿာဟံ ကုသလန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကေဝလံ ဟိ အကုသလဝိပါကံ အဟေတုကမေဝ, တံ စက္ခုဝိညာဏံ, သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏံ, သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စာ မနောဓာတု, သန္တီရဏာဒိကိစ္စာ ပဉ္စဋ္ဌာနာ မနောဝိညာဏဓာတူတိ သတ္တဝိဓံ။ တံ လက္ခဏာဒိတော ကုသလာဟေတုကဝိပါကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကေဝလဉှိ ကုသလဝိပါကာနိ ဣဋ္ဌဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာနိ, ဣမာနိ အနိဋ္ဌအနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာနိ။ တာနိ စ ဥပေက္ခာသုခသောမနဿဘေဒတော တိဝိဓာနိ, ဣမာနိ ဒုက္ခဥပေက္ခာဝသေန ဒုဝိဓာနိ။ တတ္ထ ဟိ ကာယဝိညာဏံ ဒုက္ခသဟဂတမေဝ, သေသာနိ ဥပေက္ခာသဟဂတာနိ။ သာ စ တေသု ဥပေက္ခာ ဟီနာ ဒုက္ခံ ဝိယ နာတိတိခိဏာ, ဣတရေသု ဥပေက္ခာ ပဏီတာ သုခံ ဝိယ နာတိတိခိဏာ။ ဣတိ ဣမေသံ သတ္တန္နံ အကုသလဝိပါကာနံ ပုရိမာနဉ္စ သောဠသန္နံ ကုသလဝိပါကာနံ ဝသေန ကာမာဝစရံ ဝိပါကဝိညာဏံ တေဝီသတိဝိဓံ။

ရူပါဝစရံ ပန ကုသလံ ဝိယ ပဉ္စဝိဓံ။ ကုသလံ ပန သမာပတ္တိဝသေန ဇဝနဝီထိယံ ပဝတ္တတိ။ ဣဒံ ဥပပတ္တိယံ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန။ ယထာ စ ရူပါဝစရံ, ဧဝံ **အရူပါဝစရမ္ပိ** ကုသလံ ဝိယ စတုဗ္ဗိဓံ။ ပဝတ္တိဘေဒေါပိဿ ရူပါဝစရေ ဝုတ္တနယော ဧဝ။ **လောကုတ္တရဝိပါကံ** စတုမဂ္ဂယုတ္တစိတ္တဖလတ္တာ စတုဗ္ဗိဓံ, တံ မဂ္ဂဝီထိဝသေန စေဝ သမာပတ္တိဝသေန စ ဒွိဓာ ပဝတ္တတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗမ္ပိ စတူသု ဘူမီသု ဆတ္တိံသဝိဓံ ဝိပါကဝိညာဏံ ဟောတိ။

ကိရိယံ ပန ဘူမိဘေဒတော တိဝိဓံ ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရဉ္စ။ တတ္ထ ကာမာဝစရံ ဒုဝိဓံ အဟေတုကံ သဟေတုကဉ္စ။ တတ္ထ အလောဘာဒိကိရိယဟေတုဝိရဟိတံ အဟေတုကံ, တံ မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုဘေဒတော ဒုဝိဓံ။

တတ္ထ စက္ခုဝိညာဏာဒိပုရေစရရူပါဒိဝိဇာနနလက္ခဏာ **မနောဓာတု,** အာဝဇ္ဇနရသာ, ရူပါဒိအဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဘဝင်္ဂဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ, သာ ဥပေက္ခာယုတ္တာဝ ဟောတိ။

မနောဝိညာဏဓာတု ပန ဒုဝိဓာ သာဓာရဏာ အသာဓာရဏာ စ။ တတ္ထ သာဓာရဏာ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ သဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ, ကိစ္စဝသေန ပဉ္စဒွာရမနောဒွာရေသု ဝောဋ္ဌဗ္ဗနာဝဇ္ဇနရသာ, တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အဟေတုကဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတု ဘဝင်္ဂါနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

အသာဓာရဏာ သောမနဿသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ သဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ, ကိစ္စဝသေန အရဟတံ အနုဠာရေသု ဝတ္ထူသု ဟသိတုပ္ပာဒနရသာ, တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဧကန္တတော ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာတိ။ ဣတိ ကာမာဝစရကိရိယံ အဟေတုကံ တိဝိဓံ။

သဟေတုကံ ပန သောမနဿာဒိဘေဒတော ကုသလံ ဝိယ အဋ္ဌဝိဓံ။ ကေဝလဉှိ ကုသလံ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ အရဟတံယေဝါတိ အယမေတ္ထ ဝိသေသော။ ဧဝံ တာဝ ကာမာဝစရံ ဧကာဒသဝိဓံ။

ရူပါဝစရံ ပန အရူပါဝစရဉ္စ ကုသလံ ဝိယ ပဉ္စဝိဓံ စတုဗ္ဗိဓဉ္စ ဟောတိ။ အရဟတံ ဥပ္ပတ္တိဝသေနေဝ စဿ ကုသလတော ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗမ္ပိ တီသု ဘူမီသု ဝီသတိဝိဓံ ကိရိယဝိညာဏံ ဟောတိ။

၄၅၅. ဣတိ ဧကဝီသတိ ကုသလာနိ ဒွါဒသာကုသလာနိ ဆတ္တိံသ ဝိပါကာနိ ဝီသတိ ကိရိယာနီတိ သဗ္ဗာနိပိ **ဧကူန နဝုတိ ဝိညာဏာနိ** ဟောန္တိ။ ယာနိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂာဝဇ္ဇနဒဿနသဝနဃာယနသာယနဖုသနသမ္ပဋိစ္ဆနသန္တီရဏဝေ ဋ္ဌဗ္ဗနဇဝနတဒါရမ္မဏစုတိဝသေန စုဒ္ဒသဟိ အာကာရေဟိ ပဝတ္တန္တိ။

ကထံ? ယဒါ ဟိ အဋ္ဌန္နံ ကာမာဝစရကုသလာနံ အာနုဘာဝေန ဒေဝမနုဿေသု သတ္တာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, တဒါ နေ သံ မရဏကာလေ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ကမ္မကမ္မနိမိတ္တဂတိနိမိတ္တာနံ အညတရံ အာရမ္မဏံ ကတွာ အဋ္ဌ သဟေတုကကာမာ ဝစရဝိပါကာနိ, မနုဿေသု ပဏ္ဍကာဒိဘာဝံ အာပဇ္ဇမာနာနံ ဒုဗ္ဗလဒွိဟေတုကကုသလဝိပါကဥပေက္ခာသဟဂတာဟေ တုကဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတု စာတိ ပဋိသန္ဓိဝသေန နဝ ဝိပါကစိတ္တာနိ ပဝတ္တန္တိ။ ယဒါ ရူပါဝစရာရူပါဝစရကု သလာနုဘာဝေန ရူပါရူပဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တန္တိ , တဒါ နေသံ မရဏကာလေ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ အာရမ္မဏံ ကတွာ နဝ ရူပါရူပါဝစရဝိပါကာနိ ပဋိသန္ဓိဝသေန ပဝတ္တန္တိ။

ယဒါ ပန အကုသလာနုဘာဝေန အပါယေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, တဒါ နေသံ မရဏကာလေ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ကမ္မကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တာနံ အညတရံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကာ အကုသလဝိပါကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ပဋိသန္ဓိဝသေန ပဝ တ္တတီတိ ဧဝံ တာဝေတ္ထ ဧကူနဝီသတိယာ ဝိပါကဝိညာဏာနံ **ပဋိသန္ဓိဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေ ပန နိရုဒ္ဓေ တံ တံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏမနုဗန္ဓမာနံ တဿ တဿေဝ ကမ္မဿ ဝိပါကဘူတံ တသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ တာဒိသမေဝ ဘဝင်္ဂဝိညာဏံ နာမ ပဝတ္တတိ, ပုနပိ တာဒိသန္တိ ဧဝံ အသတိ သန္တာနဝိနိဝတ္တကေ အညသ္မိံ စိတ္တုပ္ပာဒေ နဒီသောတံ ဝိယ သုပိနံ အပဿတော နိဒ္ဒောက္ကမနကာလာဒီသု အပရိမာဏသင်္ချမ္ပိ ပဝတ္ တတိယေဝါတိ ဧဝံ တေသညေဝ ဝိညာဏာနံ **ဘဝင်္ဂဝသေနာ** ပိ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧဝံ ပဝတ္တေ ပန ဘဝင်္ဂသန္တာနေ ယဒါ သတ္တာနံ ဣန္ဒြိယာနိ အာရမ္မဏဂဟဏက္ခမာနိ ဟောန္တိ, တဒါ စက္ခု ဿာပါထဂတေ ရူပေ ရူပံ ပဋိစ္စ စက္ခုပ္ပသာဒဿ ဃဋ္ဋနာ ဟောတိ, တတော ဃဋ္ဋနာနုဘာဝေန ဘဝင်္ဂစလနံ ဟောတိ, အထ နိရုဒ္ဓေ ဘဝင်္ဂေ တဒေဝ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဘဝင်္ဂံ ဝိစ္ဆိန္ဒမာနာ ဝိယ အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ကိရိ ယမနောဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သောတဒွါရာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ မနောဒွါရေ ပန ဆဗ္ဗိဓေပိ အာရမ္မဏေ အာပါထဂ တေ ဘဝင်္ဂစလနာနန္တရံ ဘဝင်္ဂံ ဝိစ္ဆိန္ဒမာနာ ဝိယ အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ အဟေတုကကိရိယမနောဝိညာဏဓာ တု ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာသဟဂတာတိ ဧဝံ ဒွိန္နံ ကိရိယဝိညာဏာနံ **အာဝဇ္ဇနဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ပန စက္ခုဒွါရေ တာဝ ဒဿနကိစ္စံ သာဓယမာနံ စက္ခုပ္ပသာဒဝတ္ထုကံ စက္ခုဝိညာဏံ, သောတဒွါ ရာဒီသု သဝနာဒိကိစ္စံ သာဓယမာနာနိ သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏာနိ ပဝတ္တန္တိ။ တာနိ ဣဋ္ဌဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္ တေသု ဝိသယေသု ကုသလဝိပါကာနိ, အနိဋ္ဌအနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တေသု ဝိသယေသု အကုသလဝိပါကာနီတိ ဧဝံ ဒသန္နံ ဝိပါ ကဝိညာဏာနံ **ဒဿနသဝနဃာယနသာယနဖုသနဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

''စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓသမနန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တံ မနော မာနသံ တဇ္ဇာ မနောဓာတု''တိ အာဒိဝစနတော (ဝိဘ. ၁၈၄) ပန စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အနန္တရာ တေသညေဝ ဝိသယံ သမ္ပဋိစ္ဆမာနာ ကုသလဝိပါကာနန္တရံ ကုသလဝိပါကာ, အကုသလဝိပါကာနန္တရံ အကုသလဝိပါကာ မနောဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ ဒွိန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ **သမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

''မနောဓာတုယာပိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓသမနန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တံ မနော မာနသံ တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာ တု''တိ (ဝိဘ. ၁၈၄) ဝစနတော ပန မနောဓာတုယာ သမ္ပဋိစ္ဆိတမေဝ ဝိသယံ သန္တီရယမာနာ အကုသလဝိပါကမနောဓာ

တုယာ အနန္တရာ အကုသလဝိပါကာ, ကုသလဝိပါကာယ အနန္တရာ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ သောမနဿသဟဂတာ, ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တေ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိပါကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတူတိ ဧဝံ တိဏ္ဏံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ **သန္တီရဏဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သန္တီရဏာနန္တရံ ပန တမေဝ ဝိသယံ ဝဝတ္ထာပယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဥပေက္ခာသဟဂတာတိ ဧဝံ ဧကဿေဝ ကိရိယဝိညာဏဿ **ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာနန္တရံ ပန သစေ မဟန္တံ ဟောတိ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ, အထ ယထာဝဝတ္ထာပိတေ ဝိသယေ အဋ္ဌန္နံ ဝါ ကာမာဝစရကုသလာနံ ဒွါဒသန္နံ ဝါ အကုသလာနံ နဝန္နံ ဝါ အဝသေသကာမာဝစရကိရိယာနံ အညတရဝသေန ဆ သတ္တ ဝါ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ, ဧသော တာဝ ပဉ္စဒွါရေ နယော။

မနောဒွါရေ ပန မနောဒွါရာဝဇ္ဇနာနန္တရံ တာနိယေဝ။ ဂေါတြဘုတော ဥဒ္ဓံ ရူပါဝစရတော ပဉ္စ ကုသလာနိ ပဉ္စ ကိရိယာနိ, အရူပါဝစရတော စတ္တာရိ ကုသလာနိ စတ္တာရိ ကိရိယာနိ, လောကုတ္တရတော စတ္တာရိ မဂ္ဂစိတ္တာနိ စတ္တာရိ ဖလစိတ္တာနီတိ ဣမေသု ယံ ယံ လဒ္ဓပစ္စယံ ဟောတိ, တံ တံ ဇဝတီတိ ဧဝံ ပဉ္စပညာသာယ ကုသလာကုသလကိရိယဝိပါကဝိညာဏာနံ **ဇဝနဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဇဝနာဝသာနေ ပန သစေ ပဉ္စဒွါရေ အတိမဟန္တံ, မနောဒွါရေ စ ဝိဘူတမာရမ္မဏံ ဟောတိ, အထ ကာမာဝစရ သတ္တာနံ ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ ဣဋ္ဌာရမ္မဏာဒီနံ ပုရိမကမ္မဇဝနစိတ္တာဒီနဉ္စ ဝသေန ယော ယော ပစ္စယော လဒ္ဓော ဟောတိ, တဿ တဿ ဝသေန အဋ္ဌသု သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါကေသု တီသု ဝိပါကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတူသု စ အညတရံ ပဋိသောတဂတံ နာဝံ အနုဗန္ဓမာနံ ကိဉ္စိ အန္တရံ ဥဒကမိဝ ဘဝင်္ဂဿာရမ္မဏတော အညသ္မိံ အာရမ္မဏေ ဇဝိတံ ဇဝနမနုဗန္ဓံ ဒွိက္ခတ္တုံ သကိံ ဝါ ဝိပါကဝိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဒေတံ ဇဝနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂဿ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တနာရဟံ သမာနံ တဿ ဇဝနဿ အာရမ္မဏံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တတ္တာ တဒါရမ္မဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ဧကာဒသန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ **တဒါရမ္မဏဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တဒါရမ္မဏာဝသာနေ ပန ပုန ဘဝင်္ဂမေဝ ပဝတ္တတိ, ဘဝင်္ဂေ ဝိစ္ဆိန္နေ ပုန အာဝဇ္ဇနာဒီနီတိ ဧဝံ လဒ္ဓပစ္စယစိတ္တသန္တာနံ ဘဝင်္ဂာနန္တရံ အာဝဇ္ဇနံ အာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ဒဿနာဒီနီတိ စိတ္တနိယမဝသေနေဝ ပုနပ္ပုနံ တာဝ ပဝတ္တတိ, ယာဝ ဧကသ္မိံ ဘဝေ ဘဝင်္ဂဿ ပရိက္ခယော။ ဧကသ္မိံ ဟိ ဘဝေ ယံ သဗ္ဗပစ္ဆိမံ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ, တံ တတော စဝနတ္တာ စုတီတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ တမ္ပိ ဧကူနဝီသတိဝိဓမေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ ဧကူနဝီသတိယာ ဝိပါကဝိညာဏာနံ **စုတိဝသေန** ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

စုတိတော ပန ပုန ပဋိသန္ဓိ, ပဋိသန္ဓိတော ပုန ဘဝင်္ဂန္တိ ဧဝံ ဘဝဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသေသု သံသရမာနာနံ သတ္တာနံ အဝိစ္ဆိန္နံ စိတ္တသန္တာနံ ပဝတ္တတိယေဝ။ ယော ပနေတ္ထ အရဟတ္တံ ပာပုဏာတိ, တဿ စုတိစိတ္တေ နိရုဒ္ဓေ နိရုဒ္ဓမေဝ ဟောတီတိ။

ဣဒံ ဝိညာဏက္ခန္ဓေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

ဝေဒနာက္ခန္ဓကထာ

၄၅၆. ဣဒါနိ ယံ ဝုတ္တံ ''ယံကိဉ္စိ ဝေဒယိတလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော''တိ, ဧတ္ထာပိ ဝေဒယိတလက္ခဏံ နာမ ဝေဒနာဝ။ ယထာဟ – ''ဝေဒယတိ ဝေဒယတီတိ ခော အာဝုသော, တသ္မာ ဝေဒနာတိ ဝုစ္စတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၀)။ သာ ပန ဝေဒယိတလက္ခဏေန သဘာဝတော ဧကဝိဓာပိ ဇာတိဝသေန တိဝိဓာ ဟောတိ ကုသလာ, အကုသလာ, အဗျာကတာ စာတိ။

တတ္ထ ကာမာဝစရံ သောမနဿုပေက္ခာဉာဏသင်္ခါရဘေဒတော အဋ္ဌဝိဓန္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေန ကုသလဝိညာဏေန သမ္ပယုတ္တာ ကုသလာ, အကုသလေန သမ္ပယုတ္တာ အကုသလာ, အဗျာကတေန သမ္ပယုတ္တာ

အဗျာကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ သဘာဝဘေဒတော ပဉ္စဝိဓာ ဟောတိ – သုခံ ဒုက္ခံ သောမနဿံ ဒောမနဿံ ဥပေက္ခာတိ။

တတ္ထ ကုသလဝိပာကေန ကာယဝိညာဏေန သမ္ပယုတ္တံ သုခံ။ အကုသလဝိပာကေန ဒုက္ခံ။ ကာမာဝစရတော စ တူဟိ ကုသလေဟိ, စတူဟိ သဟေတုကဝိပာကေဟိ, ဧကေန အဟေတုကဝိပာကေန, စတူဟိ သဟေတုကကိရိယေဟိ, ဧကေန အဟေတုကကိရိယေန, စတူဟိ အကုသလေဟိ, ရူပာဝစရတော ဌပေတွာ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိညာဏံ စတူဟိ ကုသလေဟိ, စတူဟိ ဝိပာကေဟိ, စတူဟိ ကိရိယေဟိ, လောကုတ္တရံ ပန ယသ္မာ အဈာနိကံ နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ အဋ္ဌ လောကုတ္တရာနိ ပဉ္စန္နံ ဈာနာနံ ဝသေန စတ္တာလီသံ ဟောန္တိ။ တေသု ဌပေတွာ အဋ္ဌ ပဉ္စမဇ္ဈာနိကာနိ သေသေဟိ ဒွတ္တိံသာယ ကုသလဝိပာကေဟီတိ ဧဝံ သောမနဿံ ဒွာသဋ္ဌိယာ ဝိညာဏေဟိ သမ္ပယုတ္တံ။ ဒောမနဿံ ဒွီဟိ အကုသလေဟိ။ ဥပေက္ခာ အဝသေသပဉ္စပညာသာယ ဝိညာဏေဟိ သမ္ပယုတ္တာ။

တတ္ထ ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနုဘဝနလက္ခဏံ **သုခံ,** သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗ္ရူဟနရသံ, ကာယိကအဿာဒပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနံ။

အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနုဘဝနလက္ခဏံ **ဒုက္ခံ,** သမ္ပယုတ္တာနံ မိလာပနရသံ, ကာယိကာဗာဓပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနံ။

ဣဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏံ **သောမနဿံ,** ယထာ တထာ တ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသံ, စေတသိကအဿာဒပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနံ။

အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏံ **ဒောမနဿံ,** ယထာ တထာ တ အနိဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသံ, စေတသိကာဗာဓပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ဧကန္တေနေဝ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ။

မဇ္ဈတ္တဝေဒယိတလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ, သမ္ပယုတ္တာနံ နာတိဥပဗ္ရူဟနမိလာပနရသာ, သန္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, နိပ္ပီတိကစိတ္တပဒဋ္ဌာနာတိ။

ဣဒံ ဝေဒနာက္ခန္ဓေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

သညာက္ခန္ဓကထာ

၄၅၇. ဣအနိ ယံ ဝုတ္တံ "ယံကိဉ္စိ သဉ္ဇာနနလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ သညာက္ခန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော"တိ, တတ္ထာပိ သဉ္ဇာနနလက္ခဏံ နာမ သညာဝ။ ယထာဟ – "သဉ္ဇာနာတိ သဉ္ဇာနာတီတိ ခော, အာဝုသော, တသ္မာ သညာတိ ဝုစ္စတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၀)။ သာ ပနေသာ သဉ္ဇာနနလက္ခဏေန သဘာဝတော ဧကဝိဓာပိ ဇာတိဝသေန တိဝိဓာ ဟောတိ ကုသလာ, အကုသလာ, အဗျာကတာ စ။

တတ္ထ ကုသလဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ကုသလာ, အကုသလသမ္ပယုတ္တာ အကုသလာ, အဗျာကတသမ္ပယုတ္တာ အဗျာကတာ။ န ဟိ တံ ဝိညာဏံ အတ္ထိ, ယံ သညာယ ဝိပ္ပယုတ္တံ, တသ္မာ ယတ္တကော ဝိညာဏဿ ဘေဒော, တတ္တကော သညာယာတိ။

သာ ပနေသာ ဧဝံ ဝိညာဏေန သမပ္ပဘေဒာပိ လက္ခဏာဒိတော သဗ္ဗာဝ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ, တဒေဝေတန္တိ ပုန သဉ္ဇာနနပစ္စယနိမိတ္တကရဏရသာ အရုအာဒီသု တစ္ဆကာဒယော ဝိယ, ယထာဂဟိတနိမိတ္တဝသေန အဘိနိဝေသကရဏပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဟတ္ထိဒဿကအန္ဓာ (ဥဒာ. ၅၄) ဝိယ, ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ တိဏပုရိသကေသု မိဂပေါတကာနံ ပုရိသာတိ ဥပ္ပန္နသညာ ဝိယာတိ။

ဣဒံ သညာက္ခန္ဓေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

သင်္ခါရက္ခန္ဓကထာ

၄၅၈. ယံ ပန ဝုတ္တံ “ယံကိဉ္စိ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကတော ကတွာ သင်္ခါရက္ခန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော”တိ, ဧတ္ထ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏံ နာမ ရာသိကရဏလက္ခဏံ။ ကိံ ပန တန္တိ, သင်္ခါရာယေဝ။ ယထာဟ – “သင်္ခတမဘိသင်္ခရောန္တီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ သင်္ခါရာတိ ဝုစ္စန္တီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၇၉)။ တေ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ, အာယူဟနရသာ, ဝိပ္ဖာရပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သေသခန္ဓတ္တယပဒဋ္ဌာနာ။

ဧဝံ လက္ခဏာဒိတော ဧကဝိဓာပိ စ ဇာတိဝသေန တိဝိဓာ ကုသလာ, အကုသလာ, အဗျာကတာတိ ။ တေသု ကုသလဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ကုသလာ။ အကုသလသမ္ပယုတ္တာ အကုသလာ။ အဗျာကတသမ္ပယုတ္တာ အဗျာကတာ။

တတ္ထ ကာမာဝစရပဌမကုသလဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ တာဝ နိယတာ သရူပေန အာဂတာ သတ္တဝီသတိ, ယေဝါပနကာ စတ္တာရော, အနိယတာ ပဉ္စာတိ ဆတ္တိံသ။ တတ္ထ ဖဿော, စေတနာ, ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, ပီတိ, ဝီရိယံ, ဇီဝိတံ, သမာဓိ, သဒ္ဓါ, သတိ, ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပံ, အလောဘော, အဒေါသော, အမောဟော, ကာယပဿဒ္ဓိ, စိတ္တပဿဒ္ဓိ, ကာယလဟုတာ, စိတ္တလဟုတာ, ကာယမုဒုတာ, စိတ္တမုဒုတာ, ကာယကမ္မညတာ, စိတ္တကမ္မညတာ, ကာယပါဂုညတာ, စိတ္တပါဂုညတာ, ကာယုဇုကတာ, စိတ္တုဇုကတာတိ ဣမေ သရူပေန အာဂတာ သတ္တဝီသတိ (ဓ. သ. ၁; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ယေဝါပနကဝဏ္ဏနာ)။ ဆန္ဒော, အဓိမောက္ခော, မနသိကာရော, တတြမဇ္ဈတ္တတာတိ ဣမေ ယေဝါပနကာ စတ္တာရော (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ယေဝါပနကဝဏ္ဏနာ)။ ကရုဏာ, မုဒိတာ, ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ, ဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိ, မိစ္ဆာဇီဝဝိရတီတိ ဣမေ အနိယတာ ပဉ္စ။ ဧတေ ဟိ ကဒါစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ စ န ဧကတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

၄၅၉. တတ္ထ ဖုသတီတိ **ဖဿော** ။ သွာယံ ဖုသနလက္ခဏော။ သင်္ဃဋ္ဋနရသော, သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော, အာပါထဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနော။ အယဉှိ အရူပဓမ္မောပိ သမာနော အာရမ္မဏေ ဖုသနာကာရေနေဝ ပဝတ္တတိ။ ဧကဒေသေန စ အနလ္လီယမာနောပိ ရူပံ ဝိယ စက္ခု, သဒ္ဒော ဝိယ စ သောတံ စိတ္တံ အာရမ္မဏဉ္စ သင်္ဃဋ္ဋေတိ, တိကသန္နိပါတသင်္ခါတဿ အတ္တနော ကာရဏဿ ဝသေန ပဝေဒိတတ္တာ သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော။ တဇ္ဇာသမန္နာဟာရေန စေဝ ဣန္ဒြိယေန စ ပရိက္ခတေ ဝိသယေ အနန္တရာယေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော အာပါထဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝေဒနာဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ပန နိစ္စမ္မဂါဝီ (သံ. နိ. ၂.၆၃) ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၆၀. စေတယတီတိ **စေတနာ**။ အဘိသန္ဒဟတီတိ အတ္ထော။ သာ စေတနာဘာဝလက္ခဏာ, အာယူဟနရသာ, သံဝိဒဟနပစ္စုပဋ္ဌာနာ သကိစ္စပရကိစ္စသာဓကာ ဇေဋ္ဌသိဿမဟာဝဍ္ဎကီအာဒယော ဝိယ။ အစ္စာယိကကမ္မာနုဿရဏာဒီသု စ ပနာယံ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥဿာဟနဘာဝေန ပဝတ္တမာနာ ပါကဋာ ဟောတိ။

ဝိတက္ကဝိစာရပီတီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, တံ သဗ္ဗံ ပဌဝီကသိဏနိဒ္ဒေသေ ပဌမဇ္ဈာနဝဏ္ဏနာယံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၇၁) ဝုတ္တမေဝ။

၄၆၁. ဝီရဘာဝေါ **ဝီရိယံ**။ တံ ဥဿဟနလက္ခဏံ, သဟဇာတာနံ ဥပတ္ထမ္ဘနရသံ, အသံသီဒနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ “သံဝိဂ္ဂေါ ယောနိသော ပဒဟတီ”တိ (အ. နိ. ၄.၁၁၃) ဝစနတော သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ, ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ ဝါ, သမ္မာ အာရဒ္ဓံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တီနံ မူလံ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၆၂. ဇီဝန္တိ တေန, သယံ ဝါ ဇီဝတိ, ဇီဝနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **ဇီဝိတံ**။ လက္ခဏာဒီနိ ပနဿ ရူပဇီဝိတေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တဉှိ ရူပဓမ္မာနံ ဇီဝိတံ, ဣဒံ အရူပဓမ္မာနန္တိ ဣဒမေဝေတ္ထ နာနာကရဏံ။

၄၆၃. အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဓိယတိ, သမ္မာ ဝါ အာဓိယတိ, သမာဓာနမတ္တမေဝ ဝါ ဧတံ စိတ္တဿာတိ **သမာဓိ**။ သော အဝိသာရလက္ခဏော, အဝိက္ခေပလက္ခဏော ဝါ, သဟဇာတာနံ သမ္ပိဏ္ဍနရသော နှာနိယစုဏ္ဏာနံ ဥဒကံ ဝိယ, ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာနော, ဝိသေသတော သုခပဒဋ္ဌာနော, နိဝါတေ ဒီပစ္စီနံ ဌိတိ ဝိယ စေတသော ဌိတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၆၄. သဒ္ဒဟန္တိ တေယ, သယံ တ သဒ္ဒဟတိ, သဒ္ဒဟနမတ္တမေဝ တ သောတိ **သဒ္ဓာ** ။ သာ သဒ္ဒဟနလက္ခဏာ, ဩကပ္ပနလက္ခဏာ တ, ပသာဒနရသာ ဥဒကပ္ပသာဒကမဏိ ဝိယ, ပက္ခန္ဒနရသာ တ ဩဃုတ္တရဏော ဝိယ။ အကာလုဿိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အဓိမုတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ တ, သဒ္ဓေယ္ယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ, သဒ္ဓမ္မဿဝနာဒိသောတာပတ္တိယင်္ဂ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၁; သံ. နိ. ၅.၁၀၀၁) ပဒဋ္ဌာနာ တ, ဟတ္ထဝိတ္တဗီဇာနိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၆၅. သရန္တိ တာယ, သယံ တ သရတိ သရဏမတ္တမေဝ တ သောတိ **သတိ**။ သာ အပိလာပနလက္ခဏာ, အသမ္မောသရသာ, အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဝိသယာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ တ, ထိရသညာပဒဋ္ဌာနာ, ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ တ။ အာရမ္မဏေ ဒဠှပတိဋ္ဌိတတ္တာ ပန ဧသိကာ ဝိယ, စက္ခုဒွါရာဒိရက္ခဏတော ဒောဝါရိကော ဝိယ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၆၆. ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ ဟိရိယတီတိ **ဟိရီ**။ လဇ္ဇာယေတံ အဓိဝစနံ။ တေဟိယေဝ ဩတ္တပ္ပတီတိ **ဩတ္တပ္ပံ** ။ ပါပတော ဥဗ္ဗေဂဿေတံ အဓိဝစနံ။ တတ္ထ ပါပတော ဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ ဟိရီ၊ ဥတ္တာသနလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ။ လဇ္ဇာကာရေန ပါပါနံ အကရဏရသာ ဟိရီ၊ ဥတ္တာသာကာရေန ဩတ္တပ္ပံ။ ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ စ ပါပတော သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနာ တော, အတ္တဂါရဝပရဂါရဝပဒဋ္ဌာနာ။ အတ္တာနံ ဂရုံ ကတွာ ဟိရိယာ ပါပံ ဇဟာတိ ကုလဝဓူ ဝိယ။ ပရံ ဂရုံ ကတွာ ဩတ္တပ္ပေန ပါပံ ဇဟာတိ ဝေသိယာ ဝိယ။ ဣမေ စ ပန ဒွေ ဓမ္မာ လောကပါလကာတိ (အ. နိ. ၂.၉) ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၆၇. န လုဗ္ဘန္တိ တေန, သယံ တ န လုဗ္ဘတိ, အလုဗ္ဘနမတ္တမေဝ တ တန္တိ **အလောဘော**။ အဒောသာမောဟေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တေသု အလောဘော အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေဓလက္ခဏော, အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော တ ကမလဒလေ ဇလဗိန္ဒု ဝိယ။ အပရိဂ္ဂဟရသော မုတ္တဘိက္ခု ဝိယ, အနလ္လီနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော အသုစိမှိ ပတိတပုရိသော ဝိယ။

၄၆၈. **အဒောသော** အစဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော, အဝိရောဓလက္ခဏော တ အနုကူလမိတ္တော ဝိယ, အာဃာတဝိနယရသော, ပရိဋ္ဌာဟဝိနယရသော တ စန္ဒနံ ဝိယ, သောမ္မဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော ပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ။

၄၆၉. **အမောဟော** ယထာသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏော, အက္ခလိတပဋိဝေဓလက္ခဏော တ ကုသလိဿာသခိတ္တဥသုပဋိဝေဓော ဝိယ, ဝိသယောဘာသနရသော ပဒီပေါ ဝိယ။ အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနော အရညဂတသုဒေသကော ဝိယ။ တယောပိ စေတေ သဗ္ဗကုသလာနံ မူလဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၇၀. ကာယဿ ပဿမ္ဘနံ **ကာယပဿဒ္ဓိ** ။ စိတ္တဿ ပဿမ္ဘနံ **စိတ္တပဿဒ္ဓိ။ ကာယော** တိ စေတ္ထ ဝေဒနာဒယော တယော ခန္ဓာ။ ဥဘောပိ ပနေတာ ဧကတော ကတွာ ကာယစိတ္တဒရထဝူပသမလက္ခဏာ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိယော, ကာယစိတ္တဒရထနိမ္မဒ္ဒနရသာ, ကာယစိတ္တာနံ အပရိပ္ဖန္ဒနသီတိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကာယစိတ္တာနံ အဝူပသမကရဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ လဟုဘာဝေါ **ကာယလဟုတာ**။ စိတ္တဿ လဟုဘာဝေါ **စိတ္တလဟုတာ** ။ တာ ကာယစိတ္တဂရုဘာဝဝူပသမလက္ခဏာ, ကာယစိတ္တဂရုဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသာ, ကာယစိတ္တာနံ အဒန္ဓတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကာယစိတ္တာနံ ဂရုဘာဝကရထိနမိဒ္ဓာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ မုဒုဘာဝေါ **ကာယမုဒုတာ**။ စိတ္တဿ မုဒုဘာဝေါ **စိတ္တမုဒုတာ** ။ တာ ကာယစိတ္တတ္ထမ္ဘဝူပသမလက္ခဏာ , ကာယစိတ္တထဒ္ဓဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသာ, အပ္ပဋိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကာယစိတ္တာနံ ထဒ္ဓဘာဝကရဒိဋ္ဌိမာနာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ ကမ္မညဘာဝေါ **ကာယကမ္မညတာ**။ စိတ္တဿ ကမ္မညဘာဝေါ **စိတ္တကမ္မညတာ** ။ တာ ကာယစိတ္တာကမ္မညဘာဝဝူပသမလက္ခဏာ, ကာယစိတ္တာကမ္မညဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသာ, ကာယစိတ္တာနံ အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌ

ဌာနာ, ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မညဘာဝကရာဝသေသနီဝရဏာဒိပဋိပက္ခဘူတာ, ပသာဒနီယဝတ္ထူသု ပသာဒာဝဟာ, ဟိတကိရိယာသု ဝိနိယောဂက္ခမဘာတဝဟာ သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိ ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ ပာဂုညဘာဝေါ **ကာယပာဂုညတာ**။ စိတ္တဿ ပာဂုညဘာဝေါ **စိတ္တပာဂုညတာ**။ တာ ကာယစိတ္တာနံ အဂေလညဘာဝလက္ခဏာ, ကာယစိတ္တဂေလညနိမဒ္ဒနရသာ, နိရာဒီနဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကာယစိတ္တာနံ ဂေလညကရအဿဒ္ဓိယာဒိပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ ဥဇုကဘာဝေါ **ကာယုဇုကတာ**။ စိတ္တဿ ဥဇုကဘာဝေါ **စိတ္တုဇုကတာ**။ တာ ကာယစိတ္တအဇ္ဇဝလက္ခဏာ, ကာယစိတ္တကုဋိလဘာဝနိမဒ္ဒနရသာ, အဇိမှတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကာယစိတ္တာနံ ကုဋိလဘာဝကရမာယာသာဌေယျာဒိပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၇၁. **ဆန္ဒော** တိ ကတ္တုကာမတာယေတံ အဓိဝစနံ။ တသ္မာ သော ကတ္တုကာမတာလက္ခဏော ဆန္ဒော, အာရမ္မဏပရိယေသနရသော, အာရမ္မဏေန အတ္ထိကတာပစ္စုပဋ္ဌာနော, တဒေဝဿ ပဒဋ္ဌာနံ။ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏေ အယံ စေတသော ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၇၂. အဓိမုစ္စနံ **အဓိမောက္ခော**။ သော သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော, အသံသပ္ပနရသော, နိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာနော, သန္နိဋ္ဌေယျဓမ္မပဒဋ္ဌာနော, အာရမ္မဏေ နိစ္စလဘာဝေန ဣန္ဒခီလော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၇၃. ကိရိယာ ကာရော။ မနမှိ ကာရော **မနသိကာရော**။ ပုရိမမနတော ဝိသဒိသမနံ ကရောတီတိပိ မနသိကာရော။ သွာယံ အာရမ္မဏပဋိပါဒကော, ဝီထိပဋိပါဒကော, ဇဝနပဋိပါဒကောတိ တိပ္ပကာရော။

တတ္ထ **အာရမ္မဏပဋိပါဒကော** မနမှိ ကာရောတိ မနသိကာရော။ သော သာရဏလက္ခဏော, သမ္ပယုတ္တာနံ အာရမ္မဏေ သံယောဇနရသော, အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော, အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနော။ သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နော, အာရမ္မဏပဋိပါဒကတ္တေန သမ္ပယုတ္တာနံ သာရထိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဝီထိပဋိပါဒကော**တိ ပန ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ဇဝနပဋိပါဒကော**တိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနဿေတံ အဓိဝစနံ။ န တေ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။

၄၇၄. တေသု ဓမ္မေသု မဇ္ဈတ္တတာ **တတြမဇ္ဈတ္တတာ**။ သာ စိတ္တစေတသိကာနံ သမဝါဟိတလက္ခဏာ, ဦနာဓိကတာနိဝါရဏရသာ, ပက္ခပာတုပစ္ဆေဒနရသာ ဝါ, မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, စိတ္တစေတသိကာနံ အဇ္ဈုပေက္ခနဘာဝေန သမပ္ပဝတ္တာနံ အာဇာနီယာနံ အဇ္ဈုပေက္ခကသာရထိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကရုဏာမုဒိတာ စ ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၆၂) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကေဝလဉှိ တာ အပ္ပနာပ္ပတ္တာ ရူပါဝစရာ, ဣမာ ကာမာဝစရာတိ အယမေဝ ဝိသေသော။

ကေစိ ပန မေတ္တုပေက္ခာယောပိ အနိယတေသု ဣစ္ဆန္တိ, တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ အတ္ထတော ဟိ အဒေါသောယေဝ မေတ္တာ, တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယေဝ ဥပေက္ခာတိ။

၄၇၅. ကာယဒုစ္စရိတတော ဝိရတိ **ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ**။ သေ နယော သေသာသုပိ။ လက္ခဏာဒိတော ပနေတာ တိဿောပိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထူနံ အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ, အမဒ္ဒနလက္ခဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထုတော သင်္ကောစနရသာ, အကိရိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ, ပာပကိရိယတော စိတ္တဿ ဝိမုခဘာဝဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၇၆. ဣတိ ဣမေဝ ဆတ္တိံသ သင်္ခါရာ ပဌမေန ကာမာဝစရကုသလဝိညာဏေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာ စ ပဌမေန, ဧဝံ ဒုတိယေနာပိ။ သသင်္ခါရဘာဝမတ္တမေဝ ဟေတ္ထ ဝိသေသော။

တတိယေန ပန ဌပေတွာ အမောဟံ အဝသေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ စတုတ္ထေန။ သသင်္ခါရဘာဝမတ္တမေဝ ဟေတ္ထ ဝိသေသော။

ပဌမေ ဝုတ္တေသု ပန ဌပေတွာ ပီတိံ အဝသေသာ ပဉ္စမေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တိ။ ယထာ စ ပဉ္စမေန, ဧဝံ ဆဋ္ဌေနာပိ။ သသင်္ခါရဘာဝမတ္တမေဝ ဟေတ္ထ ဝိသေသော။ သတ္တမေန စ ပန ဌပေတွာ အမောဟံ အဝသေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ အဋ္ဌမေန။ သသင်္ခါရဘာဝမတ္တမေဝ ဟေတ္ထ ဝိသေသော။

ပဌမေ ဝုတ္တေသု ဌပေတွာ ဝိရတိတ္တယံ သေသာ ရူပာဝစရကုသလေသု ပဌမေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒုတိယေန တတော ဝိတက္ကဝဇ္ဇာ။ တတိယေန တတော ဝိစာရဝဇ္ဇာ။ စတုတ္ထေန တတော ပီတိဝဇ္ဇာ။ ပဉ္စမေန တတော အနိယတေသု ကရုဏာမုဒိတာဝဇ္ဇာ။ တေယေဝ စတူသု အာရုပ္ပကုသလေသု။ အရူပာဝစရဘာဝေယေဝ ဟိ ဧတ္ထ ဝိသေသော။

လောကုတ္တရေသု ပဌမဇ္ဈာနိကေ တာဝ မဂ္ဂဝိညာဏေ ပဌမရူပာဝစရဝိညာဏေ ဝုတ္တနယေန, ဒုတိယဇ္ဈာနိကာဒိဘေဒေ ဒုတိယရူပာဝစရဝိညာဏာဒီသု ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကရုဏာမုဒိတာနံ ပန အဘာဝေ, နိယတဝိရတိတာ , လောကုတ္တရတာ စာတိ အယမေတ္ထ ဝိသေသော။ ဧဝံ တာဝ ကုသလာယေဝ သင်္ခါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၇၇. အကုသလေသု လောဘမူလေ ပဌမာကုသလသမ္ပယုတ္တာ တာဝ နိယတာ သရူပေန အာဂတာ တေရသ, ယေဝါပနကာ စတ္တာရောတိ သတ္တရသ။ တတ္ထ ဖဿော, စေတနာ, ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, ပီတိ, ဝီရိယံ, ဇီဝိတံ, သမာဓိ, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပံ, လောဘော, မောဟော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ ဣမေ သရူပေန အာဂတာ တေရသ (ဓ. သ. ၃၆၅; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၃၆၅)။ ဆန္ဒော, အဓိမောက္ခော, ဥဒ္ဓစ္စံ, မနသိကာရောတိ ဣမေ ယေဝါပနကာ စတ္တာရော (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၃၆၅)။

၄၇၈. တတ္ထ န ဟိရိယတီတိ အဟိရိကော။ အဟိရိကဿ ဘာဝေါ **အဟိရိကံ**။ န ဩတ္တပ္ပတီတိ **အနောတ္တပ္ပံ**။ တေသု **အဟိရိကံ** ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ အဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏံ, အလဇ္ဇာလက္ခဏံ ဝါ။ **အနောတ္တပ္ပံ** တေဟေဝ အသာရဇ္ဇလက္ခဏံ, အနုတ္တာသလက္ခဏံ ဝါ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ဝိတ္ထာရော ပန ဟိရောတ္တပ္ပာနံ ဝုတ္တပဋိပက္ခဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

၄၇၉. လုဗ္ဘန္တိ တေန, သယံ ဝါ လုဗ္ဘတိ, လုဗ္ဘနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **လောဘော**။ မုယှန္တိ တေန, သယံ ဝါ မုယှတိ, မုယှနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **မောဟော**။ တေသု **လောဘော** အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏော မက္ကဋာလေပေါ ဝိယ, အဘိသင်္ဂရသော တတ္တကပါလေ ခိတ္တမံသပေသိ ဝိယ။ အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော တေလဉ္ဇနရာဂေါ ဝိယ။ သံယောဇနိယဓမ္မေသု အဿာဒဒဿနပဒဋ္ဌာနော။ တဏှာနဒီဘာဝေန ဝဍ္ဎမာနော သီဃသောတာ နဒီ ဣဝ မဟာသမုဒ္ဒံ အပာယမေဝ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၈၀. **မောဟော** စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝလက္ခဏော, အညာဏလက္ခဏော ဝါ, အသမ္ပဋိဝေဓရသော, အာရမ္မဏသဘာဝစ္ဆာဒနရသော ဝါ, အသမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနော, အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝါ, အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနော, သဗ္ဗာကုသလာနံ မူလန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၈၁. မိစ္ဆာ ပဿန္တိ တာယ, သယံ ဝါ မိစ္ဆာ ပဿတိ, မိစ္ဆာဒဿနမတ္တံ ဝါ ဧသာတိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**။ သာ အယောနိသော အဘိနိဝေသလက္ခဏာ, ပရာမာသရသာ, မိစ္ဆာဘိနိဝေသပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အရိယာနံ အဒဿနကာမတာဒိပဒဋ္ဌာနာ, ပရမံ ဝဇ္ဇန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၈၂. ဥဒ္ဓတဘာဝေါ **ဥဒ္ဓစ္စံ**။ တံ အဝူပသမလက္ခဏံ ဝါတာဘိဃာတစလဇလံ ဝိယ, အနဝဋ္ဌာနရသံ ဝါတာဘိဃာတစလဓဇပဋာကာ ဝိယ, ဘန္တတ္တပစ္စုပဋ္ဌာနံ ပါသာဏာဘိဃာတသမုဒ္ဓတဘသ္မံ ဝိယ, စေတသော အဝူပသမေ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ, စိတ္တဝိက္ခေပေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သေသာ ကုသလေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အကုသလဘာဝေယေဝ ဟိ အကုသလဘာဝေန စ လာမကတ္တံ ဧတေသံ တေဟိ ဝိသေသော။

၄၈၃. ဣတိ ဣမေ သတ္တရသ သင်္ခါရာ ပဌမေန အကုသလဝိညာဏေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာ စ ပဌမေန, ဧဝံ ဒုတိယေနာပိ။ သသင်္ခါရတာ ပနေတ္ထ ထိနမိဒ္ဓဿ စ အနိယတတာ ဝိသေသော။

တတ္ထ ထိနနတာ **ထိနံ**။ မိဒ္ဓနတာ **မိဒ္ဓံ** ။ အနုဿာဟသံဟနနတာ အသတ္တိဝိဃာတော စာတိ အတ္ထော။ ထိနဥ္စ မိဒ္ဓဥ္စ ထိနမိဒ္ဓံ။ တတ္ထ **ထိနံ** အနုဿာဟလက္ခဏံ, ဝီရိယဝိနောဒနရသံ, သံသီဒနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ **မိဒ္ဓံ** အကမ္မညတာလက္ခဏံ, ဩနဟနရသံ, လီနတာပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ပစလာယိကာနိဒ္ဒာပစ္စုပဋ္ဌာနံ တ။ ဥဘယမ္ပိ အရတိဝိဇမ္ဘိကာဒီသု အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။

တတိယေန ပဉ္စမေ ဝုတ္တေသု ဌပေတွာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ အဝသေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **မာနော** ပနေတ္ထ အနိယတော ဟောတိ။ အယံ ဝိသေသော, သော ဥဏ္ဏတိလက္ခဏော, သမ္ပဂ္ဂဟရသော, ကေတုကမျတာပစ္စုပဋ္ဌာနော, ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘပဒဋ္ဌာနော, ဥမ္မာဒေါ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

စတုတ္ထေန ဒုတိယေ ဝုတ္တေသု ဌပေတွာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ အဝသေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တ္ထောပိ စ မာနော အနိယတေသု ဟောတိယေဝ။ ပဉ္စမေ ဝုတ္တေသု ပန ဌပေတွာ ပီတိံ အဝသေသာ ပဌမေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တိ။ ယထာ စ ပဌမေန, ဧဝံ ဆဋ္ဌေနာပိ။ သသင်္ခါရတာ ပနေတ္ထ ထိနမိဒ္ဓဿ စ အနိယတဘာဝေါ ဝိသေသော။ သတ္တမေန ပဌမေ ဝုတ္တေသု ဌပေတွာ ဒိဋ္ဌိံ အဝသေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မာနော ပနေတ္ထ အနိယတော ဟောတိ။ အဋ္ဌမေန ဆဋ္ဌေ ဝုတ္တေသု ဌပေတွာ ဒိဋ္ဌိံ အဝသေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တ္ထောပိ စ မာနော အနိယတေသု ဟောတိယေဝါတိ။

၄၈၄. ဒေါသမူလေသု ပန ဒ္ဝီသု ပဋိဃသမ္ပယုတ္တေသု တာဝ နိယတာ သရူပေန အာဂတာ ဧကာဒသ, ယေဝါပနကာ စတ္တာရော, အနိယတာ တယောတိ အဋ္ဌာရသ ။ တတ္ထ ဖဿော, စေတနာ, ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, ဝီရိယံ, ဇီဝိတံ, သမာဓိ, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပံ, ဒေါသော, မောဟောတိ ဣမေ သရူပေန အာဂတာ ဧကာဒသ (ဓ. သ. ၄၁၃; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၁၃)။ ဆန္ဒော, အဓိမောက္ခော, ဥဒ္ဓစ္စံ, မနသိကာရောတိ ဣမေ ယေဝါပနကာ စတ္တာရော (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၁၃)။ ဣဿာ, မစ္ဆရိယံ, ကုက္ကုစ္စန္တိ ဣမေ အနိယတာ တယော (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၁၃)။

၄၈၅. တတ္ထ ဒုဿန္တိ တေန, သယံ တ ဒုဿတိ, ဒုဿနမတ္တမေဝ တ တန္တိ **ဒေါသော**။ သော စဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော ပဟဋ္ဌာသီဝိသော ဝိယ, ဝိသပ္ပနရသော ဝိသနိပါတော ဝိယ, အတ္တနော နိဿယဒဟနရသော တ ဒာဝဂ္ဂိ ဝိယ။ ဒူသနပစ္စုပဋ္ဌာနော လဒ္ဓောကာသော ဝိယ သပတ္တော, အာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော, ဝိသသံသဋ္ဌပူတိမုတ္တံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၄၈၆. ဣဿာယနာ **ဣဿာ** ။ သာ ပရသမ္ပတ္တီနံ ဥသူယနလက္ခဏာ။ တတ္ထေဝ အနဘိရတိရသာ, တတော ဝိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ပရသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ, သံယောဇနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၄၈၇. မစ္ဆရဘာဝေါ **မစ္ဆရိယံ** ။ တံ လဒ္ဓာနံ ဝါ လဘိတဗ္ဗာနံ ဝါ အတ္တနော သမ္ပတ္တီနံ နိဂူဟနလက္ခဏံ, တာသံယေဝ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝအက္ခမနရသံ, သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ကဋုကဉ္စုကတာပစ္စုပဋ္ဌာနံ တ, အတ္တသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ, စေတသော ဝိရူပဘာဝေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၈၈. ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကုကတံ။ တဿ ဘာဝေါ **ကုက္ကုစ္စံ** ။ တံ ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ, ကတာကတာနုသောစနရသံ, ဝိပ္ပဋိသာရပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ကတာကတပဒဋ္ဌာနံ, ဒာသဗျမိဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သေသာ ဝုတ္တပ္ပကာရာယေဝါတိ။

ဣတိ ဣမေ အဋ္ဌာရသ သင်္ခါရာ ပဉ္စမေန ဒေါသမူလေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာ စ ပဉ္စမေန, ဧဝံ ဒုတိယေနာပိ။ သသင်္ခါရတာ ပန အနိယတေသု စ ထိနမိဒ္ဓသမ္ဘဝေါဝ ဝိသေသော။

၄၈၉. မောဟမူလေသု ဒ္ဝီသု ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တေန တာဝ ဖဿော, စေတနာ, ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, ဝီရိယံ, ဇီဝိတံ, စိတ္တဋ္ဌိတိ, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပံ , မောဟော, ဝိစိကိစ္ဆာတိ သရူပေန အာဂတာ ဧကာဒသ (ဓ. သ. ၄၂၂; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၂၂), ဥဒ္ဓစ္စံ, မနသိကာရောတိ ယေဝါပနကာ ဒွေဝ စာတိ တေရသ။

၄၉၀. တတ္ထ **စိတ္တဋ္ဌိတီ** တိ ပဝတ္တိဋ္ဌိတိမတ္တော ဒုဗ္ဗလော သမာဓိ။ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာတိ **ဝိစိကိစ္ဆာ**။ သာ သံသယလက္ခဏာ, ကမ္ပနရသာ, အနိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အနေကံသဂ္ဂါဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ တ, ဝိစိကိစ္ဆာယံ အ

ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနာ, ပဋိပတ္တိအန္တရာယကရာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သေသာ ဝုတ္တပ္ပကာရာယေဝ။

ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တေန ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တော ဝုတ္တေသု ဌပေတွာ ဝိစိကိစ္ဆံ သေသာ ဒွာဒသ။ ဝိစိကိစ္ဆာယ အဘာဝေန ပနေတ္ထ အဓိမောက္ခော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေန သဒ္ဓိံ တေရသေဝ, အဓိမောက္ခသဗ္ဘာဝတော စ ဗလဝတရော သမာဓိ ဟောတိ။ ယဉ္စေတ္ထ ဥဒ္ဓစ္စံ, တံ သရူပေနေဝ အာဂတံ။ အဓိမောက္ခမနသိကာရာ ယေဝါပနကဝသေနာတိ ဧဝံ အကုသလသင်္ခါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၉၁. အဗျာကတေသု ဝိပာကာဗျာကတာ တာဝ အဟေတုကသဟေတုကဘေဒတော ဒုဝိဓာ။ တေသု အဟေတုကဝိပာကဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ အဟေတုကာ။ တတ္ထ ကုသလာကုသလဝိပာကစက္ခုဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ တာဝ ဖဿော, စေတနာ, ဇီဝိတံ, စိတ္တဋ္ဌိတီတိ သရူပေန အာဂတာ စတ္တာရော (ဓ. သ. ၄၃၁; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၃၁), ယေဝါပနကော မနသိကာရောယေဝါတိ ပဉ္စ။ သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာပိ ဧတေယေဝ။ ဥဘယဝိပာကမနောဓာတုယာ ဧတေ စေဝ ဝိတက္ကဝိစာရာဓိမောက္ခာ စာတိ အဋ္ဌ, တထာ တိဝိဓာယပိ အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယာ။ ယာ ပနေတ္ထ သောမနဿသဟဂတာ, တာယ သဒ္ဓိံ ပီတိ အဓိကာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဟေတုကဝိပာကဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ပန သဟေတုကာ။ တေသု အဋ္ဌကာမာဝစရဝိပာကသမ္ပယုတ္တာ တာဝ အဋ္ဌဟိ ကာမာဝစရကုသလေဟိ သမ္ပယုတ္တသင်္ခါရသဒိသာယေဝ။ ယာ ပန တာ အနိယတေသု ကရုဏာမုဒိတာ, တာ သတ္တာရမ္မဏတ္တာ ဝိပာကေသု န သန္တိ။ ဧကန္တပရိတ္တာရမ္မဏာ ဟိ ကာမာဝစရဝိပာကာ။ န ကေဝလဉ္စ ကရုဏာမုဒိတာ, ဝိရတိယောပိ ဝိပာကေသု န သန္တိ။ ''ပဉ္စ သိက္ခာပဒာ ကုသလာယေဝါ''တိ ဟိ ဝုတ္တံ။

ရူပါဝစရာရူပါဝစရလောကုတ္တရဝိပာကဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ပန တေသံ ကုသလဝိညာဏသမ္ပယုတ္တသင်္ခါရေဟိ သဒိသာ ဧဝ။

၄၉၂. ကိရိယာဗျာကတာပိ အဟေတုကသဟေတုကဘေဒတော ဒုဝိဓာ။ တေသု အဟေတုကကိရိယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ အဟေတုကာ။ တေ စ ကုသလဝိပာကမနောဓာတုအဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုဒွယယုတ္တေဟိ သမာနာ။ မနောဝိညာဏဓာတုဒွယေ ပန ဝီရိယံ အဓိကံ။ ဝီရိယသဗ္ဘာဝတော ဗလပ္ပတ္တော သမာဓိ ဟောတိ။ အယမေတ္ထ ဝိသေသော။

သဟေတုကကိရိယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ပန သဟေတုကာ။ တေသု အဋ္ဌကာမာဝစရကိရိယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ တာဝ ဌပေတွာ ဝိရတိယော အဋ္ဌဟိ ကာမာဝစရကုသလေဟိ သမ္ပယုတ္တသင်္ခါရသဒိသာ။ ရူပါဝစရာရူပါဝစရကိရိယသမ္ပယုတ္တာ ပန သဗ္ဗာကာရေနပိ တေသံ ကုသလဝိညာဏသမ္ပယုတ္တသဒိသာယေဝါတိ ဧဝံ အဗျာကတာပိ သင်္ခါရာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။

ဣဒံ သင်္ခါရက္ခန္ဓေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

ဣဒံ တာဝ အဘိဓမ္မေ ပဒဘာဇနီယနယေန ခန္ဓေသု ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

အတီတာဒိဝိဘာဂကထာ

၄၉၃. ဘဂဝတာ ပန –

''ယံကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ, တဒေကဇ္ဈံ အဘိသံယူဟိတွာ အဘိသင်္ခိပိတွာ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပက္ခန္ဓော။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ ယာ ကာစိ သညာ။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ။ ယံကိဉ္စိ ဝိညာဏံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ။ပေ။ အဘိသင်္ခိပိတွာ အယံ ဝုစ္စတိ ဝိညာဏက္ခန္ဓော''တိ (ဝိဘ. ၂,၂၆) –

ဧဝံ ခန္ဓာ ဝိတ္ထာရိတာ။

တတ္ထ **ယံကိဉ္စီ** တိ အနဝသေသပရိယာအနံ။ **ရူပန္တိ** အတိပ္ပသင္ဂနိယမနံ။ ဧဝံ ပဒဒ္ဝယေနာပိ ရူပဿ အနဝသေသပရိဂ္ဂဟော ကတော ဟောတိ။ အထဿ အတီတာဒိနာ ဝိဘာဂံ အာရဘတိ။ တဉ္ဟိ ကိဉ္စိ အတီတံ, ကိဉ္စိ အနာဂတာဒိဘေဒန္တိ။ ဧသ နယော ဝေဒနာဒီသု။

၄၉၄. တတ္ထ ရူပံ တာဝ အဒ္ဓာသန္တတိသမယခဏဝသေန စတုဓာ အတီတံ နာမ ဟောတိ။ တထာ အနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ။

တတ္ထ **အဒ္ဓာဝသေန** တာဝ ဧကဿ ဧကသ္မိံ ဘဝေ ပဋိသန္ဓိတော ပုဗ္ဗေ အတီတံ, စုတိတော ဥဒ္ဓံ အနာဂတံ, ဥဘိန္နမန္တရေ ပစ္စုပ္ပန္နံ။

သန္တတိဝသေန သဘာဂဧကဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဧကာဟာရသမုဋ္ဌာနဉ္စ ပုဗ္ဗာပရိယဝသေန ဝတ္တမာနမ္ပိ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ ဝိသဘာဂဥတုအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ အတီတံ, ပစ္ဆာ အနာဂတံ။ စိတ္တဇံ ဧကဝီထိဧကဇဝနဧကသမာပတ္တိသမုဋ္ဌာနံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတံ, ပစ္ဆာ အနာဂတံ။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဿ ပာဋိယေက္ကံ သန္တတိဝသေန အတီတာဒိဘေဒေါ နတ္ထိ, တေသညေဝ ပန ဥတုအာဟာရစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကဝသေန တဿ အတီတာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သမယဝသေန ဧကမုဟုတ္တပုဗ္ဗဏှသာယန္ဟရတ္တိန္ဒိဝါဒီသု သမယေသု သန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနံ တံ တံ သမယံ ပစ္စုပ္ပန္နံ နာမ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတံ, ပစ္ဆာ အနာဂတံ။

ခဏဝသေန ဥပ္ပာဒါဒိခဏတ္တယပရိယာပန္နံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ အနာဂတံ, ပစ္ဆာ အတီတံ။ အပိစ အတိက္ကန္တဟေတုပစ္စယကိစ္စံ အတီတံ, နိဋ္ဌိတဟေတုကိစ္စံ အနိဋ္ဌိတပစ္စယကိစ္စံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, ဥဘယကိစ္စံ အသမ္ပတ္တံ အနာဂတံ။ သကိစ္စက္ခဏေ ဝါ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ အနာဂတံ, ပစ္ဆာ အတီတံ။ ဧတ္ထ စ ခဏာဒိကထာဝ နိပ္ပရိယာယာ။ သေသာ သပရိယာယာ။

၄၉၅. အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာဘေဒေါ ဝုတ္တနယော ဧဝ။ အပိစ ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တမ္ပိ အဇ္ဈတ္တံ ပရပုဂ္ဂလိကမ္ပိ စ ဗဟိဒ္ဓာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဩဠာရိကသုခုမဘေဒေါ ဝုတ္တနယောဝ။

၄၉၆. ဟီနပဏီတဘေဒေါ ဒုဝိဓော ပရိယာယတော နိပ္ပရိယာယတော စ။ တတ္ထ အကနိဋ္ဌာနံ ရူပတော သုဒဿီနံ ရူပံ ဟီနံ။ တဒေဝ သုဒဿာနံ ရူပတော ပဏီတံ။ ဧဝံ ယာဝ နရကသတ္တာနံ ရူပံ, တာဝ ပရိယာယတော ဟီနပဏီတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နိပ္ပရိယာယတော ပန ယတ္ထ အကုသလဝိပါကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဟီနံ။ ယတ္ထ ကုသလဝိပါကံ, တံ ပဏီတံ။

ဒူရေ သန္တိကေတိ ဣဒမ္ပိ ဝုတ္တနယမေဝ။ အပိစ ဩကာသတောပေတ္ထ ဥပါဒါယုပါဒါယ ဒူရသန္တိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၉၇. **တဒေကဇ္ဈံ အဘိသံယူဟိတွာ အဘိသင်္ခိပိတွာ** တိ တံ အတီတာဒီဟိ ပဒေဟိ ဝိသုံ ဝိသုံ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ရူပံ သဗ္ဗံ ရုပ္ပနလက္ခဏသင်္ခါတေ ဧကဝိဓဘာဝေ ပညာယ ရာသိံ ကတွာ ရူပက္ခန္ဓောတိ ဝုစ္စတီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ဧတေန သဗ္ဗမ္ပိ ရူပံ ရုပ္ပနလက္ခဏေ ရာသိဘာဝူပဂမနေန ရူပက္ခန္ဓောတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ န ဟိ ရူပတော အညော ရူပက္ခန္ဓော နာမ အတ္ထိ။

၄၉၈. ယထာ စ ရူပံ, ဧဝံ ဝေဒနာဒယောပိ ဝေဒယိတလက္ခဏာဒီသု ရာသိဘာဝူပဂမနေန။ န ဟိ ဝေဒနာဒီဟိ အညေ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော နာမ အတ္ထိ။

အတီတာဒိဝိဘာဂေ ပနေတ္ထ သန္တတိဝသေန ခဏာဒိဝသေန စ ဝေဒနာယ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **သန္တတိဝသေန** ဧကဝီထိဧကဇဝနဧကသမာပတ္တိပရိယာပန္နာ ဧကဝိဓဝိသယသမာယောဂပ္ပဝတ္တာ စ ပစ္စုပ္ပန္နာ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ **ခဏာဒိဝသေန** ခဏတ္တယပရိယာပန္နာ ပုဗ္ဗန္တာပရ

န္တမဇ္ဈတ္တဂတာ သင်္ကိစ္စဥ္စ ကုရုမာနာ ဝေဒနာ ပစ္စုပ္ပန္နာ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ အဇ္ဈတ္တဗ
ဟိဒ္ဓာဘေဒေ နိယကဇ္ဈတ္တဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

၄၉၉. ဩဠာရိကသုခုမဘေဒေ "အကုသလာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ, ကုသလာဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ"တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၁၁) နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တေန ဇာတိသဘာဝပုဂ္ဂလလောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဇာတိဝသေန** တာဝ အကုသလာ ဝေဒနာ သာဝဇ္ဇကိရိယဟေတုတော, ကိလေသသန္တာပဘာဝတော စ အဝူပသန္တဝုတ္တီတိ ကုသလဝေဒနာယ ဩဠာရိကာ, သဗျာပာရတော, သဥဿာဟတော, သဝိပါကတော, ကိလေသသန္တာပဘာဝတော, သာဝဇ္ဇတော စ ဝိပါကာဗျာကတာယ ဩဠာရိကာ, သဝိပါကတော, ကိလေသသန္တာပဘာဝတော, သဗျာဗဇ္ဈတော, သာဝဇ္ဇတော စ ကိရိယာဗျာကတာယ ဩဠာရိကာ။ ကုသလာဗျာကတာ ပန ဝုတ္တဝိပရိယာယတော အကုသလာယ သုခုမာ။ ဒွေပိ ကုသလာကုသလဝေဒနာ သဗျာပာရတော, သဥဿာဟတော, သဝိပါကတော စ ယထာယောဂံ ဒုဝိဓာယပိ အဗျာကတာယ ဩဠာရိကာ , ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဒုဝိဓာပိ အဗျာကတာ တာဟိ သုခုမာ။ ဧဝံ တာဝ ဇာတိဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၀၀. **သဘာဝဝသေန** ပန ဒုက္ခာ ဝေဒနာ နိရဿာဒတော, သဝိပ္ဖာရတော, ခေါဘကရဏတော, ဥဗ္ဗေဇနီယတော, အဘိဘဝနတော စ ဣတရာဟိ ဒွီဟိ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ ပန ဒွေ သာတတော, သန္တတော, ပဏီတတော, မနာပတော, မဇ္ဈတ္တတော စ ယထာယောဂံ ဒုက္ခာယ သုခုမာ။ ဥဘော ပန သုခဒုက္ခာ သဝိပ္ဖာရတော, ခေါဘကရဏတော, ပါကဋတော စ အဒုက္ခမသုခာယ ဩဠာရိကာ, သာ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန တဒုဘယတော သုခုမာ။ ဧဝံ သဘာဝဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၀၁. **ပုဂ္ဂလဝသေန** ပန အသမာပန္နဿ ဝေဒနာ နာနာရမ္မဏေ ဝိက္ခိတ္တဘာဝတော သမာပန္နဿ ဝေဒနာယ ဩဠာရိကာ, ဝိပရိယာယေန ဣတရာ သုခုမာ။ ဧဝံ ပုဂ္ဂလဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ပန သာသဝ ဝေဒနာ လောကိယာ, သာ အာသဝုပ္ပတ္တိဟေတုတော, ဩဃနိယတော, ယောဂနိယတော, ဂန္ထနိယတော, နီဝရဏိယတော, ဥပာဒါနိယတော, သံကိလေသိကတော, ပုထုဇ္ဇနသာဓာရဏတော စ အနာသဝါယ ဩဠာရိကာ။ သာ ဝိပရိယာယေန သာသဝါယ သုခုမာ။ ဧဝံ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၀၂. တတ္ထ ဇာတိအာဒိဝသေန သမ္ဘေဒော ပရိဟရိတဗ္ဗော။ အကုသလဝိပါကကာယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ဟိ ဝေဒနာ ဇာတိဝသေန အဗျာကတတ္တာ သုခုမာပိ သမာနာ သဘာဝါဒိဝသေန ဩဠာရိကာ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ "အဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ။ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ။ သမာပန္နဿ ဝေဒနာ သုခုမာ။ အသမာပန္နဿ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ။ သာသဝ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ။ အနာသဝ ဝေဒနာ သုခုမာ"တိ (ဝိဘ. ၁၁)။ ယထာ စ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ, ဧဝံ သုခါဒယောပိ ဇာတိဝသေန ဩဠာရိကာ သဘာဝါဒိဝသေန သုခုမာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ယထာ ဇာတိအာဒိဝသေန သမ္ဘေဒော န ဟောတိ, တထာ ဝေဒနာနံ ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သေယျထိဒံ – အဗျာကတာ ဇာတိဝသေန ကုသလာကုသလာဟိ သုခုမာ။ တတ္ထ ကတမာ အဗျာကတာ? ကိံ ဒုက္ခာ? ကိံ သုခါ? ကိံ သမာပန္နဿ? ကိံ အသမာပန္နဿ? ကိံ သာသဝ ? ကိံ အနာသဝါတိ? ဧဝံ သဘာဝါဒိဘေဒေ န ပရာမသိတဗ္ဗော။ သေ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

အပိစ တံ တံ ဝါ ပန ဝေဒနံ ဥပါဒါယုပါဒါယ ဝေဒနာ ဩဠာရိကသုခုမာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ ဝစနတော အကုသလာဒီသုပိ လောဘသဟဂတာယ ဒောသသဟဂတာ ဝေဒနာ အဂ္ဂိ ဝိယ အတ္တနော နိဿယဒဟနတော ဩဠာရိကာ, လောဘသဟဂတာ သုခုမာ။ ဒောသသဟဂတာပိ နိယတာ ဩဠာရိကာ, အနိယတာ သုခုမာ။ နိယတာပိ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာသုပိ အသင်္ခါရိကာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ လောဘသဟဂတာ ပန ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ သာပိ နိယတာ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာ အသင်္ခါရိကာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ အဝိသေသေန စ အကုသလာ ဗဟုဝိပါကာ ဩဠာရိကာ, အပ္ပဝိပါကာ သုခုမာ။ ကုသလာ ပန အပ္ပဝိပါကာ ဩဠာရိကာ, ဗဟုဝိပါကာ သုခုမာ။

အပိစ ကာမာဝစရကုသလာ ဩဠာရိကာ။ ရူပါဝစရာ သုခုမာ။ တတော အရူပါဝစရာ။ တတော လောကုတ္တရာ။ ကာမာဝစရာ အနမယာ ဩဠာရိကာ။ သီလမယာ သုခုမာ။ တတော ဘာဝနာမယာ။ ဘာဝနာမယာပိ ဒုဟေတုကာ ဩဠာရိကာ။ တိဟေ

တုကာ သုခုမာ။ တိဟေတုကာပိ သသင်္ခါရိကာ ဩဠာရိကာ။ အသင်္ခါရိကာ သုခုမာ။ ရူပာဝစရာ စ ပဌမဇ္ဈာနိကာ ဩဠာရိကာ။ပေ.။ ပဉ္စမဇ္ဈာနိကာ သုခုမာ။ အရူပာဝစရာ စ အာကာသာနဉ္စာယတနသမ္ပယုတ္တာ ဩဠာရိကာ။ပေ.။ နေဝသညာနာသညာယတနသမ္ပယုတ္တာ သုခုမာဝ။ လောကုတ္တရာ စ သောတာပတ္တိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဩဠာရိကာ။ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သုခုမာဝ။ ဧသ နယော တံ တံ ဘူမိဝိဘာကကိရိယဝေဒနာသု စ ဒုက္ခာဒိအသမာပန္နာဒိသာသတာဒိဝသေန ဝုတ္တဝေဒနာသု စ။

ဩကာသဝသေန စာပိ နိရယေ ဒုက္ခာ ဩဠာရိကာ။ တိရစ္ဆာနယောနိယံ သုခုမာ။ပေ.။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီသု သုခုမာဝ။ ယထာ စ ဒုက္ခာ, ဧဝံ သုခာပိ သဗ္ဗတ္ထ ယထာနုရူပံ ယောဇေတဗ္ဗာ။ ဝတ္ထုဝသေန စာပိ ဟီနဝတ္ထုကာ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ, ပဏီတဝတ္ထုကာ သုခုမာ။

ဟီနပဏီတဘေဒေ ယာ ဩဠာရိကာ, သာ ဟီနာ။ ယာ စ သုခုမာ, သာ ပဏီတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၅၀၃. ဒူရပဒံ ပန ''အကုသလာ ဝေဒနာ ကုသလာဗျာကတာဟိ ဝေဒနာဟိ ဒူရေ''။ သန္တိကေပဒံ ''အကုသလာ ဝေဒနာ အကုသလာယ ဝေဒနာယ သန္တိကေ''တိအာဒိနာ နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဝိဘတ္တံ။ တသ္မာ အကုသလာ ဝေဒနာ ဝိသဘာဂတော, အသံသဋ္ဌတော, အသရိက္ခတော စ ကုသလာဗျာကတာဟိ ဒူရေ, တထာ ကုသလာဗျာကတာ အကုသလာယ။ ဧသ နယော သဗ္ဗဝါရေသု။ အကုသလာ ပန ဝေဒနာ သဘာဂတော, သရိက္ခတော စ အကုသလာယ သန္တိကေတိ။ ဣဒံ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ အတီတာဒိဝိဘာဂေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။ တံတံဝေဒနာသမ္ပယုတ္တာနံ ပန သညာဒီနမ္ပိ ဧဝမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကမာဒိဝိနိစ္ဆယကထာ

၅၀၄. ဧဝံ ဝိဒိတွာ စ ပုန ဧတေသွေဝ –

ခန္ဓေသု ဉာဏဘေဒတ္ထံ, ကမတောထ ဝိသေသတော။
အနူနာဓိကတော စေဝ, ဥပမာတော တထေဝ စ။

ဒဋ္ဌဗ္ဗတော ဒွိဓာ ဧဝံ, ပဿန္တဿတ္ထသိဒ္ဓိတော။
ဝိနိစ္ဆယနယော သမ္မာ, ဝိညာတဗ္ဗော ဝိဘာဝိနာ။

တတ္ထ **ကမတော**တိ ဣဓ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော, ပဟာနက္ကမော, ပဋိပတ္တိက္ကမော, ဘူမိက္ကမော, ဒေသနာက္ကမောတိ ဗဟုဝိဓော ကမော။

တတ္ထ ''ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ, ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃၅) ဧဝမာဒိ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော။ ''ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ, ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၈) ဧဝမာဒိ ပဟာနက္ကမော။ ''သီလဝိသုဒ္ဓိ, စိတ္တဝိသုဒ္ဓီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၉; ပဋိ. မ. ၃.၄၁) ဧဝမာဒိ ပဋိပတ္တိက္ကမော။ ''ကာမာဝစရာ, ရူပာဝစရာ''တိ (ဓ. သ. ၉၈၇) ဧဝမာဒိ ဘူမိက္ကမော။ ''စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၅) တ, ''အနုပုဗ္ဗိကထံ, သီလကထ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၉၈) တ ဧဝမာဒိ ဒေသနာက္ကမော။ တေသု ဣဓ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော တာဝ န ယုဇ္ဇတိ, ကလလာဒီနံ ဝိယ ခန္ဓာနံ ပုဗ္ဗာပရိယဝဝတ္ထာနေန အနုပ္ပတ္တိတော။ န ပဟာနက္ကမော, ကုသလာဗျာကတာနံ အပ္ပဟာတဗ္ဗတော။ နပဋိပတ္တိက္ကမော, အကုသလာနံ အပ္ပဋိပဇ္ဇနီယတော။ န ဘူမိက္ကမော, ဝေဒနာဒီနံ စ တုဘူမိပရိယာပန္နတ္တာ။ ဒေသနာက္ကမော ပန ယုဇ္ဇတိ။

အဘေဒေန ဟိ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အတ္တဂ္ဂါဟပတိတံ ဝေနေယျဇနံ သမူဟဃနဝိနိဗ္ဘောဂဒဿနေန အတ္တဂ္ဂါဟတော မောစေတုကာမော ဘဂဝါ ဟိတကာမော တဿ တဿ ဇနဿ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ စက္ခုအာဒီနမ္ပိ ဝိသယဘူတံ ဩဠာရိကံ ပဌမံ ရူပက္ခန္ဓံ ဒေသေသိ။ တတော ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌရူပသံဝေဒိကံ ဝေဒနံ။ ''ယံ ဝေဒယတိ, တံ သဉ္ဇာနာတီ''တိ

ဧဝံ ဝေဒနာဝိသယဿ အာကာရဂ္ဂါဟိကံ သညံ။ သညာဝသေန အဘိသင်္ခါရကေ သင်္ခါရေ။ တေသံ ဝေဒနာဒီနံ နိဿယံ အဓိပတိဘူတဉ္စ နေသံ ဝိညာဏန္တိ ဧဝံ တာဝ ကမတော ဝိနိစ္ဆယနယော ဝိညာတဗ္ဗော။

၅၀၅. ဝိသေသတောတိ ခန္ဓာနဉ္စ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနဉ္စ ဝိသေသတော။ ကော ပန နေသံ ဝိသေသော, ခန္ဓာ တာဝ အဝိသေသတော ဝုတ္တာ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ သာသဝဥပါဒါနိယဘာဝေန ဝိသေသေတွာ။ ယထာဟ –

“ပဉ္စ စေဝ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ခန္ဓေ ဒေသေဿာမိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ စ, တံ သုဏာထ။ ကတမေ စ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စက္ခန္ဓာ, ယံကိဉ္စိ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ။ပေ။ သန္တိကေ ဝါ, အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ရူပက္ခန္ဓော။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ပေ။ ယံကိဉ္စိ ဝိညာဏံ။ပေ။ သန္တိကေ ဝါ, အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ ကတမေ စ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ယံကိဉ္စိ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ။ပေ။ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ, အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ပေ။ ယံကိဉ္စိ ဝိညာဏံ။ပေ။ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ, အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ”တိ (သံ. နိ. ၃.၄၈)။

ဧတ္ထ စ ယထာ ဝေဒနာဒယော အနာသဝါပိ အတ္ထိ, န ဧဝံ ရူပံ။ ယသ္မာ ပနဿ ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓဘာဝေါ ယုဇ္ဇတိ, တသ္မာ ခန္ဓေသု ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ရာသဋ္ဌေန စ သာသဝဋ္ဌေန စ ဥပါဒါနက္ခန္ဓဘာဝေါ ယုဇ္ဇတိ, တသ္မာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ဝုတ္တံ။ ဝေဒနာဒယော ပန အနာသဝါဝ ခန္ဓေသု ဝုတ္တာ။ သာသဝါ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု။ **ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ**တိ စေတ္ထ ဥပါဒါနဂေါစရာ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣဓ ပန သဗ္ဗေပေတေ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ ခန္ဓာတိ အဓိပ္ပေတာ။

၅၀၆. အနူနာဓိကတောတိ ကသ္မာ ပန ဘဂဝတာ ပဉ္စေဝ ခန္ဓာ ဝုတ္တာ အနူနာ အနဓိကာတိ။ သဗ္ဗသင်္ခတသဘာဂေကသင်္ဂဟတော အတ္တတ္တနိယဂါဟဝတ္ထုဿ ဧတပရမတော အညေသဉ္စ တဒဝရောဓတော။ အနေကပ္ပဘေဒေသု ဟိ သင်္ခတဓမ္မေသု သဘာဂဝသေန သင်္ဂယှမာနေသု ရူပမ္ပိ ရူပသဘာဂေကသင်္ဂဟဝသေန ဧကော ခန္ဓော ဟောတိ။ ဝေဒနာ ဝေဒနာသဘာဂေကသင်္ဂဟဝသေန ဧကော ခန္ဓော ဟောတိ။ ဧသ နယော သညာဒီသု။ တသ္မာ သဗ္ဗသင်္ခတသဘာဂေကသင်္ဂဟတော ပဉ္စေဝ ဝုတ္တာ။ ဧတပရမဉ္စေတံ အတ္တတ္တနိယဂါဟဝတ္ထု ယဒိဒံ ရူပါဒယော ပဉ္စ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ “ရူပေ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သတိ ရူပံ ဥပါဒါယ ရူပံ အဘိနိဝိဿ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ‘ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ’တိ။ ဝေဒနာယ, သညာယ, သင်္ခါရေသု, ဝိညာဏေ သတိ ဝိညာဏံ ဥပါဒါယ ဝိညာဏံ အဘိနိဝိဿ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ‘ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ’”တိ (သံ. နိ. ၃.၂၀၇)။ တသ္မာ အတ္တတ္တနိယဂါဟဝတ္ထုဿ ဧတပရမတောပိ ပဉ္စေဝ ဝုတ္တာ။ ယေပိ စညေ သီလာဒယော ပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဝုတ္တာ, တေပိ သင်္ခါရက္ခန္ဓေ ပရိယာပန္နတ္တာ ဧတ္ထေဝ အဝရောဓံ ဂစ္ဆန္တိ။ တသ္မာ အညေသံ တဒဝရောဓတောပိ ပဉ္စေဝ ဝုတ္တာတိ ဧဝံ အနူနာဓိကတော ဝိနိစ္ဆယနယော ဝိညာတဗ္ဗော။

၅၀၇. ဥပမာတောတိ ဧတ္ထ ဟိ ဂိလာနသာလူပမော ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဂိလာနူပမဿ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓဿ ဝတ္ထုဒွါရာရမ္မဏဝသေန နိဝါသဋ္ဌာနတော။ ဂေလညူပမော ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော, အာဗာဓကတ္တာ။ ဂေလညသမုဋ္ဌာနူပမော သညုပါဒါနက္ခန္ဓော, ကာမသညာဒိဝသေန ရာဂါဒိသမ္ပယုတ္တဝေဒနာသမ္ဘဝါ။ အသပ္ပာယသေဝနူပမော သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝေဒနာဂေလညဿ နိဒါနတ္တာ။ “ဝေဒနံ ဝေဒနတ္တာယ အဘိသင်္ခရောန္တီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဟိ ဝုတ္တံ။ တထာ “အကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ ကာယဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဒုက္ခသဟဂတ”န္တိ (ဓ. သ. ၅၅၆)။ ဂိလာနူပမော ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝေဒနာဂေလညေန အပရိမုတ္တတ္တာ။ အပိစ စာရကကာရဏအပရာဓကာရဏကာရကအပရာဓိကူပမာ ဧတေ ဘာဇနဘောဇနဗျဉ္ဇနပရိဝေသကဘုဉ္ဇကူပမာ စာတိ ဧဝံ ဥပမာတော ဝိနိစ္ဆယနယော ဝိညာတဗ္ဗော။

၅၀၈. ဒဋ္ဌဗ္ဗတော ဒွိဓာတိ သင်္ခေပတော ဝိတ္ထာရတော စာတိ ဧဝံ ဒွိဓာ ဒဋ္ဌဗ္ဗတောပေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယနယော ဝိညာတဗ္ဗော။ **သင်္ခေပတော**တိ ဟိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ အာသီဝိသူပမေ (သံ. နိ. ၄.၂၃၈) ဝုတ္တနယေန ဥက္ခိတ္တာသိကပစ္စတ္ထိကတော, ဘာရသုတ္တဝသေန (သံ. နိ. ၃.၂၂) ဘာရတော, ခဇ္ဇနီယပရိယာယဝသေန (သံ. နိ. ၃.၇၉) ခါဒကတော,

ယမကသုတ္တဝသေန (သံ. နိ. ၃.၈၅) အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တသင္ခတဝကေတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဝိတ္ထာရတော** ပနေတ္ထ ဖေဏပိဏ္ဍော ဝိယ ရူပံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ပရိမဒ္ဒနာသဟနတော။ ဥဒကပုဗ္ဗုဠံ ဝိယ ဝေဒနာ, မုဟုတ္တရမဏီယတော။ မရီစိကာ ဝိယ သညာ, ဝိပ္ပလမ္ဘနတော။ ကဒလိက္ခန္ဓော ဝိယ သင်္ခါရာ, အသာရကတော။ မာယာ ဝိယ ဝိညာဏံ, ဝဉ္စကတော။ ဝိသေသတော စ သုဠာရမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကံ ရူပံ အသုဘန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝေဒနာ တီဟိ ဒုက္ခတာဟိ အဝိနိမုတ္တတော ဒုက္ခာတိ။ သညာသင်္ခါရာ အဝိဓေယျတော အနတ္တာတိ။ ဝိညာဏံ ဥဒယဗ္ဗယဓမ္မတော အနိစ္စန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၅၀၉. ဧဝံ ပဿန္တဿတ္ထသိဒ္ဓိတော တိ ဧဝဉ္စ သင်္ခေပဝိတ္ထာရဝသေန ဒွိဓာ ပဿတော ယာ အတ္ထသိဒ္ဓိ ဟောတိ, တတောပိ ဝိနိစ္ဆယနယော ဝိညာတဗ္ဗော။ သေယျထိဒံ – သင်္ခေပတော တာဝ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ ဥက္ခိတ္တာသိကပစ္စတ္ထိကာဒိဘာဝေန ပဿန္တော ခန္ဓေဟိ န ဝိဟညတိ။ ဝိတ္ထာရတော ပန ရူပာဒီနိ ဖေဏပိဏ္ဍာဒိသဒိသဘာဝေန ပဿန္တော န အသာရေသု သာရဒဿီ ဟောတိ။

ဝိသေသတော စ **အဇ္ဈတ္တိကရူပံ အသုဘတော** ပဿန္တော ကဗဠီကာရာဟာရံ ပရိဇာနာတိ, အသုဘေ သုဘန္တိ ဝိပလ္လာသံ ပဇဟတိ။ ကာမောဃံ ဥတ္တရတိ, ကာမယောဂေန ဝိသံယုဇ္ဇတိ, ကာမာသဝေန အနာသဝေါ ဟောတိ, အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထံ ဘိန္ဒတိ, ကာမုပါဒါနံ န ဥပါဒိယတိ။

ဝေဒနံ ဒုက္ခတော ပဿန္တော ဖဿာဟာရံ ပရိဇာနာတိ, ဒုက္ခေ သုခန္တိ ဝိပလ္လာသံ ပဇဟတိ, ဘဝေါဃံ ဥတ္တရတိ, ဘဝယောဂေန ဝိသံယုဇ္ဇတိ, ဘဝါသဝေန အနာသဝေါ ဟောတိ, ဗျာပါဒကာယဂန္ထံ ဘိန္ဒတိ, သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ န ဥပါဒိယတိ။

သညံ သင်္ခါရေ စ အနတ္တတော ပဿန္တော မနောသဉ္စေတနာဟာရံ ပရိဇာနာတိ, အနတ္တနိ အတ္တာတိ ဝိပလ္လာသံ ပဇဟတိ, ဒိဋ္ဌောဃံ ဥတ္တရတိ, ဒိဋ္ဌိယောဂေန ဝိသံယုဇ္ဇတိ, ဒိဋ္ဌာသဝေန အနာသဝေါ ဟောတိ။ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထံ ဘိန္ဒတိ, အတ္တဝါဒုပါဒါနံ န ဥပါဒိယတိ။

ဝိညာဏံ အနိစ္စတော ပဿန္တော ဝိညာဏာဟာရံ ပရိဇာနာတိ, အနိစ္စေ နိစ္စန္တိ ဝိပလ္လာသံ ပဇဟတိ, အဝိဇ္ဇောဃံ ဥတ္တရတိ, အဝိဇ္ဇာယောဂေန ဝိသံယုဇ္ဇတိ, အဝိဇ္ဇာသဝေန အနာသဝေါ ဟောတိ, သီလဗ္ဗတပရာမာသကာယဂန္ထံ ဘိန္ဒတိ, ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ န ဥပါဒိယတိ။

ဧဝံ မဟာနိသံသံ၊ ဝဓကာဒိဝသေန ဒဿနံ ယသ္မာ။
တသ္မာ ခန္ဓေ ဓီရော၊ ဝဓကာဒိဝသေန ပဿေယျာတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ခန္ဓနိဒ္ဒေသော နာမ

စုဒ္ဒသမော ပရိစ္ဆေဒော။

၁၅. အာယတနဓာတုနိဒ္ဒေသော

အာယတနဝိတ္ထာရကထာ

၅၁၀. အာယတနာနီတိ ဒွါဒသာယတနာနိ – စက္ခာယတနံ, ရူပာယတနံ, သောတာယတနံ, သဒ္ဒာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဂန္ဓာယတနံ, ဇိဝှာယတနံ, ရသာယတနံ, ကာယာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ, မနာယတနံ, ဓမ္မာယတနန္တိ။ တတ္ထ –

အတ္ထ လက္ခဏ တာဝတွ၊ ကမ သင်္ခေပ ဝိတ္ထာရာ။
တထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗတော စေဝ၊ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

တတ္ထ ဝိသေသတော တာဝ စက္ခတီတိ **စက္ခု**, ရူပံ အဿာဒေတိ ဝိဘာဝေတိ စာတိ အတ္ထော။ ရူပယတီတိ **ရူပံ**, ဝဏ္ဏဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ အတ္ထော။ သုဏာတီတိ **သောတံ**။ သပ္ပတီတိ **သဒ္ဒော**, ဥဒာဟရီယတီတိ အတ္ထော။ ဃာယတီတိ **ဃာနံ**။ ဂန္ဓယတီတိ **ဂန္ဓော**။ အတ္တနော ဝတ္ထုံ သူစယတီတိ အတ္ထော။ ဇီဝိတံ အဝှာယတီတိ **ဇိဝှာ**။ ရသန္တိ တံ သတ္တာတိ **ရသော**, အဿာဒေန္တီတိ အတ္ထော။ ကုစ္ဆိတာနံ သာသဝဓမ္မာနံ အာယောတိ **ကာယော။ အာယော**တိ ဥပ္ပတ္တိဒေသော။ ဖုသိယတီတိ **ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ**။ မုနာတီတိ **မနော**။ အတ္တနော လက္ခဏံ ဓာရေန္တီတိ **ဓမ္မာ**။

၅၁၁. အဝိသေသတော ပန အာယတနတော, အာယာနံ တနနတော, အာယတဿ စ နယနတော **အာယတန**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ စက္ခုရူပာဒီသု ဟိ တံတံဒွါရာရမ္မဏာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ သေန သေန အနုဘဝနာဒိနာ ကိစ္စေန အာယတန္တိ ဥဋ္ဌဟန္တိ ဃဋန္တိ, ဝါယမန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေ စ အာယဘူတေ ဓမ္မေ တနောန္တိ, ဝိတ္ထာရေန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ယဒိဒံ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ ပဝတ္တံ အတီဝ အာယတံ သံသာရဒုက္ခံ ယာဝ န နိဝတ္တတိ, တာဝ နယန္တေဝ, ပဝတ္တယန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိ သဗ္ဗေပိမေ ဓမ္မာ အာယတနတော, အာယာနံ တနနတော, အာယတဿ စ နယနတော အာယတနံ အာယတနန္တိ ဝုစ္စန္တိ။

၅၁၂. အပိစ နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာကရဋ္ဌေန သမောသရဏဋ္ဌာနဋ္ဌေန သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန ကာရဏဋ္ဌေန စ **အာယတနံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ လောကေ ''ဣဿရာယတနံ ဝါသုဒေဝါယတန''န္တိအာဒီသု နိဝါသဋ္ဌာနံ အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ''သုဝဏ္ဏာယတနံ ရဇတာယတန''န္တိအာဒီသု အာကရော။ သာသနေ ပန ''မနောရမေ အာယတနေ သေဝန္တိ နံ ဝိဟင်္ဂမာ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၃၈) သမောသရဏဋ္ဌာနံ။ ''ဒက္ခိဏာပထော ဂုန္နံ အာယတန''န္တိအာဒီသု သဉ္ဇာတိဒေသော။ ''တတြ တတြေဝ သက္ခိဘဗ္ဗတံ ပါပုဏာတိ သတိ သတိအာယတနေ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁၀၂) ကာရဏံ။

စက္ခုအာဒီသု စာပိ တေ တေ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ နိဝသန္တိ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ စက္ခာဒယော စ နေသံ နိဝါသဋ္ဌာနံ။ စက္ခာဒီသု စ တေ အာကိဏ္ဏာ တန္နိဿိတတ္တာ တဒါရမ္မဏတ္တာ စာတိ စက္ခာဒယော နေသံ အာကရော။ စက္ခာဒယော စ နေသံ သမောသရဏဋ္ဌာနံ, တတ္ထ တတ္ထ ဝတ္ထုဒွါရာရမ္မဏဝသေန သမောသရဏတော။ စက္ခာဒယော စ နေသံ သဉ္ဇာတိဒေသော, တန္နိဿယာရမ္မဏဘာဝေန တတ္ထေဝ ဥပ္ပတ္တိတော။ စက္ခာဒယော စ နေသံ ကာရဏံ, တေသံ အဘာဝေ အဘာဝတောတိ။ ဣတိ နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေန, အာကရဋ္ဌေန, သမောသရဏဋ္ဌာနဋ္ဌေန, သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန, ကာရဏဋ္ဌေနစာတိ ဣမေဟိပိ ကာရဏေဟိ ဧတေ ဓမ္မာ အာယတနံ အာယတနန္တိ ဝုစ္စန္တိ။

တသ္မာ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန စက္ခု စ တံ အာယတနဉ္စာတိ **စက္ခာယတနံ** ။ပေ.။ ဓမ္မာ စ တေ အာယတနဉ္စာတိ **ဓမ္မာယတန**န္တိ ဧဝံ တာဝေတ္ထ **အတ္ထတော** ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၁၃. **လက္ခဏာ**တိ စက္ခာဒီနံ လက္ခဏတောပေတ္ထ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။ တာနိ စ ပန တေသံ လက္ခဏာနိ ခ န္ဓနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

တာဝတွဝတောတိ တာဝဘာဝတော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – စက္ခာဒယောပိ ဟိ ဓမ္မာ ဧဝ, ဧဝံ သတိ ဓမ္မာယတနမိ စ္စေဝ အဝတွာ ကသ္မာ ဒွါဒသာယတနာနီတိ ဝုတ္တာနီတိ စေ။ ဆဝိညာဏကာယုပ္ပတ္တိဒွါရာရမ္မဏဝဝတ္ထာန တော ဣဓ ဆန္နံ ဝိညာဏကာယာနံ ဒွါရဘာဝေန အာရမ္မဏဘာဝေန စ ဝဝတ္ထာနတော အယမေတေသံ ဘေဒေါ ဟော တီတိ ဒွါဒသ ဝုတ္တာနိ, စက္ခုဝိညာဏဝီထိပရိယာပန္နဿ ဟိ ဝိညာဏကာယဿ စက္ခာယတနမေဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ, ရူ ပာယတနမေဝ စာရမ္မဏံ, တထာ ဣတရာနိ ဣတရေသံ။ ဆဋ္ဌဿ ပန ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသောဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ, အသာဓာရဏမေဝ စ ဓမ္မာယတနံ အာရမ္မဏန္တိ။ ဣတိ ဆန္နံ ဝိညာဏကာယာနံ ဥပ္ပတ္တိဒွါရာရမ္မ ဏဝဝတ္ထာနတော ဒွါဒသ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဓမေတ္ထ တာဝတွဝတော ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၁၄. **ကမတော**တိ ဣဓာပိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေသု ဥပ္ပတ္တိက္ကမာဒီသု ဒေသနာက္ကမောဝ ယုဇ္ဇတိ။ အဇ္ဈတ္တိကေ သု ဟိ အာယတနေသု သနိဒဿနသပ္ပဋိဃဝိသယတ္တာ စက္ခာယတနံ ပာကဋန္တိ ပဌမံ ဒေသိတံ, တတော အနိဒဿန သပ္ပဋိဃဝိသယာနိ သောတာယတနာဒီနိ။ အထ ဝါ ဒဿနာနုတ္တရိယသဝနာနုတ္တရိယဟေတုဘာဝေန ဗဟူပကာရတ္ တာ အဇ္ဈတ္တိကေသု စက္ခာယတနသောတာယတနာနိ ပဌမံ ဒေသိတာနိ, တတော ဃာနာယတနာဒီနိ တီဏိ, ပဉ္စန္နမ္ပိ ဂောစရဝိသယတ္တာ အန္တေ မနာယတနံ, စက္ခာယတနာဒီနံ ပန ဂောစရတ္တာ တဿ တဿ အနန္တရန္တရာနိ ဗာဟိ ရေသု ရူပာယတနာဒီနိ။ အပိစ ဝိညာဏုပ္ပတ္တိကာရဏဝဝတ္ထာနတောပိ အယမေတေသံ ကမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဥ္စ ဟေတံ ''စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ။ မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏ''န္တိ (မ. နိ. ၃.၄၂၁; သံ. နိ. ၂.၄၃)။ ဧဝံ ကမတောပေတ္ထ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၁၅. **သင်္ခေပဝိတ္ထာရာ** တိ သင်္ခေပတော ဟိ မနာယတနဿ စေဝ ဓမ္မာယတနေကဒေသဿ စ နာမေန တဒဝ သေသာနဉ္စ အာယတနာနံ ရူပေန သင်္ဂဟိတတ္တာ ဒွါဒသာပိ အာယတနာနိ နာမရူပမတ္တမေဝ ဟောန္တိ။ **ဝိတ္ထာရတော** ပန အဇ္ဈတ္တိကေသု တာဝ စက္ခာယတနံ ဇာတိဝသေန စက္ခုပသာဒမတ္တမေဝ, ပစ္စယဂတိနိကာယပုဂ္ဂလဘေဒတော ပန အနန္တပ္ပဘေဒံ။ တထာ သောတာယတနာဒီနိ စတ္တာရိ။ မနာယတနံ ကုသလာကုသလဝိပာကကိရိယဝိညာဏဘေဒေန ဧ ကူနနဝုတိပ္ပဘေဒံ ဧကဝီသုတ္တရသတပ္ပဘေဒဉ္စ။ ဝတ္ထုပဋိပဒါဒိဘေဒတော ပန အနန္တပ္ပဘေဒံ။ ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသာယ တနာနိ ဝိသဘာဂပစ္စယာဒိဘေဒတော အနန္တပ္ပဘေဒာနိ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ပထဝီဓာတုတေဇောဓာတုဝါယောဓာတုဝ သေန တိပ္ပဘေဒံ။ ပစ္စယာဒိဘေဒတော အနေကပ္ပဘေဒံ။ ဓမ္မာယတနံ ဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓသုခုမရူပနိဗ္ဗာနာနံ သဘာဝနာနတ္တဘေဒတော အနေကပ္ပဘေဒန္တိ။ ဧဝံ သင်္ခေပဝိတ္ထာရာ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၁၆. **ဒဋ္ဌဗ္ဗတော** တိ ဧတ္ထ ပန သဗ္ဗာနေဝ သင်္ခတာနိ အာယတနာနိ အနာဂမနတော အနိဂ္ဂမနတော စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ နိ။ န ဟိ တာနိ ပုဗ္ဗေ ဥဒယာ ကုတောစိ အာဂစ္ဆန္တိ, နပိ ဥဒ္ဓံ ဝယာ ကုဟိဉ္စိ ဂစ္ဆန္တိ, အထ ခော ပုဗ္ဗေ ဥဒယာ အပ္ပဋိ လဒ္ဓသဘာဝါနိ, ဥဒ္ဓံ ဝယာ ပရိဘိန္နသဘာဝါနိ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တဝေမဇ္ဈေ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ အဝသာနိ ပဝ တ္တန္တိ။ တသ္မာ အနာဂမနတော အနိဂ္ဂမနတော စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ တထာ နိရီဟကတော အဗျာပါရတော စ။ န ဟိ စက္ခုရူ ပာဒီနံ ဧဝံ ဟောတိ ''အဟော ဝတ အမှာကံ သာမဂ္ဂိယံ ဝိညာဏံ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇေယျာ''တိ, န စ တာနိ ဝိညာဏုပ္ပာဒနတ္ ထံ ဒွါရဘာဝေန ဝတ္ထုဘာဝေန အာရမ္မဏဘာဝေန ဝါ ဤဟန္တိ, န ဗျာပါရမာပဇ္ဇန္တိ, အထ ခော ဓမ္မတာဝေသာ, ယံ စက္ခုရူပာဒိသာမဂ္ဂိယံ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ သမ္ဘဝန္တီတိ။ တသ္မာ နိရီဟကတော အဗျာပါရတော စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ အပိစ အဇ္ဈတ္တိကာနိ သုညဂါမော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ, ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝဝိရဟိတတ္တာ။ ဗာဟိရာနိ ဂါမဃာတကစောရာ ဝိယ, အဇ္ဈတ္တိကာနံ အဘိဃာတကတ္တာ။ ဝုတ္တဉ္စေဟံ ''စက္ခု, ဘိက္ခဝေ, ဟညတိ မနာပါမနာပေဟိ ရူပေဟီ''တိ ဝိ တ္ထာရော။ အပိစ အဇ္ဈတ္တိကာနိ ဆ ပါဏကာ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ, ဗာဟိရာနိ တေသံ ဂောစရာ ဝိယာတိ။ ဧဝမေတ္ထ ဒဋ္ဌ ဗ္ဗတော ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

ဣဒံ တာဝ အာယတနာနံ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

ဓာတုဝိတ္ထာရကထာ

၅၁၇. တဒနန္တရာ ပန **ဓာတုယော**တိ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော – စက္ခုဓာတု, ရူပဓာတု, စက္ခုဝိညာဏဓာတု, သောတဓာတု, သဒ္ဒဓာတု, သောတဝိညာဏဓာတု, ဃာနဓာတု, ဂန္ဓဓာတု, ဃာနဝိညာဏဓာတု, ဇိဝှာဓာတု, ရသဓာတု, ဇိဝှာဝိညာဏဓာတု, ကာယဓာတု, ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု, ကာယဝိညာဏဓာတု, မနောဓာတု, ဓမ္မဓာတု, မနောဝိညာဏဓာတူတိ။ တတ္ထ –

> အတ္ထတော လက္ခဏာဒီဟိ၊ ကမ တာဝတွဝသင်္ခတော။
> ပစ္စယာ အထ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

တတ္ထ **အတ္ထတော** တိ စက္ခတီတိ စက္ခု။ ရူပယတီတိ ရူပံ။ စက္ခုဿ ဝိညာဏံ စက္ခုဝိညာဏန္တိ ဧဝမာဒိနာ တာဝ နယေန စက္ခာဒီနံ ဝိသေသတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။ အဝိသေသေန ပန ဝိဒဟတိ, ဓီယတေ, ဝိဓာနံ, ဝိဓီယတေ ဧတေန, ဧတ္ထ ဝါ ဓီယတီတိ ဓာတု။ လောကိယာ ဟိ ဓာတုယော ကာရဏဘာဝေန ဝဝတ္ထိတာ ဟုတွာ သုဝဏ္ဏရဇတာဒိဓာတုယော ဝိယ သုဝဏ္ဏရဇတာဒိံ, အနေကပ္ပကာရံ သံသာရဒုက္ခံ ဝိဒဟန္တိ။ ဘာရဟာရေဟိ စ ဘာရော ဝိယ, သတ္တေဟိ ဓီယန္တေ, ဓာရိယန္တီတိ အတ္ထော။ ဒုက္ခဝိဓာနမတ္တမေဝ စေသာ, အဝသဝတ္တနတော။ ဧတေဟိ စ ကရဏဘူတေဟိ သံသာရဒုက္ခံ သတ္တေဟိ အနုဝိဓီယတိ။ တထာဝိဟိတဉ္စ တံ ဧတေသွေဝ ဓီယတိ, ဌပိယတီတိ အတ္ထော။ ဣတိ စက္ခာဒီသု ဧကေကော ဓမ္မော ယထာသမ္ဘဝံ ဝိဒဟတိ, ဓီယတီတိအာဒိနာ အတ္ထဝသေန ဓာတူတိ ဝုစ္စတိ။

၅၁၈. အပိစ ယထာ တိတ္ထိယာနံ အတ္တာ နာမ သဘာဝတော နတ္ထိ, န ဧဝမေတာ, ဧတာ ပန အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ ဓာတုယော။ ယထာ လောကေ ဝိစိတ္တာ ဟရိတာလမနောသိလာဒယော သေလာဝယဝ ဓာတုယောတိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝမေတာပိ ဓာတုယော ဝိယ ဓာတုယော။ ဝိစိတ္တာ ဟေတေ ဉာဏဉ္ဉေယျာဝယဝတိ။ ယထာ ဝါ သရီရသင်္ခါတဿ သမုဒါယဿ အဝယဝဘူတေသု ရသသောဏိတာဒီသု အညမညဝိသဘာဂလက္ခဏပရိစ္ဆိန္နေသု ဓာတုသမညာ, ဧဝမေတေသုပိ ပဉ္စက္ခန္ဓသင်္ခါတဿ အတ္တဘာဝဿ အဝယဝေသု ဓာတုသမညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အညမညဝိသဘာဂလက္ခဏပရိစ္ဆိန္နာ ဟေတေ စက္ခာဒယောတိ။ အပိစ ဓာတူတိ နိဇ္ဇီဝမတ္တဿေတံ အဓိဝစနံ။ တထာ ဟိ ဘဂဝါ “ဆ ဓာတုရော အယံ ဘိက္ခု ပုရိသော”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၄၃) ဇီဝသညာသမူဟနနတ္ထံ ဓာတုဒေသနံ အကာသီတိ။

တသ္မာ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန စက္ခု စ တံ ဓာတု စ စက္ခုဓာတု။ပေ.။ မနောဝိညာဏဉ္စ တံ ဓာတု စ မနောဝိညာဏဓာတူတိ။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၁၉. လက္ခဏာဒိတောတိ စက္ခာဒီနံ လက္ခဏာဒိတောပေတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။ တာနိ စ ပန နေသံ လက္ခဏာဒီနိ ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ကမတောတိ ဣဓာပိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေသု ဥပ္ပတ္တိက္ကမာဒီသု ဒေသနာက္ကမောဝ ယုဇ္ဇတိ။ သော စ ပနာယံ ဟေတုဖလာနုပုဗ္ဗဝဝတ္ထာနဝသေန ဝုတ္တော။ စက္ခုဓာတု ရူပဓာတူတိ ဣဒဉှိ ဒွယံ ဟေတု, စက္ခုဝိညာဏဓာတူတိ ဖလံ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

၅၂၀. တာဝတွဝတောတိ တာဝဘာဝတော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – တေသု တေသု ဟိ သုတ္တာဘိဓမ္မပ္ပဒေသေသု “အာဘာဓာတု, သုဘဓာတု, အာကာသာနဉ္စာယတနဓာတု, ဝိညာဏဉ္စာယတနဓာတု, အာကိဉ္စညာယတနဓာတု, နေဝသညာနာသညာယတနဓာတု, သညာဝေဒယိတနိရောဓဓာတု” (သံ. နိ. ၂.၉၅), “ကာမဓာတု , ဗျာပါဒဓာတု, ဝိဟိံသာဓာတု, နေက္ခမ္မဓာတု, အဗျာပါဒဓာတု, အဝိဟိံသာဓာတု” (ဝိဘ. ၁၈၂; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; မ. နိ. ၃.၁၂၅), “သုခဓာတု, ဒုက္ခဓာတု, သောမနဿဓာတု, ဒောမနဿဓာတု, ဥပေက္ခာဓာတု, အဝိဇ္ဇာဓာတု” (ဝိဘ. ၁၈၀; မ. နိ. ၃.၁၂၅), “အာရမ္ဘဓာတု, နိက္ကမဓာတု, ပရက္ကမဓာတု” (သံ. နိ. ၅.၁၈၃), “ဟီနဓာတု, မဇ္ဈိမဓာတု, ပဏီတဓာတု” (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅), “ပထဝီဓာတု, အာပောဓာတု, တေဇောဓာတု, ဝါယောဓာတု (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၁), အာကာသဓာတု, ဝိညာဏဓာတု” (မ. နိ. ၃.၁၂၅; ဝိဘ. ၁၇၂), “သင်္ခတဓာတု, အသင်္ခတဓာတု” (မ. နိ. ၃.၁၂၅), “အနေကဓာတု နာနာဓာတု လောကော”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၆၆; မ. နိ. ၁.၁၄၈) ဧဝမာဒယော အညာပိ ဓာတုယော ဒိဿန္တိ။ ဧဝံ သတိ သဗ္ဗာသံ ဝသေန ပရိစ္ဆေဒံ အကတွာ ကသ္မာ အဋ္ဌာရသာတိ အယမေဝ ပရိစ္ဆေဒော ကတောတိ စေ။ သဘာဝတော ဝိဇ္ဇမာနာနံ သဗ္ဗဓာတူနံ တဒန္တောဂဓတ္တာ။

ရူပဓာတုယေဝ ဟိ အာဘာဓာတု, သုဘဓာတု ပန ရူပာဒိပဋိဗဒ္ဓါ။ ကသ္မာ, သုဘနိမိတ္တတ္တာ။ သုဘနိမိတ္တဉှိ သုဘဓာတု။ တဉ္စ ရူပာဒိဝိနိမုတ္တံ န ဝိဇ္ဇတိ။ ကုသလဝိပာကာရမ္မဏာ ဝါ ရူပာဒယော ဧဝ သုဘဓာတူတိ ရူပာဒိမတ္တမေဝေသာ။ အာကာသာနဉ္စာယတနဓာတုအာဒီသု စိတ္တံ မနောဝိညာဏဓာတုယေဝ, သေသာ ဓမ္မဓာတု။ သညာဝေဒယိတနိရောဓဓာတု ပန သဘာဝတော နတ္ထိ။ ဓာတုဒွယနိရောဓမတ္တမေဝ ဟိ သာ။

ကာမဓာတု ဓမ္မဓာတုမတ္တံ ဝါ ဟောတိ။ ယထာဟ – ''တတ္ထ ကတမာ ကာမဓာတု? ကာမပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော''တိ (ဝိဘ. ၁၈၂)။ အဋ္ဌာရသာပိ ဝါ ဓာတုယော။ ယထာဟ – ''ဟေဋ္ဌတော အဝီစိနိရယံ ပရိယန္တံ ကရိတွာ ဥပရိတော ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ ဒေဝေ အန္တောကရိတွာ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ ခန္ဓဓာတုအာယတနာ ရူပါ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရာ ဝိညာဏံ, အယံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတူ''တိ (ဝိဘ. ၁၈၂)။

နေက္ခမ္မဓာတု ဓမ္မဓာတု ဧဝ, ''သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မဓာတူ''တိ (ဝိဘ. ၁၈၂) ဝစနတော မနောဝိညာဏဓာတုပိ ဟောတိယေဝ။ ဗျာပာဒဝိဟိံသာ-အဗျာပာဒ-အဝိဟိံသာသုခ-ဒုက္ခ-သောမနဿ-ဒောမနဿုပေက္ခာ-အဝိဇ္ဇာအာရမ္ဘ-နိက္ကမ-ပရက္ကမဓာတုယော ဓမ္မဓာတုယေဝ။

ဟီနမဇ္ဈိမပဏီတဓာတုယော အဋ္ဌာရသ ဓာတုမတ္တမေဝ။ ဟီနာ ဟိ စက္ခာဒယော ဟီနာ ဓာတု, မဇ္ဈိမပဏီတာ မဇ္ဈိမာ စေဝ ပဏီတာ စ။ နိပ္ပရိယာယေန ပန အကုသလာ ဓမ္မဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုယော ဟီနဓာတု, လောကိယာ ကုသလာဗျာကတာ ဥဘောပိ စက္ခုဓာတုအာဒယော စ မဇ္ဈိမဓာတု, လောကုတ္တရာ ပန ဓမ္မဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုယော ပဏီတဓာတု။

ပထဝီတေဇောဝါယောဓာတုယော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတုယေဝ, အာပောဓာတု အာကာသဓာတု စ ဓမ္မဓာတုယေဝ။ ဝိညာဏဓာတု စက္ခုဝိညာဏာဒိသတ္တဝိညာဏဓာတုသင်္ခေပောယေဝ။

သတ္တရသ ဓာတုယော ဓမ္မဓာတုဧကဒေသော စ သင်္ခတဓာတု, အသင်္ခတာ ပန ဓာတု ဓမ္မဓာတုဧကဒေသောဝ။ အနေကဓာတုနာနာဓာတုလောကော ပန အဋ္ဌာရသ ဓာတုပ္ပဘေဒမတ္တမေဝါတိ။ ဣတိ သဘာဝတော ဝိဇ္ဇမာနာနံ သဗ္ဗဓာတူနံ တဒန္တောဂဓတ္တာ အဋ္ဌာရသေဝ ဝုတ္တာတိ။

၅၂၁. အပိစ ဝိဇာနနသဘာဝေ ဝိညာဏေ ဇီဝသညီနံ သညာသမူဟနနတ္ထမ္ပိ အဋ္ဌာရသေဝ ဝုတ္တာ။ သန္တိ ဟိ သတ္တာ ဝိဇာနနသဘာဝေ ဝိညာဏေ ဇီဝသညိနော, တေသံ စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယမနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုဘေဒေန တဿ အနေကတံ စက္ခုရူပါဒိပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ အနိစ္စတဉ္စ ပကာသေတွာ ဒီဃရတ္တာနုသယိတံ ဇီဝသညံ သမူဟနိတုကာမေန ဘဂဝတာ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော ပကာသိတာ။ ကိဉ္စ ဘိယျော တထာ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန စ။ ယေ စ ဣမာယ အနတိသင်္ခေပဝိတ္ထာရာယ ဒေသနာယ ဝေနေယျသတ္တာ, တဒဇ္ဈာသယဝသေန စ အဋ္ဌာရသေဝ ပကာသိတာ။

သင်္ခေပဝိတ္ထာရနယေန တထာ တထာ ဟိ၊
ဓမ္မံ ပကာသယတိ ဧသ ယထာ ယထာဿ။
သဒ္ဓမ္မတေဇဝိဟတံ ဝိလယံ ခဏေန၊
ဝေနေယျသတ္တဟဒယေသု တမော ပယာတီတိ။

ဧဝမေတ္ထ တာဝတွဝတော ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၂၂. **သင်္ခတော** တိ စက္ခုဓာတု တာဝ ဇာတိတော ဧကော ဓမ္မောတွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ စက္ခုပသာဒဝသေန, တထာ သောတဃာနဇိဝှာကာယရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဓာတုယော သောတပ္ပသာဒါဒိဝသေန, ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု ပန ပထဝီတေဇောဝါယောဝသေန တယော ဓမ္မာတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။ စက္ခုဝိညာဏဓာတု ကုသလာကုသလဝိပါကဝသေန ဒွေ ဓမ္မာတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ, တထာ သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏဓာတုယော။ မနောဓာတု ပန ပဉ္စဒွာရာဝဇ္ဇနကုသလာကုသလဝိပါကသမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန တယော ဓမ္မာတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မဓာတု တိဏ္ဏံ အရူပက္ခန္ဓာနံ သောဠသန္နံ သုခုမရူပါနံ အသင်္ခ

တာယ စ ဓာတုယာ ဝသေန ဝီသတိ ဓမ္မာတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။ မနောဝိညာဏဓာတု သေသကုသလာကုသလာဗျာကတဝိညာဏဝသေန ဆသတ္တတိ ဓမ္မာတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝမေတ္ထ သင်္ခတောပိ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၂၃. ပစ္စယာတိ ဧတ္ထ စ စက္ခုဓာတု တာဝ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ ဝိပ္ပယုတ္တပုရေဇာတအတ္ထိအဝိဂတနိဿယိန္ဒြိယပစ္စယာနံ ဝသေန ဆဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ, ရူပဓာတု ပုရေဇာတအတ္ထိအဝိဂတာရမ္မဏပစ္စယာနံ ဝသေန စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဧဝံ သောတဝိညာဏဓာတုအာဒီနံ သောတဓာတုသဒ္ဒဓာတုအာဒယော။ ပဉ္စန္နံ ပန နေသံ အာဝဇ္ဇနမနောဓာတု အနန္တရသမနန္တရနတ္ထိဝိဂတာနန္တရူပနိဿယဝသေန ပဉ္စဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ, တာ စ ပဉ္စပိ သမ္ပဋိစ္ဆနမနောဓာတုယာ။ တထာ သမ္ပဋိစ္ဆနမနောဓာတု သန္တီရဏမနောဝိညာဏဓာတုယာ, သာ စ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနမနောဝိညာဏဓာတုယာ, ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနမနောဝိညာဏဓာတု စ ဇဝနမနောဝိညာဏဓာတုယာ။ ဇဝနမနောဝိညာဏဓာတု ပန အနန္တရာယ ဇဝနမနောဝိညာဏဓာတုယာ တေဟိ စေဝ ပဉ္စဟိ အာသေဝနပစ္စယေန စာတိ ဆဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဧသ တာဝ ပဉ္စဒွါရေ နယော။

မနောဒွါရေ ပန ဘဝင်္ဂမနောဝိညာဏဓာတု အာဝဇ္ဇနမနောဝိညာဏဓာတုယာ။ အာဝဇ္ဇနမနောဝိညာဏဓာတု စ ဇဝနမနောဝိညာဏဓာတုယာ ပုရိမေဟိ ပဉ္စဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဓမ္မဓာတု ပန သတ္တန္နမ္ပိ ဝိညာဏဓာတူနံ သဟဇာတအညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတာဒီဟိ ဗဟုဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ စက္ခုဓာတုအာဒယော ပန ဧကစ္စာ စ ဓမ္မဓာတု ဧကစ္စာယ မနောဝိညာဏဓာတုယာ အာရမ္မဏပစ္စယာဒီဟိပိ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ စက္ခုဝိညာဏဓာတုအာဒီနဉ္စ န ကေဝလံ စက္ခုရူပာဒယော ပစ္စယာ ဟောန္တိ, အထ ခော အာလောကာဒယောပိ။ တေနာဟု ပုဗ္ဗာစရိယာ –

> “စက္ခုရူပာလောကမနသိကာရေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ။ သောတသဒ္ဒဝိဝရမနသိကာရေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သောတဝိညာဏံ။ ဃာနဂန္ဓဝါယုမနသိကာရေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဃာနဝိညာဏံ။ ဇိဝှာရသအာပမနသိကာရေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဇိဝှာဝိညာဏံ။ ကာယဖောဋ္ဌဗ္ဗပထဝီမနသိကာရေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကာယဝိညာဏံ။ ဘဝင်္ဂမနဓမ္မမနသိကာရေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏ”န္တိ။

အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ဝိတ္ထာရတော ပန ပစ္စယပ္ပဘေဒေါ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနိဒ္ဒေသေ အာဝိဘဝိဿတီတိ ဧဝမေတ္ထ ပစ္စယတောပိ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၂၄. ဒဋ္ဌဗ္ဗတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗတောပေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ သဗ္ဗာ ဧဝ ဟိ သင်္ခတဓာတုယော ပုဗ္ဗန္တာပရန္တဝိဝိတ္တတော ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝသုညတော ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတော စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဝိသေသတော ပနေတ္ထ ဘေရိတလံ ဝိယ စက္ခုဓာတု ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, ဒဏ္ဍော ဝိယ ရူပဓာတု, သဒ္ဒေါ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏဓာတု။ တထာ အာဒါသတလံ ဝိယ စက္ခုဓာတု, မုခံ ဝိယ ရူပဓာတု, မုခနိမိတ္တံ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏဓာတု။ အထ ဝါ ဥစ္ဆုတိလာ ဝိယ စက္ခုဓာတု, ယန္တစက္ကယဋ္ဌိ ဝိယ ရူပဓာတု, ဥစ္ဆုရသတေလာနိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏဓာတု။ တထာ အဓရာရဏီ ဝိယ စက္ခုဓာတု, ဥတ္တရာရဏီ ဝိယ ရူပဓာတု, အဂ္ဂိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏဓာတု။ ဧသ နယော သောတဓာတုအာဒီသု။

မနောဓာတု ပန ယထာသမ္ဘဝတော စက္ခုဝိညာဏဓာတုအာဒီနံ ပုရေစရာနုစရာ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဓမ္မဓာတုယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော သလ္လမိဝ သူလမိဝ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သညာသင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝေဒနာသလ္လသူလယောဂါ အာတုရာ ဝိယ, ပုထုဇ္ဇနာနံ ဝါ သညာ အာသာဒုက္ခဇနနတော ရိတ္တမုဋ္ဌိ ဝိယ။ အယထာဘုစ္စနိမိတ္တဂ္ဂါဟကတော ဝနမိဂေါ ဝိယ။ သင်္ခါရာ ပဋိသန္ဓိယံ ပက္ခိပနတော အင်္ဂါရကာသုယံ ခိပနကပုရိသာ ဝိယ။ ဇာတိ ဒုက္ခာနုဗန္ဓတော ရာဇပုရိသာနုဗန္ဓစောရာ ဝိယ။ သဗ္ဗာနတ္ထာဝဟဿ ခန္ဓသန္တာနဿ ဟေတုတော ဝိသရုက္ခဗီဇာနိ ဝိယ။ ရူပံ နာနာဝိဓုပဒ္ဒဝနိမိတ္တတော ခုရစက္ကံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အသင်္ခတာ ပန ဓာတု အမတတော သန္တတော ခေမတော စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ကသ္မာ? သဗ္ဗာနတ္ထာဝဟဿ ပဋိပက္ခဘူတတ္တာ။

မနောဝိညာဏဓာတု အာရမ္မဏေသု ဝဝတ္ထာနာဘာဝတော အရညမက္ကဋော ဝိယ, ဒုဒ္ဒမနတော အဿခဠုင်္ကော ဝိယ, ယတ္ထကာမနိပါတိတော ဝေဟာသက္ခိတ္တဒဏ္ဍော ဝိယ, လောဘဒေါသာဒိနာနပ္ပကာရကိလေသဝေသ

ယောဂတော ရဇ္ဇုနဒ္ဓော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

အာယတနဓာတုနိဒ္ဒေသော နာမ

ပန္နရသမော ပရိစ္ဆေဒော။

၁၆. ဣန္ဒြိယသစ္စနိဒ္ဒေသော

ဣန္ဒြိယဝိတ္ထာရကထာ

၅၂၅. ဓာတူနံ အနန္တရံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ ပန **ဣန္ဒြိယာနီ** တိ ဗာဝီသတိန္ဒြိယာနိ – စက္ခုန္ဒြိယံ သောတိန္ဒြိယံ ဃာနိန္ဒြိယံ ဇိဝှိန္ဒြိယံ ကာယိန္ဒြိယံ မနိန္ဒြိယံ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ သုခိန္ဒြိယံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဒောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဝီရိယိန္ဒြိယံ သတိန္ဒြိယံ သမာဓိန္ဒြိယံ ပညိန္ဒြိယံ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ အညိန္ဒြိယံ အညာတာဝိန္ဒြိယန္တိ။ တတ္ထ –

အတ္ထတော လက္ခဏာဒီဟိ၊ ကမတော စ ဝိဇာနိယာ။
ဘေဒာဘေဒာ တထာ ကိစ္စာ၊ ဘူမိတော စ ဝိနိစ္ဆယံ။

တတ္ထ စက္ခာဒီနံ တာဝ စက္ခတီတိ စက္ခုတိအာဒိနာ နယေန အတ္ထော ပကာသိတော။ ပစ္ဆိမေသု ပန တီသု ပဌမံ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနညာတံ အမတံ ပဒံ စတုသစ္စဓမ္မံ ဝါ ဇာနိဿာမီတိ ဧဝံ ပဋိပန္နဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဣန္ဒြိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယန္တိ ဝုတ္တံ။ ဒုတိယံ အာဇာနနတော ဣန္ဒြိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ အညိန္ဒြိယံ။ တတိယံ အညာတာဝိနော စတူသု သစ္စေသု နိဋ္ဌိတညာဏကိစ္စဿ ခီဏာသဝဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဣန္ဒြိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ အညာတာဝိန္ဒြိယံ။

ကော ပန နေသံ **ဣန္ဒြိယဋ္ဌော** နာမာတိ? ဣန္ဒလိင်္ဂဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော။ ဣန္ဒဒေသိတဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော။ ဣန္ဒဒိဋ္ဌဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော။ ဣန္ဒသိဋ္ဌဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော။ ဣန္ဒဇုဋ္ဌဋ္ဌော ဣန္ဒြိယဋ္ဌော။ သော သဗ္ဗောပိ ဣဓ ယထာယောဂံ ယုဇ္ဇတိ။ ဘဂဝါ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပရမိဿရိယဘာဝတော ဣန္ဒော။ ကုသလာကုသလဉ္စ ကမ္မံ, ကမ္မေသု ကဿစိ ဣဿရိယာဘာဝတော။ တေနေဝေတ္ထ ကမ္မသဉ္ဇနိတာနိ တာဝ ဣန္ဒြိယာနိ ကုသလာကုသလကမ္မံ ဥလ္လိင်္ဂေန္တိ။ တေန စ သိဋ္ဌာနီတိ ဣန္ဒလိင်္ဂဋ္ဌေန ဣန္ဒသိဋ္ဌဋ္ဌေန စ ဣန္ဒြိယာနိ။ သဗ္ဗာနေဝ ပနေတာနိ ဘဂဝတာ ယထာဘူတတော ပကာသိတာနိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါနိ စာတိ ဣန္ဒဒေသိတဋ္ဌေန ဣန္ဒဒိဋ္ဌဋ္ဌေန စ ဣန္ဒြိယာနိ။ တေနေဝ ဘဂဝတာ မုနိန္ဒေန ကာနိစိ ဂေါစရာသေဝနာယ ကာနိစိ ဘာဝနာသေဝနာယ သေဝိတာနီတိ ဣန္ဒဇုဋ္ဌဋ္ဌေနာပိ ဣန္ဒြိယာနိ။

အပိစ အာဓိပစ္စသင်္ခါတေန ဣဿရိယဋ္ဌေနာပိ ဧတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ စက္ခုဝိညာဏာဒိပ္ပဝတ္တိယဉှိ စက္ခာဒီနံ သိဒ္ဓံ အာဓိပစ္စံ, တသ္မိံ တိက္ခေ တိက္ခတ္တာ မန္ဒေ စ မန္ဒတ္တာတိ။ အယံ တာဝေတ္ထ အတ္ထတော ဝိနိစ္ဆယော။

လက္ခဏာဒီဟီတိ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနေဟိပိ စက္ခာဒီနံ ဝိနိစ္ဆယံ ဝိဇာနိယာတိ အတ္ထော။ တာနိ စ နေသံ လက္ခဏာဒီနိ ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တာနေဝ။ ပညိန္ဒြိယာဒီနိ ဟိ စတ္တာရိ အတ္ထတော အမောဟောယေဝ။ သေသာနိ တတ္ထ သရူပေနေဝ အာဂတာနိ။

၅၂၆. ကမတောတိ အယမ္ပိ ဒေသနာက္ကမောဝ။ တတ္ထ အဇ္ဈတ္တဓမ္မေ ပရိညာယ အရိယဘူမိပဋိလာဘော ဟောတီတိ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာနိ စက္ခုန္ဒြိယာဒီနိ ပဌမံ ဒေသိတာနိ။ သော ပန အတ္တဘာဝေါ ယံ ဓမ္မံ ဥပါဒါယ ဣတ္ထီတိ ဝါ ပုရိသောတိ ဝါ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ, အယံ သောတိ နိဒဿနတ္ထံ တတော ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယဉ္စ။ သော ဒုဝိဓောပိ ဇီဝိတိန္ဒြိယပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တီတိ ဉာပနတ္ထံ တတော ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ ယာဝ တဿ ပဝတ္တိ, တာဝ ဧတေသံ ဝေဒယိတာနံ အနိဝတ္တိ။ ယဉ္စ ကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခန္တိ ဉာပနတ္ထံ တတော သုခိန္ဒြိယာဒီနိ။ တံနိရောဓတ္ထံ ပန ဧတေ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ပဋိပတ္တိဒဿနတ္ထံ တတော သဒ္ဓါဒီနိ။ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ ဧသ ဓမ္မော ပဌမံ အတ္တနိ ပာတုဘဝတီတိ ပဋိပတ္တိယာ အမောဃဘာဝဒဿနတ္ထံ တတော အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ။ တဿေဝ ဖလတ္တာ တတော အနန္တရံ ဘာဝေတဗ္ဗတော စ တတော အညိန္ဒြိယံ။ တတော ပရံ ဘာဝနာယ ဣမဿ အဓိဂမော, အဓိဂတေ စ ပန ဣမသ္မိံ နတ္ထိ ကိဉ္စိ ဥတ္တရိ ကရဏီယန္တိ ဉာပနတ္ထံ အန္တေ ပရမဿာသဘူတံ အညာတာဝိန္ဒြိယံ ဒေသိတန္တိ အယမေတ္ထ ကမော။

ဘေအဘေအတိ ဇီဝိတိန္ဒြိယသ္သေဝ စေတ္ထ ဘေအော။ တဥ္ဟိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ သေသာနံ အဘေအောတိ ဧဝမေတ္ထ ဘေအာဘေဒတော ဝိနိစ္ဆယံ ဝိဇာနိယာ။

၅၂၇. **ကိစ္စာ** တိ ကိံ ကုန္နိုယာနံ ကိစ္စန္တိ စေ။ စက္ခုန္ဒြိယဿ တာဝ "စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံ သမ္ပယုတ္တကာနဥ္စ ဓမ္မာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ ဝစနတော ယံ တံ ဣန္ဒြိယပစ္စယဘာဝေန သာဓေတဗ္ဗံ အတ္တနော တိက္ခမန္ဒာဒိဘာဝေန စက္ခုဝိညာဏာဒိဓမ္မာနံ တိက္ခမန္ဒာဒိသင်္ခါတံ အတ္တာကာရာနုဝတ္တာပနံ, ဣဒံ ကိစ္စံ။ ဧဝံ သောတဃာနဇိဝှာကာယာနံ။ မနိန္ဒြိယဿ ပန သဟဇာတဓမ္မာနံ အတ္တနော ဝသဝတ္တာပနံ။ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ သဟဇာတဓမ္မာနုပာလနံ။ ဣတ္ထိန္ဒြိယပုရိသိန္ဒြိယာနံ ဣတ္ထိပုရိသလိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပာကာရာနုဝိဓာနံ။ သုခဒုက္ခသောမနဿဒောမနဿိန္ဒြိယာနံ သဟဇာတဓမ္မေ အဘိဘဝိတွာ ယထာသကံ ဩဠာရိကာကာရာနုပာပနံ။ ဥပေက္ခိန္ဒြိယဿ သန္တပဏီတမဇ္ဈတ္တာကာရာနုပာပနံ။ သဒ္ဓါဒီနံ ပဋိပက္ခာဘိဘဝနံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနဥ္စ ပသန္နာကာရာဒိဘာဝသမ္ပာပနံ။ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယဿ သံယောဇနတ္တယပ္ပဟာနဉ္စေဝ သမ္ပယုတ္တာနဥ္စ တပ္ပဟာနာဘိမုခဘာဝကရဏံ။ အညိန္ဒြိယဿ ကာမရာဂဗျာပာဒာဒိတနုကရဏပ္ပဟာနဉ္စေဝ သဟဇာတာနဥ္စ အတ္တနော ဝသာနုဝတ္တာပနံ။ အညာတာဝိန္ဒြိယဿ သဗ္ဗကိစ္စေသု ဥဿုက္ကပ္ပဟာနဉ္စေဝ အမတာဘိမုခဘာဝ ပစ္စယတာ စ သမ္ပယုတ္တာနန္တိ ဧဝမေတ္ထ ကိစ္စတော ဝိနိစ္ဆယံ ဝိဇာနိယာ။

၅၂၈. **ဘူမိတော**တိ စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယဣတ္ထိပုရိသသုခဒုက္ခဒောမနဿိန္ဒြိယာနိ စေတ္ထ ကာမာဝစရာနေဝ။ မနိန္ဒြိယဇီဝိတိန္ဒြိယဥပေက္ခိန္ဒြိယာနိ သဒ္ဓါဝီရိယသတိသမာဓိပညိန္ဒြိယာနိ စ စတုဘူမိပရိယာပန္နာနိ။ သောမနဿိန္ဒြိယံ ကာမာဝစရရူပာဝစရလောကုတ္တရဝသေန ဘူမိတ္တယပရိယာပန္နံ။ အဝသာနေ တီဏိ လောကုတ္တရာနေဝါတိ ဧဝမေတ္ထ ဘူမိတောပိ ဝိနိစ္ဆယံ ဝိဇာနေယျ။ ဧဝံ ဟိ ဝိဇာနန္တော –

သံဝေဂဗဟုလော ဘိက္ခု၊ ဌိတော ဣန္ဒြိယသံဝရေ။
ဣန္ဒြိယာနိ ပရိညာယ၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီတိ။

ဣဒံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။

သစ္စဝိတ္ထာရကထာ

၅၂၉. တဒနန္တရာနိ ပန **သစ္စာနီ**တိ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ – ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စန္တိ။ တတ္ထ –

ဝိဘာဂတော နိဗ္ဗစန၊ လက္ခဏာဒိပ္ပဘေဒတော။
အတ္ထတ္ထုဒ္ဓါရတော စေဝ၊ အနူနာဓိကတော တထာ။

ကမတော ဇာတိအာဒီနံ၊ နိစ္ဆယာ ဉာဏကိစ္စတော။
အန္တောဂဓာနံ ပဘေဒါ၊ ဥပမာတော စတုက္ကတော။

သုညတေကဝိဓာဒီဟိ၊ သဘာဂဝိသဘာဂတော။
ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝိညုနာ သာသနက္ကမေ။

တတ္ထ **ဝိဘာဂတော**တိ ဒုက္ခာဒီနံ ဟိ စတ္တာရော စတ္တာရော အတ္ထာ ဝိဘတ္တာ တထာ အဝိတထာ အနညထာ, ယေ ဒုက္ခာဒီနိ အဘိသမေန္တေဟိ အဘိသမေတဗ္ဗာ။ ယထာဟ – "ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော သန္တာပဋ္ဌော ဝိပရိဏာမဋ္ဌော, ဣမေ စတ္တာရော ဒုက္ခဿ ဒုက္ခဋ္ဌာ တထာ အဝိတထာ အနညထာ။ သမုဒယဿ အာယူဟနဋ္ဌော နိဒါနဋ္ဌော သံယောဂဋ္ဌော ပလိဗောဓဋ္ဌော။ နိရောဓဿ နိဿရဏဋ္ဌော ဝိဝေကဋ္ဌော အသင်္ခတဋ္ဌော အမတဋ္ဌော။ မဂ္ဂဿ နိယျာနဋ္ဌော ဟေတုဋ္ဌော ဒဿနဋ္ဌော အဓိပတေယျဋ္ဌော။ ဣမေ စတ္တာရော မဂ္ဂဿ မဂ္ဂဋ္ဌာ တထာ အဝိတထာ အနညထာ"တိ (ပဋိ. မ. ၂.၈)။ တထာ "ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော သန္တာပဋ္ဌော ဝိပရိဏာမဋ္ဌော

ဌော အဘိသမယဋ္ဌော”တိ (ပဋိ. မ. ၂.၁၁) ဝေမာဒိ။ ဣတိ ဇဝံ ဝိဘတ္တာနံ စတုန္နံ စတုန္နံ အတ္ထာနံ ဝသေန ဒုက္ခာဒီနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ။ အယံ တာဝေတ္ထ ဝိဘာဂတော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၃၀. နိဗ္ဗစနလက္ခဏာဒိပ္ပဘေဒတောတိ ဧတ္ထ ပန **နိဗ္ဗစနတော** တာဝ ဣဓ **ဒု**-ဣတိ အယံ သဒ္ဒော ကုစ္ဆိတေ ဒိဿတိ။ ကုစ္ဆိတံ ဟိ ပုတ္တံ ဒုပ္ပုတ္တောတိ ဝဒန္တိ။ **ခံ**-သဒ္ဒော ပန တုစ္ဆေ။ တုစ္ဆံ ဟိ အာကာသံ “ခ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒဉ္စ ပဌမသစ္စံ ကုစ္ဆိတံ အနေကဥပဒ္ဒဝါဓိဋ္ဌာနတော။ တုစ္ဆံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝဝိရဟိတတော။ တသ္မာ ကုစ္ဆိတတ္တာ တုစ္ဆတ္တာ စ **ဒုက္ခ**န္တိ ဝုစ္စတိ။

သံ-ဣတိ စ အယံ သဒ္ဒော “သမာဂမော သမေတ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၉၆; ဝိဘ. ၁၉၉) သံယောဂံ ဒီပေတိ။ **ဥ**-ဣတိ အယံ “ဥပ္ပန္နံ ဥဒိတ”န္တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁; မဟာဝ. ၈၄) ဥပ္ပတ္တိံ။ **အယ**-သဒ္ဒော ကာရဏံ ဒီပေတိ။ ဣဒဉ္စာပိ ဒုတိယသစ္စံ အဝသေသပစ္စယသမာယောဂေ သတိ ဒုက္ခဿုပ္ပတ္တိကာရဏံ။ ဣတိ ဒုက္ခဿ သံယောဂေ ဥပ္ပတ္တိကာရဏတ္တာ **ဒုက္ခသမုဒယ**န္တိ ဝုစ္စတိ။

တတိယသစ္စံ ပန ယသ္မာ **နိ**-သဒ္ဒော အဘာဝံ, **ရောဓ**-သဒ္ဒော စ စာရကံ ဒီပေတိ။ တသ္မာ အဘာဝေါ ဧတ္ထ သံသာရစာရကသင်္ခါတဿ ဒုက္ခရောဓဿ သဗ္ဗဂတိသုညတ္တာ, သမဓိဂတေ ဝါ တသ္မိံ သံသာရစာရကသင်္ခါတဿ ဒုက္ခရောဓဿ အဘာဝေါ ဟောတိ, တပ္ပဋိပက္ခတ္တာတိပိ **ဒုက္ခနိရောဓ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒုက္ခဿ ဝါ အနုပ္ပာဒနိရောဓပစ္စယတ္တာ ဒုက္ခနိရောဓန္တိ။

စတုတ္ထသစ္စံ ပန ယသ္မာ ဧတံ ဒုက္ခနိရောဓံ ဂစ္ဆတိ အာရမ္မဏဝသေန တဒဘိမုခဘူတတ္တာ, ပဋိပဒါ စ ဟောတိ ဒုက္ခနိရောဓပ္ပတ္တိယာ။ တသ္မာ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတိ ဝုစ္စတိ။

၅၃၁. ယသ္မာ ပနေတာနိ ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ **အရိယသစ္စာနီ**တိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ “စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသစ္စာနိ။ ကတမာနိ။ပေ.။ ဣမာနိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။ အရိယာ ဣမာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တီ”တိ။ အပိစ အရိယဿ သစ္စာနီတိပိ အရိယသစ္စာနိ။ ယထာဟ “သဒေဝကေ, ဘိက္ခဝေ, လောကေ။ပေ.။ မနုဿာယ တထာဂတော အရိယော, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၈)။ အထ ဝါ ဧတေသံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ အရိယဘာဝသိဒ္ဓိတောပိ အရိယသစ္စာနိ။ ယထာဟ – “ဣမေသံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ယထာဘူတံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အရိယောတိ ဝုစ္စတီ”တိ။ အပိစ ခေါ ပန အရိယာနိ သစ္စာနီတိပိ အရိယသစ္စာနိ။ အရိယာနီတိ တထာနိ အဝိတထာနိ အဝိသံဝါဒကာနီတိ အတ္ထော။ ယထာဟ – “ဣမာနိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၇) ဝေမေတ္ထ နိဗ္ဗစနတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၃၂. ကထံ **လက္ခဏာဒိပ္ပဘေဒတော** ? ဧတ္ထ ဟိ ဗာဓနလက္ခဏံ **ဒုက္ခသစ္စံ,** သန္တာပနရသံ, ပဝတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ပဘဝလက္ခဏံ **သမုဒယသစ္စံ,** အနုပစ္ဆေဒကရဏရသံ, ပလိဗောဓပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ သန္တိလက္ခဏံ **နိရောဓသစ္စံ,** အစ္စုတိရသံ, အနိမိတ္တပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ နိယျာနလက္ခဏံ **မဂ္ဂသစ္စံ,** ကိလေသပ္ပဟာနရသံ, ဝုဋ္ဌာနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ အပိစ ပဝတ္တိပဝတ္တနနိဝတ္တိနိဝတ္တနလက္ခဏာနိ ပဋိပါဋိယာ။ တထာ သင်္ခတတဏှာအသင်္ခတဒဿနလက္ခဏာနိ စာတိ ဝေမေတ္ထ လက္ခဏာဒိပ္ပဘေဒတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၃၃. **အတ္ထတ္ထုဒ္ဒါရတော** **စေတ**တိ ဧတ္ထ ပန အတ္ထတော တာဝ ကော သစ္စဋ္ဌောတိ စေ? ယော ပညာစက္ခုနာ ဥပပရိက္ခမာနာနံ မာယာဝ ဝိပရီတော, မရီစိဝ ဝိသံဝါဒကော, တိတ္ထိယာနံ အတ္တာဝ အနုပလဗ္ဘသဘာဝေါ စ န ဟောတိ, အထ ခေါ ဗာဓနပ္ပဘဝသန္တိနိယျာနပ္ပကာရေန တစ္ဆာဝိပရီတဘူတဘာဝေန အရိယဉာဏဿ ဂေါစရော ဟောတိယေဝ။ ဧသ အဂ္ဂိလက္ခဏံ ဝိယ, လောကပကတိ ဝိယ စ တစ္ဆာဝိပရီတဘူတဘာဝေါ သစ္စဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာဟ – “ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတံ အဝိတထမေတံ အနညထမေတ”န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၀) ဝိတ္ထာရော။ အပိစ –

နာဗာဓကံ ယတော ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခာ အညံ န ဗာဓကံ။

ဗာဓကတ္တနိယာမေန၊ တတော သစ္စမိဒံ မတံ။

တံ ဝိနာ နာညတော ဒုက္ခံ၊ န ဟောတိ န စ တံ တတော။
ဒုက္ခဟေတုနိယာမေန၊ ဣတိ သစ္စံ ဝိသတ္တိကာ။

နာညာ နိဗ္ဗာနတော သန္တိ၊ သန္တံ န စ န တံ ယတော။
သန္တဘာဝနိယာမေန၊ တတော သစ္စမိဒံ မတံ။

မဂ္ဂါ အညံ န နိယျာနံ၊ အနိယျာနော န စာပိ သော။
တစ္ဆနိယျာနဘာဝတ္တာ၊ ဣတိ သော သစ္စသမ္မတော။

ဣတိ တစ္ဆာဝိပလ္လာသ၊ ဘူတဘာဝံ စတူသွပိ။
ဒုက္ခာဒီသွဝိသေသေန၊ သစ္စဋ္ဌံ အာဟု ပဏ္ဍိတာတိ။

ဧဝံ အတ္ထတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၃၄. ကထံ **အတ္ထုဒ္ဓါရတော** ? ဣဓာယံ **သစ္စ-** သဒ္ဒော အနေကေသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။ သေယျထိဒံ – ‘‘သစ္စံ ဘဏေ န ကုဇ္ဈေယျာ’’တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၂၂၄) ဝါစာသစ္စေ။ ‘‘သစ္စေ ဌိတာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စာ’’တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၁.၄၃၃) ဝိရတိသစ္စေ။ ‘‘ကသ္မာ နု သစ္စာနိ ဝဒန္တိ နာနာ ပဝါဒိယာသေ ကုသလာဝဒါနာ’’တိအာဒီသု (သု. နိ. ၈၉၁) ဒိဋ္ဌိသစ္စေ။ ‘‘ဧကံ ဟိ သစ္စံ န ဒုတိယ’’န္တိအာဒီသု (သု. နိ. ၈၉၀) ပရမတ္ထသစ္စေ နိဗ္ဗာနေ စေဝ မဂ္ဂေ စ။ ‘‘စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ကတိ ကုသလာ’’တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၂၁၆) အရိယသစ္စေ။ သွာယမိဓာပိ အရိယသစ္စေ ဝတ္တတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထုဒ္ဓါရတောပိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၃၅. **အနူနာဓိကတော**တိ ကသ္မာ ပန စတ္တာရေဝ အရိယသစ္စာနိ ဝုတ္တာနိ အနူနာနိ အနဓိကာနီတိ စေ? အညဿာသမ္ဘဝတော အညတရဿ စ အပနေယျာဘာဝတော။ န ဟိ ဧတေဟိ အညံ အဓိကံ ဝါ, ဧတေသံ ဝါ ဧကမ္ပိ အပနေတဗ္ဗံ သမ္ဘောတိ။ ယထာဟ – ‘‘ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, အာဂစ္ဆေယျ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ‘နေတံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, အညံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။ အဟမေတံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဌပေတွာ အညံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပညပေဿာမီ’တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ’’တိအာဒိ။ ယထာ စာဟ – ‘‘ယော ဟိ ကောစိ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဧဝံ ဝဒေယျ ‘နေတံ ဒုက္ခံ ပဌမံ အရိယသစ္စံ ယံ သမဏေန ဂေါတမေန ဒေသိတံ, အဟမေတံ ဒုက္ခံ ပဌမံ အရိယသစ္စံ ပစ္စက္ခာယ အညံ ဒုက္ခံ ပဌမံ အရိယသစ္စံ ပညပေဿာမီ’တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ’’တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၆)။

အပိစ ပဝတ္တိမာစိက္ခန္တော ဘဂဝါ သဟေတုကံ အာစိက္ခိ, နိဝတ္တိဉ္စ သဥပါယံ။ ဣတိ ပဝတ္တိနိဝတ္တိတဒုဘယဟေတူနံ ဧတပရမတော စတ္တာရေဝ ဝုတ္တာနိ။ တထာ ပရိညေယျပဟာတဗ္ဗသစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေတဗ္ဗာနံ, တဏှာဝတ္ထုတဏှာတဏှာနိရောဓတဏှာနိရောဓုပါယာနံ, အာလယအာလယာရာမတာအာလယသမုဂ္ဃာတအာလယသမုဂ္ဃာတုပါယာနဉ္စ ဝသေနာပိ စတ္တာရေဝ ဝုတ္တာနီတိ ဧဝမေတ္ထ အနူနာဓိကတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၃၆. **ကမတော**တိ အယမ္ပိ ဒေသနာက္ကမောဝ။ ဧတ္ထ စ ဩဠာရိကတ္တာ, သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏတ္တာ စ သုဝိညေယျန္တိ ဒုက္ခသစ္စံ ပဌမံ ဝုတ္တံ။ တဿေဝ ဟေတုဒဿနတ္ထံ တဒနန္တရံ သမုဒယသစ္စံ။ ဟေတုနိရောဓာ ဖလနိရောဓောတိ ဉာပနတ္ထံ တတော နိရောဓသစ္စံ။ တဒဓိဂမုပါယဒဿနတ္ထံ အန္တေ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဘဝသုခဿာဒဂဓိတာနံ ဝါ သတ္တာနံ သံဝေဂဇနနတ္ထံ ပဌမံ ဒုက္ခမာဟ။ တံ နေဝ အကတံ အာဂစ္ဆတိ , န ဣဿရနိမ္မာနာဒိတော ဟောတိ, ဣတော ပန ဟောတီတိ ဉာပနတ္ထံ တဒနန္တရံ သမုဒယံ။ တတော သဟေတုကေန ဒုက္ခေန အဘိဘူတတ္တာ သံဝိဂ္ဂမာနသာနံ ဒုက္ခနိဿရဏဂဝေသီနံ နိဿရဏဒဿနေန အဿာသဇနနတ္ထံ နိရောဓံ။ တတော နိရောဓာဓိဂမတ္ထံ နိရောဓသမ္ပာပကံ မဂ္ဂန္တိ ဧဝမေတ္ထ ကမတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၃၇. ဇာတိအာဒီနံ နိဒ္ဒေသော တိ ယေ တေ အရိယသစ္စာနိ နိဒ္ဒိသန္တေန ဘဂဝတာ "ဇာတိပိ ဒုက္ခာ, ဇရာပိ ဒုက္ခာ, မရဏမ္ပိ ဒုက္ခံ, သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသာပိ ဒုက္ခာ, အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော, ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော, ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ, သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ"တိ (ဝိဘ. ၁၉၀) ဒုက္ခနိဒ္ဒေသေ ဒွါဒသ ဓမ္မာ, "ယာယံ တဏှာ ပေါနောဗ္ဘဝိကာ နန္ဒီရာဂသဟဂတာ တတြတတြာဘိနန္ဒိနီ။ သေယျထိဒံ, ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာ"တိ (ဝိဘ. ၂၀၃) သမုဒယနိဒ္ဒေသေ တိဝိဓာ တဏှာ, "ယော တဿာယေဝ တဏှာယ အသေသဝိရာဂနိရောဓော စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိ အနာလယော"တိ (ဝိဘ. ၂၀၄) ဧဝံ နိရောဓနိဒ္ဒေသေ အတ္ထတော ဧကမေဝ နိဗ္ဗာနံ, "ကတမံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ, အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ သေယျထိဒံ – သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပေ.။ သမ္မာသမာဓီ"တိ (ဝိဘ. ၂၀၅) ဧဝံ မဂ္ဂနိဒ္ဒေသေ အဋ္ဌ ဓမ္မာတိ ဣတိ စတုန္နံ သစ္စာနံ နိဒ္ဒေသေ ဇာတိအာဒယော ဓမ္မာ ဝုတ္တာ, တေသံ ဇာတိအာဒီနံ နိဒ္ဒေသာပိ ဧတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒုက္ခနိဒ္ဒေသကထာ

ဇာတိနိဒ္ဒေသော

သေယျထိဒံ, အယဉှိ **ဇာတိ**-သဒ္ဒော အနေကတ္ထော။ တထာ ဟေသ "ဧကမ္ပိ ဇာတိံ ဒွေပိ ဇာတိယော"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄; ပာရာ. ၁၂) ဧတ္ထ ဘဝေ အာဂတော။ "အတ္ထိ, ဝိသာခေ, နိဂဏ္ဌာ နာမ သမဏဇာတီ"တိ (အ. နိ. ၃.၇၁) ဧတ္ထ နိကာယေ။ "ဇာတိ ဒွီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတာ"တိ (ဓာတု. ၇၁) ဧတ္ထ သင်္ခတလက္ခဏေ။ "ယံ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဌမံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ, ပဌမံ ဝိညာဏံ ပါတုဘူတံ, တဒုပါဒါယ သာဝဿ ဇာတီ"တိ (မဟာဝ. ၁၂၄) ဧတ္ထ ပဋိသန္ဓိယံ။ "သမ္ပတိဇာတော, အာနန္ဒ, ဗောဓိသတ္တော"တိ (မ. နိ. ၃.၂၀၇) ဧတ္ထ ပသူတိယံ။ "အက္ခိတ္တော အနုပကုဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေနာ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၃၁) ဧတ္ထ ကုလေ။ "ယတောဟံ, ဘဂိနိ, အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတော"တိ (မ. နိ. ၂.၃၅၁) ဧတ္ထ အရိယသီလေ။

၅၃၈. သွာယမိဓ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ ပဋိသန္ဓိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မာတုကုစ္ဆိမှာ နိက္ခမနံ, တာဝ ပဝတ္တေသု ခန္ဓေသု။ ဣတရေသံ ပဋိသန္ဓိခန္ဓေသွေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အယမ္ပိ စ ပရိယာယကထာဝ။ နိပ္ပရိယာယတော ပန တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တမာနာနံ သတ္တာနံ ယေ ယေ ခန္ဓာ ပါတုဘဝန္တိ, တေသံ တေသံ ပဌမပါတုဘာဝေါ ဇာတိ နာမ။

သာ ပနေသာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ, နိယျာတနရသာ, အတီတဘဝတော ဣဓ ဥမ္မုဇ္ဇနပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဒုက္ခဝိစိတ္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ။

၅၃၉. ကသ္မာ ပနေသာ ဒုက္ခာတိ စေ? အနေကေသံ ဒုက္ခာနံ ဝတ္ထုဘာဝတော။ အနေကာနိ ဟိ ဒုက္ခာနိ။ သေယျထိဒံ – ဒုက္ခဒုက္ခံ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခံ, သင်္ခါရဒုက္ခံ, ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ, အပ္ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ, ပရိယာယဒုက္ခံ, နိပ္ပရိယာယဒုက္ခန္တိ။

တတ္ထ ကာယိကစေတသိကာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ သဘာဝတော စ နာမတော စ ဒုက္ခတ္တာ **ဒုက္ခဒုက္ခန္တိ** ဝုစ္စတိ။

သုခါ ဝေဒနာ ဝိပရိဏာမေန ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဟေတုတော **ဝိပရိဏာမဒုက္ခံ**။

ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ စေဝ အဝသေသာ စ တေဘူမကာ သင်္ခါရာ ဥဒယဗ္ဗယပ္ပဋိပီဠိတတ္တာ **သင်္ခါရဒုက္ခံ**။ ကဏ္ဏသူလဒန္တသူလရာဂဇပရိဠာဟဒေါသဇပရိဠာဟာဒိ ကာယိကစေတသိကော အာဗာဓော ပုစ္ဆိတွာ ဇာနိတဗ္ဗတော ဥပက္ကမဿ စ အပါကဋဘာဝတော **ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ** နာမ။ အပါကဋဒုက္ခန္တိပိ ဝုစ္စတိ။

ဒွတ္တိံသကမ္မကာရဏာဒိသမုဋ္ဌာနော အာဗာဓော အပုစ္ဆိတွာဝ ဇာနိတဗ္ဗတော ဥပက္ကမဿ စ ပါကဋဘာဝတော **အပ္ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ** နာမ။ ပါကဋဒုက္ခန္တိပိ ဝုစ္စတိ။

ဥပေတ္တတ ဒုက္ခဒုက္ခံ သေသံ ဒုက္ခသစ္စဝိဘင်္ဂေ အာဂတံ ဇာတိအာဒိ သဗ္ဗမ္ပိ တဿ တဿ ဒုက္ခဿ ဝတ္ထုဘာဝတော **ပရိယာယဒုက္ခံ** ။ ဒုက္ခဒုက္ခံ ပန **နိပ္ပရိယာယဒုက္ခ**န္တိ ဝုစ္စတိ။

တတ္ရာယံ ဇာတိ ယံ တံ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ္တာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၄၆ အာဒယော) ဘဂဝတာပိ ဥပမာဝသေန ပကာသိတံ အာပာယိကံ ဒုက္ခံ, ယဉ္စ သုဂတိယမ္ပိ မနုဿလောကေ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကာဒိဘေဒံ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ ဝတ္ထုဘာဝတော ဒုက္ခာ။

၅၄၀. တတ္ရိဒံ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကာဒိဘေဒံ ဒုက္ခံ – အယံ ဟိ သတ္တော မာတုကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တမာနော န ဥပ္ပလပဒုမပုဏ္ဍရီကာဒီသု နိဗ္ဗတ္တတိ, အထ ခေါ ဟေဋ္ဌာ အာမာသယဿ ဥပရိ ပက္ကာသယဿ ဥဒရပဋလပိဋ္ဌိကဏ္ဋကာနံ ဝေမဇ္ဈေ ပရမသမ္ဗာဓေ တိဗ္ဗန္ဓကာရေနာနာကုဏပဂန္ဓပရိဘာဝိတပရမဒုဂ္ဂန္ဓပဝနဝိစရိတေ အဓိမတ္တဇေဂုစ္ဆေ ကုစ္ဆိပဒေသေ ပူတိမစ္ဆပူတိကုမ္မာသစန္ဒနိကာဒီသု ကိမိ ဝိယ နိဗ္ဗတ္တတိ။ သော တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တော ဒသ မာသေ မာတုကုစ္ဆိသမ္ဘဝေန ဥသ္မနာ ပုဋပါကံ ဝိယ ပစ္စမာနော ပိဋ္ဌပိဏ္ဍိ ဝိယ သေဒိယမာနော သမိဉ္ဇနပသာရဏာဒိရဟိတော အဓိမတ္တံ ဒုက္ခမနုဘောတီတိ, ဣဒံ တာဝ **ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပန သော မာတု သဟသာ ဥပက္ခလနဂမနနိသီဒနဝုဋ္ဌာနပရိဝတ္တနာဒီသု သုရာဓုတ္တဟတ္ထဂတော ဧဠကော ဝိယ အဟိတုဏ္ဍိကဟတ္ထဂတော သပ္ပပေါတကော ဝိယ စ အာကဍ္ဎနပရိကဍ္ဎနဩဓူနနနိဒ္ဓူနနာဒိနာ ဥပက္ကမေန အဓိမတ္တံ ဒုက္ခမနုဘဝတိ, ယဉ္စ မာတု သီတုဒကပါနကာလေ သီတနရကုပပန္နော ဝိယ, ဥဏှယာဂုဘတ္တာဒိအဇ္ဈောဟရဏကာလေ အင်္ဂါရဝုဋ္ဌိသမ္ပရိကိဏ္ဏော ဝိယ, လောဏမ္ဗိလာဒိအဇ္ဈောဟရဏကာလေ ခါရာပဋိစ္ဆကာဒိကမ္မကာရဏပတ္တော ဝိယ တိဗ္ဗံ ဒုက္ခမနုဘောတိ, ဣဒံ **ဂဗ္ဘပရိဟရဏမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပနဿ မူဠ္ဟဂဗ္ဘာယ မာတုယာ မိတ္တာမစ္စသုဟဇ္ဇာဒီဟိပိ အဒဿနာရဟေ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနေ ဆေဒနဖာလနာဒီဟိ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **ဂဗ္ဘဝိပတ္တိမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ဝိဇာယမာနာယ မာတုယာ ကမ္မဇေဟိ ဝါတေဟိ ပရိဝတ္တေတွာ နရကပပါတံ ဝိယ အတိဘယာနကံ ယောနိမဂ္ဂံ ပဋိပါတိယမာနဿ ပရမသမ္ဗာဓေန ယောနိမုခေန တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေန ဝိယ နိက္ကဍ္ဎိယမာနဿ မဟာနာဂဿ နရကသတ္တဿ ဝိယ စ သင်္ဃာတပဗ္ဗတေဟိ ဝိစုဏ္ဏိယမာနဿ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **ဝိဇာယနမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပန ဇာတဿ တရုဏဝဏသဒိသသုခုမာလသရီရဿ ဟတ္ထဂဟဏနဟာပနဓောဝနစောဠပရိမဇ္ဇနာဒိကာလေ သူစိမုခခုရဓာရာဟိ ဝိဇ္ဈနဖာလနသဒိသံ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ မာတုကုစ္ဆိတော **ဗဟိနိက္ခမနမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ တတော ပရံ ပဝတ္တိယံ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ ဝဓေန္တဿ အစေလကဝတာဒိဝသေန အာတာပနပရိတာပနာနုယောဂမနုယုတ္တဿ, ကောဓဝသေန အဘုဉ္ဇန္တဿ, ဥဗ္ဗန္ဓန္တဿ စ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **အတ္တူပက္ကမမူလကံ** ဒုက္ခံ။ ယံ ပန ပရတော ဝဓဗန္ဓနာဒီနိ အနုဘဝန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **ပရူပက္ကမမူလကံ** ဒုက္ခန္တိ။

ဣတိ ဣမဿ သဗ္ဗဿာပိ ဒုက္ခဿ အယံ ဇာတိ ဝတ္ထုမေဝ ဟောတိ။

၅၄၁. တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

ဇာယေထ နော စေ နရကေသု သတ္တော၊
တတ္တဂ္ဂိဒာဟာဒိကမပ္ပသယှံ။
လဘေထ ဒုက္ခံ နု ကုဟိံ ပတိဋ္ဌံ၊
ဣစ္စာဟ ဒုက္ခာတိ မုနီဓ ဇာတိံ။

ဒုက္ခံ တိရစ္ဆေသု ကသာပတောဒ-
ဒဏ္ဍာဘိဃာတာဒိဘဝံ အနေကံ။

ယံ တံ ကထံ တတ္ထ ဘဝေယျ ဇာတိံ၊
ဝိနာ တဟိံ ဇာတိ တတောပိ ဒုက္ခာ။

ပေတေသု ဒုက္ခံ ပန ခုပ္ပိဟာသာ-
တတာတဟာဒိပ္ပဘဝံ ဝိစိတ္တံ။
ယသ္မာ အဇာတဿ န တတ္ထ အတ္ထိ၊
တသ္မာပိ ဒုက္ခံ မုနိ ဇာတိမာဟ။

တိဗ္ဗန္ဓကာရေ စ အသယှဟာသီတေ၊
လောကန္တရေ ယံ အသုရေသု ဒုက္ခံ။
န တံ ဘဝေ တတ္ထ န စဿ ဇာတိ၊
ယတော အယံ ဇာတိ တတောပိ ဒုက္ခာ။

ယဉ္စာပိ ဂူထနရကေ ဝိယ မာတုဂဗ္ဘေ၊
သတ္တော ဝသံ စိရမတော ဗဟိ နိက္ခမဉ္စ။
ပပ္ပောတိ ဒုက္ခမတိဃောရမိဒမ္ပိ နတ္ထိ၊
ဇာတိံ ဝိနာ ဣတိပိ ဇာတိ အယဉှိ ဒုက္ခာ။

ကိံ ဘာသိတေန ဗဟုနာ နနု ယံ ကုဟိဉ္စိ၊
အတ္ထီဓ ကိဉ္စိဒပိ ဒုက္ခမိဒံ ကအာစိ။
နေဝတ္ထိ ဇာတိဝိရဟေန ယတော မဟေသိ၊
ဒုက္ခာတိ သဗ္ဗပဌမံ ဣမမာဟ ဇာတိန္တိ။

အယံ တာဝ ဇာတိယံ ဝိနိစ္ဆယော။

ဇရာနိဒ္ဒေသော

၅၄၂. ဇရာပိ ဒုက္ခာ တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓာ ဇရာ သင်္ခတလက္ခဏဉ္စ, ခဏ္ဍိစ္စာဒိသမ္မတော သန္တတိယံ ဧကဘဝပရိယာပန္နခန္ဓပုရာဏဘာဝေါ စ, သာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ သာ ပနေသာ ဇရာ ခန္ဓပရိပါကလက္ခဏာ, မရဏူပနယနရသာ, ယောဗ္ဗနဝိနာသပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဒုက္ခာ သင်္ခါရဒုက္ခဘာဝတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ ။ ယံ ဟိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသိထိလီဘာဝဣန္ဒြိယဝိကာရဝိရူပတာယောဗ္ဗနဝိနာသဗလူပဃာတသတိမတိဝိပ္ပဝါသပရပရိဘဝါဒိအနေကပစ္စယံ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဇရာ တဿ ဝတ္ထု။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“အင်္ဂါနံ သိထိလီဘာဝါ၊ ဣန္ဒြိယာနံ ဝိကာရတော။
ယောဗ္ဗနဿ ဝိနာသေန၊ ဗလဿ ဥပဃာတတော။

“ဝိပ္ပဝါသာ သတာဒီနံ၊ ပုတ္တဒါရေဟိ အတ္တနော။
အပါသာဒနီယတော စေဝ၊ ဘိယျော ဗာလတ္တပတ္တိယာ။

“ပပ္ပောတိ ဒုက္ခံ ယံ မစ္စော၊ ကာယိကံ မာနသံ တထာ။
သဗ္ဗမေတံ ဇရာဟေတု၊ ယသ္မာ တသ္မာ ဇရာ ဒုခါ”တိ။

အယံ ဇရာယံ ဝိနိစ္ဆယော။

မရဏနိဒ္ဒေသော

၅၄၃. **မရဏမ္ပိ ဒုက္ခ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဒုဝိဓံ မရဏံ သင်္ခတလက္ခဏဉ္စ, ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ဇရာမရဏံ ဒ္ဝီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတ”န္တိ (ဓာတု. ၇၁)။ ဧကဘဝပရိယာပန္နဇီဝိတိန္ဒြိယပ္ပဗန္ဓဝိစ္ဆေဒော စ, ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “နိစ္စံ မရဏတော ဘယ”န္တိ (သု. နိ. ၅၈၁)။ တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ။ ဇာတိပစ္စယာ မရဏံ ဥပက္ကမမရဏံ သရသမရဏံ အာယုက္ခယမရဏံ ပုညက္ခယမရဏန္တိပိ တဿေဝ နာမံ။ တယိဒံ စုတိလက္ခဏံ, ဝိယောဂရသံ, ဂတိဝိပ္ပဝါသပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဒုက္ခဿ ပန ဝတ္ထုဘာဝတော ဒုက္ခန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ပာပဿ ပာပကမ္မာဒိ-နိမိတ္တမနုပဿတော။
ဘဒ္ဒဿာပသဟန္တဿ၊ ဝိယောဂံ ပိယဝတ္ထုကံ။
မီယမာနဿ ယံ ဒုက္ခံ၊ မာနသံ အဝိသေသတော။

သဗ္ဗေသဉ္စာပိ ယံ သန္ဓိ-ဗန္ဓနစ္ဆေဒနာဒိကံ။
ဝိတုဇ္ဇမာနမမ္မာနံ၊ ဟောတိ ဒုက္ခံ သရီရဇံ။

အသယှပ္ပဋိကာရံ၊ ဒုက္ခဿေတဿိဒံ ယတော။
မရဏံ ဝတ္ထု တေနေတံ၊ ဒုက္ခမိစ္စေဝ ဘာသိတ”န္တိ။

အယံ မရဏေ ဝိနိစ္ဆယော။

သောကာဒိနိဒ္ဒေသော

၅၄၄. သောကာဒီသု **သောကော** နာမ ဉာတိဗ်ျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ စိတ္တသန္တာပော။ သော ကိဉ္စာပိ အတ္ထတော ဒောမနဿမေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏော, စေတသော ပရိဇ္ဈာပနရသော, အနုသောစနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဒုက္ခော ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“သတ္တာနံ ဟဒယံ သောကော၊ ဝိသသလ္လံဝ တုဇ္ဇတိ။
အဂ္ဂိတတ္တောဝ နာရာစော၊ ဘုသံဝ ဒဟတေ ပုန။

“သမာဝဟတိ စ ဗျာဓိ-ဇရာမရဏဘေဒနံ။
ဒုက္ခမ္ပိ ဝိဝိဓံ ယသ္မာ၊ တသ္မာ ဒုက္ခောတိ ဝုစ္စတီ”တိ။

အယံ သောကေ ဝိနိစ္ဆယော။

ပရိဒေဝေ

၅၄၅. **ပရိဒေဝေ** နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ ဝစီပလာပော။ သော လာလပ္ပနလက္ခဏော, ဂုဏဒောသကိတ္တနရသော, သမ္ဘမပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဒုက္ခော ပန သင်္ခါရဒုက္ခဘာဝတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ယံ သောကသလ္လဝိဟတော ပရိဒေဝမာနော၊
ကဏ္ဍောဋ္ဌတာလုတလသောသဇမပ္ပသယှံ။
ဘိယျောဓိမတ္တမဓိဂစ္ဆတိယေဝ ဒုက္ခံ၊
ဒုက္ခောတိ တေန ဘဂဝါ ပရိဒေဝမာဟာ”တိ။

အယံ ပရိဒေဝေ ဝိနိစ္ဆယော။

ဒုက္ခံ

၅၄၆. **ဒုက္ခံ** နာမ ကာယိကံ ဒုက္ခံ, တံ ကာယပီဠနလက္ခဏံ, ဒုပ္ပညာနံ အေမနသ္သကရဏရသံ, ကာယိကာဗာဓပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဒုက္ခံ ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော မာနသဒုက္ခာဝဟနတော စ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ပီဠေတိ ကာယိကမိဒံ၊ ဒုက္ခဉ္စ မာနသံ ဘိယျော။
ဇနယတိ ယသ္မာ တသ္မာ၊ ဒုက္ခန္တိ ဝိသေသတော ဝုတ္တ”န္တိ။

အယံ ဒုက္ခေ ဝိနိစ္ဆယော။

ဒေါမနဿံ

၅၄၇. **ဒေါမနဿံ** နာမ မာနသံ ဒုက္ခံ။ တံ စိတ္တပီဠနလက္ခဏံ, မနောဝိဃာတရသံ, မာနသဗျာဓိပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဒုက္ခံ ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော ကာယိကဒုက္ခာဝဟနတော စ။ စေတောဒုက္ခသမပ္ပိတာ ဟိ ကေသေ ပကိရိယ ကန္ဒန္တိ, ဥရာနိ ပဋိပိသန္တိ, အာဝဋ္ဋန္တိ, ဝိဝဋ္ဋန္တိ, ဥဒ္ဓံပါဒံ ပပတန္တိ, သတ္ထံ အာဟရန္တိ, ဝိသံ ခါဒန္တိ, ရဇ္ဇုယာ ဥဗ္ဗန္ဓန္တိ, အဂ္ဂိံ ပဝိသန္တီတိ တံ နာနပ္ပကာရကံ ဒုက္ခမနုဘဝန္တိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ပီဠေတိ ယတော စိတ္တံ၊ ကာယဿ စ ပီဠနံ သမာဝဟတိ။
ဒုက္ခန္တိ ဒေါမနဿံ၊ ဝိဒေါမနဿာ တတော အာဟူ”တိ။

အယံ ဒေါမနဿေ ဝိနိစ္ဆယော။

ဥပါယာသော

၅၄၈. **ဥပါယာသော** နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ အဓိမတ္တစေတောဒုက္ခပ္ပဘာဝိတော ဒေါသောယေဝ။ **သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နော ဧကော ဓမ္မောတိ ဧကေ**။ သော စိတ္တပရိဒဟနလက္ခဏော, နိတ္ထုနနရသော, ဝိသာဒပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဒုက္ခော ပန သင်္ခါရဒုက္ခဘာဝတော စိတ္တပရိဒဟနတော ကာယဝိသာဒနတော စ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“စိတ္တဿ စ ပရိဒဟနာ၊ ကာယဿ ဝိသာဒနာ စ အဓိမတ္တံ။
ယံ ဒုက္ခမုပါယာသော၊ ဇနေတိ ဒုက္ခော တတော ဝုတ္တော”တိ။

အယံ ဥပါယာသေ ဝိနိစ္ဆယော။

ဧတ္ထ စ မန္ဒဂ္ဂိနာ အန္တောဘာဇနေ ပာကော ဝိယ **သောကော**။ တိက္ခဂ္ဂိနာ ပစ္စမာနဿ ဘာဇနတော ဗဟိ နိက္ခမနံ ဝိယ **ပရိဒေဝေါ**။ ဗဟိနိက္ခန္တာဝသေသဿ နိက္ခမိတုံ အပ္ပဟောန္တဿ အန္တောဘာဇနေယေဝ ယာဝ ပရိက္ခယာ ပါကော ဝိယ **ဥပါယာသော** ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂေ

၅၄၉. **အပ္ပိယသမ္ပယောဂေ** နာမ အမနာပေဟိ သတ္တသင်္ခါရေဟိ သမောဓာနံ။ သော အနိဋ္ဌသမောဓာနလက္ခဏော, စိတ္တဝိဃာတကရဏရသော, အနတ္ထဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဒုက္ခော ပန ဒုက္ခဝတ္ထုတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဒိသွာဝ အပ္ပိယေ ဒုက္ခံ၊ ပဌမံ ဟောတိ စေတသိ။
တဒုပက္ကမသမ္ဘူတ-မထကာယေ ယတော ဣဓ။

“တတော ဒုက္ခဒွယဿာပိ၊ ဝတ္ထုတော သော မဟေသိနာ။
ဒုက္ခော ဝုတ္တောတိ ဝိညေယျော၊ အပ္ပိယေဟိ သမာဂမော”တိ။

အယံ အပ္ပိယသမ္ပယောဂေ ဝိနိစ္ဆယော။

ပိယဝိပ္ပယောဂေ

၅၅၀. ပိယဝိပ္ပယောဂေ နာမ မနာပေဟိ သတ္တသင်္ခါရေဟိ ဝိနာဘာဝေါ။ သော ဣဋ္ဌဝတ္ထုဝိယောဂလက္ခဏော, သောကုပ္ပာဒနရသော, ဗျသနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဒုက္ခော ပန သောကဒုက္ခဿ ဝတ္ထုတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

"ဉာတိဓနာဒိဝိယောဂါ၊
သောကသရသမပ္ပိတာ ဝိတုဇ္ဇန္တိ။
ဗာလာ ယတော တတော ယံ၊
ဒုက္ခောတိ မတော ပိယဝိပ္ပယောဂေ"တိ။

အယံ ပိယဝိပ္ပယောဂေ ဝိနိစ္ဆယော။

ဣစ္ဆိတာလာဘော

၅၅၁. ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတီ တိ ဧတ္ထ "အဟော ဝတ မယံ န ဇာတိဓမ္မာ အဿာမာ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၉၈; ဝိဘ. ၂၀၁) အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထူသု ဣစ္ဆာဝ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ, တမ္ပိ ဒုက္ခန္တိ ဝုတ္တာ။ သာ အလဗ္ဘနေယျ ဝတ္ထုဣစ္ဆနလက္ခဏာ, တပ္ပရိယေသနရသာ, တေသံ အပ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဒုက္ခာ ပန ဒုက္ခဝတ္ထုတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

"တံ တံ ပတ္ထယမာနာနံ၊ တဿ တဿ အလာဘတော။
ယံ ဝိဃာတမယံ ဒုက္ခံ၊ သတ္တာနံ ဣဓ ဇာယတိ။

"အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထူနံ၊ ပတ္ထနာ တဿ ကာရဏံ။
ယသ္မာ တသ္မာ ဇိနော ဒုက္ခံ၊ ဣစ္ဆိတာလာဘမဗ္ရဝီ"တိ။

အယံ ဣစ္ဆိတာလာဘေ ဝိနိစ္ဆယော။

ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ

၅၅၂. သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ တိ ဧတ္ထ ပန –

ဇာတိပ္ပဘုတိကံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဝုတ္တမိဓ တာဒိနာ။
အဝုတ္တံ ယဉ္စ တံ သဗ္ဗံ၊ ဝိနာ ဧတေ န ဝိဇ္ဇတိ။

ယသ္မာ တသ္မာ ဥပါဒါန-က္ခန္ဓာ သင်္ခေပတော ဣမေ။
ဒုက္ခာတိ ဝုတ္တာ ဒုက္ခန္တ-ဒေသကေန မဟေသိနာ။

တထာ ဟိ ဣန္ဓနမိဝ ပါဝကော, လက္ခမိဝ ပဟရဏာနိ, ဂေါရူပံ ဝိယ ဍံသမကသာဒယော, ခေတ္တမိဝ လာယကာ, ဂါမံ ဝိယ ဂါမဃာတကာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကမေဝ ဇာတိအာဒယော နာနပ္ပကာရေဟိ ဝိဗာဓေန္တာ တိဏလတာဒီနိ ဝိယ ဘူမိယံ, ပုပ္ဖဖလပလ္လဝါနိ ဝိယ ရုက္ခေသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသုယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနဉ္စ အာဒိဒုက္ခံ ဇာတိ, မဇ္ဈေဒုက္ခံ ဇရာ, ပရိယောသာနဒုက္ခံ မရဏံ, မာရဏန္တိကဒုက္ခာဘိဃာတေန ပရိဍယှနဒုက္ခံ သောကော, တဒသဟန လာလပ္ပနဒုက္ခံ ပရိဒေဝေါ, တတော ဓာတုက္ခောဘသင်္ခါတအနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗသမာယောဂတော ကာယဿ အာဗာဓနဒုက္ခံ ဒုက္ခံ, တေန ဗာဓိယမာနာနံ ပုထုဇ္ဇနာနံ တတ္ထ ပဋိဃုပ္ပတ္တိတော စေတောဗာဓနဒုက္ခံ ဒောမနဿံ, သောကာဒိဝုဒ္ဓိယာ ဇနိတဝိသာဒါနံ အနုတ္ထုနနဒုက္ခံ ဥပါယာသော, မနောရထဝိဃာတပ္ပတ္တာနံ ဣစ္ဆာဝိဃာတဒုက္ခံ ဣစ္ဆိ

တာလာဘောတိ ဧဝံ နာနပ္ပကာရတော ဥပပရိက္ခိယမာနာ ဥပာအနက္ခန္ဓာဝ ဒုက္ခာတိ။ ယဒေတံ ဧကမေကံ ဒဿေတွာ ဝုစ္စမာနံ အနေကေဟိပိ ကပ္ပေဟိ န သက္ကာ အသေသတော ဝတ္တုံ, တသ္မာ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခံ ဧကဇလဗိန္ဒုမှိ သကလသမုဒ္ဒဇလရသံ ဝိယ ယေသု ကေသုစိ ပဉ္စသု ဥပာအနက္ခန္ဓေသု သံခိပိတွာ ဒဿေတုံ "သံခိတ္တေန ပဉ္စုပာအနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ"တိ ဘဂဝါ အဝေါစာတိ။ အယံ ဥပာအနက္ခန္ဓေသု ဝိနိစ္ဆယော။

အယံ တာဝ ဒုက္ခနိဒ္ဒေသေ နယော။

သမုဒယနိဒ္ဒေသကထာ

၅၅၃. သမုဒယနိဒ္ဒေသေ ပန **ယာယံ တဏှာ**တိ ယာ အယံ တဏှာ။ **ပောနောဗ္ဘဝိကာ** တိ ပုနဗ္ဘဝကရဏံ ပုနော ဗ္ဘဝေါ, ပုနောဗ္ဘဝေါ သီလမေတိဿာတိ ပောနောဗ္ဘဝိကာ။ **နန္ဒီရာဂေန သဟဂတာ** တိ နန္ဒီရာဂသဟဂတာ, နန္ဒီရာဂေန သဒ္ဓိံ အတ္ထတော ဧကတ္တမေဝ ဂတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တတြ တတြာဘိနန္ဒိနီ** တိ ယတြ ယတြ အတ္တဘာဝေါ နိဗ္ဗတ္တတိ, တတြ တတြာဘိနန္ဒိနီ။ **သေယျထိဒံ** န္တိ နိပါတော , တဿ သာ ကတမာတိ စေတိ အတ္ထော။ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာတိ ဣမာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒနိဒ္ဒေသေ အာဝိဘဝိဿန္တိ။ ဣဓ ပနာယံ တိဝိဓာပိ ဒုက္ခသစ္စဿ နိဗ္ဗတ္တကဋ္ဌေန ဧကတ္တံ ဥပနေတွာ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စန္တိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အယံ သမုဒယနိဒ္ဒေသေ နယော။

နိရောဓနိဒ္ဒေသကထာ

၅၅၄. ဒုက္ခနိရောဓနိဒ္ဒေသေ ယော တဿာယေဝ တဏှာယာတိအာဒိနာ နယေန သမုဒယနိရောဓော ဝုတ္တော, သော ကသ္မာတိ စေ? သမုဒယနိရောဓေန ဒုက္ခနိရောဓော။ သမုဒယနိရောဓေန ဟိ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိ, န အညထာ။ တေနာဟ –

"ယထာပိ မူလေ အနုပဒ္ဒဝေ ဒဠှေ၊
ဆိန္နောပိ ရုက္ခော ပုနဒေဝ ရူဟတိ။
ဧဝမ္ပိ တဏှာနုသယေ အနူဟတေ၊
နိဗ္ဗတ္တတီ ဒုက္ခမိဒံ ပုနပ္ပုန"န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၃၈)။

ဣတိ ယသ္မာ သမုဒယနိရောဓေနေဝ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ ဘဂဝါ ဒုက္ခနိရောဓံ ဒေသေန္တော သမုဒယနိရောဓေနေဝ ဒေသေသိ။ သီဟသမာနဝုတ္တိနော ဟိ တထာဂတာ။ တေ ဒုက္ခံ နိရောဓေန္တာ ဒုက္ခနိရောဓဉ္စ ဒေသေန္တာ ဟေတုမှိ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, န ဖလေ။ သုတာနုဝုတ္တိနော ပန တိတ္ထိယာ။ တေ ဒုက္ခံ နိရောဓေန္တာ ဒုက္ခနိရောဓဉ္စ ဒေသေန္တာ အတ္တကိလမထာနုယောဂဒေသနာဒီဟိ ဖလေ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, န ဟေတုမှီတိ။ ဧဝံ တာဝ ဒုက္ခနိရောဓဿ သမုဒယနိရောဓဝသေန ဒေသနာယ ပယောဇနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၅၅၅. အယံ ပနတ္ထော – **တဿာယေဝ တဏှာယာ** တိ တဿာ "ပောနောဗ္ဘဝိကာ"တိ ဝတွာ ကာမတဏှာဒိဝသေန ဝိဘတ္တတဏှာယ။ **ဝိရာဂေါ** ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ။ "ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၅; သံ. နိ. ၃.၁၄) ဟိ ဝုတ္တံ။ ဝိရာဂေန နိရောဓော ဝိရာဂနိရောဓော။ အနုသယသမုဂ္ဃာတတော အသေသော ဝိရာဂနိရောဓော **အသေသဝိရာဂနိရောဓော**။ အထ ဝါ **ဝိရာဂေါ**တိ ပဟာနံ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ အသေသော ဝိရာဂေါ အသေသော နိရောဓောတိ ဧဝမ္ပေတ္ထ ယောဇနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အတ္ထတော ပန သဗ္ဗာနေဝ တာနိ နိဗ္ဗာနဿ ဝေဝစနာနိ။ ပရမတ္ထတော ဟိ ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ တဏှာ ဝိရဇ္ဇတိ စေဝ နိရုဇ္ဈတိ စ, တသ္မာ ဝိရာဂေါတိ စ နိရောဓောတိ စ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ စ တဒေဝ အာဂမ္မ တဿာ စာဂါဒယော ဟောန္တိ, ကာမဂုဏာလယေသု စေတ္ထ ဧကောပိ အာလယော နတ္ထိ, တသ္မာ "စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိ အနာလယော"တိ ဝုစ္စတိ။

၅၅၆. တယိဒံ သန္တိလက္ခဏံ, အစ္စုတိရသံ, အဿာသကရဏရသံ ဝါ, အနိမိတ္တပစ္စုပဋ္ဌာနံ, နိပ္ပပဉ္စပစ္စုပဋ္ဌာနံ ဝါ။

နိဗ္ဗာနကထာ

၅၅၇. နတ္ထေဝ နိဗ္ဗာနံ, သသဝိသာဏံ ဝိယ အနုပလဗ္ဘနီယတောတိ စေ? န, ဥပာယေန ဥပလဗ္ဘနီယတော။ ဥပလဗ္ဘတိ ဟိ တံ တဒနုရူပပဋိပတ္တိသင်္ခါတေန ဥပါယေန, စေတောပရိယဉာဏေန ပရေသံ လောကုတ္တရစိတ္တံ ဝိယ, တသ္မာ ''အနုပလဗ္ဘနီယတော နတ္ထီ''တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ န ဟိ ''ယံ ဗာလပုထုဇ္ဇနာ န ဥပလဘန္တိ, တံ နတ္ထီ''တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၅၅၈. အပိစ နိဗ္ဗာနံ နတ္ထီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ, ကသ္မာ? ပဋိပတ္တိယာ ဝဉ္စျဘာဝါပဇ္ဇနတော။ အသတိ ဟိ နိဗ္ဗာနေ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေဇဝါယ သီလာဒိခန္ဓတ္တယသင်္ဂဟာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဝဉ္စျဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ။ န စာယံ ဝဉ္စျာ, နိဗ္ဗာနပာပကတောတိ။ န ပဋိပတ္တိယာ ဝဉ္စျဘာဝပတ္တိ, အဘာဝပါပကတ္တာတိ စေ။ န, အတီတာနာဂတာဘာဝေပိ နိဗ္ဗာနပတ္တိယာ အဘာဝတော။ ဝတ္တမာနာနမ္ပိ အဘာဝေါ နိဗ္ဗာနန္တိ စေ။ န, တေသံ အဘာဝါသမ္ဘဝတော, အဘာဝေ စ အဝတ္တမာနဘာဝါပဇ္ဇနတော, ဝတ္တမာနက္ခန္ဓနိဿိတမဂ္ဂက္ခဏေ စ သောပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝဒေါသတော။ တဒါ ကိလေသာနံ အဝတ္တမာနတ္တာ န ဒေါသောတိ စေ။ န, အရိယမဂ္ဂဿ နိရတ္ထကဘာဝါပဇ္ဇနတော။ ဧဝဉှိ သတိ အရိယမဂ္ဂက္ခဏတော ပုဗ္ဗေပိ ကိလေသာ န သန္တီတိ အရိယမဂ္ဂဿ နိရတ္ထကဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ အကာရဏမေတံ။

၅၅၉. ''ယော ခေါ, အာဝုသော, ရာဂက္ခယော''တိအာဒိဝစနတော (သံ. နိ. ၄.၃၁၅) ''ခယော နိဗ္ဗာန''န္တိ စေ။ န, အရဟတ္တဿာပိ ခယမတ္တာပဇ္ဇနတော။ တမ္ပိ ဟိ ''ယော ခေါ, အာဝုသော , ရာဂက္ခယော''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၄.၃၁၅) နယေန နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ကိဉ္စ ဘိယျော နိဗ္ဗာနဿ ဣတ္တရကာလာဒိပ္ပတ္တိဒေါသတော။ ဧဝဉှိ သတိ နိဗ္ဗာနံ ဣတ္တရကာလံ, သင်္ခတလက္ခဏံ, သမ္မာဝါယာမနိရပေက္ခာဓိဂမနီယဘာဝဉ္စ အာပဇ္ဇတိ။ သင်္ခတလက္ခဏတ္တာ ယေဝ စ သင်္ခတပရိယာပန္နံ, သင်္ခတပရိယာပန္နတ္တာ ရာဂါဒီဟိ အဂ္ဂီဟိ အာဒိတ္တံ, အာဒိတ္တတ္တာ ဒုက္ခဉ္စာတိပိ အာပဇ္ဇတိ။ ယသ္မာ ခယာ ပဋ္ဌာယ န ဘိယျော ပဝတ္တိ နာမ ဟောတိ, တဿ နိဗ္ဗာနဘာဝတော န ဒေါသောတိ စေ။ န, တာဒိသဿ ခယဿ အဘာဝတော။ ဘာဝေပိ စဿ ဝုတ္တပ္ပကာရဒေါသာနတိဝတ္တနတော, အရိယမဂ္ဂဿ စ နိဗ္ဗာနဘာဝါပဇ္ဇနတော။ အရိယမဂ္ဂေါ ဟိ ဒေါသေ ခီဏေတိ, တသ္မာ ခယောတိ ဝုစ္စတိ။ တတော စ ပဋ္ဌာယ န ဘိယျော ဒေါသာနံ ပဝတ္တီတိ။

အနုပ္ပတ္တိနိရောဓသင်္ခါတဿ ပန ခယဿ ပရိယာယေန ဥပနိဿယတ္တာ, ယဿ ဥပနိဿယော ဟောတိ တဒုပစာရေန ''ခယော''တိ ဝုတ္တံ။ သရူပေနေဝ ကသ္မာ န ဝုတ္တန္တိ စေ။ အတိသုခုမတ္တာ။ အတိသုခုမတာ စဿ ဘဂဝတော အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝါဝဟနတော, အရိယေန စက္ခုနာ ပဿိတဗ္ဗတော စ သိဒ္ဓါတိ။

၅၆၀. တယိဒံ မဂ္ဂသမင်္ဂိနာ ပတ္တဗ္ဗတော **အသာဓာရဏံ,** ပုရိမကောဋိယာ အဘာဝတော **အပ္ပဘဝံ**။ မဂ္ဂဘာဝေ ဘာဝတော န အပ္ပဘဝန္တိ စေ။ န, မဂ္ဂေန အနုပ္ပာဒနီယတော။ ပတ္တဗ္ဗမေဝ ဟေတံ မဂ္ဂေန, န ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗံ။ တသ္မာ အပ္ပဘဝမေဝ။ အပ္ပဘဝတ္တာ **အဇရာမရဏံ**။ ပဘဝဇရာမရဏာနံ အဘာဝတော **နိစ္စံ** ။

နိဗ္ဗာနဿေဝ အဏုအာဒီနမ္ပိ နိစ္စဘာဝပတ္တီတိ စေ။ န, ဟေတုနော အဘာဝါ။ နိဗ္ဗာနဿ နိစ္စတ္တာ တေ နိစ္စာတိ စေ။ န, ဟေတုလက္ခဏဿ အနုပပတ္တိတော။ နိစ္စာ ဥပ္ပာဒါဒီနံ အဘာဝတော နိဗ္ဗာနံ ဝိယာတိ စေ။ န, အဏုအာဒီနံ အသိဒ္ဓတ္တာ။

၅၆၁. ယထာဝုတ္တယုတ္တိသဗ္ဘာဝတော ပန ဣဒမေဝ နိစ္စံ, ရူပသဘာဝါတိက္ကမတော **အရူပံ**။ ဗုဒ္ဓါဒီနံ နိဋ္ဌာယ ဝိသေသာဘာဝတော **ဧကာဝ နိဋ္ဌာ** ။ ယေန ဘာဝနာယ ပတ္တံ, တဿ ကိလေသဝူပသမံ, ဥပါဒိသေသဉ္စ ဥပါဒာယ ပညာပနီယတ္တာ သဟ ဥပါဒိသေသေန ပညာပိယတီတိ **သဥပါဒိသေသံ**။ ယော စဿ သမုဒယပ္ပဟာနေန ဥပဟတာယတိ

ကမ္မဖလဿ စရိမစိတ္တတော စ ဥဒ္ဓံ ပဝတ္တိခန္ဓာနံ အနုပ္ပါဒနတော, ဥပ္ပန္နာနဉ္စ အန္တရဓာနတော ဥပဟဒိသေသာဘာ တော , တံ ဥပဟအယ ပညာပနီယတော နတ္ထိ ဧတ္ထ ဥပဟဒိသေသောတိ **အနုပဟဒိသေသံ**။

အသိထိလပရက္ကမသိဒ္ဓေန ဉာဏဝိသေသေန အဓိဂမနီယတော, သဗ္ဗညုဝစနတော စ ပရမတ္ထေန သဘာဝတော နိဗ္ဗာနံ နာဝိဇ္ဇမာနံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခတ''န္တိ။

ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓနိဒ္ဒေသေ ဝိနိစ္ဆယကထာမုခံ။

မဂ္ဂနိဒ္ဒေသကထာ

၅၆၂. ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တာ ပန အဋ္ဌ ဓမ္မာ ကာမံ ခန္ဓနိဒ္ဒေသေပိ အတ္ထတော ပကာသိတာ ယေဝ, ဣဓ ပန နေသံ ဧကေက္ခဏေ ပဝတ္တမာနာနံ ဝိသေသာဝဗောဓနတ္ထံ ဝဒာမ။ သင်္ခေပတော ဟိ စတုသစ္စပဋိဝေဓာ ယ ပဋိပန္နဿ ယောဂိနော နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ အဝိဇ္ဇာနုသယသမုဃာတကံ ပညာစက္ခု **သမ္မာဒိဋ္ဌိ** ။ သာ သမ္မာ ဒဿန လက္ခဏာ, ဓာတုပ္ပကာသနရသာ, အဝိဇ္ဇန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ တထာ သမ္မန္နဒိဋ္ဌိနော တံသမ္ပယုတ္တော မိစ္ဆာ သင်္ကပ္ပနိဃာတကံ စေတသော နိဗ္ဗာနပဒာဘိနိရောပနံ **သမ္မာသင်္ကပ္ပော** ။ သော သမ္မာ စိတ္တာဘိနိရောပနလက္ခ ဏော, အပ္ပနာရသော, မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။

တထာ ပဿတော ဝိတက္ကယတော စ တံသမ္ပယုတ္တာဝ ဝစီဒုစ္စရိတသမုဃာတိကာ မိစ္ဆာဝါစာယ ဝိရတိ **သမ္မာဝါစာ** နာမ။ သာ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ, ဝိရမဏရသာ, မိစ္ဆာဝါစာပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ တထာ ဝိရမတော တံသမ္ပယုတ္တာဝ မိစ္ဆာကမ္မန္တသမုစ္ဆေဒိကာ ပါဏာတိပါတာဒိဝိရတိ **သမ္မာကမ္မန္တော** နာမ။ သော သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော, ဝိရမဏရသော, မိစ္ဆာကမ္မန္တပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ယာ ပနဿ တေသံ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိဘူတာ တံသမ္ပယုတ္တာဝ ကုဟနာဒိုပစ္ဆေဒိကာ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ, သော **သမ္မာအာဇီဝေါ** နာမ။ သော ဝေါဒာနလက္ခဏော, ဉာယာဇီဝပဝတ္တိရသော, မိစ္ဆာဇီဝပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။

အထဿ ယော တဿာ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝသင်္ခါတာယ သီလဘူမိယံ ပတိဋ္ဌိတဿ တဒနုရူပေါ တံသ မ္ပယုတ္တောဝ ကောသဇ္ဇသမုစ္ဆေဒကော ဝီရိယာရမ္ဘော, ဧသ **သမ္မာဝါယာမော** နာမ။ သော ပဂ္ဂဟလက္ခဏော, အနုပ္ပန္နအကုသလာနုပ္ပါဒနာဒိရသော, မိစ္ဆာဝါယာမပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ တဿေဝံ ဝါယမတော တံသမ္ပယုတ္တောဝ မိစ္ဆာသတိဝိနိဒ္ဓုနနော စေတသော အသမ္မောသော **သမ္မာသတိ** နာမ။ သာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ, အသမ္မုဿနရသာ, မိစ္ဆာသတိပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဧဝံ အနုတ္တရာယ သတိယာ သံရက္ခိယမာနစိတ္တဿ တံသမ္ပယုတ္တာဝ မိစ္ဆာ သမာဓိဝိဒ္ဓံသိကာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ **သမ္မာသမာဓိ** နာမ။ သော အဝိက္ခေပလက္ခဏော, သမာဓာနရသော, မိစ္ဆာသမာဓိပ္ပ ဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနောတိ။ အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါနိဒ္ဒေသေ နယော။ ဧဝမေတ္ထ ဇာတိအာဒီနံ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ ဗော။

၅၆၃. **ဉာဏကိစ္စတော**တိ သစ္စဉာဏဿ ကိစ္စတောပိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒုဝိဓံ ဟိ သစ္စဉာဏံ – အနုဗောဓ ဉာဏံ ပဋိဝေဓဉာဏဉ္စ။ တတ္ထ အနုဗောဓဉာဏံ လောကိယံ အနုဿဝါဒိဝသေန နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ပဝတ္တတိ။ ပဋိဝေဓ ဉာဏံ လောကုတ္တရံ နိရောဓမာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စတော စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ယထာဟ – ''ယော, ဘိက္ခဝေ, ဒုက္ခံ ပဿတိ, ဒုက္ခသမုဒယမ္ပိ သော ပဿတိ, ဒုက္ခနိရောဓမ္ပိ ပဿတိ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒမ္ပိ ပဿတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၀၀) သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တံ ပနဿ ကိစ္စံ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယံ အာဝိဘဝိဿတိ။

ယံ ပနေတံ လောကိယံ, တတ္ထ ဒုက္ခဉာဏံ ပရိယုဋ္ဌာနာဘိဘဝဝသေန ပဝတ္တမာနံ သက္ကာယဒိဋ္ဌိံ နိဝတ္တေတိ။ သမုဒယဉာဏံ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ။ နိရောဓဉာဏံ သဿတဒိဋ္ဌိံ။ မဂ္ဂဉာဏံ အကိရိယဒိဋ္ဌိံ။ ဒုက္ခဉာဏံ ဝါ ဓုဝသုဘသုခတ္တ ဘာဝဝိရဟိတေသု ခန္ဓေသု ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝသညာသင်္ခါတံ ဖလေ ဝိပ္ပဋိပတ္တိံ။ သမုဒယဉာဏံ ဣဿရပဓာန ကာလသဘာဝါဒီဟိ လောကော ပဝတ္တတီတိ အကာရဏေ ကာရဏာဘိမာနပ္ပဝတ္တံ ဟေတုမှိ ဝိပ္ပဋိပတ္တိံ။ နိရောဓ ဉာဏံ အရူပလောကလောကထူပိကာဒီသု အပဝဂ္ဂဂဟဘူတံ နိရောဓေ ဝိပ္ပဋိပတ္တိံ။ မဂ္ဂဉာဏံ ကာမသုခလ္လိကအတ္တ

ကိလမထာနုယောဂပ္ပဘေဒေ အဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဂါဟဝသေန ပဝတ္တံ ဥပာယေ ဝိပ္ပဋိပတ္တိံ နိဝတ္တေတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“လောကေ လောကပ္ပဘဝေ၊ လောကတ္ထဂမေ သိဝေ စ တဒုပာယေ။
သမ္မုယှတိ တာဝ နရော၊ န ဝိဇာနာတိ ယာဝ သစ္စာနိ”တိ။

ဧဝမေတ္ထ ဉာဏကိစ္စတောပိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၆၄. **အန္တောဂဓာနံ ပဘေဒာ** တိ ဒုက္ခသစ္စသ္မိံ ဟိ ဌပေတွာ တဏှဉ္စေဝ အနာသဝဓမ္မေ စ သေသာ သဗ္ဗဓမ္မာ အန္တောဂဓာ။ သမုဒယသစ္စေ ဆတ္တိံသ တဏှာဝိစရိတာနိ။ နိရောဓသစ္စံ အသမ္မိဿံ။ မဂ္ဂသစ္စေ သမ္မာဒိဋ္ဌိမုခေန ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒပညိန္ဒြိယပညာဗလဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာပဒေသေန တယော နေက္ခမ္မဝိတက္ကာဒယော။ သမ္မာဝါစာပဒေသေန စတ္တာရိ ဝစီသုစရိတာနိ ။ သမ္မာကမ္မန္တာပဒေသေန တီဏိ ကာယသုစရိတာနိ။ သမ္မာဇီဝမုခေန အပ္ပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာ စ။ သဗ္ဗေသံယေဝ ဝါ ဧတေသံ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝါနံ အရိယကန္တသီလတ္တာ အရိယကန္တသီလဿ စ သဒ္ဓါဟတ္ထေန ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ တေသံ အတ္ထိတာယ အတ္ထိဘာဝတော သဒ္ဓိန္ဒြိယသဒ္ဓါဗလဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒါ။ သမ္မာဝါယာမာပဒေသေန စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယိန္ဒြိယဝီရိယဗလဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ သမ္မာသတိအပဒေသေန စတုဗ္ဗိဓသတိပဋ္ဌာနသတိန္ဒြိယသတိဗလသတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ သမ္မာသမာဓိအပဒေသေန သဝိတက္ကသဝိစာရာဒယော တယော သမာဓီ စိတ္တသမာဓိ သမာဓိန္ဒြိယသမာဓိဗလပီတိပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ အန္တောဂဓာနီတိ ဧဝမေတ္ထ အန္တောဂဓာနံ ပဘေဒတောပိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၆၅. **ဥပမာတော**တိ ဘာရော ဝိယ ဟိ ဒုက္ခသစ္စံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ဘာရာဒါနမိဝ သမုဒယသစ္စံ, ဘာရနိက္ခေပနမိဝ နိရောဓသစ္စံ, ဘာရနိက္ခေပနူပါယော ဝိယ မဂ္ဂသစ္စံ။ ရောဂေါ ဝိယ စ ဒုက္ခသစ္စံ, ရောဂနိဒါနမိဝ သမုဒယသစ္စံ, ရောဂဝူပသမော ဝိယ နိရောဓသစ္စံ, ဘေသဇ္ဇမိဝ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဒုဗ္ဘိက္ခမိဝ ဝါ ဒုက္ခသစ္စံ, ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိ ဝိယ သမုဒယသစ္စံ, သုဘိက္ခမိဝ နိရောဓသစ္စံ, သုဝုဋ္ဌိ ဝိယ မဂ္ဂသစ္စံ။ အပိစ ဝေရီ-ဝေရမူလ-ဝေရသမုဂ္ဃာတ-ဝေရသမုဂ္ဃာတုပါယေဟိ, ဝိသရုက္ခ-ရုက္ခမူလ-မူလုပစ္ဆေဒ-တဒုပစ္ဆေဒုပါယေဟိ, ဘယ-ဘယမူလ-နိဗ္ဘယ-တဒဓိဂမုပါယေဟိ, ဩရိမတီရ-မဟောဃ-ပါရိမတီရ-တံသမ္ပာပကဝါယာမေဟိ စ ယောဇေတွာပေတာနိ ဥပမာတော ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ ဧဝမေတ္ထ ဥပမာတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၆၆. **စတုက္ကတော** တိ အတ္ထိ စေတ္ထ ဒုက္ခံ န အရိယသစ္စံ, အတ္ထိ အရိယသစ္စံ န ဒုက္ခံ, အတ္ထိ ဒုက္ခဉ္စေဝ အရိယသစ္စဉ္စ, အတ္ထိ နေဝ ဒုက္ခံ န အရိယသစ္စံ။ ဧသ နယော သမုဒယာဒီသု။ တတ္ထ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ သာမညဖလာနိ စ “ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခ”န္တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅) ဝစနတော သင်္ခါရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခံ, န အရိယသစ္စံ။ နိရောဓော အရိယသစ္စံ, န ဒုက္ခံ။ ဣတရံ ပန အရိယသစ္စဒွယံ သိယာ ဒုက္ခံ အနိစ္စတော, န ပန ယဿ ပရိညာယ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ တထတ္တေန။ သဗ္ဗာကာရေန ပန ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကံ ဒုက္ခဉ္စေဝ အရိယသစ္စဉ္စ အညတြ တဏှာယ။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ သာမညဖလာနိ စ ယဿ ပရိညတ္ထံ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ တထတ္တေန နေဝ ဒုက္ခံ န အရိယသစ္စံ။ ဧဝံ သမုဒယာဒီသုပိ ယထာယောဂံ ယောဇေတွာ စတုက္ကတောပေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၆၇. သုညတေကဝိဓာဒီဟီတိတ္တေ **သုညတော** တာဝ ပရမတ္ထေန ဟိ သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ ဝေဒကကာရကနိဗ္ဗုတဂမကာဘာဝတော သုညာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဒုက္ခမေဝ ဟိ၊ န ကောစိ ဒုက္ခိတော။
ကာရကော န၊ ကိရိယာဝ ဝိဇ္ဇတိ။
အတ္ထိ နိဗ္ဗုတိ၊ န နိဗ္ဗုတော ပုမာ။
မဂ္ဂမတ္ထိ၊ ဂမကော န ဝိဇ္ဇတီ”တိ။

အထ ဝါ,

ဓုဝသုဘသုခတ္တသုညံ၊ ပုရိမဒွယမတ္တသုညမမတပဒံ။
ဓုဝသုခအတ္တဝိရဟိတော၊ မဂ္ဂေါ္ကတိ သုညတာ တေသု။

နိရောဓသုညာနိ ဝါ တီဏိ, နိရောဓော စ သေသတ္တယသုညော။ ဖလသုညော ဝါ ဧတ္ထ ဟေတု သမုဒယေ ဒုက္ခဿာ ဘာဝတော, မဂ္ဂေ စ နိရောဓဿ, န ဖလေန သဂဗ္ဘော ပကတိဝါဒီနံ ပကတိ ဝိယ။ ဟေတုသုညဉ္စ ဖလံ ဒုက္ခသမုဒယာနံ နိရောဓမဂ္ဂါနဉ္စ အသမဝါယာ, န ဟေတုသမဝေတံ ဟေတုဖလံ သမဝါယဝါဒီနံ ဒွိဝိအဏုကာဒိ ဝိယ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“တယမိဓ နိရောဓသုညံ၊ တယေန တေနာပိ နိဗ္ဗုတိ သုညာ။
သုညော ဖလေန ဟေတု၊ ဖလမ္ပိ တံဟေတုနာ သုည”န္တိ။

ဧဝံ တာဝ သုညတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧကဝိဓာဒိဝိနိစ္ဆယကထာ

၅၆၈. ဧကဝိဓာဒီဟီတိ သဗ္ဗမေဝ စေတ္ထ ဒုက္ခံ ဧကဝိဓံ ပဝတ္တိဘာဝတော။ ဒုဝိဓံ နာမရူပတော။ တိဝိဓံ ကာမရူပါရူပူပပတ္တိဘဝဘေဒတော။ စတုဗ္ဗိဓံ စတုအာဟာရဘေဒတော။ ပဉ္စဝိဓံ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓဘေဒတော။

သမုဒယောပိ ဧကဝိဓော ပဝတ္တကဘာဝတော။ ဒုဝိဓော ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာသမ္ပယုတ္တတော။ တိဝိဓော ကာမဘဝ ဝိဘဝတဏှာဘေဒတော။ စတုဗ္ဗိဓော စတုမဂ္ဂပ္ပဟေယျတော။ ပဉ္စဝိဓော ရူပါဘိနန္ဒနာဒိဘေဒတော။ ဆဗ္ဗိဓော ဆ တဏှာကာယဘေဒတော။

နိရောဓောပိ ဧကဝိဓော အသင်္ခတဓာတုဘာဝတော။ ပရိယာယေန ပန ဒုဝိဓော သဉပါဒိသေသအနုပါဒိသေသဘေဒ တော။ တိဝိဓော ဘဝတ္တယဝူပသမတော။ စတုဗ္ဗိဓော စတုမဂ္ဂါဓိဂမနီယတော။ ပဉ္စဝိဓော ပဉ္စာဘိနန္ဒနဝူပသမတော။ ဆဗ္ဗိဓော ဆတဏှာကာယက္ခယဘေဒတော။

မဂ္ဂေါပိ ဧကဝိဓော ဘာဝေတဗ္ဗတော။ ဒုဝိဓော သမထဝိပဿနာဘေဒတော, ဒဿနဘာဝနာဘေဒတော ဝါ။ တိဝိ ဓော ခန္ဓတ္တယဘေဒတော။ အယဉှိ သပ္ပဒေသတ္တာ နဂရံ ဝိယ ရဇ္ဇေန နိပ္ပဒေသေဟိ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိ တော။ ယထာဟ –

“န ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, အရိယေန အဋ္ဌင်္ဂိကေန မဂ္ဂေန တယော ခန္ဓာ သင်္ဂဟိတာ, တီဟိ စ ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, ခန္ဓေဟိ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ သင်္ဂဟိတော။ ယာ စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဝါ စာ, ယော စ သမ္မာကမ္မန္တော, ယော စ သမ္မာအာဇီဝေါ, ဣမေ ဓမ္မာ သီလက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ။ ယော စ သမ္မာဝါယာမော, ယာ စ သမ္မာသတိ, ယော စ သမ္မာသမာဓိ, ဣမေ ဓမ္မာ သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ။ ယာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, ယော စ သမ္မာသင်္ကပ္ပော, ဣမေ ဓမ္မာ ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂)။

ဧတ္ထ ဟိ သမ္မာဝါစာဒယော တယော သီလမေဝ, တသ္မာ တေ သဇာတိတော သီလက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတာ။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ပါဠိယံ သီလက္ခန္ဓေတိ ဘုမ္မေန နိဒ္ဒေသော ကတော, အတ္ထော ပန ကရဏဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမ္မာ ဝါယာမာဒီသု ပန တီသု သမာဓိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အာရမ္မဏေ ဧကဂ္ဂဘာဝေန အပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ, ဝီရိယေ ပန ပဂ္ဂဟကိစ္စံ သာဓေန္တေ သတိယာ စ အပိလာပနကိစ္စံ သာဓေန္တိယာ လဒ္ဓုပကာရော ဟုတွာ သက္ကောတိ။

တတြာယံ ဥပမာ – ယထာ ဟိ နက္ခတ္တံ ကီဠိဿာမာတိ ဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌေသု တီသု သဟာယေသု ဧကော သုပုပ္ဖိတံ စမ္ပကရုက္ခံ ဒိသွာ ဟတ္ထံ ဥက္ခိပိတွာ ဂဟေတုမ္ပိ န သက္ကုဏေယျ။ အထဿ ဒုတိယော ဩနမိတွာ ပိဋ္ဌိံ ဒဒေယျ, သော တဿ ပိဋ္ဌိယံ ဌတွာပိ ကမ္ပမာနော ဂဟေတုံ န သက္ကုဏေယျ။ အထဿ ဣတရော အံသကူဋံ ဥ

ပနာမေယျ။ သော ကေသ္သ ပိဋ္ဌိယံ ဌတ္ဝါ ကေသ္သ အံသကူဋ္ဌံ ဩလုဗ္ဘ ယထာရုစိ ပုပ္ဖာနိ ဩစိနိတ္ဝါ ပိဋ္ဌနိတ္ဝါ နက္ခတ္တံ ကီဠေယျ။ ဇဝံသမ္ပဒမိဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ကေတော ဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌာ တယော သဟာယာ ဝိယ ဟိ ကေတော ဇာတာ သမ္မာတယာမာဒယော တယော ဓမ္မာ။ သုပုပ္ဖိတစမ္ပကော ဝိယ အာရမ္မဏံ။ ဟတ္ထံ ဥက္ခိပိတ္ဝာပိ ဂဟေတုံ အသက္ကောန္တော ဝိယ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အာရမ္မဏေ ကေဂ္ဂဘာဝေန အပ္ပေတုံ အသက္ကောန္တော သမာဓိ။ ပိဋ္ဌိံ ဒတ္ဝါ ဩနတသဟာယော ဝိယ တယာမော။ အံသကူဋ္ဌံ ဒတ္ဝါ ဌိတသဟာယော ဝိယ သတိ။ ယထာ တေသု ကေသ္သ ပိဋ္ဌိယံ ဌတ္ဝါ ကေသ္သ အံသကူဋ္ဌံ ဩလုဗ္ဘ ဣ တရော ယထာရုစိ ပုပ္ဖံ ဂဟေတုံ သက္ကောတိ, ဧဝမေဝ ဝီရိယေ ပဂ္ဂဟကိစ္စံ သာဓေန္တေ သတိယာ စ အပိလာပနကိစ္စံ သာဓေန္တိယာ လဒ္ဓုပကာရော သမာဓိ သက္ကောတိ အာရမ္မဏေ ကေဂ္ဂဘာဝေန အပ္ပေတုံ။ တသ္မာ သမာဓိယေဝေတ္ထ သဇာတိတော သမာဓိက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော, တယာမသတိယော ပန ကိရိယတော သင်္ဂဟိတာ ဟောန္တိ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မာသင်္ကပ္ပေသုပိ ပညာ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ အာရမ္မဏံ နိစ္ဆေတုံ န သက္ကောတိ။ ဝိတက္ကေ ပန အာကောဋေတွာ အာကောဋေတွာ ဒေန္တေ သက္ကောတိ။ ကထံ? ယထာ ဟိ ဟေရညိကော ကဟာပဏံ ဟတ္ထေ ဌပေတ္ဝာ သဗ္ဗဘာဂေသု ဩလောကေတုကာမော သမာနောပိ န စက္ခုတလေနေဝ ပရိဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ။ အင်္ဂုလိပဗ္ဗေဟိ ပန ပရိဝတ္တေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ ဣတော စိတော စ ဩလောကေတုံ သက္ကောတိ, ဧဝမေဝ န ပညာ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အနိစ္စာဒိဝသေန အာရမ္မဏံ နိစ္ဆေတုံ သက္ကောတိ။ အဘိနိရောပနလက္ခဏေန ပန အာဟနနပရိယာဟနနရသေန ဝိတက္ကေန အာကောဋေန္တေန ဝိယ ပရိဝတ္တေန္တေန ဝိယ စ အာဒါယာဒါယ ဒိန္နမေဝ နိစ္ဆေတုံ သက္ကောတိ။ တသ္မာ ဣဓာပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ သဇာတိတော ပညာက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတာ, သမ္မာသင်္ကပ္ပော ပန ကိရိယဝသေန သင်္ဂဟိတော ဟောတိ။

ဣတိ ဣမေဟိ တီဟိ ခန္ဓေဟိ မဂ္ဂေါ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ တေန ဝုတ္တံ ''တိဝိဓော ခန္ဓတ္တယဘေဒတော''တိ။ စတုဗ္ဗိဓော သောတာပတ္တိမဂ္ဂါဒိဝသေနေဝ။

အပိစ သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ ဧကဝိဓာနိ အဝိတထတ္တာ, အဘိညေယျတ္တာ ဝါ။ ဒုဝိဓာနိ လောကိယလောကုတ္တရ တော, သင်္ခတာသင်္ခတတော ဝါ။ တိဝိဓာနိ ဒဿန-ဘာဝနာဟိ ပဟာတဗ္ဗတော, အပ္ပဟာတဗ္ဗတော စ။ စတုဗ္ဗိဓာနိ ပရိ ညေယျာဒိဘေဒတောတိ ဧဝမေတ္ထ ဧကဝိဓာဒိဟိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၆၉. **သဘာဂဝိသဘာဂတော**တိ သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ အညမညံ သဘာဂါနိ အဝိတထတော အတ္တသုညတော ဒုက္ကရ ပဋိဝေဓတော စ။ ယထာဟ –

''တံ ကိံ မညသိ, အာနန္ဒ, ကတမံ နု ခေါ ဒုက္ကရတရံ ဝါ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရံ ဝါ, ယော ဝါ ဒူရတောဝ သုခု မေန တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေန အသနံ အတိပါတေယျ ပေါင်္ခာနုပေါင်္ခံ အဝိရာဓိတံ, ယော ဝါ သတဓာ ဘိန္နဿ ဝါ လဿ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိဝိဇ္ဈေယျာတိ? ဧတဒေဝ, ဘန္တေ, ဒုက္ကရတရဉ္စေဝ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရဉ္စ, ယော ဝါ သတဓာ ဘိန္နဿ ဝါလဿ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိဝိဇ္ဈေယျာတိ။ တတော ခေါ တေ, အာနန္ဒ, ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတရံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။ ယေ ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။ပေ.။ အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတိ ယထာဘူတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၁၅)။

ဝိသဘာဂါနိ သလက္ခဏဝဝတ္ထာနတော။ ပုရိမာနိ စ ဒွေ သဘာဂါနိ ဒုရဝဂါဟတ္ထေန ဂမ္ဘီရတ္တာ လောကိယ တ္တာ သာသဝတ္တာ စ။ ဝိသဘာဂါနိ ဖလဟေတုဘေဒတော ပရိညေယျပ္ပဟာတဗ္ဗတော စ။ ပစ္ဆိမာနိပိ ဒွေ သဘာ ဂါနိ ဂမ္ဘီရတ္တေန ဒုရဝဂါဟတ္တာ လောကုတ္တရတ္တာ အနာသဝတ္တာ စ။ ဝိသဘာဂါနိ ဝိသယဝိသယီဘေဒတော သစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေတဗ္ဗတော စ။ ပဌမတတိယာနိ စာပိ သဘာဂါနိ ဖလာပဒေသတော။ ဝိသဘာဂါနိ သင်္ခတာသင်္ခ တတော။ ဒုတိယစတုတ္ထာနိ စာပိ သဘာဂါနိ ဟေတုအပဒေသတော။ ဝိသဘာဂါနိ ဧကန္တကုသလာကုသလတော။ ပဌမစတု တ္ထာနိ စာပိ သဘာဂါနိ သင်္ခတတော။ ဝိသဘာဂါနိ လောကိယလောကုတ္တရတော။ ဒုတိယတတိယာနိ စာပိ သဘာဂါနိ နေဝသေက္ခာနာသေက္ခဘာဝတော။ ဝိသဘာဂါနိ သာရမ္မဏာနာရမ္မဏတော။

ဣတိ ဇေံ ပကာရေဟိ၊ နယေဟိ စ ဝိစက္ခဏော။
ဝိဇညာ အရိယသစ္စာနံ၊ သဘာဂဝိသဘာဂတန္တိ။

ဣတိ သာဓုဇနပာမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ဣန္ဒြိယသစ္စနိဒ္ဒေသော နာမ

သောဠသမော ပရိစ္ဆေဒော။

၁၇. ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသော

ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကထာ

၅၇၀. ဣဒါနိ “ခန္ဓာယတနဓာတုဣန္ဒြိယသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိဘေဒါ ဓမ္မာ ဘူမီ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တေသု ဣမိဿာ ပညာယ ဘူမိဘူတေသု ဓမ္မေသု ယသ္မာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါစေဝ, အာဒိသဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ စ အဝသေသာ ဟောန္တိ, တသ္မာ တေသံ ဝဏ္ဏနာက္ကမော အနုပ္ပတ္တော။

တတ္ထ အဝိဇ္ဇာဒယော တာဝ ဓမ္မာ **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

“ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ? အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ, သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ, ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ, နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ, သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော, ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ, ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ, တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ, ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ, ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ, ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ”တိ (သံ. နိ. ၂.၁)။

ဇရာမရဏာဒယော ပန **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

“ကတမေ စ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ? ဇရာမရဏံ, ဘိက္ခဝေ, အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မံ။ ဇာတိ, ဘိက္ခဝေ။ပေ။ ဘဝေါ။ ဥပါဒါနံ။ တဏှာ။ ဝေဒနာ။ ဖဿော။ သဠာယတနံ။ နာမရူပံ။ ဝိညာဏံ။ သင်္ခါရာ။ အဝိဇ္ဇာ, ဘိက္ခဝေ, အနိစ္စာ သင်္ခတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ခယဓမ္မာ ဝယဓမ္မာ ဝိရာဂဓမ္မာ နိရောဓဓမ္မာ။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ”တိ (သံ. နိ. ၂.၂၀)။

၅၇၁. အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ** တိ ပစ္စယဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ** တိ တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တဓမ္မာ။ ကထမိဒံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ စေ? ဘဂဝတော ဝစနေန။ ဘဂဝတာ ဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မဒေသနာသုတ္တေ –

“ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ? ဇာတိပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, ဇရာမရဏံ, ဥပ္ပါဒါ ဝါ တထာဂတာနံ အနုပ္ပါဒါ ဝါ တထာဂတာနံ ဌိတာဝ သာ ဓာတု ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ တံ တထာဂတော အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ အဘိသမေတိ, အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိတွာ အဘိသမေတွာ အာစိက္ခတိ ဒေသေတိ ပညပေတိ ပဋ္ဌပေတိ ဝိဝရတိ ဝိဘဇတိ ဥတ္တာနီကရောတိ, ပဿထာတိ စာဟ။ ဇာတိပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, ဇရာမရဏံ။ ဘဝပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, ဇာတိ။ပေ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ ဥပ္ပါဒါ ဝါ တထာဂတာနံ။ပေ။ ဥတ္တာနီကရောတိ ပဿထာတိ စာဟ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ။ ဣတိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ယာ တတြ တထတာ အဝိတထတာ အနညထတာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ”တိ (သံ. နိ. ၂.၂၀)။

၅၇၂. ဧဝံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ ဒေသေန္တေန တထတာဒီဟိ ဝေဝစနေဟိ ပစ္စယဓမ္မာဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ ဇရာမရဏာဒီနံ ဓမ္မာနံ ပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ, ဒုက္ခာနုဗန္ဓနရသော, ကုမ္မဂ္ဂပစ္စုပဋ္ဌာနောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သော ပနာယံ တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ အနူနာဓိကေဟေဝ တဿ တဿ ဓမ္မဿ သမ္ဘဝတော **တထတာ**တိ, သာမဂ္ဂိံ ဥပဂတေသု ပစ္စယေသု မုဟုတ္တမ္ပိ တတော နိဗ္ဗတ္တဓမ္မာနံ အသမ္ဘဝါဘာဝတော **အဝိတထတာ**တိ, အညဓမ္မပစ္စယေဟိ အညဓမ္မာနုပ္ပတ္တိတော **အနညထတာ**တိ, ယထာဝုတ္တာနံ ဧတေသံ ဇရာမရဏာဒီနံ ပစ္စယတော ဝါ ပစ္စယသမူဟတော ဝါ **ဣဒပ္ပစ္စယတာ** တိ ဝုတ္တော။

၅၇၃. တတ္ထာယံ ဝစနတ္ထော, ဣမေသံ ပစ္စယာ ဣဒပ္ပစ္စယာ။ ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ **ဣဒပ္ပစ္စယတာ** ။ ဣဒပ္ပစ္စယာနံ ဝါ သမူဟော **ဣဒပ္ပစ္စယတာ** ။ လက္ခဏံ ပနေတ္ထ သဒ္ဒသတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။

၅၇၄. ကေစိ ပန ပဋိစ္စ သမ္မာ စ တိတ္ထိယပရိကပ္ပိတပကတိပုရိသာဒိကာရဏနိရပေက္ခော ဥပ္ပာဒော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒောတိ ဧဝံ ဥပ္ပာဒမတ္တံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒောတိ ဝဒန္တိ, တံ န ယုဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? သုတ္တာဘာဝတော, သုတ္တဝိရောဓတော, ဂမ္ဘီရနယာသမ္ဘဝတော, သဒ္ဒဘေဒတော စ။ "ဥပ္ပာဒမတ္တံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော"တိ ဟိ သုတ္တံ နတ္ထိ။ တံ "ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော"တိ စ ဝဒန္တဿ ပဒေသဝိဟာရသုတ္တဝိရောဓော အာပဇ္ဇတိ။ ကထံ? ဘဂဝတော ဟိ "အထ ခော ဘဂဝါ ရတ္တိယာ ပဌမံ ယာမံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ အနုလောမပဋိလောမံ မနသာကာသီ"တိ (မဟာဝ. ၁) အာဒိဝစနတော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒမနသိကာရော ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓဝိဟာရော, ပဒေသဝိဟာရော စ တဒေကဒေသဝိဟာရော။ ယထာဟ "ယေန သွာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟာရေန ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဟရာမိ, တဿ ပဒေသေန ဝိဟာသိ"န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁)။ တတ္ထ စ ပစ္စယာကာရဒဿနေန ဝိဟာသိ, န ဥပ္ပာဒမတ္တဒဿနေနာတိ။ ယထာဟ "သော ဧဝံ ပဇာနာမိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယာပိ ဝေဒယိတ"န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁) သဗ္ဗံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဥပ္ပာဒမတ္တံ "ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော"တိ ဝဒန္တဿ ပဒေသဝိဟာရသုတ္တဝိရောဓော အာပဇ္ဇတိ။ တထာ ကစ္စာနသုတ္တဝိရောဓော။

ကစ္စာနသုတ္တေပိ ဟိ "လောကသမုဒယံ ခော, ကစ္စာန, ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတော ယာ လောကေ နတ္ထိတာ, သာ န ဟောတီ"တိ (သံ. နိ. ၂.၁၅) အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော လောကပစ္စယတော "လောကသမုဒယော"တိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာတတ္ထံ ပကာသိတော, န ဥပ္ပာဒမတ္တံ။ န ဟိ ဥပ္ပာဒမတ္တဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ သမုဂ္ဃာတော ဟောတိ။ ပစ္စယာနုပရမဒဿနေန ပန ဟောတိ။ ပစ္စယာနုပရမေ ဖလာနုပရမတောတိ။ ဧဝံ ဥပ္ပာဒမတ္တံ "ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော"တိ ဝဒန္တဿ ကစ္စာနသုတ္တဝိရောဓောပိ အာပဇ္ဇတိ။

ဂမ္ဘီရနယာသမ္ဘဝတော တိ ဝုတ္တံ ခော ပနေတံ ဘဂဝတာ "ဂမ္ဘီရော စာယံ, အာနန္ဒ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော ဂမ္ဘီရာဝဘာသော စာ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၅; သံ. နိ. ၂.၆၀)။ ဂမ္ဘီရတ္တဉ္စ နာမ စတုဗ္ဗိဓံ, တံ ပရတော ဝဏ္ဏယိဿာမ။ တံ ဥပ္ပာဒမတ္တေ နတ္ထိ။ စတုဗ္ဗိဓနယပဋိမဏ္ဍိတဉ္စေတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ ဝဏ္ဏယန္တိ, တမ္ပိ နယစတုက္ကံ ဥပ္ပာဒမတ္တေ နတ္ထီတိ ဂမ္ဘီရနယာသမ္ဘဝတောပိ န ဥပ္ပာဒမတ္တံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော။

၅၇၅. **သဒ္ဒဘေဒတော** တိ ပဋိစ္စသဒ္ဒေါ စ ပနာယံ သမာနေ ကတ္တရိ ပုဗ္ဗကာလေ ပယုဇ္ဇမာနော အတ္ထသိဒ္ဓိကရော ဟောတိ။ သေယျထိဒံ, "စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏ"န္တိ (သံ. နိ. ၂.၄၃)။ ဣဓ ပန ဘာဝသာဓနေန ဥပ္ပာဒသဒ္ဒေန သဒ္ဓိံ ပယုဇ္ဇမာနော သမာနဿ ကတ္တု အဘာဝတော သဒ္ဒဘေဒံ ဂစ္ဆတိ, န စ ကိဉ္စိ အတ္ထံ သာဓေတီတိ သဒ္ဒဘေဒတောပိ န ဥပ္ပာဒမတ္တံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒောတိ။

တတ္ထ သိယာ – "ဟောတိ-သဒ္ဒေန သဒ္ဓိံ ယောဇယိဿာမ 'ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော ဟောတီ'တိ", တံ န ယုတ္တံ။ ကသ္မာ? ယောဂါဘာဝတော စေဝ, ဥပ္ပာဒဿ စ ဥပ္ပာဒပတ္တိဒောသတော။ "ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမိ။ ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော။ပေ.။ အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော"တိ (သံ. နိ. ၂.၁)။ ဣမေသု ဟိ ပဒေသု ဧကေနပိ သဒ္ဓိံ ဟောတိ-သဒ္ဒေါ ယောဂံ န ဂစ္ဆတိ, န စ ဥပ္ပာဒော ဟောတိ။ သစေ ဘဝေယျ, ဥပ္ပာဒဿာပိ ဥပ္ပာဒော ဟာပုဏေယျာတိ။

၅၇၆. ယေပိ မညန္တိ "ဣဒပ္ပစ္စယာနံ ဘာဝေါ ဣဒပ္ပစ္စယတာ, **ဘာဝေါ** စ နာမ ယော အာကာရော အဝိဇ္ဇာဒီနံ သင်္ခါရာဒိပါတုဘာဝေ ဟေတု, သော။ တသ္မိဉ္စ သင်္ခါရဝိကာရေ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒသညာ"တိ, တေသံ တံ န ယုဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? အဝိဇ္ဇာဒီနံ ဟေတုဝစနတော။ ဘဂဝတာ ဟိ "တသ္မာတိဟ, အာနန္ဒ, ဧသေဝ ဟေတု, ဧတံ နိဒါနံ, ဧသ သမုဒယော, ဧသ ပစ္စယော ဇရာမရဏဿ ယဒိဒံ ဇာတိ။ပေ.။ သင်္ခါရာနံ, ယဒိဒံ အဝိဇ္ဇာ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၈ အာဒယော) ဧဝံ အဝိဇ္ဇာဒယော ဟေတူတိ ဝုတ္တာ, န တေသံ ဝိကာရော။ တသ္မာ "ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒောတိ ပစ္စယမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ"တိ ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ, တံ သမ္မာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၅၇၇. ယာ ပနေတ္ထ ''ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ''တိ ဣမာယ ဗုဒ္ဓနုစ္ဆာယာယ ဥပ္ပာဒေယေတယံ ဝုတ္တောတိ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သာ ဣမဿ ပဒဿ ဧဝမတ္ထံ ဂဟေတ္ဝာ ဝူပသမေတဗ္ဗာ။ ဘဂဝတာ ဟိ,

ဒွေဝဓာ တတော ပဝတ္တော၊ ဓမ္မသမူဟော ယတော ဣဒံ ဝစနံ။
တပ္ပစ္စယော တတောယံ၊ ဖလောပစာရေန ဣတိ ဝုတ္တော။

ယော ဟိ အယံ ပစ္စယတာယ ပဝတ္တော ဓမ္မသမူဟော, တတ္ထ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေတိ ဣဒံ ဝစနံ ဒွိဓာ ဣစ္ဆန္တိ။ သော ဟိ ယသ္မာ ပတီယမာနော ဟိတာယ သုခါယ စ သံဝတ္တတိ, တသ္မာ ပစ္စေတုမရဟန္တိ နံ ပဏ္ဍိတာတိ ပဋိစ္စော။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော စ သဟ သမ္မာ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န ဧကေကတော, နာပိ အဟေတုတောတိ သမုပ္ပာဒေါ။ ဧဝံ ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပာဒေ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ ။ အပိစ သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမုပ္ပာဒေ, ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ ပန ပဋိစ္စ အပစ္စက္ခာယာတိ ဧဝမ္ပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေါ။ တဿ စာယံ ဟေတုသမူဟော ပစ္စယောတိ တပ္ပစ္စယတ္တာ အယမ္ပိ, ယထာ လောကေ သေမှဟဿ ပစ္စယော ဂုဠော **သေမှဟာ ဂုဠော**တိ ဝုစ္စတိ, ယထာ စ သာသနေ သုခပ္ပစ္စယော ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပာဒေ ''သုခော ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပာဒေ''တိ ဝုစ္စတိ, တထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ ဣစ္စေဝ ဖလတေဟာရေန ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၇၈. အထ တ,

ပဋိမုခမိတောတိ ဝုတ္တော၊ ဟေတုသမူဟော အယံ ပဋိစ္စောတိ။
သဟိတေ ဥပ္ပာဒေတိ စ၊ ဣတိ ဝုတ္တော သော သမုပ္ပာဒေါ။

ယော ဟိ သေ သင်္ခါရာဒီနံ ဟေတုဘာတယ အဝိဇ္ဇာဒိဧကေကဟေတုသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော ဟေတုသမူဟော, သော သာဓာရဏဖလနိပ္ဖာဒကဋ္ဌေန အဝေကလ္လဋ္ဌေန စ သာမဂ္ဂိအင်္ဂါနံ အညမညေန ပဋိမုခံ ဣတော ဂတောတိ ကတ္ဝာ ပဋိစ္စောတိ ဝုစ္စတိ။ သွတယံ သဟိတေဟေဝ အညမညံ အဝိနိဗ္ဘောဂဝုတ္တိဓမ္မေ ဥပ္ပာဒေတီတိ သမုပ္ပာဒေါတိပိ ဝုတ္တော။ ဧဝမ္ပိ ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပာဒေ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေါ။

၅၇၉. အပရော နယော –

ပစ္စယတာ အညောညံ၊ ပဋိစ္စ ယသ္မာ သမံ သဟ စ ဓမ္မေ။
အယမုပ္ပာဒေတိ တတောပိ၊ ဧဝမိဓ ဘာသိတာ မုနိနာ။

အဝိဇ္ဇာဒိသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယေသု ဟိ ယေ ပစ္စယာ ယံ သင်္ခါရာဒိကံ ဓမ္မံ ဥပ္ပာဒေန္တိ, န တေ အညမညံ အပဋိစ္စ အညမညဝေကလ္လေ သတိ ဥပ္ပာဒေတုံ သမတ္ထာတိ။ တသ္မာ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ န ဧကေကဒေသံ, နာပိ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန အယံ ပစ္စယတာ ဓမ္မေ ဥပ္ပာဒေတီတိ အတ္ထာနုသာရဝေဟာရကုသလေန မုနိနာ ဧဝမိဓ ဘာသိတာ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေတွေဝ ဘာသိတာတိ အတ္ထော။

၅၈၀. ဧဝံ ဘာသမာနေန စ,

ပုရိမေန သဿတာဒီန၊ မဘာဝေ ပစ္ဆိမေန စ ပဒေန။
ဥစ္ဆေဒအာဒိဝိဃာတော၊ ဒွယေန ပရိဒီပိတော ဉာယော။

ပုရိမေနာတိ ပစ္စယသာမဂ္ဂိပရိဒီပကေန ပဋိစ္စပဒေန ပဝတ္တိဓမ္မာနံ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ အာယတ္တဝုတ္တိတ္တာ သဿတဟေတုဝိသမဟေတုဝသဝတ္တိတဒပ္ပဘေဒအနံ သဿတာဒီနံ အဘာဝေ ပရိဒီပိတော ဟောတိ? ကိံ ဟိ သဿတာနံ, အဟေတုအာဒိဝသေန တ ပဝတ္တာနံ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာတိ? **ပစ္ဆိမေန စ ပဒေနာ** တိ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒပရိဒီပကေန သမုပ္ပာဒပဒေန ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိတော ဝိဟတာ ဥစ္ဆေဒနတ္ထိကအကိရိယတာအတိ ဥစ္ဆေဒအာဒိဝိဃာတော ပရိဒီပိတော ဟောတိ။ ပုရိမပုရိမပစ္စယဝသေန ဟိ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု ဓမ္မေသု ကုတော ဥစ္ဆေဒော, နတ္ထိကာ

ကိရိယတအ စာတိ။ **ဒွဝယေနာ**တိ သကလေန ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝစနေန တသ္မာ တသ္မာ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ သန္တတိံ အဝိစ္ဆိန္နံတွတ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သမ္ဘဝတော မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒာ, "သော ကရောတိ သော ပဋိသံဝေဒေတိ, အညော ကရောတိ အညော ပဋိသံဝေဒေတီ"တိ တဒပ္ပဟာနံ, ဇနပဒနိရုတ္တိယာ အနဘိနိဝေသော, သမညာယ အနတိဓာဝနန္တိ အယံ ဉာယော ပရိဒီပိတော ဟောတီတိ အယံ တာဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေတိ ဝစနမတ္တဿ အတ္ထော။

၅၈၁. ယာ ပနာယံ ဘဂဝတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ ဒေသေန္တေန "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ"တိအာဒိနာ နယေန နိက္ခိတ္တာ တန္တိ, တဿာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တေန ဝိဘဇ္ဇဝါဒိမဏ္ဍလံ ဩတရိတွာ အာစရိယေ အနဗ္ဘာစိက္ခန္တေန သကသမယံ အဝေါက္ကမန္တေန ပရသမယံ အနာယူဟန္တေန သုတ္တံ အပ္ပဋိဗာဟန္တေန ဝိနယံ အနုလောမေန္တေန မဟာပဒေသေ ဩလောကေန္တေန ဓမ္မံ ဒီပေန္တေန အတ္ထံ သင်္ဂါဟေန္တေန တမေဝတ္ထံ ပုနရာဝတ္တေတွာ အပရေဟိပိ ပရိယာယန္တရေဟိ နိဒ္ဒိသန္တေန စ ယသ္မာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ကာတဗ္ဗာ ဟောတိ, ပကတိယာပိ စ ဒုက္ကရာဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ။ ယထာဟု ပေါရာဏာ –

"သစ္စံ သတ္တော ပဋိသန္ဓိ၊ ပစ္စယာကာရမေဝ စ။
ဒုဒ္ဒသာ စတုရော ဓမ္မာ၊ ဒေသေတုံ စ သုဒုက္ကရာ"တိ။

တသ္မာ အညတြ အာဂမာဓိဂမပ္ပတ္တေဟိ န သုကရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဿတ္ထဝဏ္ဏနာတိ ပရိတုလယိတွာ,

ဝတ္တုကာမော အဟံ အဇ္ဇ၊ ပစ္စယာကာရဝဏ္ဏနံ။
ပတိဋ္ဌံ နာဓိဂစ္ဆာမိ၊ အဇ္ဈောဂာဠှောဝ သာဂရံ။

သာသနံ ပနိဒံ နာနာ၊ ဒေသနာနယမဏ္ဍိတံ။
ပုဗ္ဗာစရိယမဂ္ဂေါ စ၊ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နော ပဝတ္တတိ။

ယသ္မာ တသ္မာ တဒုဘယံ၊ သန္နိဿာယတ္ထဝဏ္ဏနံ။
အာရဘိဿာမိ ဧတဿ၊ တံ သုဏာထ သမာဟိတာ။

ဝုတ္တဉှေတံ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ –

"ယော ကောစိ မံ အဋ္ဌိကတွာ သုဏေယျ၊
လဘေထ ပုဗ္ဗာပရိယံ ဝိသေသံ။
လဒ္ဓာန ပုဗ္ဗာပရိယံ ဝိသေသံ၊
အဒဿနံ မစ္စုရာဇဿ ဂစ္ဆေ"တိ။

၅၈၂. ဣတိ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ** တိအာဒီသု ဟိ အာဒိတောယေဝ တာဝ,

ဒေသနာဘေဒတော အတ္ထ, လက္ခဏေကဝိဓာဒိတော။ အင်္ဂါနဉ္စ ဝဝတ္ထာနာ, ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

တတ္ထ **ဒေသနာဘေဒတော**တိ ဘဂဝတော ဟိ ဝလ္လိဟာရကာနံ စတုန္နံ ပုရိသာနံ ဝလ္လိဂဟဏံ ဝိယ အာဒိတော ဝါ မဇ္ဈတော ဝါ ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနံ, တထာ ပရိယောသာနတော ဝါ မဇ္ဈတော ဝါ ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒီတိ စတုဗ္ဗိဓာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဒေသနာ။

ယထာ ဟိ ဝလ္လိဟာရကေသု စတူသု ပုရိသေသု ဧကော ဝလ္လိယာ မူလမေဝ ပဌမံ ပဿတိ, သော တံ မူလေ ဆေတွာ သဗ္ဗံ အာကဍ္ဎိတွာ အာဒာယ ကမ္မေ ဥပနေတိ, ဧဝံ ဘဂဝါ "ဣတိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ။ ပေ.။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏ"န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၂; သံ. နိ. ၂.၂) အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ ဒေသေတိ။

ယထာ ပန တေသု ပုရိသေသု ဧကော ဝလ္လိယာ မဇ္ဈံ ပဌမံ ပဿတိ, သော မဇ္ဈေ ဆိန္ဒိတွာ ဥပရိဘာဂညေဝ အာကမိုတွာ အာဒါယ ကမ္မေ ဥပနေတိ, ဧဝံ ဘဂဝါ “တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝဒတော အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နန္ဒီ။ ယာ ဝေဒနာသု နန္ဒီ, တဒုပါဒါနံ။ တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ, ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၉; သံ. နိ. ၃.၅) မဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာပိ ဒေသေတိ။

ယထာ စ တေသု ပုရိသေသု ဧကော ဝလ္လိယာ အဂ္ဂံ ပဌမံ ပဿတိ, သော အဂ္ဂေ ဂဟေတွာ အဂ္ဂါနုသာရေန ယာဝ မူလာ သဗ္ဗံ အာဒါယ ကမ္မေ ဥပနေတိ, ဧဝံ ဘဂဝါ “ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ ခော ပနေတံ ဝုတ္တံ, ဇာတိပစ္စယာ နု ခော, ဘိက္ခဝေ, ဇရာမရဏံ နော ဝါ ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတီတိ? ဇာတိပစ္စယာ, ဘန္တေ, ဇရာမရဏံ။ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ။ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ပေ.။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဣတိ ခော ပနေတံ ဝုတ္တံ, အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ နု ခော, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ နော ဝါ ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၃) ပရိယောသာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒိတောပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ ဒေသေတိ။

ယထာ ပနေတေသု ပုရိသေသု ဧကော ဝလ္လိယာ မဇ္ဈမေဝ ပဌမံ ပဿတိ, သော မဇ္ဈေ ဆိန္ဒိတွာ ဟေဋ္ဌာ ဩတရန္တော ယာဝ မူလာ အာဒါယ ကမ္မေ ဥပနေတိ, ဧဝံ ဘဂဝါ “ဣမေ စ, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရော အာဟာရာ ကိံနိဒါနာ, ကိံသမုဒယာ, ကိံဇာတိကာ, ကိံပဘဝါ? ဣမေ စတ္တာရော အာဟာရာ တဏှာနိဒါနာ, တဏှာသမုဒယာ, တဏှာဇာတိကာ, တဏှာပဘဝါ။ တဏှာ ကိံနိဒါနာ။ ဝေဒနာ။ ဖဿော။ သဠာယတနံ။ နာမရူပံ။ ဝိညာဏံ။ သင်္ခါရာ ကိံနိဒါနာ။ပေ.။ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာနိဒါနာ။ပေ.။ အဝိဇ္ဇာပဘဝါ”တိ (သံ. နိ. ၂.၁၁) မဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒိတော ဒေသေတိ။

၅၈၃. ကသ္မာ ပနေဝံ ဒေသေတီတိ? ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ သမန္တဘဒ္ဒကတ္တာ သယဉ္စ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တတ္တာ။ သမန္တဘဒ္ဒကော ဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒော, တတော တတော ဉာယပဋိဝေဓာယ သံဝတ္တတိယေဝ ။ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော စ ဘဂဝါ စတုဝေသာရဇ္ဇပဋိသမ္ဘိဒါယောဂေန စတုဗ္ဗိဓဂမ္ဘီရဘာဝပ္ပတ္တိယာ စ။ သော ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တတ္တာ နာနာနယေဟေဝ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဝိသေသတော ပနဿ ယာ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ အနုလောမဒေသနာ, သာ ပဝတ္တိကာရဏဝိဘာဂသံမူဠှံ ဝေနေယျဇနံ သမနုပဿတော ယထာသကေဟိ ကာရဏေဟိ ပဝတ္တိသန္ဒဿနတ္ထံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမသန္ဒဿနတ္ထဉ္စ ပဝတ္တာတိ ဝိညာတဗ္ဗာ။ ယာ ပရိယောသာနတော ပဋ္ဌာယ ပဋိလောမဒေသနာ, သာ “ကိစ္ဆံ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော ဇာယတိ စ ဇီယတိ စ မီယတိ စ စဝတိ စ ဥပပဇ္ဇတိ စာ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၅၇; သံ. နိ. ၂.၄) နယေန ကိစ္ဆာပန္နံ လောကံ အနုဝိလောကယတော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိဝေဓာနုသာရေန တဿ တဿ ဇရာမရဏာဒိကဿ ဒုက္ခဿ အတ္တနာ အဓိဂတကာရဏသန္ဒဿနတ္ထံ။ ယာ မဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒိ ပဝတ္တာ, သာ အာဟာရနိဒါနဝဝတ္ထာပနာနုသာရေန ယာဝ အတီတံ အဒ္ဓါနံ အတိဟရိတွာ ပုန အတီတဒ္ဓတော ပဘုတိ ဟေတုဖလပဋိပါဋိသန္ဒဿနတ္ထံ။ ယာ ပန မဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနံ ပဝတ္တာ, သာ ပစ္စုပ္ပန္နေ အဒ္ဓါနေ အနာဂတဒ္ဓဟေတုသမုဋ္ဌာနတော ပဘုတိ အနာဂတဒ္ဓသန္ဒဿနတ္ထံ။ တာသု ယာ ပဝတ္တိကာရဏသမ္မူဠှဿ ဝေနေယျဇနဿ ယထာသကေဟိ ကာရဏေဟိ ပဝတ္တိသန္ဒဿနတ္ထံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမသန္ဒဿနတ္ထဉ္စ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ အနုလောမဒေသနာ ဝုတ္တာ, သာ ဣဓ နိက္ခိတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၈၄. ကသ္မာ ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အာဒိတော ဝုတ္တာ, ကိံ ပကတိဝါဒီနံ ပကတိ ဝိယ အဝိဇ္ဇာပိ အကာရဏံ မူလကာရဏံ လောကဿာတိ? န အကာရဏံ။ “အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော”တိ (မ. နိ. ၁.၁၀၃) ဟိ အဝိဇ္ဇာယ ကာရဏံ ဝုတ္တံ။ အတ္ထိ ပန ပရိယာယော ယေန မူလကာရဏံ သိယာ, ကော ပန သောတိ? ဝဋ္ဋကထာယ သီသဘာဝေါ။

ဘဂဝါ ဟိ ဝဋ္ဋကထံ ကထေန္တော ဒွေ ဓမ္မေ သီသံ ကတွာ ကထေတိ, အဝိဇ္ဇံ ဝါ။ ယထာဟ – “ပုရိမာ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋိ န ပညာယတိ အဝိဇ္ဇာယ ‘ဣတော ပုဗ္ဗေ အဝိဇ္ဇာ နာဟောသိ, အထ ပစ္ဆာ သမဘဝီ’တိ, ဧဝမေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဝုစ္စတိ, အထ စ ပန ပညာယတိ ဣဒပ္ပစ္စယာ အဝိဇ္ဇာ”တိ (အ. နိ. ၁၀.၆၁)။ ဘဝတဏှံ ဝါ။ ယထာဟ – “ပုရိမာ, ဘိ

ကုခဝေ, ကောဋ္ဌိ န ပညာယတိ ဘဝတဏှာယ 'ဣတော ပုဗ္ဗေ ဘဝတဏှာ နာဟောသိ, အထ ပစ္ဆာ သမဘဝီ'တိ, ဧဝဉ္စေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဝုစ္စတိ, အထ စ ပန ပညာယတိ ဣဒပ္ပစ္စယာ ဘဝတဏှာ''တိ (အ. နိ. ၁၀.၆၂)။

၅၈၅. ကသ္မာ ပန ဘဂဝတာ ဝဋ္ဋကထံ ကထေန္တေန ဣမေ ဒွေဝ ဓမ္မေ သီသံ ကတွာ ကထေတီတိ? သုဂတိဒုဂ္ဂတိကမိနော ကမ္မဿ ဝိသေသဟေတုဘူတတ္တာ။ ဒုဂ္ဂတိကမိနော ဟိ ကမ္မဿ ဝိသေသဟေတု အဝိဇ္ဇာ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဘိဘူတော ပုထုဇ္ဇနော အဂ္ဂိသန္တာပလဂုဠာဘိဃာတပရိဿမာဘိဘူတာ ဝဇ္ဈဂါဝီ တာယ ပရိဿမာတုရတာယ နိရဿာဒမ္ပိ အတ္တနော အနတ္ထာဝဟမ္ပိ စ ဥဏှောဒကပါနံ ဝိယ ကိလေသသန္တာပတော နိရဿာဒမ္ပိ ဒုဂ္ဂတိနိပါတနတော စ အတ္တနော အနတ္ထာဝဟမ္ပိ ပါဏာတိပါတာဒိံ အနေကပ္ပကာရံ ဒုဂ္ဂတိကမိကမ္မံ အာရဘတိ။ သုဂတိကမိနော ပန ကမ္မဿ ဝိသေသဟေတု ဘဝတဏှာ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ ဘဝတဏှာဘိဘူတော ပုထုဇ္ဇနော သာ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ဂါဝီ သီတုဒကတဏှာယ သအဿာဒံ အတ္တနော ပရိဿမဝိနောဒနဉ္စ သီတုဒကပါနံ ဝိယ ကိလေသသန္တာပဝိရဟတော သအဿာဒံ သုဂတိသမ္ပာပနေန အတ္တနော ဒုဂ္ဂတိဒုက္ခပရိဿမဝိနောဒနဉ္စ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိအာဒိံ အနေကပ္ပကာရံ သုဂတိကမိကမ္မံ အာရဘတိ။

၅၈၆. ဧတေသု ပန ဝဋ္ဋကထာယ သီသဘူတေသု ဓမ္မေသု ကတ္ထစိ ဘဂဝါ ဧကဓမ္မမူလိကံ ဒေသနံ ဒေသေတိ။ သေယျထိဒံ, ''ဣတိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇူပနိသာ သင်္ခါရာ, သင်္ခါရူပနိသံ ဝိညာဏ''န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၂၃)။ တထာ ''ဥပါဒါနိယေသု, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေသု အဿာဒါနုပဿိနော ဝိဟရတော တဏှာ ပဝဍ္ဎတိ, တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါန''န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၅၂)။ ကတ္ထစိ ဥဘယမူလိကမ္ပိ။ သေယျထိဒံ, ''အဝိဇ္ဇာနီဝရဏဿ, ဘိက္ခဝေ, ဗာလဿ တဏှာယ သမ္ပယုတ္တဿ ဧဝမယံ ကာယော သမုဒာဂတော။ ဣတိ အယဉ္စေဝ ကာယော ဗဟိဒ္ဓါ စ နာမရူပံ ဣတ္ထေတံ ဒွယံ။ ဒွယံ ပဋိစ္စ ဖဿော သဠေဝါယတနာနိ, ယေဟိ ဖုဋ္ဌော ဗာလော သုခဒုက္ခံ ပဋိသံဝေဒေတီ''တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၁၉)။ တာသု ဒေသနာသု ''အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ''တိ အယမိဓ အဝိဇ္ဇာဝသေန ဧကဓမ္မမူလိကာ ဒေသနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ ဒေသနာဘေဒတော ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၈၇. အတ္ထတော တိ အဝိဇ္ဇာဒီနံ ပဒါနံ အတ္ထတော။ သေယျထိဒံ, ပူရေတုံ အယုတ္တဋ္ဌေန ကာယဒုစ္စရိတာဒိ အဝိန္ဒိယံ နာမ, အလဒ္ဓဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ တံ အဝိန္ဒိယံ ဝိန္ဒတီတိ **အဝိဇ္ဇာ**။ တဗ္ဗိပရီတတော ကာယသုစရိတာဒိ ဝိန္ဒိယံ နာမ, တံ ဝိန္ဒိယံ န ဝိန္ဒတီတိ **အဝိဇ္ဇာ**။ ခန္ဓာနံ ရာသဋ္ဌံ, အာယတနာနံ အာယတနဋ္ဌံ, ဓာတူနံ သုညဋ္ဌံ, ဣန္ဒြိယာနံ အဓိပတိယဋ္ဌံ, သစ္စာနံ တထဋ္ဌံ အဝိဒိတံ ကရောတီတိပိ **အဝိဇ္ဇာ**။ ဒုက္ခာဒီနံ ပီဠနာဒိဝသေန ဝုတ္တံ စတုဗ္ဗိဓံ အတ္ထံ အဝိဒိတံ ကရောတီတိပိ **အဝိဇ္ဇာ**။ အန္တဝိရဟိတေ သံသာရေ သဗ္ဗယောနိဂတိဘဝဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသေသု သတ္တေ ဇဝါပေတီတိ **အဝိဇ္ဇာ**။ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနေသု ဣတ္ထိပုရိသာဒီသု ဇဝတိ, ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ခန္ဓာဒီသု န ဇဝတီတိ **အဝိဇ္ဇာ**။ အပိစ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဆာဒနတောပိ **အဝိဇ္ဇာ**။

ယံ ပဋိစ္စ ဖလမေတိ, သော **ပစ္စယော။ ပဋိစ္စာ** တိ န ဝိနာ အပစ္စက္ခိတွာတိ အတ္ထော။ **ဧတီ**တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စာတိ အတ္ထော။ အပိစ ဥပကာရကဋ္ဌော ပစ္စယဋ္ဌော။ အဝိဇ္ဇာ စ သာ ပစ္စယော စာတိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယော။ တသ္မာ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ**။

သင်္ခတမဘိသင်္ခရောန္တီတိ **သင်္ခါရာ** ။ အပိစ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, သင်္ခါရသဒ္ဒေန အာဂတသင်္ခါရာတိ ဒုဝိဓာ သင်္ခါရာ။ တတ္ထ ပုညာပုညာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရာ တယော, ကာယဝစီစိတ္တသင်္ခါရာ တယောတိ ဣမေ ဆ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ**။ တေ သဗ္ဗေပိ လောကိယကုသလာကုသလစေတနာမတ္တမေဝ ဟောန္တိ။

သင်္ခတသင်္ခါရော, အဘိသင်္ခတသင်္ခါရော, အဘိသင်္ခရဏကသင်္ခါရော, ပယောဂါဘိသင်္ခါရောတိ ဣမေ ပန စတ္တာရော သင်္ခါရ-သဒ္ဒေန အာဂတသင်္ခါရာ။ တတ္ထ ''အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၂၁, ၂၇၂; သံ. နိ. ၁.၁၈၆) ဝုတ္တာ သဗ္ဗေပိ သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ **သင်္ခတသင်္ခါရာ** နာမ။ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ တေဘူမကာ ရူပါရူပဓမ္မာ **အဘိသင်္ခတသင်္ခါရာ** တိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တာ, တေပိ ''အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၂၁; ၂၇၂; သံ. နိ. ၁.၁၈၆) ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိသုံ ပန နေသံ အာဂတဋ္ဌာနံ န ပညာယတိ။ တေဘူမိကကုသလာကုသလစေတနာ ပန **အဘိသင်္ခရဏကသင်္ခါရော** တိ ဝုစ္စတိ, တဿ ''အဝိဇ္ဇာဂတောယံ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသပုဂ္ဂလော ပုညဉ္စေ သင်္ခါ

ရံ အဘိသင်္ခရောတီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၅၁) အာဂတဌာနံ ပညာယတိ။ ကာယိကစေတသိကံ ပန ဝီရိယံ **ပယောကာဘိသင်္ခါရောတိ** ဝုစ္စတိ, သော “ယာဝတိကာ အဘိသင်္ခါရဿ ဂတိ, တာဝတိကာ ဂန္တွာ အက္ခာဟတံ မညေ အဋ္ဌာသီ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁၅) အာဂတော။

န ကေဝလဉ္စ ဧတေယေဝ, အညေပိ “သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပဇ္ဇန္တဿ ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, ဘိက္ခုနော ပဌမံ နိရုဇ္ဈတိ ဝစီသင်္ခါရော, တတော ကာယသင်္ခါရော, တတော စိတ္တသင်္ခါရော”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၄၆၄) နယေန သင်္ခါရ-သဒ္ဒေန အာဂတာ အနေကေ သင်္ခါရာ။ တေသု နတ္ထိ သော သင်္ခါရော, ယော သင်္ခတသင်္ခါရေဟိ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆေယျ, ဣတော ပရံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိအာဒီသု ဝုတ္တံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဝုတ္တေ ပန ဝိဇာနာတီတိ **ဝိညာဏံ**။ နမတီတိ **နာမံ**။ ရုပ္ပတီတိ **ရူပံ**။ အာယေ တနောတိ အာယတဉ္စ နယတီတိ **အာယတနံ**။ ဖုသတီတိ **ဖဿော**။ ဝေဒယတီတိ **ဝေဒနာ**။ ပရိတဿတီတိ **တဏှာ**။ ဥပာဒိယတီတိ **ဥပာဒါနံ**။ ဘဝတိ ဘာဝယတိ စာတိ **ဘဝေါ**။ ဇနနံ **ဇာတိ**။ ဇီရဏံ **ဇရာ**။ မရန္တိ ဧတေနာတိ **မရဏံ**။ သောစနံ **သောကော**။ ပရိဒေဝနံ **ပရိဒေဝေါ**။ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခံ**။ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိဝသေန ဒွိဓာ ခဏတီတိပိ **ဒုက္ခံ**။ ဒုမ္မနဘာဝေါ **ဒောမနဿံ**။ ဘုသော အာယာသော **ဥပါယာသော**။

သမ္ဘဝန္တီတိ အဘိနိဗ္ဗတ္တန္တိ။ န ကေဝလဉ္စ သောကာဒီဟေဝ, အထ ခေါ သဗ္ဗပဒေဟိ သမ္ဘဝန္တိ-သဒ္ဒဿ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ ဣတရထာ ဟိ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိ ဝုတ္တေ ကိံ ကရောန္တီတိ န ပညာယေယျ, သမ္ဘဝန္တီတိ ပန ယောဇနာယ သတိ အဝိဇ္ဇာ စ သာ ပစ္စယော စာတိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယော။ တသ္မာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ သမ္ဘဝန္တီတိ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိဒဿနံ။ တေန အဝိဇ္ဇာဒီဟေဝ ကာရဏေဟိ, န ဣဿရနိမ္မာနာဒီဟီတိ ဒဿေတိ။ **ဧတဿာ**တိ ယထာဝုတ္တဿ။ **ကေဝလဿာ**တိ အသမ္မိဿဿ, သကလဿ ဝါ။ **ဒုက္ခက္ခန္ဓဿာ**တိ ဒုက္ခသမူဟဿ, န သတ္တဿ, န သုခသုဘာဒီနံ။ **သမုဒယော**တိ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဟောတီ**တိ သမ္ဘဝတိ။ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထတော ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၈၈. လက္ခဏာဒိတောတိ အဝိဇ္ဇာဒီနံ လက္ခဏာဒိတော။ သေယျထိဒံ – အညာဏလက္ခဏာ **အဝိဇ္ဇာ,** သမ္မောဟနရသာ, ဆာဒနပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အာသဝပဒဋ္ဌာနာ။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ **သင်္ခါရာ,** အာယူဟနရသာ, စေတနာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, အဝိဇ္ဇာပဒဋ္ဌာနာ။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ **ဝိညာဏံ,** ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ, ပဋိသန္ဓိပစ္စုပဋ္ဌာနံ, သင်္ခါရပဒဋ္ဌာနံ, ဝတ္ထာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနံ ဝါ။ နမနလက္ခဏံ **နာမံ,** သမ္ပယောဂရသံ, အဝိနိဗ္ဘောဂပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနံ။ ရုပ္ပနလက္ခဏံ **ရူပံ,** ဝိကိရဏရသံ, အဗျာကတပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနံ။ အာယတနလက္ခဏံ **သဠာယတနံ,** ဒဿနာဒိရသံ, ဝတ္ထုဒွာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ, နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။ ဖုသနလက္ခဏော **ဖဿော,** သင်္ဃဋ္ဋနရသော, သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော, သဠာယတနပဒဋ္ဌာနော။ အနုဘဝနလက္ခဏာ **ဝေဒနာ,** ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ, သုခဒုက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဖဿပဒဋ္ဌာနာ။ ဟေတုလက္ခဏာ **တဏှာ,** အဘိနန္ဒနရသာ, အတိတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဝေဒနာပဒဋ္ဌာနာ။ ဂဟဏလက္ခဏံ **ဥပာဒါနံ,** အမုဉ္စနရသံ, တဏှာဒဠှတ္တဒိဋ္ဌိပစ္စုပဋ္ဌာနံ, တဏှာပဒဋ္ဌာနံ။ ကမ္မကမ္မဖလလက္ခဏော **ဘဝေါ,** ဘာဝနဘဝနရသော, ကုသလာကုသလာဗျာကတပစ္စုပဋ္ဌာနော , ဥပါဒါနပဒဋ္ဌာနော။ ဇာတိအာဒီနံ လက္ခဏာဒီနိ သစ္စနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧဝမေတ္ထ လက္ခဏာဒိတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၈၉. ဧကဝိဓာဒိတောတိ ဧတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အညာဏာဒဿနမောဟာဒိဘာဝတော ဧကဝိဓာ။ အပ္ပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိတော ဒုဝိဓာ။ တထာ သသင်္ခါရာသင်္ခါရတော။ ဝေဒနတ္တယသမ္ပယောဂတော တိဝိဓာ။ စတုသစ္စပဋိဝေဓတော စတုဗ္ဗိဓာ။ ဂတိပဉ္စကာဒီနဝစ္ဆာဒနတော ပဉ္စဝိဓာ။ ဒွာရာရမ္မဏတော ပန သဗ္ဗေသုပိ အရူပဓမ္မေသု ဆဗ္ဗိဓတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သင်္ခါရာ သာသဝဝိပါကဓမ္မဓမ္မာဒိဘာဝတော ဧကဝိဓာ။ ကုသလာကုသလတော ဒုဝိဓာ။ တထာ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတဟီနမဇ္ဈိမမိစ္ဆတ္တနိယတာနိယတတော။ တိဝိဓာ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒိဘာဝတော။ စတုဗ္ဗိဓာ စတုယောနိသံဝတ္တနတော။ ပဉ္စဝိဓာ ပဉ္စဂတိကမိတော။

ဝိညာဏံ လောကိယဝိပါကာဒိဘာဝတော ဧကဝိဓံ။ သဟေတုကာဟေတုကာဒိတော ဒုဝိဓံ။ ဘဝတ္တယပရိယာပန္နတော, ဝေဒနတ္တယသမ္ပယောဂတော, အဟေတုကဒွိဟေတုကတိဟေတုကတော စ တိဝိဓံ။ ယောနိဂတိဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ, ပဉ္စဝိဓဉ္စ။

နာမရူပံ ဝိညာဏသန္နိဿယတော ကမ္မပစ္စယတော စ ဧကဝိဓံ။ သာရမ္မဏာနာရမ္မဏတော ဒုဝိဓံ။ အတီတာဒိတော တိဝိဓံ။ ယောနိဂတိဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ, ပဉ္စဝိဓဉ္စ။

သဠာယတနံ သဉ္ဇာတိသမောသရဏဋ္ဌာနတော ဧကဝိဓံ။ ဘူတပ္ပသာဒဝိညာဏာဒိတော ဒုဝိဓံ။ သမ္ပတ္တာသမ္ပတ္တနောဘယဂောစရတော တိဝိဓံ။ ယောနိဂတိပရိယာပန္နတော စတုဗ္ဗိဓံ ပဉ္စဝိဓဉ္စာတိ ဣမိနာ နယေန ဖဿာဒီနမ္ပိ ဧကဝိဓာဒိဘာဝော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဧဝမေတ္ထ ဧကဝိဓာဒိတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၅၉၀. အင်္ဂါနဉ္စ ဝဝတ္ထာနာ တိ သောကာဒယော စေတ္ထ ဘဝစက္ကဿ အဝိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ။ ဇရာမရဏဗ္ဘာဟတဿ ဟိ ဗာလဿ တေ သမ္ဘဝန္တိ။ ယထာဟ – ''အဿုတဝါ, ဘိက္ခဝေ, ပုထုဇ္ဇနော သာရီရိကာယ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ ဖုဋ္ဌော သမာနော သောစတိ ကိလမတိ ပရိဒေဝတိ ဥရတ္တာဠိံ ကန္ဒတိ သမ္မောဟမာပဇ္ဇတီ''တိ (သံ. နိ. ၄.၂၅၂)။ ယာဝ စ တေသံ ပဝတ္တိ, တာဝ အဝိဇ္ဇာယာတိ ပုနပိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ သမ္ဗန္ဓမေဝ ဟောတိ ဘဝစက္ကံ။ တသ္မာ တေသံ ဇရာမရဏေနေဝ ဧကသင်္ခေပံ ကတွာ ဒွါဒသေဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂါနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧဝမေတ္ထ အင်္ဂါနံ ဝဝတ္ထာနတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

အယံ တာဝေတ္ထ သင်္ခေပကထာ။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရပဒကထာ

၅၉၁. အယံ ပန ဝိတ္ထာရနယော – **အဝိဇ္ဇာ**တိ သုတ္တန္တပရိယာယေန ဒုက္ခာဒီသု စတူသု ဌာနေသု အညာဏံ, အဘိဓမ္မပရိယာယေန ပုဗ္ဗန္တာဒီဟိ သဒ္ဓိံ အဋ္ဌသု။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ, ဒုက္ခေ အညာဏံ။ပေ။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ အညာဏံ, ပုဗ္ဗန္တေ အညာဏံ, အပရန္တေ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေ, ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု အညာဏ''န္တိ (ဓ. သ. ၁၁၀၆)။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဌပေတွာ လောကုတ္တရံ သစ္စဒွယံ သေသဋ္ဌာနေသု အာရမ္မဏဝသေန အဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ သန္တေပိ ပဋိစ္ဆာဒနဝသေနေဝ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ သာ ဟိ ဥပ္ပန္နာ ဒုက္ခသစ္စံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ တိဋ္ဌတိ, ယာထာဝသရသလက္ခဏံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ န ဒေတိ, တထာ သမုဒယံ, နိရောဓံ, မဂ္ဂံ, ပုဗ္ဗန္တသင်္ခါတံ အတီတံ ခန္ဓပဉ္စကံ, အပရန္တသင်္ခါတံ အနာဂတံ ခန္ဓပဉ္စကံ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တသင်္ခါတံ တဒုဘယံ, ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မသင်္ခါတံ ဣဒပ္ပစ္စယတဉ္စေဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မေ စ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ တိဋ္ဌတိ။ ''အယံ အဝိဇ္ဇာ, ဣမေ သင်္ခါရာ''တိ ဧဝံ ယာထာဝသရသလက္ခဏမေတ္ထ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ န ဒေတိ။ တသ္မာ ဒုက္ခေ အညာဏံ။ပေ။ ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု အညာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။

၅၉၂. သင်္ခါရာ တိ ပုညာဒယော တယော ကာယသင်္ခါရာဒယော တယောတိ ဧဝံ ပုဗ္ဗေ သင်္ခေပတော ဝုတ္တာ ဆ, ဝိတ္ထာရတော ပနေတ္ထ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** အနသီလာဒိဝသေန ပဝတ္တာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ စေဝ ဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တာ ပဉ္စ ရူပာဝစရကုသလစေတနာ စာတိ တေရသ စေတနာ ဟောန္တိ။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန ပဝတ္တာ ဒွါဒသ အကုသလစေတနာ ။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** ဘာဝနာဝသေနေဝ ပဝတ္တာ စတဿော အရူပာဝစရကုသလစေတနာ စာတိ တယောပိ သင်္ခါရာ ဧကူနတိံသ စေတနာ ဟောန္တိ။

ဣတရေသု ပန တီသု ကာယသဉ္စေတနာ **ကာယသင်္ခါရော,** ဝစီသဉ္စေတနာ **ဝစီသင်္ခါရော,** မနောသဉ္စေတနာ **စိတ္တသင်္ခါရော**။ အယံ တိကော ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒီနံ ဒွါရတော ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တော။ ကာယဝိညတ္တိံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ဟိ ကာယဒွါရတော ပဝတ္တာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ, ဒွါဒသ အကုသလစေတနာတိ သမဝီသတိ စေတနာ ကာယသင်္ခါရော နာမ။ တာ ဧဝ ဝစီဝိညတ္တိံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ဝစီဒွါရတော ပဝတ္တာ ဝစီသင်္ခါရော နာမ။ အဘိညာစေတနာ ပနေတ္ထ ပရတော ဝိညာဏဿ ပစ္စယော န ဟောတီတိ န ဂဟိတာ။ ယထာ စ အဘိညာစေတနာ, ဧဝံ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာပိ န ဟောတိ။ တသ္မာ သာပိ ဝိညာဏဿ ပစ္စယဘာဝေ အပနေတဗ္ဗာ,

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ပန သင်္ခါရပေတာ ဟောန္တိ။ ဥဘောပိ ဝိညတ္တိယော အသမုဋ္ဌာပေတွာ မနောဒွါရေ ဥပ္ပန္နာ ပန သဗ္ဗာပိ ကုသလာကုသလစေတနာ စိတ္တသင်္ခါရောတိ။ ဣတိ အယံ တိကော ပုရိမတ္တိကမေဝ ပဝိသတီတိ အတ္ထတော ပုညာဘိသင်္ခါရာဒီနံယေဝ ဝသေန အဝိဇ္ဇာယ ပစ္စယဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၉၃. တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ "ဣမေ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ ဟောန္တီ"တိ? အဝိဇ္ဇာဘာဝေ ဘာဝတော။ ယဿ ဟိ ဒုက္ခာဒီသု အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတံ အညာဏံ အပ္ပဟီနံ ဟောတိ, သော ဒုက္ခေ တာဝ ပုဗ္ဗန္တာဒီသု စ အညာဏေန သံသာရဒုက္ခံ သုခသညာယ ဂဟေတွာ တဿေဝ ဟေတုဘူတေ တိဝိဓေပိ သင်္ခါရေ အာရဘတိ။ သမုဒယေ အညာဏေန ဒုက္ခဟေတုဘူတေပိ တဏှာပရိက္ခာရေ သင်္ခါရေ သုခဟေတုတော မညမာနော အာရဘတိ။ နိရောဓေ ပန မဂ္ဂေ စ အညာဏေန ဒုက္ခဿ အနိရောဓဘူတေပိ ဂတိဝိသေသေ ဒုက္ခနိရောဓသညီ ဟုတွာ နိရောဓဿ စ အမဂ္ဂဘူတေသုပိ ယညာမရတပါဒီသု နိရောဓမဂ္ဂသညီ ဟုတွာ ဒုက္ခနိရောဓံ ပတ္ထယမာနော ယညာမရတပါဒိမုခေန တိဝိဓေပိ သင်္ခါရေ အာရဘတိ။

အပိစ သော တာယ စတူသု သစ္စေသု အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇတာယ ဝိသေသတော ဇာတိဇရာရောဂမရဏာဒိအနေကာဒီနဝဝောကိဏ္ဏမ္ပိ ပုညဖလသင်္ခါတံ ဒုက္ခံ ဒုက္ခတော အဇာနန္တော တဿ အဓိဂမာယ ကာယဝစီစိတ္တသင်္ခါရဘေဒံ ပုညာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ ဒေဝစ္ဆရကာမကော ဝိယ မရုပ္ပပါတံ။ သုခသမ္မတဿာပိ စ တဿ ပုညဖလဿ အန္တေ မဟာပရိဠာဟဇနိကံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အပ္ပဿာဒတဉ္စ အပဿန္တောပိ တပ္ပစ္စယံ ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ ပုညာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ သလဘော ဝိယ ဒီပသိခါဘိနိပါတံ, မဓုဗိန္ဒုဂိဒ္ဓေါ ဝိယ စ မဓုလိတ္တသတ္ထဓာရာလေဟနံ။ ကာမုပသေဝနာဒီသု စ သဝိပါကေသု အာဒီနဝံ အပဿန္တော သုခသညာယ စေဝ ကိလေသာဘိဘူတတာယ စ ဒွါရတ္တယပ္ပဝတ္တမ္ပိ အပုညာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ, ဗာလော ဝိယ ဂူထကီဠနံ, မရိတုကာမော ဝိယ စ ဝိသခါဒနံ။ အာရုပ္ပဝိပါကေသု စာပိ သင်္ခါရဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အနဝဗုဇ္ဈမာနော သဿတာဒိဝိပလ္လာသေန စိတ္တသင်္ခါရဘူတံ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ, ဒိသာမူဠှော ဝိယ ပိသာစနဂရာဘိမုခမဂ္ဂဂမနံ။

ဧဝံ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဘာဝတောဝ သင်္ခါရဘာဝေ, န အဘာဝတော။ တသ္မာ ဇာနိတဗ္ဗမေတံ "ဣမေ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဟောန္တီ"တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "အဝိဒွါ, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇာဂတော ပုညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတိ, အပုညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတိ, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတိ။ ယတော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော အဝိဇ္ဇာ ပဟီနာ, ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ; သော အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒာ နေဝ ပုညာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတီ"တိ။

ပဋ္ဌာနပစ္စယကထာ

၅၉၄. ဧတ္ထာဟ – ဂဏှာမ တာဝ ဧတံ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယောတိ, ဣဒံ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ ကတမေသံ သင်္ခါရာနံ ကထံ ပစ္စယော ဟောတီတိ? တတြိဒံ ဝုစ္စတိ, ဘဂဝတာ ဟိ "ဟေတုပစ္စယော, အာရမ္မဏပစ္စယော, အဓိပတိပစ္စယော, အနန္တရပစ္စယော, သမနန္တရပစ္စယော, သဟဇာတပစ္စယော, အညမညပစ္စယော, နိဿယပစ္စယော, ဥပနိဿယပစ္စယော, ပုရေဇာတပစ္စယော, ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော, အာသေဝနပစ္စယော, ကမ္မပစ္စယော, ဝိပါကပစ္စယော, အာဟာရပစ္စယော, ဣန္ဒြိယပစ္စယော, ဈာနပစ္စယော, မဂ္ဂပစ္စယော, သမ္ပယုတ္တပစ္စယော, ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော, အတ္ထိပစ္စယော, နတ္ထိပစ္စယော, ဝိဂတပစ္စယော, အဝိဂတပစ္စယော"တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.ပစ္စယုဒ္ဒေသ) စတုဝီသတိ ပစ္စယာ ဝုတ္တာ။

တတ္ထ ဟေတု စ သော ပစ္စယော စာတိ **ဟေတုပစ္စယော,** ဟေတု ဟုတွာ ပစ္စယော, ဟေတုဘာဝေန ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာရမ္မဏပစ္စယာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

၅၉၅. တတ္ထ **ဟေတူ**တိ ဝစနာဝယဝကာရဏမူလာနမေတံ အဓိဝစနံ။ "ပဋိညာ, ဟေတူ"တိအာဒီသု ဟိ လောကေ ဝစနာဝယဝေ ဟေတူတိ ဝုစ္စတိ။ သာသနေ ပန "ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ"တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၆၀) ကာရဏံ။ "တယော ကုသလဟေတူ, တယော အကုသလဟေတူ"တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၀၅၉) မူလံ ဟေတူတိ ဝုစ္စတိ, တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ။ **ပစ္စယော**တိ ဧတ္ထ ပန အယံ ဝစနတ္ထော, ပဋိစ္စ ဧတသ္မာ ဧတီတိ ပစ္စယော။ အပစ္စက္ခာယ နံ ဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ ယော ဟိ ဓမ္မော ယံ ဓမ္မံ အပစ္စက္ခာယ တိဋ္ဌတိ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝါ, သော တဿ ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ လက္

ခဏာတော ပန ဥပကာရကလက္ခဏော ပစ္စယော။ ယော ဟိ ဓမ္မော ယဿ ဓမ္မဿ ဌိတိယာ တ ဥပ္ပတ္တိယာ တ ဥပကာရကော ဟောတိ, သော တဿ ပစ္စယောတိ ဝုစ္စတိ။ ပစ္စယော, ဟေတု, ကာရဏံ, နိဒါနံ, သမ္ဘဝေ, ပဘဝေတိ အာဒိ အတ္ထတော ဧကံ, ဗျဉ္ဇနတော နာနံ။ ဣတိ မူလဋ္ဌေန ဟေတု, ဥပကာရကဋ္ဌေန ပစ္စယောတိ သင်္ခေပတော မူလဋ္ဌေန ဥပကာရကော ဓမ္မော ဟေတုပစ္စယော။

သော သာလိအာဒီနံ သာလိဗီဇာဒီနိ ဝိယ, မဏိပဘာဒီနံ ဝိယ စ မဏိဝဏ္ဏာဒယော ကုသလာဒီနံ ကုသလာဒိဘာဝသာဓကောတိ အာစရိယာနံ အဓိပ္ပာယော။ ဧဝံ သန္တေ ပန တံသမုဋ္ဌာနရူပေသု ဟေတုပစ္စယတာ န သမ္ပဇ္ဇတိ။ န ဟိ သော တေသံ ကုသလာဒိဘာဝံ သာဓေတိ, န စ ပစ္စယော န ဟောတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ “ဟေတူ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော”တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁)။ အဟေတုကစိတ္တာနဉ္စ ဝိနာ ဧတေန အဗျာကတဘာဝေ သိဒ္ဓေ, သဟေတုကာနမ္ပိ စ ယောနိသောမနသိကာရာဒိပဋိဗဒ္ဓေ ကုသလာဒိဘာဝေ, န သမ္ပယုတ္တဟေတုပဋိဗဒ္ဓေ။ ယဒိ စ သမ္ပယုတ္တဟေတူသု သဘာဝတော ကုသလာဒိဘာဝေ သိယာ, သမ္ပယုတ္တေသု ဟေတုပဋိဗဒ္ဓေ အလောဘော ကုသလော တ သိယာ အဗျာကတော တ။ ယသ္မာ ပန ဥဘယထာပိ ဟောတိ, တသ္မာ ယထာ သမ္ပယုတ္တေသု, ဧဝံ ဟေတူသုပိ ကုသလာဒိတာ ပရိယေသိတဗ္ဗာ။

ကုသလာဒိဘာဝသာဓနဝသေန ပန ဟေတူနံ မူလဋ္ဌံ အဂဟေတွာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနဝသေန ဂယှမာနေ န ကိဉ္စိ ဝိရုဇ္ဈတိ။ လဒ္ဓဟေတုပစ္စယာ ဟိ ဓမ္မာ ဝိရူဠှမူလာ ဝိယ ပါဒပါ ထိရာ ဟောန္တိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ, အဟေတုကာ တိလဗီဇကာဒိသေဝလာ ဝိယ န သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ။ ဣတိ မူလဋ္ဌေန ဥပကာရကောတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနေန ဥပကာရကော ဓမ္မော ဟေတုပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၉၆. တတော ပရေသု အာရမ္မဏဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **အာရမ္မဏပစ္စယော**။ သော “ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ”တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၂) အာရဘိတွာပိ “ယံ ယံ ဓမ္မံ အာရဗ္ဘ ယေ ယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ, တေ တေ ဓမ္မာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော”တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၂) ဩသာပိတတ္တာ န ကောစိ ဓမ္မော န ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ဒုဗ္ဗလော ပုရိသော ဒဏ္ဍံ တ ရဇ္ဇုံ တ အာလမ္ဗိတွာဝ ဥဋ္ဌဟတိ စေဝ တိဋ္ဌ ဌတိ စ, ဧဝံ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စေဝ တိဋ္ဌန္တိ စ။ တသ္မာ သဗ္ဗေပိ စိတ္တစေတသိကာနံ အာရမ္မဏဘူတာ ဓမ္မာ အာရမ္မဏပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၉၇. ဇေဋ္ဌကဋ္ဌေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **အဓိပတိပစ္စယော,** သော သဟဇာတာရမ္မဏဝသေန ဒုဝိဓော။ တတ္ထ “ဆန္ဒာဓိပတိ ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပာနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော”တိအာဒိဝစနတော (ပဋ္ဌာ. ၁.၃.၃) ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တဝီမံသာသင်္ခာတာ စတ္တာရော ဓမ္မာ အဓိပတိပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, နော စ ခော ဧကတော။ ယဒာ ဟိ ဆန္ဒံ ဓုရံ ဆန္ဒံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ, တဒာ ဆန္ဒောဝ အဓိပတိ, န ဣတရေ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။

ယံ ပန ဓမ္မံ ဂရုံ ကတွာ အရူပဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ, သော နေသံ အာရမ္မဏာဓိပတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ယံ ယံ ဓမ္မံ ဂရုံ ကတွာ ယေ ယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ, တေ တေ ဓမ္မာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော”တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၃)။

၅၉၈. အနန္တရဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **အနန္တရပစ္စယော**။ သမနန္တရဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **သမနန္တရပစ္စယော**။ ဣဒဉ္စ ပစ္စယဒွယံ ဗဟုဓာ ပပဉ္စယန္တိ။ အယံ ပနေတ္ထ သာရော, ယော ဟိ ဧသ စက္ခုဝိညာဏာနန္တရာ မနောဓာတု, မနောဓာတုအနန္တရာ မနောဝိညာဏဓာတူတိအာဒိ စိတ္တနိယမော, သော ယသ္မာ ပုရိမပုရိမစိတ္တဝသေနေဝ ဣဇ္ဈတိ, န အညထာ, တသ္မာ အတ္တနော အတ္တနော အနန္တရံ အနုရူပဿ စိတ္တုပ္ပာဒဿ ဥပ္ပာဒနသမတ္ထော ဓမ္မော အနန္တရပစ္စယော။ တေနေတဟ – “အနန္တရပစ္စယောတိ စက္ခုဝိညာဏဓာတု တံသမ္ပယုတ္တကာ စ ဓမ္မာ မနောဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော”တိအာဒိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄)။ ယော အနန္တရပစ္စယော, သွေဝ သမနန္တရပစ္စယော။ ဗျဉ္ဇနမတ္တမေဝ ဟေတ္ထ နာနံ, ဥပစယသန္တတီသု ဝိယ အဓိဝစနနိရုတ္တိဒုကာဒီသု ဝိယ စ။ အတ္ထတော ပန နာနံ နတ္ထိ။

ယမ္ပိ ‘‘အတ္ထာနန္တရတာယ အနန္တရပစ္စယော, ကာလာနန္တရတာယ သမနန္တရပစ္စယော’’တိ အာစရိယာနံ မတံ, တံ ‘‘နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလံ ဖလသမာပတ္တိယာ သမနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော’’တိအာဒီဟိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၈) ဝိရုဇ္ဈတိ။ ယမ္ပိ တတ္ထ ဝဒန္တိ ‘‘ဓမ္မာနံ သမုဋ္ဌာပနသမတ္ထတာ န ပရိဟာယတိ, ဘာဝနာဗလေန ပန တရိတတ္တာ ဓမ္မာ သမနန္တရာ နုပ္ပဇ္ဇန္တီ’’တိ, တမ္ပိ ကာလာနန္တရတာယ အဘာဝမေဝ သာဓေတိ။ ဘာဝနာဗလေန ဟိ တတ္ထ ကာလာနန္တရတာ နတ္ထီတိ, မယမ္ပိ ဧတဒေဝ ဝဒာမ။ ယသ္မာ စ ကာလာနန္တရတာ နတ္ထိ, တသ္မာ သမနန္တရပစ္စယတာ န ယုဇ္ဇတိ။ ကာလာနန္တရတာယ ဟိ တေသံ သမနန္တရပစ္စယော ဟောတီတိ လဒ္ဓိ။ တသ္မာ အဘိနိဝေသံ အကတွာ ဗျဉ္ဇနမတ္တတောဝေတ္ထ နာနာကရဏံ ပစ္စေတဗ္ဗံ, န အတ္ထတော။ ကထံ? နတ္ထိ ဧတေသံ အန္တရန္တိ ဟိ အနန္တရာ။ သဏ္ဌာနာဘာဝတော သုဋ္ဌု အနန္တရာတိ သမနန္တရာ။

၅၉၉. ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သဟ ဥပ္ပာဒနဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **သဟဇာတပစ္စယော** ပကာသဿ ပဒီပော ဝိယ။ သော အရူပက္ခန္ဓာဒိဝသေန ဆဗ္ဗိဓော ဟောတိ။ ယထာဟ – ‘‘စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ စတ္တာရော မဟာဘူတာ အညမညံ, ဩက္ကန္တိက္ခဏေ နာမရူပံ အညမညံ, စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပာနံ, မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ, ရူပိနော ဓမ္မာ အရူပီနံ ဓမ္မာနံ ကိဉ္စိကာလေ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော, ကိဉ္စိကာလေ န သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော’’တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၆)။ ဣဒံ ဟဒယဝတ္ထုမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

၆၀၀. အညမညံ ဥပ္ပာဒနုပတ္ထမ္ဘနဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **အညမညပစ္စယော** အညမညုပတ္ထမ္ဘကံ တိဒဏ္ဍကံ ဝိယ။ သော အရူပက္ခန္ဓာဒိဝသေန တိဝိဓော ဟောတိ။ ယထာဟ – ‘‘စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။ စတ္တာရော မဟာဘူတာ ဩက္ကန္တိက္ခဏေ နာမရူပံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော’’တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၇)။

၆၀၁. အဓိဋ္ဌာနာကာရေန နိဿယာကာရေန စ ဥပကာရကော ဓမ္မော **နိဿယပစ္စယော** တရုစိတ္တကမ္မာဒီနံ ပထဝီပဋာဒယော ဝိယ။ သော ‘‘စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော’’တိ ဧဝံ သဟဇာတေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဆဋ္ဌော ပနေတ္ထ ကောဋ္ဌာသော ‘‘စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ။ပေ.။ သောတ။ ဃာန။ ဇိဝှာ။ ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ ယံ ရူပံ နိဿာယ မနောဓာတု စ မနောဝိညာဏဓာတု စ ဝတ္တန္တိ, တံ ရူပံ မနောဓာတုယာ စ မနောဝိညာဏဓာတုယာ စ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော’’တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၈) ဧဝံ ဝိဘတ္တော။

၆၀၂. **ဥပနိဿယပစ္စယော**တိ ဧတ္ထ ပန အယံ တာဝ ဝစနတ္ထော, တဒဓီနဝုတ္တိတာယ အတ္တနော ဖလေန နိဿိတော န ပဋိက္ခိတ္တောတိ နိဿယော။ ယထာ ပန ဘုသော အာယာသော ဥပါယာသော, ဧဝံ ဘုသော နိဿယော ဥပနိဿယော, ဗလဝကာရဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ တသ္မာ ဗလဝကာရဏဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော ဥပနိဿယပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သော အာရမ္မဏူပနိဿယော အနန္တရူပနိဿယော ပကတူပနိဿယောတိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ‘‘ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပောသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ, ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ, ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ, သေက္ခာ ဂောတြဘုံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ, ဝေါဒါနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ။ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တီ’’တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၂၃) ဧဝမာဒိနာ နယေန **အာရမ္မဏူပနိဿယော** တာဝ အာရမ္မဏာဓိပတိနာ သဒ္ဓိံ နာနတ္တံ အကတွာဝ ဝိဘတ္တော။ တတ္ထ ယံ အာရမ္မဏံ ဂရုံ ကတွာ စိတ္တစေတသိကာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တံ နိယမတော တေသု အာရမ္မဏေသု ဗလဝါရမ္မဏံ ဟောတိ။ ဣတိ ဂရုကတ္တဗ္ဗမတ္တဋ္ဌေန အာရမ္မဏာဓိပတိ, ဗလဝကာရဏဋ္ဌေန အာရမ္မဏူပနိဿယောတိ ဧဝမေတေသံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အနန္တရူပနိဿယော ပိ ‘‘ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော’’တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၉) နယေန အနန္တရပစ္စယေန သဒ္ဓိံ နာနတ္တံ အကတွာဝ ဝိဘတ္တော။ မာတိကာနိက္

ခေပေ ပန နေသံ ''စက္ခုဝိညာဏဓာတု တံသမ္ပယုတ္တကာ စ ဓမ္မာ မနောဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄) နယေန အနန္တရဿ, ''ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော''တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၉) နယေန ဥပနိဿယဿ အာဂတတ္တာ နိက္ခေပေ ဝိသေသော အတ္ထိ။ သောပိ အတ္ထတော ဇေါဘာဝမေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ အတ္တနော အတ္တနော အနန္တရာ အနုရူပဿ စိတ္တုပ္ပာဒဿ ပဝတ္တနသမတ္ထတာယ အနန္တရတာ, ပုရိမစိတ္တဿ ပစ္ဆိမစိတ္တုပ္ပာဒနေ ဗလဝတာယ အနန္တရူပနိဿယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာ ဟိ ဟေတုပစ္စယာဒီသု ကိဉ္စိ ဓမ္မံ ဝိနာပိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န ဧဝံ အနန္တရစိတ္တံ ဝိနာ စိတ္တဿ ဥပ္ပတ္တိ နာမ အတ္ထိ။ တသ္မာ ဗလဝပစ္စယော ဟောတိ။ ဣတိ အတ္တနော အတ္တနော အနန္တရာ အနုရူပစိတ္တုပ္ပာဒနဝသေန အနန္တရပစ္စယော, ဗလဝကာရဏဝသေန အနန္တရူပနိဿယောတိ ဧဝမေတေသံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပကတူပနိဿယော ပန ပကတော ဥပနိဿယော ပကတူပနိဿယော။ ပကတော နာမ အတ္တနော သန္တာနေ နိပ္ဖာဒိတော တ သဒ္ဓာသီလာဒိ ဥပသေဝိတော တ ဥတုဘောဇနာဒိ။ ပကတိယာ ဧဝ တ ဥပနိဿယော ပကတူပနိဿယော, အာရမ္မဏာနန္တရေဟိ အသမ္မိဿောတိ အတ္ထော။ တဿ ပကတူပနိဿယော ''သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ အနံ ဒေတိ, သီလံ သမာဒိယတိ, ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ, ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတိ, ဝိပဿနံ ဥပ္ပာဒေတိ, မဂ္ဂံ ဥပ္ပာဒေတိ, အဘိညံ ဥပ္ပာဒေတိ, သမာပတ္တိံ ဥပ္ပာဒေတိ။ သီလံ, သုတံ, စာဂံ, ပညံ ဥပနိဿာယ အနံ ဒေတိ။ပေ။ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပာဒေတိ။ သဒ္ဓါ, သီလံ, သုတံ, စာဂေ, ပညာ သဒ္ဓာယ, သီလဿ, သုတဿ, စာဂဿ, ပညာယ, ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော''တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၂၃) နယေန အနေကပ္ပကာရတော ပဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိ ဣမေ သဒ္ဓါဒယော ပကတာ စေဝ ဗလဝကာရဏဋ္ဌေန ဥပနိဿယာ စာတိ ပကတူပနိဿယောတိ။

၆၀၃. ပဌမတရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝတ္တမာနဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **ပုရေဇာတပစ္စယော** ။ သော ပဉ္စဒွာရေ ဝတ္ထာရမ္မဏဟဒယဝတ္ထုဝသေန ဧကာဒသဝိဓော ဟောတိ။ ယထာဟ – ''စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ သောတ။ပေ။ ဃာန, ဇိဝှာ, ကာယာယတနံ, ရူပ, သဒ္ဒ, ဂန္ဓ, ရသ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ ရူပ, သဒ္ဒ, ဂန္ဓ, ရသ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ မနောဓာတုယာ။ ယံ ရူပံ နိဿာယ မနောဓာတု စ မနောဝိညာဏဓာတု စ ဝတ္တန္တိ, တံ ရူပံ မနောဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ မနောဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ကိဉ္စိကာလေ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ ကိဉ္စိကာလေ န ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၀)။

၆၀၄. ပုရေဇာတာနံ ရူပဓမ္မာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကတ္တေန ဥပကာရကော အရူပဓမ္မော **ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော** ဂိဇ္ဈပေါတကသရီရာနံ အာဟာရာသာစေတနာ ဝိယ။ တေန ဝုတ္တံ ''ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၁)။

၆၀၅. အာသေဝနဋ္ဌေန အနန္တရာနံ ပဂုဏဗလဝဘာဝာယ ဥပကာရကော ဓမ္မော **အာသေဝနပစ္စယော** ဂန္ထာဒီသု ပုရိမပုရိမာဘိယောဂေါ ဝိယ။ သော ကုသလာကုသလကိရိယဇဝနဝသေန တိဝိဓော ဟောတိ။ ယထာဟ – ''ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပုရိမာ ပုရိမာ အကုသလာ။ပေ။ ကိရိယာဗျာကတာ ဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၂)။

၆၀၆. စိတ္တပယောဂသင်္ခာတေန ကိရိယဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **ကမ္မပစ္စယော** ။ သော နာနက္ခဏိကာယ စေဝ ကုသလာကုသလစေတနာယ သဟဇာတာယ စ သဗ္ဗာယပိ စေတနာယ ဝသေန ဒုဝိဓော ဟောတိ ။ ယထာဟ – ''ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ ဝိပါကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပာနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပာနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၃)။

၆၀၇. နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန နိရုဿာဟသန္တဘာတယ ဥပကာရကော ဝိပာကဓမ္မော **ဝိပါကပစ္စယော** ။ သော ပဝတ္တေ တံသမုဋ္ဌာနာနံ, ပဋိသန္ဓိယံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ, သဗ္ဗတ္ထ စ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပစ္စယော ဟောတိ။ ယထာဟ –''ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော။ပေ။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ။ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ။ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော။ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ။

၆၀၈. ရူပါရူပါနံ ဥပတ္ထမ္ဘကဋ္ဌေန ဥပကာရကာ စတ္တာရော အာဟာရာ **အာဟာရပစ္စယော** ။ ယထာဟ –''ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ အရူပိနော အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၅)။ ပဉ္ဟာဝါရေ ပန ''ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိပိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၂၉) ဝုတ္တံ။

၆၀၉. အဓိပတိယဋ္ဌေန ဥပကာရကာ ဣတ္ထိန္ဒြိယပုရိသိန္ဒြိယဝဇ္ဇာ ဝီသတိန္ဒြိယာ **ဣန္ဒြိယပစ္စယော** ။ တတ္ထ စက္ခုန္ဒြိယာဒယော အရူပဓမ္မာနံယေဝ, သေသာ ရူပါရူပါနံ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ ယထာဟ – ''စက္ခုန္ဒြိယံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ။ပေ။ သောတ။ ဃာန။ ဇိဝှါ။ ကာယိန္ဒြိယံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။ အရူပိနော ဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၆)။ ပဉ္ဟာဝါရေ ပန ''ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော''တိပိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၀) ဝုတ္တံ။

၆၁၀. ဥပနိဇ္ဈာယနဋ္ဌေန ဥပကာရကာနိ ဌပေတွာ ဒွိပဉ္စဝိညာဏေ သုခဒုက္ခဝေဒနာဒွယံ သဗ္ဗာနိပိ ကုသလာဒိဘေဒာနိ သတ္တ ဈာနင်္ဂါနိ **ဈာနပစ္စယော** ။ ယထာဟ –''ဈာနင်္ဂါနိ ဈာနသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၇)။ ပဉ္ဟာဝါရေ ပန ''ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာနိ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော''တိပိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၁) ဝုတ္တံ။

၆၁၁. ယတော တတော ဝါ နိယျာနဋ္ဌေန ဥပကာရကာနိ ကုသလာဒိဘေဒာနိ ဒွါဒသ မဂ္ဂင်္ဂါနိ **မဂ္ဂပစ္စယော** ။ ယထာဟ – ''မဂ္ဂင်္ဂါနိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၈)။ ပဉ္ဟာဝါရေ ပန ''ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော''တိပိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၂) ဝုတ္တံ။ ဧတေ ပန ဒွေပိ ဈာနမဂ္ဂပစ္စယာ ဒွိပဉ္စဝိညာဏာဟေတုကစိတ္တေသု န လဗ္ဘန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၆၁၂. ဧကဝတ္ထုကဧကာရမ္မဏဧကုပ္ပာဒေကနိရောဓသင်္ခာတေန သမ္ပယုတ္တဘာဝေန ဥပကာရကာ အရူပဓမ္မာ **သမ္ပယုတ္တပစ္စယော** ။ ယထာဟ – ''စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၉)။

၆၁၃. ဧကဝတ္ထုကာဒိဘာဝါနုပဂမေန ဥပကာရကာ ရူပိနော ဓမ္မာ အရူပီနံ ဓမ္မာနံ, အရူပိနောပိ ရူပီနံ **ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော**။ သော သဟဇာတပစ္ဆာဇာတပုရေဇာတဝသေန တိဝိဓော ဟောတိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''သဟဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၄)။ အဗျာကတပဒဿ ပန သဟဇာတဝိဘင်္ဂေ ''ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ခန္ဓာ ကဋတ္တာရူပါနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော။ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ။ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော''တိပိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၄) ဝုတ္တံ။ ပုရေဇာတံ ပန စက္ခုန္ဒြိယာဒိဝတ္ထုဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာဟ – ''ပုရေဇာတံ စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ။ပေ။ ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ ဝိပ္ပယု

တ္တပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဝတ္ထု ဝိပာကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ။ပေ။ ဝတ္ထု ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ။ပေ။ ဝတ္ထု အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၄)။

၆၁၄. ပစ္စုပ္ပန္နလက္ခဏေန အတ္ထိဘာဝေန တာဒိသဿေဝ ဓမ္မဿ ဥပတ္ထမ္ဘကတ္တေန ဥပကာရကော ဓမ္မော **အတ္ထိပစ္စယော**။ တဿ အရူပက္ခန္ဓမဟာဘူတနာမရူပစိတ္တစေတသိကမဟာဘူတအာယတနဝတ္ထုဝသေန သတ္တဓာ မာတိကာ နိက္ခိတ္တာ။ ယထာဟ –''စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော, စတ္တာရော မဟာဘူတာ, ဩက္ကန္တိက္ခဏေ နာမရူပံ အညမညံ။ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပာနံ။ မဟာဘူတာ ဥပာဒါရူပာနံ။ စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ။ပေ။ ကာယာယတနံ။ပေ။ ရူပာယတနံ။ပေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ ရူပာယတနံ။ပေ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ မနောဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ။ ယံ ရူပံ နိဿာယ မနောဓာတု စ မနောဝိညာဏဓာတု စ ဝတ္တန္တိ, တံ ရူပံ မနောဓာတုယာ စ မနောဝိညာဏဓာတုယာ စ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၂၁)။

ပဉ္ဟာဝါရေ ပန သဟဇာတံ ပုရေဇာတံ ပစ္ဆာဇာတံ အာဟာရံ ဣန္ဒြိယန္တိပိ နိက္ခိပိတွာ **သဟဇာတေ** တာဝ ''ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော''တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၅) နယေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော ကတော, **ပုရေဇာတေ** ပုရေဇာတာနံ စက္ခာဒီနံ ဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော ကတော။ **ပစ္ဆာဇာတေ** ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ပစ္စယဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော ကတော။ **အာဟာရိန္ဒြိယေသု** ''ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ကဋတ္တာရူပာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၃၅) ဧဝံ နိဒ္ဒိဋ္ဌော ကတောတိ။

၆၁၅. အတ္တနော အနန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ အရူပဓမ္မာနံ ပဝတ္တိဩကာသဒါနေန ဥပကာရကာ သမနန္တရနိရုဒ္ဓာ အရူပဓမ္မာ **နတ္ထိပစ္စယော**။ ယထာဟ –''သမနန္တရနိရုဒ္ဓာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ နတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ။

တေ ဧဝ ဝိဂတဘာဝေန ဥပကာရကတ္တာ **ဝိဂတပစ္စယော**။ ယထာဟ – ''သမနန္တရဝိဂတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ ဝိဂတပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ။

အတ္ထိ ပစ္စယဓမ္မာ ဧဝ စ အဝိဂတဘာဝေန ဥပကာရကတ္တာ **အဝိဂတပစ္စယော** တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒေသနာဝိလာသေန ပန တထာ ဝိနေတဗ္ဗဝေနေယျဝသေန တ အယံ ဒုကော ဝုတ္တော, အဟေတုကဒုကံ ဝတွာပိ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တဒုကော ဝိယာတိ။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၁၆. ဧဝမိမေသု စတုဝီသတိယာ ပစ္စယေသု အယံ အဝိဇ္ဇာ,

> ပစ္စယော ဟောတိ ပုညာနံ, ဒုဝိဓာနေကဓာ ပန။
> ပရေသံ ပစ္ဆိမာနံ သာ, ဧကဓာ ပစ္စယော မတာတိ။

တတ္ထ **ပုညာနံ ဒုဝိဓာ**တိ အာရမ္မဏပစ္စယေန စ ဥပနိဿယပစ္စယေန စာတိ ဒွေဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ သာ ဟိ အဝိဇ္ဇံ ခယတော ဝယတော သမ္မသနကာလေ ကာမာဝစရာနံ ပုညာဘိသင်္ခါရာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိညာစိတ္တေန သမောဟစိတ္တံ ဇာနနကာလေ ရူပာဝစရာနံ။ အဝိဇ္ဇာသမတိက္ကမတ္ထာယ ပန အနာဒိနိ ဓေဝ ကာမာဝစရပုညကိရိယဝတ္ထူနိ ပူရေန္တဿ, ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ စ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ဒွိန္နမ္ပိ တေသံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ တထာ အဝိဇ္ဇာသမ္မူဠ္ဟတ္တာ ကာမဘဝရူပဘဝသမ္ပတ္တိယော ပတ္ထေတွာ တာနေဝ ပုညာနိ ကရောန္တဿ။

အနေကဓာ ပန ပရေသန္တိ အပုညာဘိသင်္ခါရာနံ အနေကဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကထံ? သော ဟိ အဝိဇ္ဇံ အာရဗ္ဘ ရာဂါဒီနံ ဥပ္ပဇ္ဇနကာလေ အာရမ္မဏပစ္စယေန, ဂရုံကတွာ အဿာဒနကာလေ အာရမ္မဏာဓိပတိအာရမ္မဏူပနိဿယေဟိ, အဝိဇ္ဇာသမ္မူဠ္ဟဿ အနာဒီနဝဒဿာဝိနော ပါဏာတိပါတာဒီနိ ကရောန္တဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန, ဒုတိယဇဝနာဒီနံ အနန္တရသမနန္တရအနန္တရူပနိဿယာသေဝနနတ္ထိဝိဂတပစ္စယေဟိ, ယံကိဉ္စိ အကုသလံ ကရောန္တဿ ဟေတု သဟဇာတ အညမည နိဿယ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတပစ္စယေဟီတိ အနေကဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။

ပစ္ဆိမာနံ သာ ဧကဓာ ပစ္စယော မတာတိ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေနေဝ ဧကဓာ ပစ္စယော မတာ။ သော ပနဿာ ဥပနိဿယဘာဝေါ ပုညာဘိသင်္ခါရေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

၆၁၇. တတ္ထာဟ – ကိံ ပနာယမေကာဝ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော, ဥဒါဟု အညေပိ ပစ္စယာ သန္တီတိ? ကိံ ပနေတ္ထ, ယဒိ တာဝ ဧကာဝ, ဧကကာရဏဝါဒော အာပဇ္ဇတိ။ အထညေပိ သန္တိ, "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ"တိ ဧကကာရဏနိဒ္ဒေသော နုပပဇ္ဇတီတိ? န နုပပဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ –

ဧကံ န ဧကတော ကိဉ္စိ, နာနေကမနေကတောပိ နော ဧကံ။
ဖလမတ္ထိ အတ္ထိ ပန ဧက-ဟေတုဖလဒီပနေ အတ္ထော။

ဧကတော ဟိ ကာရဏတော န ကိဉ္စိ ဧကံ ဖလမတ္ထိ, န အနေကံ။ နာပိ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ ဧကံ။ အနေကေဟိ ပန ကာရဏေဟိ အနေကမေဝ ဟောတိ။ တထာ ဟိ အနေကေဟိ ဥတုပထဝီဗီဇသလိလသင်္ခါတေဟိ ကာရဏေဟိ အနေကမေဝ ရူပဂန္ဓရသာဒိကံ အင်္ကုရသင်္ခါတံ ဖလံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဒိဿတိ။ ယံ ပနေတံ "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ"န္တိ ဧကေကဟေတုဖလဒီပနံ ကတံ, တတ္ထ အတ္ထော အတ္ထိ, ပယောဇနံ ဝိဇ္ဇတိ။

ဘဂဝါ ဟိ ကတ္ထစိ ပဓာနတ္တာ, ကတ္ထစိ ပါကဋတ္တာ, ကတ္ထစိ အသာဓာရဏတ္တာ ဒေသနာဝိလာသဿ စ ဝေနေယျာနဉ္စ အနုရူပတော ဧကမေဝ ဟေတုံ ဝါ ဖလံ ဝါ ဒီပေတိ။ "ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ"တိ ဟိ ပဓာနတ္တာ ဧကမေဝ ဟေတုဖလမာဟ။ ဖဿော ဟိ ဝေဒနာယ ပဓာနဟေတု ယထာဖဿံ ဝေဒနာ ဝဝတ္ထာနတော။ ဝေဒနာ စ ဖဿဿ ပဓာနဖလံ ယထာဝေဒနံ ဖဿဝဝတ္ထာနတော။ "သေမှသမုဋ္ဌာနာ အာဗာဓာ"တိ (အ. နိ. ၁၀.၆၀) ပါကဋတ္တာ ဧကံ ဟေတုမာဟ။ ပါကဋော ဟိ တတ္ထ သေမှော, န ကမ္မာဒယော။ "ယေ ကေစိ, ဘိက္ခဝေ, အကုသလာ ဓမ္မာ, သဗ္ဗေ တေ အယောနိသောမနသိကာရမူလကာ"တိ အသာဓာရဏတ္တာ ဧကံ ဟေတုမာဟ။ အသာဓာရဏော ဟိ အယောနိသောမနသိကာရော အကုသလာနံ, သာဓာရဏာနိ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒီနီတိ။ တသ္မာ အယမိဓ အဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု ဝတ္ထာရမ္မဏသဟဇာတဓမ္မာဒီသု သင်္ခါရကာရဏေသု "အဿာဒါနုပဿိနော တဏှာ ပဝဍ္ဎတီ"တိ (သံ. နိ. ၂.၅၂) စ "အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော"တိ (မ. နိ. ၁.၁၀၄) စ ဝစနတော အညေသမ္ပိ တဏှာဒီနံ သင်္ခါရဟေတူနံ ဟေတူတိ ပဓာနတ္တာ, "အဝိဒ္ဒသု, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇာဂတော ပုညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတီ"တိ ပါကဋတ္တာ, အသာဓာရဏတ္တာ စ သင်္ခါရာနံ ဟေတုဘာဝေန ဒီပိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတေနေဝ စ ဧကေကဟေတုဖလဒီပနပရိဟာရဝစနေန သဗ္ဗတ္ထ ဧကေကဟေတုဖလဒီပနေ ပယောဇနံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

၆၁၈. တတ္ထာဟ – ဧဝံ သန္တေပိ ဧကန္တာနိဋ္ဌဖလာယ သာဝဇ္ဇာယ အဝိဇ္ဇာယ ကထံ ပုညာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရပစ္စယတ္တံ ယုဇ္ဇတိ? န ဟိ နိမ္ဗဗီဇတော ဥစ္ဆု ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။ ကထံ န ယုဇ္ဇိဿတိ? လောကသ္မိဉှိ –

ဝိရုဒ္ဓော စာဝိရုဒ္ဓော စ, သဒိသာသဒိသော တထာ။
ဓမ္မာနံ ပစ္စယော သိဒ္ဓော, ဝိပါကာ ဧဝ တေ စ န။

ဓမ္မာနံ ဟိ ဌာနသဘာဝကိစ္စာဒိဝိရုဒ္ဓော စာဝိရုဒ္ဓော စ ပစ္စယော လောကေ သိဒ္ဓော။ ပုရိမစိတ္တံ ဟိ အပရစိတ္တဿ ဌာနဝိရုဒ္ဓော ပစ္စယော, ပုရိမသိပ္ပာဒိသိက္ခာ စ ပစ္ဆာ ပဝတ္တမာနာနံ သိပ္ပာဒိကိရိယာနံ။ ကမ္မံ ရူပဿ သဘာဝဝိရုဒ္ဓော ပစ္စယော, ခီရာဒီနိ စ ဒဓိအာဒီနံ။ အာလောကော စက္ခုဝိညာဏဿ ကိစ္စဝိရုဒ္ဓော, ဂုဠာဒယော စ အာသဝါဒီနံ။ စက္ခုရူပါဒယော ပန စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ဌာနာဝိရုဒ္ဓါ ပစ္စယာ။ ပုရိမဇဝနာဒယော ပစ္ဆိမဇဝနာဒီနံ သဘာဝါဝိရုဒ္ဓါ ကိစ္စာဝိရုဒ္ဓါ စ။

ယထာ စ ဝိရုဒ္ဓာဝိရုဒ္ဓာ ပစ္စယာ သိဒ္ဓာ, ဧဝံ သဒိသာသဒိသာပိ။ သဒိသမေဝ ဟိ ဥတုအာဟာရသင်္ခာတံ ရူပံ ရူပဿ ပစ္စယော, သာလိဗီဇာဒီနိ စ သာလိဖလာဒီနံ။ အသဒိသမ္ပိ ရူပံ အရူပဿ, အရူပဉ္စ ရူပဿ ပစ္စယော ဟောတိ, ဂေါလောမာဝိလောမ-ဝိသာဏ-ဒဓိတိလပိဋ္ဌာဒီနိ စ ဒုဗ္ဗာ-သရဘူတိဏကာဒီနံ။ ယေသဉ္စ ဓမ္မာနံ တေ ဝိရုဒ္ဓာဝိရုဒ္ဓသဒိသာသဒိသပစ္စယာ, န တေ ဓမ္မာ တေသံ ဓမ္မာနံ ဝိပါကာ ဧဝ။

ဣတိ အယံ အဝိဇ္ဇာ ဝိပါကဝသေန ဧကန္တာနိဋ္ဌဖလာ, သဘာဝဝသေန စ သာဝဇ္ဇာပိ သမာနာ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဧတေသံ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒီနံ ယထာနုရူပံ ဌာနကိစ္စသဘာဝဝိရုဒ္ဓာဝိရုဒ္ဓပစ္စယဝသေန, သဒိသာသဒိသပစ္စယဝသေန စ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သော စဿာ ပစ္စယဘာဝေါ "ယဿ ဟိ ဒုက္ခာဒီသု အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတံ အညာဏံ အပ္ပဟီနံ ဟောတိ, သော ဒုက္ခေ တာဝ ပုဗ္ဗန္တာဒီသု စ အညာဏေန သံသာရဒုက္ခံ သုခသညာယ ဂဟေတွာ တဿ ဟေတုဘူတေ တိဝိဓေပိ သင်္ခါရေ အာရဘတီ"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော ဧဝ။

၆၁၉. အပိစ အယံ အညောပိ ပရိယာယော –

စုတူပပါတေ သံသာရေ၊ သင်္ခါရာနဉ္စ လက္ခဏေ။
ယော ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န-ဓမ္မေသု စ ဝိမုယှတိ။

အဘိသင်္ခရောတိ သော ဧတေ၊ သင်္ခါရေ တိဝိဓေ ယတော။
အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယော တေသံ၊ တိဝိဓာနမ္ပယံ တတောတိ။

ကထံ ပန ယော ဧတေသု ဝိမုယှတိ, သော တိဝိဓေပေတေ သင်္ခါရေ ကရောတီတိ စေ။ **စုတိယာ** တာဝ ဝိမူဠှော "သဗ္ဗတ္ထ ခန္ဓာနံ ဘေဒော မရဏ"န္တိ စုတိံ အဂဏှန္တော "သတ္တော မရတိ, သတ္တဿ ဒေဟန္တရသင်္ကမန"န္တိအာဒီနိ ဝိကပ္ပေတိ။

ဥပပါတေ ဝိမူဠှော "သဗ္ဗတ္ထ ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ ဇာတီ"တိ ဥပပါတံ အဂဏှန္တော "သတ္တော ဥပပဇ္ဇတိ, သတ္တဿ နဝသရီရပါတုဘာဝေါ"တိအာဒီနိ ဝိကပ္ပေတိ။

သံသာရေ ဝိမူဠှော ယော ဧသ,

"ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ"တိ။ –

ဧဝံ ဝဏ္ဏိတော **သံသာရော,** တံ ဧဝံ အဂဏှန္တော "အယံ သတ္တော အသ္မာ လောကာ ပရံ လောကံ ဂစ္ဆတိ, ပရသ္မာ လောကာ ဣမံ လောကံ အာဂစ္ဆတီ"တိအာဒီနိ ဝိကပ္ပေတိ။

သင်္ခါရာနံ လက္ခဏေ ဝိမူဠှော သင်္ခါရာနံ သဘာဝလက္ခဏံ သာမညလက္ခဏဉ္စ အဂဏှန္တော သင်္ခါရေ အတ္တတော အတ္တနိယတော ဓုဝတော သုခတော သုဘတော ဝိကပ္ပေတိ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မေသု ဝိမူဠှော အဝိဇ္ဇာဒီဟိ သင်္ခါရာဒီနံ ပဝတ္တိံ အဂဏှန္တော "အတ္တာ ဇာနာတိ ဝါ န ဇာနာတိ ဝါ, သော ဧဝ ကရောတိ စ ကာရေတိ စ။ သော ပဋိသန္ဓိယံ ဥပပဇ္ဇတိ, တဿ အဏုဣဿရာဒယော ကလလာဒိဘာဝေန သရီရံ သဏ္ဌပေန္တော ဣန္ဒြိယာနိ သမ္ပာဒေန္တိ။ သော ဣန္ဒြိယသမ္ပန္နော ဖုသတိ, ဝေဒိယတိ, တဏှီယတိ, ဥပါဒိယတိ, ဃဋိယတိ။ သော ပုန ဘဝန္တရေ ဘဝတီ"တိ ဝါ, "သဗ္ဗေ သတ္တာ နိယတိသင်္ဂတိဘာဝပရိဏတာ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈) ဝါ ဝိကပ္ပေတိ။

သော အဝိဇ္ဇာယ အန္ဓီကတော ဧဝံ ဝိကပ္ပေန္တော ယထာ နာမ အန္ဓော ပထဝိယံ ဝိစရန္တော မဂ္ဂမ္ပိ အမဂ္ဂမ္ပိ ထလမ္ပိ နိန္နမ္ပိ သမမ္ပိ ဝိသမမ္ပိ ပဋိပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ပုညမ္ပိ အပုညမ္ပိ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတီတိ။

တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ယထာပိ နာမ ဇစ္စန္ဓော၊ နရော အပရိဏာယကော။
ဧကဒာ ယာတိ မဂ္ဂေန၊ ဥမ္မဂ္ဂေနာပိ ဧကဒာ။

“သံသာရေ သံသရံ ဗာလော၊ တထာ အပရိဏာယကော။
ကရောတိ ဧကဒာ ပုညံ၊ အပုညမပိ ဧကဒာ။

“ယဒါ စ ဉတွာ သော ဓမ္မံ၊ သစ္စာနိ အဘိသမေဿတိ။
တဒါ အဝိဇ္ဇူပသမာ၊ ဥပသန္တော စရိဿတီ”တိ။

အယံ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၂၀. သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏပဒေ – **ဝိညာဏန္တိ** စက္ခုဝိညာဏာဒိ ဆဗ္ဗိဓံ။ တတ္ထ စက္ခုဝိညာဏံ ကုသလဝိပာကံ အကုသလဝိပာကန္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ တထာ သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏာနိ။ မနောဝိညာဏံ ကုသလာကုသလဝိပာကာ ဒွေ မနောဓာတုယော, တိဿော အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယော, အဋ္ဌ သဟေတုကာနိ ကာမာဝစရဝိပာကစိတ္တာနိ, ပဉ္စ ရူပာဝစရာနိ, စတ္တာရိ အရူပာဝစရာနီတိ ဗာဝီသတိဝိဓံ ဟောတိ။ ဣတိ ဣမေဟိ ဆဟိ ဝိညာဏေဟိ သဗ္ဗာနိပိ ဗာတ္တိံသ လောကိယဝိပာကဝိညာဏာနိ သင်္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။ လောကုတ္တရာနိ ပန ဝဋ္ဋကထာယ န ယုဇ္ဇန္တီတိ န ဂဟိတာနိ။

တတ္ထ သိယာ “ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ ဣဒံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဝိညာဏံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဟောတီ”တိ? ဥပစိတကမ္မာဘာဝေ ဝိပာကာဘာဝတော။ ဝိပာကံ ဟေတံ, ဝိပာကဉ္စ န ဥပစိတကမ္မာဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ သဗ္ဗေသံ သဗ္ဗဝိပာကာနိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, န စ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ဇာနိတဗ္ဗမေတံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဣဒံ ဝိညာဏံ ဟောတီတိ။

ကတရသင်္ခါရပစ္စယာ ကတရံ ဝိညာဏန္တိ စေ။ **ကာမာဝစရပုညာဘိသင်္ခါရပစ္စယာ** တာဝ ကုသလဝိပာကာနိ ပဉ္စ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ, မနောဝိညာဏေ ဧကာ မနောဓာတု, ဒွေ မနောဝိညာဏဓာတုယော, အဋ္ဌ ကာမာဝစရမဟာဝိပာကာနီတိ သောဠသ။ ယထာဟ –

“ကာမာဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပာကံ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ သောတ။ ဃာန။ ဇိဝှာ။ ကာယဝိညာဏံ ။ ဝိပာကာ မနောဓာတု ဥပ္ပန္နာ ဟောတိ။ သောမနဿသဟဂတာ မနောဝိညာဏဓာတု ဥပ္ပန္နာ ဟောတိ။ ဥပေက္ခာသဟဂတာ မနောဝိညာဏဓာတု ဥပ္ပန္နာ ဟောတိ။ သောမနဿသဟဂတာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ။ သောမနဿသဟဂတာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ သသင်္ခါရေန။ သောမနဿသဟဂတာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာ။ သောမနဿသဟဂတာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာ သသင်္ခါရေန။ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ။ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ သသင်္ခါရေန။ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာ။ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာ သသင်္ခါရေနာ”တိ (ဓ. သ. ၄၃၁, ၄၉၈)။

ရူပါဝစရပုညာဘိသင်္ခါရပစ္စယာ ပန ပဉ္စ ရူပါဝစရဝိပါကာနိ။ ယထာဟ –

“တဿေဝ ရူပါဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ပဌမံ ဈာနံ။ပေ.။ ပဉ္စမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ”တိ (ဓ. သ. ၄၉၉)။ ဧဝံ ပုညာဘိသင်္ခါရပစ္စယာ ဧကဝီသတိဝိဓံ ဝိညာဏံ ဟောတိ။

အပုညာဘိသင်္ခါရပစ္စယာ ပန အကုသလဝိပါကာနိ ပဉ္စ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ, ဧကာ မနောဓာတု, ဧကာ မနောဝိညာဏဓာတူတိ ဧဝံ သတ္တဝိဓံ ဝိညာဏံ ဟောတိ။ ယထာဟ –

‘‘အကုသလဿ ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ သောတ။ ဃာန။ ဇိဝှာ။ ကာယဝိညာဏံ။ ဝိပါကာ မနောဓာတု ဝိပါကာ မနောဝိညာဏဓာတု ဥပ္ပန္နာ ဟောတီ’’တိ (ဓ. သ. ၅၅၆)။

အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရပစ္စယာ ပန စတ္တာရိ အရူပဝိပါကာနီတိ ဧဝံ စတုဗ္ဗိဓံ ဝိညာဏံ ဟောတိ။ ယထာဟ –

‘‘တဿေဝ အရူပါဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ အာကာသာနဉ္စာယတနသညာသဟဂတံ။ပေ.။ ဝိညာဏဉ္စာ။ပေ.။ အာကိဉ္စညာ။ပေ.။ နေဝသညာနာသညာယတနသဟဂတံ သုခဿ စ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ’’တိ (ဓ. သ. ၅၀၁)။

၆၂၀. ဧဝံ ယံ သင်္ခါရပစ္စယာ ယံ ဝိညာဏံ ဟောတိ, တံ ဥတ္တ္တ ကြာအနိဿ ဧဝံ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ – သဗ္ဗမေဝ ဟိ ဣဒံ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓိဝသေန ဒွေဓာ ပဝတ္တတိ။ တတ္ထ ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏာနိ, ဒွေ မနောဓာတုယော, သောမနဿသဟဂတာ အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတူတိ ဣမာနိ တေရသ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ပဝတ္တိယံယေဝ ပဝတ္တန္တိ။ သေသာနိ ဧကူနဝီသတိ တီသု ဘဝေသု ယထာနုရူပံ ပဝတ္တိယမ္ပိ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ ပဝတ္တန္တိ။

ကထံ? ကုသလဝိပါကာနိ တာဝ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ ပဉ္စ ကုသလဝိပါကေန အကုသလဝိပါကေန တ နိဗ္ဗတ္တဿ ယထာက္ကမံ ပရိပါကံ ဥပဂတိန္ဒြိယဿ စက္ခာဒီနံ အာပါထဂတံ ဣဋ္ဌံ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တံ တ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ စက္ခာဒိပသာဒံ နိဿာယ ဒဿနသဝနဃာယနသာယနဖုသနကိစ္စံ သာဓယမာနာနိ ပဝတ္တန္တိ။ တထာ အကုသလဝိပါကာနိ ပဉ္စ။ ကေဝလဉှိ တေသံ အနိဋ္ဌံ အနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တံ တ အာရမ္မဏံ ဟောတိ။ အယမေဝ ဝိသေသော။ ဒသပိ စေတာနိ နိယတဒွါရာရမ္မဏဝတ္ထုဋ္ဌာနာနိ နိယတကိစ္စာနေဝ စ ဘဝန္တိ။

တတော ကုသလဝိပါကာနံ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အနန္တရာ ကုသလဝိပါကာ မနောဓာတု တေသံယေဝ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ ဟဒယဝတ္ထုံ နိဿာယ သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ပဝတ္တတိ။ တထာ အကုသလဝိပါကာနံ အနန္တရာ အကုသလဝိပါကာ။ ဣဒဉ္စ ပန ဒွယံ အနိယတဒွါရာရမ္မဏံ နိယတဝတ္ထုဋ္ဌာနံ နိယတကိစ္စဉ္စ ဟောတိ။

သောမနဿသဟဂတာ ပန အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ကုသလဝိပါကမနောဓာတုယာ အနန္တရာ တဿာ ဧဝ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ ဟဒယဝတ္ထုံ နိဿာယ သန္တီရဏကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဆသု ဒွါရေသု ဗလဝတာရမ္မဏေ ကာမာဝစရသတ္တာနံ ယေဘုယျေန လောဘသမ္ပယုတ္တဇဝနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂဝီထိံ ပစ္ဆိန္ဒိတွာ ဇဝနေန ဂဟိတာရမ္မဏေ တဒါရမ္မဏဝသေန စ သကိံ တ ဒွိက္ခတ္တုံ တ ပဝတ္တတီတိ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ ပန တ အာရမ္မဏေ ဒွေ စိတ္တဝါရာ အာဂတာ။ ဣဒံ ပန စိတ္တံ တဒါရမ္မဏန္တိ စ ပိဋ္ဌိဘဝင်္ဂန္တိ စာတိ ဒွေ နာမာနိ လဘတိ။ အနိယတဒွါရာရမ္မဏံ နိယတဝတ္ထုကံ အနိယတဋ္ဌာနကိစ္စဉ္စ ဟောတီတိ။ ဧဝံ တာဝ တေရသ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ပဝတ္တိယံယေဝ ပဝတ္တန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

သေသေသု ဧကူနဝီသတိယာ န ကိဉ္စိ အတ္တနော အနုရူပာယ ပဋိသန္ဓိယာ န ပဝတ္တတိ။ ပဝတ္တိယံ ပန ကုသလာကုသလဝိပါကာ တာဝ ဒွေ အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယော ပဉ္စဒွါရေ ကုသလာကုသလဝိပါကမနောဓာတူနံ အနန္တရာ သန္တီရဏကိစ္စံ, ဆသု ဒွါရေသု ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ တဒါရမ္မဏကိစ္စံ, အတ္တနာ ဒိန္နပဋိသန္ဓိတော ဥဒ္ဓံ အသတိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပာဒေ ဘဝင်္ဂကိစ္စံ, အန္တေ စုတိကိစ္စဉ္စာတိ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ သာဓယမာနာ နိယတဝတ္ထုကာ အနိယတဒွါရာရမ္မဏဋ္ဌာနကိစ္စာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ။

အဋ္ဌ ကာမာဝစရသဟေတုကစိတ္တာနိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဆသု ဒွါရေသု တဒါရမ္မဏကိစ္စံ, အတ္တနာ ဒိန္နပဋိသန္ဓိတော ဥဒ္ဓံ အသတိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပာဒေ ဘဝင်္ဂကိစ္စံ, အန္တေ စုတိကိစ္စဉ္စာတိ တီဏိ ကိစ္စာနိ သာဓယမာနာနိ နိယတဝတ္ထုကာနိ အနိယတဒွါရာရမ္မဏဋ္ဌာနကိစ္စာနိ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ။

ပဉ္စ ရူပါဝစရာနိ စတ္တာရိ စ အာရုပ္ပာနိ အတ္တနာ ဒိန္နပဋိသန္ဓိတော ဥဒ္ဓံ အသတိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပာဒေ ဘဝင်္ဂကိစ္စံ, အန္တေ စုတိကိစ္စဉ္စာတိ ကိစ္စဒွယံ သာဓယမာနာနိ ပဝတ္တန္တိ။ တေသု ရူပါဝစရာနိ နိယတဝတ္ထာရမ္မဏာနိ အနိယတဋ္ဌာနကိစ္စာနိ, ဣတရာနိ နိယတဝတ္ထုကာနိ နိယတာရမ္မဏာနိ အနိယတဋ္ဌာနကိစ္စာနိ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တီတိ ဧဝံ တာဝ ဒွတ္တိံသဝိဓမ္ပိ ဝိညာဏံ ပဝတ္တိယံ သင်္ခါရပစ္စယာ ပဝတ္တတိ။ တတြာပိ တေ တေ သင်္ခါရာ ကမ္မပစ္စယေန စ ဥပနိဿယပစ္စယေန စ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

၆၂၂. ယံ ပန ဝုတ္တံ “သေသေသု ဧကူနဝီသတိယာ န ကိဉ္စိ အတ္တနော အနုရူပာယ ပဋိသန္ဓိယာ န ပဝတ္တတီ”တိ, တံ အတိသံခိတ္တတ္တာ ဒုဗ္ဗိဇာနံ။ တေနဿ ဝိတ္ထာရနယဒဿနတ္ထံ ဝုစ္စတိ – ကတိ ပဋိသန္ဓိယော, ကတိ ပဋိသန္ဓိစိတ္တာနိ, ကေန ကတ္ထ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ, ကိံ ပဋိသန္ဓိယာ အာရမ္မဏန္တိ?

အသညပဋိသန္ဓိယာ သဒ္ဓိံ ဝီသတိ ပဋိသန္ဓိယော။ ဝုတ္တပ္ပကာရာနေဝ ဧကူနဝီသတိ ပဋိသန္ဓိစိတ္တာနိ။ တတ္ထ အကုသလဝိပါကာယ အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယာ အပါယေသု ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ ကုသလဝိပါကာယ မနုဿေသု ဇစ္စန္ဓဇာတိဗဓိရဇာတိဥမ္မတ္တကဇာတိဧဠမူဂနပုံသကာဒီနံ။ အဋ္ဌဟိ သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါကေဟိ ကာမာဝစရဒေဝေသု စေဝ မနုဿေသု စ ပုညဝန္တာနံ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ ပဉ္စဟိ ရူပါဝစရဝိပါကေဟိ ရူပီဗြဟ္မလောကေ။ စတူဟိ အရူပါဝစရဝိပါကေဟိ အရူပလောကေတိ။ ယေန စ ယတ္ထ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ , သာ ဧဝ တဿ အနုရူပာ ပဋိသန္ဓိ နာမ။ သင်္ခေပတော ပန ပဋိသန္ဓိယာ တီဏိ အာရမ္မဏာနိ ဟောန္တိ အတီတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ နဝတ္တဗ္ဗဉ္စ။ အသညာ ပဋိသန္ဓိ အနာရမ္မဏာတိ။

တတ္ထ ဝိညာဏဉ္စာယတနနေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓီနံ အတီတမေဝ အာရမ္မဏံ။ ဒသန္နံ ကာမာဝစရာနံ အတီတံ ဝါ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဝါ။ သေသာနံ နဝတ္တဗ္ဗမေဝ။ ဧဝံ တီသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တမာနာ ပန ပဋိသန္ဓိ ယသ္မာ အတီတာရမ္မဏဿ ဝါ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဿ ဝါ စုတိစိတ္တဿ အနန္တရမေဝ ပဝတ္တတိ။ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏံ ပန စုတိစိတ္တံ နာမ နတ္ထိ။ တသ္မာ ဒွီသု အာရမ္မဏေသု အညတရာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ တီသု အာရမ္မဏေသု အညတရာရမ္မဏာယ ပဋိသန္ဓိယာ သုဂတိဒုဂ္ဂတိဝသေန ပဝတ္တနာကာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၆၂၃. သေယျထိဒံ – ကာမာဝစရသုဂတိယံ တာဝ ဌိတဿ ပါပကမ္မိနော ပုဂ္ဂလဿ “တာနိဿ တသ္မိံ သမယေ ဩလမ္ဗန္တီ”တိအာဒိဝစနတော (မ. နိ. ၃.၂၄၈) မရဏမဉ္စေ နိပန္နဿ ယထူပစိတံ ပါပကမ္မံ ဝါ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆတိ။ တံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာယ တဒါရမ္မဏပရိယောသာနာယ ဇဝနဝီထိယာ အနန္တရံ ဘဝင်္ဂဝိသယံ အာရမ္မဏံ ကတွာ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မိံ နိရုဒ္ဓေ တဒေဝ အာပါထဂတံ ကမ္မံ ဝါ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ အာရဗ္ဘ အနုပစ္ဆိန္နကိလေသဗလဝိနာမိတံ ဒုဂ္ဂတိပရိယာပန္နံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ အတီတာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။

အပရဿ မရဏသမယေ ဝုတ္တပ္ပကာရကမ္မဝသေန နရကာဒီသု အဂ္ဂိဇာလဝဏ္ဏာဒိကံ ဒုဂ္ဂတိနိမိတ္တံ မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆတိ, တဿ ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ တံ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ ဧကံ အာဝဇ္ဇနံ, မရဏဿ အာသန္နဘာဝေန မန္ဒီဘူတဝေဂတ္တာ ပဉ္စ ဇဝနာနိ, ဒွေ တဒါရမ္မဏာနီတိ တီဏိ ဝီထိစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တတော ဘဝင်္ဂဝိသယံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကံ စုတိစိတ္တံ။ ဧတ္တာဝတာ ဧကာဒသ စိတ္တက္ခဏာ အတီတာ ဟောန္တိ။ အထဿ အဝသေသပဉ္စစိတ္တက္ခဏာယုကေ တသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။

အပရဿ မရဏသမယေ ပဉ္စန္နံ ဒွါရာနံ အညတရသ္မိံ ရာဂါဒိဟေတုဘူတံ ဟီနမာရမ္မဏံ အာပါထမာဂစ္ဆတိ။ တဿ ယထာက္ကမေန ဥပ္ပန္နေ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာဝသာနေ မရဏဿ အာသန္နဘာဝေန မန္ဒီဘူတဝေဂတ္တာ ပဉ္စ ဇဝနာနိ, ဒွေ တဒါရမ္မဏာနိ စ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တတော ဘဝင်္ဂဝိသယံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကံ စုတိစိတ္တံ။ ဧတ္တာဝတာ စ ဒွေ ဘဝင်္ဂါနိ, အာဝဇ္ဇနံ, ဒဿနံ, သမ္ပဋိစ္ဆနံ, သန္တီရဏံ, ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနံ, ပဉ္စ ဇဝနာနိ, ဒွေ တဒါရမ္မဏာနိ, ဧကံ စုတိစိတ္တန္တိ ပဉ္စဒသ စိတ္တက္ခဏာ အတီတာ ဟောန္တိ။ အထာဝသေသဧကစိတ္တက္ခဏာယုကေ တသ္မိံယေဝ အာရမ္မ

ဏော ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယမ္ပိ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။ သေ တာဝ အတီတာရမ္မဏာယ သုဂတိစုတိယာ အနန္တရာ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာယ ဒုဂ္ဂတိပဋိသန္ဓိယာ ပဝတ္တနာကာရော။

၆၂၄. ဒုဂ္ဂတိယံ ဌိတဿ ပန ဥပစိတာနဝဇ္ဇကမ္မဿ ဝုတ္တနယေနေဝ တံ အနဝဇ္ဇကမ္မံ တ ကမ္မနိမိတ္တံ တ မ နောဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတီတိ ကဏှပက္ခေ သုက္ကပက္ခံ ဌပေတွာ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ အတီတာရမ္မဏာယ ဒုဂ္ဂတိစုတိယာ အနန္တရာ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာယ သုဂတိပဋိသန္ဓိယာ ပဝတ္တနာကာရော။

၆၂၅. သုဂတိယံ ဌိတဿ ပန ဥပစိတာနဝဇ္ဇကမ္မဿ ''တာနိဿ တသ္မိံ သမယေ ဩလမ္ဗန္တိ''တိအာဒိဝစန တော မရဏမဉ္စေ နိပန္နဿ ယထူပစိတံ အနဝဇ္ဇကမ္မံ တ ကမ္မနိမိတ္တံ တ မနောဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ။ တဉ္စ ခော ဥပစိတကာမာဝစရာနဝဇ္ဇကမ္မဿေဝ။ ဥပစိတမဟဂ္ဂတကမ္မဿ ပန ကမ္မနိမိတ္တမေဝ အာပာထမာဂစ္ဆတိ။ တံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာယ တဒါရမ္မဏပရိယောသာနာယ သုဒ္ဓာယ တ ဇဝနဝီထိယာ အနန္တရံ ဘဝင်္ဂဝိသယံ အာရမ္မဏံ က တွာ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မိံ နိရုဒ္ဓေ တမေဝ အာပာထဂတံ ကမ္မံ တ ကမ္မနိမိတ္တံ တ အာရဗ္ဘ အနုပစ္ဆိန္နကိ လေသဗလဝိနာမိတံ သုဂတိပရိယာပန္နံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ အတီတာ ရမ္မဏာ တ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏာ တ ပဋိသန္ဓိ။

အပရဿ မရဏသမယေ ကာမာဝစရအနဝဇ္ဇကမ္မဝသေန မနုဿလောကေ မာတုကုစ္ဆိဝဏ္ဏသင်္ခာတံ တ ဒေဝလော ကေ ဥယျာနဝိမာနကပ္ပရုက္ခာဒိဝဏ္ဏသင်္ခာတံ တ သုဂတိနိမိတ္တံ မနောဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, တဿ ဒုဂ္ဂတိ နိမိတ္တေ ဒဿိတာနုက္ကမေနေဝ စုတိစိတ္တာနန္တရံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။

အပရဿ မရဏသမယေ ဉာတကာ ''အယံ တာတ တဝတ္ထာယ ဗုဒ္ဓပူဇာ ကရီယတိ စိတ္တံ ပသာဒေဟီ''တိ ဝတွာ ပုပ္ဖဒါမပဋာကာဒိဝသေန ရူပာရမ္မဏံ တ, ဓမ္မဿဝနတူရိယပူဇာဒိဝသေန သဒ္ဒာရမ္မဏံ တ, ဓူမဝါသဂန္ဓာဒိဝသေန ဂ န္ဓာရမ္မဏံ တ, ''ဣဒံ တာတ သာယဿု တဝတ္ထာယ အတဗ္ဗဒေယျဓမ္မ''န္တိ ဝတွာ မဓုဖာဏိတာဒိဝသေန ရသာရ မ္မဏံ တ, ''ဣဒံ တာတ ဖုသဿု တဝတ္ထာယ အတဗ္ဗဒေယျဓမ္မ''န္တိ ဝတွာ စီနပဋ္ဋသောမာရပဋ္ဋာဒိဝသေန ဖောဋ္ဌ ဗ္ဗာရမ္မဏံ တ ပဉ္စဒ္ဝါရေ ဥပသံဟရန္တိ, တဿ တသ္မိံ အာပာထဂတေ ရူပာဒိအာရမ္မဏေ ယထာက္ကမေန ဥပ္ပန္န ဝေဠ္ဌဗ္ဗနာဝသာနေ မရဏဿ အာသန္နဘာဝေန မန္ဒီဘူတဝေဂတ္တာ ပဉ္စ ဇဝနာနိ, ဒွေ တဒါရမ္မဏာနိ စ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တတော ဘဝင်္ဂဝိသယံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကံ စုတိစိတ္တံ, တဒဝသာနေ တသ္မိံယေဝ ဧကစိတ္တက္ခဏဋ္ဌိတိကေ အာရမ္မဏေ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယမ္ပိ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ အနန္တရာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။

၆၂၆. အပရဿ ပန ပထဝီကသိဏဈာနာဒိဝသေန ပဋိလဒ္ဓမဟဂ္ဂတဿ သုဂတိယံ ဌိတဿ မရဏသမယေ ကာမာဝစရကုသလကမ္မ-ကမ္မနိမိတ္တ-ဂတိနိမိတ္တာနံ တ အညတရံ, ပထဝီကသိဏာဒိကံ တ နိမိတ္တံ, မဟဂ္ဂတစိတ္တံ တ မနောဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, စက္ခုသောတာနံ တ အညတရသ္မိံ ကုသလုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ ပဏီတမာရမ္မဏံ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, တဿ ယထာက္ကမေန ဥပ္ပန္နဝေဠ္ဌဗ္ဗနာဝသာနေ မရဏဿ အာသန္နဘာဝေန မန္ဒီဘူတဝေ ဂတ္တာ ပဉ္စ ဇဝနာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ မဟဂ္ဂတဂတိကာနံ ပန တဒါရမ္မဏံ နတ္ထိ, တသ္မာ ဇဝနာနန္တရံယေဝ ဘဝင်္ဂဝိသယံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကံ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿာဝသာနေ ကာမာဝစရမဟဂ္ဂတသုဂတီနံ အညတရသုဂတိပရိ ယာပန္နံ ယထူပဋ္ဌိတေသု အာရမ္မဏေသု အညတရာရမ္မဏံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏာယ သုဂတိစုတိယာ အနန္တရာ အတီတပစ္စုပ္ပန္နနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏာနံ အညတရာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။

ဧတေနာနုသာရေန အာရုပ္ပစုတိယာပိ အနန္တရာ ပဋိသန္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယံ အတီတနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏာယ သုဂတိစု တိယာ အနန္တရာ အတီတနဝတ္တဗ္ဗပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာယ ပဋိသန္ဓိယာ ပဝတ္တနာကာရော။

၆၂၇. ဒုဂ္ဂတိယံ ဌိတဿ ပန ပာပကမ္မိနော ဝုတ္တနယေနေဝ တံ ကမ္မံ ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တံ တ မနောဒ္ဝါရေ။ ပဉ္စဒ္ဝါရေ တ ပန အကုသလုပ္ပတ္တိ ဟေတုဘူတံ အာရမ္မဏံ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, အထဿ ယထာက္ကမေန စု တိစိတ္တာဝသာနေ ဒုဂ္ဂတိပရိယာပန္နံ တေသု အာရမ္မဏေသု အညတရာရမ္မဏံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ အတီ

တာရမ္မဏာယ ဒုဂ္ဂတိစုတိယာ အနန္တရာ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာယ ပဋိသန္ဓိယာ ပဝတ္တနာကာရောတိ။ တွေ့ာဝ တာ ကေ့ူနဝီသတိဝိဓဿာပိ ဝိညာဏဿ ပဋိသန္ဓိဝသေန ပဝတ္တိ ဒီပိတာ ဟောတိ။

၆၂၈. တယိဒံ သဗ္ဗမ္ပိ ဧဝံ,

ပဝတ္တမာနံ သန္ဓိမှိ၊ ဒွေဓာ ကမ္မေန ဝတ္တတိ။
မိဿာဒီဟိ စ ဘေဒေဟိ၊ ဘေဒဿ ဒုဝိဓာဒိကော။

ဣဒဉှိ ကေ့ူနဝီသတိဝိဓမ္ပိ ဝိပါကဝိညာဏံ ပဋိသန္ဓိမှိ ပဝတ္တမာနာ ဒွေဓာ ကမ္မေန ဝတ္တတိ။ ယထာသကဉှိ ကေဿ ဇနကကမ္မံ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယေန စေဝ ဥပနိဿယပစ္စယေန စ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝုတ္တဉှေ တံ "ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ ဝိပါကဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၂၃)။ ဧဝံ ဝတ္တမာနဿ ပနဿ မိဿာဒီဟိ ဘေဒေဟိ ဒုဝိဓာဒိကောပိ ဘေဒော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သေယျထိဒံ – ဣဒဉှိ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဧကဓာ ပဝတ္တမာနမ္ပိ ရူပေန သဟ မိဿာမိဿဘေဒတော ဒုဝိဓံ။ ကာမရူပာရူပဘဝဘေဒတော တိဝိဓံ။ အဏ္ဍဇဇလာဗုဇ-သံသေဒဇ-ဩပပါတိကယောနိဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ။ ဂတိဝသေန ပဉ္စဝိဓံ။ ဝိညာဏဋ္ဌိတိဝသေန သတ္တဝိဓံ။ သတ္တာဝာသဝသေန အဋ္ဌဝိဓံ ဟောတိ။

၆၂၉. တတ္ထ,

မိဿံ ဒွိဓာ ဘာဝဘေဒါ၊ သဘာဝံ တတ္ထ စ ဒွိဓာ။
ဒွေ ဝ တ တယော တ ဒသကာ၊ ဩမတော အာဒိနာ သဟ။

မိဿံ ဒွိဓာ ဘာဝဘေဒါ တိ ယံ ဟေတံ ဧတ္ထ အညတြ အရူပဘဝတ ရူပမိဿံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ရူပဘဝေ ဣတ္ထိန္ဒြိယပုရိသိန္ဒြိယသင်္ခါတေန ဘာဝေန ဝိနာ ဥပ္ပတ္တိတော။ ကာမဘဝေ အညတြ ဇာတိပဏ္ဍကပ ဋိသန္ဓိယာ ဘာဝေန သဟ ဥပ္ပတ္တိတော သ-ဘာဝံ, အ-ဘာဝန္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။

သဘာဝံ တတ္ထ စ ဒွိဓာ တိ တတ္ထာပိ စ ယံ သ-ဘာဝံ, တံ ဣတ္ထိပုရိသဘာဝါနံ အညတရေန သဟ ဥပ္ပတ္တိတော ဒုဝိဓမေဝ ဟောတိ။

ဒွေ ဝ တ တယော တ ဒသကာ ဩမတော အာဒိနာ သဟာတိ ယံ ဟေတမေတ္ထ "မိဿံ အမိဿ"န္တိ ဒုကေ အာဒိဘူတံ ရူပမိဿံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ, တေန သဟ ဝတ္ထုကာယဒသကဝသေန ဒွေ ဝ တ, ဝတ္ထုကာယဘာဝဒသကဝသေန တယော တ ဒသကာ ဩမတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, နတ္ထိ ဣတော ပရံ ရူပပရိဟာနီတိ။ တံ ပနေတံ ဧဝံ ဩမကပရိမာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇ မာနံ အဏ္ဍဇဇလာဗုဇနာမိကာသု ဒွိသု ယောနီသု ဇာတိဥဏ္ဏာယ ဧကေန အံသုနာ ဥဒ္ဓဋသပ္ပိမဏ္ဍပ္ပမာဏံ ကလလန္တိ လဒ္ဓသင်္ခံ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ ယောနီနံ ဂတိဝသေန သမ္ဘဝဘေဒော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၆၃၀. တောသု ဟိ,

နိရယေ ဘုမ္မဝဇ္ဇေသု၊ ဒေဝေသု စ န ယောနိယော။
တိဿော ပုရိမိကာ ဟောန္တိ၊ စတဿောပိ ဂတိတ္တယေ။

တတ္ထ **ဒေဝေသု စာ**တိ စသဒ္ဒေန ယထာ နိရယေ စ ဘုမ္မဝဇ္ဇေသု စ ဒေဝေသု, ဧဝံ နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတေသု စ ပုရိမိကာ တိဿော ယောနိယော န သန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဩပပါတိကာ ဧဝ ဟိ တေ ဟောန္တိ။ သေသေ ပန တိရစ္ဆာန ပေတ္တိဝိသယမနုဿသင်္ခါတေ ဂတိတ္တယေ ပုဗ္ဗေ ဝဇ္ဇိတဘုမ္မဒေဝေသု စ စတဿောပိ ယောနိယော ဟောန္တိ။
တတ္ထ,

တိံသ နဝ စေဝ ရူပီသု၊ သတ္တတိ ဥက္ကံသတောထ ရူပါနိ။

သံသေဒုပပာတယောနိသု၊ အထ တ အဝကံသတော တိံသ။

ရူပီဗ္ရဟ္မေသု တာဝ ဩပပာတိကယောနိကေသု စက္ခုသောတဝတ္ထုဒသကာနံ ဇီဝိတနဝကဿ စာတိ စတုန္နံ ကလာပာနံ ဝသေန တိံသ စ နဝ စ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန သဟ ရူပာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ရူပီ ဗ္ရဟ္မေ ပန ဌပေတွာ အညေသု သံသေဒဇဩပပာတိကယောနိကေသု ဥက္ကံသတော စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယဝတ္ထုဘာဝဒသကာနံ ဝသေန သတ္တတိ, တာနိ စ နိစ္စံ ဒေဝေသု။ တတ္ထ ဝဏ္ဏော ဂန္ဓော ရသော ဩဇာ စတဿော စာပိ ဓာတုယော စက္ခုပသာဒေါ ဇီဝိတန္တိ အယံ ဒသရူပပရိမာဏော ရူပပုဉ္ဇော စက္ခုဒသကော နာမ။ ဧဝံ သေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ အဝကံသတော ပန ဇစ္စန္ဓဗဓိရအဃာနကနပုံသကဿ ဇိဝှာကာယဝတ္ထုဒသကာနံ ဝသေန တိံသ ရူပာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဥက္ကံသာဝကံသာနံ ပန အန္တရေ အနုရူပတော ဝိကပ္ပော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၆၃၁. ဧဝံ ဝိဒိတွာ ပုန,

ခန္ဓာရမ္မဏဂတိဟေတု-ဝေဒနာပီတိဝိတက္ကဝိစာရေဟိ။
ဘေဒာဘေဒဝိသေသော၊ စုတိသန္ဓီနံ ပရိညေယျော။

ယာ ဟေသာ မိဿာမိဿတော ဒုဝိဓာ ပဋိသန္ဓိ, ယာ စဿာ အတီတာနန္တရာ စုတိ, တာသံ ဣမေဟိ ခန္ဓာဒီဟိ ဘေဒာဘေဒဝိသေသော ဉာတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။

ကထံ? ကဒါစိ ဟိ စတုက္ခန္ဓာယ အာရုပ္ပစုတိယာ အနန္တရာ စတုက္ခန္ဓာဝ အာရမ္မဏတောပိ အဘိန္နာ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ ကဒါစိ အမဟဂ္ဂတဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏာယ မဟဂ္ဂတအဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ။ အယံ တာဝ အရူပဘူမိသုယေဝ နယော။ ကဒါစိ ပန စတုက္ခန္ဓာယ အရူပစုတိယာ အနန္တရာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိ ။ ကဒါစိ ပဉ္စက္ခန္ဓာယ ကာမာဝစရစုတိယာ ရူပာဝစရစုတိယာ တ အနန္တရာ စတုက္ခန္ဓာ အရူပပဋိသန္ဓိ။ ဧဝံ အတီတာရမ္မဏာယ စုတိယာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိ။ ဧကစ္စသုဂတိစုတိယာ ဧကစ္စဒုဂ္ဂတိပဋိသန္ဓိ။ အဟေတုကစုတိယာ သဟေတုကပဋိသန္ဓိ။ ဒုဟေတုကစုတိယာ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိ။ ဥပေက္ခာသဟဂတစုတိယာ သောမနဿသဟဂတပဋိသန္ဓိ။ အပ္ပီတိကစုတိယာ သပ္ပီတိကပဋိသန္ဓိ။ အဝိတက္ကစုတိယာ သဝိတက္ကပဋိသန္ဓိ။ အဝိစာရစုတိယာ သဝိစာရပဋိသန္ဓိ။ အဝိတက္ကာဝိစာရစုတိယာ သဝိတက္ကသဝိစာရပဋိသန္ဓီတိ တဿ တဿ ဝိပရီတတော စ ယထာယောဂံ ယောဇေတဗ္ဗံ။

၆၃၂. လဒ္ဓပစ္စယမိတိ ဓမ္မမတ္တမေတံ ဘဝန္တရမုပေတိ။
နာဿ တတော သင်္ကန္တိ၊ န တတော ဟေတုံ ဝိနာ ဟောတိ။

ဣတိ ဟေတံ လဒ္ဓပစ္စယံ ရူပာရူပဓမ္မမတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဘဝန္တရမုပေတီတိ ဝုစ္စတိ, န သတ္တော, န ဇီဝေါ။ တဿ စ နာပိ အတီတဘဝတော ဣဓ သင်္ကန္တိ အတ္ထိ။ နာပိ တတော ဟေတုံ ဝိနာ ဣဓ ပါတုဘာဝေါ။ တယိဒံ ပါကဋေန မနုဿစုတိပဋိသန္ဓိက္ကမေန ပကာသယိဿာမ။

အတီတဘဝသ္မိံ ဟိ သရသေန ဥပက္ကမေန ဝါ သမာသန္နမရဏဿ အသယှာနံ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂသန္ဓိဗန္ဓနစ္ဆေဒကာနံ မာရဏန္တိကဝေဒနာသတ္တာနံ သန္နိပါတံ အသဟန္တဿ အာတပေ ပက္ခိတ္တဟရိတတာလပဏ္ဏမိဝ ကမေန ဥပသုဿမာနေ သရီရေ နိရုဒ္ဓေသု စက္ခာဒီသု ဣန္ဒြိယေသု ဟဒယဝတ္ထုမတ္တေ ပတိဋ္ဌိတေသု ကာယိန္ဒြိယမနိန္ဒြိယဇီဝိတိန္ဒြိယေသု တင်္ခဏာဝသေသဟဒယဝတ္ထုသန္နိဿိတံ ဝိညာဏံ ဂရုကသမာသေဝိတာသန္နပုဗ္ဗကတာနံ အညတရံ လဒ္ဓာဝသေသပစ္စယသင်္ခါရသင်္ခါတံ ကမ္မံ, တဒုပဋ္ဌာပိတံ ဝါ ကမ္မနိမိတ္တဂတိနိမိတ္တသင်္ခါတံ ဝိသယံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတိ။ တဒေဝံ ပဝတ္တမာနံ တဏှာဝိဇ္ဇာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ အဝိဇ္ဇာပဋိစ္ဆာဒိတာဒီနဝေ တသ္မိံ ဝိသယေ တဏှာ နာမေတိ, သဟဇာတသင်္ခါရာ ခိပန္တိ။ တံ သန္တတိဝသေန တဏှာယ နာမိယမာနံ သင်္ခါရေဟိ ခိပ္ပမာနံ ဩရိမတီရရုက္ခဝိနိဗဒ္ဓရဇ္ဇုမာလမ္ဗိတွာ မာတိကာတိက္ကမကော ဝိယ ပုရိမဉ္စ နိဿယံ ဇဟတိ, အပရဉ္စ ကမ္မသမုဋ္ဌာပိတံ နိဿယံ အဿာဒယမာနံ ဝါ အနဿာဒယမာနံ ဝါ အာရမ္မဏာဒီဟိယေဝ ပစ္စယေဟိ ပဝတ္တတီတိ။

ဇတ္တ စ ပုရိမံ စဝနတော စုတိ။ ပစ္ဆိမံ ဘဝန္တရာဒိပဋိသန္ဓာနတော ပဋိသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ ။ တဒေတံ နာပိ ပုရိမဘတက္ကဓာဂတံ, နာပိ တတော ကမ္မသင်္ခါရနတိဝိသယာဒိဟေတုံ ဝိနာ ဟတုဘူတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၆၃၃. သိယုံ နိဒဿနာနေတ္ထ၊ ပဋိဃောသာဒိကာ အထ။
သန္တာနဗန္ဓတော နတ္ထိ၊ ဧကတာ နာပိ နာနတာ။

ဇတ္တ စေတဿ ဝိညာဏဿ ပုရိမဘဝတော ဣဓ အနာဂမနေ, အတီတဘဝပရိယာပန္နဟေတူတိ စ ဥပ္ပာဒေ ပဋိဃောသ-ပဒီပ-မုဒ္ဒာ-ပဋိဗိမ္ဗပ္ပကာရာ ဓမ္မာ နိဒဿနာနိ သိယုံ။ ယထာ ဟိ ပဋိဃောသ-ပဒီပ-မုဒ္ဒာ-ဆာယာ သဒ္ဒာဒိဟေတုကာ ဟောန္တိ အညတ္ထ အဂန္တွာ ဝေမေဝံ ဣဒံ စိတ္တံ။

ဇတ္တ စ **သန္တာနဗန္ဓတော နတ္ထိ ဧကတာ နာပိ နာနတာ** ။ ယဒိ ဟိ သန္တာနဗန္ဓေ သတိ ဧကန္တမေကတာ ဘဝေယျ, န ခီရတော ဒဓိ သမ္ဘူတံ သိယာ။ အထာပိ ဧကန္တနာနတာ ဘဝေယျ, န ခီရဿာဓိနော ဒဓိ သိယာ။ သေ နယော သဗ္ဗဟေတုဟေတုသမုပ္ပန္နေသု။ ဝေဠု သတိ သဗ္ဗလောကဝေဟာရလောပေ သိယာ, သော စ အနိဋ္ဌော။ တသ္မာ ဇတ္တ န ဧကန္တမေကတာ တ နာနတာ တ ဥပဂန္တဗ္ဗာတိ။

၆၃၄. ဇတ္တာဟ – နနု ဧဝံ အသင်္ကန္တိပါတုဘာဝေ သတိ ယေ ဣမသ္မိံ မနုဿတ္တဘာဝေ ခန္ဓာ, တေသံ နိရုဒ္ဓတ္တာ, ဖလပစ္စယဿ စ ကမ္မဿ တတ္ထ အဂမနတော အညဿ အညတော စ တံ ဖလံ သိယာ, ဥပဘုဉ္ဇကေ စ အသတိ ကဿ တံ ဖလံ သိယာ, တသ္မာ န သုန္ဒရမိဒံ ဝိဓာနန္တိ။ တတ္ရိဒံ ဝုစ္စတိ –

သန္တာနေ ယံ ဖလံ ဧတံ၊ နာညဿ န စ အညတော။
ဗီဇာနံ အဘိသင်္ခါရော၊ ဧတဿတ္ထဿ သာဓကော။

ဧကသန္တာနသ္မိံ ဟိ ဖလံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ တတ္ထ ဧကန္တဧကတ္တနာနတ္တာနံ ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ အညဿာတိ တ အညတောတိ တ န ဟောတိ။ ဧတဿ စ ပနတ္ထဿ ဗီဇာနံ အဘိသင်္ခါရော သာဓကော။ အမ္ဗဗီဇာဒီနံ ဟိ အဘိသင်္ခါရေသု ကတေသု တဿ ဗီဇဿ သန္တာနေ လဒ္ဓပစ္စယော ကာလန္တရေ ဖလဝိသေသော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော န အညဗီဇာနံ, နာပိ အညာဘိသင်္ခါရပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ , န စ တာနိ ဗီဇာနိ, တေ အဘိသင်္ခါရာ တ ဖလဋ္ဌာနံ ဟာပုဏန္တိ, ဧဝံ သမ္ပဒမိဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပောသဓာဒီဟိ စာပိ ဗာလသရီရေ ဥပယုတ္တေဟိ ကာလန္တရေ ဝုမ္မသရီရာဒီသု ဖလဒေဟိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယမ္ပိ ဝုတ္တံ "ဥပဘုဉ္ဇကေ စ အသတိ ကဿ တံ ဖလံ သိယာ"တိ, တတ္ထ,

ဖလဿုပ္ပတ္တိယာ ဧဝ၊ သိဒ္ဓါ ဘုဉ္ဇကသမ္မုတိ။
ဖလုပ္ပာဒေန ရုက္ခဿ၊ ယထာ ဖလတိ သမ္မုတိ။

ယထာ ဟိ ရုက္ခသင်္ခါတာနံ ဓမ္မာနံ ဧကဒေသဘူတဿ ရုက္ခဖလဿ ဥပ္ပတ္တိယာ ဧဝ ရုက္ခော ဖလတီတိ တ ဖလိတောတိ တ ဝုစ္စတိ, တထာ ဒေဝမနုဿသင်္ခါတာနံ ခန္ဓာနံ ဧကဒေသဘူတဿ ဥပဘောဂသင်္ခါတဿ သုခဒုက္ခဖလဿ ဥပ္ပာဒေနေဝ ဒေဝေ, မနုဿော တ ဥပဘုဉ္ဇတီတိ တ, သုခိတော, ဒုက္ခိတောတိ တ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ န ဇတ္ထ အညေန ဥပဘုဉ္ဇကေန နာမ ကောစိ အတ္ထော အတ္ထီတိ။

၆၃၅. ယောပိ ဝဒေယျ "ဧဝံ သန္တေပိ ဧတေ သင်္ခါရာ ဝိဇ္ဇမာနာ တ ဖလဿ ပစ္စယာ သိယုံ, အဝိဇ္ဇမာနာ တ, ယဒိ စ ဝိဇ္ဇမာနာ ပဝတ္တိက္ခဏေယေဝ နေသံ ဝိပါကေန ဘဝိတဗ္ဗံ, အထ အဝိဇ္ဇမာနာ ပဝတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ပစ္ဆာ စ နိစ္စံ ဖလာဝဟာ သိယု"န္တိ, သော ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော –

ကတတ္တာ ပစ္စယာ ဧတေ၊ န စ နိစ္စံ ဖလာဝဟာ။
ပါဋိဘောဂကါဒိကံ တတ္ထ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ နိဒဿနံ။

ကတတ္တာယေဝ ဟိ သင်္ခါရာ အတ္တနော ဖလဿ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, န ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ, အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ တ။ ယထာဟ – ''ကာမာဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ''တိအာဒိ (ဓ. သ. ၄၃၁)။ ယထာရဟဿ စ အတ္တနော ဖလဿ ပစ္စယာ ဟုတ္ဝာ တ န ပုန ဖလာဝဟာ ဟောန္တိ ဝိပက္ကတ္တာ။ ဧတဿ စတ္ထဿ ဝိဘာဝနေ ဣဒံ ဟဒ္ဒိဘောကာဒိကံ နိဒဿနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ လောကေ ယော ကဿစိ အတ္ထဿ နိယျာတနတ္ထံ ဟဒ္ဒိဘောကေ ဟောတိ, ဘဏ္ဍံ တ ကိဏာတိ, ဣဏံ တ ဂဏှာတိ, တဿ တံ ကိရိယာကရဏမတ္တမေဝ တဒတ္ထနိယျာတနာဒိမှိ ပစ္စယော ဟောတိ, န ကိရိယာယ ဝိဇ္ဇမာနတ္တံ, အဝိဇ္ဇမာနတ္တံ တ, န စ တဒတ္ထနိယျာတနာဒိတော ပရမ္ပိ ဓာရကော ဟောတိ။ ကသ္မာ? နိယျာတနာဒီနံ ကတတ္တာ။ ဧဝံ ကတတ္တာဝ သင်္ခါရာပိ အတ္တနော ဖလဿ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, န စ ယထာရဟံ ဖလအနတော ပရမ္ပိ ဖလာဝဟာ ဟောန္တီတိ။ ဧတ္တာဝတာ မိဿာမိဿဝသေန ဒွေဓာပိ ဝတ္တမာနဿ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ သင်္ခါရပစ္စယာ ပဝတ္တိ ဒီပိတာ ဟောတိ။

၆၃၆. ဣဒါနိ သဗ္ဗေသွေဝ တေသု ဗာတ္တိံသဝိပါကဝိညာဏေသု သမ္မောဟဝိဃာတတ္ထံ,

> ပဋိသန္ဓိပဝတ္တီနံ၊ ဝသေနေတေ ဘဝါဒိသု။
> ဝိဇာနိတဗ္ဗာ သင်္ခါရာ၊ ယထာ ယေသဉ္စ ပစ္စယာ။

တတ္ထ တယော ဘဝါ, စတဿော ယောနိယော, ပဉ္စ ဂတိယော, သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော, နဝ သတ္တာဝါသာတိ ဧတေ **ဘဝါဒယော** နာမ။ ဧတေသု ဘဝါဒီသု ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စ ဧတေ ယေသံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ ပစ္စယာ, ယထာ စ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, တထာ ဝိဇာနိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။

တတ္ထ ပုညာဘိသင်္ခါရေ တာဝ ကာမာဝစရအဋ္ဌစေတနာဘေဒော ပုညာဘိသင်္ခါရော အဝိသေသေန ကာမဘဝေ သုဂတိယံ နဝန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ ပဋိသန္ဓိယံ နာနက္ခဏိကကမ္မပစ္စယေန စေဝ ဥပနိဿယပစ္စယေန စာတိ ဒွေဓာ ပစ္စယော။ ရူပါဝစရပဉ္စကုသလစေတနာဘေဒော ပုညာဘိသင်္ခါရော ရူပဘဝေ ပဋိသန္ဓိယံ ဧဝ ပဉ္စန္နံ။

ဝုတ္တပ္ပဘေဒကာမာဝစရော ပန ကာမဘဝေ သုဂတိယံ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုမနောဝိညာဏဓာတုဝဇ္ဇာနံ သတ္တန္နံ ပရိတ္တဝိပါကဝိညာဏာနံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဒွေဓာ ပစ္စယော ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ သွေဝ ရူပဘဝေ ပဉ္စန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ ကာမဘဝေ ပန ဒုဂ္ဂတိယံ အဋ္ဌန္နမ္ပိ ပရိတ္တဝိပါကဝိညာဏာနံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ တတ္ထ နိရယေ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ နရကစာရိကာဒီသု ဣဋ္ဌာရမ္မဏသမာယောဂေ သော ပစ္စယော ဟောတိ, တိရစ္ဆာနေသု ပန ပေတမဟိဒ္ဓိကေသု စ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ လဗ္ဘတိယေဝ။

သွေဝ ကာမဘဝေ သုဂတိယံ သောဠသန္နမ္ပိ ကုသလဝိပါကဝိညာဏာနံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ စ ပဋိသန္ဓိယဉ္စ။ အဝိသေသေန ပန ပုညာဘိသင်္ခါရော ရူပဘဝေ ဒသန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ စ ပဋိသန္ဓိယဉ္စ။

ဒွါဒသာကုသလစေတနာဘေဒော အပုညာဘိသင်္ခါရော ကာမဘဝေ ဒုဂ္ဂတိယံ ဧကဿ ဝိညာဏဿ တထေဝ ပစ္စယော ပဋိသန္ဓိယံ, နော ပဝတ္တေ။ ဆန္နံ ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ သတ္တန္နမ္ပိ အကုသလဝိပါကဝိညာဏာနံ ပဝတ္တေ စ ပဋိသန္ဓိယဉ္စ။

ကာမဘဝေ ပန သုဂတိယံ တေသံယေဝ သတ္တန္နံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ ရူပဘဝေ စတုန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ သော စ ခော ကာမာဝစရေ အနိဋ္ဌရူပဒဿနသဝနဝသေန, ဗြဟ္မလောကေ ပန အနိဋ္ဌရူပါဒယော နာမ နတ္ထိ။ တထာ ကာမာဝစရဒေဝလောကေပိ။

အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော အရူပဘဝေ စတုန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ တထေဝ ပစ္စယော ပဝတ္တေ စ ပဋိသန္ဓိယဉ္စ။

ဧဝံ တာဝ ဘဝေသု ပဋိသန္ဓိပဝတ္တီနံ ဝသေန ဧတေ သင်္ခါရာ ယေသံ ပစ္စယာ, ယထာ စ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, တထာ ဝိဇာနိတဗ္ဗာ။ ဧတေနေဝ နယေန ယောနိအာဒီသုပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၆၃၇. တတ္ရိဒံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ မုခမတ္တပကာသနံ – ဣမေသု ဟိ သင်္ခါရေသု ယသ္မာ ပုညာဘိသင်္ခါရော တာဝ ဒွီသု ဘဝေသု ပဋိသန္ဓိံ ဒတွာ သဗ္ဗမတ္တနော ဝိပါကံ ဇနေတိ။ တထာ အဏ္ဍဇာဒီသု စတူသု ယောနီသု, ဒေဝမနုဿသင်္ခာတာသု ဒွီသု ဂတီသု, နာနတ္တကာယနာနတ္တသညီနာနတ္တကာယဧကတ္တသညီ-ဧကတ္တကာယနာနတ္တသညီ-ဧကတ္တကာယဧကတ္တသညီသင်္ခါတာသု စတူသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု။ အသညသတ္တာတသေ ပနေသ ရူပမတ္တမေဝဘိသင်္ခရောတီတိ စတူသုယေဝ သတ္တာဝါသေသု စ ပဋိသန္ဓိံ ဒတွာ သဗ္ဗမတ္တနော ဝိပါကံ ဇနေတိ။ တသ္မာ သေ ဧတေသု ဒွီသု ဘဝေသု, စတူသု ယောနီသု, ဒွီသု ဂတီသု, စတူသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု, စတူသု သတ္တာဝါသေသု စ ဧကဝီသတိယာ ဝိပါကဝိညာဏာနံ ဝုတ္တနယေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ ယထာသမ္ဘဝံ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စ။

အပုညာဘိသင်္ခါရော ပန ယသ္မာ ဧကသ္မိံယေဝ ကာမဘဝေ စတူသု ယောနီသု, အဝသေသာသု တီသု ဂတီသု , နာနတ္တကာယဧကတ္တသညီသင်္ခါတာယ ဧကိဿာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ, တာဒိသေယေဝ စ ဧကသ္မိံ သတ္တာဝါသေ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိပစ္စတိ, တသ္မာ သေ ဧကသ္မိံ ဘဝေ, စတူသု ယောနီသု, တီသု ဂတီသု, ဧကိဿာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ, ဧကမှိ စ သတ္တာဝါသေ သတ္တန္နံ ဝိပါကဝိညာဏာနံ ဝုတ္တနယေနေဝ ပစ္စယော ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စ။

အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော ပန ယသ္မာ ဧကသ္မိံယေဝ အရူပဘဝေ, ဧကိဿာ ဩပပါတိကယောနိယာ, ဧကိဿာ ဒေဝဂတိယာ, အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိကာသု တီသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု, အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိကေသု စ စတူသု သတ္တာဝါသေသု ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိပစ္စတိ, တသ္မာ သေ ဧကသ္မိံ ဘဝေ, ဧကိဿာ ယောနိယာ, ဧကိဿာ ဂတိယာ, တီသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု, စတူသု သတ္တာဝါသေသု စတုန္နံ ဝိညာဏာနံ ဝုတ္တနယေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စာတိ။ ဧဝံ,

ပဋိသန္ဓိပဝတ္တီနံ၊ ဝသေနေတေ ဘဝါဒိသု။
ဝိဇာနိတဗ္ဗာ သင်္ခါရာ၊ ယထာ ယေသဉ္စ ပစ္စယာတိ။

အယံ ''သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ''န္တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

ဝိညာဏပစ္စယာနာမရူပပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၃၈. ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပပဒေ –

ဝိဘာဂ နာမရူပါနံ၊ ဘဝါဒီသု ပဝတ္တိတော။
သင်္ဂဟာ ပစ္စယနယာ၊ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

ဝိဘာဂ နာမရူပါနန္တိ ဧတ္ထ ဟိ **နာမ**န္တိ အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမနတော ဝေဒနာဒယော တယော ခန္ဓာ, **ရူပ**န္တိ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ။ တေသံ ဝိဘာဂေ ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တောယေဝါတိ။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ ဝိဘာဂ နာမရူပါနံ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

ဘဝါဒီသု ပဝတ္တိတောတိ ဧတ္ထ စ နာမံ ဧကံ သတ္တာဝါသံ ဌပေတွာ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသေသသတ္တာဝါသေသု ပဝတ္တတိ, ရူပံ ဒွီသု ဘဝေသု, စတူသု ယောနီသု, ပဉ္စသု ဂတီသု, ပုရိမာသု စတူသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု, ပဉ္စသု သတ္တာဝါသေသု ပဝတ္တတိ။

ဧဝံ ပဝတ္တမာနေ စ ဧတသ္မိံ နာမရူပေ ယသ္မာ အဘာဝကဂဗ္ဘသေယျကာနံ အဏ္ဍဇာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထုကာယဒသကဝသေန ရူပတော ဒွေ သန္တတိသီသာနိ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာ ပါတုဘဝန္တိ, တသ္မာ တေသံ ဝိတ္ထာရေန ရူပရူပတော ဝီသတိ ဓမ္မာ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ ဧတေ တေဝီသတိ ဓမ္မာ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ

ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အင်္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ပန ကေသန္တတိသီသတော နဝ ရူပဓမ္မေ အပနေတွာ စုဒ္ဒသ။ သဘာဝကာနံ ဘာဝ ဒသကံ ပက္ခိပိတွာ တေတ္တိံသ, တေသမ္ပိ အင်္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန သန္တတိသီသဒ္ဝယတော အဋ္ဌာရသ ရူပဓမ္မေ အပနေတွာ ပန္နရသ။

ယသ္မာ စ သြပပာတိကသတ္တေသု ဗ္ရဟ္မကာယိကာဒီနံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ စက္ခုသောတဝတ္ထုဒသကာနံ, ဇီဝိတိန္ဒြိယနဝကဿ စ ဝသေန ရူပတော စတ္တာရိ သန္တတိသီသာနိ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာ ဟတုဘဝန္တိ, တသ္မာ တေသံ ဝိတ္ထာရေန ရူပရူပတော ကေူနစတ္တာလီသ ဓမ္မာ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ ဧတေ ဗာစတ္တာလီသ ဓမ္မာ ဝိညာဏ ပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အင်္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ပန သန္တတိသီသတ္တယတော သတ္တဝီသတိ ဓမ္မေ အပနေတွာ ပ န္နရသ။

ကာမဘဝေ ပန ယသ္မာ သေသသြပပာတိကာနံ, သံသေဒဇာနံ တ သဘာဝကပရိပုဏ္ဏာယတနာနံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ရူပတော သတ္တ သန္တတိသီသာနိ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာ ဟတုဘဝန္တိ, တသ္မာ တေသံ ဝိတ္ထာရေန ရူပရူပတော သတ္တတိ ဓမ္မာ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ ဧတေ တေသတ္တတိ ဓမ္မာ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အင်္ဂဟိ တဂ္ဂဟဏေန ပန ရူပသန္တတိသီသဆက္ကတော စတုပညာသ ဓမ္မေ အပနေတွာ ကေူနဝီသတိ။ သေ ဥက္ကံသော။ အဝ ကံသေန ပန တံတံရူပသန္တတိသီသဝိကလာနံ တဿ တဿ ဝသေန ဟာပေတွာ ဟာပေတွာ သင်္ခေပတော ဝိတ္ထာရ တော စ ပဋိသန္ဓိယံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပသင်္ခါ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အရူပီနံ ပန တယောဝ အရူပိနော ခန္ဓာ။ အသညီနံ ရူပတော ဇီဝိတိန္ဒြိယနဝကမေဝာတိ။ သေ တာဝ ပဋိသန္ဓိယံ န ယော။

ပဝတ္တေ ပန သဗ္ဗတ္ထ ရူပပ္ပဝတ္တိဒေသေ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ ဌိတိက္ခဏေ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန သဟ ပဝတ္တဥတု တော ဥတုသမုဋ္ဌာနံ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ ဟတုဘဝတိ။ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ပန ရူပံ န သမုဋ္ဌာပေတိ။ တဥဟိ ယထာ ပပာတေ ပတိတပု ရိသော ပရဿ ပစ္စယော ဟောတုံ န သက္ကောတိ, ဧဝံ ဝတ္ထုဒုဗ္ဗလတာယ ဒုဗ္ဗလတ္တာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတုံ န သက္ ကောတိ။ ပဋိသန္ဓိစိတ္တတော ပန ဥဒ္ဓံ ပဌမဘဝင်္ဂတော ပဘုတိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ, သဒ္ဒဟတုဘာဝကာလေ ပဋိသန္ဓိက္ခဏတော ဥဒ္ဓံ ပဝတ္တဥတုတော စေဝ စိတ္တတော စ သဒ္ဒနဝကံ, ယေ ပန ကဗဠီကာရာဟာရူပဇီဝိနော ဂဗ္ ဘသေယျကသတ္တာ, တေသံ,

"ယဉ္စဿ ဘုဉ္ဇတိ မာတာ၊ အန္နံ ပါနဉ္စ ဘောဇနံ။
တေန သော တတ္ထ ယာပေတိ၊ မာတုကုစ္ဆိဂတော နရော"တိ။ –

ဝစနတော မာတရာ အဇ္ဈောဟရိတာဟာရေန အနုဂတေ သရီရေ, သြပပာတိကာနံ သဗ္ဗပဌမံ အတ္တနော မုခဂတံ ခေဠံ အဇ္ ဈောဟရဏကာလေ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ သုဒ္ဓဋ္ဌကန္တိ ဣဒံ အာဟာရသမုဋ္ဌာနဿ သုဒ္ဓဋ္ဌကဿ, ဥတုစိတ္တသမု ဋ္ဌာနာနဉ္စ ဥက္ကံသတော ဒ္ဝိန္နံ နဝကာနံ ဝသေန ဆဗ္ဗီသတိဝိဓံ, ပုဗ္ဗေ ဧကေကစိတ္တက္ခဏေ တိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇ မာနံ ဝုတ္တံ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဉ္စ သတ္တတိဝိဓန္တိ ဆန္နဝုတိဝိဓံ ရူပံ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ သမာသတော နဝနဝုတိ ဓမ္ မာ။ ယသ္မာ ဝါ သဒ္ဒော အနိယတော ကဒါစိဒေဝ ဟတုဘာဝတော, တသ္မာ ဒုဝိဓမ္ပိ တံ အပနေတွာ ဣမေ သတ္တနဝုတိ ဓမ္မာ ယထာသမ္ဘဝံ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေသံ ဟိ သုတ္တာနမ္ပိ ပမတ္တာနမ္ပိ ခာ ဒန္တာနမ္ပိ ပိဝန္တာနမ္ပိ ဒိဝါ စ ရတ္တိဉ္စ ဧတေ ဝိညာဏပစ္စယာ ပဝတ္တန္တိ။ တဉ္စ နေသံ ဝိညာဏပစ္စယဘာဝံ ပရ တော ဝဏ္ဏယိဿာမ။

ယမ္ပနေတမေတ္ထ ကမ္မဇရူပံ, တံ ဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသေသု သဗ္ဗပဌမံ ပတိဋ္ဌဟန္တမ္ပိ တိသမုဋ္ဌာနိ ကရူပေန အနုပတ္ထဒ္ဓံ န သက္ကောတိ သဏ္ဌာတုံ, နာပိ တိသမုဋ္ဌာနိကံ တေန အနုပတ္ထဒ္ဓံ။ အထ ခေါ ဝါတဗ္ဗာဟ တာပိ စတုဒ္ဒိသာ ဝဝတ္ထာပိတာ နဠကလာပိယော ဝိယ, ဦမိဝေဂဗ္ဗာဟတာပိ မဟာသမုဒ္ဒေ ကတ္ထစိ လဒ္ဓပတိဋ္ဌာ ဘိ န္နဝါဟနိကာ ဝိယ စ အညမညုပတ္ထမ္ဘိနေဝေတာနိ အပတမာနာနိ သဏ္ဌဟိတွာ ဧကမ္ပိ ဝဿံ ဒ္ဝေပိ ဝဿာနိ။ ပေ.။ ဝဿသတမ္ပိ ယာဝ တေသံ သတ္တာနံ အာယုက္ခယော ဝါ ပုညက္ခယော ဝါ, တာဝ ပဝတ္တန္တီတိ။ ဧဝံ ဘဝါဒီ သု ပဝတ္တိတောပေတ္ထ ဝိညာဏမ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၆၃၉. သင်္ဂဟာ တိ ဧတ္ထ စ ယံ အာရုပ္ပေ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓီသု, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ စ ပဝတ္တိယံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမမေဝ, ယဉ္စ အသညေသု သဗ္ဗတ္ထ, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ စ ပဝတ္တိယံ ဝိညာဏပစ္စယာ ရူပမေဝ, ယဉ္စ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ သဗ္ဗတ္ထ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ, တံ သဗ္ဗံ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ နာမရူပဉ္စ နာမရူပန္တိ ဧဝံ ဧကဒေသသရူပေကသေသနယေန သင်္ဂဟေတွာ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အသညေသု ဝိညာဏာဘာဝတ အယုတ္တန္တိ စေ, နာယုတ္တံ။ ဣဒမ္ပိ,

> နာမရူပဿ ယံ ဟေတု၊ ဝိညာဏံ တံ ဒွိဓာ မတံ။
> ဝိပါကမဝိပါကဉ္စ၊ ယုတ္တမေဝ ယတော ဣဒံ။

ယဉှိ နာမရူပဿ ဟေတု ဝိညာဏံ, တံ ဝိပါကာဝိပါကဘေဒတော ဒွေဓာ မတံ။ ဣဒဉ္စ အသညသတ္တေသု ကမ္မသမုဋ္ဌာနတ္တာ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ပဝတ္တအဘိသင်္ခါရဝိညာဏပစ္စယာ ရူပံ။ တထာ ပဉ္စဝေါကာရေ ပဝတ္တိယံ ကုသလာဒိစိတ္တက္ခဏေ ကမ္မသမုဋ္ဌာနန္တိ ယုတ္တမေဝ ဣဒံ။ ဧဝံ သင်္ဂဟတောပေတ္ထ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၆၄၀. ပစ္စယနယာတိ ဧတ္ထ ဟိ,

> နာမဿ ပါကဝိညာဏံ၊ နဝဓာ ဟောတိ ပစ္စယော။
> ဝတ္ထုရူပဿ နဝဓာ၊ သေသရူပဿ အဋ္ဌဓာ။

> အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ၊ ဟောတိ ရူပဿ ဧကဓာ။
> တဒညံ ပန ဝိညာဏံ၊ တဿ တဿ ယထာရဟံ။

ယဉှေတံ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တိယံ ဝါ ဝိပါကသင်္ခါတံ နာမံ, တဿ ရူပမိဿဿ ဝါ အမိဿဿ ဝါ ပဋိသန္ဓိကံ ဝါ အညံ ဝါ ဝိပါကဝိညာဏံ သဟဇာတအညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တဝိပါကာဟာရိန္ဒြိယအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ နဝဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။

ဝတ္ထုရူပဿ ပဋိသန္ဓိယံ သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပါကာဟာရိန္ဒြိယဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ နဝဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဌပေတွာ ပန ဝတ္ထုရူပံ သေသရူပဿ ဣမေသု နဝသု အညမညပစ္စယံ အပနေတွာ သေသေဟိ အဋ္ဌဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။

အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ ပန အသညသတ္တရူပဿ ဝါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ဝါ ကမ္မဇဿ ရူပဿ သုတ္တန္တိကပရိယာယတော ဥပနိဿယဝသေန ဧကဓာဝ ပစ္စယော ဟောတိ။ အဝသေသံ ပဌမဘဝင်္ဂတော ပဘုတိ သဗ္ဗမ္ပိ ဝိညာဏံ တဿ တဿ နာမရူပဿ ယထာရဟံ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိတ္ထာရတော ပန တဿ ပစ္စယနယေ ဒဿိယမာနေ သဗ္ဗာပိ ပဋ္ဌာနကထာ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ ဟောတီတိ န နံ အာရဘာမ။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ ''ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ ဝိညာဏပစ္စယာ ဟောတီ''တိ? သုတ္တတော ယုတ္တိတော စ။ သုတ္တေ ဟိ ''စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ''တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၆၂) နယေန ဗဟုဓာ ဝေဒနာဒီနံ ဝိညာဏပစ္စယတာ သိဒ္ဓါ။ ယုတ္တိတော ပန,

> စိတ္တဇေန ဟိ ရူပေန၊ ဣဓ ဒိဋ္ဌေန သိဇ္ဈတိ။
> အဒိဋ္ဌဿာပိ ရူပဿ၊ ဝိညာဏံ ပစ္စယော ဣတိ။

စိတ္တေ ဟိ ပသန္နေ အပ္ပသန္နေ ဝါ တဒနုရူပါနိ ရူပါနိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ ဒိဋ္ဌာနိ။ ဒိဋ္ဌေန စ အဒိဋ္ဌဿ အနုမာနံ ဟောတီတိ ဣမိနာ ဣဓ ဒိဋ္ဌေန စိတ္တဇရူပေန အဒိဋ္ဌဿာပိ ပဋိသန္ဓိရူပဿ ဝိညာဏံ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဇာနိတဗ္ဗမေတံ။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဿာပိ ဟိ တဿ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဿေဝ ဝိညာဏပစ္စယတာ ပဋ္ဌာနေ အာဂတာတိ။ ဧဝံ ပစ္စယနယတောပေတ္ထ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယောတိ။

အယံ ''ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပ''န္တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

နာမရူပပစ္စယာသဠာယတနပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၄၁. နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနပဒေ –

နာမံ ခန္ဓတ္တယံ ရူပံ၊ ဘူတဝတ္ထာဒိကံ မတံ။
ကတေကသေသံ တံ တဿ၊ တာဒိသဿေဝ ပစ္စယော။

ယဉ္ဟေတံ သဠာယတနဿေဝ ပစ္စယဘူတံ နာမရူပံ, တတ္ထ နာမန္တိ ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္တယံ, ရူပံ ပန သသန္တတိပရိယာပန္နံ နိယမတော စတ္တာရိ ဘူတာနိ ဆ ဝတ္ထူနိ ဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဧဝံ ဘူတဝတ္ထာဒိကံ မတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တံ ပန နာမဉ္စ ရူပဉ္စ နာမရူပဉ္စ နာမရူပန္တိ ဧဝံ ကတေကသေသံ ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနန္တိ ဧဝံ ကတေကသေသသဿေဝ သဠာယတနဿ ပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အာရုပ္ပေ နာမမေဝ ပစ္စယော, တဉ္စ ဆဋ္ဌာယတနဿေဝ န အညဿ။ ''နာမပစ္စယာ ဆဋ္ဌာယတန''န္တိ (ဝိဘ. ၃၂၂) ဟိ ဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ ''နာမရူပံ သဠာယတနဿ ပစ္စယော''တိ? နာမရူပဘာဝေ ဘာဝတော။ တဿ တဿ ဟိ နာမဿ ရူပဿ စ ဘာဝေ တံ တံ အာယတနံ ဟောတိ, န အညထာ။ သာ ပနဿ တဗ္ဘာဝဘာဝိတာ ပစ္စယနယသ္မိံ ယေဝ အာဝိဘဝိဿတိ။ တသ္မာ,

ပဋိသန္ဓိယာ ပဝတ္တေ ဝါ၊ ဟောတိ ယံ ယဿ ပစ္စယော။
ယထာ စ ပစ္စယော ဟောတိ၊ တထာ နေယျံ ဝိဘာဝိနာ။

တတြာယမတ္ထဒီပနာ –

နာမမေဝ ဟိ အာရုပ္ပေ၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိသု။
ပစ္စယော သတ္တဓာ ဆဓာ၊ ဟောတိ တံ အဝကံသတော။

ကထံ? **ပဋိသန္ဓိယံ** တာဝ အဝကံသတော သဟဇာတအညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တဝိပာကအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ သတ္တဓာ နာမံ ဆဋ္ဌာယတနဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကိဉ္စိ ပနေတ္ထ ဟေတုပစ္စယေန, ကိဉ္စိ အာဟာရပစ္စယေနာတိ ဧဝံ အညထာပိ ပစ္စယော ဟောတိ, တဿ ဝသေန ဥက္ကံသာဝကံသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဝတ္တေပိ ဝိပါကံ ဝုတ္တနယေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ, ဣတရံ ပန အဝကံသတော ဝုတ္တပ္ပကာရေသု ပစ္စယေသု ဝိပါကပစ္စယဝဇ္ဇေဟိ ဆဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကိဉ္စိ ပနေတ္ထ ဟေတုပစ္စယေန, ကိဉ္စိ အာဟာရပစ္စယေနာတိ ဧဝံ အညထာပိ ပစ္စယော ဟောတိ, တဿ ဝသေန ဥက္ကံသာဝကံသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အညသ္မိမ္ပိ ဘဝေ နာမံ၊ တထေဝ ပဋိသန္ဓိယံ။
ဆဋ္ဌဿ ဣတရေသံ တံ၊ ဆဟာကာရေဟိ ပစ္စယော။

အာရုပ္ပတော ဟိ အညသ္မိမ္ပိ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ တံ ဝိပါကနာမံ ဟဒယဝတ္ထုနော သဟာယံ ဟုတွာ ဆဋ္ဌဿ မနာယတနဿ ယထာ အာရုပ္ပေ ဝုတ္တံ, တထေဝ အဝကံသတော သတ္တဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဣတရေသံ ပန တံ ပဉ္စန္နံ စက္ခာယတနာဒီနံ စတုမဟာဘူတသဟာယံ ဟုတွာ သဟဇာတနိဿယဝိပါကဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန ဆဟာကာရေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကိဉ္စိ ပနေတ္ထ ဟေတုပစ္စယေန, ကိဉ္စိ အာဟာရပစ္စယေနာတိ ဧဝံ အညထာပိ ပစ္စယော ဟောတိ, တဿ ဝသေန ဥက္ကံသာဝကံသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဝတ္တေပိ တထာ ဟောတိ၊ ပါကံ ပါကဿ ပစ္စယော။
အပါကံ အဝိပါကဿ၊ ဆဓာ ဆဋ္ဌဿ ပစ္စယော။

ပဝတ္တေပိ ဟိ ပဋ္ဌတေကာရဘဝေ ယထာ ပဋိသန္ဓိယံ, တထေဝ ဝိပာကနာမံ ဝိပာကဿ ဆဋ္ဌာယတနဿ အဝကံ သတော သတ္တဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ အဝိပာကံ ပန အဝိပာကဿ ဆဋ္ဌဿ အဝကံသတောဝ တတော ဝိပာကပစ္စယံ အပနေတွာ ဆဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝုတ္တနယေနေဝ ပနေတ္ထ ဥက္ကံသာဝကံသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထေဝ သေသပဉ္စန္နံ၊ ဝိပာကံ ပစ္စယော ဘဝေ။
စတုဓာ အဝိပာကမ္ပိ၊ ဧဝမေဝ ပကာသိတံ။

တတ္ထေဝ ဟိ ပဝတ္တေ သေသာနံ စက္ခာယတနာဒီနံ ပဉ္စန္နံ စက္ခုပ္ပသာဒါဒိဝတ္ထုကံ ဂုတရမ္ပိ ဝိပာကနာမံ ပစ္ဆာ ဇာတဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ စတုဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ယထာ စ ဝိပာကံ, အဝိပာကမ္ပိ ဧဝမေဝ ပကာ သိတံ။ တသ္မာ ကုသလာဒိဘေဒမ္ပိ တေသံ စတုဓာ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ တာဝ နာမမေဝ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္ တေ တ ယဿ ယဿ အာယတနဿ ပစ္စယော ဟောတိ, ယထာ စ ပစ္စယော ဟောတိ, တထာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ရူပံ ပနေတ္ထ အာရုပ္ပေ၊ ဘဝေ ဘဝတိ ပစ္စယော။
န ဧကာယတနဿာပိ၊ ပဉ္စက္ခန္ဓဘဝေ ပန။

ရူပတော သန္ဓိယံ ဝတ္ထု၊ ဆဓာ ဆဋ္ဌဿ ပစ္စယော။
ဘူတာနိ စတုဓာ ဟောန္တိ၊ ပဉ္စန္နံ အဝိသေသတော။

ရူပတော ဟိ ပဋိသန္ဓိယံ ဝတ္ထုရူပံ ဆဋ္ဌဿ မနာယတနဿ သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိ ဂတပစ္စယေဟိ ဆဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ စတ္တာရိ ပန ဘူတာနိ အဝိသေသတော ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စ ယံ ယံ အာယ တနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ တဿ ဝသေန ပဉ္စန္နမ္ပိ စက္ခာယတနာဒီနံ သဟဇာတနိဿယအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ စတုဓာ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

တိဓာ ဇီဝိတမေတေသံ၊ အာဟာရော စ ပဝတ္တိယံ။
တာနေဝ ဆဓာ ဆဋ္ဌဿ၊ ဝတ္ထု တဿေဝ ပဉ္စဓာ။

ဧတေသံ ပန စက္ခာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ စ အတ္ထိ အဝိဂတဣန္ဒြိယဝသေန ရူပဇီဝိတံ တိဓာ ပစ္စ ယော ဟောတိ။ အာဟာရော စ အတ္ထိအဝိဂတာဟာရဝသေန တိဝိဓာ ပစ္စယော ဟောတိ, သော စ ခော ယေ သတ္တာ အာ ဟာရူပဇီဝိနော, တေသံ အာဟာရာနုဂတေ ကာယေ ပဝတ္တိယံယေဝ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ တာနိ ပန ပဉ္စ စက္ခာယတနာဒီနိ ဆဋ္ဌ ဿ စက္ခု သောတဃာနဇိဝှာကာယဝိညာဏသင်္ခါတဿ မနာယတနဿ နိဿယပုရေဇာတဣန္ဒြိယဝိပ္ပယုတ္ တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန ဆဟာကာရေဟိ ပစ္စယာ ဟောန္တိ ပဝတ္တေ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ ဌပေတွာ ပန ပဉ္စဝိညာဏာနိ တ ဿေဝ အဝသေသမနာယတနဿ ဝတ္ထုရူပံ နိဿယပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန ပဉ္စဓာ ပစ္စယော ဟောတိ ပဝတ္တေယေဝ, နော ပဋိသန္ဓိယံ။ ဧဝံ ရူပမေဝ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေ တ ယဿ ယဿ အာယတနဿ ပစ္စ ယော ဟောတိ, ယထာ စ ပစ္စယော ဟောတိ, တထာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နာမရူပံ ပနုဘယံ၊ ဟောတိ ယံ ယဿ ပစ္စယော။
ယထာ စ တမ္ပိ သဗ္ဗတ္ထ၊ ဝိညာတဗ္ဗံ ဝိဘာဝိနာ။

သေယျထိဒံ ။ ပဋိသန္ဓိယံ တာဝ ပဉ္စဝောကာရဘဝေ ခန္ဓတ္တယဝတ္ထုရူပသင်္ခါတံ နာမရူပံ ဆဋ္ဌာယတနဿ သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပာကသမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယာဒီဟိ ပစ္စယော ဟောတီတိ။ ဣဒ မေတ္ထ မုခမတ္တံ။ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ပန သက္ကာ သဗ္ဗံ ယောဇေတုန္တိ န ဧတ္ထ ဝိတ္ထာရော ဒဿိတောတိ။

အယံ "နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတန"န္တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

သဠာယတနပစ္စယာဖဿပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၄၂. သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿပဒေ –

သဠေ၀ ဖဿာ သဠေဟ၊ စက္ခုသမ္ဖဿအာဒယော။
ဝိညာဏမိဝ ဗာတ္တိံသ၊ ဝိတ္ထာရေန ဘဝန္တိ တေ။

သဠေဝေန ဟိ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿောတိ စက္ခုသမ္ဖဿော, သောတသမ္ဖဿော, ဃာနသမ္ဖဿော, ဇိဝှာသမ္ဖဿော, ကာယသမ္ဖဿော, မနောသမ္ဖဿောတိ ဣမေ စက္ခုသမ္ဖဿာဒယော ဆ ဧဝ ဖဿာ ဘဝန္တိ။ ဝိတ္ထာရေန ပန စက္ခုသမ္ဖဿာဒယော ပဉ္စ ကုသလဝိပာကာ, ပဉ္စ အကုသလဝိပာကာတိ ဒသ, သေသာ ဗာဝီသတိ-လောကိယဝိပာကဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ စ ဗာဝီသတီတိ ဧဝံ သဗ္ဗေပိ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝုတ္တဝိညာဏမိဝ ဗာတ္တိံသ ဟောန္တိ။

ယံ ပနေတဿ ဗာတ္တိံသဝိဓဿာပိ ဖဿဿ ပစ္စယော သဠာယတနံ, တတ္ထ,

ဆဋ္ဌေန သဟ အဇ္ဈတ္တံ၊ စက္ခာဒိံ ဗာဟိရေဟိပိ။
သဠာယတနမိစ္ဆန္တိ၊ ဆဟိ သဒ္ဓိံ ဝိစက္ခဏာ။

တတ္ထ ယေ တာဝ ''ဥပာဒိဏ္ဏကပဝတ္တိကထာ အယ''န္တိ သကသန္တတိပရိယာပန္နမေဝ ပစ္စယံ ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္စ ဒီပေန္တိ, တေ ''ဆဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော''တိ (ဝိဘ. ၃၂၂) ပါဠိအနုသာရတော အာရုပ္ပေ ဆဠာယတနဉ္စ, အညတ္ထ သဗ္ဗသင်္ဂဟတော သဠာယတနဉ္စ ဖဿဿ ပစ္စယောတိ ဧကဒေသသရူပေကသေသံ ကတွာ ဆဋ္ဌေန သဟ အဇ္ဈတ္တံ စက္ခာဒိံ သဠာယတနန္တိ ဣစ္ဆန္တိ။ တဉှိ ဆဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနန္တွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

ယေ ပန ပစ္စယုပ္ပန္နမေဝ ဧကသန္တတိပရိယာပန္နံ ဒီပေန္တိ, ပစ္စယံ ပန ဘိန္နသန္တာနမ္ပိ, တေ ယံ ယံ အာယတနံ ဖဿဿ ပစ္စယော ဟောတိ, တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဒီပေန္တာ ဗာဟိရမ္ပိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တဒေဝ ဆဋ္ဌေန သဟ အဇ္ဈတ္တံ ဗာဟိရေဟိပိ ရူပာယတနာဒီဟိ သဒ္ဓိံ သဠာယတနန္တိ ဣစ္ဆန္တိ။ တမ္ပိ ဟိ ဆဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနန္တိ ဧတေသံ ဧကသေသေ ကတေ သဠာယတနန္တွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

ဧတ္ထာဟ – န သဗ္ဗာယတနေဟိ ဧကော ဖဿော သမ္ဘောတိ, နာပိ ဧကမှာ အာယတနာ သဗ္ဗေ ဖဿာ, အယဉ္စ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿောတိ ဧကော၀ ဝုတ္တော, သော ကသ္မာတိ။ တတြိဒံ ဝိဿဇ္ဇနံ – သစ္စမေတံ, သဗ္ဗေဟိ ဧကော, ဧကမှာ ဝါ သဗ္ဗေ န သမ္ဘောန္တိ, သမ္ဘောတိ ပန အနေကေဟိ ဧကော။ ယထာ စက္ခုသမ္ဖဿော စက္ခာယတနာ ရူပာယတနာ စက္ခုဝိညာဏသင်္ခါတာ မနာယတနာ အဝသေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာယတနာ စာတိ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ယထာနုရူပံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တသ္မာ ဧဝ ဟိ,

ဧကောပနေကာယတနပ္ပဘဝေါ ဣတိ ဒီပိတော။
ဖဿောယံ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသေနီဓ တာဒိနာ။

ဧကဝစနနိဒ္ဒေသေနာ တိ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿောတိ ဣမိနာ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသေန အနေကေဟိ အာယတနေဟိ ဧကော ဖဿော ဟောတီတိ တာဒိနာ ဒီပိတောတိ အတ္ထော။ အာယတနေသု ပန,

ဆဓာ ပဉ္စ တတော ဧကံ၊ နဝဓာ ဗာဟိရာနိ ဆ။
ယထာသမ္ဘဝမေတဿ၊ ပစ္စယတ္တေ ဝိဘာဝယေ။

တတြာယံ ဝိဘာဝနာ – စက္ခာယတနာဒီနိ တာဝ ပဉ္စ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိဘေဒတော ပဉ္စဝိဓဿ ဖဿဿ နိဿယပုရေဇာတိန္ဒြိယဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန ဆဓာ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ တတော ပရံ ဧကံ ဝိပါကမနာယတနံ အနေကဘေဒဿ ဝိပါကမနောသမ္ဖဿဿ သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပါကာဟာရိန္ဒြိယသမ္ပယုတ္တအ

တ္တိအဝိဂတဝသေန နဝဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဗာဟိရေသု ပန ရူပာယတနံ စက္ခုသမ္ဖဿဿ အာရမ္မဏပုရေဇာတအတ္ထိအဝိဂတဝသေန စတုဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ တထာ သဒ္ဒာယတနာဒီနိ သောတသမ္ဖဿာဒီနံ။ မနောသမ္ဖဿဿ ပန တာနိ စ ဓမ္မာယတနဉ္စ တထာ စ အာရမ္မဏပစ္စယမတ္တေနေဝ စာတိ ဧဝံ ဗာဟိရာနိ ဆ ယထာသမ္ဘဝမေတဿ ပစ္စယတ္တေ ဝိဘာဝယေတိ။

အယံ ''သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော''တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

ဖဿပစ္စယာဝေဒနာပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၄၃. ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာပဒေ –

ဒ္ဝါရတော ဝေဒနာ ဝုတ္တာ၊ စက္ခုသမ္ဖဿဇာဒိကာ။
သဠေဝ တာ ပဘေဒေန၊ ဧကူနနဝုတီ မတာ။

ဧတဿပိ ပဒဿ ဝိဘင်္ဂေ ''စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ။ သောတ။ ဃာန။ ဇိဝှာ။ ကာယ။ မနောသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ''တိ (ဝိဘ. ၂၃၁) ဧဝံ ဒ္ဝါရတော သဠေဝ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ, တာ ပန ပဘေဒေန ဧကူနနဝုတိယာ စိတ္တေဟိ သမ္ပယုတ္တတ္တာ ဧကူနနဝုတိ မတာ။

ဝေဒနာသု ပနေတာသု၊ ဣဓ ဗာတ္တိံသ ဝေဒနာ။
ဝိပာကစိတ္တယုတ္တာဝ၊ အဓိပ္ပေတာတိ ဘာသိတာ။

အဋ္ဌဓာ တတ္ထ ပဉ္စန္နံ၊ ပဉ္စဒ္ဝါရမ္ဟိ ပစ္စယော။
သေသာနံ ဧကဓာ ဖဿော၊ မနောဒ္ဝါရေပိ သော တထာ။

တတ္ထ ဟိ ပဉ္စဒ္ဝါရေ စက္ခုပသာဒါဒိဝတ္ထုကာနံ ပဉ္စန္နံ ဝေဒနာနံ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိကော ဖဿော သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပာကအာဟာရသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန အဋ္ဌဓာ ပစ္စယော ဟောတိ။ သေသာနံ ပန ဧကေကသ္မိံ ဒ္ဝါရေ သမ္ပဋိစ္ဆနသန္တီရဏတဒါရမ္မဏဝသေန ပဝတ္တာနံ ကာမာဝစရဝိပာကဝေဒနာနံ သော စက္ခုသမ္ဖဿာဒိကော ဖဿော ဥပနိဿယဝသေန ဧကဓာဝ ပစ္စယော ဟောတိ။

မနောဒ္ဝါရေပိ သော တထာတိ မနောဒ္ဝါရေပိ ဟိ တဒါရမ္မဏဝသေန ပဝတ္တာနံ ကာမာဝစရဝိပာကဝေဒနာနံ သော သဟဇာတမနောသမ္ဖဿသင်္ခါတော ဖဿော တထေဝ အဋ္ဌဓာ ပစ္စယော ဟောတိ, ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တာနံ တေဘူမကဝိပာကဝေဒနာနမ္ပိ။ ယာ ပန တာ မနောဒ္ဝါရေ တဒါရမ္မဏဝသေန ပဝတ္တာ ကာမာဝစရဝေဒနာ, တာသံ မနောဒ္ဝါရာဝဇ္ဇနသမ္ပယုတ္တော မနောသမ္ဖဿော ဥပနိဿယဝသေန ဧကဓာဝ ပစ္စယော ဟောတီတိ။

အယံ ''ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ''တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

ဝေဒနာပစ္စယာတဏှာပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၄၄. ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာပဒေ –

ရူပတဏှာဒိဘေဒေန၊ ဆ တဏှာ ဣဓ ဒီပိတာ။
ဧကေကာ တိဝိဓာ တတ္ထ၊ ပဝတ္တာကာရတော မတာ။

ဣမသ္မိံ ဟိ ပဒေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဗြာဟ္မဏပုတ္တောတိ ပိတိတော နာမဝသေန ပုတ္တော ဝိယ ''ရူပတဏှာ။ သဒ္ဒ။ ဂန္ဓ။ ရသ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ။ ဓမ္မတဏှာ''တိ (ဝိဘ. ၂၃၂) အာရမ္မဏတော နာမဝသေန ဝိဘင်္ဂေ ဆ တဏှာ ဒီပိတာ။

တာသု ပန တဏှာဟာသု စေကေကာ တဏှာဟာ ပဝတ္တိအာကာရတော ကာမတဏှာဟာ, ဘဝတဏှာဟာ, ဝိဘဝတဏှာဟာတိ ဧဝံ တိဝိဓာ မတာ။ ရူပတဏှာဟာယေဝ ဟိ ယဒါ စက္ခုဿ အာပာထမာဂတံ ရူပာရမ္မဏံ ကာမဿာဒဝသေန အဿာဒ ယမာနာ ပဝတ္တတိ, တဒါ **ကာမတဏှာဟာ** နာမ ဟောတိ။ ယဒါ တဒေဝါရမ္မဏံ "ဓုဝံ သဿတ"န္တိ ပဝတ္တာယ သဿ သတဒိဋ္ဌိယာ သဒ္ဓိံ ပဝတ္တတိ, တဒါ **ဘဝတဏှာဟာ** နာမ ဟောတိ။ သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတော ဟိ ရာဂေ ဘဝတဏှာ ဟာတိ ဝုစ္စတိ။ ယဒါ ပန တဒေဝါရမ္မဏံ "ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ ဝိနဿတီ"တိ ပဝတ္တာယ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ သဒ္ဓိံ ပဝတ္တတိ, တဒါ **ဝိဘဝတဏှာဟာ** နာမ ဟောတိ။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ဟိ ရာဂေ ဝိဘဝတဏှာဟာတိ ဝုစ္စတိ။ သေ နယော သဒ္ဒတဏှာ ဟာဒီသုပီတိ။ တော အဋ္ဌာရသ တဏှာဟာ ဟောန္တိ။

တာ အဇ္ဈတ္တရူပာဒီသု အဋ္ဌာရသ, ဗဟိဒ္ဓါ အဋ္ဌာရသာတိ ဆတ္တိံသ။ ဣတိ အတီတာ ဆတ္တိံသ, အနာဂတာ ဆတ္ တိံသ, ပစ္စုပ္ပန္နာ ဆတ္တိံသာတိ အဋ္ဌသတံ တဏှာဟာ ဟောန္တိ။ တာ ပုန သင်္ခေပတော ရူပာဒိအာရမ္မဏဝသေန ဆ, ကာမတဏှာဟာဒိဝသေန တ တိဿောဝ တဏှာဟာ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယသ္မာ ပနိမေ သတ္တာ ပုတ္တံ အဿာဒေတွာ ပုတ္တေ မမတ္တေန ဓာတိယာ ဝိယ ရူပာဒိအာရမ္မဏဝသေန ဥပ္ ပဇ္ဇမာနံ ဝေဒနံ အဿာဒေတွာ ဝေဒနာယ မမတ္တေန ရူပာဒိအာရမ္မဏအာယကာနံ စိတ္တကာရ-ဂန္ဓဗ္ဗ-ဂန္ဓိက-သူဒ- တန္တဝာယရသာယနဝိဓာယကဝေဇ္ဇာဒီနံ မဟာသက္ကာရံ ကရောန္တိ။ တသ္မာ သဗ္ဗာပေသာ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာဟာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

> ယသ္မာ စေတ္ထ အဓိပ္ပေတာ၊ ဝိပါကသုခဝေဒနာ။
> ကောဝ ဧကဓာဝေသာ၊ တသ္မာ တဏှာဟာယ ပစ္စယော။

ဧကဓာတိ ဥပနိဿယပစ္စယေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ။ ယသ္မာ တ,

> ဒုက္ခီ သုခံ ပတ္ထယတိ၊ သုခီ ဘိယ္ယောပိ ဣစ္ဆတိ။
> ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ၊ သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ။
>
> တဏှာဟာယ ပစ္စယာ တသ္မာ၊ ဟောန္တိ တိဿောပိ ဝေဒနာ။
> ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာဟာ၊ ဣတိ ဝုတ္တာ မဟေသိနာ။
>
> ဝေဒနာပစ္စယာ စာပိ၊ ယသ္မာ နာနုသယံ ဝိနာ။
> ဟောတိ တသ္မာ န သာ ဟောတိ၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝုသီမတောတိ။

အယံ "ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာဟာ"တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

တဏှာဟာပစ္စယာဥပာဒာနပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၄၅. တဏှာဟာပစ္စယာ ဥပာဒာနပဒေ –

> ဥပာဒာနာနိ စတ္တာရိ၊ တာနိ အတ္ထဝိဘာဂတော။
> ဓမ္မသင်္ခေပဝိတ္ထာရာ၊ ကမတော စ ဝိဘာဝယေ။

တတ္ရာယံ ဝိဘာဝနာ – ကာမုပာဒာနံ, ဒိဋ္ဌုပာဒာနံ, သီလဗ္ဗတုပာဒာနံ, အတ္တဝါဒုပာဒာနန္တိ ဣမာနိ တာဝေတ္ထ စ တ္တာရိ ဥပာဒာနာနိ။ တေသံ အယံ **အတ္ထဝိဘာဂေ** – ဝတ္ထုသင်္ခါတံ ကာမံ ဥပာဒိယတီတိ **ကာမုပာဒာနံ,** ကာမော စ သော ဥပာဒာနဉ္စာတိပိ ကာမုပာဒာနံ။ **ဥပာဒာန**န္တိ ဒဠှဂ္ဂဟဏံ။ ဒဠှတ္ထော ဟေတ္ထ ဥပသဒ္ဒေါ ဥပာယာသဥပက ဋ္ဌာဒီသု ဝိယ။ တထာ ဒိဋ္ဌိ စ သာ ဥပာဒာနဉ္စာတိ **ဒိဋ္ဌုပာဒာနံ** ။ ဒိဋ္ဌိံ ဥပာဒိယတီတိ တ ဒိဋ္ဌုပာဒာနံ။ "သဿတော အတ္ တာ စ လောကော စာ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၃၁) ဟိ ပုရိမဒိဋ္ဌိံ ဥတ္တရဒိဋ္ဌိ ဥပာဒိယတိ။ တထာ သီလဗ္ဗတံ ဥပာဒိယတီတိ **သီလဗ္ဗတုပာဒာနံ**။ သီလဗ္ဗတဉ္စ တံ ဥပာဒာနဉ္စာတိပိ သီလဗ္ဗတုပာဒာနံ။ ဂေါသီလကုက္ကုရသီလာဒီနိ ဟိ "ဧဝံ သုဒ္ဓိ"တိ အဘိ

နိဝေသတော သဿမေဝ ဥပာဒါနာနိ။ တထာ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒော။ ဥပါဒိယန္တိ ဧတေနာတိ ဥပါဒါနံ။ ကိံ ဝဒန္တိ, ဥပါဒိယန္တိ ဝါ? အတ္တာနံ။ အတ္တနော ဝါဒုပါဒါနံ **အတ္တဝါဒုပါဒါနံ** ။ အတ္တဝါဒမတ္တမေဝ ဝါ အတ္တာတိ ဥပါဒိယန္တိ ဧတေနာတိ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ အယံ တာဝ ဧတေသံ အတ္ထဝိဘာဂေါ။

ဓမ္မသင်္ခေပဝိတ္ထာရေ ပန ကာမုပါဒါနံ တာဝ ''တတ္ထ ကတမံ ကာမုပါဒါနံ? ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဒော ကာမရာဂေါ ကာမနန္ဒီ ကာမတဏှာ ကာမသ္နေဟော ကာမပရိဠာဟော ကာမမုစ္ဆာ ကာမဇ္ဈောသာနံ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ ကာမုပါဒါန''န္တိ (ဓ. သ. ၁၂၂၀; ဝိဘ. ၉၃၈) အာဂတတ္တာ သင်္ခေပတော တဏှာဒဠှတ္တံ ဝုစ္စတိ။ **တဏှာဒဠှတ္တံ** နာမ ပုရိမတဏှာဥပနိဿယပစ္စယေန ဒဠှသမ္ဘူတာ ဥတ္တရတဏှာဝ။ ကေစိ ပနာဟု ''အပ္ပတ္တဝိသယ ပတ္ထနာ တဏှာ အန္ဓကာရေ စောရဿ ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ ဝိယ, သမ္ပတ္တဝိသယဂ္ဂဟဏံ ဥပါဒါနံ တဿေဝ ဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ ဝိယ။ အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိတာပဋိပက္ခာ စ တေ ဓမ္မာ။ တထာ ပရိယေသနာရက္ခဒုက္ခမူလာ''တိ။ သေသုပါဒါနတ္တယံ ပန သင်္ခေပတော ဒိဋ္ဌိမတ္တမေဝ။

ဝိတ္ထာရတော ပန ပုဗ္ဗေ ရူပါဒီသု ဝုတ္တအဋ္ဌသတပ္ပဘေဒအယပိ တဏှာယ ဒဠှဘာဝတော ကာမုပါဒါနံ။ ဒသဝတ္ထုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ။ ယထာဟ – ''တတ္ထ ကတမံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ? နတ္ထိ ဒိန္နံ, နတ္ထိ ယိဋ္ဌံ။ပေ။ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေန္တီတိ ယာ ဧဝရူပါ ဒိဋ္ဌိ။ပေ။ ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒိဋ္ဌုပါဒါန''န္တိ (ဓ. သ. ၁၂၂၁; ဝိဘ. ၉၃၈)။ သီလဗ္ဗတေဟိ သုဒ္ဓီတိ ပရာမသနံ ပန သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ။ ယထာဟ – ''တတ္ထ ကတမံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ? သီလေန သုဒ္ဓိ, ဝတေန သုဒ္ဓိ, သီလဗ္ဗတေန သုဒ္ဓီတိ ယာ ဧဝရူပါ ဒိဋ္ဌိ။ပေ။ ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ သီလဗ္ဗတုပါဒါန''န္တိ (ဓ. သ. ၁၂၂၂; ဝိဘ. ၉၃၈)။ ဝီသတိဝတ္ထုကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ ယထာဟ – ''တတ္ထ ကတမံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ? ဣဓ အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ။ပေ။ ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟော, ဣဒံ ဝုစ္စတိ အတ္တဝါဒုပါဒါန''န္တိ (ဓ. သ. ၁၂၂၃; ဝိဘ. ၉၃၈)။ အယမေတ္ထ ဓမ္မသင်္ခေပဝိတ္ထာရော။

ကမတောတိ ဧတ္ထ ပန တိဝိဓော ကမော ဥပ္ပတ္တိက္ကမော ပဟာနက္ကမော ဒေသနာက္ကမော စ။ တတ္ထ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ ဣမဿ ပဌမံ ဥပ္ပတ္တီတိ အဘာဝတော ကိလေသာနံ နိပ္ပရိယာယေန ဥပ္ပတ္တိက္ကမော န ဝုစ္စတိ။ ပရိယာယေန ပန ယေဘုယျေန ဧကသ္မိံ ဘဝေ အတ္တဂ္ဂါဟပုဗ္ဗင်္ဂမော သဿတုစ္ဆေဒာဘိနိဝေသော, တတော ''သဿတော အယံ အတ္တာ''တိ ဂဏှတော အတ္တဝိသုဒ္ဓတ္ထံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ, ''ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ''တိ ဂဏှတော ပရလောကနိရပေက္ခဿ ကာမုပါဒါနန္တိ ဧဝံ ပဌမံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ, တတော ဒိဋ္ဌိသီလဗ္ဗတကာမုပါဒါနာနီတိ အယမေတေသံ ဧကသ္မိံ ဘဝေ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော။

ဒိဋ္ဌုပါဒါနာဒီနိ စေတ္ထ ပဌမံ ပဟီယန္တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝဇ္ဈတ္တာ။ ကာမုပါဒါနံ ပစ္ဆာ, အရဟတ္တမဂ္ဂဝဇ္ဈတ္တာတိ အယမေတေသံ ပဟာနက္ကမော။

မဟာဝိသယတ္တာ ပန ပါကဋတ္တာ စ ဧတေသု ကာမုပါဒါနံ ပဌမံ ဒေသိတံ။ မဟာဝိသယံ ဟိ တံ အဋ္ဌစိတ္တသမ္ပယောဂ, အပ္ပဝိသယာနိ ဣတရာနိ စတုစိတ္တသမ္ပယောဂ, ယေဘုယျေန စ အာလယရာမတ္တာ ပဇာယ ပါကဋံ ကာမုပါဒါနံ, န ဣတရာနိ။ ကာမုပါဒါန ဝါ ကာမာနံ သမဓိဂမတ္ထံ ကောတူဟလမင်္ဂလာဒိဗဟုလော ဟောတိ, သာဿ ဒိဋ္ဌီတိ တဒနန္တရံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ, တံ ပဘိဇ္ဇမာနံ သီလဗ္ဗတအတ္တဝါဒုပါဒါနဝသေန ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ တသ္မိံ ဒွယေ ဂေါကိရိယံ ကုက္ကုရကိရိယံ ဝါ ဒိသွာပိ ဝေဒိတဗ္ဗတော ဩဠာရိကန္တိ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ ပဌမံ ဒေသိတံ။ သုခုမတ္တာ အန္တေ အတ္တဝါဒုပါဒါနန္တိ အယမေတေသံ ဒေသနာက္ကမော။

တဏှာ စ ပုရိမဿေတ္ထ, ဧကဓာ ဟောတိ ပစ္စယော။
သတ္တဓာ အဋ္ဌဓာ ဝါပိ, ဟောတိ သေသတ္တယဿ သာ။

ဧတ္ထ စ ဧဝံ ဒေသိတေ ဥပါဒါနစတုက္ကေ ပုရိမဿ ကာမုပါဒါနဿ ကာမတဏှာ ဥပနိဿယဝသေန ဧကဓာ ပစ္စယော ဟောတိ, တဏှာဘိနန္ဒိတေသု ဝိသယေသု ဥပ္ပတ္တိတော။ သေသတ္တယဿ ပန သဟဇာတဿ အညမည နိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဟေတုဝသေန သတ္တဓာ ဝါ, ဥပနိဿယေန သဟ အဋ္ဌဓာ ဝါပိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ယဒါ စ သာ ဥပနိဿယဝသေန ပစ္စယော ဟောတိ, တဒါ အသဟဇာတာဝ ဟောတီတိ။

အယံ “တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါန”န္တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

ဥပါဒါနပစ္စယာဘဝပဒဝိတ္ထာရကထာ

၆၄၆. ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝပဒေ –

အတ္ထတော ဓမ္မတော စေဝ၊ သာတ္ထတော ဘေဒသင်္ဂဟာ။
ယံ ယဿ ပစ္စယော စေဝ၊ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

တတ္ထ ဘဝတီတိ ဘဝေါ။ သော ကမ္မဘဝေါ ဥပပတ္တိဘဝေါ စာတိ ဒုဝိဓော ဟောတိ။ ယထာဟ – “ဘဝေါ ဒုဝိဓေန အတ္ထိ ကမ္မဘဝေါ, အတ္ထိ ဥပပတ္တိဘဝေါ”တိ (ဝိဘ. ၂၃၄)။ တတ္ထ ကမ္မမေဝ ဘဝေါ ကမ္မဘဝေါ, တထာ ဥပပတ္တိ ယေဝ ဘဝေါ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ ဧတ္ထ စ ဥပပတ္တိ ဘဝတီတိ ဘဝေါ။ ကမ္မံ ပန ယထာ သုခကာရဏတ္တာ “သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ”တိ (ဓ. ပ. ၁၉၄) ဝုတ္တော, ဧဝံ ဘဝကာရဏတ္တာ ဖလဝေါဟာရေန ဘဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ **အတ္ထတော** ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၆၄၇. **ဓမ္မတော** ပန ကမ္မဘဝေါ တာဝ သင်္ခေပတော စေတနာ စေဝ စေတနာသမ္ပယုတ္တာ စ အဘိဇ္ဈာဒယော ကမ္မသင်္ခါတာ ဓမ္မာ။ ယထာဟ – “တတ္ထ ကတမော ကမ္မဘဝေါ? ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော (ဝိဘ. ၂၃၄) ပရိတ္တဘူမကော ဝါ မဟာဘူမကော ဝါ, အယံ ဝုစ္စတိ ကမ္မဘဝေါ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝဂါမိကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ”တိ (ဝိဘ. ၂၃၄)။ ဧတ္ထ ဟိ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** တိ တေရသ စေတနာ။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** တိ ဒွါဒသ။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** တိ စတဿော စေတနာ။ ဧဝံ **ပရိတ္တဘူမကော ဝါ မဟာဘူမကော ဝါ** တိ ဧတေန တာသံယေဝ စေတနာနံ မန္ဒဗဟုဝိပါကတာ ဝုတ္တာ။ **သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝဂါမိကမ္မ** န္တိ ဣမိနာ ပန စေတနာသမ္ပယုတ္တာ အဘိဇ္ဈာဒယော ဝုတ္တာ။

ဥပပတ္တိဘဝေါ ပန သင်္ခေပတော ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ, ပဘေဒတော နဝဝိဓော ဟောတိ။ ယထာဟ – “တတ္ထ ကတမော ဥပပတ္တိဘဝေါ? ကာမဘဝေါ ရူပဘဝေါ အရူပဘဝေါ သညာဘဝေါ အသညာဘဝေါ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ, ဧကဝေါကာရဘဝေါ စတုဝေါကာရဘဝေါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ, အယံ ဝုစ္စတိ ဥပပတ္တိဘဝေါ”တိ (ဝိဘ. ၂၃၄)။ တတ္ထ ကာမသင်္ခါတော ဘဝေါ ကာမဘဝေါ။ ဧသ နယော ရူပါရူပဘဝေသု။ သညာဝတံ ဘဝေါ, သညာ ဝါ ဧတ္ထ ဘဝေ အတ္ထီတိ သညာဘဝေါ။ ဝိပရိယာယေန အသညာဘဝေါ။ ဩဠာရိကာယ သညာယ အဘာဝါ သုခုမာယ စ ဘာဝါ နေဝသညာ, နာသညာ အသ္မိံ ဘဝေတိ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ။ ဧကေန ရူပက္ခန္ဓေန ဝေါကိဏ္ဏော ဘဝေါ ဧကဝေါကာရဘဝေါ။ ဧကော ဝါ ဝေါကာရော အဿ ဘဝဿာတိ ဧကဝေါကာရဘဝေါ။ ဧသ နယော စတုဝေါကာရပဉ္စဝေါကာရဘဝေသု။ တတ္ထ ကာမဘဝေါ ပဉ္စ ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာ။ တထာ ရူပဘဝေါ။ အရူပဘဝေါ စတ္တာရော, သညာဘဝေါ ပဉ္စ။ အသညာဘဝေါ ဧကော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓော။ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ စတ္တာရော။ ဧကဝေါကာရဘဝါဒယော ဧကစတုပဉ္စက္ခန္ဓာ ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓေဟီတိ ဧဝမေတ္ထ ဓမ္မတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၆၄၈. **သာတ္ထတော** တိ ယထာ စ ဘဝနိဒ္ဒေသေ, တထေဝ ကာမံ သင်္ခါရနိဒ္ဒေသေပိ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒယောဝ ဝုတ္တာ, ဧဝံ သန္တေပိ ပုရိမေ အတီတကမ္မဝသေန ဣဓ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယတ္တာ, ဣမေ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မဝသေန အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယတ္တာတိ ပုနဝစနံ သာတ္ထကမေဝ, ပုဗ္ဗေ ဝါ “တတ္ထ ကတမော ပုညာဘိသင်္ခါရော? ကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ”တိ (ဝိဘ. ၂၂၆) ဧဝမာဒိနာ နယေန စေတနာဝ သင်္ခါရာတိ ဝုတ္တာ။ ဣဓ ပန “သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝဂါမိကမ္မ”န္တိ (ဝိဘ. ၂၃၄) ဝစနတော စေတနာသမ္ပယုတ္တာပိ။ ပုဗ္ဗေ စ ဝိညာဏပစ္စယမေဝ ကမ္မံ “သင်္ခါရာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒါနိ အသညာဘဝနိဗ္ဗတ္တကမ္ပိ။ ကိံ ဝါ ဗဟုနာ, “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိ ဧတ္ထ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒယောဝ ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ “ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ”တိ ဣဓ ပန ဥပပတ္တိဘဝဿာပိ သင်္ဂဟိတတ္တာ ကုသလာကုသလာဗျာကတာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ သဗ္ဗထာပိ သာတ္ထကမေဝိဒံ ပုနဝစနန္တိ ဧဝမေတ္ထ သာတ္ထတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၆၄၉. ဘေဒသင်္ဂဟာ တိ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝဿ ဘေဒတော စေဝ သင်္ဂဟတော စ။ ယညှိ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ ကာမဘဝနိဗ္ဗတ္တကံ ကမ္မံ ကရီယတိ, သော ကမ္မဘဝေါ။ တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ ဧသ နယော ရူပါရူပဘဝေသု။ ဧဝံ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ ဒွေ ကာမဘဝါ, တဒန္တောဂဓာ စ သညာဘဝပဉ္စဝေါကာရဘဝါ, ဒွေ ရူပဘဝါ, တဒန္တောဂဓာ စ သညာဘဝအသညာဘဝဧကဝေါကာရပဉ္စဝေါကာရဘဝါ, ဒွေ အရူပဘဝါ, တဒန္တောဂဓာ စ သညာဘဝနေဝသညာနာသညာဘဝစတုဝေါကာရဘဝါတိ သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ ဆ ဘဝါ။ ယထာ စ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ ဆ ဘဝါ။ တထာ သေသုပါဒါနပစ္စယာပီတိ ဧဝံ ဥပါဒါနပစ္စယာ **ဘေဒတော** သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ စတုဝီသတိ ဘဝါ။

သင်္ဂဟတော ပန ကမ္မဘဝံ ဥပပတ္တိဘဝဉ္စ ဧကတော ကတွာ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ ဧကော ကာမဘဝေါ။ တထာ ရူပါရူပဘဝါတိ တယော ဘဝါ။ တထာ သေသုပါဒါနပစ္စယာ ပီတိ။ ဧဝံ ဥပါဒါနပစ္စယာ သင်္ဂဟတော သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ ဒွာဒသ ဘဝါ။ အပိစ အဝိသေသေန ဥပါဒါနပစ္စယာ ကာမဘဝူပဂံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ ဧသ နယော ရူပါရူပဘဝေသု။ ဧဝံ ဥပါဒါနပစ္စယာ သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ ဒွေ ကာမဘဝါ, ဒွေ ရူပဘဝါ, ဒွေ အရူပဘဝါတိ အပရေနပိ ပရိယာယေန သင်္ဂဟတော ဆ ဘဝါ။ ကမ္မဘဝဥပပတ္တိဘဝဘေဒံ ဝါ အနုပဂမ္မ သဒ္ဓိံ အန္တောဂဓေဟိ ကာမဘဝါဒိဝသေန တယော ဘဝါ ဟောန္တိ။ ကာမဘဝါဒိဘေဒမ္ပိ အနုပဂမ္မ ကမ္မဘဝဥပပတ္တိဘဝဝသေန ဒွေ ဘဝါ ဟောန္တိ။ ကမ္မုပပတ္တိဘေဒဉ္စာပိ အနုပဂမ္မ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါတိ ဘဝဝသေန ဧကော ဘဝေါ ဟောတီတိ ဧဝမေတ္ထ ဥပါဒါနပစ္စယဿ ဘဝဿ ဘေဒသင်္ဂဟာပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

၆၅၀. ယံ ယဿ ပစ္စယော စေဝါ တိ ယဉ္စေတ္ထ ဥပါဒါနံ ယဿ ပစ္စယော ဟောတိ, တတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယောတိ အတ္ထော။ ကိံ ပနေတ္ထ ကဿ ပစ္စယော ဟောတိ? ယံကိဉ္စိ ယဿ ကဿစိ ပစ္စယော ဟောတိယေဝ။ ဥမ္မတ္တကော ဝိယ ဟိ ပုထုဇ္ဇနော။ သော ဣဒံ ယုတ္တံ ဣဒံ အယုတ္တန္တိ အဝိစာရေတွာ ယဿ ကဿစိ ဥပါဒါနဿ ဝသေန ယံကိဉ္စိ ဘဝံ ပတ္ထေတွာ ယံကိဉ္စိ ကမ္မံ ကရောတိယေဝ။ တသ္မာ ယဒေကစ္စေ သီလဗ္ဗတုပါဒါနေန ရူပါရူပဘဝါ န ဟောန္တီတိ ဝဒန္တိ, တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗေန ပန သဗ္ဗော ဟောတီတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။

သေယျထိဒံ – ဣဓေကစ္စော အနုဿဝဝသေန ဝါ ဒိဋ္ဌာနုသာရေန ဝါ "ကာမာ နာမေတေ မနုဿလောကေ စေဝ ခတ္တိယမဟာသာလကုလာဒီသု, ဆ ကာမာဝစရဒေဝလောကေ စ သမိဒ္ဓါ"တိ စိန္တေတွာ တေသံ အဓိဂမတ္ထံ အသဒ္ဓမ္မဿဝနာဒီဟိ ဝဉ္စိတော "ဣမိနာ ကမ္မေန ကာမာ သမ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ မညမာနော ကာမုပါဒါနဝသေန ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိပိ ကရောတိ, သော ဒုစ္စရိတပါရိပူရိယာ အပါယေ ဥပပဇ္ဇတိ။ သန္ဒိဋ္ဌိကေ ဝါ ပန ကာမေ ပတ္ထယမာနော ပဋိလဒ္ဓေ စ ဂောပယမာနော ကာမုပါဒါနဝသေန ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိ ကရောတိ, သော ဒုစ္စရိတပါရိပူရိယာ အပါယေ ဥပပဇ္ဇတိ။ တတြာဿ ဥပပတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သညာဘဝပဉ္စဝေါကာရဘဝါ ပန တဒန္တောဂဓာ ဧဝ။

အပရော ပန သဒ္ဓမ္မဿဝနာဒီဟိ ဥပဗြူဟိတဉာဏော "ဣမိနာ ကမ္မေန ကာမာ သမ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ မညမာနော ကာမုပါဒါနဝသေန ကာယသုစရိတာဒီနိ ကရောတိ။ သော သုစရိတပါရိပူရိယာ ဒေဝေသု ဝါ မနုဿေသု ဝါ ဥပပဇ္ဇတိ။ တတြာဿ ဥပပတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သညာဘဝပဉ္စဝေါကာရဘဝါ ပန တဒန္တောဂဓာ ဧဝ။ ဣတိ ကာမုပါဒါနံ သပ္ပဘေဒဿ သာန္တောဂဓဿ ကာမဘဝဿ ပစ္စယော ဟောတိ။

အပရော "ရူပါရူပဘဝေသု တတော သမိဒ္ဓတရာ ကာမာ"တိ သုတွာ ဝါ ပရိကပ္ပေတွာ ဝါ ကာမုပါဒါနဝသေနေဝ ရူပါရူပသမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ သမာပတ္တိဗလေန ရူပါရူပဗြဟ္မလောကေ ဥပပဇ္ဇတိ။ တတြာဿ ဥပပတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သညာ-အသညာ-နေဝသညာနာသညာ-ဧက-စတု-ပဉ္စဝေါကာရဘဝါ ပန တဒန္တောဂဓာ ဧဝ။ ဣတိ ကာမုပါဒါနံ သပ္ပဘေဒါနံ သာန္တောဂဓါနံ ရူပါရူပဘဝါနမ္ပိ ပစ္စယော ဟောတိ။

အပရော ''အယံ အတ္တာ နာမ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိဘဝေ တ ရူပာရူပဘဝေသု တ အညတရသ္မိံ ဥစ္ဆိန္နေ သုဥစ္ဆိန္နော ဟောတီ''တိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒါယ တဒုပဂံ ကမ္မံ ကရောတိ, တဿ တံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သညာဘဝေသု ပန တဒန္တောဂဓာ ဝေ။ ဣတိ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ သမ္ဘဝေနံ သာန္တောဂဓာနံ တိဏ္ဏမ္ပိ ကာမရူပာရူပဘဝါနံ ပစ္စယော ဟောတိ။

အပရော ''အယံ အတ္တာ နာမ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိဘဝေ တ ရူပာရူပဘဝေသု တ အညတရသ္မိံ သုခီ ဟောတိ ဝိဂတပရိဠာဟော''တိ အတ္တဝါဒုပါဒါနေန တဒုပဂံ ကမ္မံ ကရောတိ, တဿ တံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သညာဘဝေသု ပန တဒန္တောဂဓာ ဝေ။ ဣတိ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ သမ္ဘဝေနံ သာန္တောဂဓာနံ တိဏ္ဏံ ဘဝါနံ ပစ္စယော ဟောတိ။

အပရော ''ဣဒံ သီလဗ္ဗတံ နာမ ကာမာဝစရသမ္ပတ္တိဘဝေ တ ရူပာရူပဘဝေသု တ အညတရသ္မိံ ပရိပူရေန္တဿ သုခံ ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆတီ''တိ သီလဗ္ဗတုပါဒါနဝသေန တဒုပဂံ ကမ္မံ ကရောတိ, တဿ တံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။ တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သညာဘဝေသု ပန တဒန္တောဂဓာ ဝေ။ ဣတိ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ သမ္ဘဝေနံ သာန္တောဂဓာနံ တိဏ္ဏံ ဘဝါနံ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဧဝမေတ္ထ ယံ ယဿ ပစ္စယော ဟောတိ, တတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

ကိံ ပနေတ္ထ ကဿ ဘဝဿ ကထံ ပစ္စယော ဟောတီတိ စေ?

ရူပာရူပဘဝါနံ၊ ဥပနိဿယပစ္စယော ဥပါဒါနံ။
သဟဇာတာဒီဟိပိ တံ၊ ကာမဘဝဿာတိ ဝိညေယျံ။

ရူပာရူပဘဝါနံ ဟိ, ကာမဘဝပရိယာပန္နဿ စ ကမ္မဘဝေ ကုသလကမ္မဿေဝ, ဥပပတ္တိဘဝဿ စေတံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဥပါဒါနံ ဥပနိဿယပစ္စယဝသေန ဧကဓာဝ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကာမဘဝေ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တာကုသလကမ္မဘဝဿ သဟဇာတအညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဟေတုပစ္စယပ္ပဘေဒေဟိ သဟဇာတာဒီဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝိပ္ပယုတ္တဿ ပန ဥပနိဿယပစ္စယေနေဝါတိ။

အယံ ''ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ''တိ ပဒသ္မိံ ဝိတ္ထာရကထာ။

ဘဝပစ္စယာဇာတိအာဒိဝိတ္ထာရကထာ

၆၅၁. ဘဝပစ္စယာ ဇာတီတိအာဒီသု ဇာတိအာဒီနံ ဝိနိစ္ဆယော သစ္စနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဘ**ဝေါ**တိ ပနေတ္ထ ကမ္မဘဝေါဝ အဓိပ္ပေတော။ သော ဟိ ဇာတိယာ ပစ္စယော, န ဥပပတ္တိဘဝေါ။ သော စ ပန ကမ္မပစ္စယဥပနိဿယပစ္စယဝသေန ဒွေဓာ ပစ္စယော ဟောတီတိ။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ ဘဝေါ ဇာတိယာ ပစ္စယောတိ စေ? ဗာဟိရပစ္စယသမတ္တေပိ ဟီနပဏီတတာဒိဝိသေသဒဿနတော။ ဗာဟိရာနံ ဟိ ဇနကဇနနီသုက္ကသောဏိတာဟာရာဒီနံ ပစ္စယာနံ သမတ္တေပိ သတ္တာနံ ယမကာနမ္ပိ သတံ ဟီနပဏီတတာဒိဝိသေသော ဒိဿတိ။ သော စ န အဟေတုကော သဗ္ဗဒာ စ သဗ္ဗေသဉ္စ အဘာဝတော, န ကမ္မဘဝတော အညဟေတုကော တဒဘိနိဗ္ဗတ္တကသတ္တာနံ အဇ္ဈတ္တသန္တာနေ အညဿ ကာရဏဿ အဘာဝတောတိ ကမ္မဘဝဟေတုကောဝ။ ကမ္မံ ဟိ သတ္တာနံ ဟီနပဏီတတာဒိဝိသေသဿ ဟေတု။ တေနာဟ ဘဂဝါ ''ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇတိ ယဒိဒံ ဟီနပ္ပဏီတတာယာ''တိ (မ. နိ. ၃.၂၈၉)။ တသ္မာ ဇာနိတဗ္ဗမေတံ ''ဘဝေါ ဇာတိယာ ပစ္စယော''တိ။

ယသ္မာ စ အသတိ ဇာတိယာ ဇရာမရဏံ နာမ, သောကာဒယော တ ဓမ္မာ န ဟောန္တိ။ ဇာတိယာ ပန သတိ ဇရာမရဏဉ္စေဝ, ဇရာမရဏသင်္ခါတဒုက္ခဓမ္မဖုဋ္ဌဿ စ ဗာလဇနဿ ဇရာမရဏာဘိသမ္ဗန္ဓာ တ တေန တေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖု

ဋ္ဌဿ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ တ သောကာဒယော စ ဓမ္မာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ အယမ္ပိ ဇာတိ ဇရာမရဏဿ စေဝ သော ကာဒီနဉ္စ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ ပန ဥပနိဿယကောဋ္ဌိယာ ဧကဓာဝ ပစ္စယော ဟောတီတိ။

အယံ ''ဘဝပစ္စယာ ဇာတီ''တိအာဒီသု ဝိတ္ထာရကထာ။

ဘဝစက္ကကထာ

၆၅၂. ယသ္မာ ပနေတ္ထ သောကာဒယော အဝသာနေ ဝုတ္တာ, တသ္မာ ယာ သာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဧဝမေ တဿ ဘဝစက္ကဿ အာဒိမှိ ဝုတ္တာ, သာ,

သောကာဒီဟိ အဝိဇ္ဇာ၊ သိဒ္ဓါ ဘဝစက္ကမဝိဒိတာဒိမိဒံ။
ကာရကဝေဒကရဟိတံ၊ ဒွါဒသဝိဓသုညတာသုညံ။

သတတံ သမိတံ ပဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထံ ပနေတ္ထ သောကာဒီဟိ အဝိဇ္ဇာ သိဒ္ဓါ, ကထမိဒံ ဘဝစက္ကံ အဝိဒိတာဒိ, ကထံ ကာရကဝေဒကရဟိတံ, ကထံ ဒွါဒသဝိဓသုညတာသုညန္တိ စေ? ဧတ္ထ ဟိ သောကဒေါမနဿုပါယာသာ အဝိဇ္ဇာယ အဝိယောဂိနော, ပရိဒေဝေါ စ နာမ မူဠှဿာတိ တေသု တာဝ သိဒ္ဓေသု သိဒ္ဓါ ဟောတိ အဝိဇ္ဇာ။ အပိစ ''အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော''တိ (မ. နိ. ၁.၁၀၃) ဝုတ္တံ။ အာသဝသမုဒယာ စေတေ သောကာဒယော ဟောန္တိ။

ကထံ? ဝတ္ထုကာမဝိယောဂေ တာဝ သောကော ကာမာသဝသမုဒယာ ဟောတိ။ ယထာဟ –

''တဿ စေ ကာမယာနဿ၊ ဆန္ဒဇာတဿ ဇန္တုနော။
တေ ကာမာ ပရိဟာယန္တိ၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါဝ ရုပ္ပတီ''တိ။ (သု. နိ. ၇၇၃)။

ယထာ စာဟ – ''ကာမတော ဇာယတိ သောကော''တိ။ (ဓ. ပ. ၂၁၅)။

သဗ္ဗေပိ စေတေ ဒိဋ္ဌာသဝသမုဒယာ ဟောန္တိ။ ယထာဟ –

''တဿ 'အဟံ ရူပံ မမ ရူပ'န္တိ ပရိယုဋ္ဌဋ္ဌာယိနော ရူပဝိပရိဏာမညထာဘာဝါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ သောကပရိဒေဝဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ''တိ (သံ. နိ. ၃.၁)။

ယထာ စ ဒိဋ္ဌာသဝသမုဒယာ, ဧဝံ ဘဝါသဝသမုဒယာပိ။ ယထာဟ –

''ယေပိ တေ ဒေဝါ ဒီဃာယုကာ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ ဥစ္စေသု ဝိမာနေသု စိရဋ္ဌိတိကာ, တေပိ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဘယံ သန္တာသံ သံဝေဂမာပဇ္ဇန္တီ''တိ (သံ. နိ. ၃.၇၈)။ ပဉ္စ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ဒိသွာ မရဏဘယေန သန္တဇ္ဇိတာနံ ဒေဝါနံ ဝိယ။

ယထာ စ ဘဝါသဝသမုဒယာ, ဧဝံ အဝိဇ္ဇာသဝသမုဒယာပိ။ ယထာဟ –

''သ ခေါ သော, ဘိက္ခဝေ, ဗာလော တိဝိဓံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဒုက္ခံ ဒေါမနဿံ ပဋိသံဝေဒေတီ''တိ (မ. နိ. ၃.၂၄၆)။

ဣတိ ယသ္မာ အာသဝသမုဒယာ ဧတေ ဓမ္မာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဧတေ သိဇ္ဈမာနာ အဝိဇ္ဇာယ ဟေတုဘူတေ အာ သဝေ သာဓေန္တိ။ အာသဝေသု စ သိဒ္ဓေသု ပစ္စယဘာဝေ ဘာဝတော အဝိဇ္ဇာပိ သိဒ္ဓါဝ ဟောတီတိ။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ **သောကာဒီဟိ အဝိဇ္ဇာ သိဒ္ဓါ** ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယသ္မာ ပန ဇဝံ ပစ္စယဘာဝေ ဘာဝတော အဝိဇ္ဇာယ သိဒ္ဓါယ ပုန အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ န္တိ ဇဝံ ဟေတုဖလပရမ္ပရာယ ပရိယောသာနံ နတ္ထိ။ တသ္မာ တံ ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တံ ဒွါဒသင်္ဂံ **ဘဝစက္ကံ အဝိဒိတာဒီ**တိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။

ဇဝံ သတိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဣဒံ အာဒိမတ္တကထနံ ဝိရုဇ္ဈတီတိ စေ။ နယိဒံ အာဒိမတ္တကထနံ။ ပဓာနဓမ္မကထ နံ ပနေတံ။ တိဏ္ဏန္နံ ဟိ ဝဋ္ဋာနံ အဝိဇ္ဇာ ပဓာနာ။ အဝိဇ္ဇာဂ္ဂဟဏေန ဟိ အဝသေသကိလေသဝဋ္ဋဉ္စ ကမ္မာဒီနိ စ ဗာ လံ ပလိဗောဓေန္တိ။ သပ္ပသိရဂ္ဂဟဏေန သေသသပ္ပသရီရံ ဝိယ ဗာဟံ။ အဝိဇ္ဇာသမုစ္ဆေဒေ ပန ကတေ တေဟိ ဝိမောက္ခော ဟောတိ ။ သပ္ပသိရစ္ဆေဒေ ကတေ ပလိဗောဓိတဗာဟာဝိမောက္ခော ဝိယ။ ယထာဟ – “အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၁; မဟာဝ. ၁)။ ဣတိ ယံ ဂဏှတော ဗန္ဓော, မုစ္စတော စ မောက္ခော ဟောတိ, တဿ ပဓာနဓမ္မဿ ကထနမိဒံ, န အာဒိမတ္တကထနန္တိ။ ဇဝမိဒံ **ဘဝစက္ကံ အဝိဒိတာဒီ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တယိဒံ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ကာရဏေဟိ သင်္ခါရာဒီနံ ပဝတ္တိ, တသ္မာ တတော အညေန “ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ သေဋ္ဌော သဇိတာ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၂) ဇဝံ ပရိကပ္ပိတေန ဗြဟ္မာဒိနာ တ သံသာရဿ ကာရကေန, “သော ခေါ ပန မေ အယံ အတ္တာ ဝဒေ ဝေဒေယျော”တိ ဇဝံ ပရိကပ္ပိတေန အတ္တနာ တ သုခဒုက္ခာနံ ဝေဒကေန ရဟိတံ။ ဣတိ **ကာရကဝေ ဒကရဟိတ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယသ္မာ ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ ဥဒယဗ္ဗယဓမ္မကတ္တာ ဓုဝဘာဝေန, သံကိလိဋ္ဌတ္တာ သံကိလေသိကတ္တာ စ သုဘဘာဝေ န, ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ သုခဘာဝေန, ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတ္တာ ဝသဝတ္တနဘူတေန အတ္တဘာဝေန စ သုညာ။ တထာ သင်္ခါရာဒီနိပိ အင်္ဂါနိ။ ယသ္မာ တ အဝိဇ္ဇာ န အတ္တာ, န အတ္တနော, န အတ္တနိ, န အတ္တဝတီ။ တထာ သင်္ခါရာဒီနိ ပိ အင်္ဂါနိ။ တသ္မာ **ဒွါဒသဝိဓသုညတာသုည**မေတံ ဘဝစက္ကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၆၅၃. ဧဝဉ္စ ဝိဒိတွာ ပုန,

> တဿာဝိဇ္ဇာတဏှာ၊ မူလမတီတာဒယော တယော ကာလာ။
> ဒွေ အဋ္ဌ ဒွေ ဧဝ စ၊ သရူပတော တေသု အင်္ဂါနိ။

တဿ ခေါ ပနေတဿ ဘဝစက္ကဿ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ စာတိ ဒွေ ဓမ္မာ **မူလ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တဒေတံ ပုဗ္ဗန္တာဟရဏတော အဝိဇ္ဇာမူလံ ဝေဒနာဝသာနံ, အပရန္တသန္တာနတော တဏှာမူလံ ဇရာမရဏာဝသာနန္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ တတ္ထ ပုရိမံ ဒိဋ္ဌိစရိတဝသေန ဝုတ္တံ, ပစ္ဆိမံ တဏှာစရိတဝသေန။ ဒိဋ္ဌိစရိတာနံ ဟိ အဝိဇ္ဇာ, တဏှာစရိတာနဉ္စ တဏှာ သံသာရနာယိကာ။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာတာယ တ ပဌမံ, ဖလုပ္ပတ္တိယာ ဟေတူနံ အနုပစ္ဆေဒပ္ပကာသနတော, သဿတဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာတာယ ဒုတိယံ, ဥပ္ပန္နာနံ ဇရာမရဏပ္ပကာသနတော။ ဂဗ္ဘသေယျကဝသေန တ ပုရိမံ, အနုပုဗ္ဗပဝတ္တိဒီပနတော, ဩပပါတိကဝသေန ပစ္ဆိမံ, သဟုပ္ပတ္တိဒီပနတော။

အတီတပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတာ စဿ **တယော ကာလာ**။ တေသု ပါဠိယံ သရူပတော အာဂတဝသေန “အဝိဇ္ဇာ, သင်္ခါရာ စာ”တိ **ဒွေ** အင်္ဂါနိ အတီတကာလာနိ။ ဝိညာဏာဒီနိ ဘဝါဝသာနာနိ **အဋ္ဌ** ပစ္စုပ္ပန္နကာလာနိ။ ဇာတိ စေဝ ဇရာမရ ဏဉ္စ **ဒွေ** အနာဂတကာလာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၆၅၄. ပုန ,

> “ဟေတုဖလဟေတုပုဗ္ဗက-တိသန္ဓိစတုဘေဒသင်္ဂဟဉ္စေတံ။
> ဝီသတိ အာကာရာရံ၊ တိဝဋ္ဋမနဝဋ္ဌိတံ ဘမတိ”။

ဣတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ သင်္ခါရာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ စ အန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္ဓိ နာမ။ ဝေဒနာယ စ တဏှာယ စ အန္တရာ ဧကော ဖလဟေတုသန္ဓိ နာမ။ ဘဝဿ စ ဇာတိယာ စ အန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္ဓီတိ ဧဝမိဒံ **ဟေတုဖလဟေတုပုဗ္ဗကတိသန္ဓီ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သန္ဓီနံ အာဒိပရိယောသာနဝဝတ္ထိတာ ပနဿ **စတ္တာရော သင်္ဂဟာ** ဟောန္တိ။ သေယျထိဒံ – အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ ဧကော သင်္ဂဟော။ ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာ ဒုတိယော။ တဏှုပါဒါနဘဝါ တတိယော။ ဇာတိဇရာမရဏံ စတုတ္ထောတိ။ ဧဝမိဒံ စတုသင်္ခေပန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အတီတေ ဟေတဝော ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။
ဣဒါနိ ဟေတဝော ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကန္တိ။

ဧတေဟိ ပန ဝီသတိယာ အာကာရသင်္ခါတေဟိ အရေဟိ **ဝီသတိအာကာရာရန္တိ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **အတီတေ ဟေတဝော ပဉ္စာ**တိ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ စာတိ ဣမေ တာဝ ဒွေ ဝုတ္တာ ဧဝ။ ယသ္မာ ပန အဝိဒ္ဒသု ပရိတဿတိ, ပရိတသိတော ဥပါဒိယတိ, တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။ တသ္မာ တဏှုပါဒါနဘဝါပိ ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ တေနာဟ "ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ, အာယူဟနာ သင်္ခါရာ, နိကန္တိ တဏှာ, ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ, စေတနာ ဘဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ ဣဓ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၇)။

တတ္ထ **ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိ** န္တိ ပုရိမေ ကမ္မဘဝေ, အတီတဇာတိယံ ကမ္မဘဝေ ကရိယမာနေတိ အတ္ထော။ **မောဟော အဝိဇ္ဇာ**တိ ယော တဒါ ဒုက္ခာဒီသု မောဟော, ယေန မူဠ္ဟော ကမ္မံ ကရောတိ, သာ အဝိဇ္ဇာ။ **အာယူဟနာ သင်္ခါရာ**တိ တံ ကမ္မံ ကရောတော ယာ ပုရိမစေတနာယော, ယထာ "ဒါနံ ဒဿာမီ"တိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတွာ မာသမ္ပိ သံဝစ္ဆရမ္ပိ ဒါနူပကရဏာနိ သဇ္ဇေန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ပုရိမစေတနာယော။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ပန ဟတ္ထေ ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပယတော စေတနာ ဘဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဧကာဝဇ္ဇနေသု ဝါ ဆသု ဇဝနေသု စေတနာ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ နာမ ။ သတ္တမေ ဘဝေါ။ ယာ ကာစိ ဝါ ပန စေတနာ ဘဝေါ။ သမ္ပယုတ္တာ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ နာမ။ **နိကန္တိ တဏှာ**တိ ယာ ကမ္မံ ကရောန္တဿ ဖလေ ဥပပတ္တိဘဝေ နိကာမနာ ပတ္ထနာ, သာ တဏှာ နာမ။ **ဥပဂမနံ ဥပါဒါန**န္တိ ယံ ကမ္မဘဝဿ ပစ္စယဘူတံ "ဣဒံ ကတွာ အသုကသ္မိံ နာမ ဌာနေ ကာမေ သေဝိဿာမိ ဥစ္ဆိဇ္ဇိဿာမီ"တိအာဒိနာ နယေန ပဝတ္တံ ဥပဂမနံ ဂဟဏံ ပရာမသနံ, ဣဒံ ဥပါဒါနံ နာမ။ **စေတနာ ဘဝေါ**တိ အာယူဟနာဝသာနေ ဝုတ္တာ စေတနာ ဘဝေါတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကန္တိ ဝိညာဏာဒိဝေဒနာဝသာနံ ပစ္စုပ္ပန္နေ အာဂတမေဝ။ ယထာဟ – "ဣဓ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ, ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ, ပသာဒေါ အာယတနံ, ဖုဋ္ဌော ဖဿော, ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ, ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣဓူပပတ္တိဘဝသ္မိံ ပုရေကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ"တိ (ပဋိ. ၁.၄၇)။ တတ္ထ **ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏ**န္တိ ယံ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန ဥပ္ပန္နတ္တာ ပဋိသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ, တံ ဝိညာဏံ။ **ဩက္ကန္တိ နာမရူပ** န္တိ ယာ ဂဗ္ဘေ ရူပါရူပဓမ္မာနံ ဩက္ကန္တိ အာဂန္တွာ ပဝိသနံ ဝိယ, ဣဒံ နာမရူပံ။ **ပသာဒေါ အာယတန**န္တိ ဣဒံ စက္ခွာဒိပဉ္စာယတနဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဖုဋ္ဌော ဖဿော**တိ ယော အာရမ္မဏံ ဖုဋ္ဌော ဖုသန္တော ဥပ္ပန္နော, အယံ ဖဿော။ **ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ**တိ ယံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန ဝါ သဠာယတန ပစ္စယေန ဝါ ဖဿေန သဟ ဥပ္ပန္နံ ဝိပါကဝေဒယိတံ, သာ ဝေဒနာတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣဒါနိ ဟေတဝော ပဉ္စာ တိ တဏှာဒယော ပစ္စုပ္ပန္နေ အာဂတာ တဏှုပါဒါနဘဝါ။ ဘဝေ ပန ဂဟိတေ တဿ ပုဗ္ဗဘာဂါ တံသမ္ပယုတ္တာ ဝါ သင်္ခါရာ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။ တဏှုပါဒါနဂ္ဂဟဏေန စ တံသမ္ပယုတ္တာ, ယာယ ဝါ မူဠ္ဟော ကမ္မံ ကရောတိ, သာ အဝိဇ္ဇာ ဂဟိတာဝ ဟောတီတိ။ ဧဝံ ပဉ္စ။ တေနာဟ "ဣဓ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ, အာယူဟနာ သင်္ခါရာ, နိကန္တိ တဏှာ, ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ, စေတနာ ဘဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣဓ ကမ္မဘဝသ္မိံ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၇)။ တတ္ထ **ဣဓ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာန** န္တိ ပရိပက္ကာယတနဿ ကမ္မကရဏကာလေ သမ္မောဟော ဒဿိတော။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အာယတိံ ဖလပဉ္စကန္တိ ဝိညာဏာဒီနိ ပဉ္စ။ တာနိ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ဝုတ္တာနိ။ ဇရာမရဏံ ပန တေသံယေဝ ဇရာမရဏံ။ တေနာဟ – "အာယတိံ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ , ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ, ပသာဒေါ အာယတနံ, ဖုဋ္ဌော ဖဿော, ဝေဒယိတံ

ဝေဒနာ, ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အာယတိံ ဥပပတ္တိဘဝသ္မိံ ဣဓ ကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၇)။ ဝေမိဒံ ဝီသတိ အာကာရာရံ ဟောတိ။

တိဝဋ္ဋမနဝဋ္ဌိတံ ဘမတိ တိ ဧတ္ထ ပန သင်္ခါရဘဝါ ကမ္မဝဋ္ဋံ, အဝိဇ္ဇာတဏှုပါဒါနာနိ ကိလေသဝဋ္ဋံ, ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာ ဝိပါကဝဋ္ဋန္တိ ဣမေဟိ တီဟိ ဝဋ္ဋေဟိ တိဝဋ္ဋမိဒံ ဘဝစက္ကံ ယာဝ ကိလေသဝဋ္ဋံ န ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ, တာဝ အနုပစ္ဆိန္နပစ္စယတ္တာ အနဝဋ္ဌိတံ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တနတော ဘမတိယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၆၅၅. တယိဒမေဝံ ဘမမာနံ,

> သစ္စပ္ပဘဝတော ကိစ္စာ၊ ဝါရဏာ ဥပမာဟိ စ။
> ဂမ္ဘီရနယဘေဒါ စ၊ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ, တသ္မာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ဒုတိယသစ္စံ။ သင်္ခါရေဟိ ဝိညာဏံ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စံ။ ဝိညာဏာဒီဟိ နာမရူပာဒီနိ ဝိပါကဝေဒနာပရိယောသာနာနိ ပဌမသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စံ။ ဝေဒနာယ တဏှာ ပဌမသစ္စပ္ပဘဝံ ဒုတိယသစ္စံ။ တဏှာယ ဥပါဒါနံ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ဒုတိယသစ္စံ။ ဥပါဒါနတော ဘဝေါ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမဒုတိယသစ္စဒွယံ။ ဘဝတော ဇာတိ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စံ။ ဇာတိယာ ဇရာမရဏံ ပဌမသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စန္တိ ဧဝံ တာဝိဒံ **သစ္စပ္ပဘဝတော** ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

၆၅၆. ယသ္မာ ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ ဝတ္ထူသု စ သတ္တေ သမ္မောဟေတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ သင်္ခါရာနံ ပါတုဘာဝါယ။ တထာ သင်္ခါရာ သင်္ခတဉ္စ အဘိသင်္ခရောန္တိ, ပစ္စယာ စ ဟောန္တိ ဝိညာဏဿ။ ဝိညာဏမ္ပိ ဝတ္ထုဉ္စ ပဋိဝိဇာနာတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ နာမရူပဿ။ နာမရူပမ္ပိ အညမညဉ္စ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ သဠာယတနဿ။ သဠာယတနမ္ပိ သဝိသယေ စ ပဝတ္တတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဖဿဿ။ ဖဿောပိ အာရမ္မဏဉ္စ ဖုသတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဝေဒနာယ။ ဝေဒနာပိ အာရမ္မဏရသဉ္စ အနုဘဝတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ တဏှာယ။ တဏှာပိ ရဇ္ဇနီယေ စ ဓမ္မေ ရဇ္ဇတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဥပါဒါနဿ။ ဥပါဒါနမ္ပိ ဥပါဒါနိယေ စ ဓမ္မေ ဥပါဒိယတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဘဝဿ။ ဘဝေါပိ နာနာဂတီသု စ ဝိက္ခိပတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဇာတိယာ။ ဇာတိပိ ခန္ဓေ စ ဇနေတိ တေသံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိဘာဝေန ပဝတ္တတ္တာ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဇရာမရဏဿ။ ဇရာမရဏမ္ပိ ခန္ဓာနံ ပါကဘေဒဘာဝဉ္စ အဓိတိဋ္ဌတိ, ပစ္စယော စ ဟောတိ ဘဝန္တရပါတုဘာဝါယ သောကာဒီနံ အဓိဋ္ဌာနတ္တာ။ တသ္မာ သဗ္ဗပဒေသု ဒွေဓာ ပဝတ္တိ**ကိစ္စတော**ပိ ဣဒံ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

၆၅၇. ယသ္မာ စေတ္ထ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဣဒံ ကာရကဒဿနနိဝါရဏံ။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ အတ္တသင်္ကန္တိဒဿနနိဝါရဏံ။ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ''အတ္တာ''တိပရိကပ္ပိတဝတ္ထုဘေဒဒဿနတော ဃနသညာနိဝါရဏံ။ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနန္တိအာဒိ အတ္တာ ပဿတိ။ပေ.။ ဝိဇာနာတိ, ဖုသတိ, ဝေဒယတိ, တဏှီယတိ, ဥပါဒိယတိ, ဘဝတိ, ဇာယတိ, ဇီယတိ, မီယတီတိဧဝမာဒိဒဿနနိဝါရဏံ။ တသ္မာ မိစ္ဆာဒဿန**နိဝါရဏတော** ပေတံ ဘဝစက္ကံ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

၆၅၈. ယသ္မာ ပနေတ္ထ သလက္ခဏသာမညလက္ခဏဝသေန ဓမ္မာနံ အဒဿနတော အန္ဓော ဝိယ အဝိဇ္ဇာ။ အန္ဓဿ ဥပက္ခလနံ ဝိယ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ။ ဥပက္ခလိတဿ ပတနံ ဝိယ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။ ပတိတဿ ဂဏ္ဍုပ္ပါတုဘာဝေါ ဝိယ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။ ဂဏ္ဍဘေဒပီဠကာ ဝိယ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ။ ဂဏ္ဍပီဠကာဃဋ္ဋနံ ဝိယ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော။ ဃဋ္ဋနဒုက္ခံ ဝိယ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ, ဒုက္ခဿ ပဋိကာရာဘိလာသော ဝိယ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ။ ပဋိကာရာဘိလာသေန အသပ္ပာယဂ္ဂဟဏံ ဝိယ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။ ဥပါဒိဏ္ဏအသပ္ပာယာလေပနံ ဝိယ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။ အသပ္ပာယာလေပနေန ဂဏ္ဍဝိကာရပါတုဘာဝေါ ဝိယ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ ဂဏ္ဍဝိကာရတော ဂဏ္ဍဘေဒေါ ဝိယ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။ ယသ္မာ ဝါ ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အပ္ပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိဘာဝေန သတ္တေ အဘိဘဝတိ ပဋလံ ဝိယ အက္ခီနိ ။ တဒဘိဘူတော စ ဗာလော ပုနဗ္ဘဝိကေဟိ သင်္ခါရေဟိ အတ္တာနံ ဝေဌေတိ ကောသကာရကိမိ ဝိယ ကောသပ္ပဒေသေဟိ။ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟိတံ ဝိညာဏံ ဂတီသု ပတိဋ္ဌံ လဘတိ ပရိဏာယ

ကပရိဂ္ဂဟိတော ဝိယ ရာဇကုမာရော ရဇ္ဇေ။ ဥပပတ္တိနိမိတ္တပရိကပ္ပနတော ဝိညာဏံ ပဋိသန္ဓိယံ အနေကပ္ပကာရံ နာမရူပံ အဘိနိဗ္ဗတ္တေတိ မာယာကာရော ဝိယ မာယံ။ နာမရူပေ ပတိဋ္ဌိတံ သဠာယတနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ ဟာပုဏာတိ သုဘူမိယံ ပတိဋ္ဌိတော ဝနပ္ပဂုမ္ဗော ဝိယ။ အာယတနဃဋ္ဋနတော ဖဿော ဇာယတိ အရဏိသဟိတာဘိမန္ထနတော အဂ္ဂိ ဝိယ။ ဖဿေန ဖုဋ္ဌဿ ဝေဒနာ ဟတုဘဝတိ အဂ္ဂိနာ ဖုဋ္ဌဿ အဟော ဝိယ။ ဝေဒယမာနဿ တဏှာ ပဝဍ္ဍတိ လောဏူဒကံ ပိဝတော ပိပာသာ ဝိယ။ တသိတော ဘဝေသု အဘိလာသံ ကရောတိ ပိပာသိတော ဝိယ ပာနီယေ။ တဒဿုပာဒာနံ, ဥပာဒာနေန ဘဝံ ဥပာဒိယတိ အာမိသလောဘေန မစ္ဆော ဗဠိသံ ဝိယ။ ဘဝေ သတိ ဇာတိ ဟောတိ ဗီဇေ သတိ အင်္ကုရော ဝိယ။ ဇာတဿ အဝဿံ ဇရာမရဏံ ဥပ္ပန္နဿ ရုက္ခဿ ပတနံ ဝိယ။ တသ္မာ ဇဝံ **ဥပမာဟိ**ပေတံ ဘဝစက္ကံ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

၆၅၉. ယသ္မာ စ ဘဂဝတာ အတ္ထတောပိ ဓမ္မတောပိ ဒေသနတောပိ ပဋိဝေဓတောပိ ဂမ္ဘီရဘာဝံ သန္ဓာယ ''ဂမ္ဘီရော စာယံ, အာနန္ဒ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေါ ဂမ္ဘီရာဝဘာသော စာ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၅; သံ. နိ. ၂.၆၀) ဝုတ္တံ, တသ္မာ **ဂမ္ဘီရဘေဒတော**ပေတံ ဘဝစက္ကံ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

တတ္ထ ယသ္မာ န ဇာတိတော ဇရာမရဏံ န ဟောတိ, န စ ဇာတိံ ဝိနာ အညတော ဟောတိ, ဣတ္ထဉ္စ ဇာတိတော သမုဒာဂစ္ဆတီတိ ဇဝံ ဇာတိပစ္စယသမုဒာဂတဋ္ဌဿ ဒုရဝဗောဓနီယတော ဇရာမရဏဿ ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော ဂမ္ဘီရော။ တထာ ဇာတိယာ ဘဝပစ္စယ။ပေ.။ သင်္ခါရာနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော ဂမ္ဘီရော။ တသ္မာ ဣဒံ ဘဝစက္ကံ အတ္ထဂမ္ဘီရန္တိ အယံ တာဝေတ္ထ **အတ္ထဂမ္ဘီရတာ** ။ ဟေတုဖလဥ္ဟိ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ – ''ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ''တိ (ဝိဘ. ၇၂၀)။

ယသ္မာ ပန ယေနာကာရေန ယဒဝတ္ထာ စ အဝိဇ္ဇာ တေသံ တေသံ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော ဟောတိ, တဿ ဒုရဝဗောဓနီယတော အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌော ဂမ္ဘီရော။ တထာ သင်္ခါရာနံ။ပေ.။ ဇာတိယာ ဇရာမရဏဿ ပစ္စယဋ္ဌော ဂမ္ဘီရော, တသ္မာ ဣဒံ ဘဝစက္ကံ ဓမ္မဂမ္ဘီရန္တိ အယမေတ္ထ **ဓမ္မဂမ္ဘီရတာ** ။ ဟေတုနော ဟိ ဓမ္မောတိ နာမံ။ ယထာဟ – ''ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိ (ဝိဘ. ၇၂၀)။

ယသ္မာ စဿ တေန တေန ကာရဏေန တထာ တထာ ပဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ ဒေသနာပိ ဂမ္ဘီရာ, န တတ္ထ သဗ္ဗညုတညာဏတော အညံ ဉာဏံ ပတိဋ္ဌံ လဘတိ။ တထာဟေတံ ကတ္ထစိ သုတ္တေ အနုလောမတော, ကတ္ထစိ ပဋိလောမတော, ကတ္ထစိ အနုလောမပဋိလောမတော, ကတ္ထစိ ဝေမဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ အနုလောမတော ဝါ ပဋိလောမတော ဝါ, ကတ္ထစိ တိသန္ဓိစတုသင်္ခေပံ, ကတ္ထစိ ဒွိသန္ဓိတိသင်္ခေပံ, ကတ္ထစိ ဧကသန္ဓိဒွိသင်္ခေပံ ဒေသိတံ, တသ္မာ ဣဒံ ဘဝစက္ကံ ဒေသနာဂမ္ဘီရန္တိ အယံ **ဒေသနာဂမ္ဘီရတာ** ။

ယသ္မာ စေတ္ထ ယော သော အဝိဇ္ဇာဒီနံ သဘာဝေါ, ယေန ပဋိဝိဒ္ဓေန အဝိဇ္ဇာဒယော သမ္မာ သလက္ခဏတော ပဋိဝိဒ္ဓါ ဟောန္တိ, သော ဒုပ္ပရိယောဂါဟတ္တာ ဂမ္ဘီရော, တသ္မာ ဣဒံ ဘဝစက္ကံ ပဋိဝေဓဂမ္ဘီရံ။ တထာ ဟေတ္ထ အဝိဇ္ဇာယ အညာဏာဒဿနသစ္စာသမ္ပဋိဝေဓဋ္ဌော ဂမ္ဘီရော, သင်္ခါရာနံ အဘိသင်္ခရဏာယူဟနသရာဂဝိရာဂဋ္ဌော, ဝိညာဏဿ သုညတအဗျာပာရအသင်္ကန္တိပဋိသန္ဓိပါတုဘာဝဋ္ဌော, နာမရူပဿ ဧကုပ္ပါဒဝိနိဗ္ဘောဂါဝိနိဗ္ဘောဂနမနရုပ္ပနဋ္ဌော, သဠာယတနဿ အဓိပတိလောကဒွါရခေတ္တဝိသယိဘာဝဋ္ဌော, ဖဿဿ ဖုသနသင်္ဃဋ္ဋနသင်္ဂတိသန္နိပါတဋ္ဌော, ဝေဒနာယ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနသုခဒုက္ခမဇ္ဈတ္တဘာဝနိဇ္ဇီဝဝေဒယိတဋ္ဌော။ တဏှာယ အဘိနန္ဒိတဇ္ဈောသာနသရိတာလတာနဒီတဏှာသမုဒ္ဒဒုပ္ပူရဋ္ဌော, ဥပါဒါနဿ အာဒါနဂ္ဂဟဏာဘိနိဝေသပရာမာသဒုရတိက္ကမဋ္ဌော, ဘဝဿ အာယူဟနာဘိသင်္ခရဏယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသေသုခိပနဋ္ဌော, ဇာတိယာ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ ဩက္ကန္တိ နိဗ္ဗတ္တိ ပါတုဘာဝဋ္ဌော, ဇရာမရဏဿ ခယဝယဘေဒဝိပရိဏာမဋ္ဌော ဂမ္ဘီရောတိ အယမေတ္ထ **ပဋိဝေဓဂမ္ဘီရတာ**။

၆၆၀. ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဧကတ္တနယော, နာနတ္တနယော, အဗျာပါရနယော, ဇဝံဓမ္မတာနယောတိ စတ္တာရော အတ္ထနယာ ဟောန္တိ, တသ္မာ **နယဘေဒတော**ပေတံ ဘဝစက္ကံ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

တတ္ထ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ ဧဝံ ဗီဇဿ အင်္ကုရာဒိဘာဝေန ရုက္ခဘာဝပ္ပတ္တိ ဝိယ သန္တာနာနုပစ္ဆေဒေါ **ဧကတ္တနယော** နာမ။ ယံ သမ္မာ ပဿန္တော ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓေန သန္တာနဿ အနုပစ္ဆေ ဒါဝဗောဓတော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ မိစ္ဆာ ပဿန္တော ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓေန ပဝတ္တမာနဿ သန္တာနာနုပစ္ဆေဒ ဿ ဧကတ္တဂဟဏတော သဿတဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတိ။

အဝိဇ္ဇာဒီနံ ပန ယထာသကံလက္ခဏဝဝတ္ထာနံ **နာနတ္တနယော** နာမ။ ယံ သမ္မာ ပဿန္တော နဝနဝါနံ ဥပ္ပါဒဒဿ သနတော သဿတဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ မိစ္ဆာ ပဿန္တော ဧကသန္တာနပတိတဿ ဘိန္နသန္တာနဿေဝ နာနတ္တဂ္ဂဟဏ တော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတိ။

အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာ မယာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ, သင်္ခါရာနံ တ ဝိညာဏံ အမှေဟီတိ ဧဝမာဒိဗျာပါရာဘာဝေ **အဗ္ဗျာပါရနယော** နာမ။ ယံ သမ္မာ ပဿန္တော ကာရကဿ အဘာဝါဝဗောဓတော အတ္တဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ မိစ္ဆာ ပဿန္တော ယော အသတိပိ ဗျာပါရေ အဝိဇ္ဇာဒီနံ သဘာဝနိယမသိဒ္ဓေါ ဟေတုဘာဝေါ, တဿ အဂ္ဂဟဏတော အကိရိယဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတိ။

အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ပန ကာရဏေဟိ သင်္ခါရာဒီနံယေဝ သမ္ဘဝေါ ခီရာဒီဟိ ဒဓိအာဒီနံ ဝိယ, န အညေသန္တိ အယံ **ဧဝံဓမ္မတာနယော** နာမ။ ယံ သမ္မာ ပဿန္တော ပစ္စယာနုရူပတော ဖလာဝဗောဓာ အဟေတုကဒိဋ္ဌိံ အကိရိယဒိဋ္ဌိဉ္စ ပဇဟတိ။ မိစ္ဆာ ပဿန္တော ပစ္စယာနုရူပံ ဖလပ္ပဝတ္တိံ အဂ္ဂဟေတွာ ယတော ကုတောစိ ယဿ ကဿစိ အသမ္ဘဝဂ္ဂ ဟဏတော အဟေတုကဒိဋ္ဌိဉ္စေဝ နိယတဝါဒဉ္စ ဥပါဒိယတီတိ ဧဝမိဒံ ဘဝစက္ကံ,

သစ္စပ္ပဘဝတော ကိစ္စာ၊ ဝါရဏာဥပမာဟိ စ။
ဂမ္ဘီရနယဘေဒါ စ၊ ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

၆၆၁. ဣဒဉ္ဟိ အတိဂမ္ဘီရတော အဂါဓံ။ နာနာနယဂဟနတော ဒုရတိယာနံ။ ဉာဏာသိနာ သမာဓိပဝရသိလာယံ သုနိ သိတေန,

ဘဝစက္ကမပဒါလေတွာ၊ အသနိဝိစက္ကမိဝ နိစ္စနိမ္မထနံ။
သံသာရဘယမတီတော၊ န ကောစိ သုပိနန္တရေပျတ္ထိ။

ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ ဘဂဝတာ – ''ဂမ္ဘီရော စာယံ, အာနန္ဒ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဂမ္ဘီရာဝဘာသော စ။ ဧတဿ စာ နန္ဒ, ဓမ္မဿ အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိဝေဓာ ဧဝမယံ ပဇာ တန္တာကုလကဇာတာ ကုလာဂဏ္ဌိကဇာတာ မုဉ္ဇပဗ္ဗဇဘူတာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ သံသာရံ နာတိဝတ္တတီ''တိ (မဟာဝ. ၉၅; သံ. နိ. ၂.၆၀)။ တသ္မာ အတ္တနော ဝါ ပရေသံ ဝါ ဟိ တာယ စ သုခါယ စ ပဋိပန္နော အဝသေသကိစ္စာနိ ပဟာယ,

ဂမ္ဘီရေ ပစ္စယာကာရပ္ပဘေဒေ ဣဓ ပဏ္ဍိတော။
ယထာ ဂါဓံ လဘေထေဝမနုယုဉ္ဇေ သဒါ သတောတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသော နာမ

သတ္တရသမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

၁၈. ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော

နာမရူပပရိဂ္ဂဟကထာ

၆၆၂. ဣဒါနိ ယာ “ဣမေသု ဘူမိဘူတေသု ဓမ္မေသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဝသေန ဉာဏပရိစယံ ကတွာ ‘သီလဝိသုဒ္ဓိ စေဝ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ စာ’တိ ဒွေ မူလဘူတာ ဝိသုဒ္ဓိယော သမ္ပာဒေတဗ္ဗာ”တိ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ **သီလဝိသုဒ္ဓိ** နာမ သုပရိသုဒ္ဓံ ပါတိမောက္ခသံဝရာဒိစတုဗ္ဗိဓံ သီလံ, တဉ္စ **သီလနိဒ္ဒေသေ** ဝိတ္ထာရိတမေဝ။ **စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** နာမ သဥပစာရာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော, တာပိ စိတ္တသီသေန ဝုတ္တ**သမာဓိနိဒ္ဒေသေ** သဗ္ဗာကာရေန ဝိတ္ထာရိတာ ဧဝ။ တသ္မာ တာ တတ္ထ ဝိတ္ထာရိတနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယံ ပန ဝုတ္တံ “ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီတိ ဣမာ ပန ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော သရီရ”န္တိ, တတ္ထ **နာမရူပါနံ ယာထာဝဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ** နာမ။

၆၆၃. တံ သမ္ပာဒေတုကာမေန **သမထယာနိကေန** တာဝ ဌပေတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ အဝသေသရူပါရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ အညတရတော ဝုဋ္ဌာယ ဝိတက္ကာဒီနိ ဈာနင်္ဂါနိ, တံသမ္ပယုတ္တာ စ ဓမ္မာ **လက္ခဏရသာဒိဝသေန** ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ။ ပရိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗမ္ပေတံ အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမနတော နမနဋ္ဌေန **နာမ**န္တိ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။

တတော ယထာ နာမ ပုရိသော အန္တောဂေဟေ သပ္ပံ ဒိသွာ တံ အနုဗန္ဓမာနော တဿ အာသယံ ပဿတိ, ဧဝမေဝ အယမ္ပိ ယောဂါဝစရော တံ နာမံ ဥပပရိက္ခန္တော “ဣဒံ နာမံ ကိံ နိဿာယ ပဝတ္တတီ”တိ ပရိယေသမာနော တဿ နိဿယံ ဟဒယရူပံ ပဿတိ။ တတော ဟဒယရူပဿ နိဿယဘူတာနိ, ဘူတနိဿိတာနိ စ သေသုပါဒါယရူပါနီတိ ရူပံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ သော သဗ္ဗမ္ပေတံ ရုပ္ပနတော **ရူပ**န္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တတော နမနလက္ခဏံ နာမံ, ရုပ္ပနလက္ခဏံ ရူပန္တိ **သင်္ခေပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ**။

၆၆၄. သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကော ပန အယမေဝ ဝါ **သမထယာနိကော** စတုဓာတုဝဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိဂ္ဂဟမုခါနံ အညတရမုခဝသေန သင်္ခေပတော ဝါ ဝိတ္ထာရတော ဝါ စတဿော ဓာတုယော ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ အထဿ ယာထာဝသရသလက္ခဏတော အာဝိဘူတာသု ဓာတူသု ကမ္မသမုဋ္ဌာနမှိ တာဝ ကေသေ “စတဿော ဓာတုယော, ဝဏ္ဏော, ဂန္ဓော, ရသော, ဩဇာ, ဇီဝိတံ, ကာယပ္ပသာဒေါ”တိ ဧဝံ ကာယဒသကဝသေန ဒသ ရူပါနိ, တတ္ထေဝ ဘာဝဿ အတ္ထိတာယ ဘာဝဒသကဝသေန ဒသ, တတ္ထေဝ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဩဇဋ္ဌမကံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိ အပရာနိပိ စတုဝီသတီတိ ဧဝံ စတုသမုဋ္ဌာနေသု စတုဝီသတိကောဋ္ဌာသေသု စတုစတ္တာလီသ စတုစတ္တာလီသ ရူပါနိ, သေဒေါ, အဿု, ခေဠော, သိင်္ဃာဏိကာတိ ဣမေသု ပန စတူသု ဥတုစိတ္တသမုဋ္ဌာနေသု ဒွိန္နံ ဩဇဋ္ဌမကာနံ ဝသေန သောဠသ သောဠသ ရူပါနိ, ဥဒရိယံ, ကရီသံ, ပုဗ္ဗော, မုတ္တန္တိ ဣမေသု စတူသု ဥတုသမုဋ္ဌာနေသု ဥတုသမုဋ္ဌာနဿေဝ ဩဇဋ္ဌမကဿ ဝသေန အဋ္ဌ အဋ္ဌ ရူပါနိ ပါကဋာနိ ဟောန္တီတိ။ ဧသ တာဝ **ဒွတ္တိံသာကာရေ** နယော။

ယေ ပန ဣမသ္မိံ ဒွတ္တိံသာကာရေ အာဝိဘူတေ အပရေ ဒသ အာကာရာ အာဝိဘဝန္တိ။ တတ္ထ အသိတာဒိပရိပါစကေ တာဝ ကမ္မဇေ တေဇောကောဋ္ဌာသမှိ ဩဇဋ္ဌမကဉ္စေဝ ဇီဝိတဉ္စာတိ နဝ ရူပါနိ, တထာ စိတ္တဇေ အဿာသပဿာသကောဋ္ဌာသေပိ ဩဇဋ္ဌမကဉ္စေဝ သဒ္ဒေါ စာတိ နဝ, သေသေသု စတုသမုဋ္ဌာနေသု အဋ္ဌသု ဇီဝိတနဝကဉ္စေဝ တီဏိ စ ဩဇဋ္ဌမကာနီတိ တေတ္တိံသ ရူပါနိ ပါကဋာနိ ဟောန္တိ။

တဿေဝံ ဝိတ္ထာရတော ဒွိစတ္တာလီသာကာရဝသေန ဣမေသု ဘူတုပါဒါယရူပေသု ပါကဋေသု ဇာတေသု ဝတ္ထုဒွါရဝသေန ပဉ္စ စက္ခုဒသကာဒယော, ဟဒယဝတ္ထုဒသကဉ္စာတိ အပရာနိပိ သဋ္ဌိရူပါနိ ပါကဋာနိ ဟောန္တိ။ သော သဗ္ဗာနိပိ တာနိ **ရုပ္ပနလက္ခဏေန** ဧကတော ကတွာ “ဧတံ **ရူပ**”န္တိ ပဿတိ။

တဿေဝံ ပရိဂ္ဂဟိတရူပဿ ဒွါရဝသေန အရူပဓမ္မာ ပါကဋာ ဟောန္တိ။ သေယျထိဒံ – ဒွေပဉ္စဝိညာဏာနိ, တိဿော မနောဓာတုယော, အဋ္ဌသဋ္ဌိ မနောဝိညာဏဓာတုယောတိ ဧကာသီတိ လောကိယစိတ္တာနိ, အဝိသေသေန စ တေဟိ စိတ္တေဟိ သဟဇာတာ ဖဿော, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဇီဝိတံ, စိတ္တဋ္ဌိတိ, မနသိကာရောတိ ဣမေ သတ္တ သတ္တ စေတသိကာတိ။ လောကုတ္တရစိတ္တာနိ ပန နေဝ သုဒ္ဓဝိပဿကဿ , န သမထယာနိကဿ ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ အနဓိဂတတ္တာတိ။ သော သဗ္ဗေပိ တေ အရူပဓမ္မေ **နမနလက္ခဏေန** ဧကတော ကတွာ “ဧတံ **နာမ”**န္တိ ပဿတိ။ ဧဝမေကော **စတုဓာတုဝဝတ္ထာနမုခေန ဝိတ္ထာရတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ** ။

၆၆၅. အပရော **အဋ္ဌာရသဓာတုဝသေန** ။ ကထံ? ဣဓ ဘိက္ခု အတ္ထိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ စက္ခုဓာတု။ပေ.။ မနောဝိညာဏဓာတူတိ ဓာတုယော အာဝဇ္ဇိတွာ ယံ လောကော သေတကဏှမဏ္ဍလဝိစိတ္တံ အာယတဝိတ္ထတံ အက္ခိကူပကေ နှာရုသုတ္တကေန အာဗဒ္ဓံ မံသပိဏ္ဍံ “စက္ခု”န္တိ သဉ္ဇာနာတိ, တံ အဂ္ဂဟေတွာ ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ ဥပါဒါရူပေသု ဝုတ္တပ္ပကာရံ စက္ခုပသာဒံ “စက္ခုဓာတူ”တိ ဝဝတ္ထပေတိ။

ယာနိ ပနဿ နိဿယဘူတာ စတဿော ဓာတုယော, ပရိဝါရကာနိ စတ္တာရိ ဝဏ္ဏ-ဂန္ဓ-ရသ-ဩဇာ-ရူပါနိ, အနုပါလကံ ဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ နဝ သဟဇာတရူပါနိ, တတ္ထေဝ ဌိတာနိ ကာယဒသကဘာဝဒသကဝသေန ဝီသတိ ကမ္မဇရူပါနိ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနာဒီနံ တိဏ္ဏံ ဩဇဋ္ဌမကာနံ ဝသေန စတုဝီသတိ အနုပါဒိန္နရူပါနီတိ ဧဝံ သေသာနိ တေပဏ္ဏာသ ရူပါနိ ဟောန္တိ, န တာနိ စ “စက္ခုဓာတူ”တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ ဧသ နယော သောတဓာတုအာဒီသုပိ။ ကာယဓာတုယံ ပန အဝသေသာနိ တေစတ္တာလီသ ရူပါနိ ဟောန္တိ။ ကေစိ ပန ဥတုစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ သဒ္ဒေန သဟ နဝ နဝ ကတွာ ပဉ္စစတ္တာလီသာတိ ဝဒန္တိ။

ဣတိ ဣမေ ပဉ္စ ပသာဒါ, တေသံ ပဉ္စ ဝိသယာ ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာ ပဉ္စာတိ ဒသ ရူပါနိ ဒသ ဓာတုယော ဟောန္တိ။ အဝသေသရူပါနိ ဓမ္မဓာတုယေဝ ဟောန္တိ။ စက္ခုံ ပန နိဿာယ ရူပံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ စိတ္တံ စက္ခုဝိညာဏဓာတု နာမာတိ ဧဝံ ဒွေပဉ္စဝိညာဏာနိ ပဉ္စ ဝိညာဏဓာတုယော ဟောန္တိ။ တီဏိ မနောဓာတုစိတ္တာနိ ဧကာ မနောဓာတု, အဋ္ဌသဋ္ဌိ မနောဝိညာဏဓာတုစိတ္တာနိ မနောဝိညာဏဓာတူတိ သဗ္ဗာနိပိ ဧကာသီတိ လောကိယစိတ္တာနိ သတ္တ ဝိညာဏဓာတုယော။ တံသမ္ပယုတ္တာ ဖဿာဒယော ဓမ္မဓာတူတိ ဧဝမေတ္ထ အဍ္ဎေကာဒသ ဓာတုယော ရူပံ, အဍ္ဎဋ္ဌမာ ဓာတုယော နာမန္တိ ဧဝမေကော အဋ္ဌာရသဓာတုဝသေန နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

၆၆၆. အပရော **ဒွါဒသာယတနဝသေန**။ ကထံ? စက္ခုဓာတုယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဌပေတွာ တေပဏ္ဏာသ ရူပါနိ စက္ခုပသာဒမတ္တံ “စက္ခာယတန”န္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ စ သောတဃာနဇိဝှါကာယဓာတုယော “သောတဃာနဇိဝှါကာယာယတနာနီ”တိ, တေသံ ဝိသယဘူတေ ပဉ္စဓမ္မေ “ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနာနီ”တိ, လောကိယသတ္တဝိညာဏဓာတုယော “မနာယတန”န္တိ, တံသမ္ပယုတ္တာ ဖဿာဒယော သေသရူပဉ္စ “ဓမ္မာယတန”န္တိ ဧဝမေတ္ထ အဍ္ဎေကာဒသ အာယတနာနိ ရူပံ, ဒိယဍ္ဎအာယတနာနိ နာမန္တိ ဧဝမေကော ဒွါဒသာယတနဝသေန နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

၆၆၇. အပရော တတော သံခိတ္တတရံ **ခန္ဓဝသေန** ဝဝတ္ထပေတိ။ ကထံ? ဣဓ ဘိက္ခု ဣမသ္မိံ သရီရေ စတုသမုဋ္ဌာနာ စတဿော ဓာတုယော, တံနိဿိတော ဝဏ္ဏော, ဂန္ဓော, ရသော, ဩဇာ, စက္ခုပသာဒာဒယော ပဉ္စ ပသာဒာ, ဝတ္ထုရူပံ, ဘာဝေါ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, ဒွိသမုဋ္ဌာနော သဒ္ဒေါတိ ဣမာနိ သတ္တရသ ရူပါနိ **သမ္မသနုပဂါနိ** နိပ္ဖန္နာနိ ရူပရူပါနိ။ ကာယဝိညတ္တိ, ဝစီဝိညတ္တိ, အာကာသဓာတု, ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယော, သန္တတိ, ဇရတာ, အနိစ္စတာတိ ဣမာနိ ပန ဒသ ရူပါနိ **န သမ္မသနုပဂါနိ,** အာကာရဝိကာရအန္တရပရိစ္ဆေဒမတ္တကာနိ, န နိပ္ဖန္နရူပါနိ, န ရူပရူပါနိ။ အပိစ ခေါ ရူပါနံ အာကာရဝိကာရအန္တရပရိစ္ဆေဒမတ္တတော ရူပန္တိ သင်္ချံ ဂတာနိ။ ဣတိ သဗ္ဗာနိ ပေတာနိ သတ္တဝီသတိ ရူပါနိ ရူပက္ခန္ဓော, ဧကာသီတိယာ လောကိယစိတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ ဥပ္ပန္နာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တာ သညာ သညာက္ခန္ဓော, သင်္ခါရာ သင်္ခါရက္ခန္ဓော, ဝိညာဏံ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ။ ဣတိ ရူပက္ခန္ဓော ရူပံ, စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ နာမန္တိ ဧဝမေကော ပဉ္စက္ခန္ဓဝသေန နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

၆၆၈. အပရော "ယံကိဉ္စိ ရူပံ သဗ္ဗံ ရူပံ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပ"န္တိ (မ. နိ. ၁.၃၄၇; အ. နိ. ၁၁.၁၇) ဧဝံ သံခိတ္တေနေဝ ဣမမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ, တထာ မနာယတနဉ္စေဝ ဓမ္မာယ တနေကဒေသဉ္စ နာမန္တိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ "ဣတိ ဣဒဉ္စ နာမံ ဣဒဉ္စ ရူပံ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမရူပ"န္တိ **သင်္ခေပတော** နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

၆၆၉. သစေ ပနဿ တေန တေန မုခေန ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အရူပံ ပရိဂ္ဂဏှတော သုခုမတ္တာ အရူပံ န ဥပဋ္ဌာတိ, တေန ဓုရနိက္ခေပံ အကတွာ ရူပမေဝ ပုနပ္ပုနံ သမ္မသိတဗ္ဗံ မနသိကာတဗ္ဗံ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။ ယထာ ယထာ ဟိဿ ရူပံ သုဝိက္ခာလိတံ ဟောတိ နိဇ္ဇဋံ သုပရိသုဒ္ဓံ, တထာ တထာ တဒါရမ္မဏာ အရူပဓမ္မာ သယမေဝ ပါကဋာ ဟောန္တိ။

ယထာ ဟိ စက္ခုမတော ပုရိသဿ အပရိသုဒ္ဓေ အာဒါသေ မုခနိမိတ္တံ ဩလောကေန္တဿ နိမိတ္တံ န ပညာယတိ, သော "နိမိတ္တံ န ပညာယတီ"တိ န အာဒါသံ ဆဍ္ဍေတိ, အထ ခေါ နံ ပုနပ္ပုနံ ပရိမဇ္ဇတိ ။ တဿ ပရိသုဒ္ဓေ အာဒါသေ နိမိတ္တံ သယမေဝ ပါကဋံ ဟောတိ။ ယထာ စ တေလတ္ထိကော တိလပိဋ္ဌံ ဒေါဏိယံ အာကိရိတွာ ဥဒကေန ပရိပ္ဖောသေတွာ ဧကတရံ ဒွေတရံ ပီဠနမတ္တေန တေလေ အနိက္ခမန္တေ န တိလပိဋ္ဌံ ဆဍ္ဍေတိ, အထ ခေါ နံ ပုနပ္ပုနံ ဥဏှောဒကေန ပရိပ္ဖောသေတွာ မဒ္ဒိတွာ ပီဠေတိ။ တဿေဝံ ကရောတော ဝိပ္ပသန္နံ တိလတေလံ နိက္ခမတိ။ ယထာ တ ပန ဥဒကံ ပသာဒေတုကာမော ကတကဋ္ဌိ ဂဟေတွာ အန္တောဃဋေ ဟတ္ထံ ဩတာရေတွာ ဧကဒွေတရေ ဃံသနမတ္တေန ဥဒကေ အဝိပ္ပသီဒန္တေ န ကတကဋ္ဌိံ ဆဍ္ဍေတိ, အထ ခေါ နံ ပုနပ္ပုနံ ဃံသတိ။ တဿေဝံ ကရောန္တ တဿ ကလလကဒ္ဒမံ သန္နိသီဒတိ။ ဥဒကံ အစ္ဆံ ဟောတိ ဝိပ္ပသန္နံ, ဧဝမေဝံ တေန ဘိက္ခုနာ ဓုရနိက္ခေပံ အကတွာ ရူပမေဝ ပုနပ္ပုနံ သမ္မသိတဗ္ဗံ မနသိကာတဗ္ဗံ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။

ယထာ ယထာ ဟိဿ ရူပံ သုဝိက္ခာလိတံ ဟောတိ နိဇ္ဇဋံ သုပရိသုဒ္ဓံ, တထာ တထာ တပ္ပစ္စနီကကိလေသာ သန္နိသီဒန္တိ, ကဒ္ဒမုပရိ ဥဒကံ ဝိယ စိတ္တံ ပသန္နံ ဟောတိ။ တဒါရမ္မဏာ အရူပဓမ္မာ သယမေဝ ပါကဋာ ဟောန္တိ။ ဧဝံ အညာဟိပိ ဥစ္ဆုစောရဂေါဏဒဓိမစ္ဆာဒီဟိ ဥပမာဟိ အယမတ္ထော ပကာသေတဗ္ဗော။

အရူပဓမ္မာနံ ဥပဋ္ဌာနာကာရကထာ

၆၇၀. ဧဝံ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿ ပနဿ အရူပဓမ္မာ တီဟိ အာကာရေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ ဖဿဝသေန ဝါ ဝေဒနာဝသေန ဝါ ဝိညာဏဝသေန ဝါ။ ကထံ? ဧကဿ တာဝ "ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ"တိအာဒိနာ နယေန ဓာတုယော ပရိဂ္ဂဏှန္တဿ ပဌမာဘိနိပါတော ဖဿော, တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, သညာ သညာက္ခန္ဓော, သဒ္ဓိံ ဖဿေန စေတနာ သင်္ခါရက္ခန္ဓော, စိတ္တံ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ တထာ "ကေသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ။ပေ။ အဿာသပဿာသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၇) ပဌမာဘိနိပါတော ဖဿော, တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ။ စိတ္တံ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဧဝံ အရူပဓမ္မာ **ဖဿဝသေန** ဥပဋ္ဌဟန္တိ။

ဧကဿ "ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ"တိ တဒါရမ္မဏရသာနုဘဝနကဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တာ သညာ သညာက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တော ဖဿော စ စေတနာ စ သင်္ခါရက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ တထာ "ကေသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ ။ပေ။ အဿာသပဿာသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ"တိ တဒါရမ္မဏရသာနုဘဝနကဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ။ တံသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဧဝံ **ဝေဒနာဝသေန** အရူပဓမ္မာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။

အပရဿ "ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ"တိ အာရမ္မဏပဋိဝိဇာနနံ ဝိညာဏံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, သညာ သညာက္ခန္ဓော, ဖဿော စ စေတနာ စ သင်္ခါရက္ခန္ဓောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ တထာ "ကေသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ။ပေ။ အဿာသပဿာသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ"တိ အာရမ္မဏပဋိဝိဇာနနံ ဝိညာဏံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, သညာ သညာက္ခန္ဓော, ဖဿော စ စေတနာ စ သင်္ခါရက္ခန္ဓောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဧဝံ **ဝိညာဏဝသေန** အရူပဓမ္မာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။

ဧတေနေဝ ဥပာယေန ''ကမ္မသမုဋ္ဌာနေ ကာယေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ''တိအာဒိနာ နယေန ဒွတ္တိံသာကာရေ သာယ ဓာတုကောဋ္ဌာသေသု စတုန္နံ စတုန္နံ ဓာတူနံ ဝသေန, သေသေသု စ စက္ခုဓာတုအာဒီသု ရူပပရိဂ္ဂဟမုခေသု သဗ္ဗံ နယဘေဒံ အနုဂန္တွာ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

၆၇၁. ယသ္မာ စ ဧဝံ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿေဝ တဿ အရူပဓမ္မာ တီဟာကာရေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တသ္မာ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟေနေဝ အရူပပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂော ကာတဗ္ဗော, န ဣတရေန။ သစေ ဟိ ဧကသ္မိံ ဝါ ရူပဓမ္မေ ဥပဋ္ဌိတေ ဒွီသု ဝါ ရူပံ ပဟာယ အရူပပရိဂ္ဂဟံ အာရဘတိ ကမ္မဋ္ဌာနတော ပရိဟာယတိ, ပထဝီကသိဏဘာဝနာယ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ပဗ္ဗတေယျာ ဂါဝီ ဝိယ။ သုဝိသုဒ္ဓရူပပရိဂ္ဂဟဿ ပန အရူပပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂံ ကရောတော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ ပာပုဏာတိ။

သော ဧဝံ ဖဿာဒီနံ ဝသေန ဥပဋ္ဌိတေ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓေ နာမန္တိ, တေသံ အာရမ္မဏဘူတာနိ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ, စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒာယရူပံ ရူပန္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ ဣတိ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော ဒွါဒသာယတနာနိ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ သဗ္ဗေပိ တေဘူမကေ ဓမ္မေ ခဂ္ဂေန သမုဂ္ဂံ ဝိဝရမာနော ဝိယ ယမကတာလကန္ဒံ ဖာလယမာနော ဝိယ စ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဒွေဓာ ဝဝတ္ထပေတိ။ နာမရူပမတ္တတော ဥဒ္ဓံ အညော သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ နတ္ထီတိ နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိ။

သမ္ဗဟုလသုတ္တန္တသံသန္ဒနာ

၆၇၂. သော ဧဝံ ယာထာဝသရသတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ သုဋ္ဌုတရံ ''သတ္တော ပုဂ္ဂလော''တိ ဣမိဿာ လောကသမညာယ ပဟာနတ္ထာယ သတ္တသမ္မောဟဿ သမတိက္ကမတ္ထာယ အသမ္မောဟဘူမိယံ စိတ္တံ ဌပနတ္ထာယ သမ္ဗဟုလသုတ္တန္တဝသေန ''နာမရူပမတ္တမေဝိဒံ, န သတ္တော, န ပုဂ္ဂလော အတ္ထီ''တိ ဧတမတ္ထံ သံသန္ဒေတွာ ဝဝတ္ထပေတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> ''ယထာပိ အင်္ဂသမ္ဘာရာ၊ ဟောတိ သဒ္ဒေါ ရထော ဣတိ။
> ဧဝံ ခန္ဓေသု သန္တေသု၊ ဟောတိ သတ္တောတိ သမ္မုတီ''တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၇၁)။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ, ''သေယျထာပိ, အာဝုသော, ကဋ္ဌဉ္စ ပဋိစ္စ ဝလ္လိဉ္စ ပဋိစ္စ မတ္တိကဉ္စ ပဋိစ္စ တိဏဉ္စ ပဋိစ္စ အာကာသော ပရိဝါရိတော အဂါရန္တွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ, ဧဝမေဝ ခေါ, အာဝုသော, အဋ္ဌိဉ္စ ပဋိစ္စ နှာရုဉ္စ ပဋိစ္စ မံသဉ္စ ပဋိစ္စ စမ္မဉ္စ ပဋိစ္စ အာကာသော ပရိဝါရိတော ရူပန္တွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၃၀၆)။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ –

> ''ဒုက္ခမေဝ ဟိ သမ္ဘောတိ၊ ဒုက္ခံ တိဋ္ဌတိ ဝေတိ စ။
> နာညတြ ဒုက္ခာ သမ္ဘောတိ၊ နာညံ ဒုက္ခာ နိရုဇ္ဈတီ''တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၇၁)။

ဥပမာဟိ နာမရူပဝိဘာဝနာ

၆၇၃. ဧဝံ အနေကသတေဟိ သုတ္တန္တေဟိ နာမရူပမေဝ ဒီပိတံ, န သတ္တော န ပုဂ္ဂလော။ တသ္မာ ယထာ အက္ခစက္ကပဉ္ဇရဤသာဒီသု အင်္ဂသမ္ဘာရေသု ဧကေနာကာရေန သဏ္ဌိတေသု **ရထော**တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ, ပရမတ္ထတော ဧကေကသ္မိံ အင်္ဂေ ဥပပရိက္ခိယမာနေ ရထော နာမ နတ္ထိ။ ယထာ စ ကဋ္ဌာဒီသု ဂေဟသမ္ဘာရေသု ဧကေနာကာရေန အာကာသံ ပရိဝါရေတွာ ဌိတေသု **ဂေဟ**န္တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ, ပရမတ္ထတော ဂေဟံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ စ အင်္ဂုလိအင်္ဂုဋ္ဌာဒီသု ဧကေနာကာရေန ဌိတေသု **မုဋ္ဌိ** တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ။ ဒောဏိတန္တိအာဒီသု **ဝီဏာ**တိ။ ဟတ္ထိအဿာဒီသု **သေနာ**တိ။ ပာကာရဂေဟဂောပုရာဒီသု **နဂရ**န္တိ။ ခန္ဓသာခါပလာသာဒီသု ဧကေနာကာရေန ဌိတေသု **ရုက္ခော** တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ, ပရမတ္ထတော ဧကေကသ္မိံ အဝယဝေ ဥပပရိက္ခိယမာနေ ရုက္ခော နာမ နတ္ထိ။ ဧဝမေဝံ ပဉ္စသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု သတိ **''သတ္တော, ပုဂ္ဂလော''** တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ, ပရမတ္ထတော ဧကေက

သို့ ဓမ္မေ ဥပပရိက္ခိယမာနေ “အသ္မီတိ ဝါ အဟန္တိ ဝါ”တိ ဂဟဏဿ ဝတ္ထုဘူတော သတ္တော နာမ နတ္ထိ။ ပရမတ္ထတော ပန နာမရူပမတ္တမေဝ အတ္ထီတိ။ ဧဝံ ပဿတော ဟိ ဒဿနံ **ယထာဘူတဒဿနံ** နာမ ဟောတိ။

၆၇၄. ယော ပနေတံ ယထာဘူတဒဿနံ ပဟာယ “သတ္တော အတ္ထီ”တိ ဂဏှာတိ။ သော တဿ ဝိနာသံ အနုဇာနေယျ အဝိနာသံ ဝါ။ အဝိနာသံ အနုဇာနန္တော သဿတေ ပတတိ။ ဝိနာသံ အနုဇာနန္တော ဥစ္ဆေဒေ ပတတိ။ ကသ္မာ? ခီရန္ွယဿ ဒဓိနော ဝိယ တဒန္ွယဿ အညဿ အဘာဝတော။ သော “သဿတော သတ္တော”တိ ဂဏှန္တော ဩလီယတိ နာမ။ “ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ”တိ ဂဏှန္တော အတိဓာဝတိ နာမ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

“ဒွီဟိ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဋ္ဌိဂတေဟိ ပရိယုဋ္ဌိတာ ဒေဝမနုဿာ ဩလီယန္တိ ဧကေ, အတိဓာဝန္တိ ဧကေ, စက္ခုမန္တော စ ပဿန္တိ။

“ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ဩလီယန္တိ ဧကေ? ဘဝါရာမာ, ဘိက္ခဝေ, ဒေဝမနုဿာ ဘဝရတာ ဘဝသမုဒိတာ။ တေသံ ဘဝနိရောဓာယ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ စိတ္တံ န ပက္ခန္ဒတိ နပ္ပသီဒတိ န သန္တိဋ္ဌတိ နာဓိမုစ္စတိ။ ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဩလီယန္တိ ဧကေ။

“ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, အတိဓာဝန္တိ ဧကေ? ဘဝေနေဝ ခေါ ပနေကေ အဋ္ဋီယမာနာ ဟရာယမာနာ ဇိဂုစ္ဆမာနာ ဝိဘဝံ အဘိနန္ဒန္တိ, ယတော ကိရ ဘော အယံ အတ္တာ ကာယဿ ဘေဒာ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ ဝိနဿတိ, န ဟောတိ ပရံမရဏာ, ဧတံ သန္တံ, ဧတံ ပဏီတံ, ဧတံ ယာထာဝန္တိ။ ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အတိဓာဝန္တိ ဧကေ။

“ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, စက္ခုမန္တော ပဿန္တိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဘူတံ ဘူတတော ပဿတိ, ဘူတံ ဘူတတော ဒိသွာ ဘူတဿ နိဗ္ဗိဒာယ ဝိရာဂါယ နိရောဓာယ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, စက္ခုမန္တော ပဿန္တီ”တိ (ဣတိဝု. ၄၉)။

၆၇၅. တသ္မာ ယထာ အာရုယန္တံ သုညံ နိဇ္ဇီဝံ နိရီဟကံ, အထ စ ပန အာရုရုဇ္ဇုကသမာယောဂဝသေန ဂစ္ဆတိပိ တိဋ္ဌတိပိ။ သဉ္ဇမဟကံ သဗျာဟာရံ ဝိယ ခါယတိ, ဧဝမိဒံ နာမရူပမ္ပိ သုညံ နိဇ္ဇီဝံ နိရီဟကံ, အထ စ ပန အညမညသမာယောဂဝသေန ဂစ္ဆတိပိ တိဋ္ဌတိပိ။ သဉ္ဇမဟကံ သဗျာဟာရံ ဝိယ ခါယတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

“နာမဉ္စ ရူပဉ္စ ဣဓတ္ထိ သစ္စတော၊
န ဟေတ္ထ သတ္တော မနုဇော စ ဝိဇ္ဇတိ။
သုညံ ဣဒံ ယန္တမိဝါဘိသင်္ခတံ၊
ဒုက္ခဿ ပုဉ္ဇော တိဏကဋ္ဌသာဒိသော”တိ။

န ကေဝလဉ္စေတံ အာရုယန္တူပမာယ, အညာဟိပိ နဠကလာပီအာဒီဟိ ဥပမာဟိ ဝိဘာဝေတဗ္ဗံ – ယထာ ဟိ ဒွီသု နဠကလာပီသု အညမညံ နိဿာယ ဌပိတာသု ဧကာ ဧကိဿာ ဥပတ္ထမ္ဘော ဟောတိ, ဧကိဿာ ပတမာနာယ ဣတရာပိ ပတတိ, ဧဝမေဝံ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ နာမရူပံ အညမညံ နိဿာယ ပဝတ္တတိ, ဧကံ ဧကဿ ဥပတ္ထမ္ဘော ဟောတိ။ မရဏဝသေန ဧကသ္မိံ ပတမာနေ ဣတရမ္ပိ ပတတိ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

“ယမကံ နာမရူပဉ္စ၊ ဥဘော အညောညနိဿိတာ။
ဧကသ္မိံ ဘိဇ္ဇမာနသ္မိံ၊ ဥဘော ဘိဇ္ဇန္တိ ပစ္စယာ”တိ။

၆၇၆. ယထာ စ ဒဏ္ဍာဘိဟတံ ဘေရိံ နိဿာယ သဒ္ဒေ ပဝတ္တမာနေ အညာ ဘေရီ, အညော သဒ္ဒော, ဘေရိသဒ္ဒါ အသမ္မိဿာ, ဘေရီ သဒ္ဒေန သုညာ, သဒ္ဒော ဘေရိယာ သုညော, ဧဝမေဝံ ဝတ္ထုဒွါရာရမ္မဏသင်္ခါတံ ရူပံ နိဿာယ နာမေ ပဝတ္တမာနေ အညံ ရူပံ, အညံ နာမံ, နာမရူပါ အသမ္မိဿာ, နာမံ ရူပေန သုညံ, ရူပံ နာမေန သုညံ, အပိစ ခေါ ဘေရိံ ပဋိစ္စ သဒ္ဒော ဝိယ ရူပံ ပဋိစ္စ နာမံ ပဝတ္တတိ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

‘‘န စက္ခုတော ဇာယရေ ဖဿပဉ္စမာ၊
န ရူပတော နော စ ဥဘိန္နမန္တရာ။
ဟေတုံ ပဋိစ္စပ္ပဘဝန္တိ သင်္ခတာ၊
ယထာပိ သဒ္ဒော ပဟဋ္ဋာယ ဘေရိယာ။

‘‘န သောတတော ဇာယရေ ဖဿပဉ္စမာ၊
န သဒ္ဒတော နော စ ဥဘိန္နမန္တရာ။ပေ.။။

‘‘န ဃာနတော ဇာယရေ ဖဿပဉ္စမာ၊
န ဂန္ဓတော နော စ ဥဘိန္နမန္တရာ။ပေ.။။

‘‘န ဇိဝှာတော ဇာယရေ ဖဿပဉ္စမာ၊
န ရသတော နော စ ဥဘိန္နမန္တရာ။ပေ.။။

‘‘န ကာယတော ဇာယရေ ဖဿပဉ္စမာ၊
န ဖဿတော နော စ ဥဘိန္နမန္တရာ။ပေ.။။

‘‘န ဝတ္ထုရူပါ ပဘဝန္တိ သင်္ခတာ၊
န စာပိ ဓမ္မာယတနေဟိ နိဂ္ဂတာ။
ဟေတုံ ပဋိစ္စပ္ပဘဝန္တိ သင်္ခတာ၊
ယထာပိ သဒ္ဒော ပဟဋ္ဋာယ ဘေရိယာ’’တိ။

၆၇၇. အပိစေတ္ထ နာမံ နိတ္တေဇံ န သကေန တေဇေန ပဝတ္တိတုံ သက္ကောတိ, န ခာဒတိ, န ပိဝတိ, န ဗျာဟရတိ, န ဣရိယာပထံ ကပ္ပေတိ။ ရူပမ္ပိ နိတ္တေဇံ န သကေန တေဇေန ပဝတ္တိတုံ သက္ကောတိ။ န ဟိ တဿာ ခာဒိတုကာမတာ, နာပိ ပိဝိတုကာမတာ, န ဗျာဟရိတုကာမတာ, န ဣရိယာပထံ ကပ္ပေတုကာမတာ, အထ ခေါ နာမံ နိဿာယ ရူပံ ပဝတ္တတိ, ရူပံ နိဿာယ နာမံ ပဝတ္တတိ, နာမဿ ခာဒိတုကာမတာယ ပိဝိတုကာမတာယ ဗျာဟရိတုကာမတာယ ဣရိယာပထံ ကပ္ပေတုကာမတာယ သတိ ရူပံ ခာဒတိ, ပိဝတိ, ဗျာဟရတိ, ဣရိယာပထံ ကပ္ပေတိ။

ဣမဿ ပနတ္ထဿ ဝိဘာဝနတ္ထာယ ဣမံ ဥပမံ ဥဒာဟရန္တိ – ယထာ ဇစ္စန္ဓော စ ပီဌသပ္ပီ စ ဒိသာပက္ကမိတုကာမာ အဿု, ဇစ္စန္ဓော ပီဌသပ္ပိံ ဧဝမာဟ ‘‘အဟံ ခေါ ဘဏေ, သက္ကောမိ ဟဒေဟိ ဟဒကရဏီယံ ကာတုံ, နတ္ထိ စ မေ စက္ခူနိ ယေဟိ သမဝိသမံ ပဿေယျ’’န္တိ။ ပီဌသပ္ပီပိ ဇစ္စန္ဓံ ဧဝမာဟ ‘‘အဟံ ခေါ ဘဏေ, သက္ကောမိ စက္ခုနာ စက္ခုကရဏီယံ ကာတုံ, နတ္ထိ စ မေ ဟဒာနိ ယေဟိ အဘိက္ကမေယျံ ဝါ ပဋိက္ကမေယျံ ဝါ’’တိ။ သော တုဋ္ဌဟဋ္ဌော ဇစ္စန္ဓော ပီဌသပ္ပိံ အံသကူဋံ အာရောပေသိ။ ပီဌသပ္ပီ ဇစ္စန္ဓဿ အံသကူဋေ နိသီဒိတွာ ဧဝမာဟ ‘‘ဝါမံ မုဉ္စ ဒက္ခိဏံ ဂဏှ, ဒက္ခိဏံ မုဉ္စ ဝါမံ ဂဏှာ’’တိ။ တတ္ထ ဇစ္စန္ဓောပိ နိတ္တေဇော ဒုဗ္ဗလော န သကေန တေဇေန သကေန ဗလေန ဂစ္ဆတိ, ပီဌသပ္ပီပိ နိတ္တေဇော ဒုဗ္ဗလော န သကေန တေဇေန သကေန ဗလေန ဂစ္ဆတိ, န စ တေသံ အညမညံ နိဿာယ ဂမနံ နပ္ပဝတ္တတိ, ဧဝမေဝံ နာမမ္ပိ နိတ္တေဇံ န သကေန တေဇေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န တာသု တာသု ကိရိယာသု ပဝတ္တတိ။ ရူပမ္ပိ နိတ္တေဇံ န သကေန တေဇေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န တာသု တာသု ကိရိယာသု ပဝတ္တတိ, န စ တေသံ အညမညံ နိဿာယ ဥပ္ပတ္တိ ဝါ ပဝတ္တိ ဝါ န ဟောတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

‘‘န သကေန ဗလေန ဇာယရေ၊
နောပိ သကေန ဗလေန တိဋ္ဌရေ။
ပရဓမ္မဝသာနုဝတ္တိနော၊
ဇာယရေ သင်္ခတာ အတ္တဒုဗ္ဗလာ။

‘‘ပရပစ္စယတော စ ဇာယရေ၊

ပရအာရမ္မဏတော သမုဋ္ဌိတာ။
အာရမ္မဏပစ္စယေဟိ စ၊
ပရဓမ္မေဟိ စိမေ ပဘာဝိတာ။

‘‘ယထာပိ နာဝံ နိဿာယ၊ မနုဿာ ယန္တိ အဏ္ဏဝေ။
ဧဝမေဝ ရူပံ နိဿာယ၊ နာမကာယော ပဝတ္တတိ။

‘‘ယထာ စ မနုဿေ နိဿာယ၊ နာဝါ ဂစ္ဆတိ အဏ္ဏဝေ။
ဧဝမေဝ နာမံ နိဿာယ၊ ရူပကာယော ပဝတ္တတိ။

‘‘ဥဘော နိဿာယ ဂစ္ဆန္တိ၊ မနုဿာ နာဝါ စ အဏ္ဏဝေ။
ဧဝံ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ၊ ဥဘော အညောညနိဿိတာ’’တိ။

ဧဝံ နာနာနယေဟိ နာမရူပံ ဝဝတ္ထာပယတော သတ္တသညံ အဘိဘဝိတ္ဝာ အသမ္မောဟဘူမိယံ ဌိတံ နာမရူပာနံ ယာထာဝဒဿနံ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နာမရူပဝဝတ္ထာန** န္တိပိ **သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒေါ** တိပိ တဿေဝ အဓိဝစနံ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော နာမ

အဋ္ဌာရသမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

၁၉. ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟကထာ

၆၇၈. ဧတဿေဝ ပန နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဏေန တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခံ ဝိတရိတွာ ဌိတံ ဉာဏံ **ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ** နာမ။

တံ သမ္ပာဒေတုကာမော ဘိက္ခု ယထာ နာမ ကုသလော ဘိသက္ကော ရောဂံ ဒိသွာ တဿ သမုဋ္ဌာနံ ပရိယေသတိ။ ယထာ ဝါ ပန အနုကမ္ပကော ပုရိသော ဒဟရံ ကုမာရံ မန္ဒံ ဥတ္တာနသေယျကံ ရထိကာယ နိပန္နံ ဒိသွာ "ကဿ နု ခော အယံ ပုတ္တကော"တိ တဿ မာတာပိတရော အာဝဇ္ဇတိ, ဧဝမေဝ တဿ နာမရူပဿ ဟေတုပစ္စယပရိယေသနံ အာပဇ္ဇတိ။

သော အာဒိတောဝ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ "န တာဝိဒံ နာမရူပံ အဟေတုကံ, သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗေသဉ္စ ဧကသဒိသဘာဝါပတ္တိတော, န ဣဿရာဒိဟေတုကံ, နာမရူပတော ဥဒ္ဓံ ဣဿရာဒီနံ အဘာဝတော။ ယေပိ နာမရူပမတ္တမေဝ ဣဿရာဒယောတိ ဝဒန္တိ, တေသံ ဣဿရာဒိသင်္ခါတနာမရူပဿ အဟေတုကဘာဝပ္ပတ္တိတော။ တသ္မာ ဘဝိတဗ္ဗမဿ ဟေတုပစ္စယေဟိ, ကေ နု ခော တေ"တိ။

၆၇၉. သော ဧဝံ နာမရူပဿ ဟေတုပစ္စယေ အာဝဇ္ဇေတွာ ဣမဿ တာဝ ရူပကာယဿ ဧဝံ ဟေတုပစ္စယေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ – "အယံ ကာယော နိဗ္ဗတ္တမာနော နေဝ ဥပ္ပလပဒုမပုဏ္ဍရီကသောဂန္ဓိကာဒီနံ အဗ္ဘန္တရေ နိဗ္ဗတ္တတိ, န မဏိမုတ္တာဟာရာဒီနံ, အထ ခော အာမာသယပက္ကာသယာနံ အန္တရေ ဥဒရပဋလံ ပစ္ဆတော ပိဋ္ဌိကဏ္ဋကံ ပုရတော ကတွာ အန္တအန္တဂုဏပရိဝါရိတော သယမ္ပိ ဒုဂ္ဂန္ဓဇေဂုစ္ဆပဋိက္ကူလော ဒုဂ္ဂန္ဓဇေဂုစ္ဆပဋိက္ကူလေ ပရမသမ္ဗာဓေ ဩကာသေ ပူတိမစ္ဆပူတိကုမ္မာသဩဠိဂလ္လစန္ဒနိကာဒီသု ကိမိဝ နိဗ္ဗတ္တတိ။ တဿေဝံ နိဗ္ဗတ္တမာနဿ 'အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပာဒါနံ ကမ္မ'န္တိ ဣမေ စတ္တာရော ဓမ္မာ နိဗ္ဗတ္တကတ္တာ **ဟေတု,** အာဟာရော ဥပတ္ထမ္ဘကတ္တာ **ပစ္စယော** တိ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဟေတုပစ္စယာ ဟောန္တိ။ တေသုပိ အဝိဇ္ဇာဒယော တဿ ကာယဿ မာတာ ဝိယ အာရမ္မဏ ဥပနိဿယာ ဟောန္တိ။ ကမ္မံ ပိတာ ဝိယ ပုတ္တဿ ဇနကံ ။ အာဟာရော ဓာတိ ဝိယ အာရက္ခကော သန္ဓာရကော"တိ။ ဧဝံ ရူပကာယဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကတွာ, ပုန "စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏ"န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၂.၄၃) နယေန နာမကာယဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။

သော ဧဝံ ပစ္စယတော နာမရူပဿ ပဝတ္တိံ ဒိသွာ ယထာ ဣဒံ ဧတရဟိ, ဧဝံ အတီတေပိ အဒ္ဓါနေ ပစ္စယတော ပဝတ္တိတ္ထ, အနာဂတေပိ ပစ္စယတော ပဝတ္တိဿတီတိ သမနုပဿတိ။

၆၈၀. တဿေဝံ သမနုပဿတော ယာ သာ ပုဗ္ဗန္တံ အာရဗ္ဘ "အဟောသိံ နု ခော အဟံ အတီတမဒ္ဓါနံ, န နု ခော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ, ကိံ နု ခော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ, ကထံ နု ခော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါနံ, ကိံ ဟုတွာ ကိံ အဟောသိံ နု ခော အဟံ အတီတမဒ္ဓါန"န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) ပဉ္စဝိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝုတ္တာ, ယာပိ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ "ဘဝိဿာမိ နု ခော အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ, န နု ခော ဘဝိဿာမိ အနာဂတမဒ္ဓါနံ, ကိံ နု ခော ဘဝိဿာမိ အနာဂတမဒ္ဓါနံ, ကထံ နု ခော ဘဝိဿာမိ အနာဂတမဒ္ဓါနံ, ကိံ ဟုတွာ ကိံ ဘဝိဿာမိ နု ခော အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါန"န္တိ ပဉ္စဝိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝုတ္တာ, ယာပိ ပစ္စုပ္ပန္နံ အာရဗ္ဘ "ဧတရဟိ ဝါ ပန ပစ္စုပ္ပန္နံ အဒ္ဓါနံ အဇ္ဈတ္တံ ကထံကထီ ဟောတိ – အဟံ နု ခေါသ္မိ, နော နု ခေါသ္မိ, ကိံ နု ခေါသ္မိ, ကထံ နု ခေါသ္မိ, အယံ နု ခော သတ္တော ကုတော အာဂတော, သော ကုဟိံ ကာမီ ဘဝိဿတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၈) ဆဗ္ဗိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝုတ္တာ, သာ သဗ္ဗာပိ ပဟီယတိ။

၆၈၁. အပရော **သာဓာရဏာသာဓာရဏဝသေန** ဒုဝိဓံ နာမဿ ပစ္စယံ ပဿတိ, ကမ္မာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ ရူပဿ။ ဒုဝိဓော ဟိ နာမဿ ပစ္စယော သာဓာရဏော အသာဓာရဏော စ။ တတ္ထ စက္ခာဒီနိ ဆ ဒွါရာနိ, ရူပာဒီနိ ဆ အာရမ္မဏာနိ နာမဿ သာဓာရဏော ပစ္စယော, ကုသလာဒိဘေဒတော သဗ္ဗပ္ပကာရဿာပိ တတော ပဝတ္တိတော။ မနသိကာ

ရာဒိကော အသာဓာရဏော။ ယောနိသော မနသိကာရသဒ္ဓမ္မဿဝနာဒိကော ဟိ ကုသလဿေဝ ဟောတိ, ဝိပရီတော အကုသလဿ, ကမ္မာဒိကော ဝိပါကဿ, ဘဝင်္ဂါဒိကော ကိရိယဿာတိ။

ရူပဿ ပန ကမ္မံ စိတ္တံ ဥတု အာဟာရောတိ အယံ ကမ္မာဒိကော စတုဗ္ဗိဓော ပစ္စယော။ တတ္ထ ကမ္မံ အတီတမေဝ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဿ ရူပဿ ပစ္စယော ဟောတိ ။ စိတ္တံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဿ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ။ ဥတုအာဟာရာ ဥတုအာဟာရသမုဋ္ဌာနဿ ဌိတိက္ခဏေ ပစ္စယာ ဟောန္တီတိ။ ဧဝမေဝေကော နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။

သော ဧဝံ ပစ္စယတော နာမရူပဿ ပဝတ္တိံ ဒိသွာ ယထာ ဣဒံ ဧတရဟိ, ဧဝံ အတီတေပိ အဒ္ဓာနေ ပစ္စယတော ပဝတ္တိတ္ထ, အနာဂတေပိ ပစ္စယတော ပဝတ္တိဿတီတိ သမနုပဿတိ။ တဿေဝံ သမနုပဿတော ဝုတ္တနယေနေဝ တီသုပိ အဒ္ဓါသု ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ။

၆၈၂. အပရော တေသံယေဝ နာမရူပသင်္ခါတာနံ သင်္ခါရာနံ ဇရာပတ္တိံ ဇိဏ္ဏာနဉ္စ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ ဣဒံ သင်္ခါရာနံ ဇရာမရဏံ နာမ ဇာတိယာ သတိ ဟောတိ, ဇာတိ ဘဝေ သတိ, ဘဝေ ဥပါဒါနေ သတိ, ဥပါဒါနံ တဏှာယ သတိ, တဏှာ ဝေဒနာယ သတိ, ဝေဒနာ ဖဿေ သတိ, ဖဿော သဠာယတနေ သတိ, သဠာယတနံ နာမရူပေ သတိ, နာမရူပံ ဝိညာဏေ သတိ, ဝိညာဏံ သင်္ခါရေသု သတိ, သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာယ သတီတိ ဧဝံ **ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝသေန** နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။ အထဿ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ။

၆၈၃. အပရော "ဣတိ ခော အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ"တိ (သံ. နိ. ၂.၂) ပုဗ္ဗေ ဝိတ္ထာရေတွာ ဒဿိတ **အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝသေနေဝ** နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။ အထဿ ဝုတ္တနယေနေဝ ကင်္ခါ ပဟီယတိ။

၆၈၄. အပရော "ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ, အာယူဟနာ သင်္ခါရာ, နိကန္တိ တဏှာ, ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ, စေတနာ ဘဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ ဣဓ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ, ဣဓ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ, ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ, ပသာဒော အာယတနံ, ဖုဋ္ဌော ဖဿော, ဝေဒယိတံ ဝေဒနာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣဓူပပတ္တိဘဝသ္မိံ ပုရေကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ။ ဣဓ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ။ပေ.။ စေတနာ ဘဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣဓ ကမ္မဘဝသ္မိံ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၇) ဧဝံ **ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋဝသေန** နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။

၆၈၅. တတ္ထ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ – ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ, ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ, အပရာပရိယဝေဒနီယံ, အဟောသိကမ္မန္တိ။ တေသု ဧကဇဝနဝီထိယံ သတ္တသု စိတ္တေသု ကုသလာ ဝါ အကုသလာ ဝါ ပဌမဇဝနစေတနာ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကမ္မံ** နာမ။ တံ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒေတိ။ တထာ အသက္ကောန္တံ ပန "အဟောသိကမ္မံ နာဟောသိ ကမ္မဝိပါကော, န ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော, နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၃၄) ဣမဿ တိကဿ ဝသေန အဟောသိကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ အတ္ထသာဓိကာ ပန သတ္တမဇဝနစေတနာ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကမ္မံ** နာမ။ တံ အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒေတိ။ တထာ အသက္ကောန္တံ ဝုတ္တနယေနေဝ အဟောသိကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ ဥဘိန္နံ အန္တရေ ပဉ္စ ဇဝနစေတနာ **အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မံ** နာမ။ တံ အနာဂတေ ယဒါ ဩကာသံ လဘတိ, တဒါ ဝိပါကံ ဒေတိ။ သတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ အဟောသိကမ္မံ နာမ န ဟောတိ။

၆၈၆. အပရမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ – ယံ ဂရုကံ, ယံ ဗဟုလံ, ယဒါသန္နံ, ကဋတ္တာ ဝါ ပန ကမ္မန္တိ။ တတ္ထ ကုသလံ ဝါ ဟောတု အကုသလံ ဝါ, ဂရုကာဂရုကေသု **ယံ ဂရုကံ** မာတုဃာတာဒိကမ္မံ ဝါ မဟဂ္ဂတကမ္မံ ဝါ, တဒေဝ ပဌမံ ဝိပစ္စတိ။ တထာ ဗဟုလာဗဟုလေသုပိ **ယံ ဗဟုလံ** ဟောတိ သုသီလျံ ဝါ ဒုဿီလျံ ဝါ, တဒေဝ ပဌမံ ဝိပစ္စတိ။ **ယဒါသန္နံ** နာမ မရဏကာလေ အနုဿရိတကမ္မံ။ ယဉှိ အာသန္နမရဏော အနုဿရိတုံ သက္ကောတိ, တေနေဝ ဥပပဇ္ဇတိ။ ဧတေဟိ ပန တီဟိ မုတ္တံ ပုနပ္ပုနံ လဒ္ဓာသေဝနံ **ကဋတ္တာ ဝါ ပန ကမ္မံ** နာမ ဟောတိ, တေသံ အဘာဝေ တံ ပဋိသန္ဓိံ အာကမုတိ။

၆၈၇. အပရမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ – ဇနကံ, ဥပတ္ထမ္ဘကံ, ဥပပီဠကံ, ဥပဃာတကန္တိ။ တတ္ထ **ဇနကံ** နာမ ကုသလမ္ပိ ဟောတိ အကုသလမ္ပိ။ တံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ ပဝတ္တေပိ ရူပါရူပဝိပါကက္ခန္ဓေ ဇနေတိ။ **ဥပတ္ထမ္ဘကံ** ပန ဝိပါကံ ဇ

နေတုံ န သက္ကောတိ, အညေန ကမ္မေန ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဇနိတေ ဝိပာကေ ဥပပ္ပဇ္ဇမာနကသုခဒုက္ခံ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တေတိ။ **ဥပပီဠကံ** အညေန ကမ္မေန ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဇနိတေ ဝိပာကေ ဥပပ္ပဇ္ဇမာနကသုခဒုက္ခံ ပီဠေတိ ဗာဓတိ, အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတိ။ **ဥပဃာတကံ** ပန သယံ ကုသလမ္ပိ အကုသလမ္ပိ သမာနံ အညံ ဒုဗ္ဗလကမ္မံ ဃာတေတွာ တဿ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္တနော ဝိပာကဿ ဩကာသံ ကရောတိ။ ဧဝံ ပန ကမ္မေန ကတေ ဩကာသေ တံ ဝိပာကံ ဥပ္ပန္နံ နာမ ဝုစ္စတိ။

ဣတိ ဣမေသံ ဒွါဒသန္နံ ကမ္မာနံ ကမ္မန္တရဉ္စေဝ ဝိပာကန္တရဉ္စ ဗုဒ္ဓါနံ ကမ္မဝိပာကဉာဏဿေဝ ယာထာဝသရသတော ပါကဋံ ဟောတိ, အသာဓာရဏံ သာဝကေဟိ။ ဝိပဿကေန ပန ကမ္မန္တရဉ္စ ဝိပာကန္တရဉ္စ ဧကဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ အယံ မုခမတ္တဒဿနေန ကမ္မဝိသေသော ပကာသိတောတိ။

၆၈၈. ဣတိ ဣမံ ဒွါဒသဝိဓံ ကမ္မံ ကမ္မဝဋ္ဋေ ပက္ခိပိတွာ ဧဝံ ဧကော ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋဝသေန နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။ သော ဧဝံ ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋဝသေန ပစ္စယတော နာမရူပဿ ပဝတ္တိံ ဒိသွာ "ယထာ ဣဒံ ဧတရဟိ, ဧဝံ အတီတေပိ အဒ္ဓါနေ ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋဝသေန ပစ္စယတော ပဝတ္တိတ္ထ, အနာဂတေပိ ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋဝသေနေဝ ပစ္စယတော ပဝတ္တိဿတီ"တိ။ ဣတိ ကမ္မဉ္စေဝ ကမ္မဝိပါကော စ, ကမ္မဝဋ္ဋဉ္စ ဝိပါကဝဋ္ဋဉ္စ, ကမ္မပဝတ္တဉ္စ ဝိပါကပဝတ္တဉ္စ, ကမ္မသန္တတိ စ ဝိပါကသန္တတိ စ, ကိရိယာ စ ကိရိယာဖလဉ္စ။

> ကမ္မာ ဝိပါကာ ဝတ္တန္တိ၊ ဝိပါကော ကမ္မသမ္ဘဝေါ။
> ကမ္မာ ပုနဗ္ဘဝေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ လောကော ပဝတ္တတီတိ။ –

သမနုပဿတိ။ တဿေဝံ သမနုပဿတော ယာ သာ ပုဗ္ဗန္တာဒယော အာရဗ္ဘ "အဟောသိံ နု ခေါ အဟံ"န္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တာ သောဠသဝိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ, သာ သဗ္ဗာ ပဟီယတိ။ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသေသု ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တမာနံ နာမရူပမတ္တမေဝ ခါယတိ။ သော နေဝ ကာရဏတော ဥဒ္ဓံ ကာရကံ ပဿတိ, န ဝိပါကပ္ပဝတ္တိတော ဥဒ္ဓံ ဝိပါကပဋိသံဝေဒကံ။ ကာရဏေ ပန သတိ "ကာရကော"တိ, ဝိပါကပ္ပဝတ္တိယာ သတိ "ပဋိသံဝေဒကော"တိ သမညာမတ္တေန ပဏ္ဍိတာ ဝေါဟရန္တီစ္စေဝဿ သမ္မပ္ပညာယ သုဒိဋ္ဌံ ဟောတိ။

၆၈၉. တေနာဟု ပေါရာဏာ –

> "ကမ္မဿ ကာရကော နတ္ထိ၊ ဝိပါကဿ စ ဝေဒကော။
> သုဒ္ဓဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ၊ ဧဝေတံ သမ္မဒဿနံ။
>
> "ဧဝံ ကမ္မေ ဝိပါကေ စ၊ ဝတ္တမာနေ သဟေတုကေ။
> ဗီဇရုက္ခာဒိကာနံဝ၊ ပုဗ္ဗာ ကောဋိ န နာယတိ။
> အနာဂတေပိ သံသာရေ၊ အပ္ပဝတ္တံ န ဒိဿတိ။
>
> "ဧတမတ္ထံ　အနညာယ၊ တိတ္ထိယာ အသယံဝသီ။
> သတ္တသညံ ဂဟေတွာန၊ သဿတုစ္ဆေဒဒဿိနော။
> ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိံ ဂဏှန္တိ၊ အညမညဝိရောဓိတာ။
>
> "ဒိဋ္ဌိဗန္ဓနဗဒ္ဓါ တေ၊ တဏှာသောတေန ဝုယှရေ။
> တဏှာသောတေန ဝုယှန္တာ၊ န တေ ဒုက္ခာ ပမုစ္စရေ။
>
> "ဧဝမေတံ အဘိညာယ၊ ဘိက္ခု ဗုဒ္ဓဿ သာဝကော။
> ဂမ္ဘီရံ နိပုဏံ သုညံ၊ ပစ္စယံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။
>
> "ကမ္မံ နတ္ထိ ဝိပါကမှိ၊ ပါကော ကမ္မေ န ဝိဇ္ဇတိ။

အညမညံ ဥဘော သုညာ၊ န စ ကမ္မံ ဝိနာ ဖလံ။

“ယထာ န သူရိယေ အဂ္ဂိ၊ န မဏိမှိ န ဂောမယေ။
န တေသံ ဗဟိ သော အတ္ထိ၊ သမ္ဘာရေဟိ စ ဇာယတိ။

“တထာ န အန္တော ကမ္မဿ၊ ဝိပါကော ဥပလဗ္ဘတိ။
ဗဟိဒ္ဓာပိ န ကမ္မဿ၊ န ကမ္မံ တတ္ထ ဝိဇ္ဇတိ။

“ဖလေန သုညံ တံ ကမ္မံ၊ ဖလံ ကမ္မေ န ဝိဇ္ဇတိ။
ကမ္မဉ္စ ခေါ ဥပါဒါယ၊ တတော နိဗ္ဗတ္တတေ ဖလံ။

“န ဟေတ္ထ ဒေဝေါ ဗြဟ္မာ ဝါ၊ သံသာရဿတ္ထိကာရကော။
သုဒ္ဓဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ၊ ဟေတုသမ္ဘာရပစ္စယာ”တိ။

၆၉၀. တဿေဝံ ကမ္မဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋဝသေန နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကတွာ တီသု အဒ္ဓါသု ပဟီနဝိစိကိစ္ဆဿ သဗ္ဗေ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိဒိတာ ဟောန္တိ, သာဿ ဟောတိ **ဉာတပရိညာ**။

သော ဧဝံ ပဇာနာတိ – ယေ အတီတေ ကမ္မပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ, တေ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, အတီတကမ္မပစ္စယာ ပန ဣမသ္မိံ ဘဝေ အညေ နိဗ္ဗတ္တာ, အတီတဘဝတော ဣမံ ဘဝံ အာဂတော ဧကဓမ္မောပိ နတ္ထိ, ဣမသ္မိမ္ပိ ဘဝေ ကမ္မပစ္စယေန နိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ နိရုဇ္ဈိဿန္တိ, ပုနဗ္ဘဝေ အညေ နိဗ္ဗတ္တိဿန္တိ, ဣမမှာ ဘဝတ ပုနဗ္ဘဝံ ဧကဓမ္မောပိ န ဂမိဿတိ။ အပိစ ခေါ ယထာ န အာစရိယမုခတော သဇ္ဈာယော အန္တေဝါသိကဿ မုခံ ပဝိသတိ, န စ တပ္ပစ္စယာ တဿ မုခေ သဇ္ဈာယော န ဝတ္တတိ, န ဒူတေန မန္တောဒကံ ပီတံ ရောဂိနော ဥဒရံ ပဝိသတိ, န စ တဿ တပ္ပစ္စယာ ရောဂေါ န ဝူပသမ္မတိ, န မုခေ မဏ္ဍနဝိဓာနံ အာဒါသတလာဒီသု မုခနိမိတ္တံ ဂစ္ဆတိ, န စ တတ္ထ တပ္ပစ္စယာ မဏ္ဍနဝိဓာနံ န ပညာယတိ, န ဧကိဿာ ဝဋ္ဋိယာ ဒီပသိခါ အညံ ဝဋ္ဋိံ သင်္ကမတိ, န စ တတ္ထ တပ္ပစ္စယာ ဒီပသိခါ န နိဗ္ဗတ္တတိ, ဧဝမေဝ န အတီတဘဝတော ဣမံ ဘဝံ, ဣတော ဝါ ပုနဗ္ဘဝံ ကောစိ ဓမ္မော သင်္ကမတိ, န စ အတီတဘဝေ ခန္ဓာယတနဓာတုပစ္စယာ ဣဓ, ဣဓ ဝါ ခန္ဓာယတနဓာတုပစ္စယာ ပုနဗ္ဘဝေ ခန္ဓာယတနဓာတုယော န နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ။

ယထေဝ စက္ခုဝိညာဏံ၊ မနောဓာတုအနန္တရံ။
န စေဝ အာဂတံ နာပိ၊ န နိဗ္ဗတ္တံ အနန္တရံ။

တထေဝ ပဋိသန္ဓိမှိ၊ ဝတ္တတေ စိတ္တသန္တတိ။
ပုရိမံ ဘိဇ္ဇတေ စိတ္တံ၊ ပစ္ဆိမံ ဇာယတေ တတော။

တေသံ အန္တရိကာ နတ္ထိ၊ ဝီစိ တေသံ န ဝိဇ္ဇတိ။
န စိတော ဂစ္ဆတိ ကိဉ္စိ၊ ပဋိသန္ဓိ စ ဇာယတီတိ။

၆၉၁. ဧဝံ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိဒိတသဗ္ဗဓမ္မဿ သဗ္ဗာကာရေန နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏံ ထာမဂတံ ဟောတိ, သောဠသဝိဓာ ကင်္ခါ သုဋ္ဌုတရံ ပဟီယတိ။ န ကေဝလဉ္စ သာ ဧဝ, “သတ္ထရိ ကင်္ခတီ”တိ (ဓ. သ. ၁၀၀၈) အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ အဋ္ဌဝိဓာပိ ကင်္ခါ ပဟီယတိယေဝ, ဒွာသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဝိက္ခမ္ဘန္တိ။ ဧဝံ နာနာနယေဟိ နာမရူပပစ္စယပရိဂ္ဂဟဏေန တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခံ ဝိတရိတွာ ဌိတံ ဉာဏံ **ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓီ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ**န္တိပိ **ယထာဘူတဉာဏ**န္တိပိ **သမ္မာဒဿန**န္တိပိ ဧတဿေဝေတံ အဓိဝစနံ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယော, သင်္ခါရာ ပစ္စယသမုပ္ပန္နာ။ ဥဘောပေတေ ဓမ္မာ ပစ္စယသမုပ္ပန္နာတိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ”န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၆)။

‘‘အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော ကတမေ ဓမ္မေ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ, ကထံ သမ္မာဒဿနံ ဟောတိ, ကထံ တဒန္ဝယေန သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စတော သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ, ကတ္ထ ကင်္ခါ ပဟီယတိ? ဒုက္ခတော။ပေ။ အနတ္တတော မနသိကရောန္တော ကတမေ ဓမ္မေ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ။ပေ။ ကတ္ထ ကင်္ခာ ပဟီယတီတိ?

‘‘အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော နိမိတ္တံ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ, တေန ဝုစ္စတိ သမ္မာဒဿနံ။ ဧဝံ တဒန္ဝယေန သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စတော သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ဧတ္ထေ ကင်္ခာ ပဟီယတိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောန္တော ပဝတ္တံ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ။ပေ။ အနတ္တတော မနသိကရောန္တော နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ, တေန ဝုစ္စတိ သမ္မာဒဿနံ။ ဧဝံ တဒန္ဝယေန သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တတော သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ဧတ္ထေ ကင်္ခာ ပဟီယတိ။

‘‘ယဉ္စ ယထာဘူတဉာဏံ ယဉ္စ သမ္မာဒဿနံ ယာ စ ကင်္ခာဝိတရဏာ, ဣမေ ဓမ္မာ နာနတ္ထာ စေဝ နာနာဗျဉ္ဇနာ စ, ဥဒါဟု ဧကတ္ထာ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနန္တိ? ယဉ္စ ယထာဘူတဉာဏံ ယဉ္စ သမ္မာဒဿနံ ယာ စ ကင်္ခာဝိတရဏာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန’’န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇)။

ဣမိနာ ပန ဉာဏေန သမန္နာဂတော ဝိပဿကော ဗုဒ္ဓသာသနေ လဒ္ဓဿာသော လဒ္ဓပတိဋ္ဌော နိယတဂတိကော စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ။

တသ္မာ ဘိက္ခု သဒါ သတော၊ နာမရူပဿ သဗ္ဗသော။
ပစ္စယေ ပရိဂ္ဂဏှေယျ၊ ကင်္ခာဝိတရဏတ္ထိကောတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ကင်္ခာဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော နာမ

ဧကူနဝီသတိမော ပရိစ္ဆေဒော။

၂၀. မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော

သမ္မသနဉာဏကထာ

၆၉၂. အယံ မဂ္ဂော, အယံ န မဂ္ဂေါတိ ဧဝံ မဂ္ဂဉ္စ အမဂ္ဂဉ္စ ဉတွာ ဌိတံ ဉာဏံ ပန **မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ** နာမ။

တံ သမ္ပာဒေတုကာမေန **ကလာပသမ္မသန** သင်္ခါတာယ **နယဝိပဿနာယ** တာဝ ယောဂေါ ကရဏီယော။ ကသ္မာ? အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဩဘာသာဒိသမ္ဘဝေ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏသမ္ဘဝတော။ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဟိ ဩဘာသာဒီသု သမ္ဘူတေသု မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏံ ဟောတိ, ဝိပဿနာယ စ ကလာပသမ္မသနံ အာဒိ။ တသ္မာ ဧတံ ကင်္ခါဝိတရဏာနန္တရံ ဉဒ္ဒိဋ္ဌံ။ အပိစ ယသ္မာ တီရဏပရိညာယ ဝတ္တမာနာယ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တီရဏပရိညာ စ ဉာတပရိညာနန္တရာ, တသ္မာပိ တံ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိံ သမ္ပာဒေတုကာမေန ကလာပသမ္မသနေ တာဝ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော။

၆၉၃. တတြာယံ ဝိနိစ္ဆယော – တိဿော ဟိ လောကိယပရိညာ ဉာတပရိညာ တီရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာ စ။ ယာ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "အဘိညာပညာ ဉာတဋ္ဌေ ဉာဏံ။ ပရိညာပညာ တီရဏဋ္ဌေ ဉာဏံ။ ပဟာနပညာ ပရိစ္စာဂဋ္ဌေ ဉာဏံ"န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၅)။ တတ္ထ "ရုပ္ပနလက္ခဏံ ရူပံ, ဝေဒယိတလက္ခဏာ ဝေဒနာ"တိ ဧဝံ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏသလ္လက္ခဏဝသေန ပဝတ္တာ ပညာ **ဉာတပရိညာ** နာမ။ "ရူပံ အနိစ္စံ, ဝေဒနာ အနိစ္စာ"တိအာဒိနာ နယေန တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ သာမညလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာ ပညာ **တီရဏပရိညာ** နာမ။ တေသုယေဝ ပန ဓမ္မေသု နိစ္စသညာဒိပဇဟနဝသေန ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာ ပညာ **ပဟာနပရိညာ** နာမ။

တတ္ထ သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟာ ဉာတပရိညာယ ဘူမိ။ ဧတသ္မိံ ဟိ အန္တရေ ဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏပဋိဝေဓဿေဝ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ကလာပသမ္မသနတော ပန ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ တီရဏပရိညာယ ဘူမိ။ ဧတသ္မိံ ဟိ အန္တရေ သာမညလက္ခဏပဋိဝေဓဿေဝ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ဘင်္ဂါနုပဿနံ အာဒိံ ကတွာ ဥပရိ ပဟာနပရိညာယ ဘူမိ ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဟိ အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတိ, ဒုက္ခတော အနုပဿန္တော သုခသညံ, အနတ္တတော အနုပဿန္တော အတ္တသညံ, နိဗ္ဗိန္ဒန္တော နန္ဒိံ, ဝိရဇ္ဇန္တော ရာဂံ, နိရောဓေန္တော သမုဒယံ, ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတီတိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၂) ဧဝံ နိစ္စသညာဒိပဟာနသာဓိကာနံ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ အာဓိပစ္စံ။ ဣတိ ဣမာသု တီသု ပရိညာသု သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒဿ စေဝ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဿ စ သာဓိတတ္တာ ဣမိနာ ယောဂိနာ ဉာတပရိညာဝ အဓိဂတာ ဟောတိ, ဣတရာ စ အဓိဂန္တဗ္ဗာ။ တေန ဝုတ္တံ "ယသ္မာ တီရဏပရိညာယ ဝတ္တမာနာယ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တီရဏပရိညာ စ ဉာတပရိညာနန္တရာ, တသ္မာပိ တံ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိံ သမ္ပာဒေတုကာမေန ကလာပသမ္မသနေ တာဝ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော"တိ။

၆၉၄. တတြာယံ ပာဠိ –

"ကထံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ? ယံကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ။ပေ။ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ, သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။ ဒုက္ခတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။ အနတ္တတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ပေ။ ယံကိဉ္စိ ဝိညာဏံ။ပေ။ အနတ္တတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။

"စက္ခုံ။ပေ။ ဇရာမရဏံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။ ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။

‘‘ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန, ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန, အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေနာတိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။ ဝေဒနံ။ ဝိညာဏံ။ စက္ခုံ။ပေ.။ ဇရာမရဏံ။ပေ.။ သမ္မသနေ ဉာဏံ။

‘‘ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။ ဝေဒနံ။ ဝိညာဏံ။ စက္ခုံ။ ဇရာမရဏံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ သင်္ခတံ။ပေ.။ နိရောဓဓမ္မန္တိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။

‘‘ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ, အသတိ ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။ အတီတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ, အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ, အသတိ ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ပေ.။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။ အတီတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ, အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။

‘‘တံ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏံ။ ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ။ တေန ဝုစ္စတိ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏ’’န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈)။

တတ္ထ စ စက္ခုံ။ပေ.။ ဇရာမရဏန္တိ ဣမိနာ ပေယျာလေန ဒွါရာရမ္မဏေဟိ သဒ္ဓိံ ဒွါရပ္ပဝတ္တာ ဓမ္မာ, ပဉ္စက္ခန္ဓာ, ဆ ဒွါရာနိ, ဆ အာရမ္မဏာနိ, ဆ ဝိညာဏာနိ, ဆ ဖဿာ, ဆ ဝေဒနာ, ဆ သညာ, ဆ စေတနာ, ဆ တဏှာ, ဆ ဝိတက္ကာ, ဆ ဝိစာရာ, ဆ ဓာတုယော, ဒသ ကသိဏာနိ, ဒွတ္တိံသကောဋ္ဌာသာ, ဒွါဒသာယတနာနိ, အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော, ဗာဝီသတိ ဣန္ဒြိယာနိ, တိဿော ဓာတုယော, နဝ ဘဝါ, စတ္တာရိ ဈာနာနိ, စတဿော အပ္ပမညာ, စတဿော သမာပတ္တိယော, ဒွါဒသ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂါနီတိ ဣမေ ဓမ္မရာသယော သံခိတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝုတ္တံ ဟေတံ အဘိညေယျနိဒ္ဒေသေ –

‘‘သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျံ။ ကိဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗံ အဘိညေယျံ? စက္ခု, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျံ။ ရူပါ။ စက္ခုဝိညာဏံ။ စက္ခုသမ္ဖဿော။ ယမ္ပိဒံ စက္ခုသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ, တမ္ပိ အဘိညေယျံ။ သောတံ။ပေ.။ ယမ္ပိဒံ မနောသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ, တမ္ပိ အဘိညေယျံ။

‘‘ရူပံ။ပေ.။ ဝိညာဏံ။ စက္ခု။ပေ.။ မနော။ ရူပါ။ပေ.။ ဓမ္မာ။ စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ.။ မနောဝိညာဏံ။ စက္ခုသမ္ဖဿော။ပေ.။ မနောသမ္ဖဿော။။

‘‘စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ။ပေ.။ မနောသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ။ ရူပသညာ။ပေ.။ ဓမ္မသညာ။ ရူပသဉ္စေတနာ။ပေ.။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ။ ရူပတဏှာ။ပေ.။ ဓမ္မတဏှာ။ ရူပဝိတက္ကော။ပေ.။ ဓမ္မဝိတက္ကော။ ရူပဝိစာရော။ပေ.။ ဓမ္မဝိစာရော။။

‘‘ပထဝီဓာတု။ပေ.။ ဝိညာဏဓာတု။ ပထဝီကသိဏံ။ပေ.။ ဝိညာဏကသိဏံ။ ကေသာ။ပေ.။ မုတ္တံ။ မတ္ထလုင်္ဂံ။။

‘‘စက္ခာယတနံ။ပေ.။ ဓမ္မာယတနံ။ စက္ခုဓာတု။ပေ.။ မနောဓာတု။ မနောဝိညာဏဓာတု။ စက္ခုန္ဒြိယံ။ပေ.။ အညာတာဝိန္ဒြိယံ။။

‘‘ကာမဓာတု။ ရူပဓာတု။ အရူပဓာတု။ ကာမဘဝေါ။ ရူပဘဝေါ။ အရူပဘဝေါ။ သညာဘဝေါ။ အသညာဘဝေါ။ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ။ ဧကဝေါကာရဘဝေါ။ စတုဝေါကာရဘဝေါ။ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ။။

‘‘ပဌမံ ဈာနံ။ပေ.။ စတုတ္ထံ ဈာနံ။ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ပေ.။ ဥပေက္ခာစေတောဝိမုတ္တိ။ အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိ။ပေ.။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ။ အဝိဇ္ဇာ အဘိညေယျာ။ပေ.။ ဇရာမရဏံ အဘိညေယျ’’န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၃; သံ. နိ. ၄.၄၆)။

တံ တတ္ထ ဧဝံ ဝိတ္ထာရေန ဝုတ္တတ္တာ ဣဓ သဗ္ဗံ ပေယျာလေန သံခိတ္တံ။ ဧဝံ သံခိတ္တေ ပနေတ္ထ ယေ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာ အာဂတာ, တေ အသမ္မသနုပဂတ္တာ ဣမသ္မိံ အဓိကာရေ န ဂဟေတဗ္ဗာ။ ယေပိ စ သမ္မသနုပဂါ, တေသု ယေ ယဿ ပါကဋာ ဟောန္တိ သုခေန ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ, တေသု တေန သမ္မသနံ အာရဘိတဗ္ဗံ ။

၆၉၅. တတ္ရာယံ ခန္ဓဝသေန အာရဗ္ဘဝိဓာနယောဇနာ – ယံကိဉ္စိ ရူပံ။ပေ.။ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ။ ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနန္တိ။ တ္တောဝတာ အယံ ဘိက္ခု ‘‘ယံကိဉ္စိ ရူပ’’န္တိ ဧဝံ အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌံ သဗ္ဗမ္ပိ ရူပံ အတီတတ္တိကေန စေဝ စတူဟိ စ အဇ္ဈတ္တာဒိဒုကေဟီတိ ဧကာဒသဟိ ဩကာသေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထပေတိ, အနိစ္စန္တိ သမ္မသတိ။

ကထံ ? ပရတော ဝုတ္တနယေန။ ဝုတ္တဉှေတံ – ‘‘ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ **အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာ’’** တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈)။

တသ္မာ သေ ယံ **အတီတံ** ရူပံ, တံ ယသ္မာ အတီတေယေဝ ခီဏံ, နယိမံ ဘဝံ သမ္ပတ္တန္တိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။

ယံ **အနာဂတံ** အနန္တရဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, တမ္ပိ တတ္ထေဝ ခီယိဿတိ, န တတော ပရံ ဘဝံ ဂမိဿတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။

ယံ **ပစ္စုပ္ပန္နံ** ရူပံ, တမ္ပိ ဣဓေဝ ခီယတိ, န ဣတော ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။

ယံ **အဇ္ဈတ္တံ,** တမ္ပိ အဇ္ဈတ္တမေဝ ခီယတိ, န ဗဟိဒ္ဓာဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။

ယံ **ဗဟိဒ္ဓာ။ပေ.။ ဩဠာရိကံ။ပေ.။ သုခုမံ။ပေ.။ ဟီနံ။ပေ.။ ပဏီတံ။ပေ.။ ဒူရေ။ပေ.။ သန္တိကေ,** တမ္ပိ တတ္ထေဝ ခီယတိ, န ဒူရဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာတိ သမ္မသတိ။

ဣဒံ သဗ္ဗမ္ပိ ‘‘အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာ’’တိ ဧတဿ ဝသေန ဧကံ သမ္မသနံ။ ဘေဒတော ပန ဧကာဒသဝိဓံ ဟောတိ။

သဗ္ဗမေဝ စ တံ **ဒုက္ခံ** ဘယဋ္ဌေန။ **ဘယဋ္ဌေနာ** တိ သပ္ပဋိဘယတာယ။ ယဉှိ အနိစ္စံ, တံ ဘယာဝဟံ ဟောတိ သီဟောပမသုတ္တေ (သံ. နိ. ၃.၇၈; အ. နိ. ၄.၃၃) ဒေဝတာနံ ဝိယ။ ဣတိ ဣဒမ္ပိ ‘‘ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေနာ’’တိ ဧတဿ ဝသေန ဧကံ သမ္မသနံ။ ဘေဒတော ပန ဧကာဒသဝိဓံ ဟောတိ။

ယထာ စ ဒုက္ခံ, ဧဝံ သဗ္ဗမ္ပိ တံ **အနတ္တာ** အသာရကဋ္ဌေန။ **အသာရကဋ္ဌေနာ** တိ ‘‘အတ္တာ နိဝါသီ ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသီ’’တိ ဧဝံ ပရိကပ္ပိတဿ အတ္တသာရဿ အဘာဝေန။ ယဉှိ အနိစ္စံ, ဒုက္ခံ, တံ အတ္တနောပိ အနိစ္စတံ ဝါ ဥဒယဗ္ဗယပီဠနံ ဝါ ဝါရေတုံ န သက္ကောတိ, ကုတော တဿ ကာရကာဒိဘာဝေါ။ တေနာဟ – ‘‘ရူပဉ္စ ဟိဒံ, ဘိက္ခဝေ, အတ္တာ အဘဝိဿ။ နယိဒံ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျာ’’တိအာဒိ (သံ. နိ. ၃.၅၉)။ ဣတိ ဣဒမ္ပိ ‘‘အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေနာ’’တိ ဧတဿ ဝသေန ဧကံ သမ္မသနံ။ ဘေဒတော ပန ဧကာဒသဝိဓံ ဟောတိ။ သေ နယော ဝေဒနာဒီသု။

၆၉၆. ယံ ပန အနိစ္စံ, တံ ယသ္မာ နိယမတော သင်္ခတာဒိဘေဒံ ဟောတိ။ တေနဿ ပရိယာယဒဿနတ္ထံ, နာနာကာရေဟိ ဝါ မနသိကာရပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ ‘‘ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မ’’န္တိ ပုန ပါဠိ ဝုတ္တာ။ သေ နယော ဝေဒနာဒီသူတိ။

စတ္တာရီသာကာရအနုပဿနာကထာ

၆၉၇. သော တဿေဝ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တသမ္မသနဿ ထိရဘာဝတ္ထာယ, ယံ တံ ဘဂဝတာ “ကတမေဟိ စတ္တာရီသာယ အာကာရေဟိ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ပဋိလဘတိ, ကတမေဟိ စတ္တာရီသာယ အာကာရေဟိ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတီ”တိ ဧတဿ ဝိဘင်္ဂေ –

> “ပဉ္စက္ခန္ဓေ အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, ရောဂတော, ဂဏ္ဍတော, သလ္လတော, အဃတော, အာဗာဓတော, ပရတော, ပလောကတော, ဤတိတော, ဥပဒ္ဒဝတော, ဘယတော, ဥပသဂ္ဂတော, စလတော, ပဘင်္ဂုတော, အဒ္ဓုဝတော, အတာဏတော, အလေဏတော, အသရဏတော, ရိတ္တတော, တုစ္ဆတော, သုညတော, အနတ္တတော, အာဒီနဝတော, ဝိပရိဏာမဓမ္မတော, အသာရကတော, အဃမူလတော, ဝဓကတော, ဝိဘဝတော, သာသဝတော, သင်္ခတတော, မာရာမိသတော, ဇာတိဓမ္မတော, ဇရာဓမ္မတော, ဗျာဓိဓမ္မတော, မရဏဓမ္မတော , သောကဓမ္မတော, ပရိဒေဝဓမ္မတော, ဥပါယာသဓမ္မတော, သံကိလေသိကဓမ္မတော”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၇) –

စတ္တာရီသာယ အာကာရေဟိ,

“ပဉ္စက္ခန္ဓေ အနိစ္စတော ပဿန္တော အနုလောမိကံ ခန္တိံ ပဋိလဘတိ။ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော နိစ္စံ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဿန္တော သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတီ”တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၃.၃၈) နယေန,

အနုလောမဉာဏံ ဝိဘဇန္တေန ပဘေဒတော အနိစ္စာဒိသမ္မသနံ ဝုတ္တံ။ တဿာပိ ဝသေန ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓေ သမ္မသတိ။

၆၉၈. ကထံ ? သော ဟိ ဧကေကံ ခန္ဓံ အနစ္စန္တိကတာယ, အာဒိအန္တဝန္တတာယ စ **အနိစ္စတော**။ ဥပ္ပါဒဝယပဋိပီဠနတာယ, ဒုက္ခဝတ္ထုတာယ စ **ဒုက္ခတော**။ ပစ္စယယာပနီယတာယ, ရောဂမူလတာယ စ **ရောဂတော**။ ဒုက္ခတာသူလယောဂိတာယ, ကိလေသာသုစိပဂ္ဃရဏတာယ, ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဓုမာတပရိပက္ကပဘိန္နတာယ စ **ဂဏ္ဍတော** ။ ပီဠာဇနကတာယ, အန္တောတုဒနတာယ, ဒုန္နီဟရဏီယတာယ စ **သလ္လတော** ။ ဝိဂရဟဏီယတာယ, အဝမိုအာဝဟနတာယ, အဃဝတ္ထုတာယ စ **အဃတော**။ အသေရီဘာဝဇနကတာယ, အာဗာဓပဒဋ္ဌာနတာယ စ **အာဗာဓတော**။ အဝသတာယ, အဝိဓေယျတာယ စ **ပရတော**။ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ ပလုဇ္ဇနတာယ **ပလောကတော**။ အနေကဗျသနာဝဟနတာယ **ဤတိတော**။ အဝိဒိတာနံယေဝ ဝိပုလာနံ အနတ္ထာနံ အာဝဟနတော, သဗ္ဗုပဒ္ဒဝဝတ္ထုတာယ စ **ဥပဒ္ဒဝတော** ။ သဗ္ဗဘယာနံ အာကရတာယ, ဒုက္ခဝူပသမသင်္ခါတဿ ပရမဿာသဿ ပဋိပက္ခဘူတတာယ စ **ဘယတော**။ အနေကေဟိ အနတ္ထေဟိ အနုဗဒ္ဓတာယ, ဒောသူပသဋ္ဌတာယ, ဥပသဂ္ဂေါ ဝိယ အနဓိဝါသနာရဟတာယ စ **ဥပသဂ္ဂတော** ။ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ စေဝ လာဘာလာဘာဒီဟိ စ လောကဓမ္မေဟိ ပစလိတတာယ **စလတော**။ ဥပက္ကမေန စေဝ သရသေန စ ပဘင်္ဂုပဂမနသီလတာယ **ပဘင်္ဂုတော** ။ သဗ္ဗာဝတ္ထနိပါတိတာယ, ထိရဘာဝဿ စ အဘာဝတာယ **အဒ္ဓုဝတော** ။ အတာယနတာယ စေဝ, အလဗ္ဘနေယျခေမတာယ စ **အတာဏတော**။ အလ္လီယိတုံ အနရဟတာယ, အလ္လီနာနမ္ပိ စ လေဏကိစ္စာကာရိတာယ **အလေဏတော**။ နိဿိတာနံ ဘယသာရကတ္တာဘာဝေန **အသရဏတော**။ ယထာပရိကပ္ပိတေဟိ ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝေဟိ ရိတ္တတာယ **ရိတ္တတော** ။ ရိတ္တတာယေဝ တုစ္ဆတော အပ္ပကတ္တာ ဝါ, အပ္ပကမ္ပိ ဟိ လောကေ တုစ္ဆန္တိ ဝုစ္စတိ။ သာမိ-နိဝါသိ-ကာရက-ဝေဒကာဓိဋ္ဌာယကဝိရဟိတတာယ **သုညတော**။ သယဉ္စ အဿာမိကဘာဝါဒိတာယ **အနတ္တတော**။ ပဝတ္တိဒုက္ခတာယ, ဒုက္ခဿ စ အာဒီနဝတာယ **အာဒီနဝတော,** အထ ဝါ အာဒီနံ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ အာဒီနဝေါ, ကပဏမနုဿဿေတံ အဓိဝစနံ, ခန္ဓာပိ စ ကပဏာယေဝါတိ အာဒီနဝသဒိသတာယ **အာဒီနဝတော**။ ဇရာယ စေဝ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ပရိဏာမပကတိတာယ **ဝိပရိဏာမဓမ္မတော**။ ဒုဗ္ဗလတာယ, ဖေဂ္ဂု ဝိယ သုခဘဉ္ဇနီယတာယ စ **အသာရကတော**။ အဃဟေတုတာယ **အဃမူလတော**။ မိတ္တမုခသပတ္တော ဝိယ ဝိဿာသဃာတိတာယ **ဝဓကတော**။ ဝိဂတဘဝတာယ, ဝိဘဝသမ္ဘူတတာယ စ **ဝိဘဝတော**။ အာသဝပဒဋ္ဌာနတာယ **သာသဝတော**။ ဟေတုပစ္စယေဟိ အဘိသင်္ခတတာယ **သင်္ခတတော** ။ မစ္စုမာရကိလေသမာရာနံ အာမိသဘူတတာယ **မာရာမိသတော**။ ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိမရဏပကတိတာယ **ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏဓမ္မတော** ။ သောက-ပရိဒေဝ-ဥပါယာသဟေတုတာယ **သောက-**

ပရိဒေဝဥပဟာယာသဓမ္မတော။ တဏှာဟာဒိဠ်ဒိဋ္ဌိရိတသံကိလေသာနံ ဝိသယဓမ္မတာယ **သံကိလေသိကဓမ္မတော**တိ ဧဝံ ပ ဘေဒတော ဝုတ္တာသု အနိစ္စာဒိသမ္မသနသု ဝသေန သမ္မသတိ။

ဧတ္ထ ဟိ အနိစ္စတော, ပလောကတော, စလတော, ပဘင်္ဂုတော, အဒ္ဓုဝတော, ဝိပရိဏာမဓမ္မတော, အသာရကတော, ဝိဘဝတော, သင်္ခတတော, မရဏဓမ္မတောတိ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ဒသ ဒသ ကတွာ ပညာသ **အနိစ္စာနုပဿနာနိ** ။ ပရတော, ရိတ္တတော, တုစ္ဆတော, သုညတော, အနတ္တတောတိ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ပဉ္စဝီသတိ **အနတ္တာနုပဿနာနိ**။ သေသာနိ ဒုက္ခတော, ရောဂတောတိအာဒီနိ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပဉ္စဝီသတိ ပဉ္စဝီသတိ ကတွာ ပဉ္စဝီသတိသတံ **ဒုက္ခာနုပဿနာနီ** တိ။

ဣစ္စသ္သ ဣမိနာ ဒွိသတဘေဒေန အနိစ္စာဒိသမ္မသနေန ပဉ္စက္ခန္ဓေ သမ္မသတော တံ နယဝိပဿနာသင်္ခါတံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တသမ္မသနံ ထိရံ ဟောတိ။ ဣဒံ တာဝေတ္ထ ပာဠိနယာနုသာရေန သမ္မသနာရမ္ဘဝိဓာနံ။

ဣန္ဒြိယတိက္ခကာရဏနဝကကထာ

၆၉၉. ယသ္သ ပန ဧဝံ နယဝိပဿနာယ ယောဂံ ကရောတောပိ နယဝိပဿနာ န သမ္ပဇ္ဇတိ, တေန ''နဝဟာကာရေဟိ ဣန္ဒြိယာနိ တိက္ခာနိ ဘဝန္တိ – ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ သင်္ခါရာနံ ခယမေဝ ပဿတိ, တတ္ထ စ သက္ကစ္စကိရိယာယ သမ္ပာဒေတိ, သာတစ္စကိရိယာယ သမ္ပာဒေတိ, သပ္ပာယကိရိယာယ သမ္ပာဒေတိ, သမာဓိဿ စ နိမိတ္တဂ္ဂါဟေန, ဗောဇ္ဈင်္ဂါနဉ္စ အနုပဝတ္တနတာယ, ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခတံ ဥပဋ္ဌာပေတိ, တတ္ထ စ အဘိဘုယျ နေက္ခမ္မေန, အန္တရာ စ အဗျောသာနေနာ''တိ ဧဝံ ဝုတ္တာနံ နဝန္နံ အာကာရာနံ ဝသေန ဣန္ဒြိယာနိ တိက္ခာနိ ကတွာ **ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသေ** ဝုတ္တနယေန သတ္တ အသပ္ပာယာနိ ဝဇ္ဇေတွာ သတ္တ သပ္ပာယာနိ သေဝမာနေန ကာလေန ရူပံ သမ္မသိတဗ္ဗံ, ကာလေန အရူပံ။ ရူပံ သမ္မသန္တေန ရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။

ရူပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရကထာ

၇၀၀. သေယျထိဒံ – ဣဒံ ရူပံ နာမ ကမ္မာဒိဝသေန စတူဟိ ကာရဏေဟိ နိဗ္ဗတ္တတိ။ တတ္ထ သဗ္ဗေသံ သတ္တာနံ ရူပံ နိဗ္ဗတ္တမာနံ ပဌမံ ကမ္မတော နိဗ္ဗတ္တတိ။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေယေဝ ဟိ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ တာဝ တိသန္တတိဝသေန ဝတ္ထု-ကာယ-ဘာဝဒသကသင်္ခါတာနိ တိံသ ရူပာနိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, တာနိ စ ခော ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေယေဝ။ ယထာ စ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ, တထာ ဌိတိက္ခဏေပိ ဘင်္ဂက္ခဏေပိ။

တတ္ထ ရူပံ ဒန္ဓနိရောဓံ ဂရုပရိဝတ္တိ, စိတ္တံ ခိပ္ပနိရောဓံ လဟုပရိဝတ္တိ။ တေနာဟ – ''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ လဟုပရိဝတ္တံ ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တ''န္တိ (အ. နိ. ၁.၄၈)။ ရူပေ ဓရန္တေယေဝ ဟိ သောဠသဝါရေ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ စိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏောပိ ဌိတိက္ခဏောပိ ဘင်္ဂက္ခဏောပိ ဧကသဒိသာ။ ရူပဿ ပန ဥပ္ပာဒဘင်္ဂက္ခဏာယေဝ လဟုကာ, တေဟိ သဒိသာ။ ဌိတိက္ခဏော ပန မဟာ, ယာဝ သောဠသ စိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ, တာဝ ဝတ္တတိ။ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ ဌာနပ္ပတ္တံ ပုရေဇာတံ ဝတ္ထုံ နိဿာယ ဒုတိယံ ဘဝင်္ဂံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေန သဒ္ဓိံ ဥပ္ပန္နံ ဌာနပ္ပတ္တံ ပုရေဇာတံ ဝတ္ထုံ နိဿာယ တတိယံ ဘဝင်္ဂံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣမိနာ နယေန ယာဝတာယုကံ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အာသန္နမရဏဿ ပန ဧကမေဝ ဌာနပ္ပတ္တံ ပုရေဇာတံ ဝတ္ထုံ နိဿာယ သောဠသ စိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ ရူပံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တတော ဥဒ္ဓံ သောဠသမေန စိတ္တေန သဒ္ဓိံ နိရုဇ္ဈတိ။ ဌာနက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ သတ္တရသမဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေန သဒ္ဓိံ နိရုဇ္ဈတိ။ ဘင်္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ သတ္တရသမဿ ဌာနက္ခဏံ ပတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ ယာဝ ပဝတ္တိ နာမ အတ္ထိ, ဧဝမေဝ ပဝတ္တတိ။ ဩပပာတိကာနမ္ပိ သတ္တသန္တတိဝသေန သတ္တတိ ရူပါနိ ဧဝမေဝ ပဝတ္တန္တိ။

၇၀၁. တတ္ထ ကမ္မံ, ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ, ကမ္မပစ္စယံ, ကမ္မပစ္စယစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, ကမ္မပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ကမ္မပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနန္တိ ဧသ ဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **ကမ္မံ** နာမ ကုသလာကုသလစေတနာ။ **ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ**

နာမ ဝိပာကက္ခန္ဓာ စ, စက္ခုဒသကာဒိ သမသတ္တတိရူပဥ္စ။ **ကမ္မပစ္စယံ** နာမ တဒေဝ, ကမ္မံ ဟိ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဿ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယောပိ ဟောတိ။ **ကမ္မပစ္စယစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ** နာမ ဝိပာကစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ။ **ကမ္မပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ** နာမ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပေသု ဌာနပ္ပတ္တာ သြဇာ အညံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တတ္ရာပိ သြဇာ ဌာနံ ပတွာ အညန္တိ ဧဝံ စတဿော ဝာ ပဉ္စ ဝာ ပဝတ္တိယော ဃဋ္ဋေတိ။ **ကမ္မပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ** နာမ ကမ္မဇတေဇောဓာတု ဌာနပ္ပတ္တာ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တတ္ရာပိ ဥတု အညံ သြဇဋ္ဌမကန္တိ ဧဝံ စတဿော ဝာ ပဉ္စ ဝာ ပဝတ္တိယော ဃဋ္ဋေတိ။ ဧဝံ တာဝ **ကမ္မဇရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ** ပဿိတဗ္ဗာ။

၇၀၂. စိတ္တဇေသုပိ စိတ္တံ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, စိတ္တပစ္စယံ, စိတ္တပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, စိတ္တပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနန္တိ ဧသ ဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **စိတ္တံ** နာမ ဧကူနနဝုတိစိတ္တာနိ။

> တေသု ဒွတ္တိံသ စိတ္တာနိ၊ ဆဗ္ဗီသေကူနဝီသတိ။
> သောဠသ ရူပိရိယာပထဝိညတ္တိဇနကာ မတာ။

ကာမာဝစရတော ဟိ အဋ္ဌ ကုသလာနိ, ဒွာဒသာကုသလာနိ, မနောဓာတုဝဇ္ဇာ ဒသ ကိရိယာ, ကုသလကိရိယတော ဒွေ အဘိညာစိတ္တာနီတိ ဒွတ္တိံသ စိတ္တာနိ ရူပံ, ဣရိယာပထံ, ဝိညတ္တိဉ္စ ဇနေန္တိ။ ဝိပာကဝဇ္ဇာနိ သေသဒသရူပာဝစရာနိ, အဋ္ဌ အရူပာဝစရာနိ, အဋ္ဌ လောကုတ္တရစိတ္တာနီတိ ဆဗ္ဗီသတိ စိတ္တာနိ ရူပံ, ဣရိယာပထဉ္စ ဇနယန္တိ, န ဝိညတ္တိံ။ ကာမာဝစရေ ဒသ ဘဝင်္ဂစိတ္တာနိ, ရူပာဝစရေ ပဉ္စ, တိဿော မနောဓာတုယော, ဧကာ ဝိပာကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုသောမနဿသဟဂတာတိ ဧကူနဝီသတိ စိတ္တာနိ ရူပမေဝ ဇနယန္တိ, န ဣရိယာပထံ, န ဝိညတ္တိံ။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏာနိ, သဗ္ဗသတ္တာနံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ, ခီဏာသဝါနံ စုတိစိတ္တံ, စတ္တာရိ အာရုပ္ပဝိပာကာနီတိ သောဠသ စိတ္တာနိ နေဝ ရူပံ ဇနယန္တိ, န ဣရိယာပထံ, န ဝိညတ္တိံ။ ယာနိ စေတ္ထ ရူပံ ဇနေန္တိ, တာနိ န ဌိတိက္ခဏေ, ဘင်္ဂက္ခဏေ ဝါ, တဒါ ဟိ စိတ္တံ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတိ။ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ပန ဗလဝံ, တသ္မာ တံ တဒါ ပုရေဇာတံ ဝတ္ထုံ နိဿာယ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ နာမ တယော အရူပိနော ခန္ဓာ, ''သဒ္ဒနဝကံ, ကာယဝိညတ္တိ, ဝစီဝိညတ္တိ, အာကာသဓာတု, လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယော, သန္တတီ''တိ သတ္တရသဝိဓံ ရူပဉ္စ။ **စိတ္တပစ္စယံ** နာမ ''ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿာ''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၁) ဧဝံ ဝုတ္တံ စတုသမုဋ္ဌာနရူပံ။ **စိတ္တပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ** နာမ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပေသု ဌာနပ္ပတ္တာ သြဇာ အညံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, ဧဝံ ဒွေ တိဿော ပဝတ္တိယော ဃဋ္ဋေတိ။ **စိတ္တပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ** နာမ စိတ္တသမုဋ္ဌာနော ဥတု ဌာနပ္ပတ္တော အညံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, ဧဝံ ဒွေ တိဿော ပဝတ္တိယော ဃဋ္ဋေတိ။ ဧဝံ **စိတ္တဇရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ** ပဿိတဗ္ဗာ။

၇၀၃. အာဟာရဇေသုပိ အာဟာရော, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, အာဟာရပစ္စယံ, အာဟာရပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, အာဟာရပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနန္တိ ဧသ ဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **အာဟာရော** နာမ ကဗဠီကာရော အာဟာရော။ **အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ** နာမ ဥပာဒိန္နံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ ဌာနပ္ပတ္တာယ သြဇာယ သမုဋ္ဌာပိတံ သြဇဋ္ဌမကံ, အာကာသဓာတု, လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယော, သန္တတီတိ စုဒ္ဒသဝိဓံ ရူပံ။ **အာဟာရပစ္စယံ** နာမ ''ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၅) ဧဝံ ဝုတ္တံ စတုသမုဋ္ဌာနရူပံ။ **အာဟာရပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ** နာမ အာဟာရသမုဋ္ဌာနေသု ရူပေသု ဌာနပ္ပတ္တာ သြဇာ အညံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တတ္ရာပိ သြဇာ အညန္တိ ဧဝံ ဒသဒွါဒသဝါရေ ပဝတ္တိံ ဃဋ္ဋေတိ။ ဧကဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟမ္ပိ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ။ ဒိဗ္ဗာ ပန သြဇာ ဧကမာသံ ဒွေမာသမ္ပိ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ။ မာတရာ ပရိဘုတ္တာဟာရောပိ ဒါရကဿ သရီရံ ဖရိတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သရီရေ မက္ခိတာဟာရောပိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ကမ္မဇာဟာရော ဥပာဒိန္နကာဟာရော နာမ။ သောပိ ဌာနပ္ပတ္တော ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တတ္ရာပိ သြဇာ အညံ သမုဋ္ဌာပေတီတိ ဧဝံ စတဿော ဝာ ပဉ္စ ဝာ ပဝတ္တိယော ဃဋ္ဋေတိ။ **အာဟာရပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ** နာမ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု ဌာနပ္ပတ္တာ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တတ္ရာယံ အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာနာနံ ဇနကော ဟုတွာ ပစ္စယော ဟောတိ, သေသာနံ နိဿယာဟာရအတ္ထိအဝိဂတဝသေနာတိ ဧဝံ **အာဟာရဇရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ** ပဿိတဗ္ဗာ။

၇၀၄. ဥတုဇေသုပိ ဥတု, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုပစ္စယံ, ဥတုပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနန္တိ ဧသေ ဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **ဥတု** နာမ စတုသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု, ဥဏှုဟဥတု သီတဥတူတိ ဧဝံ ပနေသ ဒုဝိဓော ဟောတိ။ **ဥတုသမုဋ္ဌာနံ** နာမ စတုသမုဋ္ဌာနော ဥတု ဥပာဒိန္နကံ ပစ္စယံ လဘိတ္ွာ ဌာနပ္ပတ္တော သရီရေ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တံ သဒ္ဒနဝကံ, အာကာသဓာတု , လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယော, သန္တတီတိ ပန္နရသဝိဓံ ဟောတိ။ **ဥတုပစ္စယံ** နာမ ဥတု စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပာနံ ပဝတ္တိယာ စ ဝိနာသဿ စ ပစ္စယော ဟောတိ။ **ဥတုပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ** နာမ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု ဌာနပ္ပတ္တာ အညံ ဩဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တတြာပိ ဥတု အညန္တိ ဧဝံ ဒီဃမ္ပိ အဒ္ဓာနံ အနုပာဒိန္နကပက္ခေ ဌတ္ွာပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တတိယေဝ။ **ဥတုပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ** နာမ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဌာနပ္ပတ္တာ ဩဇာ အညံ ဩဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တတြာပိ ဩဇာ အညန္တိ ဧဝံ ဒသဒ္ွာဒသဝါရေ ပဝတ္တိံ ဃဋ္ဋေတိ။ တတ္ရာယံ ဥတု ဥတုသမုဋ္ဌာနာနံ ဇနကော ဟုတ္ွာ ပစ္စယော ဟောတိ, သေသာနံ နိဿယအတ္ထိအဝိဂတဝသေနာတိ ဧဝံ **ဥတုဇရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ** ပဿိတဗ္ဗာ။ ဝေဥ္ဟိ ရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိံ ပဿန္တော ကာလေန ရူပံ သမ္မသတိ နာမ။

အရူပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရကထာ

၇၀၅. ယထာ စ ရူပံ သမ္မသန္တေန ရူပဿ, ဧဝံ အရူပံ သမ္မသန္တေနပိ အရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။ သာ စ ဓော ကောသီတိ လောကိယစိတ္တုပ္ပာဒဝသေနေဝ။

သေယျထိဒံ – ဣဒဥ္ဟိ အရူပံ နာမ ပုရိမဘဝေ အာယူဟိတကမ္မဝသေန ပဋိသန္ဓိယံ တာဝ ဧကူနဝီသတိစိတ္တုပ္ပာဒပ္ပဘေဒံ နိဗ္ဗတ္တတိ။ နိဗ္ဗတ္တနာကာရော ပနဿ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဒေဝ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ အနန္တရစိတ္တတော ပဘုတိ ဘဝင်္ဂဝသေန, အာယုပရိယောသာနေ စုတိဝသေန။ ယံ တတ္ထ ကာမာဝစရံ, တံ ဆသု ဒ္ွာရေသု ဗလဝါရမ္မဏေ တဒါရမ္မဏဝသေန။

ပဝတ္တေ ပန အသမ္ဘိန္နတ္တာ စက္ခုဿ အာပာထဂတတ္တာ ရူပာနံ အာလောကသန္နိဿိတံ မနသိကာရဟေတုကံ စက္ခုဝိညာဏံ နိဗ္ဗတ္တတိ သဒ္ဓိံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ။ စက္ခုပသာဒဿ ဟိ ဌိတိက္ခဏေ ဌိတိပ္ပတ္တမေဝ ရူပံ စက္ခုံ ဃဋ္ဋေတိ။ တသ္မိံ ဃဋ္ဋိတေ ဒ္ွိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ွာ နိရုဇ္ဈတိ။ တတော တသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဒနန္တရံ တဒေဝ ရူပံ ပဿမာနံ ကုသလဝိပာကံ အကုသလဝိပာကံ ဝါ စက္ခုဝိညာဏံ။ တတော တဒေဝ ရူပံ သမ္ပဋိစ္ဆမာနာ ဝိပာကမနောဓာတု။ တတော တဒေဝ ရူပံ သန္တီရယမာနာ ဝိပာကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု။ တတော တဒေဝ ရူပံ ဝဝတ္ထာပယမာနာ ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဥပေက္ခာသဟဂတာ ။ တတော ပရံ ကာမာဝစရကုသလာကုသလကိရိယစိတ္တေသု ဧကံ ဝါ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကံ ဝါ စိတ္တံ ပဉ္စ သတ္တ ဝါ ဇဝနာနိ။ တတော ကာမာဝစရသတ္တာနံ ဧကာဒသသု တဒါရမ္မဏစိတ္တေသု ဇဝနာနုရူပံ ယံကိဉ္စိ ဝါ တဒါရမ္မဏန္တိ။ ဧသ နယော သေသဒ္ွာရေသုပိ။ မနောဒ္ွာရေ ပန မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ။ ဧဝံ ဆသု ဒ္ွာရေသု **အရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ** ပဿိတဗ္ဗာ။ ဝေဥ္ဟိ အရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိံ ပဿန္တော ကာလေန အရူပံ သမ္မသတိ နာမ။

ဧဝံ ကာလေန ရူပံ ကာလေန အရူပံ သမ္မသိတ္ွာပိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတ္ွာ အနုက္ကမေန ပဋိပဇ္ဇမာနော ဧကော ပညာဘာဝနံ သမ္ပာဒေတိ။

ရူပသတ္တကသမ္မသနကထာ

၇၀၆. အပရော ရူပသတ္တကအရူပသတ္တကဝသေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတ္ွာ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ တတ္ထ အာဒာနနိက္ခေပနတော, ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမတော, အာဟာရမယတော, ဥတုမယတော, ကမ္မဇတော, စိတ္တသမုဋ္ဌာနတော, ဓမ္မတာရူပတောတိ ဣမေဟိ အာကာရေဟိ အာရောပေတ္ွာ သမ္မသန္တော ရူပသတ္တကဝသေန အာရောပေတ္ွာ သမ္မသတိ နာမ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

‘‘အာဒာနနိက္ခေပနတော၊ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထဂါမိတော။
အာဟာရတော စ ဥတုတော၊ ကမ္မတော စာပိ စိတ္တတော။

ဓမ္မတာရူပတော သတ္တ၊ ဝိတ္ထာရေန ဝိပဿတီ''တိ။

တတ္ထ **အာအနန္တိ** ပဋိသခ္ခိ။ **နိက္ခေပန** န္တိ စုတိ။ ဣတိ ယောကာဝစရော ဣမေဟိ **အာအနနိက္ခေပေဟိ** ဇော် ဝသ္တ သသတံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ သင်္ခါရေသု တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။ ကထံ? ဇွေန္တရေ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ။ က သ္မာ? ဥပ္ပာဒဝယဝတ္တိတော, ဝိပရိဏာမတော, တာဝကာလိကတော, နိစ္စပဋိက္ခေပတော စ။ ယသ္မာ ပန ဥပ္ပန္နာ သင်္ခါရာ ဌိတိံ ပာပုဏန္တိ, ဌိတိယံ ဇရာယ ကိလမန္တိ, ဇရံ ပတွာ အဝဿံ ဘိဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနတော, ဒုက္ခမတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော, သုခပဋိက္ခေပတော စ ဒုက္ခာ။ ယသ္မာ စ ''ဥပ္ပန္နာ သင်္ခါရာ ဌိတိံ မာ ပာပုဏန္တု, ဌာနပ္ပတ္တာ မာ ဇီရန္တု, ဇရပ္ပတ္တာ မာ ဘိဇ္ဇန္တူ''တိ ဣမေသု တီသု ဌာနေသု ကဿစိ ဝသဝတ္တိဘာဝေ နတ္ထိ, သုညာ တေန ဝသဝတ္တနာကာရေန, တသ္မာ သုညတော, အဿာမိကတော, အဝသဝတ္တိတော, အတ္တပဋိက္ခေပတော စ အန တ္တာတိ။

၇၀၇. ဇဝံ အာအနနိက္ခေပနဝသေန ဝဿသတပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ တတော ပရံ **ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမတော** အာရောပေတိ။ တတ္ထ **ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမော** နာမ ဝယဝသေန ဝုမုဿ ဝမိုတဿ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော။ တဿ ဝသေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတီတိ အတ္ထော။

ကထံ? သော တမေဝ ဝဿသတံ ပဌမဝယေန မဇ္ဈိမဝယေန ပစ္ဆိမဝယေနာတိ တီဟိ ဝယေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ။ တတ္ထ အာဒိတော တေတ္တိံသ ဝဿာနိ ပဌမဝယော နာမ။ တတော စတုတ္တိံသ မဇ္ဈိမဝယော နာမ။ တတော တေတ္တိံသ ပစ္ဆိမဝယော နာမာတိ။ ဣတိ ဣမေဟိ တီဟိ ဝယေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ, ''ပဌမဝယေ ပဝတ္တံ ရူပံ မဇ္ဈိမဝယံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ။ ယဒနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခံ။ ယံ ဒုက္ခံ, တဒနတ္တာ။ မဇ္ဈိမဝယေ ပဝတ္တရူပမ္ပိ ပစ္ဆိမဝယံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ။ ပစ္ဆိမဝယေ တေတ္တိံသ ဝဿာနိ ပဝတ္တရူပမ္ပိ မရဏတော ပရံ ဂမနသမတ္ထံ နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ တမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

၇၀၈. ဇဝံ **ပဌမဝယာဒိဝသေန** ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမတော တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပုန ''မန္ဒဒသကံ, ခိဍ္ဍာဒသကံ, ဝဏ္ဏဒသကံ, ဗလဒသကံ, ပညာဒသကံ, ဟာနိဒသကံ, ပဗ္ဘာရဒသကံ, ဝင်္ကဒသကံ, မောမူဟဒသကံ, သယနဒသက''န္တိ ဣမေသံ **ဒသန္နံ ဒသကာနံ ဝသေန** ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမတော တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

တတ္ထ ဒသကေသု တာဝ ဝဿသတဇီဝိနော ပုဂ္ဂလဿ ပဌမာနိ ဒသ ဝဿာနိ **မန္ဒဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိ သော မန္ဒော ဟောတိ စပလော ကုမာရကော။ တတော ပရာနိ ဒသ **ခိဍ္ဍာဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိ သော ခိဍ္ဍာရတိဗဟုလော ဟောတိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **ဝဏ္ဏဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိဿ ဝဏ္ဏာယတနံ ဝေပုလ္လံ ပာပုဏာတိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **ဗလဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိဿ ဗလဉ္စ ထာမော စ ဝေပုလ္လံ ပာပုဏာတိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **ပညာဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိဿ ပညာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ ဟောတိ, ပကတိယာ ကိရ ဒုဗ္ဗလပညဿာပိ တသ္မိံ ကာလေ အပ္ပမတ္တကာ ပညာ ဥပ္ပဇ္ဇ တိယေဝ။ တတော ပရာနိ ဒသ **ဟာနိဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိဿ ခိဍ္ဍာရတိဝဏ္ဏဗလပညာ ပရိဟာယန္တိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **ပဗ္ဘာရဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိဿ အတ္တဘာဝေ ပုရတော ပဗ္ဘာရော ဟောတိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **ဝင်္ကဒသကံ** နာမ, တဒာ ဟိဿ အတ္တဘာဝေ နင်္ဂလကောဋိ ဝိယ ဝင်္ကော ဟောတိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **မောမူဟဒသကံ** နာမ။ တဒာ ဟိ သော မောမူဟော ဟောတိ, ကတံ ကတံ ပမုဿတိ။ တတော ပရာနိ ဒသ **သယနဒသကံ** နာမ, ဝဿသတိကော ဟိ သ ယနဗဟုလောဝ ဟောတိ။

တတြာယံ ယောဂီ ဇတေသံ ဒသကာနံ ဝသေန ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမတော တိလက္ခဏံ အာရောပေတုံ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ – ''ပဌမဒသကေ ပဝတ္တရူပံ ဒုတိယဒသကံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ။ ဒုတိယဒသကေ။ပေ။ နဝမဒသကေ ပဝတ္တရူပံ ဒသမဒသကံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ ဒသမဒသကေ ပဝ တ္တရူပံ ပုနဗ္ဘဝံ အပ္ပတွာ ဣဓေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

၇၀၉. ဇဝံ ဒသကဝသေန ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမတော တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပုန တဒေဝ ဝဿသတံ ပဉ္စပဉ္စဝ ဿဝသေန ဝီသတိကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ဝယောဝုမုတ္ထင်္ဂမတော တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။ ကထံ? သော ဟိ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ – ''ပဌမေ ဝဿပဉ္စကေ ပဝတ္တရူပံ ဒုတိယံ ဝဿပဉ္စကံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တ

သ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ။ ဒုတိယေ ဝသ္သပဥ္စကေ ပဝတ္တရူပံ တတိယံ။ပေ.။ ဧကူနဝီသတိမေ ဝသ္သပဥ္စကေ ပဝတ္တရူပံ ဝီသတိမံ ဝသ္သပဥ္စကံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ ဝီသတိမေ ဝသ္သပဥ္စကေ ပဝတ္တရူပံ မရဏာတော ပရံ ဂမနသမတ္ထံ နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ တမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ။

ဧဝံ ဝီသတိကောဋ္ဌာသဝသေန ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမတော တိလက္ခဏံ အာရောပေတ္ဝာ ပုန ပဥ္စဝီသတိ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ စတုန္နံ စတုန္နံ ဝဿာနံ ဝသေန အာရောပေတိ။ တတော တေတ္တိံသ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ တိဏ္ဏံ တိဏ္ဏံ ဝဿာနံ ဝသေန, ပညာသ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ ဒွိန္နံ ဒွိန္နံ ဝဿာနံ ဝသေန, သတံ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ ဧကေက ဝဿဝသေန။ တတော ဧကံ ဝဿံ တယော ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ ဝဿာနဟေမန္တဂိမှဟသု တီသု ဥတူသု ဧကေ ကဥတုဝသေန တသ္မိံ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

ကထံ? ''**ဝဿာနေ** စတုမာသံ ပဝတ္တရူပံ ဟေမန္တံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ။ **ဟေမန္တေ** ပဝတ္တရူပံ ဂိမှံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ။ **ဂိမှေဟ** ပဝတ္တရူပံ ပုန ဝဿာနံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ။ ဧဝံ အာရောပေတ္ဝာ ပုန ဧကံ ဝဿံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ – ''**ဝဿာနေ** ဒွေမာသံ ပဝတ္တရူပံ သရဒံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ။ **သရဒေ** ပဝတ္တရူပံ ဟေမန္တံ။ **ဟေမန္တေ** ပဝတ္တရူပံ သိသိရံ။ **သိသိရေ** ပဝတ္တရူပံ ဝသန္တံ။ **ဝသန္တေ** ပဝတ္တရူပံ ဂိမှံ။ **ဂိမှေဟ** ပဝတ္တရူပံ ပုန ဝဿာနံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ, တသ္မာ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ ဧဝံ တသ္မိံ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

ဧဝံ အာရောပေတ္ဝာ တတော ကာဠဇုဏှဝသေန – ''ကာဠေ ပဝတ္တရူပံ ဇုဏှံ အပ္ပတ္ဝာ။ ဇုဏှေဟ ပဝတ္တရူပံ ကာဠံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ, တသ္မာ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။ တတော ရတ္တိန္ဒိဝဝသေန – ''ရတ္တိံ ပဝတ္တရူပံ ဒိဝသံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ။ ဒိဝသံ ပဝတ္တရူပမ္ပိ ရတ္တိံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ, တသ္မာ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။ တတော တဒေဝ ရတ္တိန္ဒိဝံ ပုဗ္ဗဏှာဒိဝသေန ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ – ''ပုဗ္ဗဏှေဟ ပဝတ္တရူပံ မဇ္ဈန္ဟိကံ အပ္ပတ္ဝာ။ မဇ္ဈန္ဟိကေ ပဝတ္တရူပံ သာယန္ဟံ။ သာယန္ဟေ ပဝတ္တရူပံ ပဌမယာမံ။ ပဌမယာမေ ပဝတ္တရူပံ မဇ္ဈိမယာမံ။ မဇ္ဈိမယာမေ ပဝတ္တရူပံ ပစ္ဆိမယာမံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ။ ပစ္ဆိမယာမေ ပဝတ္တရူပံ ပုန ပုဗ္ဗဏှံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ, တသ္မာ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

၇၁၀. ဧဝံ အာရောပေတ္ဝာ ပုန တသ္မိံယေဝ ရူပေ အဘိက္ကမပဋိက္ကမအာလောကနဝိလောကနသမိဉ္ဇနပသာရဏ ဝသေန – ''အဘိက္ကမေ ပဝတ္တရူပံ ပဋိက္ကမံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ ပဋိက္ကမေ ပဝတ္တရူပံ အာလောကနံ။ အာလောကနေ ပဝတ္တရူပံ ဝိလောကနံ။ ဝိလောကနေ ပဝတ္တရူပံ သမိဉ္ဇနံ။ သမိဉ္ဇနေ ပဝတ္တရူပံ ပသာရဏံ အပ္ပတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ တသ္မာ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

တတော ဧကပဒဝါရံ ဥဒ္ဓရဏ အတိဟရဏဝီတိဟရဏဝေဿဇ္ဇနသန္နိက္ခေပနသန္နိရုမ္ဘနဝသေန ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကရောတိ။

တတ္ထ **ဥဒ္ဓရဏံ** နာမ ပါဒဿ ဘူမိတော ဥက္ခိပနံ။ **အတိဟရဏံ** နာမ ပုရတော ဟရဏံ။ **ဝီတိဟရဏံ** နာမ ခါဏုက ဏ္ဋကဒီဃဇာတိအာဒီသု ကိဉ္စိဒေဝ ဒိသွာ တတော ပါဒဿ ဝိတော စ ဟရဏံ။ **ဝေဿဇ္ဇနံ** နာမ ပါဒဿ ဟေဋ္ဌာ ဩရောပနံ။ **သန္နိက္ခေပနံ** နာမ ပထဝီတလေ ဌပနံ။ **သန္နိရုမ္ဘနံ** နာမ ပုန ပါဒုဒ္ဓရဏကာလေ ပါဒဿ ပထဝိယာ သဒ္ဓိံ အဘိနိပ္ပီဠနံ။ တတ္ထ ဥဒ္ဓရဏေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတူတိ ဒွေ ဓာတုယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္ဒာ, ဣတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဟောန္တိ ဗလဝတိယော။ တထာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသု။ ဝေဿဇ္ဇနေ တေဇောဓာတု ဝါယောဓာ တူတိ ဒွေ ဓာတုယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္ဒာ, ဣတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဟောန္တိ ဗလဝတိယော။ တထာ သန္နိက္ခေပနသန္နိရုမ္ဘနေသု။ ဧဝံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝာ တေသံ ဝသေန တသ္မိံ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

ကထံ? သော ဧဝံ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ – ''ယာ ဥဒ္ဓရဏေ ပဝတ္တာ ဓာတုယော, ယာနိ စ တဒုပာဒါယရူပါနိ, သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ အတိဟရဏံ အပ္ပတ္ဝာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ။ တထာ အတိဟရဏေ ပ

ဝတ္တာ ဝီတိဟရဏံ။ ဝီတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝေါသဇ္ဇနံ။ ဝေါသဇ္ဇနေ ပဝတ္တာ သန္နိက္ခေပနံ။ သန္နိက္ခေပနေ ပဝတ္တာ သန္နိရုမ္ဘနံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဣတိ တတ္ထ တတ္ထ ဥပ္ပန္နာ ဣတရံ ဣတရံ ကောဋ္ဌာသံ အပ္ပတွာ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗံ သန္ဓိ သန္ဓိ ဩဓိ ဩဓိ ဟုတွာ တတ္တကပါလေ ပက္ခိတ္တတိလာ ဝိယ တဋတဋာယန္တာ ဘိဇ္ဇန္တိ။ တသ္မာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ”တိ။ တဿေဝံ ပဗ္ဗပဗ္ဗဂတေ သင်္ခါရေ ဝိပဿတော ရူပသမ္မသနံ သုခုမံ ဟောတိ။

၇၁၁. သုခုမတ္တေ စ ပနဿ ဣဒံ ဩပမ္မံ။ ဧကော ကိရ အရဏိဓနုကာဒီသု ကတပရိစယော အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗပဒီပေါ ပစ္စန္တဝါသိကော နဂရမာဂမ္မ အန္တရာပဏေ ဇလမာနံ ပဒီပံ ဒိသွာ ဧကံ ပုရိသံ ပုစ္ဆိ အမ္ဘော “ကိံ နာမေတံ ဧဝံ မနာပ”န္တိ? တမေနံ သော အာဟ “ကိမေတ္ထ မနာပံ, ပဒီပေါ နာမေသ တေလက္ခယေန ဝဋ္ဋိက္ခယေန စ ဂတမဂ္ဂေါပိဿ န ပညာယိဿတီ”တိ။ တမညော ဧဝမာဟ “ဩဠာရိကံ, ဣမိဿာ ဟိ ဝဋ္ဋိယာ အနုပုဗ္ဗေန ဍယှမာနာယ တတိယဘာဂေ တတိယဘာဂေ ဇာလာ ဣတရီတရံ ပဒေသံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတီ”တိ။ တမညော ဧဝမာဟ “ဣဒမ္ပိ ဩဠာရိကံ, ဣမိဿာ ဟိ အင်္ဂုလင်္ဂုလန္တရေ အဍ္ဎင်္ဂုလဍ္ဎင်္ဂုလန္တရေ တန္တုမှိ တန္တုမှိ အံသုမှိ အံသုမှိ ဇာလာ ဣတရီတရံ အံသုံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတိ။ အံသုံ ပန မုဉ္စိတွာ န သက္ကာ ဇာလံ ပညာပေတု”န္တိ။

တတ္ထ “တေလက္ခယေန ဝဋ္ဋိက္ခယေန စ ပဒီပဿ ဂတမဂ္ဂေါပိ န ပညာယိဿတီ”တိ ပုရိသဿ ဉာဏံ ဝိယ ယောဂိနော အာဒါနနိက္ခေပနတော ဝဿသတေန ပရိစ္ဆိန္နရူပေ တိလက္ခဏာရောပနံ။ “ဝဋ္ဋိယာ တတိယဘာဂေ တတိယဘာဂေ ဇာလာ ဣတရီတရံ ပဒေသံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတီ”တိ ပုရိသဿ ဉာဏံ ဝိယ ယောဂိနော ဝဿသတဿ တတိယကောဋ္ဌာသပရိစ္ဆိန္နေ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပေ တိလက္ခဏာရောပနံ။ “အင်္ဂုလင်္ဂုလန္တရေ ဇာလာ ဣတရီတရံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတီ”တိ ပုရိသဿ ဉာဏံ ဝိယ ယောဂိနော ဒသဝဿ ပဉ္စဝဿ စတုဝဿ တိဝဿ ဒွိဝဿ ဧကဝဿ ပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ တိလက္ခဏာရောပနံ။ “အဍ္ဎင်္ဂုလဍ္ဎင်္ဂုလန္တရေ ဇာလာ ဣတရီတရံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတီ”တိ ပုရိသဿ ဉာဏံ ဝိယ ယောဂိနော ဧကေကဥတုဝသေန ဧကံ ဝဿံ တိဓာ, ဆဓာ စ ဝိဘဇိတွာ စတုမာသ-ဒွိမာသပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ တိလက္ခဏာရောပနံ။ “တန္တုမှိ တန္တုမှိ ဇာလာ ဣတရီတရံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတီ”တိ ပုရိသဿ ဉာဏံ ဝိယ ယောဂိနော ကာဠဇုဏှဝသေန, ရတ္တိန္ဒိဝဝသေန, ဧကရတ္တိန္ဒိဝံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ပုဗ္ဗဏှာဒိဝသေန စ ပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ တိလက္ခဏာရောပနံ။ “အံသုမှိ အံသုမှိ ဇာလာ ဣတရီတရံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈိဿတီ”တိ ပုရိသဿ ဉာဏံ ဝိယ ယောဂိနော အဘိက္ကမာဒိဝသေန စေဝ ဥဒ္ဓရဏာဒီသု စ ဧကေကကောဋ္ဌာသဝသေန ပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ တိလက္ခဏာရောပနန္တိ။

၇၁၂. သော ဧဝံ နာနာကာရေဟိ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပုန တဒေဝ ရူပံ ဝိသင်္ခရိတွာ အာဟာရမယာဒိဝသေန စတ္တာရော ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ဧကေကကောဋ္ဌာသေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။ တတ္ထာယံ **အာဟာရမယံ ရူပံ** ဆာတသုဟိတဝသေန ပါကဋံ ဟောတိ။ ဆာတကာလေ သမုဋ္ဌိတံ ရူပံ ဟိ ဈတ္တံ ဟောတိ ကိလန္တံ, ဈာမခာဏုကော ဝိယ, အင်္ဂါရပစ္ဆိယံ နိလီနကာကော ဝိယ စ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ ဒုဿဏ္ဌိတံ။ သုဟိတကာလေ သမုဋ္ဌိတံ ဓာတံ ပီဏိတံ မုဒု သိနိဒ္ဓံ ဖဿဝန္တံ ဟောတိ။ သော တံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ “ဆာတကာလေ ပဝတ္တရူပံ သုဟိတကာလံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ သုဟိတကာလေ သမုဋ္ဌိတမ္ပိ ဆာတကာလံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ဧဝံ တတ္ထ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

၇၁၃. **ဥတုမယံ** သီတုဏှဝသေန ပါကဋံ ဟောတိ။ ဥဏှကာလေ သမုဋ္ဌိတံ ရူပံ ဟိ ဈတ္တံ ဟောတိ ကိလန္တံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ။ သီတဥတုနာ သမုဋ္ဌိတံ ရူပံ ဓာတံ ပီဏိတံ သိနိဒ္ဓံ ဟောတိ။ သော တံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ “ဥဏှကာလေ ပဝတ္တရူပံ သီတကာလံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ သီတကာလေ ပဝတ္တရူပံ ဥဏှကာလံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ဧဝံ တတ္ထ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

၇၁၄. **ကမ္မဇံ** အာယတနဒွါရဝသေန ပါကဋံ ဟောတိ။ စက္ခုဒွါရသ္မိံ ဟိ စက္ခုကာယဘာဝဒသကဝသေန တိံသ ကမ္မဇရူပါနိ, ဥပတ္ထမ္ဘကာနိ ပန တေသံ ဥတုစိတ္တာဟာရသမုဋ္ဌာနာနိ စတုဝီသတီတိ စတုပဏ္ဏာသ ဟောန္တိ။ တထာ သောတဃာနဇိဝှာဒွါရေသု။ ကာယဒွါရေ ကာယဘာဝဒသကဝသေန စေဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနာဒိဝသေန စ စတုစတ္တာလီသ။ မနောဒွါရေ ဟဒယဝတ္ထုကာယဘာဝဒသကဝသေန စေဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနာဒိဝသေန စ စတုပဏ္ဏာသမေဝ။

သော သဗ္ဗမ္ပိ တံ ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ “စက္ခုဒွါရေ ပဝတ္တရူပံ သောတဒွါရံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ သောတဒွါရေ ပဝတ္တရူပံ ဃာနဒွါရံ။ ဃာနဒွါရေ ပဝတ္တရူပံ ဇိဝှါဒွါရံ။ ဇိဝှါဒွါရေ ပဝတ္တရူပံ ကာယဒွါရံ။ ကာယဒွါရေ ပဝတ္တရူပံ မနောဒွါရံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ဧဝံ တတ္ထ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

၇၁၅. စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ သောမနဿိတဒေါမနဿိတဝသေန ပါကဋံ ဟောတိ, သောမနဿိတကာလေ ဥပ္ပန္နံ ဟိ ရူပံ သိနိဒ္ဓံ မုဒု ပီဏိတံ ဖဿဝန္တံ ဟောတိ။ ဒေါမနဿိတကာလေ ဥပ္ပန္နံ ဈတ္တံ ကိလန္တံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ ဟောတိ။ သော တံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ “သောမနဿိတကာလေ ပဝတ္တရူပံ ဒေါမနဿိတကာလံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ။ ဒေါမနဿိတကာလေ ပဝတ္တရူပံ သောမနဿိတကာလံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ဧဝံ တတ္ထ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

တဿေဝံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတ္ထ တိလက္ခဏံ အာရောပယတော အယမတ္ထော ပါကဋော ဟောတိ –

ဇီဝိတံ အတ္တဘာဝေါ စ, သုခဒုက္ခာ စ ကေဝလာ။
ဧကစိတ္တသမာယုတ္တာ, လဟုသော ဝတ္တတေ ခဏော။

စုလ္လာသီတိ သဟဿာနိ, ကပ္ပံ တိဋ္ဌန္တိ ယေ မရူ။
န တွေဝ တေပိ တိဋ္ဌန္တိ, ဒွီဟိ စိတ္တေဟိ သမောဟိတာ။

ယေ နိရုဒ္ဓါ မရန္တဿ, တိဋ္ဌမာနဿ ဝါ ဣဓ။
သဗ္ဗေဝ သဒိသာ ခန္ဓာ, ဂတာ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ။

အနန္တရာ စ ယေ ဘဂ္ဂါ, ယေ စ ဘဂ္ဂါ အနာဂတေ။
တဒန္တရာ နိရုဒ္ဓါနံ, ဝေသမံ နတ္ထိ လက္ခဏေ။

အနိဗ္ဗတ္တေန န ဇာတော, ပစ္စုပ္ပန္နေန ဇီဝတိ။
စိတ္တဘဂ္ဂါ မတော လောကော, ပညတ္တိ ပရမတ္ထိယာ။

အနိဓာနဂတာ ဘဂ္ဂါ, ပုဉ္ဇော နတ္ထိ အနာဂတေ။
နိဗ္ဗတ္တာ ယေပိ တိဋ္ဌန္တိ, အာရဂ္ဂေ သာသပူပမာ။

နိဗ္ဗတ္တာနဉ္စ ဓမ္မာနံ, ဘင်္ဂေါ နေသံ ပုရက္ခတော။
ပလောကဓမ္မာ တိဋ္ဌန္တိ, ပုရာဏေဟိ အမိဿိတာ။

အဒဿနတော အာယန္တိ, ဘဂ္ဂါ ဂစ္ဆန္တုဒဿနံ။
ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒောဝ အာကာသေ, ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝယန္တိ စာတိ။ (မဟာနိ. ၁၀)။

၇၁၆. ဧဝံ အာဟာရမယာဒီသု တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပုန **ဓမ္မတာရူပေ** တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ။ **ဓမ္မတာရူပံ** နာမ ဗဟိဒ္ဓါ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓံ အယလောဟတိပုသီသသုဝဏ္ဏရဇတမုတ္တာမဏိဝေဠုရိယသင်္ခသိလာပဝါဠလောဟိတင်္ဂမသာရဂလ္လဘူမိပါသာဏပဗ္ဗတတိဏရုက္ခလတာဒိဘေဒံ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပတော ပဋ္ဌာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကရူပံ။ တဒဿ အသောကင်္ကုရာဒိဝသေန ပါကဋံ ဟောတိ။

အသောကင်္ကုရံ ဟိ အာဒိတောဝ တနုရတ္တံ ဟောတိ, တတော ဒွီဟတီဟစ္စယေန ဃနရတ္တံ, ပုန ဒွီဟတီဟစ္စယေန မန္ဒရတ္တံ, တတော တရုဏပလ္လဝဝဏ္ဏံ, တတော ပရိဏတပလ္လဝဝဏ္ဏံ, တတော ဟရိတပဏ္ဏဝဏ္ဏံ။ တ

တော နီလပဏ္ဏဝဏ္ဏံ။ တတော နီလပဏ္ဏဝဏ္ဏကာလတော ပဋ္ဌာယ သဘာဂရူပသန္တတိမနုပ္ပဗန္ဓာပယမာနံ သံဝစ္ဆရမတ္တေန ပဏ္ဍုပလာသံ ဟုတွာ ဝဏ္ဋတော ဆိဇ္ဇိတွာ ပတတိ။

သော တံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ "တနုရတ္တကာလေ ပဝတ္တရူပံ ဃနရတ္တကာလံ အပ္ပတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ ဃနရတ္တကာလေ ပဝတ္တရူပံ မန္ဒရတ္တကာလံ။ မန္ဒရတ္တကာလေ ပဝတ္တရူပံ တရုဏပလ္လဝဝဏ္ဏကာလံ။ တရုဏပလ္လဝဝဏ္ဏကာလေ ပဝတ္တံ ပရိဏတပလ္လဝဝဏ္ဏကာလံ။ ပရိဏတပလ္လဝဝဏ္ဏကာလေ ပဝတ္တံ ဟရိတပဏ္ဏဝဏ္ဏကာလံ ။ ဟရိတပဏ္ဏကာလေ ပဝတ္တံ နီလပဏ္ဏဝဏ္ဏကာလံ။ နီလပဏ္ဏဝဏ္ဏကာလေ ပဝတ္တံ ပဏ္ဍုပလာသကာလံ။ ပဏ္ဍုပလာသကာလေ ပဝတ္တံ ဝဏ္ဋတော ဆိဇ္ဇိတွာ ပတနကာလံ အပ္ပတွာဝ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတိ, ဧဝံ တတ္ထ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗမ္ပိ ဓမ္မတာရူပံ သမ္မသတိ။

ဧဝံ တာဝ **ရူပသတ္တကဝသေန** တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။

အရူပသတ္တကသမ္မသနကထာ

၇၁၇. ယံ ပန ဝုတ္တံ "အရူပသတ္တကဝသေနာ"တိ, တတ္ထ အယံ မာတိကာ – ကလာပတော, ယမကတော, ခဏိကတော, ပဋိပါဋိတော, ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာဋနတော, မာနသမုဂ္ဃာဋနတော, နိကန္တိပရိယာဒါနတောတိ။

တတ္ထ **ကလာပတော**တိ ဖဿပဉ္စမကာ ဓမ္မာ။ ကထံ ကလာပတော သမ္မသတီတိ? ဣဓ ဘိက္ခု ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ – "ယေ ဣမေ 'ကေသာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ'တိ သမ္မသနေ ဥပ္ပန္နာ ဖဿပဉ္စမကာ ဓမ္မာ, ယေ စ 'လောမာ။ပေ.။ မတ္ထလုင်္ဂံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ'တိ သမ္မသနေ ဥပ္ပန္နာ ဖဿပဉ္စမကာ ဓမ္မာ, သဗ္ဗေ တေ ဣတရီတရံ အပ္ပတွာ ပဗ္ဗံပဗ္ဗံ ဩဓိဩဓိ ဟုတွာ တတ္တကဟလေ ပက္ခိတ္တတိလာ ဝိယ တဋတဋာယန္တာ ဝိနဋ္ဌာ, တသ္မာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ"တိ။ အယံ တာဝ **ဝိသုဒ္ဓိကထာယံ** နယော။

အရိယဝံသကထာယံ ပန "ဟေဋ္ဌာ ရူပသတ္တကေ သတ္တသု ဌာနေသု 'ရူပံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ'တိ ပဝတ္တံ စိတ္တံ အပရေန စိတ္တေန 'အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ'တိ သမ္မသန္တော 'ကလာပတော သမ္မသတီ'တိ" ဝုတ္တံ, တံ ယုတ္တတရံ။ တသ္မာ သေသာနိပိ တေနေဝ နယေန ဝိဘဇိဿာမ။

၇၁၈. **ယမကတော**တိ ဣဓ ဘိက္ခု အာဒါနနိက္ခေပရူပံ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသိတွာ တမ္ပိ စိတ္တံ အပရေန စိတ္တေန "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသတိ။ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပံ, အာဟာရမယံ, ဥတုမယံ, ကမ္မဇံ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, ဓမ္မတာရူပံ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသိတွာ တမ္ပိ စိတ္တံ အပရေန စိတ္တေန "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသတိ။ ဧဝံ ယမကတော သမ္မသတိ နာမ။

၇၁၉. **ခဏိကတော**တိ ဣဓ ဘိက္ခု အာဒါနနိက္ခေပရူပံ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသိတွာ တံ ပဌမစိတ္တံ ဒုတိယစိတ္တေန, ဒုတိယံ တတိယေန, တတိယံ စတုတ္ထေန, စတုတ္ထံ ပဉ္စမေန "တေမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသတိ။ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပံ, အာဟာရမယံ, ဥတုမယံ, ကမ္မဇံ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, ဓမ္မတာရူပံ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသိတွာ တံ ပဌမစိတ္တံ ဒုတိယစိတ္တေန, ဒုတိယံ တတိယေန, တတိယံ စတုတ္ထေန, စတုတ္ထံ ပဉ္စမေန "တေမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသတိ။ ဧဝံ ရူပပရိဂ္ဂဟကစိတ္တတော ပဋ္ဌာယ စတ္တာရိ စတ္တာရိ စိတ္တာနိ သမ္မသန္တော ခဏိကတော သမ္မသတိ နာမ။

၇၂၀. **ပဋိပါဋိတော**တိ အာဒါနနိက္ခေပရူပံ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသိတွာ တံ ပဌမစိတ္တံ ဒုတိယစိတ္တေန, ဒုတိယံ တတိယေန, တတိယံ စတုတ္ထေန။ပေ.။ ဒသမံ ဧကာဒသမေန "တေမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသတိ။ ဝယောဝုဍ္ဎတ္ထင်္ဂမရူပံ, အာဟာရမယံ, ဥတုမယံ, ကမ္မဇံ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, ဓမ္မတာရူပံ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသိတွာ တံ ပဌမစိတ္တံ ဒုတိယစိတ္တေန, ဒုတိယံ တတိယေန, တတိယံ စတုတ္ထေန။ပေ.။ ဒသမံ ဧကာဒသမေန "တေမ္ပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ ဧဝံ ဝိပဿနာ ပဋိပါဋိယာ သကလမ္ပိ ဒိဝသဘာဂံ သမ္မသိတုံ ဝဋ္ဋေယျ။

ယာဝ ဒသမစိတ္တသမ္မသနာ ပန ရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ ပဂုဏံ ဟောတိ။ တသ္မာ ဒသမေယေဝ ဌပေတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သမ္မသန္တော ပဋိပာဋိယာ သမ္မသတိ နာမ။

၇၂၁. **ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာဋနတော မာနဥဂ္ဃာဋနတော နိကန္တိပရိယာဒါနတော** တိ ဣမေသု တီသု ဝိသုံ သမ္မသနနယော နာမ နတ္ထိ။ ယံ ပနေတံ ဟေဋ္ဌာ ရူပံ, ဣက္ခ စ အရူပံ ပရိဂ္ဂဟိတံ, တံ ပဿန္တော ရူပာရူပတော ဥဒ္ဓံ အညံ သတ္တံ နာမ န ပဿတိ။ သတ္တဿ အဒဿနတော ပဋ္ဌာယ သတ္တသညာ ဥဂ္ဃာဋိတာ ဟောတိ။ သတ္တသညံ ဥဂ္ဃာဋိတစိတ္တေန သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှတော ဒိဋ္ဌိ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိဋ္ဌိယာ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာယ **ဒိဋ္ဌိ ဥဂ္ဃာဋိတာ** နာမ ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာဋိတစိတ္တေန သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှတော မာနော နုပ္ပဇ္ဇတိ။ မာနေ အနုပ္ပဇ္ဇန္တေ **မာနော သမုဂ္ဃာဋိတော** နာမ ဟောတိ။ မာနသမုဂ္ဃာဋိတစိတ္တေန သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှတော တဏှာ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ တဏှာယ အနုပ္ပဇ္ဇန္တိယာ **နိကန္တိ ပရိယာဒိဏ္ဏာ** နာမ ဟောတီတိ ဣဒံ တာဝ **ဝိသုဒ္ဓိကထာယံ** ဝုတ္တံ။

အရိယဝံသကထာယံ ပန "ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာဋနတော မာနသမုဂ္ဃာဋနတော နိကန္တိပရိယာဒါနတော"တိ မာတိကံ ဌပေတွာ အယံ နယော ဒဿိတော။

"အဟံ ဝိပဿာမိ, မမ ဝိပဿနာ"တိ ဂဏှတော ဟိ ဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာဋနံ နာမ န ဟောတိ။ "သင်္ခါရာဝ သင်္ခါရေ ဝိပဿန္တိ သမ္မသန္တိ ဝဝတ္ထပေန္တိ ပရိဂ္ဂဏှန္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တီ"တိ ဂဏှတော ပန **ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာဋနံ** နာမ ဟောတိ။

"သုဋ္ဌု ဝိပဿာမိ, မနာပံ ဝိပဿာမီ"တိ ဂဏှတော မာနသမုဂ္ဃာဋော နာမ န ဟောတိ။ "သင်္ခါရာဝ သင်္ခါရေ ဝိပဿန္တိ သမ္မသန္တိ ဝဝတ္ထပေန္တိ ပရိဂ္ဂဏှန္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တီ"တိ ဂဏှတော ပန **မာနသမုဂ္ဃာဋော** နာမ ဟောတိ။

"ဝိပဿိတုံ သက္ကောမီ"တိ ဝိပဿနံ အဿာဒေန္တဿ နိကန္တိပရိယာဒါနံ နာမ န ဟောတိ။ "သင်္ခါရာဝ သင်္ခါရေ ဝိပဿန္တိ သမ္မသန္တိ ဝဝတ္ထပေန္တိ ပရိဂ္ဂဏှန္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တီ"တိ ဂဏှတော ပန **နိကန္တိပရိယာဒါနံ** နာမ ဟောတိ။

သစေ သင်္ခါရာ အတ္တာ ဘဝေယျုံ, အတ္တာတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျုံ, အနတ္တာ စ ပန အတ္တာတိ ဂဟိတာ, တသ္မာ တေ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ, ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ, ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဒုက္ခာတိ ပဿတော **ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာဋနံ** နာမ ဟောတိ။

သစေ သင်္ခါရာ နိစ္စာ ဘဝေယျုံ, နိစ္စာတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျုံ, အနိစ္စာ စ ပန နိစ္စာတိ ဂဟိတာ, တသ္မာ တေ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ, ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဒုက္ခာ, အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ပဿတော **မာနသမုဂ္ဃာဋော** နာမ ဟောတိ။

သစေ သင်္ခါရာ သုခါ ဘဝေယျုံ, သုခါတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျုံ, ဒုက္ခာ စ ပန သုခါတိ ဂဟိတာ, တသ္မာ တေ ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဒုက္ခာ, ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ, အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ပဿတော **နိကန္တိပရိယာဒါနံ** နာမ ဟောတိ။

ဧဝံ သင်္ခါရေ အနတ္တတော ပဿန္တဿ **ဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာဋနံ** နာမ ဟောတိ။ အနိစ္စတော ပဿန္တဿ **မာနသမုဂ္ဃာဋနံ** နာမ ဟောတိ။ ဒုက္ခတော ပဿန္တဿ **နိကန္တိပရိယာဒါနံ** နာမ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ ဝိပဿနာ အတ္တနော အတ္တနော ဌာနေယေဝ တိဋ္ဌတီတိ။

ဧဝံ **အရူပသတ္တကဝသေနာပိ** တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ ဧတ္တာဝတာ ပနဿ ရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ ပဂုဏံ ဟောတိ။

၇၂၂. သော ဧဝံ ပဂုဏရူပာရူပကမ္မဋ္ဌာနော ယာ ဥပရိ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ ပဟာနပရိညာဝသေန သဗ္ဗာကာရတော ပတ္တဗ္ဗာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိပဿနာ, တာသံ ဣဓေဝ တာဝ ဧကဒေသံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော တပ္ပဋိပက္ခေ ဓမ္မေ ပဇဟတိ။

အဋ္ဌာရသ မဟာဝိပဿနာ နာမ အနိစ္စာနုပဿနာဒိကာ ပညာ။ ယာသု အနိစ္စာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတိ, ဒုက္ခာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော သုခသညံ ပဇဟတိ, အနတ္တာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အတ္တသညံ ပဇဟတိ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနံ ဘာဝေန္တော နန္ဒိံ ပဇဟတိ, ဝိရာဂါနုပဿနံ ဘာဝေန္တော ရာဂံ ပဇဟတိ, နိရောဓာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော သမုဒယံ ပဇဟတိ, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အာဒါနံ ပဇဟတိ, ခယာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော ဃနသညံ ပဇဟတိ, ဝယာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အာယူဟနံ ပဇဟတိ, ဝိပရိဏာမာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော ဓုဝသညံ ပဇဟတိ, အနိမိတ္တာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော နိမိတ္တံ ပဇဟတိ, အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော ပဏိဓိံ ပဇဟတိ, သုညတာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အဘိနိဝေသံ ပဇဟတိ, အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနံ ဘာဝေန္တော သာရာဒါနာဘိနိဝေသံ ပဇဟတိ, ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ ဘာဝေန္တော သမ္မောဟာဘိနိဝေသံ ပဇဟတိ, အာဒီနဝါနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အာလယာဘိနိဝေသံ ပဇဟတိ, ပဋိသင်္ခါနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အပ္ပဋိသင်္ခံ ပဇဟတိ, ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော သံယောဂါဘိနိဝေသံ ပဇဟတိ။

တာသု ယသ္မာ ဣမိနာ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတ္တယဝသေန သင်္ခါရာ ဒိဋ္ဌာ, တသ္မာ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တာနုပဿနာ ပဋိဝိဒ္ဓါ ဟောန္တိ။ ယသ္မာ စ ''ယာ စ အနိစ္စာနုပဿနာ ယာ စ အနိမိတ္တာနုပဿနာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ''။ တထာ ''ယာ စ ဒုက္ခာနုပဿနာ ယာ စ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ''။ ''ယာ စ အနတ္တာနုပဿနာ ယာ စ သုညတာနုပဿနာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇) ဝုတ္တံ။ တသ္မာ တာပိ ပဋိဝိဒ္ဓါ ဟောန္တိ။

အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ ပန သဗ္ဗာပိ ဝိပဿနာ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယာ ဧဝ သင်္ဂဟိတံ။ ဣတိ ဣဒမ္ပိ ဒွယံ ပဋိဝိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ သေသေသု ဝိပဿနာဉာဏေသု ကိဉ္စိ ပဋိဝိဒ္ဓံ, ကိဉ္စိ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ, တေသံ ဝိဘာဂံ ပရတော အာဝိကရိဿာမ။

ယဒေဝ ဟိ ပဋိဝိဒ္ဓံ, တံ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ ''ဧဝံ ပဂုဏရူပာရူပကမ္မဋ္ဌာနော ယာ ဥပရိ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ ပဟာနပရိညာဝသေန သဗ္ဗာကာရတော ပတ္တဗ္ဗာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိပဿနာ။ တာသံ ဣဓေဝ တာဝ ဧကဒေသံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော တပ္ပဋိပက္ခေ ဓမ္မေ ပဇဟတီ''တိ။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏကထာ

၇၂၃. သော ဧဝံ အနိစ္စာနုပဿနာဒိပဋိပက္ခာနံ နိစ္စသညာဒီနံ ပဟာနေန ဝိသုဒ္ဓဉာဏော သမ္မသနဉာဏဿ ပာရံ ဂန္တွာ, ယံ တံ သမ္မသနဉာဏာနန္တရံ ''ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ ဝိပရိဏာမာနုပဿနေ ပညာ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနေ ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၆) **ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနံ** ဝုတ္တံ, တဿ အဓိဂမာယ ယောဂံ အာရဘတိ။ အာရဘမာနော စ သင်္ခေပတော တာဝ အာရဘတိ။ တတြာယံ ပာဠိ –

> ''ကထံ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ ဝိပရိဏာမာနုပဿနေ ပညာ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနေ ဉာဏံ? ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော, ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ဝယော, အနုပဿနာ ဉာဏံ။ ဇာတာ ဝေဒနာ။ သညာ။ သင်္ခါရာ။ ဝိညာဏံ။ ဇာတံ စက္ခု။ပေ.။ ဇာတော ဘဝေါ ပစ္စုပ္ပန္နော, တဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော, ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ဝယော, အနုပဿနာ ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၉)။

သော ဣမိနာ ပါဠိနယေန ဇာတဿ နာမရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဇာတိံ ဥပ္ပါဒံ အဘိနဝါကာရံ ''ဥဒယော''တိ, ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ခယံ ဘင်္ဂံ ''ဝယော''တိ သမနုပဿတိ။ သော ဧဝံ ပဇာနာတိ ''ဣမဿ နာမရူပဿ ဥပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ အနုပ္ပန္နဿ ရာသိ ဝါ နိစယော ဝါ နတ္ထိ, ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿာပိ ရာသိတော ဝါ နိစယတော ဝါ အာဂမနံ နာမ နတ္ထိ, နိရုဇ္ဈမာနဿာပိ ဒိသာဝိဒိသာဂမနံ နာမ နတ္ထိ, နိရုဒ္ဓဿာပိ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ရာသိတော နိစယတော နိဓာန

တော အဝဇ္ဇာနံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ ပန ဝီဏာယ တဒိယမာနာယ ဥပ္ပန္နသဒ္ဒဿ နေဝ ဥပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ သန္နိစ ယော အတ္ထိ, န ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သန္နိစယတော အာဂတော, န နိရုဇ္ဈမာနဿ ဒိသာဝိဒိသာဂမနံ အတ္ထိ, န နိရုဒ္ဓော က တ္ထစိ သန္နိစိတော တိဋ္ဌတိ, အထ ခော ဝီဏဉ္စ ဥပဝီဏဉ္စ ပုရိသဿ စ တဇ္ဇံ ဝါယာမံ ပဋိစ္စ အဟုတွာ သမ္ဘော တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗေပိ ရူပာရူပိနော ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ''တိ။

၇၂၄. ဧဝံ သင်္ခေပတော ဥဒယဗ္ဗယမနသိကာရံ ကတွာ ပုန ယာနိ ဧတဿေဝ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏဿ ဝိဘင်္ဂေ –

''အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ တဏှာသမုဒ ယာ။ ကမ္မသမုဒယာ။ အာဟာရသမုဒယာ ရူပသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ဣ မာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ။

''အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ တဏှာနိရောဓာ။ ကမ္မနိရောဓာ။ အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဝိပရိဏာမ လက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿန္တောပိ ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ'' (ပဋိ. မ. ၁.၅၀)။

တထာ ''အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ တဏှာသမုဒယာ။ ကမ္မသမုဒယာ။ ဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ။ တဏှာနိရောဓာ။ ကမ္မနိရောဓာ။ ဖဿ နိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ပ ဿန္တောပိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ'' (ပဋိ. မ. ၁.၅၀)။

ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝိယ စ သညာသင်္ခါရဝိညာဏက္ခန္ဓာနံ။ အယံ ပန ဝိသေသော, ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဖဿဋ္ဌာ နေ ''နာမရူပသမုဒယာ, နာမရူပနိရောဓာ''တိ –

ဧဝံ ဧကေကဿ ခန္ဓဿ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေ ဒသ ဒသ ကတွာ ပညာသ လက္ခဏာနိ ဝုတ္တာနိ။ တေသံ ဝသေန ဧဝမ္ပိ ရူပဿ ဥဒယော ဧဝမ္ပိ ရူပဿ ဝယော, ဧဝမ္ပိ ရူပံ ဥဒေတိ, ဧဝမ္ပိ ရူပံ ဝေတီတိ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဝိ တ္ထာရေန မနသိကာရံ ကရောတိ။

၇၂၅. တဿေဝံ မနသိကရောတော ''ဣတိ ကိရိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ''တိ ဉာဏံ ဝိသဒတရံ ဟောတိ။ တဿေဝံ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဒွေဓာ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတော သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒန ယလက္ခဏဘေဒါ ပာကဋာ ဟောန္တိ။

၇၂၆. ယဉှိ သော အဝိဇ္ဇာဒိသမုဒယာ ခန္ဓာနံ သမုဒယံ, အဝိဇ္ဇာဒိနိရောဓာ စ ခန္ဓာနံ နိရောဓံ ပဿတိ, ဣဒမဿ **ပစ္စယတော** ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ။ ယံ ပန နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏဝိပရိဏာမလက္ခဏာနိ ပဿန္တော ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿ တိ, ဣဒမဿ **ခဏတော** ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ, ဥပ္ပတ္တိက္ခဏေယေဝ ဟိ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ။ ဘင်္ဂက္ခဏေ စ ဝိပ ရိဏာမလက္ခဏံ။

၇၂၇. ဣစ္စဿေဝံ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဒွေဓာ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတော ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနေန **သမုဒယသစ္စံ** ပာကဋံ ဟောတိ ဇနကာဝဗောဓတော။ ခဏတော ဥဒယဒဿနေန **ဒုက္ခသစ္စံ** ပာကဋံ ဟောတိ ဇာတိဒုက္ခာ ဝဗောဓတော။ ပစ္စယတော ဝယဒဿနေန **နိရောဓသစ္စံ** ပာကဋံ ဟောတိ ပစ္စယာနုပ္ပာဒေန ပစ္စယဝတံ အနုပ္ပာဒါဝဗောဓ

တော။ ခဏတော ဝယဒဿနေန **ဒုက္ခသစ္စမေဝ** ဟာကဋံ ဟောတိ မရဏဒုက္ခာဝဘောဓတော။ ယဥ္စဿ ဥဒယဗ္ဗယဒဿ ဿနံ, မဂ္ဂေါတယံ လောကိကောတိ **မဂ္ဂသစ္စံ** ဟာကဋံ ဟောတိ တတြ သမ္မောဟဝိဃာတတော။

၇၂၈. ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဒဿနေန **အနုလောမော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော** ဟာကဋော ဟောတိ, ''ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၄; သံ. နိ. ၂.၂၁; ဥဒါ. ၁) အဝဗောဓတော။ ပစ္စယတော ဝယဒဿနေန **ပဋိလောမော ပဋိစ္စ သမုပ္ပာဒော** ဟာကဋော ဟောတိ, ''ဣမဿ နိရောဓာ ဣဒံ နိရုဇ္ဈတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၆; သံ. နိ. ၂.၂၁; ဥဒါ. ၂) အဝဗောဓ တော ။ ခဏတော ပန ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ** ဓမ္မာ ဟာကဋာ ဟောန္တိ သင်္ခတလက္ခဏာဝဗောဓတော။ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တော ဟိ သင်္ခတာ, တေ စ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာတိ။

၇၂၉. ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဒဿနေန **ဧကတ္တနယော** ဟာကဋော ဟောတိ ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓေန သန္တာနဿ အနုပစ္ဆေဒာဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ ခဏတော ဥဒယဒဿနေန **နာနတ္တနယော** ဟာက ဋော ဟောတိ နဝနဝါနံ ဥပ္ပါဒာဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ သဿတဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဗ္ဗယဒ ဿနေန **အဗျာပါရနယော** ဟာကဋော ဟောတိ ဓမ္မာနံ အဝသဝတ္တိဘာဝါဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ အတ္တဒိဋ္ဌိံ ပ ဇဟတိ။ ပစ္စယတော ပန ဥဒယဒဿနေန **ဧဝံဓမ္မတာနယော** ဟာကဋော ဟောတိ ပစ္စယာနုရူပေန ဖလဿ ဥပ္ပါဒာဝဗောဓ တော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ အကိရိယဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။

၇၃၀. ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဒဿနေန **အနတ္တလက္ခဏံ** ဟာကဋံ ဟောတိ ဓမ္မာနံ နိရီဟကတ္တပစ္စယပဋိဗဒ္ဓဝု တ္တိတာဝဗောဓတော။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန **အနိစ္စလက္ခဏံ** ဟာကဋံ ဟောတိ ဟုတွာ အဘာဝါဝဗောဓ တော, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တဝိဝေကာဝဗောဓတော စ။ **ဒုက္ခလက္ခဏ**မ္ပိ ဟာကဋံ ဟောတိ ဥဒယဗ္ဗယေဟိ ပဋိပီဠနာဝဗောဓ တော။ **သဘာဝလက္ခဏ**မ္ပိ ဟာကဋံ ဟောတိ ဥဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နာဝဗောဓတော။ သဘာဝလက္ခဏေ **သင်္ခတလက္ခဏ ဿ** တာဝကာလိကတ္တမ္ပိ ဟာကဋံ ဟောတိ ဥဒယက္ခဏေ ဝယဿ, ဝယက္ခဏေ စ ဥဒယဿ အဘာဝါဝဗောဓ တောတိ။

၇၃၁. တဿေဝံ ဟာကဋီဘူတသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနယလက္ခဏဘေဒဿ ''ဧဝံ ကိရ နာမိမေ ဓမ္မာ အနုပ္ပန္နပု ဗ္ဗာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တီ''တိ နိစ္စနဝါဝ ဟုတွာ သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ န ကေဝလဥ္စ နိစ္စနဝါ, သူရိယုဂ္ဂမ နေ ဥဿာဝဗိန္ဒု ဝိယ ဥဒကဗုဗ္ဗုဠော ဝိယ ဥဒကေ ဒဏ္ဍရာဇိ ဝိယ အာရဂ္ဂေ သာသပေါ ဝိယ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒော ဝိယ စ ပရိ တ္တဋ္ဌာယိနော။ မာယာမရီစိသုပိနန္တအလာတစက္ကဂန္ဓဗ္ဗနဂရဖေဏကဒလိအာဒယော ဝိယ အဿာရာ နိဿာရာ တိ စာပိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။

ဧတ္တာဝတာနေန ''ဝယဓမ္မမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နဉ္စ ဝယံ ဥပေတီ''တိ ဣမိနာ အာကာရေန သမပညာသ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတံ **ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနံ** နာမ **တရုဏဝိပဿနာဉာဏံ** အဓိဂတံ ဟောတိ, ယဿာဓိဂမာ **အာရဒ္ဓဝိပဿကော** တိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

ဝိပဿနုပက္ကိလေသကထာ

၇၃၂. အထဿ ဣမာယ တရုဏဝိပဿနာယ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ **ဒသ ဝိပဿနုပက္ကိလေသာ** ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဝိပဿနုပက္ကိလေသာ ဟိ ပဋိဝေဓပ္ပတ္တဿ အရိယသာဝကဿ စေဝ ဝိပ္ပဋိပန္နကဿ စ နိက္ခိတ္တကမ္မ ဋ္ဌာနဿ ကုသီတပုဂ္ဂလဿ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သမ္မာပဋိပန္နကဿ ပန ယုတ္တပယုတ္တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ကုလပုတ္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိယေဝ။

ကတမေ ပန တေ ဒသ ဥပက္ကိလေသာတိ? ဩဘာသော, ဉာဏံ, ပီတိ, ပဿဒ္ဓိ, သုခံ, အဓိမောက္ခော, ပဂ္ဂဟော, ဥပဋ္ဌာနံ, ဥပေက္ခာ, နိကန္တီတိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ –

''ကထံ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသံ ဟောတိ? အနိစ္စတော မနသိကရောတော ဩဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, 'ဩဘာသော ဓမ္မော'တိ ဩဘာသံ အာဝဇ္ဇတိ, တတော ဝိက္ခေပေါ ဥဒ္ဓစ္စံ။ တေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတမာနသော အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာ

ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ ဒုက္ခတော။ အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ”။

တထာ “အနိစ္စတော မနသိကရောတော ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ပေ။ ပီတိ။ ပဿဒ္ဓိ။ သုခံ။ အဓိမောက္ခော။ ပဂ္ဂဟော။ ဥပဋ္ဌာနံ။ ဥပေက္ခာ။ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ‘နိကန္တိ ဓမ္မော’တိ နိကန္တိံ အာဝဇ္ဇတိ, တတော ဝိက္ခေပေါ ဥဒ္ဓစ္စံ။ တေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတမာနသော အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ ဒုက္ခတော။ အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၂.၆)။

၇၃၃. တတ္ထ **ဩဘာသော**တိ ဝိပဿနောဘာသော။ တသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ ယောဂါဝစရော “န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပေါ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော, အဒ္ဓါ မဂ္ဂပ္ပတ္တောသ္မိ ဖလပ္ပတ္တောသ္မီ”တိ အမဂ္ဂမေဝ “မဂ္ဂေါ”တိ, အဖလမေဝ စ “ဖလ”န္တိ ဂဏှာတိ။ တဿ အမဂ္ဂံ “မဂ္ဂေါ”တိ အဖလံ “ဖလ”န္တိ ဂဏှတော ဝိပဿနာဝီထိ ဥက္ကန္တာ နာမ ဟောတိ။ သော အတ္တနော မူလကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဩဘာသမေဝ အဿာဒေန္တော နိသီဒတိ။

သော ခေါ ပနာယံ ဩဘာသော ကဿစိ ဘိက္ခုနော ပလ္လင်္ကဋ္ဌာနမတ္တမေဝ ဩဘာသေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကဿစိ အန္တောဂဗ္ဘံ။ ကဿစိ ဗဟိဂဗ္ဘမ္ပိ။ ကဿစိ သကလဝိဟာရံ, ဂါဝုတံ, အဍ္ဎယောဇနံ, ယောဇနံ, ဒွိယောဇနံ, တိယောဇနံ။ပေ။ ကဿစိ ပထဝီတလတော ယာဝ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မလောကာ ဧကာလောကံ ကုရုမာနော။ ဘဂဝတော ပန ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဩဘာသေန္တော ဥဒပါဒိ။

ဧဝံ ဝေမတ္တတာယ စဿ ဣဒံ ဝတ္ထု – စိတ္တလပဗ္ဗတေ ကိရ ဒွိကုဋ္ဋဂေဟဿ အန္တော ဒွေ ထေရာ နိသီဒိံသု။ တံဒိဝသဉ္စ ကာဠပက္ခုပေါသထော ဟောတိ, မေဃပဋလစ္ဆန္နာ ဒိသာ, ရတ္တိဘာဂေ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ တမံ ပဝတ္တတိ။ အထေကော ထေရော အာဟ – “ဘန္တေ, မယှံ ဣဒါနိ စေတိယင်္ဂဏမှိ သီဟာသနေ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ ကုသုမာနိ ပညာယန္တီ”တိ။ တံ ဣတရော အာဟ – “အနစ္ဆရိယံ, အာဝုသော, ကထေသိ, မယှံ ပနေတရဟိ မဟာသမုဒ္ဒမှိ ယောဇနဋ္ဌာနေ မစ္ဆကစ္ဆပါ ပညာယန္တီ”တိ။

အယံ ပန ဝိပဿနုပက္ကိလေသော ယေဘုယျေန သမထဝိပဿနာလာဘိနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော သမာပတ္တိဝိက္ခမ္ဘိတာနံ ကိလေသာနံ အသမုဒါစာရတော “အရဟာ အဟ”န္တိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတိ ဥစ္စတလင်္ကတဝါသီ မဟာနာဂတ္ထေရော ဝိယ ဟံကနကဝါသီ မဟာဒတ္တတ္ထေရော ဝိယ စိတ္တလပဗ္ဗတေ နိင်္ကပေဏ္ဏကပဓာနဃရဝါသီ စူဠသုမနတ္ထေရော ဝိယ စ။

တတြိဒံ ဧကဝတ္ထုပရိဒီပနံ – တလင်္ဂရဝါသီ ဓမ္မဒိန္နတ္ထေရော ကိရ နာမ ဧကော ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒေါ မဟာခီဏာသဝော မဟတော ဘိက္ခုသံဃဿ ဩဝါဒဒါယကော အဟောသိ။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသီဒိတွာ “ကိန္နု ခေါ အမှာကံ အာစရိယဿ ဥစ္စတလင်္ကဝါသီမဟာနာဂတ္ထေရဿ သမဏကိစ္စံ မတ္ထကံ ပတ္တံ, နော”တိ အာဝဇ္ဇန္တော ပုထုဇ္ဇနဘာဝမေဝဿ ဒိသွာ “မယိ အဂစ္ဆန္တေ ပုထုဇ္ဇနကာလကိရိယမေဝ ကရိဿတီ”တိ စ ဉတွာ ဣဒ္ဓိယာ ဝေဟာသံ ဥပ္ပတိတွာ ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသိန္နဿ ထေရဿ သမီပေ ဩရောဟိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဝတ္တံ ဒဿေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ “ကိံ, အာဝုသော ဓမ္မဒိန္န, အကာလေ အာဂတောသီ”တိ စ ဝုတ္တေ “ပဉှံ, ဘန္တေ, ပုစ္ဆိတုံ အာဂတောမှီ”တိ အာဟ။ တတော “ပုစ္ဆာဝုသော, ဇာနမာနာ ကထယိဿာမာ”တိ ဝုတ္တေ ပဉှသဟဿံ ပုစ္ဆိ။

ထေရော ပုစ္ဆိတပုစ္ဆိတံ အသဇ္ဇမာနောဝ ကထေသိ။ တတော “အတိတိက္ခံ ဝော, ဘန္တေ, ဉာဏံ, ကဒါ တုမှေဟိ အယံ ဓမ္မော အဓိဂတော”တိ ဝုတ္တေ “ဣတော သဋ္ဌိဝဿကာလေ, အာဝုသော”တိ အာဟ။ သမာဓိမ္ပိ, ဘန္တေ, ဝဠဉ္ဇေထာတိ, န ယိဒံ, အာဝုသော, ဘာရိယန္တိ။ တေန ဟိ, ဘန္တေ, ဧကံ ဟတ္ထိံ မာပေထာတိ ။ ထေရော သဗ္ဗသေတံ ဟတ္ထိံ မာပေသိ။ ဣဒါနိ, ဘန္တေ, ယထာ အယံ ဟတ္ထီ အဉ္စိတကဏ္ဏော ပသာရိတနင်္ဂုဋ္ဌော သောဏ္ဍံ မုခေ ပက္ခိပိတွာ ဘေရဝံ ကောဉ္စနာဒံ ကရောန္တော တုမှာကံ အဘိမုခေါ အာဂစ္ဆတိ, တထာ နံ ကရောထာတိ။ ထေရော တထာ ကတွာ ဝေဂေန အာဂစ္ဆတော ဟတ္ထိဿ ဘေရဝံ အာကာရံ ဒိသွာ ဥဋ္ဌာယ ပလာယိတုံ အာရဒ္ဓေါ။ တမေနံ ခီဏာသဝတ္ထေရော ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ စီဝရကဏ္ဏေ ဂဟေတွာ “ဘန္တေ, ခီဏာသဝဿ သာရဇ္ဇံ နာမ ဟောတီ”တိ အာဟ။

သော တမှတိ ကာလေ အတ္တနော ပုထုဇ္ဇနဘာဝံ ဥတ္တ “အဝဿယော မေ, အာဝုသော, ဓမ္မဒိန္န ဟောဟီ”တိ ဝတ္တ ဟဒမူလေ ဥက္ကုဋ္ဌိကံ နိသီဒိ။ “ဘန္တေ, တုမှာကံ အဝဿယော ဘဝိဿာမိစ္စေတဟံ အာဂတော, မာ စိန္တယိတ္ထ”တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေသိ။ ထေရော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္တ စင်္ကမံ အာရုယှ တတိယေ ပဒဝါရေ အဂ္ဂဖလံ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ ထေရော ကိရ အောသစရိတော အဟောသိ။ ဧဝရူပါ ဘိက္ခူ သြဘာသေ ကမ္ပန္တိ။

၇၃၄. **ဉာဏန္တိ** ဝိပဿနာဉာဏံ။ တဿ ကိရ ရူပါရူပဓမ္မေ တုလယန္တဿ တီရေန္တဿ ဝိဿဋ္ဌဣန္ဒဝဇိရမိဝ အဝိဟတဝေဂံ တိခိဏံ သူရံ အတိဝိသဒံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပီတီတိ ဝိပဿနာပီတိ။ တဿ ကိရ တသ္မိံ သမယေ ခုဒ္ဒကာပီတိ, ခဏိကာပီတိ, သြက္ကန္တိကာပီတိ, ဥဗ္ဗေဂပီတိ, ဖရဏာပီတီတိ အယံ ပဉ္စဝိဓာ ပီတိ သကလသရီရံ ပူရယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဿဒ္ဓိ တိ ဝိပဿနာပဿဒ္ဓိ။ တဿ ကိရ တသ္မိံ သမယေ ရတ္တိဋ္ဌာနေ ဝ ဒိဝါဋ္ဌာနေ ဝ နိသိန္နဿ ကာယစိတ္တာနံ နေဝ ဒရထော, န ဂရုဝံ, န ကက္ခဠတာ, န အကမ္မညတာ, န ဂေလညံ, န ဝင်္ကတာ ဟောတိ, အထ ခေါ ပနဿ ကာယစိတ္တာနိ ပဿဒ္ဓါနိ လဟူနိ မုဒူနိ ကမ္မညာနိ သုဝိသဒါနိ ဥဇုကာနိယေဝ ဟောန္တိ။ သော ဣမေဟိ ပဿဒ္ဓါဒီဟိ အနုဂ္ဂဟိတကာယစိတ္တော တသ္မိံ သမယေ အမာနုသိံ နာမ ရတိံ အနုဘဝတိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

“သုညာဂါရံ ပဝိဋ္ဌဿ၊ သန္တစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော။
အမာနုသီ ရတိ ဟောတိ၊ သမ္မာ ဓမ္မံ ဝိပဿတော။

“ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၃-၃၇၄)။

ဧဝမဿ ဣမံ အမာနုသိံ ရတိံ သာဓယမာနာ လဟုတာဒိသမ္ပယုတ္တာ ပဿဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

သုခန္တိ ဝိပဿနာသုခံ။ တဿ ကိရ တသ္မိံ သမယေ သကလသရီရံ အဘိသန္ဒယမာနံ အတိပဏီတံ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

အဓိမောက္ခော တိ သဒ္ဓါ။ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယေဝ ဟိဿ စိတ္တစေတသိကာနံ အတိသယပသာဒဘူတာ ဗလဝတီ သဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဂ္ဂဟော တိ ဝီရိယံ။ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တမေဝ ဟိဿ အသိထိလံ အနစ္စာရဒ္ဓံ သုပဂ္ဂဟိတံ ဝီရိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဥပဋ္ဌာန န္တိ သတိ။ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယေဝ ဟိဿ သုပဋ္ဌိတာ သုပတိဋ္ဌိတာ နိခါတာ အစလာ ပဗ္ဗတရာဇသဒိသာ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော ယံ ယံ ဌာနံ အာဝဇ္ဇတိ သမန္နာဟရတိ မနသိကရောတိ ပစ္စဝေက္ခတိ, တံ တံ ဌာနမဿ သြက္ခန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနော ပရလောကော ဝိယ သတိယာ ဥပဋ္ဌာတိ။

ဥပေက္ခာတိ ဝိပဿနုပေက္ခာ စေဝ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ စ။ တသ္မိံ ဟိဿ သမယေ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု မဇ္ဈတ္တဘူတာ ဝိပဿနုပေက္ခာပိ ဗလဝတီ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မနောဒွါရေ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာပိ။ သာ ဟိဿ တံ တံ ဌာနံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဝိဿဋ္ဌဣန္ဒဝဇိရမိဝ ပတ္တပုဋေ ပက္ခိတ္တ တတ္တနာရာစော ဝိယ စ သူရာ တိခိဏာ ဟုတွာ ဝဟတိ။

နိကန္တီ တိ ဝိပဿနာနိကန္တိ။ ဧဝံ သြဘာသာဒိပဋိမဏ္ဍိတာယ ဟိဿ ဝိပဿနာယ အာလယံ ကုရုမာနာ သုခုမာ သန္တာကာရာ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယာ နိကန္တိ ကိလေသောတိ ပရိဂ္ဂဟေတုမ္ပိ န သက္ကာ ဟောတိ။

ယထာ စ သြဘာသေ, ဧဝံ ဧတေသုပိ အညတရသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ ယောဂါဝစရော “န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပံ ဉာဏံ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ, ဧဝရူပါ ပီတိ, ပဿဒ္ဓိ, သုခံ, အဓိမောက္ခော, ပဂ္ဂဟော, ဥပဋ္ဌာနံ, ဥပေက္ခာ, နိကန္တိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗာ,

အဒ္ဓာ မဂ္ဂပ္ပတ္တောသ္မိ ဖလပ္ပတ္တောသ္မီ''တိ အမဂ္ဂမေဝ ''မဂ္ဂေါ''တိ အဖလမေဝ စ ''ဖလ''န္တိ ဂဏှာတိ။ တဿ အမဂ္ဂံ ''မဂ္ဂေါ''တိ အဖလံ ''ဖလ''န္တိ ဂဏှတော ဝိပဿနာဝီထိ ဥက္ကန္တာ နာမ ဟောတိ။ သော အတ္တနော မူလကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိကန္တိမေဝ အဿာဒေန္တော နိသီဒတီတိ။

၇၃၅. တွေ စ ဩဘာသာဒယော ဥပက္ကိလေသဝတ္ထုတာယ ဥပက္ကိလေသာတိ ဝုတ္တာ, န အကုသလတ္တာ။ နိကန္တိ ပန ဥပက္ကိလေသော စေဝ ဥပက္ကိလေသဝတ္ထု စ။ ဝတ္ထုဝသေနေဝ စေတေ ဒသ။ ဂါဟဝသေန ပန သမတိံသ ဟောန္တိ။ ကထံ? ''မမ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နော''တိ ဂဏှတော ဟိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟော ဟောတိ, ''မနာပေါ ဝတ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နော''တိ ဂဏှတော မာနဂ္ဂါဟော, ဩဘာသံ အဿာဒယတော တဏှာဂ္ဂါဟော, ဣတိ ဩဘာသေ ဒိဋ္ဌိမာနတဏှာဂါဟဝသေန တယော ဂါဟာ။ တထာ သေသေသုပီတိ ဧဝံ ဂါဟဝသေန သမတိံသ ဥပက္ကိလေသာ ဟောန္တိ။ တေသံ ဝသေန အကုသလော အဗျတ္တော ယောဂါဝစရော ဩဘာသာဒီသု ကမ္ပတိ ဝိက္ခိပတိ။ ဩဘာသာဒီသု ဧကေကံ ''ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁) သမနုပဿတိ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

''ဩဘာသေ စေဝ ဉာဏေ စ၊ ပီတိယာ စ ဝိကမ္ပတိ။
ပဿဒ္ဓိယာ သုခေ စေဝ၊ ယေဟိ စိတ္တံ ပဝေဓတိ။

''အဓိမောက္ခေ စ ပဂ္ဂဟေ၊ ဥပဋ္ဌာနေ စ ကမ္ပတိ။
ဥပေက္ခာဝဇ္ဇနာယဉ္စ၊ ဥပေက္ခာယ နိကန္တိယာ''တိ။ (ပဋိ. မ. ၂.၇)။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနကထာ

၇၃၆. ကုသလော ပန ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော ယောဂါဝစရော ဩဘာသာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ''အယံ ခေါ မေ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နော, သော ခေါ ပနာယံ အနိစ္စော သင်္ခတော ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နော ခယဓမ္မော ဝယဓမ္မော ဝိရာဂဓမ္မော နိရောဓဓမ္မော''တိ ဣတိ တံ ပညာယ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ ဥပပရိက္ခတိ။ အထ ဝါ ပနဿ ဧဝံ ဟောတိ, ''သစေ ဩဘာသော အတ္တာ ဘဝေယျ, 'အတ္တာ'တိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျ။ အနတ္တာ စ ပနာယံ 'အတ္တာ'တိ ဂဟိတော။ တသ္မာ သော အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ, ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စော, ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဒုက္ခော''တိ သဗ္ဗံ အရူပသတ္တကေ ဝုတ္တနယေန ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ယထာ စ ဩဘာသေ, ဧဝံ သေသေသုပိ။

သော ဧဝံ ဥပပရိက္ခိတွာ ဩဘာသံ ''နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁) သမနုပဿတိ။ ဉာဏံ။ပေ.။ နိကန္တိံ ''နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁) သမနုပဿတိ။ ဧဝံ သမနုပဿန္တော ဩဘာသာဒီသု န ကမ္ပတိ န ဝေဓတိ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

''ဣမာနိ ဒသ ဌာနာနိ၊ ပညာယဿ ပရိစ္စိတာ။
ဓမ္မုဒ္ဓစ္စကုသလော ဟောတိ၊ န စ ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတီ''တိ။ (ပဋိ. မ. ၂.၇)။

သော ဧဝံ ဝိက္ခေပံ အဂစ္ဆန္တော တံ သမတိံသဝိဓံ ဥပက္ကိလေသဇဋံ ဝိဇဋေတွာ ဩဘာသာဒယော ဓမ္မာ န မဂ္ဂေါ။ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ပန ဝီထိပဋိပန္နံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂေါတိ မဂ္ဂဉ္စ အမဂ္ဂဉ္စ ဝဝတ္ထပေတိ။ တဿေဝံ ''အယံ မဂ္ဂေါ, အယံ န မဂ္ဂေါ''တိ မဂ္ဂဉ္စ အမဂ္ဂဉ္စ ဉတွာ ဌိတံ ဉာဏံ **မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧတ္တာဝတာ စ ပန တေန တိဏ္ဏံ သစ္စာနံ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ။ ကထံ? **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိယံ** တာဝ နာမရူပဿ ဝဝတ္ထာပနေန **ဒုက္ခသစ္စဿ** ဝဝတ္ထာနံ ကတံ။ **ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယံ** ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဏေန **သမုဒယသစ္စဿ** ဝဝတ္ထာနံ။ ဣမိဿံ **မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယံ** သမ္မာမဂ္ဂဿ အဝဓာရဏေန **မဂ္ဂသစ္စဿ** ဝဝတ္ထာနံ ကတန္တိ, ဧဝံ လောကိယေနေဝ တာဝ ဉာဏေန တိဏ္ဏံ သစ္စာနံ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော နာမ

ဝီသတိမော ပရိစ္ဆေဒော။

၂၁. ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော

ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တဥဒယဗ္ဗယဉာဏကထာ

၇၃၇. အဋ္ဌန္နံ ပန ဉာဏာနံ ဝသေန သိခာပ္ပတ္တာ ဝိပဿနာ, နဝမဉ္စ သစ္စာနုလောမိကဉာဏန္တိ အယံ **ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ** နာမ။ **အဋ္ဌန္န**န္တိ စေတ္ထ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ဝီထိပဋိပန္နဝိပဿနာသင်္ခါတံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ, ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ, ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ, အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ, မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ, ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ, သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌ ဉာဏာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **နဝမံ သစ္စာနုလောမိကဉာဏ**န္တိ အနုလောမဿေတံ အဓိဝစနံ။ တသ္မာ တံ သမ္ပာဒေတုကာမေန ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ အာဒိံ ကတွာ ဧတေသု ဉာဏေသု ယောဂေါ ကရဏီယော။

၇၃၈. ပုန ဥဒယဗ္ဗယဉာဏေ ယောဂေါ ကိမတ္ထိယောတိ စေ? လက္ခဏသလ္လက္ခဏတ္ထော။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဒသဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ ဟုတွာ ယာထာဝသရသတော တိလက္ခဏံ သလ္လက္ခေတုံ နာသက္ခိ။ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ပန သက္ကောတိ။ တသ္မာ လက္ခဏသလ္လက္ခဏတ္ထမေတ္ထ ပုန ယောဂေါ ကရဏီယော။

၇၃၉. လက္ခဏာနိ ပန ကိဿ အမနသိကာရာ ကေန ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌဟန္တိ? **အနိစ္စလက္ခဏံ** တာဝ ဥဒယဗ္ဗယာနံ အမနသိကာရာ သန္တတိယာ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ **ဒုက္ခလက္ခဏံ** အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနဿ အမနသိကာရာ ဣရိယာပထေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ **အနတ္တလက္ခဏံ** နာနာဓာတုဝိနိဗ္ဘောဂဿ အမနသိကာရာ ဃနေန ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ ဥဒယဗ္ဗယမ္ပန ပရိဂ္ဂဟေတွာ သန္တတိယာ ဝိကောပိတာယ အနိစ္စလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ အဘိဏှသမ္ပဋိပီဠနံ မနသိကတွာ ဣရိယာပထေ ဥဂ္ဃာဋိတေ ဒုက္ခလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဘုဇိတွာ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေ ကတေ အနတ္တလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။

၇၄၀. ဧတ္ထ စ အနိစ္စံ, အနိစ္စလက္ခဏံ, ဒုက္ခံ, ဒုက္ခလက္ခဏံ, အနတ္တာ, အနတ္တလက္ခဏန္တိ အယံ ဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **အနိစ္စ**န္တိ ခန္ဓပဉ္စကံ။ ကသ္မာ? ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တဘာဝါ, ဟုတွာ အဘာဝတော ဝါ။ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တံ **အနိစ္စလက္ခဏံ**, ဟုတွာ အဘာဝသင်္ခါတော ဝါ အာကာရဝိကာရော။

''ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခ''န္တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅) ဝစနတော ပန တဒေဝ ခန္ဓပဉ္စကံ **ဒုက္ခံ**။ ကသ္မာ? အဘိဏှပဋိပီဠနာ, အဘိဏှပဋိပီဠနာကာရော **ဒုက္ခလက္ခဏံ**။

''ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ''တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅) ပန ဝစနတော တဒေဝ ခန္ဓပဉ္စကံ **အနတ္တာ**။ ကသ္မာ? အဝသဝတ္တနတော, အဝသဝတ္တနာကာရော **အနတ္တလက္ခဏံ**။

တယိဒံ သဗ္ဗမ္ပိ အယံ ယောဂါဝစရော ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တေန ဝီထိပဋိပန္နဝိပဿနာသင်္ခါတေန ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏေန ယာထာဝသရသတော သလ္လက္ခေတိ။

ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏကထာ

၇၄၁. တဿေဝံ သလ္လက္ခေတွာ ပုနပ္ပုနံ ''အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ''တိ ရူပာရူပဓမ္မေ တုလယတော တီရယတော တံ ဉာဏံ တိက္ခံ ဟုတွာ ဝဟတိ, သင်္ခါရာ လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, ဉာဏေ တိက္ခေ ဝဟန္တေ သင်္ခါရေသု လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု ဥပ္ပာဒံ ဝါ ဌိတိံ ဝါ ပဝတ္တံ ဝါ နိမိတ္တံ ဝါ န သမ္ပာပုဏာတိ။ ခယဝယဘေဒနိရောဓေယေဝ သတိ သန္တိဋ္ဌ

တိ။ တဿ “ဇဝံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဇဝံ နာမ သင်္ခာရဂတံ နိရုဇ္ဈတီ”တိ ပဿတော တေသံ ဌာနေ ဘင်္ဂါနုပဿနံ နာမ ဝိပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

“ကထံ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခာ ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏံ? ရူပါရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ, တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခာ တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတိ ။ **အနုပဿတီ** တိ ကထံ အနုပဿတိ? အနိစ္စတော အနုပဿတိ နော နိစ္စတော, ဒုက္ခတော အနုပဿတိ နော သုခတော, အနတ္တတော အနုပဿတိ နော အတ္တတော, နိဗ္ဗိန္ဒတိ နော နန္ဒတိ, ဝိရဇ္ဇတိ နော ရဇ္ဇတိ, နိရောဓေတိ နော သမုဒေတိ, ပဋိနိဿဇ္ဇတိ နော အာဒိယတိ။

“အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတိ။ ဒုက္ခတော အနုပဿန္တော သုခသညံ, အနတ္တတော အနုပဿန္တော အတ္တသညံ, နိဗ္ဗိန္ဒန္တော နန္ဒိံ, ဝိရဇ္ဇန္တော ရာဂံ, နိရောဓေန္တော သမုဒယံ ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတိ။

“ဝေဒနာရမ္မဏတာ။ပေ။ သညာရမ္မဏတာ။ သင်္ခါရာရမ္မဏတာ။ ဝိညာဏာရမ္မဏတာ။ စက္ခာရမ္မဏတာ။ပေ။ ဇရာမရဏာရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ။ပေ။ ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတိ။

“ဝတ္ထုသင်္ကမနာ စေဝ၊ ပညာယ စ ဝိဝဋ္ဋနာ။
အာဝဇ္ဇနာဗလဉ္စေဝ၊ ပဋိသင်္ခါဝိပဿနာ။

“အာရမ္မဏအန္ဝယေန၊ ဥဘော ဧကဝဝတ္ထနာ။
နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ၊ ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ။

“အာရမ္မဏဉ္စ ပဋိသင်္ခာ၊ ဘင်္ဂဉ္စ အနုပဿတိ။
သုညတော စ ဥပဋ္ဌာနံ၊ အဓိပညာဝိပဿနာ။

“ကုသလော တီသု အနုပဿနာသု၊ စတဿော စ ဝိပဿနာသု။
တယော ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလတာ၊ နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ”တိ။

“တံ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏံ, ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ, တေန ဝုစ္စတိ ‘အာရမ္မဏပဋိသင်္ခာ ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏ’”န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၁-၅၂)။

၇၄၂. တတ္ထ **အာရမ္မဏပဋိသင်္ခာ** တိ ယံကိဉ္စိ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခာယ ဇာနိတွာ, ခယတော ဝယတော ဒိသွာတိ အတ္ထော။ **ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ** တိ တဿ, အာရမ္မဏံ ခယတော ဝယတော ပဋိသင်္ခါယ ဥပ္ပန္နဿ ဉာဏဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿနေ ယာ ပညာ, ဣဒံ ဝိပဿနေ ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ။ တံ ကထံ ဟောတီတိ အယံ တာဝ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာယ အတ္ထော။ တတော ယထာ တံ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ “ရူပါရမ္မဏတာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ **ရူပါရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတီ** တိ ရူပါရမ္မဏံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ။ အထ ဝါ ရူပါရမ္မဏဘာဝေ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ** တိ တံ ရူပါရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါယ ဇာနိတွာ, ခယတော ဝယတော ဒိသွာတိ အတ္ထော။ **တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတီ** တိ ယေန စိတ္တေန တံ ရူပါရမ္မဏံ ခယတော ဝယတော ဒိဋ္ဌံ, တဿ စိတ္တဿ အပရေန စိတ္တေန ဘင်္ဂံ အနုပဿတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟု ပောရာဏာ “ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတီ”တိ။

ဧတ္ထ စ **အနုပဿတီ** တိ အနု အနု ပဿတိ, အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ပုနပ္ပုနံ ပဿတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ – “အနုပဿတီတိ ကထံ အနုပဿတိ။ အနိစ္စတော အနုပဿတီ”တိအာဒိ။

တတ္ထ ယသ္မာ ဘင်္ဂေါ နာမ အနိစ္စတာယ ပရမာ ကောဋိ, တသ္မာ သော ဘင်္ဂါနုပဿကော ယောဂါဝစရော သဗ္ဗံ သင်္ခါရဂတံ အနိစ္စတော အနုပဿတိ, နော နိစ္စတော။ တတော အနိစ္စဿ ဒုက္ခတ္တာ, ဒုက္ခဿ စ အနတ္တတ္တာ တဒေဝ ဒုက္ခတော အနုပဿတိ, နော သုခတော။ အနတ္တတော အနုပဿတိ နော အတ္တတော။

ယသ္မာ ပန ယံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ, န တံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ။ ယဉ္စ အနဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ, န တတ္ထ ရဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ ဧတသ္မိံ ဘင်္ဂါနုပဿနာနုသာရေန "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ ဒိဋ္ဌေ သင်္ခါရဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ, နော နန္ဒတိ။ ဝိရဇ္ဇတိ, နော ရဇ္ဇတိ။ သော ဧဝံ အရဇ္ဇန္တော လောကိကေနေဝ တာဝ ဉာဏေန ရာဂံ နိရောဓေတိ, နော သမုဒေတိ။ သမုဒယံ န ကရောတီတိ အတ္ထော။

အထ ဝါ သော ဧဝံ ဝိရတ္တော ယထာ ဒိဋ္ဌံ သင်္ခါရဂတံ, တထာ အဒိဋ္ဌမ္ပိ အန္ဝယဉာဏဝသေန နိရောဓေတိ, နော သမုဒေတိ။ နိရောဓတောဝ မနသိကရောတိ။ နိရောဓမေဝဿ ပဿတိ, နော သမုဒယန္တိ အတ္ထော။

သော ဧဝံ ပဋိပန္နော ပဋိနိဿဇ္ဇတိ, နော အာဒိယတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? အယမ္ပိ အနိစ္စာဒိအနုပဿနာ တဒင်္ဂဝသေန သဒ္ဓိံ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ ကိလေသာနံ ပရိစ္စဇနတော, သင်္ခတဒေါသဒဿနေန စ တဗ္ဗိပရီတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္နတာယ ပက္ခန္ဒနတော ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ စေဝ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ စာတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ တာယ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ယထာဝုတ္တေန နယေန ကိလေသေ ပရိစ္စဇတိ, နိဗ္ဗာနေ စ ပက္ခန္ဒတိ။ နာပိ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန ကိလေသေ အာဒိယတိ, န အဒေါသဒဿိတာဝသေန သင်္ခတာရမ္မဏံ။ တေန ဝုစ္စတိ "ပဋိနိဿဇ္ဇတိ နော အာဒိယတီ"တိ။

၇၄၃. ဣဒါနိဿ တေဟိ ဉာဏေဟိ ယေသံ ဓမ္မာနံ ပဟာနံ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ "အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **နန္ဒီ**တိ သပ္ပီတိကံ တဏှံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

၇၄၄. ဂါထာသု ပန **ဝတ္ထုသင်္ကမနာ**တိ ရူပဿ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ ပုန ယေန စိတ္တေန ဘင်္ဂေါ ဒိဋ္ဌော, တဿာပိ ဘင်္ဂဒဿနဝသေန ပုရိမဝတ္ထုတော အညဝတ္ထုသင်္ကမနာ။ **ပညာယ စ ဝိဝဋ္ဋနာ**တိ ဥဒယံ ပဟာယ ဝယေ သန္တိဋ္ဌနာ။ **အာဝဇ္ဇနာဗလဉ္စေဝ**တိ ရူပဿ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ ပုန ဘင်္ဂါရမ္မဏဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂဒဿနတ္ထံ အနန္တရမေဝ အာဝဇ္ဇနသမတ္ထတာ။ **ပဋိသင်္ခါဝိပဿနာ**တိ သော အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဘင်္ဂါနုပဿနာ နာမ။

၇၄၅. **အာရမ္မဏအန္ဝယေန ဥဘော ဧကဝဝတ္ထနာ**တိ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌဿ အာရမ္မဏဿ အန္ဝယေန အနုဂမနေန ယထာ ဣဒံ, တထာ အတီတေပိ သင်္ခါရဂတံ ဘိဇ္ဇိတ္ထ, အနာဂတေပိ ဘိဇ္ဇိဿတီတိ ဧဝံ ဥဘိန္နံ ဧကသဘာဝေနေဝ ဝဝတ္ထာပနန္တိ အတ္ထော။

ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ပေါရာဏေဟိ –

"သံဝိဇ္ဇမာနမ္ဟိ ဝိသုဒ္ဓဒဿနော၊
တဒန္ဝယံ နေတိ အတီတနာဂတေ။
သဗ္ဗေပိ သင်္ခါရဂတာ ပလောကိနော၊
ဥဿာဝဗိန္ဒူ သူရိယေဝ ဥဂ္ဂတေ"တိ။

နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာတိ ဧဝံ ဥဘိန္နံ ဘင်္ဂဝသေန ဧကဝဝတ္ထာနံ ကတွာ တသ္မိံယေဝ ဘင်္ဂသင်္ခါတေ နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ တဂ္ဂရုတာ တန္နိန္နတာ တပ္ပောဏတာ တပ္ပဗ္ဘာရတာတိ အတ္ထော။ **ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ**တိ သော ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၇၄၆. **အာရမ္မဏဉ္စ ပဋိသင်္ခါ**တိ ပုရိမဉ္စ ရူပာဒိအာရမ္မဏံ ဇာနိတွာ။ **ဘင်္ဂဉ္စ အနုပဿတီ**တိ တဿာရမ္မဏဿ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ တဒာရမ္မဏဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတိ။ **သုညတော စ ဥပဋ္ဌာန**န္တိ တဿေဝံ ဘင်္ဂ

ဂံ အနုပဿတော "သင်္ခါရာဝ ဘိဇ္ဇန္တိ, တေသံ ဘင်္ဂေ မရဏံ, န အညော ကောစိ အတ္ထီ"တိ သုညတော ဥပဋ္ဌာနံ ဣဇ္ဈတိ။

တေနာဟု ပေါရာဏာ –

"ခန္ဓာ နိရုဇ္ဈန္တိ န စတ္ထိ အညော၊
ခန္ဓာန ဘေဒေါ မရဏန္တိ ဝုစ္စတိ။
တေသံ ခယံ ပဿတိ အပ္ပမတ္တော၊
မဏိံဝ ဝိဇ္ဈံ ဝဇိရေန ယောနိသော"တိ။

အဓိပညာဝိပဿနာ တိ ယာ စ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ယာ စ ဘင်္ဂါနုပဿနာ ယဥ္စ သုညတော ဥပဋ္ဌာနံ, အယံ အဓိပညာဝိပဿနာ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၇၄၇. **ကုသလော တီသု အနုပဿနာသူ** တိ အနိစ္စာနုပဿနာဒီသု တီသု ဆေကော ဘိက္ခု။ **စတဿော စ ဝိပဿနာသူ**တိ နိဗ္ဗိဒါဒီသု စ စတူသု ဝိပဿနာသု။ **တယော ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလတာ** တိ ခယတော ဝယတော သုညတောတိ ဣမသ္မိဥ္စ တိဝိဓေ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလတာယ။ **နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ** တိ သဿတဒိဋ္ဌိအာဒီသု နာနပ္ပကာရာသု ဒိဋ္ဌီသု န ဝေဓတိ။

၇၄၈. သော ဧဝံ အဝေဓမာနော "အနိရုဒ္ဓမေဝ နိရုဇ္ဈတိ, အဘိန္နမေဝ ဘိဇ္ဇတီ"တိ ပဝတ္တမနသိကာရော ဒုဗ္ဗလဘာဇနဿ ဝိယ ဘိဇ္ဇမာနဿ, သုခုမရဇဿေဝ ဝိပ္ပကိရိယမာနဿ, တိလာနံ ဝိယ ဘဇ္ဇိယမာနာနံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိပဝတ္တနိမိတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဘေဒမေဝ ပဿတိ။ သော ယထာ နာမ စက္ခုမာ ပုရိသော ပေါက္ခရဏီတီရေ ဝါ နဒီတီရေ ဝါ ဌိတော ထူလဖုသိတကေ ဒေဝေ ဝဿန္တေ ဥဒကပိဋ္ဌေ မဟန္တမဟန္တာနိ ဥဒကဗုဗ္ဗုဠကာနိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ သီဃံ သီဃံ ဘိဇ္ဇမာနာနိ ပဿေယျ, ဧဝမေဝ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တိ ဘိဇ္ဇန္တီတိ ပဿတိ။ ဧဝရူပံ ဟိ ယောဂါဝစရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ –

"ယထာ ဗုဗ္ဗုဠကံ ပဿေ၊ ယထာ ပဿေ မရီစိကံ။
ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စုရာဇာ န ပဿတီ"တိ။ (ဓ. ပ. ၁၇၀)။

၇၄၉. တဿေဝံ "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တိ ဘိဇ္ဇန္တီ"တိ အဘိဏှံ ပဿတော အဋ္ဌာနိသံသပရိဝါရံ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ ဗလပ္ပတ္တံ ဟောတိ။ တတြိမေ အဋ္ဌာနိသံသာ – ဘဝဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနံ, ဇီဝိတနိကန္တိပရိစ္စာဂေါ, သအာယုတ္တပယုတ္တတာ, ဝိသုဒ္ဓာဇီဝိတာ, ဥဿုက္ကပ္ပဟာနံ, ဝိဂတဘယတာ, ခန္တိသောရစ္စပဋိလာဘော, အရတိရတိသဟနတာတိ။

တေနာဟု ပေါရာဏာ –

"ဣမာနိ အဋ္ဌဂ္ဂုဏမုတ္တမာနိ၊
ဒိသွာ တဟိံ သမ္မသတေ ပုနပ္ပုနံ။
အာဒိတ္တစေလဿိရသူပမော မုနိ၊
ဘင်္ဂါနုပဿီ အမတဿ ပတ္တိယာ"တိ။

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏကထာ

၇၅၀. တဿေဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ခယဝယဘေဒနိရောဓာရမ္မဏံ ဘင်္ဂါနုပဿနံ အာသေဝန္တဿ ဘာဝေန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသေသု ပဘေဒကာ သင်္ခါရာ သုခေန ဇီဝိတုကာမဿ ဘီ

ရုကပုရိသဿ သီဟဗျဂ္ဃဒီပိအစ္ဆတရစ္ဆယက္ခရက္ခသစဏ္ဍဂေဏဓစဏ္ဍကုက္ကုရပဘိန္နမဒစဏ္ဍဟတ္ထိယောရအာသီဝိသအသနိဝိစက္ကသုသာနရဏဘူမိဇလိတအင်္ဂါရကာသုအာဒယော ဝိယ မဟာဘယံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာဟန္တိ။ တဿ "အတီတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ, အနာဂတေ နိဗ္ဗတ္တနကသင်္ခါရာပိ ဧဝမေဝ နိရုဇ္ဈိဿန္တီ"တိ ပဿတော တေသ္မိံ ဌာနေ **ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ** နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တတြာယံ ဥပမာ – ဧကိဿာ ကိရ ဣတ္ထိယာ တယော ပုတ္တာ ရာဇပရာဓိကာ, တေသံ ရာဇာ သီသစ္ဆေဒံ အာဏာပေသိ။ သာ ပုတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ အာဃာတနံ အဂမာသိ။ အထဿာ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ သီသံ ဆိန္ဒိတွာ မဇ္ဈိမဿ ဆိန္ဒိတုံ အာရဘိံသု။ သာ ဇေဋ္ဌဿ သီသံ ဆိန္နံ မဇ္ဈိမဿ စ ဆိဇ္ဇမာနံ ဒိသွာ ကနိဋ္ဌမှိ အာလယံ ဝိဿဇ္ဇိ "အယမ္ပိ ဧတေသညေဝ သဒိသော ဘဝိဿတီ"တိ။ တတ္ထ တဿာ ဣတ္ထိယာ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ ဆိန္နသီသဒဿနံ ဝိယ ယောဂိနော အတီတသင်္ခါရာနံ နိရောဓဒဿနံ, မဇ္ဈိမဿ ဆိဇ္ဇမာနသီသဒဿနံ ဝိယ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ နိရောဓဒဿနံ, "အယမ္ပိ ဧတေသညေဝ သဒိသော ဘဝိဿတီ"တိ ကနိဋ္ဌပုတ္တမှိ အာလယဝိဿဇ္ဇနံ ဝိယ "အနာဂတေပိ နိဗ္ဗတ္တနကသင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇိဿန္တီ"တိ အနာဂတာနံ နိရောဓဒဿနံ။ တဿေဝံ ပဿတော တေသ္မိံ ဌာနေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ။

အပရာပိ ဥပမာ – ဧကာ ကိရ ပူတိပဇာ ဣတ္ထီ ဒသ အရကေ ဝိဇာယိ။ တေသု နဝ မတာ, ဧကော ဟတ္ထဂတော မရတိ, အပရော ကုစ္ဆိယံ။ သာ နဝ အရကေ မတေ ဒသမဉ္စ မီယမာနံ ဒိသွာ ကုစ္ဆိဂတေ အာလယံ ဝိဿဇ္ဇိ "အယမ္ပိ ဧတေသညေဝ သဒိသော ဘဝိဿတီ"တိ။ တတ္ထ တဿာ ဣတ္ထိယာ နဝန္နံ အရကာနံ မရဏာနုဿရဏံ ဝိယ ယောဂိနော အတီတသင်္ခါရာနံ နိရောဓဒဿနံ, ဟတ္ထဂတဿ မီယမာနဘာဝဒဿနံ ဝိယ ယောဂိနော ပစ္စုပ္ပန္နာနံ နိရောဓဒဿနံ, ကုစ္ဆိဂတေ အာလယဝိဿဇ္ဇနံ ဝိယ အနာဂတာနံ နိရောဓဒဿနံ။ တဿေဝံ ပဿတော တေသ္မိံ ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ။

၇၅၁. ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ ပန ဘာယတိ န ဘာယတီတိ? န ဘာယတိ။ တဉှိ အတီတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ, အနာဂတာ နိရုဇ္ဈိဿန္တီတိ တီရဏမတ္တမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ ယထာ နာမ စက္ခုမာ ပုရိသော နဂရဒွါရေ တိဿော အင်္ဂါရကာသုယော ဩလောကယမာနော သယံ န ဘာယတိ, ကေဝလံ ဟိဿ "ယေ ယေ ဧတ္ထ နိပတိဿန္တိ, သဗ္ဗေ အနပ္ပကံ ဒုက္ခမနုဘဝိဿန္တီ"တိ တီရဏမတ္တမေဝ ဟောတိ။ ယထာ ဝာ ပန စက္ခုမာ ပုရိသော ခဒိရသူလံ အယောသူလံ သုဝဏ္ဏသူလန္တိ ပဋိပါဋိယာ ဌပိတံ သူလတ္တယံ ဩလောကယမာနော သယံ န ဘာယတိ, ကေဝလံ ဟိဿ "ယေ ယေ ဣမေသု သူလေသု နိပတိဿန္တိ, သဗ္ဗေ အနပ္ပကံ ဒုက္ခမနုဘဝိဿန္တီ"တိ တီရဏမတ္တမေဝ ဟောတိ, ဧဝမေဝ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ သယံ န ဘာယတိ, ကေဝလံ ဟိဿ အင်္ဂါရကာသုတ္တယသဒိသေသု, သူလတ္တယသဒိသေသု စ တီသု ဘဝေသု "အတီတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ, အနာဂတာ နိရုဇ္ဈိဿန္တီ"တိ တီရဏမတ္တမေဝ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပနဿ ကေဝလံ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသဂတာ သင်္ခါရာ ဗျသနာပန္နာ သပ္ပဋိဘယာ ဟုတွာ ဘယတော ဥပဋ္ဌဟန္တိ, တသ္မာ **ဘယတုပဋ္ဌာန**န္တိ ဝုစ္စတိ။

ဧဝံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာနေ ပနဿ အယံ ပါဠိ –

> "အနိစ္စတော မနသိကရောတော ကိံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ? ဒုက္ခတော။ အနတ္တတော မနသိကရောတော ကိံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတီတိ? အနိစ္စတော မနသိကရောတော နိမိတ္တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောတော ပဝတ္တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ အနတ္တတော မနသိကရောတော နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇)။

တတ္ထ **နိမိတ္တ**န္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ သင်္ခါရာနမေဝေတံ အဓိဝစနံ။ အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော ဟိ သင်္ခါရာနံ မရဏမေဝ ပဿတိ, တေနဿ နိမိတ္တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ **ပဝတ္တ**န္တိ ရူပါရူပဘဝပဝတ္တိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောန္တော ဟိ သုခသမ္မတာယပိ ပဝတ္တိယာ အဘိဏှပဋိပီဠနဘာဝမေဝ ပဿတိ, တေနဿ ပဝတ္တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ အနတ္တတော မနသိကရောန္တော ပန ဥဘယမ္ပေတံ သုညဂါမံ ဝိယ မရီစိဂန္ဓ

ဗ္ဗနဂရာဒီနိ ဝိယ စ ရိတ္တံ တုစ္ဆံ သုညံ အသ္သာမိကံ အပရိဏာယကံ ပသ္သတိ။ တေနသ္သ နိမိတ္တဥ္စ ပဝတ္တဥ္စ ဥ ဘယံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတီတိ။

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏကထာ

၇၅၂. တဿ တံ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ အာသေဝန္တဿ ဘာဝေန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ သဗ္ဗဘဝယောနိ ဂတိဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသေသု နေဝ တာဏံ, န လေဏံ, န ဂတိ, နပ္ပဋိသရဏံ ပညာယတိ။ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသဂ တေသု သင်္ခါရေသု ဧကသင်္ခါရေပိ ပတ္ထနာ ဝါ ပရာမာသော ဝါ န ဟောတိ။ တယော ဘဝါ ဝီတစ္စိကင်္ဂါရပုဏ္ဏအ င်္ဂါရကာသုယော ဝိယ, စတ္တာရော မဟာဘူတာ ဃောရဝိသအာသီဝိသာ ဝိယ, ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဥက္ခိတ္တာသိကဝဓကာ ဝိယ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကာယတနာနိ သုညဂါမော ဝိယ, ဆ ဗာဟိရာယတနာနိ ဂါမဃာတကစောရာ ဝိယ, သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိ တိယော, နဝ စ သတ္တာဝါသာ ဧကာဒသဟိ အဂ္ဂီဟိ အာဒိတ္တာ သမ္ပဇ္ဇလိတာ သဇောတိဘူတာ ဝိယ စ, သဗ္ဗေ သင် ခါရာ ဂဏ္ဍဘူတာ ရောဂဘူတာ သလ္လဘူတာ အဃဘူတာ အာဗာဓဘူတာ ဝိယ စ နိရဿာဒါ နိရသာ မဟာအာဒီနဝရာ သိဘူတာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။

ကထံ? သုခေန ဇီဝိတုကာမဿ ဘီရုကပုရိသဿ ရမဏီယာကာရသဏ္ဌိတမ္ပိ သဝါဠကမိဝ ဝနဂဟနံ, သသဒ္ ဒူလာ ဝိယ ဂုဟာ, သဂါဟရက္ခသံ ဝိယ ဥဒကံ, သမုဿိတခဂ္ဂါ ဝိယ ပစ္စတ္ထိကာ, သဝိသံ ဝိယ ဘောဇနံ, သစောရော ဝိယ မဂ္ဂေါ, အာဒိတ္တမိဝ အဂါရံ, ဥယျုတ္တသေနာ ဝိယ ရဏဘူမိ။ ယထာ ဟိ သော ပုရိသော တာနိ သဝါဠကဝနဂ ဟနာဒီနိ အာဂမ္မ ဘီတော သံဝိဂ္ဂေါ လောမဟဋ္ဌဇာတော သမန္တတော အာဒီနဝမေဝ ပဿတိ, ဧဝမေဝါယံ ယောဂါဝ စရော ဘင်္ဂါနုပဿနာဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဘယတော ဥပဋ္ဌိတေသု သမန္တတော နိရသံ နိရဿာဒံ အာဒီနဝမေဝ ပဿတိ။ တဿေဝံ ပဿတော **အာဒီနဝဉာဏံ** နာမ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ယံ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ –

“ကထံ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ? ဥပ္ပာဒေါ ဘယန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉ ဏံ။ ပဝတ္တံ ဘယန္တိ။ နိမိတ္တံ ဘယန္တိ။ အာယူဟနာ ဘယန္တိ။ ပဋိသန္ဓိ ဘယန္တိ။ ဂတိ ဘယန္တိ။ နိဗ္ဗတ္တိ ဘယန္တိ။ ဥပပတ္တိ ဘယန္တိ။ ဇာတိ ဘယန္တိ။ ဇရာ ဘယန္တိ။ ဗျာဓိ ဘယန္တိ။ မရဏံ ဘယန္တိ။ သော ကော ဘယန္တိ။ ပရိဒေဝေါ ဘယန္တိ။ ဥပါယာသော ဘယန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ အနုပ္ပါ ဒေါ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ အပ္ပဝတ္တံ။ပေ။ အနုပါယာသော ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ဥပ္ပာဒေါ ဘယံ, အနုပ္ပာဒေါ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသော ဘယံ, အနုပါယာသော ခေမန္တိ သန္တိပ ဒေ ဉာဏံ။

“ဥပ္ပာဒေါ ဒုက္ခန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသော ဒုက္ခန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ အနုပ္ပာဒေါ သုခန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ အပ္ပဝတ္တံ။ပေ။ အနုပါယာ သော သုခန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ဥပ္ပာဒေါ ဒုက္ခံ, အနုပ္ပာဒေါ သုခန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပါ ယာသော ဒုက္ခံ, အနုပါယာသော သုခန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။

“ဥပ္ပာဒေါ သာမိသန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသော သာမိသန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ အနုပ္ပာဒေါ နိရာမိသန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ အပ္ပဝတ္တံ။ပေ။ အနုပါ ယာသော နိရာမိသန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ဥပ္ပာဒေါ သာမိသံ, အနုပ္ပာဒေါ နိရာမိသန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ပဝ တ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသော သာမိသံ, အနုပါယာသော နိရာမိသန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။

ဥပ္ပာဒေါ “သင်္ခါရာတိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသော သင်္ခါရာ တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏံ။ အနုပ္ပာဒေါ နိဗ္ဗာနန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ အပ္ပဝတ္တံ။ပေ။ အနုပါ ယာသော နိဗ္ဗာနန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ဥပ္ပာဒေါ သင်္ခါရာ, အနုပ္ပာဒေါ နိဗ္ဗာနန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ပဝတ္ တံ။ပေ။ ဥပါယာသော သင်္ခါရာ, အနုပါယာသော နိဗ္ဗာနန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။

“ဥပ္ပါဒဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ၊ နိမိတ္တံ ဒုက္ခန္တိ ပဿတိ။
အာယူဟနံ ပဋိသန္ဓိံ၊ ဉာဏံ အာဒီနဝေ ဣဒံ။

“အနုပ္ပါဒံ အပ္ပဝတ္တံ၊ အနိမိတ္တံ သုခန္တိ စ။
အနာယူဟနာ အပ္ပဋိသန္ဓိံ၊ ဉာဏံ သန္တိပဒေ ဣဒံ။

“ဣဒံ အာဒီနဝေ ဉာဏံ၊ ပဉ္စဋ္ဌာနေသု ဇာယတိ။
ပဉ္စဋ္ဌာနေ သန္တိပဒေ၊ ဒသ ဉာဏေ ပဇာနာတိ။
ဒွိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာ၊ နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ”တိ။

“တံ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏံ။ ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ။ တေန ဝုစ္စတိ “ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏ”န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၃)။

၇၅၃. တတ္ထ **ဥပ္ပါဒေ** တိ ပုရိမကမ္မပစ္စယာ ဣဓ ဥပ္ပတ္တိ။ **ပဝတ္တ** န္တိ တထာ ဥပ္ပန္နဿ ပဝတ္တိ။ **နိမိတ္တ** န္တိ သဗ္ဗမ္ပိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ **အာယူဟနာ**တိ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ။ **ပဋိသန္ဓီ** တိ အာယတိံ ဥပ္ပတ္တိ။ **ဂတီ**တိ ယာယ ဂတိယာ သာ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ **နိဗ္ဗတ္တီ** တိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ။ **ဥပပတ္တီ** တိ “သမာပန္နဿ ဝါ ဥပပန္နဿ ဝါ”တိ (ဓ. သ. ၁၂၈၉, ၁၂၉၁) ဧဝံ ဝုတ္တာ ဝိပါကပ္ပဝတ္တိ။ **ဇာတီ**တိ ဇရာဒီနံ ပစ္စယဘူတာ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ ဇရာ မရဏာဒယော ပါကဋာ ဧဝ။ ဧတ္ထ စ ဥပ္ပါဒာဒယော ပဉ္စေဝ အာဒီနဝဉာဏဿ ဝတ္ထုဝသေန ဝုတ္တာ။ သေသာ တေသံ ဝေဝစနဝသေန။ နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတီတိ ဣဒဉ္ဟိ ဒွယံ ဥပ္ပါဒဿ စေဝ ပဋိသန္ဓိယာ စ ဝေဝစနံ။ ဂတိ ဥပပတ္တီတိ ဣဒံ ဒွယံ ပဝတ္တဿ။ ဇရာဒယော နိမိတ္တဿာတိ။ တေနာဟ –

“ဥပ္ပါဒဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ၊ နိမိတ္တံ ဒုက္ခန္တိ ပဿတိ။
အာယူဟနံ ပဋိသန္ဓိံ၊ ဉာဏံ အာဒီနဝေ ဣဒ”န္တိ စ။
“ဣဒံ အာဒီနဝေ ဉာဏံ၊ ပဉ္စဋ္ဌာနေသု ဇာယတီ”တိ စ။

အနုပ္ပါဒေ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏန္တိအာဒိ ပန အာဒီနဝဉာဏဿ ပဋိပက္ခဉာဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဘယတုပဋ္ဌာနေန ဝါ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဥဗ္ဗိဂ္ဂဟဒယာနံ အဘယမ္ပိ အတ္ထိ ခေမံ နိရာဒီနဝန္တိ အဿာသဇနနတ္ထမ္ပိ ဧတံ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝါ ပနဿ ဥပ္ပါဒာဒယော ဘယတော သူပဋ္ဌိတာ ဟောန္တိ, တဿ တပ္ပဋိပက္ခနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ ဘယတုပဋ္ဌာနဝသေန သိဒ္ဓဿ အာဒီနဝဉာဏဿ အာနိသံသဒဿနတ္ထမ္ပေတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧတ္ထ စ ယံ ဘယံ, တံ ယသ္မာ နိယမတော **ဒုက္ခံ** ။ တံ ဝဋ္ဋာမိသလောကာမိသကိလေသာမိသေဟိ အဝိပ္ပမုတ္တတ္တာ **သာမိသမေဝ**။ ယဉ္စ သာမိသံ, တံ **သင်္ခါရမတ္တမေဝ** ။ တသ္မာ “ဥပ္ပါဒေ ဒုက္ခန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏ”န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သန္တေပိ ဘယာကာရေန ဒုက္ခာကာရေန သာမိသာကာရေနာတိ ဧဝံ အာကာရနာနတ္တတော ပဝတ္တိဝသေနေဝေတ္ထ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒသဉာဏေ ပဇာနာတီတိ အာဒီနဝဉာဏံ ပဇာနန္တော ဥပ္ပါဒါဒိဝတ္ထုကာနိ ပဉ္စ, အနုပ္ပါဒါဒိဝတ္ထုကာနိ ပဉ္စာတိ ဒသ ဉာဏာနိ ပဇာနာတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ သစ္ဆိကရောတိ။ **ဒွိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာ** တိ အာဒီနဝဉာဏဿ စေဝ သန္တိပဒဉာဏဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ကုသလတာယ။ **နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ** တိ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနာဒိဝသေန ပဝတ္တာသု ဒိဋ္ဌီသု န ဝေဓတိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏကထာ

၇၅၄. သော ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရေ အာဒီနဝတော ပဿန္တော သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသဂတေ သဘေဒကေ သင်္ခါရဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဥက္ကဏ္ဌတိ နာဘိရမတိ။

သေယျထာပိ နာမ, စိတ္တကူဋပဗ္ဗတပါဒါဘိရတော သုဝဏ္ဏရာဇဟံသော အသုစိမှိ စဏ္ဍာလဂါမဒွါရအာဝါဋေ နာဘိရမတိ, သတ္တသု မဟာသရေသုယေဝ အဘိရမတိ, ဧဝမေဝ အယမ္ပိ ယောဂီရာဇဟံသော သုပရိဒိဋ္ဌာဒီနဝေ သဘေဒကေ သင်္ခါရဂတေ နာဘိရမတိ။ ဘာဝနာရာမတာယ ပန ဘာဝနာရတိယာ သမန္နာဂတတ္တာ သတ္တသု အနုပဿနာသုယေဝ ရမတိ။

ယထာ စ သုဝဏ္ဏပဉ္ဇရေ ပက္ခိတ္တော သီဟော မိဂရာဇာ နာဘိရမတိ, တိယောဇနသဟဿဝိတ္ထတေ ပန ဟိမဝန္တေယေဝ ရမတိ, ဧဝမယံ ယောဂီသီဟော တိဝိဓေ သုဂတိဘဝေပိ နာဘိရမတိ, တီသု ပန အနုပဿနာသုယေဝ ရမတိ။

ယထာ စ သဗ္ဗသေတော သတ္တပတိဋ္ဌော ဣဒ္ဓိမာ ဝေဟာသင်္ဂမော ဆဒ္ဒန္တော နာဂရာဇာ နဂရမဇ္ဈေ နာဘိရမတိ, ဟိမဝတိ ဆဒ္ဒန္တဒဟဂဟနေယေဝ အဘိရမတိ, ဧဝမယံ ယောဂီဝရဝါရဏော သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ သင်္ခါရဂတေ နာဘိရမတိ, အနုပ္ပာဒေ ခေမန္တိအာဒိနာ နယေန ဒိဋ္ဌေ သန္တိပဒေယေဝ အဘိရမတိ, တန္နိန္နတပ္ပောဏတပ္ပဗ္ဘာရမာနသော ဟောတီတိ။

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

၇၅၅. တံ ပနေတံ ပုရိမေန ဉာဏဒွယေန အတ္ထတော ဧကံ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

“ဘယတုပဋ္ဌာနံ ဧကမေဝ တီဏိ နာမာနိ လဘတိ, သဗ္ဗသင်္ခါရေ ဘယတော အဒ္ဒသာတိ ဘယတုပဋ္ဌာနံ နာမ ဇာတံ။ တေသုယေဝ သင်္ခါရေသု အာဒီနဝံ ဥပ္ပာဒေတီတိ အာဒီနဝါနုပဿနာ နာမ ဇာတံ။ တေသုယေဝ သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒမာနံ ဥပ္ပန္နန္တိ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ နာမ ဇာတ”န္တိ။

ပါဠိယမ္ပိ ဝုတ္တံ – “ယာ စ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ, ယဉ္စ အာဒီနဝေ ဉာဏံ, ယာ စ နိဗ္ဗိဒါ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန”န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇)။

မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏကထာ

၇၅၆. ဣမိနာ ပန နိဗ္ဗိဒါဉာဏေန ဣမဿ ကုလပုတ္တဿ နိဗ္ဗိန္ဒန္တဿ ဥက္ကဏ္ဌန္တဿ အနဘိရမန္တဿ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသဂတေသု သဘေဒကေသု သင်္ခါရေသု ဧကသင်္ခါရေပိ စိတ္တံ န သဇ္ဇတိ, န လဂ္ဂတိ, န ဗဇ္ဈတိ, သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုစ္စိတုကာမံ နိဿရိတုကာမံ ဟောတိ။ ယထာ ကိံ? ယထာ နာမ ဇာလဗ္ဘန္တရဂတော မစ္ဆော, သပ္ပမုခဂတော မဏ္ဍူကော, ပဉ္ဇရပက္ခိတ္တော ဝနကုက္ကုဋော, ဒဠှပါသဝသဂတော မိဂေါ, အဟိတုဏ္ဍိကဟတ္ထဂတော သပ္ပော, မဟာပင်္ကပက္ခန္ဒော ကုဉ္ဇရော, သုပဏ္ဏမုခဂတော နာဂရာဇာ, ရာဟုမုခပ္ပဝိဋ္ဌော စန္ဒော, သပတ္တပရိဝါရိတော ပုရိသောတိ ဧဝမာဒယော တတော တတော မုစ္စိတုကာမာ နိဿရိတုကာမာဝ ဟောန္တိ, ဧဝံ တဿ ယောဂိနော စိတ္တံ သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုစ္စိတုကာမံ နိဿရိတုကာမံ ဟောတိ။ အထဿ ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဝိဂတာလယဿ သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုစ္စိတုကာမဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မုဉ္စိတုကမျတာ ဉာဏန္တိ။

မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏကထာ

၇၅၇. သော ဧဝံ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသဂတေဟိ သဘေဒကေဟိ သင်္ခါရေဟိ မုစ္စိတုကာမော သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုစ္စိတုံ ပုန တေ ဧဝံ သင်္ခါရေ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

သော သဗ္ဗသင်္ခါရေ အနစ္စန္တိကတော, တာဝကာလိကတော, ဥပ္ပာဒဝယပရိစ္ဆိန္နတော, ပလောကတော, စလတော, ပဘင်္ဂုတော, အဒ္ဓုဝတော, ဝိပရိဏာမဓမ္မတော, အသာရကတော, ဝိဘဝတော, သင်္ခတတော, မရဏဓမ္မတောတိ အာဒီဟိ ကာရဏေဟိ **အနိစ္စာ** တိ ပဿတိ။

အဘိဏှပဋိပီဠနတော, ဒုက္ခမတော, ဒုက္ခဝတ္ထုတော, ရောဂတော, ဂဏ္ဍတော, သလ္လတော, အဃတော, အာဗာဓတော, ဤတိတော, ဥပဒ္ဒဝတော, ဘယတော, ဥပသဂ္ဂတော, အတာဏတော, အလေဏတော, အသရဏတော, အာဒီနဝတော, အဃမူလတော, ဝဓကတော, သာသဝတော, မာရာမိသတော, ဇာတိဓမ္မတော, ဇရာဓမ္မတော, ဗျာဓိဓမ္မတော, သောကဓမ္မတော, ပရိဒေဝဓမ္မတော, ဥပါယာသဓမ္မတော, သံကိလေသိကဓမ္မတောတိအာဒီဟိ ကာရဏေဟိ **ဒုက္ခာ** တိ ပဿတိ။

အဇညတော, ဒုဂ္ဂန္ဓတော, ဇေဂုစ္ဆတော, ပဋိက္ကူလတော, အမဏ္ဍနာရဟတော, ဝိရူပတော, ဗီဘစ္ဆတောတိအာဒီဟိ ကာရဏေဟိ ဒုက္ခလက္ခဏဿ ပရိဝါရဘူတတော **အသုဘတော** ပဿတိ။

ပရတော, ရိတ္တတော, တုစ္ဆတော, သုညတော, အဿာမိကတော, အနိဿရတော, အဝသဝတ္တိတောတိအာဒီဟိ ကာရဏေဟိ **အနတ္တတော** ပဿတိ။

၇၅၈. ဧဝဉ္စ ပဿတာနေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရာ ပရိဂ္ဂဟိတာ နာမ ဟောန္တိ။ ကသ္မာ ပနာယမေတေ ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ? မုဉ္စနဿ ဥပါယသမ္ပာဒနတ္ထံ။

တတြာယံ ဥပမာ – ဧကော ကိရ ပုရိသော "မစ္ဆေ ဂဟေဿာမီ"တိ မစ္ဆခိပ္ပံ ဂဟေတွာ ဥဒကေ ဩဍ္ဍာပေသိ သော ခိပ္ပမုခေန ဟတ္ထံ ဩတာရေတွာ အန္တောဥဒကေ သပ္ပံ ဂီဝါယ ဂဟေတွာ "မစ္ဆော မေ ဂဟိတော"တိ အတ္တမနော အဟောသိ။ သော "မဟာ ဝတ မယာ မစ္ဆော လဒ္ဓေါ"တိ ဥက္ခိပိတွာ ပဿန္တော သောဝတ္ထိကတ္တယဒဿနေန သပ္ပောတိ သဥ္ဇာနိတွာ ဘီတော အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဂဟဏေ နိဗ္ဗိန္နော မုဉ္စိတုကာမော ဟုတွာ မုဉ္စနဿ ဥပါယံ ကရောန္တော အဂ္ဂနင်္ဂုဋ္ဌတော ပဋ္ဌာယ ဟတ္ထံ နိဗ္ဗေဌေတွာ ဗာဟုံ ဥက္ခိပိတွာ ဥပရိသီသေ ဒွေ တယော ဝါရေ အာဝိဉ္ဈိတွာ သပ္ပံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ "ဂစ္ဆ ဒုဋ္ဌ သပ္ပါ"တိ နိဿဇ္ဇိတွာ ဝေဂေန တဠာကပါဠိံ အာရုယှ "မဟန္တဿ ဝတ ဘော သပ္ပဿ မုခတော မုတ္တောမှီ"တိ အာဂတမဂ္ဂံ ဩလောကယမာနော အဋ္ဌာသိ။

တတ္ထ တဿ ပုရိသဿ "မစ္ဆော"တိ သပ္ပံ ဂီဝါယ ဂဟေတွာ တုဋ္ဌကာလော ဝိယ ဣမဿာပိ ယောဂိနော အာဒိတောဝ အတ္တဘာဝံ ပဋိလဘိတွာ တုဋ္ဌကာလော, တဿ ခိပ္ပမုခတော သီသံ နီဟရိတွာ သောဝတ္ထိကတ္တယဒဿနံ ဝိယ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတွာ သင်္ခါရေသု တိလက္ခဏဒဿနံ, တဿ ဘီတကာလော ဝိယ ဣမဿ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ။ တတော အာဒီနဝဒဿနံ ဝိယ အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ, ဂဟဏေ နိဗ္ဗိန္ဒနံ ဝိယ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ။ သပ္ပံ မုဉ္စိတုကာမတာ ဝိယ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ, မုဉ္စနဿ ဥပါယကရဏံ ဝိယ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန သင်္ခါရေသု တိလက္ခဏာရောပနံ။ ယထာ ဟိ သော ပုရိသော သပ္ပံ အာဝိဉ္ဈိတွာ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ နိဝတ္တေတွာ ဍံသိတုံ အသမတ္ထဘာဝံ ပါပေတွာ သုမုတ္တံ မုဉ္စတိ, ဧဝမယံ ယောဂါဝစရော တိလက္ခဏာရောပနေန သင်္ခါရေ အာဝိဉ္ဈိတွာ ဒုဗ္ဗလေ ကတွာ ပုန နိစ္စသုခသုဘအတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာတုံ အသမတ္ထတံ ပါပေတွာ သုမုတ္တံ မုဉ္စတိ။ တေန ဝုတ္တံ "မုဉ္စနဿ ဥပါယသမ္ပာဒနတ္ထံ ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှာတီ"တိ။

၇၅၉. ဧတ္တာဝတာ တဿ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ **ပဋိသင်္ခါဉာဏံ** ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> "အနိစ္စတော မနသိကရောတော ကိံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ? ဒုက္ခတော။ အနတ္တတော မနသိကရောတော ကိံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ? အနိစ္စတော မနသိကရောတော နိမိတ္တံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောတော ပဝတ္တံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အနတ္တတော မနသိကရောတော နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇)။

ဇတ္တ စ **နိမိတ္တံ ပဋိသင်္ခာ** တိ သင်္ခာရနိမိတ္တံ “အဒ္ဓုဝံ တာဝကာလိက”န္တိ အနိစ္စလက္ခဏဝသေန ဇာနိတ္ဂာ။ ကာမဉ္စ န ပဌမံ ဇာနိတ္ဂာ ပစ္ဆာ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝေဟာရဝသေန ပန “မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနော ဝိညာဏ”န္တိအာဒီနိ (မ. နိ. ၃.၄၂၁) ဝိယ ဇဝံ ဝုစ္စတိ။ ဧကတ္တနယေန ဝါ ပုရိမဉ္စ ပစ္ဆိမဉ္စ ဧကံ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတရေသု ဒွီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဣမိနာ နယေန ဣတရဒွယမ္ပိ ပဒဒွယဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏကထာ

၇၆၀. သော ဧဝံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သုညာ”တိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုန “သုညမိဒံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ”တိ (မ. နိ. ၃.၆၉) ဒွိကောဋိကံ သုညတံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ သော ဧဝံ နေဝ အတ္တာနံ, န ပရံ ကိဉ္စိ အတ္တနော ပရိက္ခာရဘာဝေ ဌိတံ ဒိသွာ ပုန “နာဟံ ကွစနိ, ကဿစိ ကိဉ္စနတသ္မိံ, န စ မမ ကွစနိ, ကိသ္မိဉ္စိ ကိဉ္စနတတ္ထိ”တိ ယာ ဧတ္ထ စတုကောဋိကာ သုညတာ ကထိတာ, တံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

ကထံ? အယဉှိ **နာဟံ ကွစနီ**တိ ကွစိ အတ္တာနံ န ပဿတိ။ **ကဿစိ ကိဉ္စနတသ္မိ** န္တိ အတ္တနော အတ္တာနံ ကဿစိ ပရဿ ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ န ပဿတိ။ ဘာတိဋ္ဌာနေ ဝါ ဘာတရံ, သဟာယဋ္ဌာနေ ဝါ သဟာယံ, ပရိက္ခာရဋ္ဌာနေ ဝါ ပရိက္ခာရံ မညိတွာ ဥပနေတဗ္ဗံ န ပဿတီတိ အတ္ထော။ **န စ မမ ကွစနီ**တိ ဧတ္ထ မမ-သဒ္ဒံ တာဝ ဌပေတွာ **န စ ကွစနီ**တိ ပရဿ စ အတ္တာနံ ကွစိ နပဿတီတိ အယမတ္ထော။ ဣဒါနိ မမ-သဒ္ဒံ အာဟရိတွာ **မမ ကိသ္မိဉ္စိ ကိဉ္စနတတ္ထီ** တိ သော ပရဿ အတ္တာ မမ ကိသ္မိဉ္စိ ကိဉ္စနဘာဝေ အတ္ထီတိ န ပဿတီတိ။ အတ္တနော ဘာတိဋ္ဌာနေ ဝါ ဘာတရံ, သဟာယဋ္ဌာနေ ဝါ သဟာယံ ပရိက္ခာရဋ္ဌာနေ ဝါ ပရိက္ခာရန္တိ ကိသ္မိဉ္စိ ဌာနေ ပရဿ အတ္တာနံ ဣမိနာ ကိဉ္စနဘာဝေန ဥပနေတဗ္ဗံ န ပဿတီတိ အတ္ထော။ ဧဝမယံ ယသ္မာ နေဝ ကတ္ထစိ အတ္တာနံ ပဿတိ, န တံ ပရဿ ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ, န ပရဿ အတ္တာနံ ပဿတိ, န ပရဿ အတ္တာနံ အတ္တနော ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ။ တသ္မာနေန စတုကောဋိကာ သုညတာ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဟောတီတိ။

၇၆၁. ဧဝံ စတုကောဋိကံ သုညတံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုန ဆဟာကာရေဟိ သုညတံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ကထံ? စက္ခု သုညံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ နိစ္စေန ဝါ ဓုဝေန ဝါ သဿတေန ဝါ အဝိပရိဏာမဓမ္မေန ဝါ။ပေ။ မနော သုညော။ ရူပါ သုညာ။ပေ။ ဓမ္မာ သုညာ။ စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ။ မနောဝိညာဏံ။ စက္ခုသမ္ဖဿောတိ ဧဝံ ယာဝ ဇရာမရဏာ နယော နေတဗ္ဗော။

၇၆၂. ဧဝံ ဆဟာကာရေဟိ သုညတံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုန အဋ္ဌဟာကာရေဟိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ သေယျထိဒံ – ရူပံ အသာရံ နိဿာရံ သာရာပဂတံ နိစ္စသာရသာရေန ဝါ ဓုဝသာရသာရေန ဝါ သုခသာရသာရေန ဝါ အတ္တသာရသာရေန ဝါ နိစ္စေန ဝါ ဓုဝေန ဝါ သဿတေန ဝါ အဝိပရိဏာမဓမ္မေန ဝါ။ ဝေဒနာ။ သညာ။ သင်္ခါရာ။ ဝိညာဏံ။ စက္ခု။ပေ။ ဇရာမရဏံ အသာရံ နိဿာရံ သာရာပဂတံ နိစ္စသာရသာရေန ဝါ ဓုဝသာရသာရေန ဝါ သုခသာရသာရေန ဝါ အတ္တသာရသာရေန ဝါ နိစ္စေန ဝါ ဓုဝေန ဝါ သဿတေန ဝါ အဝိပရိဏာမဓမ္မေန ဝါ။ ယထာ နဠော အသာရော နိဿာရော သာရာပဂတော။ ယထာ ဧရဏ္ဍော။ ယထာ ဥဒုမ္ဗရော။ ယထာ သေတဝစ္ဆော။ ယထာ ပါဠိဘဒ္ဒကော။ ယထာ ဖေဏပိဏ္ဍော။ ယထာ ဥဒကဗုဗ္ဗုဠံ။ ယထာ မရီစိ။ ယထာ ကဒလိက္ခန္ဓော။ ယထာ မာယာ အသာရာ နိဿာရာ သာရာပဂတာ, ဧဝမေဝ ရူပံ။ပေ။ ဇရာမရဏံ အသာရံ နိဿာရံ သာရာပဂတံ နိစ္စသာရသာရေန ဝါ။ပေ။ အဝိပရိဏာမဓမ္မေန ဝါတိ (စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၈)။

၇၆၃. သော ဧဝံ အဋ္ဌဟာကာရေဟိ သုညတံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုန ဒသဟာကာရေဟိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ, ရူပံ ရိတ္တတော ပဿတိ။ တုစ္ဆတော။ သုညတော။ အနတ္တတော။ အနိဿရိယတော။ အကာမကာရိယတော။ အလဗ္ဘနီယတော။ အဝသဝတ္တကတော။ ပရတော။ ဝိဝိတ္တတော ပဿတိ။ ဝေဒနံ။ပေ။ ဝိညာဏံ ရိတ္တတော။ပေ။ ဝိဝိတ္တတော ပဿတီတိ။

၇၆၄. ဧဝံ ဒသဟာကာရေဟိ သုညတံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုန ဒွါဒသဟာကာရေဟိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ သေယျထိဒံ – ရူပံ န သတ္တော, န ဇီဝေါ, န နရော, န မာဏဝေါ, န ဣတ္ထီ, န ပုရိသော, န အတ္တာ, န အတ္တနိယံ။ နာဟံ, န မမ, န အညဿ, န ကဿစိ။ ဝေဒနာ။ပေ.။ ဝိညာဏံ န ကဿစီတိ (စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၈)။

၇၆၅. ဧဝံ ဒွါဒသဟာကာရေဟိ သုညတံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ ပုန တီရဏပရိညာဝသေန ဒွါစတ္တာလီသာယ အာကာရေဟိ သုညတံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ, ရူပံ အနိစ္စတော။ ဒုက္ခတော။ ရောဂတော။ ဂဏ္ဍတော။ သလ္လတော။ အဃတော။ အာဗာဓတော။ ပရတော။ ပလောကတော။ ဤတိတော။ ဥပဒ္ဒဝတော။ ဘယတော။ ဥပသဂ္ဂတော။ စလတော။ ပဘင်္ဂုတော။ အဒ္ဓုဝတော။ အတာဏတော။ အလေဏတော။ အသရဏတော။ အသရဏီဘူတတော။ ရိတ္တတော။ တုစ္ဆတော။ သုညတော။ အနတ္တတော။ အနဿာဒတော။ အာဒီနဝတော။ ဝိပရိဏာမဓမ္မတော။ အသာရကတော။ အဃမူလတော။ ဝဓကတော။ ဝိဘဝတော။ သာသဝတော။ သင်္ခတတော။ မာရာမိသတော။ ဇာတိဓမ္မတော။ ဇရာဓမ္မတော။ ဗျာဓိဓမ္မတော။ မရဏဓမ္မတော။ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသဓမ္မတော။ သမုဒယတော။ အတ္ထင်္ဂမတော။ အနဿာဒတော ။ အာဒီနဝတော။ နိဿရဏတော ပဿတိ။ ဝေဒနံ။ပေ.။ ဝိညာဏံ အနိစ္စတော။ပေ.။ နိဿရဏတော ပဿတိ။

ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ – ''ရူပံ အနိစ္စတော။ပေ.။ နိဿရဏတော ပဿန္တော သုညတော လောကံ အဝေက္ခတိ။ ဝေဒနံ။ပေ.။ ဝိညာဏံ အနိစ္စတော။ပေ.။ နိဿရဏတော ပဿန္တော သုညတော လောကံ အဝေက္ခတိ''။

''သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿု၊ မောဃရာဇ သဒါ သတော။
အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ ဦဟစ္စ၊ ဧဝံ မစ္စုတရော သိယာ။
ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စုရာဇာ န ပဿတီ''တိ။ (သု. နိ. ၁၁၂၅; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၈)။

၇၆၆. ဧဝံ သုညတော ဒိသွာ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ဝိပ္ပဟာယ သင်္ခါရေသု ဥဒာသီနော အဟောသိ မဇ္ဈတ္တော, အဟန္တိ ဝါ မမန္တိ ဝါ န ဂဏှာတိ ဝိဿဋ္ဌဘရိယော ဝိယ ပုရိသော။

ယထာ နာမ ပုရိသဿ ဘရိယာ ဘဝေယျ ဣဋ္ဌာ ကန္တာ မနာပါ, သော တာယ ဝိနာ မုဟုတ္တမ္ပိ အဓိဝါသေတုံ န သက္ကုဏေယျ, အတိဝိယ နံ မမာယေယျ, သော တံ ဣတ္ထိံ အညေန ပုရိသေန သဒ္ဓိံ ဌိတံ ဝါ နိသိန္နံ ဝါ ကထေန္တိံ ဝါ ဟသန္တိံ ဝါ ဒိသွာ ကုပိတော အဿ အနတ္တမနော, အဓိမတ္တံ ဒောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေယျ။ သော အပရေန သမယေန တဿာ ဣတ္ထိယာ ဒောသံ ဒိသွာ မုဉ္စိတုကာမော ဟုတွာ တံ ဝိဿဇ္ဇေယျ, န နံ မမာတိ ဂဏှေယျ။ တတော ပဋ္ဌာယ တံ ယေနကေနစိ သဒ္ဓိံ ယံကိဉ္စိ ကုရုမာနံ ဒိသွာပိ နေဝ ကုပ္ပေယျ, န ဒောမနဿံ အာပဇ္ဇေယျ, အညဒတ္ထု ဥဒာသီနောဝ ဘဝေယျ မဇ္ဈတ္တော။ ဧဝမေဝါယံ သဗ္ဗသင်္ခါရေဟိ မုဉ္စိတုကာမော ဟုတွာ သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှန္တော အဟံ မမာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ အဒိသွာ ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ဝိပ္ပဟာယ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဥဒာသီနော ဟောတိ မဇ္ဈတ္တော။

တဿ ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော တီသု ဘဝေသု စတူသု ယောနီသု ပဉ္စသု ဂတီသု သတ္တသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု နဝသု သတ္တာဝါသေသု စိတ္တံ ပတိလီယတိ ပတိကုဋတိ ပတိဝတ္တတိ န သမ္ပသာရိယတိ, ဥပေက္ခာ ဝါ ပာဋိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ။

သေယျထာပိ နာမ ပဒုမပလာသေ ဤသကပေါဏေ ဥဒကဖုသိတာနိ ပတိလီယန္တိ ပတိကုဋန္တိ ပတိဝတ္တန္တိ န သမ္ပသာရိယန္တိ, ဧဝမေဝ။ပေ.။ သေယျထာပိ နာမ ကုက္ကုဋပတ္တံ ဝါ နှာရုဒဒ္ဒုလံ ဝါ အဂ္ဂိမှိ ပက္ခိတ္တံ ပတိလီယတိ ပတိကုဋတိ ပတိဝတ္တတိ န သမ္ပသာရိယတိ (အ. နိ. ၇.၄၉), ဧဝမေဝ တဿ တီသု ဘဝေသု စိတ္တံ။ပေ.။ ဥပေက္ခာ ဝါ ပာဋိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ။ ဣစ္စဿ **သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ** နာမ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။

၇၆၇. တံ ပနေတံ သစေ သန္တိပဒံ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ, သဗ္ဗံ သင်္ခါရပ္ပဝတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိဗ္ဗာနမေဝ ပက္ခန္ဒတိ။ နော စေ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ, ပုနပ္ပုနံ သင်္ခါရာရမ္မဏမေဝ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ သာမုဒ္ဒိ

ကာနံ ဒိသာကာကော ဝိယ။ သာမုဒ္ဒိကာ ကိရ တဏိဇကော နာဝံ အာရောဟန္တာ ဒိသာကာကံ နာမ ဂဏှန္တိ, တေ ယဒါ နာ တ တတကွဲတ္တာ ဝိဒေသံ ပက္ခန္ဒတိ, တီရံ န ပညာယတိ, တဒါ ဒိသာကာကံ ဝိဿဇ္ဇေန္တိ။ သော ကူပကယဋ္ဌိတော အာကာသံ လင်္ဃိတွာ သဗ္ဗာ ဒိသာ စ ဝိဒိသာ စ အနုဂန္တွာ သစေ တီရံ ပဿတိ, တဒဘိမုခေါဝ ဂစ္ဆတိ။ နော စေ ပ ဿတိ, ပုနပ္ပုနံ အာဂန္တွာ ကူပကယဋ္ဌိံယေဝ အလ္လီယတိ။ ဧဝမေဝ သစေ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ သန္တိပဒံ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ, သဗ္ဗံ သင်္ခါရပ္ပဝတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိဗ္ဗာနမေဝ ပက္ခန္ဒတိ။ နော စေ ပဿတိ, ပုနပ္ပုနံ သင်္ခါရာရမ္မဏမေဝ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ။

တဒိဒံ သုပ္ပဂ္ဂေ ပိဋ္ဌံ ဝဋ္ဋယမာနံ ဝိယ။ နိဗ္ဗဋ္ဋိတကပ္ပာသံ ဝိဟနမာနံ ဝိယ နာနပ္ပကာရတော သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂ ဟေတွာ ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ပဟာယ သင်္ခါရဝိစိနနေ မဇ္ဈတ္တံ ဟုတွာ တိဝိဓာနုပဿနာဝသေန တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ တိဋ္ဌမာ နံ တိဝိဓဝိမောက္ခမုခဘာဝံ အာပဇ္ဇိတွာ သတ္တအရိယပုဂ္ဂလဝိဘာဂါယ ပစ္စယော ဟောတိ။

၇၆၈. တတ္ရိဒံ တိဝိဓာနုပဿနာဝသေန ပဝတ္တနတော တိဏ္ဏံ ဣန္ဒြိယာနံ အာဓိပတေယျဝသေန တိဝိဓဝိမော က္ခမုခဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ နာမ။ တိဿော ဟိ အနုပဿနာ တီဏိ ဝိမောက္ခမုခါနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ –

''တီဏိ ခေါ ပနိမာနိ ဝိမောက္ခမုခါနိ လောကနိယျာနာယ သံဝတ္တန္တိ, သဗ္ဗသင်္ခါရေ ပရိစ္ဆေဒပရိဝဋ္ဋုမ တော သမနုပဿနတာယ, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ စိတ္တသမ္ပက္ခန္ဒနတာယ, သဗ္ဗသင်္ခါရေသု မနောသမု တ္တေဇနတာယ, အပ္ပဏိဟိတာယ စ ဓာတုယာ စိတ္တသမ္ပက္ခန္ဒနတာယ, သဗ္ဗဓမ္မေ ပရတော သမနုပဿန တာယ, သုညတာယ စ ဓာတုယာ စိတ္တသမ္ပက္ခန္ဒနတာယ, ဣမာနိ တီဏိ ဝိမောက္ခမုခါနိ လောကနိယျာနာ ယ သံဝတ္တန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁၉)။

တတ္ထ **ပရိစ္ဆေဒပရိဝဋ္ဋုမတော**တိ ဥဒယဗ္ဗယဝသေန ပရိစ္ဆေဒတော စေဝ ပရိဝဋ္ဋုမတော စ။ အနိစ္စာနုပဿနံ ဟိ ''ဥ ဒယတော ပုဗ္ဗေ သင်္ခါရာ နတ္ထီ''တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ တေသံ ဂတိံ သမန္နေသမာနံ ''ဝယတော ပရံ န ဂစ္ဆန္တိ, ဧတ္ထေဝ အန္တရဓာယန္တီ''တိ ပရိဝဋ္ဋုမတော သမနုပဿတိ။ **မနောသမုတ္တေဇနတာယာ**တိ စိတ္တသံဝေဇနတာယ။ ဒုက္ခာနုပဿနေန ဟိ သင်္ခါရေသု စိတ္တံ သံဝေဇေတိ။ **ပရတော သမနုပဿနတာယာ**တိ ''နာဟံ, န မမာ''တိ ဧဝံ အနတ္တတော သမနုပဿနတာယ။ ဣတိ ဣမာနိ တီဏိ ပဒါနိ အနိစ္စာနုပဿနာဒီနံ ဝသေန ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တေနေဝ တဒနန္တရေ ပဉှာဝိဿဇ္ဇနေ ဝုတ္တံ – ''အနိစ္စတော မနသိကရောတော ခယတော သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောတော ဘယတော သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ အနတ္တတော မနသိကရောတော သုညတော သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁၉)။

၇၆၉. ကတမေ ပန တေ ဝိမောက္ခာ, ယေသံ ဣမာနိ အနုပဿနာနိ မုခါနီတိ? အနိမိတ္တော, အပ္ပဏိဟိတော, သုညတောတိ ဧတေ တယော။ ဝုတ္တံ ဟေတံ ''အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော အဓိမောက္ခဗဟုလော အနိမိတ္တံ ဝိမော က္ခံ ပဋိလဘတိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောန္တော ပဿဒ္ဓိဗဟုလော အပ္ပဏိဟိတံ ဝိမောက္ခံ ပဋိလဘတိ။ အနတ္တတော မနသိကရောန္တော ဝေဒဗဟုလော သုညတဝိမောက္ခံ ပဋိလဘတီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၃)။

ဧတ္ထ စ **အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော**တိ အနိမိတ္တာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ဟိ အနိမိတ္တာယ ဓာတုယာ ဥပ္ပန္နတ္တာ **အနိမိတ္တော**။ ကိလေသေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ **ဝိမောက္ခော**။ ဧ တေနေဝ နယေန အပ္ပဏိဟိတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော **အပ္ပဏိဟိတော**။ သုညတာကာရေန နိ ဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော **သုညတော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၇၇၀. ယံ ပန အဘိဓမ္မေ ''ယသ္မိံ သမယေ လောကုတ္တရံ ဈာနံ ဘာဝေတိ နိယျာနိကံ အပစယဂါမိံ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပ ဟာနာယ ပဌမာယ ဘူမိယာ ပတ္တိယာ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ အပ္ပဏိဟိတံ သုညတ''န္တိ (ဓ. သ. ၃၄၃ အာဒယော) ဧဝံ ဝိမောက္ခဒွယမေဝ ဝုတ္တံ, တံ နိပ္ပရိယာယတော ဝိပဿနာဂမနံ သန္ဓာယ။ ဝိပဿနာ ဉာဏံ ဟိ ကိဉ္စာပိ **ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂေ** –

“အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏံ နိစ္စတော အဘိနိဝေသံ မုဉ္စတီတိ သုညတော ဝိမောက္ခော။ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏံ သုခတော အဘိနိဝေသံ။ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏံ အတ္တတော အဘိနိဝေသံ မုဉ္စတီတိ သုညတော ဝိမောက္ခော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၉) ဧဝံ အဘိနိဝေသံ မုဉ္စနဝသေန **သုညတော ဝိမောက္ခော** တိ စ,

“အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏံ နိစ္စတော နိမိတ္တံ မုဉ္စတီတိ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော။ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏံ သုခတော နိမိတ္တံ, အနတ္တာနုပဿနာဉာဏံ အတ္တတော နိမိတ္တံ မုဉ္စတီတိ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၉) ဧဝံ နိမိတ္တံ မုဉ္စနဝသေန **အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော** တိ စ,

“အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏံ နိစ္စတော ပဏိဓိံ မုဉ္စတီတိ အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော။ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏံ သုခတော ပဏိဓိံ။ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏံ အတ္တတော ပဏိဓိံ မုဉ္စတီတိ အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၉) ဧဝံ ပဏိဓိံ မုဉ္စနဝသေန **အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော** တိ စ –

ဝုတ္တံ။ တထာပိ တံ သင်္ခါရနိမိတ္တဿ အဝိဇဟနတော န နိပ္ပရိယာယေန အနိမိတ္တံ။ နိပ္ပရိယာယေန ပန သုညတဉ္စေဝ အပ္ပဏိဟိတဉ္စ။ တဿ စ အာဂမနဝသေန အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ ဝိမောက္ခော ဥဒ္ဓဋော။ တသ္မာ အပ္ပဏိဟိတံ သုညတန္တိ ဝိမောက္ခဒွယမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ တာဝေတ္ထ ဝိမောက္ခကထာ။

၇၇၁. ယံ ပန ဝုတ္တံ “သတ္တအရိယပုဂ္ဂလဝိဘာဂကယ ပစ္စယော ဟောတီ”တိ, တတ္ထ သဒ္ဓါနုသာရီ, သဒ္ဓါဝိမုတ္တော, ကာယသက္ခိ, ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော, ဓမ္မာနုသာရီ, ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော, ပညာဝိမုတ္တောတိ ဣမေ တာဝ သတ္တ အရိယပုဂ္ဂလာ, တေသံ ဝိဘာဂကယ ဣဒံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ ပစ္စယော ဟောတိ။

၇၇၂. ယော ဟိ **အနိစ္စတော** မနသိကရောန္တော အဓိမောက္ခဗဟုလော **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ** ပဋိလဘတိ, သော သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ **သဒ္ဓါနုသာရီ** ဟောတိ။ သေသေသု သတ္တသု ဌာနေသု **သဒ္ဓါဝိမုတ္တော** ။

၇၇၃. ယော ပန **ဒုက္ခတော** မနသိကရောန္တော ပဿဒ္ဓိဗဟုလော **သမာဓိန္ဒြိယံ** ပဋိလဘတိ, သော သဗ္ဗတ္ထ **ကာယသက္ခိ** နာမ ဟောတိ။ အရူပဇ္ဈာနံ ပန ပတွာ အဂ္ဂဖလပ္ပတ္တော **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော** နာမ ဟောတိ။

၇၇၄. ယော ပန **အနတ္တတော** မနသိကရောန္တော ဝေဒဗဟုလော **ပညိန္ဒြိယံ** ပဋိလဘတိ, သော သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ **ဓမ္မာနုသာရီ** ဟောတိ။ ဆသု ဌာနေသု **ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော** အဂ္ဂဖလေ **ပညာဝိမုတ္တော** တိ။

၇၇၅. ဝုတ္တံ ဟေတံ –

“အနိစ္စတော မနသိကရောတော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတိ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ပဋိလဘတိ, တေန ဝုစ္စတိ သဒ္ဓါနုသာရီ”တိ။

တထာ “အနိစ္စတော မနသိကရောတော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတိ, သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ သောတာပတ္တိဖလံ သစ္ဆိကတံ ဟောတိ, တေန ဝုစ္စတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော”တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၁)။

၇၇၆. အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ –

“သဒ္ဒဟန္တော ဝိမုတ္တောတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော။ ဖုဋ္ဌတ္တံ သစ္ဆိကတောတိ ကာယသက္ခိ။ ဒိဋ္ဌတ္တံ ပတ္တောတိ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော။ သဒ္ဒဟန္တော ဝိမုစ္စတီတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော။ ဈာနဖဿံ ပဌမံ ဖုသတိ ပစ္ဆာ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောတီတိ ကာယသက္ခိ။ ‘ဒုက္ခာ သင်္ခါရာ, သုခော နိရောဓော’တိ ဉာတံ ဟောတိ ဒိဋ္ဌံ ဝိဒိတံ သစ္ဆိကတံ ဖုသိတံ ပညာယာတိ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၁)။

၇၇၇. ဣတရေသု ပန စတူသု သဒ္ဓံ အနုသရတိ, သဒ္ဓါယ ဝါ အနုသရတိ ဂစ္ဆတီတိ **သဒ္ဓါနုသာရီ** ။ တထာ ပညာ သင်္ခါတံ ဓမ္မံ အနုသရတိ, ဓမ္မေန ဝါ အနုသရတီတိ **ဓမ္မာနုသာရီ** ။ အရူပဇ္ဈာနေန စေဝ အရိယမဂ္ဂေန စာတိ ဥဘတော

ဘာဂေန ဝိမုတ္တောတိ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော**။ ပဇာနန္တော ဝိမုတ္တောတိ **ပညာဝိမုတ္တော**တိ ဧဝံ ဝစနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

သင္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ။

၇၇၈. တံ ပနေတံ ပုရိမေန ဉာဏဒ္ဝယေန အတ္ထတော ဧကံ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ – ''ဣဒံ သင္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ ဧကမေဝ တီဏိ နာမာနိ လဘတိ, ဟေဋ္ဌာ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ နာမ ဇာတံ, မၛ္ဈေ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ နာမ, အန္တေ စ သိခါပ္ပတ္တံ သင္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ နာမ''။

၇၇၉. ဟဋ္ဌိယမ္ပိ ဝုတ္တံ –

''ကထံ မုဉ္စိတုကမျတာ-ပဋိသင်္ခါ-သန္တိဋ္ဌနာ ပညာ သင္ခါရုပေက္ခာသု ဉာဏံ? ဥပ္ပာဒံ မုဉ္စိတုကမျတာ-ပဋိသင်္ခါ-သန္တိဋ္ဌနာ ပညာ သင္ခါရုပေက္ခာသု ဉာဏံ။ ပဝတ္တံ။ပေ။ နိမိတ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသံ မုဉ္စိတုကမျတာပဋိသင်္ခါ-သန္တိဋ္ဌနာ ပညာ သင္ခါရုပေက္ခာသု ဉာဏံ။ ဥပ္ပာဒော ဒုက္ခန္တိ။ပေ။ ဘယန္တိ။ပေ။ သာမိသန္တိ။ပေ။ ဥပ္ပာဒော သင္ခါရာတိ။ပေ။ ဥပါယာသော သင္ခါရာတိ မုဉ္စိတုကမျတာ-ပဋိသင်္ခါ-သန္တိဋ္ဌနာ ပညာ သင္ခါရုပေက္ခာသု ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၄)။

၇၈၀. တတ္ထ မုဉ္စိတုကမျတာ စ သာ ပဋိသင်္ခါ စ သန္တိဋ္ဌနာ စာတိ **မုဉ္စိတုကမျတာ-ပဋိသင်္ခါ-သန္တိဋ္ဌနာ**။ ဣတိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နိဗ္ဗိဒာဉာဏေန နိဗ္ဗိန္နဿ ဥပ္ပာဒာဒီနိ ပရိစ္စဇိတုကာမတာ **မုဉ္စိတုကာမတာ**။ မုဉ္စနဿ ဥပါယကရဏတ္ထံ မၛ္ဈေ ပဋိသင်္ခါနံ **ပဋိသင်္ခါ**။ မုဉ္စိတွာ အဝသာနေ အဇ္ဈုပေက္ခနံ **သန္တိဋ္ဌနာ**။ ယံ သန္ဓာယ ''ဥပ္ပာဒော သင္ခါရာ, တေ သင္ခါရေ အဇ္ဈုပေက္ခတီတိ သင္ခါရုပေက္ခာ''တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၄) ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ဧကမေဝိဒံ ဉာဏံ။

၇၈၁. အပိစ ဣမာယပိ ပါဠိယာ ဣဒံ ဧကမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ – ''ယာ စ မုဉ္စိတုကမျတာ, ယာ စ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ, ယာ စ သင္ခါရုပေက္ခာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇)။

၇၈၂. ဧဝံ အဓိဂတသင္ခါရုပေက္ခဿ ပန ဣမဿ ကုလပုတ္တဿ ဝိပဿနာ သိခါပ္ပတ္တာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဟောတိ။ သိခါပ္ပတ္တာ ဝိပဿနာတိ ဝါ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီတိ ဝါ သင္ခါရုပေက္ခာဒိဉာဏတ္တယဿေဝ ဧတံ နာမံ။ သာ ဟိ သိခံ ဥတ္တမဘာဝံ ပတ္တတ္တာ **သိခါပ္ပတ္တာ**။ ဝုဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတီတိ **ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ**။ ဝုဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတိ ဗဟိဒ္ဓါနိမိတ္တဘူတတော အဘိနိဝိဋ္ဌဝတ္ထုတော စေဝ အဇ္ဈတ္တပဝတ္တတော စ ဝုဋ္ဌဟနတော မဂ္ဂေါ, တံ ဂစ္ဆတီတိ **ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ,** မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ဃဋိယတီတိ အတ္ထော။

၇၈၃. တတြာယံ အဘိနိဝေသဝုဋ္ဌာနာနံ အာဝိဘာဝတ္ထာယ မာတိကာ – အဇ္ဈတ္တံ အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တာ ဝုဋ္ဌာတိ, အဇ္ဈတ္တံ အဘိနိဝိသိတွာ ဗဟိဒ္ဓါ ဝုဋ္ဌာတိ , ဗဟိဒ္ဓါ အဘိနိဝိသိတွာ ဗဟိဒ္ဓါ ဝုဋ္ဌာတိ, ဗဟိဒ္ဓါ အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တာ ဝုဋ္ဌာတိ, ရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ ရူပါ ဝုဋ္ဌာတိ, ရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ အရူပါ ဝုဋ္ဌာတိ, အရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ အရူပါ ဝုဋ္ဌာတိ, အရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ ရူပါ ဝုဋ္ဌာတိ, ဧကပ္ပဟာရေန ပဉ္စဟိ ခန္ဓေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ, အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွာ အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာတိ, အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွာ ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝုဋ္ဌာတိ, ဒုက္ခတော အဘိနိဝိသိတွာ ဒုက္ခတော, အနိစ္စတော, အနတ္တတော ဝုဋ္ဌာတိ, အနတ္တတော အဘိနိဝိသိတွာ အနတ္တတော, အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော ဝုဋ္ဌာတိ။

၇၈၄. ကထံ? ဣဓေကစ္စော အာဒိတောဝ အဇ္ဈတ္တသင္ခါရေသု အဘိနိဝိသတိ, အဘိနိဝိသိတွာ တေ ပဿတိ။ ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓအဇ္ဈတ္တဒဿနမတ္တေနေဝ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဗဟိဒ္ဓါပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ, တသ္မာ ပရဿ ခန္ဓေပိ အနုပါဒိန္နသင္ခါရေပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ပဿတိ။ သော ကာလေန အဇ္ဈတ္တံ သမ္မသတိ, ကာလေန ဗဟိဒ္ဓါ။ တဿေဝံ သမ္မသတော အဇ္ဈတ္တံ သမ္မသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ဃဋိယတိ။ အယံ **အဇ္ဈတ္တံ အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တာ ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။

သစေ ပနဿ ဗဟိဒ္ဓ သမ္မသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ဃဋိယတိ, အယံ **အဇ္ဈတ္တံ အဘိနိဝိသိတွ တ ဗဟိဒ္ဓာ ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ သေ နယော ဗဟိဒ္ဓ အဘိနိဝိသိတ္တွ ဗဟိဒ္ဓ စ အဇ္ဈတ္တာ စ ဝုဋ္ဌာနေပိ။

၇၈၅. အပရော အာဒိတောဝ ရူပေ အဘိနိဝိသတိ, အဘိနိဝိသိတွတ ဘူတရူပဉ္စ ဥပာဒာရူပဉ္စ ရာသိံ ကတွတ ပဿတိ။ ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓရူပဒဿနမတ္တေနေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အရူပမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာ တံ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွ တ ဥပ္ပန္နံ ဝေဒနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏဉ္စ ''ဣဒံ အရူပ''န္တိ အရူပံ ပဿတိ။ သော ကာလေန ရူပံ သမ္မသတိ, ကာလေန အရူပံ ။ တဿေဝံ သမ္မသတော ရူပသမ္မသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ဃဋိယတိ, အယံ **ရူပေ အဘိနိဝိ သိတွတ ရူပာ ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။

သစေ ပနဿ အရူပသမ္မသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ဃဋိယတိ, အယံ **အရူပေ အဘိနိဝိသိတွတ အရူ ပာ ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ သေ နယော အရူပေ အဘိနိဝိသိတ္တွတ အရူပာ စ ရူပာ စ ဝုဋ္ဌာနေပိ။

၇၈၆. ''ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ, သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၉၈) ဧဝံ အဘိနိဝိသိတ္တွတ ဧဝမေဝ ဝုဋ္ဌာနကာ လေ ပန **ဧကပ္ပဟာရေန ပဉ္စဟိ ခန္ဓေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။

၇၈၇. ဧကော အာဒိတောဝ အနိစ္စတော သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ ယသ္မာ ပန န အနိစ္စတော သမ္မသနမတ္တေနေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဒုက္ခတောပိ အနတ္တတောပိ သမ္မသိတဗ္ဗမေဝ, တသ္မာ ဒုက္ခတောပိ အနတ္တတောပိ သမ္မသတိ။ တဿေဝံ ပဋိပန္နဿ အနိစ္စတော သမ္မသနကာလေ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အယံ **အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွတ အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။

သစေ ပနဿ ဒုက္ခတော အနတ္တတော သမ္မသနကာလေ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အယံ **အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွတ ဒုက္ခ တော, အနတ္တတော ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ သေ နယော ဒုက္ခတော အနတ္တတော အဘိနိဝိသိတ္တွတ သေသဝုဋ္ဌာနေသုပိ။

၇၈၈. ဧတ္ထ စ ယောပိ အနိစ္စတော အဘိနိဝိဋ္ဌော, ယောပိ ဒုက္ခတော, ယောပိ အနတ္တတော, ဝုဋ္ဌာနကာလေ စ အနိစ္စ တော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တယောပိ ဇနာ အဓိမောက္ခဗဟုလာ ဟောန္တိ, သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘန္တိ, အနိမိတ္တဝိမောက္ခေ န ဝိမုစ္စန္တိ, ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ သဒ္ဓါနုသာရိနော ဟောန္တိ, သတ္တသု ဌာနေသု သဒ္ဓါဝိမုတ္တာ။ သစေ ပန ဒုက္ခတော ဝု ဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တယောပိ ဇနာ ပဿဒ္ဓိဗဟုလာ ဟောန္တိ, သမာဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘန္တိ, အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခေန ဝိမု စ္စန္တိ, သဗ္ဗတ္ထ ကာယသက္ခိနော ဟောန္တိ။ ယဿ ပနေတ္ထ အရူပဇ္ဈာနံ ပာဒကံ, သော အဂ္ဂဖလေ ဥဘတော ဘာဂဝိမုတ္တော ဟောတိ။ အထ နေသံ အနတ္တတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တယောပိ ဇနာ ဝေဒဗဟုလာ ဟောန္တိ, ပညိန္ဒြိယံ ပဋိလဘန္တိ, သုညတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စန္တိ, ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ ဓမ္မာနုသာရိနော ဟောန္တိ, ဆသု ဌာနေသု ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တာ အဂ္ဂဖလေ ပညာဝိမုတ္တာတိ။

၇၈၉. ဣဒါနိ သဒ္ဓိံ ပုရိမပစ္ဆိမဉာဏေဟိ ဣမိဿာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ အာဝိဘာဝတ္ထံ ဒွါဒသ ဥပမာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တာသံ ဣဒံ ဥဒ္ဒါနံ –

> ''ဝဂ္ဂုလီ ကဏှသပ္ပော စ, ဃရံ ဂေါ ယက္ခိ ဒါရကော။
> ခုဒ္ဒံ ပိပါသံ သီတုဏှံ, အန္ဓကာရံ ဝိသေန စာ''တိ။

ဣမာ စ ဥပမာ ဘယတုပဋ္ဌာနတော ပဘုတိ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဉာဏေ ဌတွတ အာဟရိတုံ ဝဋ္ဋေယျုံ။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ အာဟရိယမာနာသု ဘယတုပဋ္ဌာနတော ယာဝ ဖလဉာဏံ သဗ္ဗံ ပါကဋံ ဟောတိ, တသ္မာ ဣဓေဝ အာဟရိတဗ္ဗာ တိ ဝုတ္တာ။

၇၉၀. **ဝဂ္ဂုလီ** တိ ဧကာ ကိရ ဝဂ္ဂုလီ ''ဧတ္ထ ပုပ္ဖံ ဝါ ဖလံ ဝါ လဘိဿာမီ''တိ ပဉ္စသာခေ မဓုကရုက္ခေ နိလီယိတွ တ ဧကံ သာခံ ပရာမသိတွတ န တတ္ထ ကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ ဖလံ ဝါ ဂယှုပဂံ အဒ္ဒသ။ ယထာ စ ဧကံ, ဧဝံ ဒုတိယံ, တတိယံ, စ တုတ္ထံ။ ပဉ္စမမ္ပိ သာခံ ပရာမသိတွတ နာဒ္ဒသ။ သာ ''အဖလော ဝတာယံ ရုက္ခော, နတ္ထေတ္ထ ကိဉ္စိ ဂယှုပဂ''န္တိ

တသ္မိံ ရုက္ခေ အာလယံ ဝိသ္သဇ္ဇေတွာ ဥဇုကာယ သာခာယ အာရုယှ ဝိဋပန္တရေန သီသံ နီဟရိတွာ ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေတွာ အာကာသေ ဥပ္ပတိတွာ အညသ္မိံ ဖလရုက္ခေ နိလီယတိ။

တတ္ထ ဝဂ္ဂုလိ ဝိယ ယောဂါဝစရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ပဉ္စသာခော မဓုကရုက္ခော ဝိယ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ, တတ္ထ ဝဂ္ဂုလိယာ နိလီယနံ ဝိယ ယောဂိနော ခန္ဓပဉ္စကေ အဘိနိဝေသော, တသ္သာ ကောဏံ သာခံ ပရာမသိတွာ ကိဉ္စိ ဂယှုပဂံ အဒိသွာ အဝသေသသာခာပရာမသနံ ဝိယ ယောဂိနော ရူပက္ခန္ဓံ သမ္မသိတွာ တတ္ထ ကိဉ္စိ ဂယှုပဂံ အဒိသွာ အဝသေသက္ခန္ဓသမ္မသနံ, တသ္သာ "အဖလော ဝတာယံ ရုက္ခော"တိ ရုက္ခေ အာလယဝိသ္သဇ္ဇနံ ဝိယ ယောဂိနော ပဉ္စသုပိ ခန္ဓေသု အနိစ္စလက္ခဏာဒိဒသ္သနဝသေန နိဗ္ဗိန္နသ္သ မုဉ္စိတုကမျတာဒိဉာဏတ္တယံ, တသ္သာ ဥဇုကာယ သာခာယ ဥပရိ အာရောဟနံ ဝိယ ယောဂိနော အနုလောမံ, သီသံ နီဟရိတွာ ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကနံ ဝိယ ဂေါတြဘုဉာဏံ, အာကာသေ ဥပ္ပတနံ ဝိယ မဂ္ဂဉာဏံ, အညသ္မိံ ဖလရုက္ခေ နိလီယနံ ဝိယ ဖလဉာဏံ။

၇၉၁. **ကဏှသပ္ပုပမာ** ပဋိသင်္ခါဉာဏေ ဝုတ္တာဝ။ ဥပမာသံသန္ဒနေ ပနေတ္ထ သပ္ပဝိသ္သဇ္ဇနံ ဝိယ ဂေါတြဘုဉာဏံ, မုဉ္စိတွာ အာဂတမဂ္ဂံ ဩလောကေန္တသ္သ ဌာနံ ဝိယ မဂ္ဂဉာဏံ, ဂန္တွာ အဘယဋ္ဌာနေ ဌာနံ ဝိယ ဖလဉာဏန္တိ အယံ ဝိသေသော။

၇၉၂. **ဃရ**န္တိ ဃရသာမိကေ ကိရ သာယံ ဘုဉ္ဇိတွာ သယနံ အာရုယှ နိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တေ ဃရံ အာဒိတ္တံ, သော ပဗုဇ္ဈိတွာ အဂ္ဂိံ ဒိသွာ "ဘီတော သာဓု ဝတသ္သ သစေ အဍယှမာနော နိက္ခမေယျ"န္တိ ဩလောကယမာနော မဂ္ဂံ ဒိသွာ နိက္ခမိတွာ ဝေဂေန ခေမဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဌိတော။ တတ္ထ ဃရသာမိကသ္သ ဘုဉ္ဇိတွာ သယနံ အာရုယှ နိဒ္ဒေါက္ကမနံ ဝိယ ဗာလပုထုဇ္ဇနသ္သ ခန္ဓပဉ္စကေ "အဟံ မမာ"တိ ဂဟဏံ။ ပဗုဇ္ဈိတွာ အဂ္ဂိံ ဒိသွာ ဘီတကာလော ဝိယ သမ္မာပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇိတွာ လက္ခဏံ ဒိသွာ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ, နိက္ခမနမဂ္ဂံ ဩလောကနံ ဝိယ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ , မဂ္ဂဒသ္သနံ ဝိယ အနုလောမံ, နိက္ခမနံ ဝိယ ဂေါတြဘုဉာဏံ, ဝေဂေန ဂမနံ ဝိယ မဂ္ဂဉာဏံ, ခေမဋ္ဌာနေ ဌာနံ ဝိယ ဖလဉာဏံ။

၇၉၃. **ဂေါ**တိ ကေသ္သ ကိရ ကသ္သကသ္သ ရတ္တိဘာဂေ နိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တသ္သ ဝဇံ ဘိန္ဒိတွာ ဂေါဏာ ပလာတာ, သော ပစ္စူသသမယေ တတ္ထ ဂန္တွာ ဩလောကေန္တော တေသံ ပလာတဘာဝံ ဉတွာ အနုပဒံ ဂန္တွာ ရညော ဂေါဏေ အဒ္ဒသ။ တေ "မယှံ ဂေါဏာ"တိ သလ္လက္ခေတွာ အာဟရန္တော ပဘာတကာလေ "န ဣမေ မယှံ ဂေါဏာ, ရညော ဂေါဏာ"တိ သဉ္ဇာနိတွာ "ယာဝ မံ 'စောရော အယ'န္တိ ဂဟေတွာ ရာဇပုရိသာ န အနယဗျသနံ ပါပေန္တိ, တာဝဒေဝ ပလာယိသ္သာမီ"တိ ဘီတော ဂေါဏေ ပဟာယ ဝေဂေန ပလာယိတွာ နိဗ္ဘယဋ္ဌာနေ အဋ္ဌာသိ။ တတ္ထ "မယှံ ဂေါဏာ"တိ ရာဇဂေါဏာနံ ဂဟဏံ ဝိယ ဗာလပုထုဇ္ဇနသ္သ "အဟံ မမာ"တိ ခန္ဓာနံ ဂဟဏံ, ပဘာတေ "ရာဇဂေါဏာ"တိ သဉ္ဇာနနံ ဝိယ ယောဂိနော တိလက္ခဏဝသေန ခန္ဓာနံ "အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ"တိ သဉ္ဇာနနံ, ဘီတကာလော ဝိယ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ, ဝိသ္သဇ္ဇိတွာ ဂန္တုကာမတာ ဝိယ မုဉ္စိတုကမျတာ, ဝိသ္သဇ္ဇနံ ဝိယ ဂေါတြဘု, ပလာယနံ ဝိယ မဂ္ဂေါ, ပလာယိတွာ အဘယဒေသေ ဌာနံ ဝိယ ဖလံ။

၇၉၄. **ယက္ခီ**တိ ဧကော ကိရ ပုရိသော ယက္ခိနိယာ သဒ္ဓိံ သံဝါသံ ကပ္ပေသိ, သာ ရတ္တိဘာဂေ "သုတ္တော အယ"န္တိ မန္တွာ အာမကသုသာနံ ဂန္တွာ မနုသ္သမံသံ ခါဒတိ။ သော "ကုဟိံ သော ဂစ္ဆတီ"တိ အနုဗန္ဓိတွာ မနုသ္သမံသံ ခါဒမာနံ ဒိသွာ တသ္သာ အမနုသ္သိဘာဝံ ဉတွာ "ယာဝ မံ န ခါဒတိ, တာဝ ပလာယိသ္သာမီ"တိ ဘီတော ဝေဂေန ပလာယိတွာ ခေမဋ္ဌာနေ အဋ္ဌာသိ။ တတ္ထ ယက္ခိနိယာ သဒ္ဓိံ သံဝါသော ဝိယ ခန္ဓာနံ "အဟံ မမာ"တိ ဂဟဏံ, သုသာနေ မနုသ္သမံသံ ခါဒမာနံ ဒိသွာ "ယက္ခိနီ အယ"န္တိ ဇာနနံ ဝိယ ခန္ဓာနံ တိလက္ခဏံ ဒိသွာ အနိစ္စာဒိဘာဝဇာနနံ, ဘီတကာလော ဝိယ ဘယတုပဋ္ဌာနံ, ပလာယိတုကာမတာ ဝိယ မုဉ္စိတုကမျတာ, သုသာနဝိဇဟနံ ဝိယ ဂေါတြဘု, ဝေဂေန ပလာယနံ ဝိယ မဂ္ဂေါ, အဘယဒေသေ ဌာနံ ဝိယ ဖလံ။

၇၉၅. **ဒါရကော**တိ ဧကာ ကိရ ပုတ္တဂိဒ္ဓိနီ ဣတ္ထီ, သာ ဥပရိပါသာဒေ နိသိန္နာဝ အန္တရဝီထိယံ ဒါရကသဒ္ဒံ သုတွာ "ပုတ္တော နု ခေါ မေ ကေနစိ ဝိဟေဌီယတီ"တိ ဝေဂသာ ဂန္တွာ "အတ္တနော ပုတ္တော"တိ သညာယ ပရပုတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ။ သာ "ပရပုတ္တော အယ"န္တိ သဉ္ဇာနိတွာ ဩတ္တပ္ပမာနာ ဣတော စိတော စ ဩလောကေတွာ "မာ

ဟောဝ မံ ကောစိ ‘အရကစောရီ အယ’န္တိ ဝဒေယျာ’’တိ အရကံ တတ္တေဝ ဩရောပေတွာ ပုန ဝေဂသာ ဟသာဒံ အာရုယှ ဟ နိသီဒိ။ တတ္ထ အတ္တနော ပုတ္တသညာယ ပရပုတ္တဿ ဂဟဏံ ဝိယ ‘‘အဟံ မမာ’’တိ ပဉ္စက္ခန္ဓဂဟဏံ, ‘‘ပရပုတ္တော အယ’’န္တိ သဉ္ဇာနနံ ဝိယ တိလက္ခဏဝသေန ‘‘နာဟံ, န မမာ’’တိ သဉ္ဇာနနံ, ဩတ္တပ္ပနံ ဝိယ ဘယတုပဋ္ဌာနံ, ဩလောကနံ ဝိယ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ, တတ္ထေဝ အရကဿ ဩရောပနံ ဝိယ အနုလောမံ, ဩရောပေတွာ အန္တရဝီထိယံ ဌိတကာလော ဝိယ ဂောတြဘု, ဟသာအရူဟနံ ဝိယ မဂ္ဂေ, အာရုယှ ဟ နိသီဒနံ ဝိယ ဖလံ။

၇၉၆. **ခုဒ္ဒံ ပိပာသံ သီတုဏှဟံ, အန္ဓကာရံ ဝိသေန စာ** တိ ဣမာ ပန ဆ ဥပမာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ ဌိတဿ လောကုတ္တရမဂ္ဂာဘိမုခနိန္နပောဏပဗ္ဘာရဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ။ ယထာ ဟိ ခုဒ္ဒာယ အဘိဘူတော သုဇိဃစ္ဆိတော ပုရိသော သာဒုရသံ ဘောဇနံ ပတ္ထေတိ, ဧဝမေဝ တယံ သံသာရဝဋ္ဋဇိဃစ္ဆာယ ဖုဋ္ဌော ယောဂဝစရော အမတရသံ ကာယဂတာသတိဘောဇနံ ပတ္ထေတိ။

ယထာ စ ပိပာသိတော ပုရိသော ပရိသုဿမာနကဏ္ဌမုခေါ အနေကင်္ဂသမ္ဘာရံ ပါနကံ ပတ္ထေတိ, ဧဝမေဝ တယံ သံသာရဝဋ္ဋပိပာသာယ ဖုဋ္ဌော ယောဂဝစရော အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂပါနကံ ပတ္ထေတိ။

ယထာ ပန သီတသမ္ဖုဋ္ဌော ပုရိသော ဥဏှံ ပတ္ထေတိ, ဧဝမေဝ တယံ သံသာရဝဋ္ဋေ တဏှာသိနေဟသီတေန ဖုဋ္ဌော ယောဂဝစရော ကိလေသသန္တာပကံ မဂ္ဂတေဇံ ပတ္ထေတိ။

ယထာ စ ဥဏှသမ္ဖုဋ္ဌော ပုရိသော သီတံ ပတ္ထေတိ, ဧဝမေဝ တယံ သံသာရဝဋ္ဋေ ကောဒသဂ္ဂိသန္တာပသန္တတ္တော ယောဂဝစရော ဧကာဒသဂ္ဂိဝူပသမံ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထေတိ။

ယထာ ပန အန္ဓကာရပရေတော ပုရိသော အာလောကံ ပတ္ထေတိ, ဧဝမေဝ တယံ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရေန ဩနဒ္ဓပရိယောနဒ္ဓော ယောဂဝစရော ဉာဏာလောကံ မဂ္ဂဘာဝနံ ပတ္ထေတိ။

ယထာ စ ဝိသသမ္ဖုဋ္ဌော ပုရိသော ဝိသဃာတနံ ဘေသဇ္ဇံ ပတ္ထေတိ, ဧဝမေဝ တယံ ကိလေသဝိသသမ္ဖုဋ္ဌော ယောဂဝစရော ကိလေသဝိသနိမ္မထနံ အမတောသဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထေတိ။ တေန ဝုတ္တံ – ‘‘တဿေဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော တီသု ဘဝေသု။ပေ.။ နဝသု သတ္တာဝာသေသု စိတ္တံ ပတိလီယတိ ပတိကုဋတိ ပတိဝတ္တတိ န သမ္ပသာရိယတိ။ ဥပေက္ခာ ဝါ ပာဋိကုလျတာ ဝါ သဏ္ဌာတိ။ သေယျထာပိ နာမ ပဒုမပလာသေ ဥဒကဖုသိတာနိ’’တိ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၇၉၇. ဧတ္တာဝတာ စ ပနေသ ပတိလီနစရော နာမ ဟောတိ, ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

‘‘ပတိလီနစရဿ ဘိက္ခုနော၊
ဘဇမာနဿ ဝိဝိတ္တမာသနံ။
သာမဂ္ဂိယမာဟု တဿ တံ၊
ယော အတ္တာနံ ဘဝနေ န ဒဿယေ’’တိ။ (သု. နိ. ၈၁၆; မဟာနိ. ၄၅)။

ဧဝမိဒံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ ယောဂိနော ပတိလီနစရဘာဝံ နိယမေတွာ ဥတ္တရိ အရိယမဂ္ဂဿာပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဈာနင်္ဂပဋိပဒါဝိမောက္ခဝိသေသံ နိယမေတိ။ ကေစိ ဟိ ထေရာ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဈာနင်္ဂါနံ ဝိသေသံ ပါဒကဇ္ဈာနံ နိယမေတီတိ ဝဒန္တိ။ ကေစိ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ ခန္ဓာ နိယမေန္တီတိ ဝဒန္တိ။ ကေစိ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယော နိယမေတီတိ ဝဒန္တိ။ တေသမ္ပိ ဝါဒေသု အယံ ပုဗ္ဗဘာဂဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဝ နိယမေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၇၉၈. တတြာယံ အနုပုဗ္ဗိကထာ – ဝိပဿနာနိယမေန ဟိ သုက္ခဝိပဿကဿ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေပိ, သမာပတ္တိလာဘိနော စ ဈာနံ ပါဒကံ အကတွာ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေပိ, ပဌမဇ္ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ ဥပ္ပာဒိတမဂ္ဂေပိ ပဌမဇ္ဈာနိကာဝ ဟောန္တိ။ သဗ္ဗေသု သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပဉ္စ ဈာနင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ တေသံ ဟိ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ သောမနဿသဟဂတာပိ ဥပေက္ခာသဟဂတာပိ ဟုတွာ ဝုဋ္ဌာနကာလေ သင်္ခါရုပေက္ခ

ဓာဘာဝံ ပတ္တ သောမနဿသဟဂတာ ဟောတိ။ ပဉ္စကနယေ ဒုတိယတတိယစတုတ္ထဇ္ဈာနာနိ ဟဒကာနိ ကတ္တ ဥပ္ ဟာဒိတမဂ္ဂေသု ယထာက္ကမေနေဝ ဈာနံ စတုရင်္ဂိကံ တိဝင်္ဂိကံ ဒုဝင်္ဂိကဉ္စ ဟောတိ။ သဗ္ဗေသု ပန သတ္တ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ စတုတ္ထေ ဆ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ အယံ ဝိသေသော ဟဒကဇ္ဈာနနိယမေန စေဝ ဝိပဿနာနိယမေန စ ဟောတိ။ တေသမ္ပိ ဟိ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ သောမနဿသဟဂတာပိ ဥပေက္ခာသဟဂတာပိ ဟောတိ။ ဝုဋ္ဌာနကမိနီ သောမနဿ သဟဂတာဝ။ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ဟဒကံ ကတ္တ နိဗ္ဗတ္တိတမဂ္ဂေ ပန ဥပေက္ခာစိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေန ဒွေဝ ဈာနင်္ဂါနိ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါနိ ဆ သတ္တ စေဝ။ အယမ္ပိ ဝိသေသော ဥဘယနိယမဝသေန ဟောတိ။ ဣမသ္မိံ ဟိ နယေ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿ နာ သောမနဿသဟဂတာ တ ဥပေက္ခာသဟဂတာ တ ဟောတိ။ ဝုဋ္ဌာနကမိနီ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ။ အရူပဇ္ဈာနာနိ ဟဒ ကံ ကတ္တ ဥပ္ပာဒိတမဂ္ဂေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ ဟဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ယေကေစိ သင်္ခါရေ သမ္မသိတ္တ နိဗ္ဗ တ္တိတမဂ္ဂဿ အာသန္နပဒေသေ ဝုဋ္ဌိတသမာပတ္တိ အတ္တနော သဒိသဘာဝံ ကရောတိ ဘူမိဝဏ္ဏော ဝိယ ဂောဓာဝဏ္ ဏဿ။

၇၉၉. ဒုတိယတ္ထေရဝါဒေ ပန ယတော ယတော သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ယေ ယေ သမာပတ္တိဓမ္မေ သမ္မသိ တ္တ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တိတော ဟောတိ, တံတံသမာပတ္တိသဒိသောဝ ဟောတိ။ တတြာပိ စ ဝိပဿနာနိယမော ဝုတ္တန ယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၈၀၀. တတိယတ္ထေရဝါဒေ အတ္တနော အတ္တနော အဇ္ဈာသယာနုရူပေန ယံ ယံ ဈာနံ ဟဒကံ ကတ္တ ယေ ယေ ဈာန ဓမ္မေ သမ္မသိတ္တ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တိတော, တံတံဈာနသဒိသောဝ ဟောတိ။ ဟဒကဇ္ဈာနံ ပန သမ္မသိတဇ္ဈာနံ တ ဝိနာ အဇ္ဈာသယမတ္တေနေဝ တံ န ဣဇ္ဈတိ။ သွတ္ထယမတ္ထော နန္ဒကောဝါဒသုတ္တေန (မ. နိ. ၃.၃၉၈ အာဒယော) ဒီပေတ ဗ္ဗော။ ဧတ္ထာပိ စ ဝိပဿနာနိယမော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ တာဝ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင် ဈာနင်္ဂါနိ နိယမေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၈၀၁. သစေ ပနာယံ အာဒိတော ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘယမာနာ ဒုက္ခေန သပ္ပယောဂေန သသင်္ခါရေန ဝိက္ခမ္ဘေ တုံ အသက္ခိ, ဒုက္ခာပဋိပဒါ နာမ ဟောတိ။ ဝိပရိယာယေန သုခါပဋိပဒါ။ ကိလေသေ ပန ဝိက္ခမ္ဘေတ္တ ဝိပဿနာပရိ တသံ မဂ္ဂပာတုဘာဝံ သဏိကံ ကုရုမာနာ ဒန္ဓာဘိညာ နာမ ဟောတိ။ ဝိပရိယာယေန ခိပ္ပာဘိညာ။ ဣတိ အယံ သင်္ခါရုပေ က္ခာ အာဂမနီယဋ္ဌာနေ ဌတ္တ အတ္တနော အတ္တနော မဂ္ဂဿ နာမံ ဒေတိ။ တေန မဂ္ဂေ စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။

သာ ပနာယံ ပဋိပဒါ ကဿစိ ဘိက္ခုနော နာနာ ဟောတိ, ကဿစိ စတူသုပိ မဂ္ဂေသု ဧကာဝ။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန စတ္တာ ရောပိ မဂ္ဂါ သုခါပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာဝ အဟေသုံ။ တထာ ဓမ္မသေနာပတိဿ။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ ပန ပဌမမဂ္ဂေါ သုခါပဋိပဒေါ ခိပ္ပာဘိညော အဟောသိ။ ဥပရိ တယော ဒုက္ခာပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ။ ယထာ စ ပဋိပဒါ, ဧဝံ အဓိပတယောပိ ကဿစိ ဘိက္ခုနော စတူသု မဂ္ဂေသု နာနာ ဟောန္တိ။ ကဿစိ စတူသုပိ ဧကာဝ။ ဧဝံ သင်္ခါရုပေက္ခာ ပဋိပဒါဝိသေသံ နိယမေတိ။ ယထာ ပန ဝိမောက္ခဝိသေသံ နိယမေတိ, တံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ။

၈၀၂. အပိစ မဂ္ဂေါ နာမ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ နာမံ လဘတိ သရသေန တ ပစ္စနီကေန တ သဂုဏေန တ အာရမ္မဏေ န တ အာဂမနေန တ။ သစေ ဟိ သင်္ခါရုပေက္ခာ အနိစ္စတော သင်္ခါရေ သမ္မသိတ္တ ဝုဋ္ဌာတိ, အနိမိတ္တဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ သစေ ဒုက္ခတော သမ္မသိတ္တ ဝုဋ္ဌာတိ, အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ သစေ အနတ္တတော သမ္မသိတ္ တ ဝုဋ္ဌာတိ, သုညတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ ဣဒံ **သရသတော** နာမံ နာမ။

ယသ္မာ ပနေသ အနိစ္စာနုပဿနာယ သင်္ခါရာနံ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတ္တ နိစ္စနိမိတ္တဓုဝနိမိတ္တသဿတနိမိတ္ တာနိ ပဇဟန္တော အာဂတော, တသ္မာ အနိမိတ္တော။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ ပန သုခသညံ ပဟာယ ပဏိဓိ ပတ္ထနံ သုက္ ခာပေတ္တ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတော။ အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသတ္တပုဂ္ဂလသညံ ပဟာယ သင်္ခါရာနံ သုည တော ဒိဋ္ဌတ္တာ သုညတောတိ ဣဒံ **ပစ္စနီကတော** နာမံ နာမ။

ရာဂါဒီဟိ ပနေသ သုညတ္တာ သုညတော, ရူပနိမိတ္တာဒီနံ ရာဂနိမိတ္တာဒီနညေဝ တ အဘာဝေန အနိမိတ္တော, ရာဂပဏိဓိအာဒီနံ အဘာဝတော အပ္ပဏိဟိတောတိ ဣဒမဿ **သဂုဏတော** နာမံ။

သ္တယံ သုညံ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတန္တိ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတီတိပိ သုညတော အနိမိတ္တော အပ္ပဏိဟိ တောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒမသ္သ **အာရမ္မဏတော** နာမံ။

၈၀၃. အာဂမနံ ပန ဒုဝိဓံ ဝိပဿနာဂမနံ မဂ္ဂါဂမနဉ္စ။ တတ္ထ မဂ္ဂေ ဝိပဿနာဂမနံ လဘတိ, ဖလေ မဂ္ဂါဂမနံ။ အနတ္တာနုပဿနာ ဟိ သုညတာ နာမ, သုညတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ သုညတော, အနိစ္စာနုပဿနာ အနိမိတ္တာ နာမ , အနိမိတ္တဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တော။ ဣဒံ ပန နာမံ န အဘိဓမ္မပရိယာယေန လဗ္ဘတိ, သုတ္တန္တပရိယာယေန လဗ္ဘတိ။ တတ္ထ ဟိ ဂေါတြဘုဉာဏံ အနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ အနိမိတ္တနာမကံ ဟုတွာ သယံ အာဂမ နီယဋ္ဌာနေ ဌတွာ မဂ္ဂဿ နာမံ ဒေတီတိ ဝဒန္တိ။ တေန မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တောတိ ဝုတ္တော။ မဂ္ဂါဂမနေန ပန ဖလံ အ နိမိတ္တန္တိ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ ဒုက္ခာနုပဿနာ သင်္ခါရေသု ပဏိဓိံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတာ နာမ, အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ အပ္ပဏိဟိတော, အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂဿ ဖလံ အပ္ပဏိဟိတံ။ ဧဝံ ဝိပဿနာ အတ္တ နော နာမံ မဂ္ဂဿ ဒေတိ, မဂ္ဂေါ ဖလဿာတိ ဣဒံ **အာဂမနတော** နာမံ။ ဧဝမယံ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိမောက္ခဝိသေသံ နိယမေတီတိ။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

အနုလောမဉာဏကထာ

၈၀၄. တဿ တံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ အာသေဝန္တဿ ဘာဝေန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ အဓိမောက္ခ သဒ္ဓါ ဗလဝတရာ နိဗ္ဗတ္တတိ, ဝီရိယံ သုပဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ, သတိ သူပဋ္ဌိတာ, စိတ္တံ သုသမာဟိတံ, တိက္ခတရာ သ င်္ခါရုပေက္ခာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ "အနိ မဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ"တိ သင်္ခါရုပေက္ခာ သင်္ခါရေ အနိစ္စာတိ တ ဒုက္ ခာတိ တ အနတ္တာတိ တ သမ္မသိတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ။ ဘဝင်္ဂါနန္တရံ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ကတနယေနေဝ သင်္ခါ ရေ အနိစ္စာတိ တ ဒုက္ခာတိ တ အနတ္တာတိ တ အာရမ္မဏံ ကုရုမာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ။ တတော ဘဝင်္ဂံ အာဝဋ္ဋေတွာ ဥပ္ပန္နဿ တဿ ကိရိယစိတ္တဿာနန္တရံ အဝီစိကံ စိတ္တသန္တတိံ အနုပ္ပဗန္ဓမာနံ တထေဝ သ င်္ခါရေ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဌမံ ဇဝနစိတ္တံ, ယံ **ပရိကမ္မ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ တဒနန္တရံ တထေဝ သင်္ခါရေ အာရ မ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒုတိယံ ဇဝနစိတ္တံ, ယံ **ဥပစာရ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ တဒနန္တရမ္ပိ တထေဝ သင်္ခါရေ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တတိယံ ဇဝနစိတ္တံ, ယံ **အနုလောမ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒံ နေသံ ပာဋိယေက္ကံ နာမံ။

အဝိသေသေန ပန တိဝိဓမ္ပေတံ အာသေဝနန္တိပိ ပရိကမ္မန္တိပိ ဥပစာရန္တိပိ အနုလောမန္တိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကိ ဿာနုလောမံ? ပုရိမဘာဂပစ္ဆိမဘာဂါနံ။ တဉှိ ပုရိမာနံ အဋ္ဌန္နံ ဝိပဿနာဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ စ အနုလောမေတိ, ဥပရိ စ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ။ တဉှိ အနိစ္စလက္ခဏာဒိဝသေန သင်္ခါရေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတ္တာ, "ဥဒ ယဗ္ဗယဝန္တာနံယေဝ ဝတ ဓမ္မာနံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ ဥပ္ပာဒဝယေ အဒ္ဒသာ"တိ စ, "ဘင်္ဂဝန္တာနံယေဝ ဝတ ဘင်္ဂါနု ပဿနံ ဘင်္ဂံ အဒ္ဒသာ"တိ စ, "သဘယံယေဝ ဝတ ဘယတုပဋ္ဌာနဿ ဘယတော ဥပဋ္ဌိတ"န္တိ စ, "သာဒီနဝေယေ ဝ ဝတ အာဒီနဝါနုပဿနံ အာဒီနဝံ အဒ္ဒသာ"တိ စ, "နိဗ္ဗိန္ဒိတဗ္ဗေယေဝ ဝတ နိဗ္ဗိဒါဉာဏံ နိဗ္ဗိန္န"န္တိ စ, "မုဉ္စိတ ဗ္ဗမ္ပဟိယေဝ ဝတ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ မုဉ္စိတုကာမံ ဇာတ"န္တိ စ, "ပဋိသင်္ခါတဗ္ဗံယေဝ ဝတ ပဋိသင်္ခါဉာဏေန ပဋိသင်္ခါတ"န္တိ စ, "ဥပေက္ခိတဗ္ဗံယေဝ ဝတ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဥပေက္ခိတ"န္တိ စ အတ္ထတော ဝဒမာနံ ဝိယ ဣမေသဉ္စ အဋ္ဌန္နံ ဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ အနုလောမေတိ, ဥပရိ စ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ တာယ ပဋိပတ္ တိယာ ပတ္တဗ္ဗတ္တာ။

ယထာ ဟိ ဓမ္မိကော ရာဇာ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေ နိသိန္နော ဝေါဟာရိကမဟာမတ္တာနံ ဝိနိစ္ဆယံ သုတွာ အဂတိဂမနံ ပဟာယ မဇ္ဈတ္တော ဟုတွာ "ဧဝံ ဟောတူ"တိ အနုမောဒမာနော တေသဉ္စ ဝိနိစ္ဆယဿ အနုလောမေတိ, ပောရာဏ ဿ စ ရာဇဓမ္မဿ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရာဇာ ဝိယ ဟိ အနုလောမဉာဏံ, အဋ္ဌ ဝေါဟာရိကမဟာမတ္တာ ဝိယ အဋ္ဌ ဉာဏာနိ, ပောရာဏော ရာဇဓမ္မော ဝိယ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယာ။ တတ္ထ ယထာ ရာဇာ "ဧဝံ ဟောတူ"တိ ဝ ဒမာနော ဝေါဟာရိကာနဉ္စ ဝိနိစ္ဆယဿ, ရာဇဓမ္မဿ စ အနုလောမေတိ, ဧဝမိဒံ အနိစ္စာဒိဝသေန သင်္ခါရေ အာရဗ္

ဘ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ အဌန္နဥ္စ ဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ အနုလောမေတိ, ဥပရိ စ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ။ တေ နေဝ **သစ္စာနုလောမိကဉာဏ**န္တိ ဝုစ္စတီတိ။

အနုလောမဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာကထာ

၈၀၅. ဣဒဉ္စ ပန အနုလောမဉာဏံ သင်္ခါရာရမ္မဏာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ ပရိယောသာနံ ဟောတိ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပန ဂောတြဘုဉာဏံ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ ပရိယောသာနံ။ ဣဒါနိ တဿာယေဝ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ အသမ္မောဟတ္ထံ အယံ သုတ္တသံသန္ဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သေယျထိဒံ –

အယဥ္ဟိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ **သဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တေ** ''အတမ္မယတံ, ဘိက္ခဝေ, နိဿာယ အတမ္မယတံ အာဂမ္မ ယာယံ ဥပေက္ခာ ဧကတ္တာ ဧကတ္တသိတာ, တံ ပဇဟထ တံ သမတိက္ကမထာ''တိ (မ. နိ. ၃.၃၁၀) ဧဝံ **အတမ္မယတာ**တိ ဝုတ္တာ။

အလဂဒ္ဒသုတ္တန္တေ ''နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတိ, ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၅) ဧဝံ **နိဗ္ဗိဒါ** တိ ဝုတ္တာ။

သုသိမသုတ္တန္တေ ''ပုဗ္ဗေ ခော, သုသိမ, ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, ပစ္ဆာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏ''န္တိ (သံ. နိ. ၂.၇၀) ဧဝံ **ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ**န္တိ ဝုတ္တာ။

ပေါဋ္ဌပါဒသုတ္တန္တေ ''သညာ ခော, ပေါဋ္ဌပါဒ, ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပစ္ဆာ ဉာဏ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၁၆) ဧဝံ သညဂ္ဂန္တိ ဝုတ္တာ။

ဒသုတ္တရသုတ္တန္တေ ''ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၉) ဧဝံ **ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂ**န္တိ ဝုတ္တာ။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ ''ယာ စ **မုဉ္စိတုကမျတာ** ယာ စ **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ** ယာ စ **သင်္ခါရုပေက္ခာ,** ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇) ဧဝံ တီဟိ နာမေဟိ ဝုတ္တာ။

ပဋ္ဌာနေ **''အနုလောမံ ဂောတြဘုဿ,** အနုလောမံ **ဝေါဒါနဿာ''** တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇) ဧဝံ တီဟိ နာမေဟိ ဝုတ္တာ။

ရထဝိနီတသုတ္တန္တေ ''ကိံ ပနာဝုသော, ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၇) ဧဝံ **ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ** တိ ဝုတ္တာ။

ဣတိနေကေဟိ နာမေဟိ, ကိတ္တိတာ ယာ မဟေသိနာ။
ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ သန္တာ, ပရိသုဒ္ဓါ ဝိပဿနာ။

ဝုဋ္ဌာတုကာမော သံသာရ-ဒုက္ခပင်္ကာ မဟဗ္ဘယာ။
ကရေယျ သတတံ တတ္ထ, ယောဂံ ပဏ္ဍိတဇာတိကောတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော နာမ

ဧကဝီသတိမော ပရိစ္ဆေဒော။

၂၂. ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော

ပဌမမဂ္ဂဉာဏကထာ

၈၀၆. ဣတော ပရံ ဂေါတြဘုဉာဏံ ဟောတိ, တံ မဂ္ဂဿ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယတ္တာ နေဝ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ န ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဘဇတိ, အန္တရာ အဗ္ဗောဟာရိကမေဝ ဟောတိ။ ဝိပဿနာသောတေ ပတိတတ္တာ ပန ဝိပဿနာတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေါ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ အရဟတ္တမဂ္ဂေါတိ ဣမေသု ပန စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

တတ္ထ ပဌမမဂ္ဂဉာဏံ တာဝ သမ္ပာဒေတုကာမေန အညံ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗံ နာမ နတ္ထိ။ ယဉှိ အနေန ကာတဗ္ဗံ သိယာ, တံ အနုလောမာဝသာနံ ဝိပဿနံ ဥပ္ပာဒေန္တေန ကတမေဝ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နအနုလောမဉာဏဿ ပနဿ တေဟိ တီဟိပိ အနုလောမဉာဏေဟိ အတ္တနော ဗလာနုရူပေန ထူလထူလေ သစ္စပဋိစ္ဆာဒကေ တမမှိ အန္တရဓာပိတေ သဗ္ဗသင်္ခါရဂတေသု စိတ္တံ န ပက္ခန္ဒတိ, န သန္တိဋ္ဌတိ, နာဓိမုစ္စတိ, န သဇ္ဇတိ, န လဂ္ဂတိ, န ဗဇ္ဈတိ။ ပဒုမပလာသတော ဥဒကံ ဝိယ ပတိလီယတိ ပတိကုဋတိ ပတိဝတ္တတိ။ သဗ္ဗံ နိမိတ္တာရမ္မဏမ္ပိ သဗ္ဗံ ပဝတ္တာရမ္မဏမ္ပိ ပလိဗောဓတော ဥပဋ္ဌာတိ။ အထဿ သဗ္ဗသ္မိံ နိမိတ္တပဝတ္တာရမ္မဏေ ပလိဗောဓတော ဥပဋ္ဌိတေ အနုလောမဉာဏဿ အာသေဝနန္တေ အနိမိတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ ဝိသင်္ခါရံ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကုရုမာနံ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တံ ပုထုဇ္ဇနသင်္ခံ ပုထုဇ္ဇနဘူမိံ အတိက္ကမမာနံ အရိယဂေါတ္တံ အရိယသင်္ခံ အရိယဘူမိံ ဩက္ကမမာနံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ပဌမာဝဋ္ဋနပဌမာဘောဂပဌမသမန္နာဟာရဘူတံ မဂ္ဂဿ အနန္တရသမနန္တရာသေဝနဥပနိဿယနတ္ထိဝိဂတဝသေန ဆဟိ အာကာရေဟိ ပစ္စယဘာဝံ သာဓယမာနံ သိခါပ္ပတ္တံ ဝိပဿနာယ မုဒ္ဓဘူတံ အပုနရာဝဋ္ဋကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂေါတြဘုဉာဏံ။

ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

“ကထံ ဗဟိဒ္ဓါ ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ ဂေါတြဘုဉာဏံ? ဥပ္ပာဒံ အဘိဘုယျတီတိ ဂေါတြဘု။ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပါယာသံ အဘိဘုယျတီတိ ဂေါတြဘု။ ဗဟိဒ္ဓါ သင်္ခါရနိမိတ္တံ အဘိဘုယျတီတိ ဂေါတြဘု။ အနုပ္ပာဒံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘု။ အပ္ပဝတ္တံ။ပေ။ အနုပါယာသံ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘု။ ဥပ္ပာဒံ အဘိဘုယျိတွာ အနုပ္ပာဒံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘူ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၉) သဗ္ဗံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

၈၀၇. တတြာယံ ဧကာဝဇ္ဇနေန ဧကဝီထိယံ ပဝတ္တမာနာနမ္ပိ အနုလောမဂေါတြဘူနံ နာနာရမ္မဏေ ပဝတ္တနာကာရဒီပိကာ ဥပမာ – ယထာ ဟိ မဟာမာတိကံ လင်္ဃိတွာ ပရတီရေ ပတိဋ္ဌာတုကာမော ပုရိသော ဝေဂေန ဓာဝိတွာ မာတိကာယ ဩရိမတီရေ ရုက္ခသာခါယ ဗန္ဓိတွာ ဩလမ္ဗိတံ ရဇ္ဇုံ ဝါ ယဋ္ဌိံ ဝါ ဂဟေတွာ ဥလ္လင်္ဃိတွာ ပရတီရနိန္နပေါဏပဗ္ဘာရကာယော ဟုတွာ ပရတီရဿ ဥပရိဘာဂံ ပတ္တော တံ မုဉ္စိတွာ ဝေဓမာနော ပရတီရေ ပတိတွာ သဏိကံ ပတိဋ္ဌာတိ, ဧဝမေဝါယံ ယောဂါဝစရောပိ ဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသာနံ ပရတီရဘူတေ နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌာတုကာမော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဒိနာ ဝေဂေန ဓာဝိတွာ အတ္တဘာဝရုက္ခသာခါယ ဗန္ဓိတွာ ဩလမ္ဗိတံ ရူပရဇ္ဇုံ ဝါ ဝေဒနာဒီသု အညတရဒဏ္ဍံ ဝါ အနိစ္စန္တိ ဝါ ဒုက္ခန္တိ ဝါ အနတ္တာတိ ဝါတိ အနုလောမာဝဇ္ဇနေန ဂဟေတွာ တံ အမုဉ္စမာနော ပဌမေန အနုလောမစိတ္တေန ဥလ္လင်္ဃိတွာ ဒုတိယေန ပရတီရနိန္နပေါဏပဗ္ဘာရကာယော ဝိယ နိဗ္ဗာနနိန္နပေါဏပဗ္ဘာရမာနသော ဟုတွာ တတိယေန ပရတီရဿ ဥပရိဘာဂံ ပတ္တော ဝိယ ဣဒါနိ ပတ္တဗ္ဗဿ နိဗ္ဗာနဿ အာသန္နော ဟုတွာ တဿ စိတ္တဿ နိရောဓေန တံ သင်္ခါရာရမ္မဏံ မုဉ္စိတွာ ဂေါတြဘုစိတ္တေန ဝိသင်္ခါရေ ပရတီရဘူတေ နိဗ္ဗာနေ ပတတိ။ ဧကာရမ္မဏေ ပန အလဒ္ဓာသေဝနတာယ ဝေဓမာနော သော ပုရိသော ဝိယ န တာဝ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော ဟောတိ, တတော မဂ္ဂဉာဏေန ပတိဋ္ဌာတီတိ။

၈၀၈. တတ္ထ အနုလောမံ သစ္စပဋိစ္ဆာဒကံ ကိလေသတမံ ဝိနောဒေတုံ သက္ကောတိ, န နိဗ္ဗာနမာရမ္မဏံ ကာတုံ။ ဂေါတြဘု နိဗ္ဗာနမေဝ အာရမ္မဏံ ကာတုံ သက္ကောတိ, န သစ္စပဋိစ္ဆာဒကံ တမံ ဝိနောဒေတုံ။ တတြာယံ ဥပမာ – ဧကော ကိရ စက္ခုမာ ပုရိသော “နက္ခတ္တယောဂံ ဇာနိဿာမီ”တိ ရတ္တိဘာဂေ နိက္ခမိတွာ စန္ဒံ ပဿိတုံ ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေသိ, တဿ ဝလာဟကေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ စန္ဒော န ပညာယိတ္ထ။ အထေကော ဝါတော ဥဋ္ဌဟိတွာ ထူလ

ထူလေ ဝလာဟကေ ဝိဒ္ဓံသေတိ။ အပရော မဇ္ဈိမေ, အပရော သုခုမေတိ။ တတော သော ပုရိသော ဝိဂတဝလာဟကေ နဘေ စန္ဒံ ဒိသွာ တ နက္ခတ္တယောဂံ အညာသိ။

တတ္ထ တယော ဝလာဟကာ ဝိယ သစ္စပဋိစ္ဆာဒကထူလမဇ္ဈိမသုခုမံ ကိလေသန္ဓကာရံ, တယော တတာ ဝိယ တီဏိ အနုလောမစိတ္တာနိ, စက္ခုမာ ပုရိသော ဝိယ ဂောတြဘုညာဏံ, စန္ဒော ဝိယ နိဗ္ဗာနံ, ဧကေကဿ တတဿ ယထာ က္ကမေန ဝလာဟကဝိဒ္ဓံသနံ ဝိယ ဧကေကဿ အနုလောမစိတ္တဿ သစ္စပဋိစ္ဆာဒကတမဝိနောဒနံ, ဝိဂတဝလာဟ ကေ နဘေ တဿ ပုရိသဿ ဝိသုဒ္ဓစန္ဒဒဿနံ ဝိယ ဝိဂတေ သစ္စပဋိစ္ဆာဒကေ တမေ ဂောတြဘုညာဏဿ ဝိသုဒ္ဓ ဓနိဗ္ဗာနဒဿနံ။

ယထေဝ ဟိ တယော တတာ စန္ဒပဋိစ္ဆာဒကေ ဝလာဟကေယေဝ ဝိဒ္ဓံသေတုံ သက္ကောန္တိ, န စန္ဒံ ဒဋ္ဌုံ, ဧဝံ အနုလောမာနိ သစ္စပဋိစ္ဆာဒကံ တမညေဝ ဝိနောဒေတုံ သက္ကောန္တိ, န နိဗ္ဗာနံ ဒဋ္ဌုံ။ ယထာ သော ပုရိသော စန္ဒမေဝ ဒဋ္ဌုံ သက္ကောတိ, န ဝလာဟကေ ဝိဒ္ဓံသေတုံ, ဧဝံ ဂောတြဘုညာဏံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဒဋ္ဌုံ သက္ကောတိ, န ကိလေသတမံ ဝိ နောဒေတုံ။ တေနေဝ စေတံ မဂ္ဂဿ အာဝဇ္ဇနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉှိ အနာဝဇ္ဇနမ္ပိ သမာနံ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနေ ဌတွာ "ဧဝံ နိဗ္ဗတ္တာဟီ"တိ မဂ္ဂဿ သညံ ဒတွာ ဝိယ နိရုဇ္ဈတိ။ မဂ္ဂေါပိ တေန ဒိန္နသညံ အမုဉ္စိတွာဝ အဝီစိသန္တတိ ဝသေန တံ ဉာဏံ အနုပ္ပဗန္ဓမာနော အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ အပဒါလိတပုဗ္ဗံ လောဘက္ခန္ဓံ ဒေါသက္ခန္ဓံ မောဟက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိ ဇ္ဈမာနော ပဒါလယမာနော နိဗ္ဗတ္တတိ။

၈၀၉. တတြာယံ ဥပမာ – ဧကော ကိရ ဣဿာသော အဋ္ဌဥသဘမတ္တေ ပဒေသေ ဖလကသတံ ဌပါပေတွာ ဝ တ္ထေန မုခံ ဝေဌေတွာ သရံ သန္နဟိတွာ စက္ကယန္တေ အဋ္ဌာသိ။ အညော ပုရိသော စက္ကယန္တံ အာဝိဇ္ဈိတွာ ယဒါ ဣဿာသဿ ဖလကံ အဘိမုခံ ဟောတိ, တဒါ တတ္ထ ဒဏ္ဍကေန သညံ ဒေတိ။ ဣဿာသော ဒဏ္ဍကသညံ အမုဉ္စိတွာဝ သရံ ခိပိတွာ ဖလကသတံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ။ တတ္ထ ဒဏ္ဍကသညံ ဝိယ ဂောတြဘုညာဏံ, ဣဿာသော ဝိယ မဂ္ဂဉာဏံ။ ဣဿာသဿ ဒဏ္ဍကသညံ အမုဉ္စိတွာဝ ဖလကသတနိဗ္ဗိဇ္ဈနံ ဝိယ မဂ္ဂဉာဏဿ ဂောတြဘုညာဏေ န ဒိန္နသညံ အမုဉ္စိတွာဝ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗာနံ အပဒါလိတပုဗ္ဗာနံ လောဘဒေါသမောဟက္ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနပဒါလနံ။

၈၁၀. န ကေဝလဉ္စေသ မဂ္ဂေါ လောဘက္ခန္ဓာဒီနံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနမေဝ ကရောတိ, အပိစ ခေါ အနမတဂ္ဂသံသာရဝဋ္ဋဒုက္ခ သမုဒ္ဒံ သောသေတိ, သဗ္ဗအပာယဒွါရာနိ ပိဒဟတိ, သတ္တန္နံ အရိယဓနာနံ သမ္မုခီဘာဝံ ကရောတိ, အဋ္ဌင်္ဂိကံ မိစ္ဆာမ ဂ္ဂံ ပဇဟတိ, သဗ္ဗဝေရဘယာနိ ဝူပသမေတိ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဩရသပုတ္တဘာဝံ ဥပနေတိ , အညေသဉ္စ အနေကသ တာနံ အာနိသံသာနံ ပဋိလာဘာယ သံဝတ္တတီတိ ဧဝံ အနေကာနိသံသဒါယကေန သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ဉာဏန္တိ။

ပဌမမဂ္ဂဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

သောတာပန္နပုဂ္ဂလကထာ

၈၁၁. ဣမဿ ပန ဉာဏဿ အနန္တရံ တဿေဝ ဝိပါကဘူတာနိ ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ ဖလစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အနန္တ ရဝိပါကတ္တာယေဝ ဟိ လောကုတ္တရကုသလာနံ "သမာဓိမာနန္တရိကညမာဟု"တိ (ခု. ပ. ၆.၅) စ "ဒန္ဒံ အာနန္တရိကံ ပာပုဏာတိ အာသဝာနံ ခယာယာ"တိ (အ. နိ. ၄.၁၆၂) စ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန ဧကံ ဒွေ ဝါ တီဏိ စတ္တာရိ ဝါ ဖလစိတ္ တာနီတိ ဝဒန္တိ, တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။

အနုလောမဿ ဟိ အာသေဝနန္တေ ဂောတြဘုညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန ဒွီဟိ အနုလောမစိတ္တေဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ န ဟိ ဧကံ အာသေဝနပစ္စယံ လဘတိ, သတ္တစိတ္တပရမာ စ ဧကာဝဇ္ဇနဝီထိ။ တသ္မာ ယဿ ဒွေ အနုလောမာနိ, တဿ တတိယံ ဂောတြဘု စတုတ္ထံ မဂ္ဂစိတ္တံ တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ ယဿ တီဏိ အနုလောမာနိ, တဿ စတုတ္ထံ ဂောတြဘု ပဉ္စမံ မဂ္ဂစိတ္တံ ဒွေ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ "ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ ဖလစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ။

ကေစိ ပန ယဿ္မ စတ္တာရိ အနုလောမာနိ, တဿ္မ ပဌမံ ဂေါတြဘု ဆဋ္ဌံ မဂ္ဂစိတ္တံ ဂေါ် ဖလစိတ္တန္တိ ဝဒန္တိ, တံ ပန ယသ္မာ စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ ဝါ အပ္ပေတိ, န တတော ပရံ အာသန္နဘဝင်္ဂတ္တာတိ ပဋိက္ခိတ္တံ။ တသ္မာ န သာရတော ပစ္စေတဗ္ဗံ။

၈၁၂. ဧတ္တာဝတာ စ ပနေသ **သောတာပန္နော** နာမ ဒုတိယော အရိယပုဂ္ဂလော ဟောတိ။ ဘုသံ ပမတ္တောပိ ဟုတွာ သတ္တက္ခတ္တုံ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တကရော ဟောတိ။ ဖလပရိယောသာနေ ပနဿ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ, တတော ဘဝင်္ဂံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏတ္ထာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ, တသ္မိံ နိရုဒ္ဓေ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏဇဝနာနီတိ။ ပုန ဘဝင်္ဂံ ဩတရိတွာ တေနေဝ နယေန ဖလာဒီနံ ပစ္စဝေက္ခဏတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ယေသံ ဥပ္ပတ္တိယာ ဧသ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ, ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ, ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ, အဝသိဋ္ဌကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ, နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ။

သော ဟိ "ဣမိနာ ဝတာဟံ မဂ္ဂေန အာဂတော"တိ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တတော "အယံ မေ အာနိသံသော လဒ္ဓော"တိ ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ တတော "ဣမေ နာမ မေ ကိလေသာ ပဟီနာ"တိ ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ။ တတော "ဣမေ နာမ မေ ကိလေသာ အဝသိဋ္ဌာ"တိ ဥပရိမဂ္ဂတ္တယဝဇ္ဈေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ။ အဝသာနေ စ "အယံ မေ ဓမ္မော အာရမ္မဏတော ပဋိဝိဒ္ဓော"တိ အမတံ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဣတိ သောတာပန္နဿ အရိယသာဝကဿ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ စ သောတာပန္နဿ, ဧဝံ သကဒါဂါမိအနာဂါမီနမ္ပိ။ အရဟတော ပန အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ နာမ နတ္ထီတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗာနိပိ ဧကူနဝီသတိ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ နာမ။

ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေယေဝ စေတေသံ။ ပဟီနာဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဉ္ဟိ သေက္ခာနမ္ပိ ဟောတိ ဝါ န ဝါ။ တဿ ဟိ ပစ္စဝေက္ခဏဿ အဘာဝေနေဝ မဟာနာမော ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ "ကောသု နာမ မေ ဓမ္မော အဇ္ဈတ္တံ အပ္ပဟီနော, ယေန မေ ဧကဒါ လောဘဓမ္မာပိ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌန္တီ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၇၅) သဗ္ဗံ ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒုတိယမဂ္ဂဉာဏကထာ

၈၁၃. ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပန သော သောတာပန္နော အရိယသာဝကော တသ္မိံယေဝ ဝါ အာသနေ နိသိန္နော, အပရေန ဝါ သမယေန ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ တနုဘာဝါယ ဒုတိယာယ ဘူမိယာ ပတ္တိယာ ယောဂံ ကရောတိ။ သော ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ သမောဓာနေတွာ တဒေဝ ရူပဝေဒနာသညာသင်္ခါရဝိညာဏဘေဒံ သင်္ခါရဂတံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ဉာဏေန ပရိမဒ္ဒတိ, ပရိဝတ္တေတိ, ဝိပဿနာဝီထိံ ဩဂါဟတိ။ တဿေဝံ ပဋိပန္နဿ ဝုတ္တနယေနေဝ သင်္ခါရုပေက္ခာဝသာနေ ဧကာဝဇ္ဇနေန အနုလောမဂေါတြဘုဉာဏေသု ဥပ္ပန္နေသု ဂေါတြဘုအနန္တရံ **သကဒါဂါမိမဂ္ဂော** ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေန သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ **သကဒါဂါမိမဂ္ဂေ ဉာဏံ** န္တိ။

ဒုတိယဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

တတိယမဂ္ဂဉာဏကထာ

၈၁၄. ဣမဿာပိ ဉာဏဿ အနန္တရံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဖလစိတ္တာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧတ္တာဝတာ စေသ **သကဒါဂါမီ** နာမ စတုတ္ထော အရိယပုဂ္ဂလော ဟောတိ သကိံဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္တွာ ဒုက္ခဿန္တကရဏသမတ္ထော။ တတော ပရံ ပစ္စဝေက္ခဏံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ စ သော သကဒါဂါမီ အရိယသာဝကော တသ္မိံယေဝ ဝါ အာသနေ နိသိန္နော အပရေန ဝါ သမယေန ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနာယ တတိယာယ ဘူမိယာ ပတ္တိယာ ယောဂံ ကရောတိ, သော ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ သမောဓာနေတွာ တဒေဝ သင်္ခါရဂတံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ဉာဏေန ပရိမဒ္ဒတိ, ပရိဝတ္တေတိ, ဝိပဿနာဝီထိံ ဩဂါဟတိ။ တဿေဝံ ပဋိပန္နဿ ဝုတ္တနယေနေဝ သင်္ခါရုပေက္ခာဝသာနေ ဧကာဝဇ္ဇနေန

အနုလောမကေတ္ရဘုဉာဏေသု ဥပ္ပန္နေသု ကေတ္ရဘုအနန္တရံ **အနာကမိမဂ္ဂေ** ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေန သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ **အနာကမိမဂ္ဂေ ဉာဏ** န္တိ။

တတိယဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏကထာ

၈၁၅. ဣမဿပိ ဉာဏဿ အနန္တရံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဖလစိတ္တာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧတ္တာဝတာ စေသ **အနာကမိ** နာမ ဆဋ္ဌော အရိယပုဂ္ဂလော ဟောတိ ဩပပာတိကော တတ္ထပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဝတ္တိဓမ္မော ပဋိသန္ဓိဝသေန ဣမံ လောကံ ပုန အနာဂန္တာ။ တတော ပရံ ပစ္စဝေက္ခဏံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ဝာ စ သော အနာကမိ အရိယသာဝကော တသ္မိံယေဝ တ အာသနေ နိသိန္နော, အပရေန တ သမယေန ရူပာရူပရာဂမာနုဒ္ဓစ္စအဝိဇ္ဇာနံ အနဝသေသပ္ပဟာနာယ စတုတ္ထာယ ဘူမိယာ ပတ္တိယာ ယောဂံ ကရောတိ, သော ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ သမောဓာနေတွ့ာ တဒေဝ သင်္ခာရဂတံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ဉာဏေန ပရိမဒ္ဒတိ, ပရိဝတ္တေတိ, ဝိပဿနာဝီထိံ ဩဂါဟတိ။ တဿေဝံ ပဋိပန္နဿ ဝုတ္တနယေနေဝ သင်္ခာရုပေက္ခာဝသာနေ ဧကာဝဇ္ဇနေန အနုလောမကေတ္ရဘုဉာဏေသု ဥပ္ပန္နေသု ကေတ္ရဘုအနန္တရံ **အရဟတ္တမဂ္ဂေ** ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေန သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ **အရဟတ္တမဂ္ဂေ ဉာဏ** န္တိ။

စတုတ္ထဉာဏံ နိဋ္ဌိတံ။

အရဟန္တပုဂ္ဂလကထာ

၈၁၆. ဣမဿပိ ဉာဏဿ အနန္တရံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဖလစိတ္တာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧတ္တာဝတာ စေသ **အရဟာ** နာမ အဋ္ဌမော အရိယပုဂ္ဂလော ဟောတိ မဟာခီဏာသဝေါ အန္တိမဒေဟဓာရီ ဩဟိတဘာရော အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော သမ္မဒညာ ဝိမုတ္တော သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျောတိ။

ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ “သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ သကဒာကမိမဂ္ဂေ အနာကမိမဂ္ဂေ အရဟတ္တမဂ္ဂေတိ ဣမေသု ပန စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နာမာ”တိ, တံ ဣမာနိ ဣမိနာ အနုက္ကမေန ပတ္တဗ္ဗာနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

ဗောဓိပက္ခိယကထာ

၈၁၇. ဣဒါနိ ဣမိဿာယေဝ စတုဉာဏာယ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ အာနုဘာဝဝိဇာနနတ္ထံ –

ပရိပုဏ္ဏဗောဓိပက္ခိယ၊ ဘာဝေ ဝုဋ္ဌာနဗလသမာယောကော။
ယေ ယေန ပဟာတဗ္ဗာ၊ ဓမ္မာ တေသံ ပဟာနဉ္စ။

ကိစ္စာနိ ပရိညာဒီနိ၊ ယာနိ ဝုတ္တာနိ အဘိသမယကာလေ။
တာနိ စ ယထာသဘာဝေန၊ ဇာနိတဗ္ဗာနိ သဗ္ဗာနီတိ။

၈၁၈. တတ္ထ **ပရိပုဏ္ဏဗောဓိပက္ခိယ, ဘာဝေ** တိ ဗောဓိပက္ခိယာနံ ပရိပုဏ္ဏဘာဝေ။ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒာ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ပဉ္စ ဗလာနိ, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ, အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေတိ ဟိ ဣမေ သတ္တတိံသ ဓမ္မာ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန **ဗောဓော**တိ လဒ္ဓနာမဿ အရိယမဂ္ဂဿ ပက္ခေ ဘဝတ္တာ **ဗောဓိပက္ခိယာ** နာမ။ **ပက္ခေ ဘဝတ္တာ** တိ ဥပကာရဘာဝေ ဌိတတ္တာ။

၈၁၉. တေသု တေသု အာရမ္မဏေသု ဩက္ခန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ဥပဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာနံ။ သတိယေဝ ပဋ္ဌာနံ **သတိပဋ္ဌာနံ** ။ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု ပနဿာ အသုဘ-ဒုက္ခ-အနိစ္စ-အနတ္တာကာရဂဟဏဝသေန သုဘ-သုခ-နိစ္စ-အတ္တ-သညာပဟာနကိစ္စသာဓနဝသေန စ ပဝတ္တိတော စတုဓာ ဘေဒေါ ဟောတိ။ တသ္မာ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာတိ ဝုစ္စန္တိ။

၈၂၀. ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ ပဓာနံ။ သောဘနံ ပဓာနံ **သမ္မပ္ပဓာနံ** ။ သမ္မာ ဝါ ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မပ္ပဓာနံ။ သောဘနံ ဝါ တံ ကိလေသဝိရူပပဝတ္တိဝိရဟိတတော ပဓာနဉ္စ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒကဋ္ဌေန သေဋ္ဌဘာဝါဝဟနတော ပဓာနဘာဝကာရဏတော စာတိ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ တယိဒံ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ပဟာနာနုပ္ပတ္တိကိစ္စံ အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနဉ္စ ကုသလာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိကိစ္စံ သာဓယတီတိ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ, တသ္မာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာတိ ဝုစ္စန္တိ။

၈၂၁. ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေန နိပ္ဖန္နဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ။ တဿာ သမ္ပယုတ္တာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန ဖလဘူတာယ ပုဗ္ဗဘာဂကာရဏဋ္ဌေန စ ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါတိ **ဣဒ္ဓိပါဒေါ** ။ သော ဆန္ဒာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓော ဟောတိ, တသ္မာ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ – “စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒာ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒေါ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒေါ”တိ (ဝိဘ. ၄၅၇)။ ဣမေ လောကုတ္တရာဝ။ လောကိယာ ပန “ဆန္ဒဉ္စေ ဘိက္ခု အဓိပတိံ ကရိတွာ လဘတိ သမာဓိံ, လဘတိ စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဆန္ဒသမာဓိ”တိအာဒိဝစနတော (ဝိဘ. ၄၃၂) ဆန္ဒာဒိအဓိပတိဝသေန ပဋိလဒ္ဓဓမ္မာပိ ဟောန္တိ။

၈၂၂. အဿဒ္ဓိယကောသဇ္ဇပမာဒဝိက္ခေပသမ္မောဟာနံ အဘိဘဝနတော အဘိဘဝနသင်္ခါတေန အဓိပတိယဋ္ဌေန **ဣန္ဒြိယံ** ။ အဿဒ္ဓိယာဒီဟိ စ အနဘိဘဝနီယတော အကမ္ပိယဋ္ဌေန **ဗလံ**။ တဒုဘယမ္ပိ သဒ္ဓါဒိဝသေန ပဉ္စဝိဓံ ဟောတိ, တသ္မာ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ပဉ္စ ဗလာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။

၈၂၃. ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿ ပန အင်္ဂဘာဝေန သတိအာဒယော **သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ** ။ နိယျာနိကဋ္ဌေန စ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော **အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါ** ဟောန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ “သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”တိ။

၈၂၄. ဣတိ ဣမေ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယဝိပဿနာယ ဝတ္တမာနာယ စုဒ္ဒသဝိဓေန ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှတော စ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, နဝဝိဓေန ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှတော စ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, သောဠသဝိဓေန စိတ္တံ ပရိဂ္ဂဏှတော စ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, ပဉ္စဝိဓေန ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှတော စ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ ပရဿ ဥပ္ပန္နံ အကုသလံ ဒိသွာ “ယထာ ပဋိပန္နဿေတံ ဥပ္ပန္နံ, န တထာ ပဋိပဇ္ဇိဿာမိ ဧဝံ မေ ဧတံ နုပ္ပဇ္ဇိဿတီ”တိ, တဿ အနုပ္ပါဒာယ တထာ ဝါယမနကာလေ ပဌမံ သမ္မပ္ပဓာနံ။ အတ္တနော သမုဒာစာရပ္ပတ္တံ အကုသလံ ဒိသွာ တဿ ပဟာနာယ ဝါယမနကာလေ ဒုတိယံ။ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ ဈာနံ ဝါ ဝိပဿနံ ဝါ ဥပ္ပာဒေတုံ ဝါယမန္တဿ တတိယံ။ ဥပ္ပန္နံ ယထာ န ပရိဟာယတိ, ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ စတုတ္ထံ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဆန္ဒံ ဓုရံ ကတွာ ကုသလုပ္ပာဒနကာလေ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ။ မိစ္ဆာဝါစာယ ဝိရမဏကာလေ သမ္မာဝါစာတိ ဧဝံ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ။ ဣမေသံ ပန စတုန္နံ ဉာဏာနံ ဥပ္ပတ္တိကာလေ ဧကစိတ္တေ လဗ္ဘန္တိ။ ဖလက္ခဏေ ဌပေတွာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနေ အဝသေသာ တေတ္တိံသ လဗ္ဘန္တိ။

၈၂၅. ဧဝံ ဧကစိတ္တေ လဗ္ဘမာနေသု စေတေသု ဧကာဝ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ သတိ ကာယာဒီသု သုဘသညာဒိပ္ပဟာနကိစ္စသာဓနဝသေန စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာတိ ဝုစ္စတိ။ ဧကမေဝ စ ဝီရိယံ အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပါဒာဒိကိစ္စသာဓနဝသေန စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာတိ ဝုစ္စတိ။ သေသေသု ပန ဟာပနဝဍ္ဎနံ နတ္ထိ။

၈၂၆. အပိစ တေသု –

နဝ ဧကဝိဓာ ဧကော၊ ဒွေဓာထ စတု ပဉ္စဓာ။
အဋ္ဌဓာ နဝဓာ စေဝ၊ ဣတိ ဆဒ္ဓါ ဘဝန္တိ တေ။

နဝ ကေဝိဓာတိ ဆန္ဒော, စိတ္တံ, ပီတိ, ပဿဒ္ဓိ, ဥပေက္ခာ, သင်္ကပ္ပော, တစာ, ကမ္မန္တော, အာဇီဝေါတိ ဣမေ နဝ ဆန္ဒိဒ္ဓိပာဒါဒိဝသေန ကေဝိဓာဝ ဟောန္တိ, န အညံ ကောဋ္ဌာသံ ဘဇန္တိ။ **ကော ဒွေဝဓာ**တိ သဒ္ဓါ ဣန္ဒြိယ, ဗလ ဝသေန ဒွေဝဓာ ဌိတာ။ **အထ စတု ပဉ္စဓာ**တိ အထညော ဧကော စတုဓာ, အညော ပဉ္စဓာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ တတ္ထ သမာဓိ ဧကော ဣန္ဒြိယ, ဗလ, ဗောဇ္ဈင်္ဂ, မဂ္ဂင်္ဂဝသေန စတုဓာ ဌိတော။ ပညာ တေသဉ္စ စတုန္နံ ဣဒ္ဓိပါဒကောဋ္ဌာ သဿ စ ဝသေန ပဉ္စဓာ။ **အဋ္ဌဓာ နဝဓာ ဧဝေတ** တိ အပရော ဧကော အဋ္ဌဓာ, ဧကော နဝဓာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ စတု သတိပဋ္ဌာန, ဣန္ဒြိယ, ဗလ, ဗောဇ္ဈင်္ဂ, မဂ္ဂင်္ဂဝသေန သတိ အဋ္ဌဓာ ဌိတာ။ စတုသမ္မပ္ပဓာန, ဣဒ္ဓိပါဒ, ဣန္ဒြိယ, ဗလ, ဗောဇ္ဈင်္ဂ, မဂ္ဂင်္ဂဝသေန ဝီရိယံ နဝဓာတိ။ ဧဝံ –

စုဒ္ဒသေဝ အသမ္ဘိန္နာ၊ ဟောန္တေတေ ဗောဓိပက္ခိယာ။
ကောဋ္ဌာသတော သတ္တဝိဓာ၊ သတ္တတိံသပ္ပဘေဒတော။

သကိစ္စနိပ္ဖာဒနတော၊ သရူပေန စ ဝုတ္တိတော။
သဗ္ဗေဝ အရိယမဂ္ဂဿ၊ သမ္ဘဝေ သမ္ဘဝန္တိ တေတိ။

ဧဝံ တာဝေတ္ထ ပရိပုဏ္ဏဗောဓိပက္ခိယဘာဝေ ဉာဏံ ဝိဒိတဗ္ဗော။

ဝုဋ္ဌာနဗလသမာယောဂကထာ

၈၂၇. ဝုဋ္ဌာနဗလသမာယောဂေ တိ ဝုဋ္ဌာနဉ္စေဝ ဗလသမာယောဂေ စ။ လောကိယဝိပဿနာ ဟိ နိမိတ္တာရမ္မဏတ္တာ စေဝ ပဝတ္တိကာရဏဿ စ သမုဒယဿ အသမုစ္ဆိန္ဒနတော နေဝ နိမိတ္တာ န ပဝတ္တာ ဝုဋ္ဌာတိ။ ဂေါတြဘုဉာဏံ သမုဒယဿ အသမုစ္ဆိန္ဒနတော ပဝတ္တာ န ဝုဋ္ဌာတိ။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတော ပန နိမိတ္တာ ဝုဋ္ဌာတီတိ ဧကတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တေနာဟ "ဗဟိဒ္ဓါဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ ဂေါတြဘုဉာဏ"န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၁၀)။ တထာ "ဥပ္ပာဒံ ဝိဝဋ္ဋိတ္ဝာ အနုပ္ပာဒံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘု, ပဝတ္တာ ဝိဝဋ္ဋိတ္ဝာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၉) သဗ္ဗံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣမာနိ ပန စတ္တာရိပိ ဉာဏာနိ အနိမိတ္တာရမ္မဏတ္တာ နိမိတ္တတော ဝုဋ္ဌဟန္တိ, သမုဒယဿ သမုစ္ဆိန္ဒနတော ပဝတ္တာ ဝုဋ္ဌဟန္တီတိ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနာနိ ဟောန္တိ။

တေန ဝုတ္တံ –

"ကထံ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ မဂ္ဂေ ဉာဏံ?

"သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝုဋ္ဌာတိ, တဒနုဝတ္တကကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ ဝုဋ္ဌာတိ, ဗဟိဒ္ဓါ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ။ တေန ဝုစ္စတိ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ မဂ္ဂေ ဉာဏံ။ အဘိနိရောပနဋ္ဌေန သမ္မာသင်္ကပ္ပော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာ။ပေ.။ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန သမ္မာတစာ မိစ္ဆာတစာယ။ သမုဋ္ဌာနဋ္ဌေန သမ္မာကမ္မန္တော။ ဝေါဒါနဋ္ဌေန သမ္မာအာဇီဝေါ။ ပဂ္ဂဟဋ္ဌေန သမ္မာတယာ မော ။ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန သမ္မာသတိ။ အဝိက္ခေပဋ္ဌေန သမ္မာသမာဓိ မိစ္ဆာသမာဓိတော ဝုဋ္ဌာတိ, တဒနုဝတ္တကကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ ဝုဋ္ဌာတိ, ဗဟိဒ္ဓါ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ။ တေန ဝုစ္စတိ 'ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ မဂ္ဂေ ဉာဏ'န္တိ။

"သကဒါဂါမိမဂ္ဂက္ခဏေ ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပေ.။ အဝိက္ခေပဋ္ဌေန သမ္မာသမာဓိ ဩဠာရိကာ ကာမရာဂသံယောဇနာ ပဋိဃသံယောဇနာ ဩဠာရိကာ ကာမရာဂါနုသယာ ပဋိဃာနုသယာ ဝုဋ္ဌာတိ။ပေ.။။

"အနာဂါမိမဂ္ဂက္ခဏေ ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပေ.။ အဝိက္ခေပဋ္ဌေန သမ္မာသမာဓိ အနုသဟဂတာ ကာမရာဂသံယောဇနာ ပဋိဃသံယောဇနာ အနုသဟဂတာ ကာမရာဂါနုသယာ ပဋိဃာနုသယာ ဝုဋ္ဌာတိ။ပေ.။။

‘‘အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေ ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပေ.။ အဝိက္ခေပဋ္ဌေန သမ္မာသမာဓိ ရူပရာဂ အရူပရာဂ မာနာ ဥဒ္ဓစ္စာ အဝိဇ္ဇာယ မာနာနုသယာ ဘဝရာဂါနုသယာ အဝိဇ္ဇာနုသယာ ဝုဋ္ဌာတိ, တဒနုဝတ္တကကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ ဝုဋ္ဌာတိ, ဗဟိဒ္ဓာ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ။ တေန ဝုစ္စတိ ‘ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ မဂ္ဂေ ဉာဏ’’’န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၆၁)။

၈၂၈. လောကိယာနဉ္စ အဋ္ဌန္နံ သမာပတ္တီနံ ဘာဝနာကာလေ သမထဗလံ အဓိကံ ဟောတိ။ အနိစ္စာနုပဿနာဒီနံ ဘာဝနာကာလေ ဝိပဿနာဗလံ။ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ယုဂနဒ္ဓာ တေ ဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ အညမညံ အနတိဝတ္တနဋ္ဌေန။ တသ္မာ ဣမေသု စတူသုပိ ဉာဏေသု ဥဘယဗလသမာယောဂေ ဟောတိ။ ယထာဟ –

‘‘ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ ဝုဋ္ဌဟတော စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ အဝိက္ခေပေါ သမာဓိ နိရောဓဂေါစရော, အဝိဇ္ဇာသဟဂတကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ ဝုဋ္ဌဟတော အနုပဿနဋ္ဌေန ဝိပဿနာ နိရောဓဂေါစရာ။ ဣတိ ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌေန သမထဝိပဿနာ ဧကရသာ ဟောန္တိ, ယုဂနဒ္ဓာ ဟောန္တိ, အညမညံ နာတိဝတ္တန္တီတိ။ တေန ဝုစ္စတိ ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌေန သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတီ’’တိ (ပဋိ. မ. ၂.၅)။

ဝေမေတ္တ ဝုဋ္ဌာနဗလသမာယောဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဟာတဗ္ဗဓမ္မပဟာနကထာ

၈၂၉. ယေ ယေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ, တေသံ ပဟာနဉ္စာ တိ ဣမေသု ပန စတူသု ဉာဏေသု ယေ ဓမ္မာ ယေန ဉာဏေန ပဟာတဗ္ဗာ, တေသံ ပဟာနဉ္စ ဇာနိတဗ္ဗံ။ တေသံ ဟိ ယထာယောဂံ သံယောဇနကိလေသမိစ္ဆတ္တလောကဓမ္မမစ္ဆရိယဝိပလ္လာသဂန္ထအဂတိအာသဝဩဃယောဂနီဝရဏပရာမာသဥပာဒာနအနုသယမလအကုသလကမ္မပထစိတ္တုပ္ပာဒသင်္ခါတာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနကရာနိ။

တတ္ထ **သံယောဇနာနီ**တိ ခန္ဓေဟိ ခန္ဓာနံ ဖလေန ကမ္မဿ ဒုက္ခေန တ သတ္တာနံ သံယောဇကတ္တာ ရူပရာဂါဒယော ဒသ ဓမ္မာ ဝုစ္စန္တိ။ ယာဝဉ္ဟိ တေ, တာဝ ဧတေသံ အနုပရမောတိ။ တတြာပိ ရူပရာဂေ အရူပရာဂေ မာနော ဥဒ္ဓစ္စံ အဝိဇ္ဇာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဥဒ္ဓံနိဗ္ဗတ္တနကခန္ဓာဒိသံယောဇကတ္တာ **ဥဒ္ဓံဘာဂိယသံယောဇနာနိ** နာမ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ သီလဗ္ဗတပရာမာသော ကာမရာဂေ ပဋိဃောတိ ဣမေ ပဉ္စ အဓောနိဗ္ဗတ္တနကခန္ဓာဒိသံယောဇကတ္တာ **အဓောဘာဂိယသံယောဇနာနိ** နာမ။

ကိလေသာတိ သယံ သံကိလိဋ္ဌတ္တာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနဉ္စ သံကိလေသိကတ္တာ လောဘော ဒေါသော မောဟော မာနော ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ထိနံ ဥဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမေ ဒသ ဓမ္မာ။

မိစ္ဆတ္တာ တိ မိစ္ဆာပဝတ္တနတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော မိစ္ဆာဝါစာ မိစ္ဆာကမ္မန္တော မိစ္ဆာအာဇီဝေါ မိစ္ဆာဝါယာမော မိစ္ဆာသတိ မိစ္ဆာသမာဓီတိ ဣမေ အဋ္ဌ ဓမ္မာ။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိမိစ္ဆာဉာဏေဟိ ဝါ သဒ္ဓိံ ဒသ။

လောကဓမ္မာ တိ လောကပ္ပဝတ္တိယာ သတိ အနုပရမဓမ္မကတ္တာ လာဘော အလာဘော ယသော အယသော သုခံ ဒုက္ခံ နိန္ဒာ ပသံသာတိ ဣမေ အဋ္ဌ။ ဣဓ ပန ကာရဏောပစာရေန လာဘာဒိဝတ္ထုကဿ အနုနယဿ အလာဘာဒိဝတ္ထုကဿ ပဋိဃဿ စေတံ လောကဓမ္မဂ္ဂဟဏေန ဂဟဏံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မစ္ဆရိယာနီ တိ အာဝါသမစ္ဆရိယံ ကုလမစ္ဆရိယံ လာဘမစ္ဆရိယံ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယန္တိ ဣမာသု အာဝါသာဒီသု အညေသံ သာဓာရဏဘာဝံ အသဟနာကာရေန ပဝတ္တာနိ ပဉ္စ မစ္ဆရိယာနိ။

ဝိပလ္လာသာ တိ အနိစ္စဒုက္ခအနတ္တအသုဘေသုယေဝ ဝတ္ထူသု ‘‘နိစ္စံ သုခံ အတ္တာ သုဘ’’န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တော သညာဝိပလ္လာသော စိတ္တဝိပလ္လာသော ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသောတိ ဣမေ တယော။

ဂန္ထာ တိ နာမကာယသ္မိ စေဝ ရူပကာယသ္မိ စ ဂန္ထနတော အဘိဇ္ဈာဒယော စတ္တာရော။ တထာ ဟိ တေ အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထော, ဗျာပါဒော ကာယဂန္ထော, သီလဗ္ဗတပရာမာသော ကာယဂန္ထော, ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော ကာယဂန္ထော ဣစ္စေဝ ဝုတ္တာ။

အဂတီတိ ဆန္ဒဒောသမောဟဘယေဟိ အကတ္တဗ္ဗကရဏဿ, ကတ္တဗ္ဗာကရဏဿ စ အဓိဝစနံ။ တဉှိ အရိယေဟိ အဂန္တဗ္ဗတ္တာ အဂတီတိ ဝုစ္စတိ။

အာသဝတိ အာရမ္မဏဝသေန အာဂေါတြဘုတော, အာဘဝဂ္ဂတော စ သဝနာ, အသံဝုတေဟိ တ ဒွါရေဟိ ဃဋဆိဒ္ဒေဟိ ဥဒကံ ဝိယ သဝနတော နိစ္စပဂ္ဃရဏဋ္ဌေန သံသာရဒုက္ခဿ တ သဝနတော ကာမရာဂဘဝရာဂမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအဝိဇ္ဇာနမေတံ အဓိဝစနံ။

ဘဝသာဂရေ အာကမုနဋ္ဌေန ဒုရုတ္တရဏဋ္ဌေန စ **ဩဃာ**တိပိ, အာရမ္မဏဝိယောဂဿ စေဝ ဒုက္ခဝိယောဂဿ စ အပ္ပဒါနတော **ယောဂ**တိပိ တေသညေဝ အဓိဝစနံ။

နီဝရဏာနီတိ စိတ္တဿ အာဝရဏနီဝရဏပဋိစ္ဆာဒနဋ္ဌေန ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပဉ္စ။

ပရာမာသောတိ တဿ တဿ ဓမ္မဿ သဘာဝံ အတိက္ကမ္မ ပရတော အဘူတံ သဘာဝံ အာမသနာကာရေန ပဝတ္တနတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။

ဥပာဒါနာနီတိ သဗ္ဗာကာရေန ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တာနိ ကာမုပါဒါနာဒီနိ စတ္တာရိ။

အနုသယာတိ ထာမဂတဋ္ဌေန ကာမရာဂါနုသယော, ပဋိဃ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ဘဝရာဂ, အဝိဇ္ဇာနုသယောတိ ဧဝံ ဝုတ္တာ ကာမရာဂဒယော သတ္တ ။ တေ ဟိ ထာမဂတတ္တာ ပုနပ္ပုနံ ကာမရာဂါဒီနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန အနုသေန္တိ ယေဝါတိ အနုသယာ။

မလာတိ တေလဉ္ဇနကလလံ ဝိယ သယဉ္စ အသုဒ္ဓတ္တာ, အညေသဉ္စ အသုဒ္ဓဘာဝကရဏတော လောဘဒောသမောဟာ တယော။

အကုသလကမ္မပထာတိ အကုသလကမ္မဘာဝေန စေဝ ဒုဂ္ဂတီနဉ္စ ပထဘာဝေန ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနံ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော မုသာဝါဒော ပိသုဏာဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပော အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ ဣမေ ဒသ။

အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒာ တိ လောဘမူလာ အဋ္ဌ ဒောသမူလာ ဒွေ မောဟမူလာ ဒွေတိ ဣမေ ဒွါဒသ။

၈၃၀. ဣတိ ဧတေသံ သံယောဇနာဒီနံ ဓမ္မာနံ ဧတာနိ ယထာယောဂံ ပဟာနကရာနိ။ ကထံ? သံယောဇနေသု တာဝ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ သီလဗ္ဗတပရာမာသော အပါယဂမနီယာ စ ကာမရာဂပဋိဃာတိ ဧတေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာ, သေသာ ကာမရာဂပဋိဃာ ဩဠာရိကာ ဒုတိယဉာဏဝဇ္ဈာ, သုခုမာ တတိယဉာဏဝဇ္ဈာ, ရူပရာဂါဒယော ပဉ္စပိ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာ ဧဝ။ ပရတောပိ စ ယတ္ထ ယတ္ထ ဧဝသဒ္ဒေန နိယမံ န ကရိဿာမ။ တတ္ထ တတ္ထ ယံ ယံ "ဥပရိဉာဏဝဇ္ဈော"တိ ဝက္ခာမ, သော သော ပုရိမဉာဏေဟိ ဟတာပါယဂမနီယာဒိဘာဝေဝ ဟုတွာ ဥပရိဉာဏဝဇ္ဈော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကိလေသေသု ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာ, ဒောသော တတိယဉာဏဝဇ္ဈော, လောဘမောဟမာနထိနဥဒ္ဓစ္စ အဟိရိကအနောတ္တပ္ပာနိ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာနိ။

မိစ္ဆတ္တေသု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မုသာဝါဒော မိစ္ဆာကမ္မန္တော မိစ္ဆာအာဇီဝေါတိ ဣမေ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာ, မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော ပိသုဏာဝါစာ ဖရုသဝါစာတိ ဣမေ တတိယဉာဏဝဇ္ဈာ, စေတနာယေဝ စေတ္ထ **ဝါစာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမ္ဖပ္ပလာပမိစ္ဆာဝါယာမသတိသမာဓိဝိမုတ္တိဉာဏာနိ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာနိ။

လောကဓမ္မေသု ပဋိဃော တတိယဉာဏဝဇ္ဈော, အနုနယော စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈော, ယသေ စ ပသံသာယ စ အနုန ယော စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈောတိ ဧကေ။ မစ္ဆရိယာနိ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာနေဝ။

ဝိပလ္လာသေသု အနိစ္စေ နိစ္စံ, အနတ္တနိ အတ္တာတိ စ သညာစိတ္တဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသာ, ဒုက္ခေ သုခံ, အသုဘေ သု ဘန္တိ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသော စာတိ ဣမေ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာ, အသုဘေ သုဘန္တိ သညာစိတ္တဝိပလ္လာသာ တတိယဉာဏ ဝဇ္ဈာ, ဒုက္ခေ သုခန္တိ သညာစိတ္တဝိပလ္လာသာ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာ။

ဂန္ထေသု သီလဗ္ဗတပရာမသဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထာ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာ, ဗျာပါဒကာယဂန္ထော တတိယ ဉာဏဝဇ္ဈော, ဣတရော စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈော။

အဂတိ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာဝ။

အာသဝေသု ဒိဋ္ဌာသဝေ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈော, ကာမာသဝေ တတိယဉာဏဝဇ္ဈော, ဣတရေ ဒွေဝ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာ။ ဩဃယောဂေသုပိ ဧသေဝ နယော။

နီဝရဏေသု ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏံ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈံ, ကာမစ္ဆန္ဒော ဗျာပါဒော ကုက္ကုစ္စန္တိ တီဏိ တတိယဉာဏဝဇ္ဈာနိ, ထိနမိဒ္ဓဥဒ္ဓစ္စာနိ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာနိ။

ပရာမာသော ပဌမဉာဏဝဇ္ဈောဝ။

ဥပာဒါနေသု သဗ္ဗေသမ္ပိ လောကိယဓမ္မာနံ ဝတ္ထုကာမဝသေန ကာမာတိ အာဂတတ္တာ ရူပာရူပရာဂေပိ ကာမုပာ ဒါနေ ပတတိ, တသ္မာ တံ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈံ, သေသာနိ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာနိ။

အနုသယေသု ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာနုသယာ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာဝ, ကာမရာဂပဋိဃာနုသယာ တတိယဉာဏဝဇ္ဈာ, မာနဘဝရာဂ ဝိဇ္ဇာနုသယာ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာ။

မလေသု ဒောသမလံ တတိယဉာဏဝဇ္ဈံ, ဣတရာနိ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာနိ။

အကုသလကမ္မပထေသု ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနံ မိစ္ဆာစာရော မုသာဝါဒော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ ဣမေ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာ , ပိသုဏဝါစာ ဖရုသဝါစာ ဗျာပါဒောတိ တယော တတိယဉာဏဝဇ္ဈာ, သမ္ဖပ္ပလာပါဘိဇ္ဈာ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာ။

အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေသု စတ္တာရော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တာ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တော စာတိ ပဉ္စ ပဌမဉာဏဝဇ္ဈာဝ, ဒွေဝ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တာ တတိယဉာဏဝဇ္ဈာ, သေသာ စတုတ္ထဉာဏဝဇ္ဈာတိ။

ယဉ္စ ယေန ဝဇ္ဈံ, တံ တေန ပဟာတဗ္ဗံ နာမ။ တေန ဝုတ္တံ "ဣတိ ဧတေသံ သံယောဇနာဒီနံ ဓမ္မာနံ ဧတာနိ ယထာ ယောဂံ ပဟာနကရာနီ"တိ။

၈၃၁. ကိံ ပနေတာနိ ဧတေ ဓမ္မေ အတီတာနာဂတေ ပဇဟန္တိ ဥဒါဟု ပစ္စုပ္ပန္နေတိ။ ကိံ ပနေတ္ထ ယဒိ တာဝ အတီတာနာဂတေ, အဖလော တယာမော အာပဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? ပဟာတဗ္ဗာနံ နတ္ထိတာယ။ အထ ပစ္စုပ္ပန္နေ, တထာပိ အဖလော, တယာမေန သဒ္ဓိံ ပဟာတဗ္ဗာနံ အတ္ထိတာယ, သံကိလေသိကာ စ မဂ္ဂဘာဝနာ အာပဇ္ဇတိ, ဝိပ္ပယုတ္တတာ တ ကိလေသာနံ, န စ ပစ္စုပ္ပန္နကိလေသော စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တော နာမ အတ္ထီတိ။ နာယံ အာဝေဏိကာ စောဒနာ။ ပါဠိ ယံယေဝ ဟိ "သွတယံ ကိလေသေ ပဇဟတိ, အတီတေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, အနာဂတေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, ပစ္စုပ္ပန္ နေ ကိလေသေ ပဇဟတီ"တိ ဝတွာ, ပုန "ဟဉ္စိ အတီတေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, တေနဟိ ခီဏံ ခေပေတိ, နိရုဒ္ဓံ နိရောဓေတိ, ဝိဂတံ ဝိဂမေတိ, အတ္ထင်္ဂတံ အတ္ထင်္ဂမေတိ။ အတီတံ ယံ နတ္ထိ, တံ ပဇဟတီ"တိ (ပဋိ. မ. ၃.၂၁) စ ဝတွာ, "န အတီတေ ကိလေသေ ပဇဟတီ"တိ ပဋိက္ခိတ္တံ။

တထာ ''ဟဉ္စိ အနာဂတေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, တေနဟိ အဇာတံ ပဇဟတိ, အနိဗ္ဗတ္တံ ပဇဟတိ, အနုပ္ပန္နံ ပဇဟတိ, အပာတုဘူတံ ပဇဟတိ။ အနာဂတံ ယံ နတ္ထိ, တံ ပဇဟတီ''တိ စ ဝတွာ, ''န အနာဂတေ ကိလေသေ ပဇဟတီ''တိ ပဋိက္ခိတ္တံ။

တထာ ''ဟဉ္စိ ပစ္စုပ္ပန္နေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, တေနဟိ ရတ္တော ရာဂံ ပဇဟတိ။ ဒုဋ္ဌော ဒောသံ, မူဠှော မောဟံ, ဝိနိဗဒ္ဓော မာနံ, ပရာမဋ္ဌော ဒိဋ္ဌိံ, ဝိက္ခေပဂတော ဥဒ္ဓစ္စံ, အနိဋ္ဌင်္ဂတော ဝိစိကိစ္ဆံ, ထာမဂတော အနုသယံ ပဇဟတိ။ ကဏှသုက္ကာ ဓမ္မာ ယုဂနန္ဓာဝ ဝတ္တန္တိ။ သံကိလေသိကာ မဂ္ဂဘာဝနာ ဟောတီ''တိ စ ဝတွာ, ''န အတီတေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, န အနာဂတေ, န ပစ္စုပ္ပန္နေ ကိလေသေ ပဇဟတီ''တိ သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိပိတွာ, ''တေနဟိ နတ္ထိ မဂ္ဂဘာဝနာ, နတ္ထိ ဖလသစ္ဆိကိရိယာ , နတ္ထိ ကိလေသပ္ပဟာနံ, နတ္ထိ ဓမ္မာဘိသမယော''တိ ပဉှာပရိယောသာနေ ''န ဟိ နတ္ထိ မဂ္ဂဘာဝနာ။ပေ။ နတ္ထိ ဓမ္မာဘိသမယော''တိ ပဋိဇာနိတွာ ''ယထာ ကထံ ဝိယာ''တိ ဝုတ္တေ ဣဒံ ဝုတ္တံ –

> ''သေယျထာပိ တရုဏော ရုက္ခော အဇာတဖလော, တမေနံ ပုရိသော မူလေ ဆိန္ဒေယျ, ယေ တဿ ရုက္ခဿ အဇာတဖလာ, တေ အဇာတာယေဝ န ဇာယန္တိ, အနိဗ္ဗတ္တာယေဝ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ, အနုပ္ပန္နာယေဝ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, အပာတုဘူတာယေဝ န ပာတုဘဝန္တိ, ဧဝမေဝ ဥပ္ပာဒော ဟေတု ဥပ္ပာဒော ပစ္စယော ကိလေသာနံ နိဗ္ဗတ္တိယာတိ ဥပ္ပာဒေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ အနုပ္ပာဒေ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတိ, အနုပ္ပာဒေ စိတ္တဿ ပက္ခန္ဒတ္တာ ယေ အာယူဟနပစ္စယာ ကိလေသာ နိဗ္ဗတ္တေယျုံ, တေ အဇာတာယေဝ န ဇာယန္တိ။ပေ။ အပာတုဘူတာယေဝ န ပာတုဘဝန္တိ, ဧဝံ ဟေတုနိရောဓာ ဒုက္ခနိရောဓော။ ပဝတ္တံ ဟေတု။ပေ။ နိမိတ္တံ ဟေတု။ပေ။ အာယူဟနာ ဟေတု။ပေ။ အနာယူဟနေ စိတ္တဿ ပက္ခန္ဒတ္တာ ယေ အာယူဟနပစ္စယာ ကိလေသာ နိဗ္ဗတ္တေယျုံ, တေ အဇာတာယေဝ။ပေ။ အပာတုဘူတာယေဝ န ပာတုဘဝန္တိ, ဧဝံ ဟေတုနိရောဓာ ဒုက္ခနိရောဓော။ ဧဝံ အတ္ထိ မဂ္ဂဘာဝနာ, အတ္ထိ ဖလသစ္ဆိကိရိယာ, အတ္ထိ ကိလေသပ္ပဟာနံ, အတ္ထိ ဓမ္မာဘိသမယော''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၂၁)။

၈၃၂. ဧတေန ကိံ ဒီပိတံ ဟောတိ? ဘူမိလဒ္ဓါနံ ကိလေသာနံ ပဟာနံ ဒီပိတံ ဟောတိ။ ဘူမိလဒ္ဓါ ပန ကိံ အတီတာနာဂတာ ဥဒာဟု ပစ္စုပ္ပန္နာတိ။ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နာ ဧဝ နာမ တေ။

၈၃၃. ဥပ္ပန္နံ ဟိ ဝတ္တမာနဘူတာပဂတောကာသကတဘူမိလဒ္ဓဝသေန အနေကပ္ပဘေဒံ။ တတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂိသင်္ခါတံ **ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံ** နာမ။ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတွာ နိရုဒ္ဓံ အနုဘူတာပဂတသင်္ခါတံ ကုသလာကုသလံ ဥပ္ပါဒါဒိတ္တယံ အနုပ္ပတွာ နိရုဒ္ဓံ ဘူတာပဂတသင်္ခါတံ သေသသင်္ခတဉ္စ **ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ** နာမ။ ''ယာနိဿ တာနိ ပုဗ္ဗေကတာနိ ကမ္မာနီ''တိ (မ. နိ. ၃.၂၄၈) ဧဝမာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ကမ္မံ အတီတမ္ပိ သမာနံ အညံ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္တနော ဝိပာကဿောကာသံ ကတွာ ဌိတတ္တာ တထာ ကတောကာသဉ္စ ဝိပါကံ အနုပ္ပန္နမ္ပိ သမာနံ ဧဝံ ကတေ ဩကာသေ ဧကန္တေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော **ဩကာသကတုပ္ပန္နံ** နာမ။ တာသု တာသု ဘူမီသု အသမူဟတံ အကုသလံ **ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ** နာမ။

၈၃၄. ဧတ္ထ စ ဘူမိယာ ဘူမိလဒ္ဓဿ စ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဘူမီ**တိ ဟိ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ တေဘူမကာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ **ဘူမိလဒ္ဓံ** နာမ တေသု ခန္ဓေသု ဥပ္ပတ္တိရဟံ ကိလေသဇာတံ။ တေနဟိ သာ ဘူမိ လဒ္ဓါ နာမ ဟောတီတိ တသ္မာ ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝုစ္စတိ, သာ စ ခေါ န အာရမ္မဏဝသေန။ အာရမ္မဏဝသေန ဟိ သဗ္ဗေပိ အတီတာနာဂတေ ပရိညာတေပိ စ ခီဏာသဝါနံ ခန္ဓေ အာရဗ္ဘ ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ မဟာကစ္စာနဥပ္ပလဝဏ္ဏာဒီနံ ခန္ဓေ အာရဗ္ဘ သောရေယျသေဋ္ဌိ နန္ဒမာဏဝကာဒီနံ ဝိယ။ ယဒိ စ တံ ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ သိယာ, တဿ အပ္ပဟေယျတော န ကောစိ ဘဝမူလံ ပဇဟေယျ။ ဝတ္ထုဝသေန ပန ဘူမိလဒ္ဓံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ဟိ ဝိပဿနာယ အပရိညာတာ ခန္ဓာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တတ္ထ တတ္ထ ဥပ္ပာဒတော ပဘုတိ တေသု ဝဋ္ဋမူလံ ကိလေသဇာတံ အနုသေတိ။ တံ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၈၃၅. တတ္ထ စ ယဿ ယေသု ခန္ဓေသု အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယိတာ ကိလေသာ, တဿ တေ ဧဝ ခန္ဓာ တေသံ ကိလေသာနံ ဝတ္ထု, န အညေသံ သန္တကာ ခန္ဓာ။ အတီတက္ခန္ဓေသု စ အပ္ပဟီနာနုသယိတာနံ ကိလေသာနံ အတီတက္ခန္ဓာ

ဝ ဝတ္ထု, န ဣတရေ။ ဧသ နယော အနာဂတာဒီသု။ တထာ ကာမာဝစရကုသလံ ကာမာဝစရက္ခန္ဓေသု အပ္ပဟီနာနုသယိတာနံ ကိလေသာနံ ကာမာဝစရက္ခန္ဓာဝ ဝတ္ထု, န ဣတရေ။ ဧသ နယော ရူပာရူပာဝစရေသု။ သောတာပန္နာဒီသု ပန ယဿ ယဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ ခန္ဓေသု တံ တံ ဝဋ္ဋမူလံ ကိလေသဇာတံ တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟီနံ, တဿ တဿ တေ တေ ခန္ဓာ ပဟီနာနံ တေသံ တေသံ ဝဋ္ဋမူလကိလေသာနံ အဝတ္ထုတော ဘူမီတိ သင်္ခံ န လဘန္တိ။ ပုထုဇ္ဇနဿ သဗ္ဗသော ဝဋ္ဋမူလကိလေသာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ ယံကိဉ္စိ ကရိယမာနံ ကမ္မံ ကုသလံ အကုသလံ တ ဟောတိ။ ဣစ္စဿ ကမ္မကိလေသပစ္စယာ ဝဋ္ဋံ ဝဍ္ဎတိ။ တဿေတံ ဝဋ္ဋမူလံ ရူပက္ခန္ဓေယေဝ, န ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီသု။ ဝိညာဏက္ခန္ဓေယေဝ တ, န ရူပက္ခန္ဓာဒီသူတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? အဝိသေသေန ပဉ္စသုပိ ခန္ဓေသု အနုသယိတတ္တာ။

၈၃၆. ကထံ? ပထဝီရသာဒိ ဝိယ ရုက္ခေ။ ယထာ ဟိ မဟာရုက္ခေ ပထဝီတလံ အဓိဋ္ဌာယ ပထဝီရသဉ္စ အာပေါရသဉ္စ နိဿာယ တပ္ပစ္စယာ မူလခန္ဓသာခပသာခပလ္လဝပလာသပုပ္ဖဖလေဟိ ဝဍ္ဎိတွာ နဘံ ပူရေတွာ ယာဝ ကပ္ပာဝသာနာ ဗီဇပရမ္ပရာယ ရုက္ခပဝေဏိံ သန္တာနယမာနေ ဌိတေ တံ ပထဝီရသာဒိ မူလေယေဝ, န ခန္ဓာဒီသု။ပေ.။ ဖလေယေဝ တ, န မူလာဒီသူတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? အဝိသေသေန သဗ္ဗေသု မူလာဒီသု အနုဂတတ္တာတိ။

ယထာ ပန တဿေဝ ရုက္ခဿ ပုပ္ဖဖလာဒီသု နိဗ္ဗိန္နော ကောစိ ပုရိသော စတူသု ဒိသာသု မဏ္ဍူကကဏ္ဋကံ နာမ ဝိသကဏ္ဋကံ အာကောဋေယျ, အထ သော ရုက္ခော တေန ဝိသသမ္ဖဿေန ဖုဋ္ဌော ပထဝီရသအာပေါရသာနံ ပရိယာဒိန္နတ္တာ အပ္ပသဝနဓမ္မတံ အာဂမ္မ ပုန သန္တာနံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကုဏေယျ, ဧဝမေဝ ခန္ဓပဝတ္တိယံ နိဗ္ဗိန္နော ကုလပုတ္တော တဿ ပုရိသဿ စတူသု ဒိသာသု ရုက္ခေ ဝိသယောဇနံ ဝိယ အတ္တနော သန္တာနေ စတုမဂ္ဂဘာဝနံ အာရဘတိ။ အထဿ သော ခန္ဓသန္တာနော တေန စတုမဂ္ဂဝိသသမ္ဖဿေန သဗ္ဗသော ဝဋ္ဋမူလကကိလေသာနံ ပရိယာဒိန္နတ္တာ ကိရိယဘာဝမတ္တဥပဂတကာယကမ္မာဒိသဗ္ဗကမ္မပ္ပဘေဒော ဟုတွာ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝနဘိနိဗ္ဗတ္တနဓမ္မတံ အာဂမ္မ ဘဝန္တရသန္တာနံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောတိ။ ကေဝလံ စရိမဝိညာဏနိရောဓေန နိရိန္ဓနော ဝိယ ဇာတဝေဒော အနုပာဒါနော ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဧဝံ ဘူမိယာ ဘူမိလဒ္ဓဿ စ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၈၃၇. အပိစ အပရမ္ပိ သမုဒာစာရအာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတအဝိက္ခမ္ဘိတအသမူဟတဝသေန စတုဗ္ဗိဓံ ဥပ္ပန္နံ။ တတ္ထ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နမေဝ **သမုဒာစာရုပ္ပန္နံ** ။ စက္ခာဒီနံ ပန အာပာထဂတေ အာရမ္မဏေ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနုပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ ကိလေသဇာတံ အာရမ္မဏဿ အဓိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဧဝ အပရဘာဂေ ဧကန္တေန ဥပ္ပတ္တိတော **အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နန္တိ** ဝုစ္စတိ, ကလျာဏိကမေ ပိဏ္ဍာယ စရတော မဟာတိဿတ္ထေရဿ ဝိသဘာဂရူပဒဿနေန ဥပ္ပန္နကိလေသဇာတံ ဝိယ။ သမထဝိပဿနာနံ အညတရဝသေန အဝိက္ခမ္ဘိတံ ကိလေသဇာတံ စိတ္တသန္တတိမနာရူဠ္ဟမ္ပိ ဥပ္ပတ္တိနိဝာရကဿ ဟေတုနော အဘာဝေ **အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္နံ** နာမ။ သမထဝိပဿနာဝသေန ပန ဝိက္ခမ္ဘိတမ္ပိ အရိယမဂ္ဂေန အသမူဟတတ္တာ ဥပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အနတီတတာယ **အသမူဟတုပ္ပန္နန္တိ** ဝုစ္စတိ, အာကာသေန ဂစ္ဆန္တဿ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနော ထေရဿ ကုသုမိတရုက္ခေ ဥပဝနေ ပုပ္ဖာနိ ဥစ္စိနန္တဿ မဓုရေန သရေန ဂါယတော မာတုဂါမဿ ဂီတသဝနေန ဥပ္ပန္နကိလေသဇာတံ ဝိယ။ တိဝိဓမ္ပိ စေတံ အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတာဝိက္ခမ္ဘိတအသမူဟတုပ္ပန္နံ ဘူမိလဒ္ဓေနေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၈၃၈. ဣစ္စေတသ္မိံ ဝုတ္တပ္ပဘေဒေ ဥပ္ပန္နေ ယဒေတံ ဝတ္တမာနဘူတာပဂတောကာသကတသမုဒာစာရသင်္ခါတံ စတုဗ္ဗိဓံ ဥပ္ပန္နံ, တံ အမဂ္ဂဝဇ္ဈတ္တာ ကေနစိပိ ဉာဏေန ပဟာတဗ္ဗံ န ဟောတိ။ ယံ ပနေတံ ဘူမိလဒ္ဓာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတအဝိက္ခမ္ဘိတအသမူဟတသင်္ခါတံ ဥပ္ပန္နံ, တဿ တံ ဥပ္ပန္နဘာဝံ ဝိနာသယမာနံ ယသ္မာ တံ တံ လောကိယလောကုတ္တရဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ပဟာတဗ္ဗံ ဟောတီတိ။ ဧဝမေတ္ထ ယေ ယေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ, တေသံ ပဟာနဉ္စ ဇာနိတဗ္ဗံ။

ပရိညာဒိကိစ္စကထာ

၈၃၉. ကိစ္စာနိ ပရိညာဒီနိ, ယာနိ ဝုတ္တာနိ အဘိသမယကာလေ။
တာနိ စ ယထာသဘာဝေန, ဇာနိတဗ္ဗာနိ သဗ္ဗာနီတိ။

သစ္စာဘိသမယကာလံ ဟိ ေတေသု စတူသု ဉာဏေသု ေဧကေကဿ ေကက္ခဏေ ပရိညာ ပဟာနံ သစ္ဆိကိရိယာ ဘာဝနာတိ ေတာနိ ပရိညာဒီနိ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ဝုတ္တာနိ, တာနိ ယထာသဘာဝေန ဇာနိတဗ္ဗာနိ။ ဝုတ္တံ ေဟတံ ေပာရာ ေဏေဟိ –

“ယထာ ပဒီေပာ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ေကက္ခဏေ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ကေရာတိ, ဝဋ္ဋိံ ဈာေပတိ, အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, အာ ေလာကံ ပရိဝိဒံေသတိ, သိေနဟံ ပရိယာဒိယတိ, ေဝမေဝ မဂ္ဂဉာဏံ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ေကက္ခဏေ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အဘိ သမေတိ, ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမေယန အဘိသမေတိ, သမုဒယံ ပဟာနာဘိသမေယန အဘိသမေတိ, မဂ္ဂံ ဘာဝနာဘိသမ ေယန အဘိသမေတိ, နိေရာဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမေယန အဘိသမေတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ေဟာတိ? နိေရာဓံ အာရမ္မဏံ ကရိတ္ဂ တ စတ္တာရိပိ သစ္စာနိ ပာပုဏာတိ ပဿတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီ”တိ။

ဝုတ္တမ္ပိ ေစတံ “ေယာ, ဘိက္ခေဝ, ဒုက္ခံ ပဿတိ, ဒုက္ခသမုဒယမ္ပိ ေသာ ပဿတိ, ဒုက္ခနိေရာဓမ္ပိ ပဿတိ, ဒုက္ခနိေရာဓဂါမိနိံ ပဋိပဒမ္ပိ ပဿတီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၀၀) သဗ္ဗံ ေဝဒိတဗ္ဗံ။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ “မဂ္ဂသမင်္ဂိဿ ဉာဏံ, ဒုက္ေခပေတံ ဉာဏံ, ဒုက္ခသမုဒေယပေတံ ဉာဏံ, ဒုက္ခနိေရာေဓပေတံ ဉာ ဏံ, ဒုက္ခနိေရာဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယပေတံ ဉာဏ”န္တိ (ဝိဘ. ၇၉၄; ပဋိ. မ. ၁.၁၀၉)။

တတ္ထ ယထာ ပဒီေပာ ဝဋ္ဋိံ ဈာေပတိ, ဧဝံ မဂ္ဂဉာဏံ ဒုက္ခံ ပရိဇာနာတိ။ ယထာ အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, ဧဝံ သမုဒယံ ပဇ ဟာတိ။ ယထာ အာေလာကံ ပရိဝိဒံေသတိ, ဧဝံ သဟဇာတာဒိပစ္စယတာယ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒိဓမ္မသင်္ခာတံ မဂ္ဂံ ဘာေဝတိ။ ယထာ သိေနဟံ ပရိယာဒိယတိ, ဧဝံ ကိေလသပရိယာဒာနံ နိေရာဓံ သစ္ဆိကေရာတီတိ ဧဝံ ဉပမာသံသန္ဒနံ ေဝဒိတဗ္ဗံ။

၈၄၀. အပေရာ နေယာ – ယထာ သူရိေယာ ဉဒယေန္တာ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ သဟ ပာတုဘာဝ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ က ေရာတိ, ရူပဂတာနိ ဩဘာေသတိ, အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, အာေလာကံ ဒေဿတိ, သီတံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတိ, ေဝမေဝ မဂ္ဂ ဉာဏံ။ပေ။ နိေရာဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမေယန အဘိသမေတိ။ ဣဓာပိ ယထာ သူရိေယာ ရူပဂတာနိ ဩဘာေသတိ, ဧဝံ မ ဂ္ဂဉာဏံ ဒုက္ခံ ပရိဇာနာတိ။ ယထာ အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, ဧဝံ သမုဒယံ ပဇဟာတိ။ ယထာ အာေလာကံ ဒေဿတိ, ဧဝံ သဟ ဇာတာဒိပစ္စယတာယ မဂ္ဂံ ဘာေဝတိ။ ယထာ သီတံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတိ, ဧဝံ ကိေလသပဋိပ္ပဿဒ္ဓိံ နိေရာဓံ သစ္ဆိက ေရာတီတိ ဧဝံ ဉပမာသံသန္ဒနံ ေဝဒိတဗ္ဗံ။

၈၄၁. အပေရာ နေယာ – ယထာ နာဝါ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ေကက္ခဏေ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ကေရာတိ, ဩရိမတီရံ ပဇဟ တိ, ေသာတံ ဆိန္ဒတိ, ဘဏ္ဍံ ဝဟတိ, ပာရိမတီရံ အပ္ေပတိ, ေဝမေဝ မဂ္ဂဉာဏံ။ပေ။ နိေရာဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမေယန အဘိသမေတိ။ ဧတ္ထာပိ ယထာ နာဝါ ဩရိမတီရံ ပဇဟတိ, ဧဝံ မဂ္ဂဉာဏံ ဒုက္ခံ ပရိဇာနာတိ။ ယထာ ေသာတံ ဆိန္ဒတိ, ဧဝံ သမုဒယံ ပဇဟတိ။ ယထာ ဘဏ္ဍံ ဝဟတိ, ဧဝံ သဟဇာတာဒိပစ္စယတာယ မဂ္ဂံ ဘာေဝတိ။ ယထာ ပာရိမတီရံ အပ္ေပ တိ, ဧဝံ ပာရိမတီရဘူတံ နိေရာဓံ သစ္ဆိကေရာတီတိ ဧဝံ ဉပမာသံသန္ဒနံ ေဝဒိတဗ္ဗံ။

၈၄၂. ဧဝံ သစ္စာဘိသမယကာလသ္မိံ ေကက္ခဏေ စတုန္နံ ကိစ္စာနံ ဝေသန ပဝတ္တဉာဏဿ ပနဿ ေသာဠသ ဟာကာေရဟိ တထေဋ္ဌေန စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ေကပဋိေဝဓာနိ ေဟာန္တိ။ ယထာဟ –

> “ကထံ တထေဋ္ဌေန စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ေကပဋိေဝဓာနိ? ေသာဠသဟိ အာကာေရဟိ တထေဋ္ဌေန စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ေကပဋိေဝဓာနိ။ **ဒုက္ခဿ** ပီဠနေဋ္ဌာ, သင်္ခတေဋ္ဌာ, သန္တာပေဋ္ဌာ, ဝိပရိဏာမေဋ္ဌာ, တထေဋ္ဌာ။ **သမုဒယဿ** အာယူဟနေဋ္ဌာ, နိဒာနေဋ္ဌာ, သံေယာဂေဋ္ဌာ, ပလိေဗာဓေဋ္ဌာ, တထေဋ္ဌာ။ **နိေရာဓဿ** နိဿရဏေဋ္ဌာ, ဝိေဝကေဋ္ဌာ, အသင်္ခတေဋ္ဌာ, အမတေဋ္ဌာ, တထေဋ္ဌာ။ **မဂ္ဂဿ** နိယျာနေဋ္ဌာ, ေဟတုေဋ္ဌာ, ဒဿနေဋ္ဌာ, အဓိပေတေယျေဋ္ဌာ, တထေဋ္ဌာ။ ဣေမေဟိ ေသာဠသဟိ အာကာေရဟိ တထေဋ္ဌေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ ေကသင်္ဂဟိတာနိ။ ယံ ေကသင်္ဂဟိတံ, တံ ေကတ္တံ။ ယံ ေကတ္တံ, တံ ေကေန ဉာေဏန ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ စ တ္တာရိ သစ္စာနိ ေကပဋိေဝဓာနီ”တိ (ပဋိ. မ. ၂.၁၁)။

၈၄၃. တတ္ထ သိယာ ယအာ ဒုက္ခာဒီနံ အညေပိ ရောဂဂဏ္ဍာဒယော အတ္ထာ အတ္ထိ, အထ ကသ္မာ စတ္တာရောယေဝ ဝုတ္တာတိ။ တ္တေ ဝဒာမ, အညသစ္စဒဿနဝသေန အာဝိဘာဝတော။ ''တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခေ ဉာဏံ? ဒုက္ခံ အာရဗ္ဘ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပညာ ပဇာနနာ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၇၉၄; ပဋိ. မ. ၁.၁၀၉) ဟိ နယေန ဧကေကသစ္စာရမ္မဏဝသေနာပိ သစ္စဉာဏံ ဝုတ္တံ။ ''ယော, ဘိက္ခဝေ, ဒုက္ခံ ပဿတိ, သမုဒယမ္ပိ သော ပဿတီ''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၁၁၀၀) နယေန ဧကံ သစ္စံ အာရမ္မဏံ ကတွာ သေသေသုပိ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိဝသေနာပိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ ယအာ ဧကေကံ သစ္စံ အာရမ္မဏံ ကရောတိ, တအာ သမုဒယဒဿနေန တာဝ သဘာဝတော ပီဠနလက္ခဏဿာပိ **ဒုက္ခဿ,** ယသ္မာ တံ အာယူဟနလက္ခဏေန သမုဒယေန အာယူဟိတံ သင်္ခတံ ရာသိကတံ, တသ္မာဿ သော သင်္ခတဋ္ဌော အာဝိဘဝတိ။ ယသ္မာ ပန မဂ္ဂေါ ကိလေသသန္တာပဟရော သုသီတလော, တသ္မာဿ မဂ္ဂဿ ဒဿနေန သန္တာပဋ္ဌော အာဝိဘဝတိ အာယသ္မတော နန္ဒဿ အစ္ဆရာဒဿနေန သုန္ဒရိယာ အနဘိရူပဘာဝတေ ဝိယ။ အဝိပရိဏာမဓမ္မဿ ပန နိရောဓဿ ဒဿနေနဿ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော အာဝိဘဝတီတိ ဝတ္တဗ္ဗမေဝေတ္ထ နတ္ထိ။

တထာ သဘာဝတော အာယူဟနလက္ခဏဿာပိ **သမုဒယဿ,** ဒုက္ခဒဿနေန နိဒါနဋ္ဌော အာဝိဘဝတိ အသပ္ပာယဘောဇနတော ဥပ္ပန္နဗျာဓိဒဿနေန ဘောဇနဿ ဗျာဓိနိဒါနဘာဝတေ ဝိယ။ ဝိသံယောဂဘူတဿ နိရောဓဿ ဒဿနေန သံယောဂဋ္ဌော။ နိယျာနဘူတဿ စ မဂ္ဂဿ ဒဿနေန ပလိဗောဓဋ္ဌောတိ။

တထာ နိဿရဏလက္ခဏဿာပိ **နိရောဓဿ,** အဝိဝေကဘူတဿ သမုဒယဿ ဒဿနေန ဝိဝေကဋ္ဌော အာဝိဘဝတိ။ မဂ္ဂဒဿနေန အသင်္ခတဋ္ဌော, ဣမိနာ ဟိ အနမတဂ္ဂသံသာရေ မဂ္ဂေါ နဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော, သောပိ စ သပ္ပစ္စယတ္တာ သင်္ခတောယေဝါတိ အပ္ပစ္စယဓမ္မဿ အသင်္ခတဘာဝတေ အတိဝိယ ပာကဋော ဟောတိ။ ဒုက္ခဒဿနေန ပနဿ အမတဋ္ဌော အာဝိဘဝတိ, ဒုက္ခံ ဟိ ဝိသံ, အမတံ နိဗ္ဗာနန္တိ။

တထာ နိယျာနလက္ခဏဿာပိ **မဂ္ဂဿ,** သမုဒယဒဿနေန ''နာယံ ဟေတု နိဗ္ဗာနဿ ပတ္တိယာ, အယံ ဟေတူ''တိ ဟေတုဋ္ဌော အာဝိဘဝတိ။ နိရောဓဒဿနေန ဒဿနဋ္ဌော, ပရမသုခုမာနိ ရူပါနိ ပဿတော ''ဝိပ္ပသန္နံ ဝတ မေ စက္ခု''န္တိ စက္ခုဿ ဝိပ္ပသန္နဘာဝတေ ဝိယ။ ဒုက္ခဒဿနေန အဓိပတေယျဋ္ဌော, အနေကရောကတုရကပဏဇနဒဿနေန ဣဿရဇနဿ ဥဠာရဘာဝတေ ဝိယာတိ ဧဝမေတ္ထ သလက္ခဏဝသေန ဧကေကဿ, အညသစ္စဒဿနဝသေန စ ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ တိဏ္ဏံ အာဝိဘာဝတော ဧကေကဿ စတ္တာရော စတ္တာရော အတ္ထာ ဝုတ္တာ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန သဗ္ဗေ စေတေ အတ္ထာ ဧကေနေဝ ဒုက္ခာဒီသု စတုကိစ္စေန ဉာဏေန ပဋိဝေဓံ ဂစ္ဆန္တီတိ။ ယေ ပန နာနာဘိသမယံ ဣစ္ဆန္တိ, တေသံ ဥတ္တရံ အဘိဓမ္မေ ကထာဝတ္ထုသ္မိံ ဝုတ္တမေဝ။

ပရိညာဒိပ္ပဘေဒကထာ

၈၄၄. ဣအနိ ယာနိ တာနိ ပရိညာဒီနိ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ဝုတ္တာနိ, တေသု –

တိဝိဓာ ဟောတိ ပရိညာ၊ တထာ ပဟာနမ္ပိ သစ္ဆိကိရိယာပိ။
ဒွေ ဘာဝနာ အဘိမတာ၊ ဝိနိစ္ဆယော တတ္ထ ဉာတဗ္ဗော။

၈၄၅. တိဝိဓာ ဟောတိ ပရိညာတိ ဉာတပရိညာ တီရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာတိ ဧဝံ ပရိညာ တိဝိဓာ ဟောတိ။ တတ္ထ ''အဘိညာပညာ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၂၀) ဧဝံ ဥဒ္ဒိသိတွာ ''ယေ ယေ ဓမ္မာ အဘိညာတာ ဟောန္တိ, တေ တေ ဓမ္မာ ဉာတာ ဟောန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၅) ဧဝံ သင်္ခေပတော, ''သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျံ။ ကိဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗံ အဘိညေယျံ? စက္ခုံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျ''န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၂) နယေန ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တာ **ဉာတပရိညာ** နာမ။ တဿာ သပ္ပစ္စယနာမရူပာဘိဇာနနာ အာဝေဏိကာ ဘူမိ။

၈၄၆. ''ပရိညာပညာ တီရဏဋ္ဌေန ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၂၁) ဧဝံ ဥဒ္ဒိသိတွာ ပန ''ယေ ယေ ဓမ္မာ ပရိညာတာ ဟောန္တိ, တေ တေ ဓမ္မာ တီရိတာ ဟောန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၅) ဧဝံ သင်္ခေပတော, ''သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, ပရိညေယျံ။ ကိဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗံ ပရိညေယျံ? စက္ခုံ, ဘိက္ခဝေ, ပရိညေယျ''န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁) နယေန

ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တာ **တီရဏပရိညာ** နာမ။ တဿာ ကလာပသမ္မသနတော ပဋ္ဌာယ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ တီရဏဝသေန ပဝတ္တမာနာယ ယာဝ အနုလောမာ အာဝေဏိကာ ဘူမိ။

၈၄၇. ''ပဟာနပညာ ပရိစ္စာဂဋ္ဌေန ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၂၂) ဧဝံ ပန ဥဒ္ဒိသိတွာ ''ယေ ယေ ဓမ္မာ ပဟီနာ ဟောန္တိ, တေ တေ ဓမ္မာ ပရိစ္စတ္တာ ဟောန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၅) ဧဝံ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တာ ''အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညံ ပဇဟတီ''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ **ပဟာနပရိညာ**။ တဿာ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဂ္ဂဉာဏာ ဘူမိ, အယံ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။

ယသ္မာ တ ဉာတတီရဏပရိညာယောပိ တဒတ္ထာယေဝ, ယသ္မာ စ ယေ ဓမ္မေ ပဇဟတိ, တေ နိယမတော ဉာတာ စေဝ တီရိတာ စ ဟောန္တိ, တသ္မာ ပရိညာတ္တယမ္ပိ ဣမိနာ ပရိယာယေန မဂ္ဂဉာဏဿ ကိစ္စန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၈၄၈. တထာ ပဟာနမ္ပီ တိ ပဟာနမ္ပိ ဟိ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနန္တိ ပရိညာ ဝိယ တိဝိဓမေဝ ဟောတိ။ တတ္ထ ယံ သသေဝာလေ ဥဒကေ ပက္ခိတ္တေန ဃဋေန သေဝာလဿ ဝိယ တေန တေန လောကိယသမာဓိနာ နီဝရဏာဒီနံ ပစ္စနီကဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနံ, ဣဒံ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** နာမ။ ပာဠိယံ ပန ''ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနဉ္စ နီဝရဏာနံ ပဌမံ ဈာနံ ဘာဝယတော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၄) နီဝရဏာနညေဝ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဝုတ္တံ, တံ ပာကဋတ္တာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နီဝရဏာနိ ဟိ ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ ပစ္ဆာဘာဂေပိ န သဟသာ စိတ္တံ အဇ္ဈောတ္ထရန္တိ, ဝိတက္ကာဒယော အပ္ပိတက္ခဏေယေဝ။ တသ္မာ နီဝရဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘနံ ပာကဋံ။

၈၄၉. ယံ ပန ရတ္တိဘာဂေ သမုဇ္ဇလိတေန ပဒီပေန အန္ဓကာရဿ ဝိယ တေန တေန ဝိပဿနာယ အဝယဝဘူတေန ဉာဏင်္ဂေန ပဋိပက္ခဝသေနေဝ တဿ တဿ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မဿ ပဟာနံ, ဣဒံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** နာမ။ သေယျထိဒံ – နာမရူပပရိစ္ဆေဒေန တာဝ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန အဟေတုဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌိယာ စေဝ ကင်္ခါမလဿ စ။ ကလာပသမ္မသနေန ''အဟံ မမာ''တိ သမူဟဂါဟဿ။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ။ ဥဒယဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ။ ဝယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ။ ဘယတုပဋ္ဌာနေန သဘယေ အဘယသညာယ။ အာဒီနဝဒဿနေန အဿာဒသညာယ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနေန အဘိရတိသညာယ။ မုဉ္စိတုကမျတာယ အမုဉ္စိတုကာမဘာဝဿ။ ပဋိသင်္ခါနေန အပ္ပဋိသင်္ခါနဿ။ ဥပေက္ခာယ အနုပေက္ခနဿ။ အနုလောမေန သစ္စပဋိလောမဂါဟဿ ပဟာနံ။

ယံ တ ပန အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညာယ။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ သုခသညာယ။ အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသညာယ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ နန္ဒိယာ။ ဝိရာဂါနုပဿနာယ ရာဂဿ။ နိရောဓာနုပဿနာယ သမုဒယဿ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာယ အာဒါနဿ။ ခယာနုပဿနာယ ဃနသညာယ။ ဝယာနုပဿနာယ အာယူဟနဿ။ ဝိပရိဏာမာနုပဿနာယ ဓုဝသညာယ။ အနိမိတ္တာနုပဿနာယ နိမိတ္တဿ။ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာယ ပဏိဓိယာ။ သုညတာနုပဿနာယ အဘိနိဝေသဿ။ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ သာရာဒါနာဘိနိဝေသဿ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနေန သမ္မောဟာဘိနိဝေသဿ။ အာဒီနဝါနုပဿနာယ အာလယာဘိနိဝေသဿ။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာယ အပ္ပဋိသင်္ခါယ။ ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာယ သံယောဂါဘိနိဝေသဿ ပဟာနံ။ ဣဒမ္ပိ **တဒင်္ဂပ္ပဟာန** မေဝ။

၈၅၀. တတ္ထ ယထာ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ သတ္တဟိ နိစ္စသညာဒီနံ ပဟာနံ ဟောတိ, တံ ဘင်္ဂါနုပဿနေ ဝုတ္တမေဝ။

ခယာနုပဿနာ တိ ပန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတွာ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာတိ ဧဝံ ခယံ ပဿတော ဉာဏံ။ တေန ဃနသညာယ ပဟာနံ ဟောတိ။

ဝယာနုပဿနာ တိ –

> အာရမ္မဏာန္ဝယေန, ဥဘော ဧကဝဝတ္ထာနာ။
> နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ, ဝယလက္ခဏဝိပဿနာတိ။ –

ဧဝံ ဝုတ္တာ ပစ္စက္ခတော စေဝ အန္ဝယတော စ သင်္ခါရာနံ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ တသ္မိညေဝ ဘင်္ဂသင်္ခါတေ နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ, တာယ အာယူဟနသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ။ ယေသံ ဟိ အတ္ထာယ အာယူဟေယျ, “တေ ဧဝံ ဝယဓမ္မာ”တိ ဝိပသ္သတော အာယူဟနေ စိတ္တံ န နမတိ။

ဝိပရိဏာမာနုပသ္သနာ တိ ရူပသတ္တကာဒိဝသေန တံ တံ ပရိစ္ဆေဒံ အတိက္ကမ္မ အညထာပဝတ္တိဒသ္သနံ။ ဥပ္ပန္နသ္သ ဝါ ဇရာယ စေဝ မရဏေန စ ဒွိဓာဟာကာရေဟိ ဝိပရိဏာမဒသ္သနံ, တာယ ဓုဝသညာယ ပဟာနံ ဟောတိ။

အနိမိတ္တာနုပသ္သနာ တိ အနိစ္စာနုပသ္သနာဝ, တာယ နိစ္စနိမိတ္တသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ။

အပ္ပဏိဟိတာနုပသ္သနာ တိ ဒုက္ခာနုပသ္သနာဝ, တာယ သုခပဏိဓိသုခပတ္ထနာပဟာနံ ဟောတိ။

သုညတာနုပသ္သနာ တိ အနတ္တာနုပသ္သနာဝ, တာယ “အတ္ထိ အတ္တာ”တိ အဘိနိဝေသသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ။

အဓိပညာဓမ္မဝိပသ္သနာ တိ –

“အာရမ္မဏဉ္စ ပဋိသင်္ခါ၊ ဘင်္ဂဉ္စ အနုပသ္သတိ။
သုညတော စ ဥပဋ္ဌာနံ၊ အဓိပညာ ဝိပသ္သနာ”တိ။ –

ဧဝံ ဝုတ္တာ ရူပာဒိအာရမ္မဏံ ဇာနိတွာ တသ္သ စ အာရမ္မဏသ္သ တဒာရမ္မဏသ္သ စ စိတ္တသ္သ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ “သင်္ခါရာဝ ဘိဇ္ဇန္တိ, သင်္ခါရာနံ မရဏံ, န အညော ကောစိ အတ္ထီ”တိ ဘင်္ဂဝသေန သုညတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာ ဝိပသ္သနာ။ သာ အဓိပညာ စ ဓမ္မေသု စ ဝိပသ္သနာတိ ကတွာ အဓိပညာဓမ္မဝိပသ္သနာတိ ဝုစ္စတိ, တာယ နိစ္စသာရာဘာဝသ္သ စ အတ္တသာရာဘာဝသ္သ စ သုဋ္ဌု ဒိဋ္ဌတ္တာ သာရာဒါနာဘိနိဝေသသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ။

ယထာဘူတဉာဏဒသ္သန န္တိ သပ္ပစ္စယနာမရူပပရိဂ္ဂဟော, တေန “အဟောသိံ နု ခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ အာဒိဝသေန စေဝ, “ဣသ္သရတော လောကော သမ္ဘောတီ”တိအာဒိဝသေန စ ပဝတ္တသ္သ သမ္မောဟာဘိနိဝေသသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ။

အာဒီနဝါနုပသ္သနာ တိ ဘယတုပဋ္ဌာနဝသေန ဥပ္ပန္နံ သဗ္ဗဘဝါဒီသု အာဒီနဝဒသ္သနဉာဏံ, တေန “ကိဉ္စိ အလ္လီယိတဗ္ဗံ န ဒိသ္သတီ”တိ အာလယာဘိနိဝေသသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ။

ပဋိသင်္ခါနုပသ္သနာ တိ မုဉ္စနသ္သ ဥပာယကရဏံ ပဋိသင်္ခါဉာဏံ, တေန အပ္ပဋိသင်္ခါယ ပဟာနံ ဟောတိ။

ဝိဝဋ္ဋာနုပသ္သနာ တိ သင်္ခါရုပေက္ခာ စေဝ အနုလောမဉ္စ။ တဒါ ဟိသ္သ စိတ္တံ ဤသကပေါဏေ ပဒုမပလာသေ ဥဒကဗိန္ဒု ဝိယ သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ ပတိလီယတိ, ပတိကုဋတိ, ပတိဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ တာယ သံယောဂါဘိနိဝေသသ္သ ပဟာနံ ဟောတိ, ကာမသံယောဂါဒိကသ္သ ကိလေသာဘိနိဝေသသ္သ ကိလေသပ္ပဝတ္တိယာ ပဟာနံ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ဝိတ္ထာရတော တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟဋ္ဌေယံ ပန “တဒင်္ဂပ္ပဟာနဉ္စ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ သမာဓိံ ဘာဝယတော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၄) သင်္ခေပေနေဝ ဝုတ္တံ။

၈၅၁. ယံ ပန အသနိဝိစက္ကာဘိဟတသ္သ ရုက္ခသ္သ ဝိယ အရိယမဂ္ဂဉာဏေန သံယောဇနာဒီနံ ဓမ္မာနံ ယထာ န ပုန ပဝတ္တိ, ဧဝံ ပဟာနံ, ဣဒံ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဉ္စ လောကုတ္တရံ ခယဂါမိမဂ္ဂံ ဘာဝယတော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၄)။ ဣတိ ဣမေသု တီသု ပဟာနေသု သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနမေဝ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ။ ယသ္မာ ပန တသ္သ ယောဂိနော ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂပ္ပဟာနာနိပိ တဒတ္ထာနေဝ, တသ္မာ ပဟာနတ္တယမ္ပိ ဣမိနာ ပရိယာယေန မဂ္ဂဉာဏသ္သ ကိစ္စန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိရာဇာနံ ဝဓိတွာ ရဇ္ဇံ ပတ္တေန ဟိ ယမ္ပိ တတော ပုဗ္ဗေ ကတံ, သဗ္ဗံ “ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ရညာ ကတ”န္တိယေဝ ဝုစ္စတိ။

၈၅၂. သစ္ဆိကိရိယာပီ တိ လောကိယသစ္ဆိကိရိယာ လောကုတ္တရသစ္ဆိကိရိယာတိ ဒွေဝဓာ ဘိန္နာပိ လောကုတ္တရာယ ဒဿနဘာဝနာဝသေန ဘေဒတော တိဝိဓာ ဟောတိ။ တတ္ထ ''ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘီမှိ, ဝသီမှိ, ပဌမဇ္ဈာနံ သစ္ဆိကတံ မယာ''တိအာဒိနာ (ဟရာ. ၂၀၃-၂၀၄) နယေန အာဂတာ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ ဖဿနာ လောကိယ သစ္ဆိကိရိယာ နာမ။ **ဖဿနာ** တိ အဓိဂန္တွာ ''ဉာဏံ မယာ အဓိဂတ''န္တိ ပစ္စက္ခတော ဉာဏဖဿေန ဖုသနာ။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထံ သန္ဓာယ ''သစ္ဆိကိရိယာ ပညာ ဖဿနဋ္ဌေ ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၂၄) ဥဒ္ဒိသိတွာ ''ယေ ယေ ဓမ္မာ သစ္ဆိကတာ ဟောန္တိ, တေ တေ ဓမ္မာ ဖဿိတာ ဟောန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၅) သစ္ဆိကိရိယနိဒ္ဒေသော ဝုတ္တော။

အပိစ အတ္တနော သန္တာနေ အနုပ္ပာဒေတွာပိ ယေ ဓမ္မာ ကေဝလံ အပရပ္ပစ္စယေန ဉာဏေန ဉာတာ, တေ သစ္ဆိကတာ ဟောန္တိ။ တေနေဝ ဟိ ''သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ။ ကိဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗံ သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ? စက္ခု, ဘိက္ခဝေ, သစ္ဆိကာတဗ္ဗ''န္တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၉) ဝုတ္တံ။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ ''ရူပံ ပဿန္တော သစ္ဆိကရောတိ။ ဝေဒနံ။ပေ.။ ဝိညာဏံ ပဿန္တော သစ္ဆိကရောတိ။ စက္ခုံ။ ပေ.။ ဇရာမရဏံ။ပေ.။ အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာနံ ပဿန္တော သစ္ဆိကရောတီတိ။ ယေ ယေ ဓမ္မာ သစ္ဆိကတာ ဟောန္တိ, တေ တေ ဓမ္မာ ဖဿိတာ ဟောန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၉)။

ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ ပန နိဗ္ဗာနဒဿနံ ဒဿနသစ္ဆိကိရိယာ။ သေသမဂ္ဂက္ခဏေသု ဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယာတိ။ သာ ဒုဝိဓာပိ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ တသ္မာ ဒဿနဘာဝနာဝသေန နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာ ဣမဿ ဉာဏဿ ကိစ္စန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၈၅၃. ဒွေဝ ဘာဝနာ အဘိမတာ တိ ဘာဝနာ ပန လောကိယဘာဝနာ လောကုတ္တရဘာဝနာတိ ဒွေဝယေဝ အဘိမတာ။ တတ္ထ လောကိယာနံ သီလသမာဓိပညာနံ ဥပ္ပာဒနံ, တာဟိ စ သန္တာနတသနံ လောကိယဘာဝနာ။ လောကုတ္တရာနံ ဥပ္ပာဒနံ, တာဟိ စ သန္တာနတသနံ လောကုတ္တရဘာဝနာ။ တာသု ဣဓ လောကုတ္တရာ အဓိပ္ပေတာ။ လောကုတ္တရာနိ ဟိ သီလာဒီနိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပေတံ ဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတိ။ တေသံ သဟဇာတပစ္စယာဒိတာယ တေဟိ စ သန္တာနံ တသေတီတိ လောကုတ္တရ ဘာဝနာဝဿ ကိစ္စန္တိ။

ဧဝံ –

ကိစ္စာနိ ပရိညာဒီနိ၊ ယာနိ ဝုတ္တာနိ အဘိသမယကာလေ။
တာနိ စ ယထာသဘာဝေန၊ ဇာနိတဗ္ဗာနိ သဗ္ဗာနီတိ။

ဧတ္တာဝတာ စ –

''သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယ''န္တိ။ –

ဧဝံ သရူပေနေဝ အာဘတာယ ပညာဘာဝနာယ ဝိဓာနဒဿနတ္ထံ ယံ ဝုတ္တံ ''မူလဘူတာ ဒွေ ဝိသုဒ္ဓိယော သမ္ပာဒေတွာ သရီရဘူတာ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော သမ္ပာဒေန္တေန ဘာဝေတဗ္ဗာ''တိ, တံ ဝိတ္ထာရိတံ ဟောတိ။ ကထံ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ အယဉ္စ ပဥှော ဝိဿဇ္ဇိတောတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသော နာမ

ဗာဝီသတိမော ပရိစ္ဆေဒော။

၂၃. ပညာဘာဝနာနိသံသနိဒ္ဒေသော

အာနိသံသပကာသနာ

၈၅၄. ယံ ပန ဝုတ္တံ ''ပညာဘာဝနာယ ကော အာနိသံသော''တိ, တတ္ထ ဝဒာမ။ အယဉှိ ပညာဘာဝနာ နာမ အနေကသတာနိသံသာ။ တဿာ ဒီဃေနာပိ အဒ္ဓုနာ န သုကရံ ဝိတ္ထာရတော အာနိသံသံ ပကာသေတုံ။ သင်္ခေပတော ပနဿာ နာနာကိလေသဝိဒ္ဓံသနံ, အရိယဖလရသာနုဘဝနံ, နိရောဓသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနသမတ္ထတာ, အာဟုနေယ္ယဘာဝါဒိသိဒ္ဓီတိ အယမာနိသံသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

နာနာကိလေသဝိဒ္ဓံသနကထာ

၈၅၅. တတ္ထ ယံ နာမရူပပရိစ္ဆေဒတော ပဘုတိ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ ဝသေန **နာနာကိလေသဝိဒ္ဓံသနံ** ဝုတ္တံ, အယံ လောကိကာယ ပညာဘာဝနာယ အာနိသံသော။ ယံ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ သံယောဇနာဒီနံ ဝသေန **နာနာကိလေသဝိဒ္ဓံသနံ** ဝုတ္တံ, အယံ လောကုတ္တရာယ ပညာဘာဝနာယ အာနိသံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘီမဝေဂါနုပတိတာ၊ အသနီဝ သိလုစ္စယေ။
ဝါယုဝေဂသမုဋ္ဌိတော၊ အရညမိဝ ပါဝကော။

အန္ဓကာရံ ဝိယ ရဝိ၊ သတေဇုဇ္ဇလမဏ္ဍလော။
ဒီဃရတ္တာနုပတိတံ၊ သဗ္ဗာနတ္ထဝိဓာယကံ။

ကိလေသဇာလံ ပညာ ဟိ၊ ဝိဒ္ဓံသယတိ ဘာဝိတာ။
သန္ဒိဋ္ဌိကမတော ဇညာ၊ အာနိသံသမိမံ ဣဓ။

ဖလသမာပတ္တိကထာ

၈၅၆. အရိယဖလရသာနုဘဝနန္တိ န ကေဝလဉ္စ ကိလေသဝိဒ္ဓံသနညေဝ, အရိယဖလရသာနုဘဝနမ္ပိ ပညာဘာဝနာယ အာနိသံသော။ အရိယဖလန္တိ ဟိ သောတာပတ္တိဖလာဒိ သာမညဖလံ ဝုစ္စတိ။ တဿ ဒွီဟာကာရေဟိ ရသာနုဘဝနံ ဟောတိ။ မဂ္ဂဝီထိယဉ္စ ဖလသမာပတ္တိဝသေန စ ပဝတ္တိယံ။ တတြာဿ မဂ္ဂဝီထိယံ ပဝတ္တိ ဒဿိတာယေဝ။

၈၅၇. အပိစ ယေ ''သံယောဇနပ္ပဟာနမတ္တမေဝ ဖလံ နာမ, န ကောစိ အညော ဓမ္မော အတ္ထီ''တိ ဝဒန္တိ, တေသံ အနုနယတ္ထံ ဣဒံ သုတ္တမ္ပိ ဒဿေတဗ္ဗံ – ''ကထံ ပယောဂပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပညာ ဖလေ ဉာဏံ? သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝုဋ္ဌာတိ, တဒနုဝတ္တကကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ ဝုဋ္ဌာတိ, ဗဟိဒ္ဓာ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ။ တမ္ပယောဂပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, မဂ္ဂဿေတံ ဖလ''န္တိ (ပဋိ· မ· ၁.၆၃) ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

''စတ္တာရော မဂ္ဂါ အပရိယာပန္နာ, စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ, ဣမေ ဓမ္မာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ'' (ဓ· သ· ၁၄၂၂)။ ''မဟဂ္ဂတော ဓမ္မော အပ္ပမာဏဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ· ၂.၁၂.၆၂) ဧဝမာဒီနိပိ စေတ္ထ သာဓကာနိ။

၈၅၈. ဖလသမာပတ္တိယံ ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ ပနဿ ဣဒံ ပဉှာကမ္မံ – ကာ ဖလသမာပတ္တိ, ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကေ န သမာပဇ္ဇန္တိ, ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ, ကထံ ဌာနံ, ကထံ ဝုဋ္ဌာနံ, ကိံ ဖလဿ အနန္တရံ, ကဿ စ ဖလံ အနန္တရန္တိ?

၈၅၉. တတ္ထ **ကာ ဖလသမာပတ္တီ**တိ ယာ အရိယဖလဿ နိရောဓေ အပ္ပနာ။

၈၆၀. ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကေ န သမာပဇ္ဇန္တီတိ သဗ္ဗေပိ ပုထုဇ္ဇနာ န သမာပဇ္ဇန္တိ။ ကသ္မာ? အနဓိဂတတ္တာ။ အရိယာ ပန သဗ္ဗေပိ သမာပဇ္ဇန္တိ။ ကသ္မာ? အဓိဂတတ္တာ။ ဥပရိမာ ပန ဟေဋ္ဌိမံ န သမာပဇ္ဇန္တိ, ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝုပဂမနေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ။ ဟေဋ္ဌိမာ စ ဥပရိမံ, အနဓိဂတတ္တာ။ အတ္တနော အတ္တနောယေဝ ပန ဖလံ သမာပဇ္ဇန္တီတိ ဣဒမေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ။

ကေစိ ပန ''သောတာပန္နသကဒါဂါမိနောပိ န သမာပဇ္ဇန္တိ။ ဥပရိမာ ဒွေယေဝ သမာပဇ္ဇန္တီ''တိ ဝဒန္တိ။ ဣဒဉ္စ တေသံ ကာရဏံ, ဧတေ ဟိ သမာဓိသ္မိံ ပရိပူရကာရိနောတိ။ တံ ပုထုဇ္ဇနဿာပိ အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓလောကိယသမာဓိသမာပဇ္ဇနတော အကာရဏမေဝ။ ကိဉ္စေတ္ထ ကာရဏာကာရဏစိန္တာယ။ နနု ဟဋ္ဌိယံယေဝ ဝုတ္တံ – ''ကတမေ ဒသ ဂောတြဘုဓမ္မာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ? သောတာပတ္တိမဂ္ဂပဋိလာဘတ္ထာယ ဥပ္ပာဒံ ပဝတ္တံ။ပေ။ ဥပာယာသံ ဗဟိဒ္ဓာ သင်္ခါရနိမိတ္တံ အဘိဘုယျတီတိ ဂေါတြဘု။ သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တတ္ထာယ သကဒါဂါမိမဂ္ဂံ။ပေ။ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တတ္ထာယ။ သုညတဝိဟာရသမာပတ္တတ္ထာယ။ အနိမိတ္တဝိဟာရသမာပတ္တတ္ထာယ ဥပ္ပာဒံ။ပေ။ ဗဟိဒ္ဓာ သင်္ခါရနိမိတ္တံ အဘိဘုယျတီတိ ဂေါတြဘူ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၆၀)။ တသ္မာ သဗ္ဗေပိ အရိယာ အတ္တနော အတ္တနော ဖလံ သမာပဇ္ဇန္တီတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။

၈၆၁. ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တီတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ။ ယထာ ဟိ ရာဇာ ရဇ္ဇသုခံ, ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝန္တိ, ဧဝံ အရိယာ ''အရိယံ လောကုတ္တရသုခံ အနုဘဝိဿာမာ''တိ အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တိ။

၈၆၂. ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ, ကထံ ဌာနံ, ကထံ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ဒွီဟိ တာဝ အာကာရေဟိ အဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ – နိဗ္ဗာနတော အညဿ အာရမ္မဏဿ အမနသိကာရာ နိဗ္ဗာနဿ စ မနသိကာရာ။ ယထာဟ – ''ဒွေ ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ အမနသိကာရော, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ မနသိကာရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈)။

၈၆၃. အယမ္ပနေတ္ထ သမာပဇ္ဇနက္ကမော။ ဖလသမာပတ္တတ္ထိကေန ဟိ အရိယသာဝကေန ရဟောဂတေန ပဋိသလ္လီနေန ဥဒယဗ္ဗယာဒိဝသေန သင်္ခါရာ ဝိပဿိတဗ္ဗာ။ တဿ ပဝတ္တာနုပုဗ္ဗဝိပဿနဿ သင်္ခါရာရမ္မဏဂေါတြဘုဉာဏာနန္တရာ ဖလသမာပတ္တိဝသေန နိရောဓေ စိတ္တံ အပ္ပေတိ။ ဖလသမာပတ္တိနိန္နတာယ စေတ္ထ သေက္ခဿာပိ ဖလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န မဂ္ဂေါ။

ယေ ပန ဝဒန္တိ ''သောတာပန္နော 'ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိဿာမီ'တိ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ သကဒါဂါမီ ဟောတိ။ သကဒါဂါမီ စ အနာဂါမီ''တိ, တေ ဝတ္တဗ္ဗာ ''ဧဝံ သတိ အနာဂါမီ အရဟာ ဘဝိဿတိ, အရဟာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ စ ဗုဒ္ဓေါ။ တသ္မာ န ကိဉ္စိ ဧတံ, ဟဋ္ဌိဝသေနေဝ စ ပဋိက္ခိတ္တ''န္တိပိ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဣဒမေဝ ပန ဂဟေတဗ္ဗံ – သေက္ခဿာပိ ဖလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န မဂ္ဂေါ။ ဖလဉ္စဿ သစေ အနေန ပဌမဇ္ဈာနိကော မဂ္ဂေါ အဓိဂတော ဟောတိ။ ပဌမဇ္ဈာနိကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သစေ ဒုတိယာဒီသု အညတရဇ္ဈာနိကော, ဒုတိယာဒီသု အညတရဇ္ဈာနိကမေဝါတိ။ ဧဝံ တာဝဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ။

၈၆၄. ''တယော ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ ဋ္ဌိတိယာ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ အမနသိကာရော, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ မနသိကာရော, ပုဗ္ဗေ စ အဘိသင်္ခါရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈) ဝစနတော ပနဿာ တီဟာကာရေဟိ ဌာနံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗေ စ အဘိသင်္ခါရော**တိ သမာပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ကာလပရိစ္ဆေဒေါ။ ''အသုကသ္မိံ နာမ ကာလေ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ''တိ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ဟိဿာ ယာဝ သော ကာလော နာဂစ္ဆတိ, တာဝ ဌာနံ ဟောတိ။ ဧဝမဿာ ဌာနံ ဟောတီတိ။

၈၆၅. ''ဒွေ ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနာယ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ မနသိကာရော, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ အမနသိကာရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈) ဝစနတော ပနဿာ ဒွီဟာကာရေဟိ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တတ္ထ **သဗ္ဗနိမိတ္တာန**န္တိ ရူပနိမိတ္တဝေဒနာသညာသင်္ခါရဝိညာဏနိမိတ္တာနံ။ ကာမဉ္စ န သဗ္ဗာနေဝေ

တာနိ ကေတော မနသိကရောတိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေန ပနေတံ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ယံ ဘဝင်္ဂဿ အာရမ္မဏံ ဟောတိ, တံ မနသိကရောတော ဖလသမာပတ္တိဝုဋ္ဌာနံ ဟောတီတိ ဧဝမဿ ဝုဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၈၆၆. **ကိံ ဖလဿ အနန္တရံ, ကဿ စ ဖလံ အနန္တရ** န္တိ ဖလဿ တာဝ ဖလမေဝ တ အနန္တရံ ဟောတိ, ဘဝင်္ဂံ တ။ ဖလံ ပန အတ္ထိ မဂ္ဂါနန္တရံ, အတ္ထိ ဖလာနန္တရံ, အတ္ထိ ဂေါတြဘုအနန္တရံ, အတ္ထိ နေဝသညာနာသညာယတနာနန္တရံ။ တတ္ထ မဂ္ဂဝီထိယံ မဂ္ဂါနန္တရံ, ပုရိမဿ ပုရိမဿ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ ဖလာနန္တရံ။ ဖလသမာပတ္တီသု ပုရိမံ ပုရိမံ ဂေါတြဘုအနန္တရံ။ **ဂေါတြဘူ** တိ စေတ္ထ အနုလောမံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ပဋ္ဌာနေ – ''အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ သေက္ခာနံ အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇)။ ယေန ဖလေန နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တံ နေဝသညာနာသညာယတနာနန္တရန္တိ။ တတ္ထ ဌပေတွာ မဂ္ဂဝီထိယံ ဥပ္ပန္နံ ဖလံ အဝသေသံ သဗ္ဗံ ဖလသမာပတ္တိဝသေန ပဝတ္တံ နာမ။ ဧဝမေတံ မဂ္ဂဝီထိယံ ဖလသမာပတ္တိယံ တ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန,

ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထံ၊ အမတာရမ္မဏံ သုဘံ။
ဝန္တလောကာမိသံ သန္တံ၊ သာမညဖလမုတ္တမံ။

ဩဇဝန္တေန သုစိနာ၊ သုခေန အဘိသန္ဒိတံ။
ယေန သာတာတိသာတေန၊ အမတေန မဓုံ ဝိယ။

တံ သုခံ တဿ အရိယဿ၊ ရသာယနမနုတ္တရံ။
ဖလဿ ပညံ ဘာဝေတွာ၊ ယသ္မာ ဝိန္ဒတိ ပဏ္ဍိတော။

တသ္မာ အရိယဖလဿေတံ၊ ရသာနုဘဝနံ ဣဓ။
ဝိပဿနာဘာဝနာယ၊ အာနိသံသောတိ ဝုစ္စတိ။

နိရောဓသမာပတ္တိကထာ

၈၆၇. **နိရောဓသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနသမတ္ထတာ** တိ န ကေဝလဉ္စ အရိယဖလရသာနုဘဝနံယေဝ, အယံ ပန နိရောဓသမာပတ္တိယာ သမာပဇ္ဇနသမတ္ထတာပိ ဣမိဿာ ပညာဘာဝနာယ အာနိသံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတြိဒံ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဝိဘာဝနတ္ထံ ပဉှာကမ္မံ – ကာ နိရောဓသမာပတ္တိ, ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကေ န သမာပဇ္ဇန္တိ, ကတ္ထ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ, ကထံ ဌာနံ, ကထံ ဝုဋ္ဌာနံ, ဝုဋ္ဌိတဿ ကိံနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ, မတဿ စ သမာပန္နဿ စ ကော ဝိသေသော, နိရောဓသမာပတ္တိ ကိံ သင်္ခတာ အသင်္ခတာ လောကိယာ လောကုတ္တရာ နိပ္ဖန္နာ အနိပ္ဖန္နာတိ?

၈၆၈. တတ္ထ **ကာ နိရောဓသမာပတ္တီ** တိ ယာ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဝသေန စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ အပ္ပဝတ္တိ။ **ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကေ န သမာပဇ္ဇန္တီ** တိ သဗ္ဗေပိ ပုထုဇ္ဇနာ, သောတာပန္နာ, သကဒါဂါမိနော, သုက္ခဝိပဿကာ စ အနာဂါမိနော, အရဟန္တော န သမာပဇ္ဇန္တိ။ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနော ပန အနာဂါမိနော, ခီဏာသဝါ စ သမာပဇ္ဇန္တိ။ ''ဒွီဟိ ဗလေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ , တယော စ သင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ, သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟိ, နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟိ ဝသီဘာဝတာ ပညာ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဉာဏ''န္တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၃၄) ဟိ ဝုတ္တံ။ အယဉ္စ သမ္ပဒါ ဌပေတွာ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနော အနာဂါမိခီဏာသဝေ အညေသံ နတ္ထိ။ တသ္မာ တေယေဝ သမာပဇ္ဇန္တိ, န အညေ။

၈၆၉. ကတမာနိ ပနေတ္ထ ဒွေ ဗလာနိ။ပေ.။ ကတမာ ဝသီဘာဝတာတိ? န ဧတ္ထ ကိဉ္စိ အမ္ဟေဟိ ဝတ္တဗ္ဗံ အတ္ထိ။ သဗ္ဗမိဒံ ဧတဿ ဥဒ္ဒေသဿ နိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တမေဝ။ ယထာဟ –

“**ဒွီဟိ ဗလေဟီ**တိ ဒွေ ဗလာနိ သမထဗလံ ဝိပဿနာဗလံ။ ကတမံ သမထဗလံ? နေက္ခမ္မဝသေန စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ အဝိက္ခေပေါ သမထဗလံ။ အဗျာပါဒဝသေန။ အာလောကသညာဝသေန။ အဝိက္ခေပဝသေန။ပေ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီအဿာသဝသေန။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီပဿာသဝသေန စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ အဝိက္ခေပေါ သမထဗလန္တိ။ ကေနဋ္ဌေန သမထဗလံ? ပဌမဇ္ဈာနေန နီဝရဏေ န ကမ္ပတီတိ သမထဗလံ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေန ဝိတက္ကဝိစာရေ။ပေ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိယာ အာကိဉ္စညာယတနသညာယ န ကမ္ပတီတိ သမထဗလံ။ ဥဒ္ဓစ္စေ စ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတကိလေသေ စ ခန္ဓေ စ န ကမ္ပတိ န စလတိ န ဝေဓတီတိ သမထဗလံ။ ဣဒံ **သမထဗလံ**။

“ကတမံ ဝိပဿနာဗလံ? အနိစ္စာနုပဿနာ ဝိပဿနာဗလံ။ ဒုက္ခာနုပဿနာ။ အနတ္တာနုပဿနာ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ။ ဝိရာဂါနုပဿနာ။ နိရောဓာနုပဿနာ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ ဝိပဿနာဗလံ။ ရူပေ အနိစ္စာနုပဿနာ။ပေ။ ရူပေ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ ဝိပဿနာဗလံ။ ဝေဒနာယ။ သညာယ။ သင်္ခါရေသု။ ဝိညာဏေ။ စက္ခုသ္မိံ။ပေ။ ဇရာမရဏေ အနိစ္စာနုပဿနာ။ ဇရာမရဏေ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ ဝိပဿနာဗလန္တိ။ ကေနဋ္ဌေန ဝိပဿနာဗလံ? အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညာယ န ကမ္ပတီတိ ဝိပဿနာဗလံ။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ သုခသညာယ န ကမ္ပတီတိ။ အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသညာယ န ကမ္ပတီတိ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ နန္ဒိယာ န ကမ္ပတီတိ။ ဝိရာဂါနုပဿနာယ ရာဂေ န ကမ္ပတီတိ။ နိရောဓာနုပဿနာယ သမုဒယေ န ကမ္ပတီတိ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာယ အာဒါနေ န ကမ္ပတီတိ ဝိပဿနာဗလံ။ အဝိဇ္ဇာယ စ အဝိဇ္ဇာသဟဂတကိလေသေ စ ခန္ဓေ စ န ကမ္ပတိ န စလတိ န ဝေဓတီတိ ဝိပဿနာဗလံ။ ဣဒံ **ဝိပဿနာဗလံ** ။

“**တယော စ သင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ** တိ ကတမေသံ တိဏ္ဏန္နံ သင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ? ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပန္နဿ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဝစီသင်္ခါရာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာ ဟောန္တိ။ စတုတ္ထံ ဈာနံ သမာပန္နဿ အဿာသပဿာသာ ကာယသင်္ခါရာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာ ဟောန္တိ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နဿ သညာ စ ဝေဒနာ စ စိတ္တသင်္ခါရာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာ ဟောန္တိ။ ဣမေသံ တိဏ္ဏန္နံ သင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ။

“**သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟီ**တိ ကတမာဟိ သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟိ? အနိစ္စာနုပဿနာ ဉာဏစရိယာ။ ဒုက္ခာ။ အနတ္တာ။ နိဗ္ဗိဒါ။ ဝိရာဂါ။ နိရောဓာ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါ။ ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာ ဉာဏစရိယာ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ဉာဏစရိယာ။ သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တိ ဉာဏစရိယာ။ သကဒာဂါမိမဂ္ဂေ။ပေ။ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ ဉာဏစရိယာ။ ဣမာဟိ သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟိ။

“**နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟီ**တိ ကတမာဟိ နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟိ? ပဌမဇ္ဈာနံ သမာဓိစရိယာ။ ဒုတိယဇ္ဈာနံ။ပေ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ သမာဓိစရိယာ။ ပဌမဇ္ဈာနပဋိလာဘတ္ထာယ ဝိတက္ကော စ ဝိစာရော စ ပီတိ စ သုခဉ္စ စိတ္တေကဂ္ဂတာ စ။ပေ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ ပဋိလာဘတ္ထာယ ဝိတက္ကော စ ဝိစာရော စ ပီတိ စ သုခဉ္စ စိတ္တေကဂ္ဂတာ စ။ ဣမာဟိ နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟိ။

“**ဝသီ**တိ ပဉ္စ ဝသိယော – အာဝဇ္ဇနဝသီ, သမာပဇ္ဇနဝသီ, အဓိဋ္ဌာနဝသီ, ဝုဋ္ဌာနဝသီ, ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ။ ပဌမဇ္ဈာနံ ယတ္ထိစ္ဆကံ ယဒိစ္ဆကံ ယာဝတိစ္ဆကံ အာဝဇ္ဇတိ, အာဝဇ္ဇနာယ ဒန္ဓာယိတတ္တံ နတ္ထီတိ အာဝဇ္ဇနဝသီ။ ပဌမဇ္ဈာနံ ယတ္ထိစ္ဆကံ ယဒိစ္ဆကံ ယာဝတိစ္ဆကံ သမာပဇ္ဇတိ, သမာပဇ္ဇနာယ ဒန္ဓာယိတတ္တံ နတ္ထီတိ သမာပဇ္ဇနဝသီ။ပေ။ အဓိဋ္ဌာတိ အဓိဋ္ဌာနေ။ပေ။ ဝုဋ္ဌာတိ ဝုဋ္ဌာနေ။ပေ။ ပစ္စဝေက္ခတိ ပစ္စဝေက္ခဏာယ ဒန္ဓာယိတတ္တံ နတ္ထီတိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ။ ဒုတိယံ။ပေ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိံ ယတ္ထိစ္ဆကံ ယဒိစ္ဆကံ ယာဝတိစ္ဆကံ အာဝဇ္ဇတိ ။ပေ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ပစ္စဝေက္ခဏာယ ဒန္ဓာယိတတ္တံ နတ္ထီတိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ။ ဣမာ ပဉ္စ ဝသိယော”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၈၃)။

၈၇၀. တတ္ထ စ “သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟီ”တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော ဧသ။ အနာဂါမိနော ပန စုဒ္ဒသဟိ ဉာဏစရိယာဟိ ဟောတိ။ ယဒိ ဧဝံ သကဒါဂါမိနော ဒွါဒသဟိ သောတာပန္နဿ စ ဒသဟိ ကိံ န ဟောတီတိ? န ဟောတိ, သမာဓိပာရိ

ဗန္ဓိကဿ ပဉ္စ ကာမဂုဏိကရာဂဿ အပ္ပဟီနတ္တာ။ တေသံ ဟိ သော အပ္ပဟီနော။ တသ္မာ သမထဗလံ န ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, တသ္မိံ အပရိပူရေ ဒွီဟိ ဗလေဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ နိရောဓသမာပတ္တိံ ဗလဝေကလ္လေန သမာပဇ္ဇိတုံ န သက္ကောန္တိ။ အနာဂါမိဿ ပန သော ပဟီနော, တသ္မာ ဧသ ပရိပုဏ္ဏဗလော ဟောတိ။ ပရိပုဏ္ဏဗလတ္တာ သက္ကောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ''နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇)။ ဣဒညှိ ပဋ္ဌာနေ မဟာပကရဏေ အနာဂါမိနောဝ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ။

၈၇၁. ကတ္ထ သမာပဇ္ဇန္တီတိ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ။ ကသ္မာ? အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိသဗ္ဘာဝတော။ စတုဝေါကာရဘဝေ ပန ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိ နတ္ထိ။ တသ္မာ န သက္ကာ တတ္ထ သမာပဇ္ဇိတုန္တိ။ ကေစိ ပန ''ဝတ္ထုဿ အဘာဝါ''တိ ဝဒန္တိ။

၈၇၂. ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တီတိ သင်္ခါရာနံ ပဝတ္တိဘေဒေ ဥက္ကဏ္ဌိတွာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အစိတ္တကာ ဟုတွာ ''နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ သုခံ ဝိဟရိဿာမာ''တိ သမာပဇ္ဇန္တိ။

၈၇၃. ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတီတိ သမထဝိပဿနာဝသေန ဥဿက္ကိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စဿ နေဝသညာနာသညာယတနံ နိရောဓယတော, ဧဝမဿ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ။ ယော ဟိ သမထဝသေနေဝ ဥဿက္ကတိ, သော နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိံ ပတွာ တိဋ္ဌတိ။ ယော ပန ဝိပဿနာဝသေနေဝ ဥဿက္ကတိ, သော ဖလသမာပတ္တိံ ပတွာ တိဋ္ဌတိ။ ယော ပန ဥဘယဝသေနေဝ ဥဿက္ကိတွာ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ နိရောဓေတိ, သော တံ သမာပဇ္ဇတီတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။

၈၇၄. အယံ ပန ဝိတ္ထာရော – ဣဓ ဘိက္ခု နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတုကာမော ကတဘတ္တကိစ္စော သုဓောတဟတ္ထပါဒေါ ဝိဝိတ္တေ ဩကာသေ သုပညတ္တမှိ အာသနေ နိသီဒတိ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ, သော ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။

ဝိပဿနာ ပနေသာ တိဝိဓာ ဟောတိ – သင်္ခါရပရိဂ္ဂဏှနကဝိပဿနာ, ဖလသမာပတ္တိဝိပဿနာ, နိရောဓသမာပတ္တိဝိပဿနာတိ။ တတ္ထ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဏှနကဝိပဿနာ မန္ဒာ ဝါ ဟောတု တိက္ခာ ဝါ, မဂ္ဂဿ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိယေဝ။ ဖလသမာပတ္တိဝိပဿနာ တိက္ခာဝ ဝဋ္ဋတိ မဂ္ဂဘာဝနာသဒိသာ။ နိရောဓသမာပတ္တိဝိပဿနာ ပန နာတိမန္ဒနာတိတိက္ခာ ဝဋ္ဋတိ။ တသ္မာ ဧသ နာတိမန္ဒာယ နာတိတိက္ခာယ ဝိပဿနာယ တေ သင်္ခါရေ ဝိပဿတိ။

တတော ဒုတိယံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ သင်္ခါရေ တထေဝ ဝိပဿတိ။ တတော တတိယံ ဈာနံ။ပေ.။ တတော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ သင်္ခါရေ တထေဝ ဝိပဿတိ။ တထာ အာကိဉ္စညာယတနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ စတုဗ္ဗိဓံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကရောတိ – နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပနံ, သင်္ဃပဋိမာနနံ, သတ္ထုပက္ကောသနံ, အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒန္တိ။

၈၇၅. တတ္ထ **နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန**န္တိ ယံ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓံ န ဟောတိ, နာနာဗဒ္ဓံ ဟုတွာ ဌိတံ ပတ္တစီဝရံ ဝါ မဉ္စပီဌံ ဝါ နိဝါသဂေဟံ ဝါ အညံ ဝါ ပန ကိဉ္စိ ပရိက္ခာရဇာတံ, တံ ယထာ န ဝိကုပ္ပတိ, အဂ္ဂိဥဒကဝါတစောရဥန္ဒူရာဒီနံ ဝသေန န ဝိနဿတိ, ဧဝံ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။

တတြိဒံ အဓိဋ္ဌာနဝိဓာနံ ''ဣဒဉ္စ ဣဒဉ္စ ဣမသ္မိံ သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ မာ အဂ္ဂိနာ ဈာယတု, မာ ဥဒကေန ဝုယှတု, မာ ဝါတေန ဝိဒ္ဓံသတု, မာ စောရေဟိ ဟရိယတု, မာ ဥန္ဒူရာဒီဟိ ခဇ္ဇတူ''တိ။ ဧဝံ အဓိဋ္ဌိတေ တံ သတ္တာဟံ တဿ န ကောစိ ပရိဿယော ဟောတိ။

အနဓိဋ္ဌဟတော ပန အဂ္ဂိအာဒီဟိ ဝိနဿတိ မဟာနာဂတ္ထေရဿ ဝိယ။ ထေရော ကိရ မာတုဥပာသိကာယ ကမံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ။ ဥပာသိကာ ယာဂုံ ဒတွာ အာသနသာလာယ နိသီဒာပေသိ။ ထေရော နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ တ

သ္မိံ နိသိန္နေ အာသနသာလာယ အဂ္ဂိနာ ဂဟိတာယ သေသဘိက္ခူ အတ္တနော အတ္တနော နိသိန္နာသနံ ဂဟေတွာ ပလာယိံသု။ ကမတသိကာ သန္နိပတိတွာ ထေရံ ဒိသွာ “အလသသမဏော”တိ အာဟံသု။ အဂ္ဂိ တိဏဝေဏုကဋ္ဌာနိ ဈာပေတွာ ထေရံ ပရိက္ခိပိတွာ အဋ္ဌာသိ။ မနုဿာ ဃဋေဟိ ဥဒကံ အာဟရိတွာ နိဗ္ဗာပေတွာ ဆာရိကံ အပနေတွာ ပရိဘဏ္ဍံ ကတွာ ပုပ္ဖာနိ ဝိကိရိတွာ နမဿမာနာ အဋ္ဌံသု။ ထေရော ပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေန ဝုဋ္ဌာယ တေ ဒိသွာ “ဟာကဋ္ဌောမှိ ဇာတော”တိ ဝေဟာသံ ဥပ္ပတိတွာ ပိယင်္ဂုဒီပံ အဂမာသိ။ ဣဒံ နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပနံ နာမ။

ယံ ဧကောဗဒ္ဓံ ဟောတိ နိတသနပာဝုရဏံ တ နိသိန္နာသနံ တ, တတ္ထ ဝိသုံ အဓိဋ္ဌာနကိစ္စံ နတ္ထိ။ သမာပတ္တိဝသေနေဝ နံ ရက္ခတိ အာယသ္မတော သဉ္ဇီဝဿ ဝိယ ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “အာယသ္မတော သဉ္ဇီဝဿ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ, အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓီ”တိ။

၈၇၆. သင်္ဃပဋိမာနန န္တိ သင်္ဃဿ ပဋိမာနနံ ဥဒိက္ခနံ။ ယာဝ ဧသော ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ, တာဝ သင်္ဃကမ္မဿ အကရဏန္တိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ န ပဋိမာနနံ ဧတဿ ပုဗ္ဗကိစ္စံ, ပဋိမာနနာဝဇ္ဇနံ ပန ပုဗ္ဗကိစ္စံ။ တသ္မာ ဧဝံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ “သစေ မယိ သတ္တာဟံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိန္နေ သင်္ဃော ဉတ္တိကမ္မာဒိသု ကိဉ္စိဒေဝ ကမ္မံ ကတ္တုကာမော ဟောတိ, ယာဝ မံ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂန္တွာ န ပက္ကောသတိ, တာဝဒေဝ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ”တိ။ ဧဝံ ကတွာ သမာပန္နော ဟိ တသ္မိံ သမယေ ဝုဋ္ဌာတိယေဝ။

ယော ပန ဧဝံ န ကရောတိ, သင်္ဃော စ သန္နိပတိတွာ တံ အပဿန္တော “အသုကော ဘိက္ခု ကုဟိ”န္တိ “နိရောဓသမာပန္နော”တိ ဝုတ္တေ သင်္ဃော ကဉ္စိ ဘိက္ခုံ ပေသေတိ “ဂစ္ဆ နံ သင်္ဃဿ ဝစနေန ပက္ကောသာဟီ”တိ။ အထဿ တေန ဘိက္ခုနာ သဝနူပစာရေ ဌတွာ “သင်္ဃော တံ အာဝုသော ပဋိမာနေတီ”တိ ဝုတ္တမတ္တေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဧဝံ ဂရုကာ ဟိ သင်္ဃဿ အာဏာ နာမ။ တသ္မာ တံ အာဝဇ္ဇိတွာ ယထာ သယမေဝ ဝုဋ္ဌာတိ, ဧဝံ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

၈၇၇. သတ္ထုပက္ကောသန န္တိ ဣဓာပိ သတ္ထုပက္ကောသနာဝဇ္ဇနမေဝ ဣမဿ ကိစ္စံ။ တသ္မာ တမ္ပိ ဧဝံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ “သစေ မယိ သတ္တာဟံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိန္နေ သတ္ထာ ဩတိဏ္ဏဝတ္ထုသ္မိံ သိက္ခာပဒံ တ ပညပေတိ, တထာရူပာယ တ အတ္ထုပ္ပတ္တိယာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ယာဝ မံ ကောစိ အာဂန္တွာ န ပက္ကောသတိ, တာဝဒေဝ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ”တိ။ ဧဝံ ကတွာ နိသိန္နော ဟိ တသ္မိံ သမယေ ဝုဋ္ဌာတိယေဝ။

ယော ပန ဧဝံ န ကရောတိ, သတ္ထာ စ သင်္ဃေ သန္နိပတိတေ တံ အပဿန္တော “အသုကော ဘိက္ခု ကုဟိ”န္တိ “နိရောဓသမာပန္နော”တိ ဝုတ္တေ ကဉ္စိ ဘိက္ခုံ ပေသေတိ “ဂစ္ဆ နံ မမ ဝစနေန ပက္ကောသာ”တိ။ အထဿ တေန ဘိက္ခုနာ သဝနူပစာရေ ဌတွာ “သတ္ထာ အာယသ္မန္တံ အာမန္တေတီ”တိ ဝုတ္တမတ္တေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဧဝံ ဂရုကံ ဟိ သတ္ထုပက္ကောသနံ, တသ္မာ တံ အာဝဇ္ဇိတွာ ယထာ သယမေဝ ဝုဋ္ဌာတိ, ဧဝံ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

၈၇၈. အဒ္ဓာနပရိစ္ဆေဒော တိ ဇီဝိတဒ္ဓာနဿ ပရိစ္ဆေဒော။ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ အဒ္ဓာနပရိစ္ဆေဒေ သုကုသလေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ အတ္တနော “အာယုသင်္ခါရာ သတ္တာဟံ ပဝတ္တိဿန္တိ န ပဝတ္တိဿန္တီ”တိ အာဝဇ္ဇိတွာဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ သစေ ဟိ သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ နိရုဇ္ဈနကေ အာယုသင်္ခါရေ အနာဝဇ္ဇိတွာဝ သမာပဇ္ဇတိ, နာဿ နိရောဓသမာပတ္တိ မရဏံ ပဋိဗာဟိတုံ သက္ကောတိ။ အန္တောနိရောဓေ မရဏဿ နတ္ထိတာယ အန္တရာဝ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာတိ။ တသ္မာ ဧတံ အာဝဇ္ဇိတွာဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ အဝသေသံ ဟိ အနာဝဇ္ဇိတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဣဒံ ပန အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗမေတတိ ဝုတ္တံ။

၈၇၉. သော ဧဝံ အာကိဉ္စညာယတနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဣမံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပဇ္ဇတိ။ အထေကံ တ ဒွေဝ တ စိတ္တဝါရေ အတိက္ကမိတွာ အစိတ္တကော ဟောတိ, နိရောဓံ ဖုသတိ။ ကသ္မာ ပနဿ ဒွိန္နံ စိတ္တာနံ ဥပရိ စိတ္တာနိ န ပဝတ္တန္တီတိ? နိရောဓဿ ပယောဂတ္တာ။ ဣဒဉှိ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဒွေ သမထဝိပဿနာဓမ္မေ ယုဂနဒ္ဓေ ကတွာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိအာရောဟနံ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဿ ပယောဂေ, န နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိယာတိ နိရောဓဿ ပယောဂတ္တာ ဒွိန္နံ စိတ္တာနံ ဥပရိ န ပဝတ္တန္တိ။

ယော ပန ဘိက္ခု အာကိဉ္စညာယတနတော ဝုဋ္ဌာယ ဣဒံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ အကတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပဇ္ဇတိ, သော ပရတော အစိတ္တကော ဘဝိတုံ န သက္ကောတိ, ပဋိနိဝတ္တိတွာ ပုန အာကိဉ္စညာယတနေယေဝ ပတိဋ္ဌာတိ။ မဂ္ဂံ အဂတပုဗ္ဗပုရိသူပမာ စေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗာ –

ဧကော ကိရ ပုရိသော ဧကံ မဂ္ဂံ အဂတပုဗ္ဗော အန္တရာ ဥဒကကန္ဒရံ ဝါ ဂမ္ဘီရံ ဥဒကစိက္ခလ္လံ ဝါ အတိက္ကမိတွာ ဌပိတံ စဏ္ဍာတပသန္တတ္တပါသာဏံ ဝါ အာဂမ္မ တံ နိဝါသနပါရုပနံ အသဏ္ဌပေတွာဝ ကန္ဒရံ ဩရူဠှော ပရိက္ခာရတေမနဘယေန ပုနဒေဝ တီရေ ပတိဋ္ဌာတိ။ ပါသာဏံ အက္ကမိတွာပိ သန္တတ္တပါဒော ပုနဒေဝ ဩရဘာဂေ ပတိဋ္ဌာတိ။ တတ္ထ ယထာ သော ပုရိသော အသဏ္ဌပိတနိဝါသနပါရုပနတ္တာ ကန္ဒရံ ဩတိဏ္ဏမတ္တောဝ, တတ္တပါသာဏံ အက္ကန္တမတ္တောဝ စ ပဋိနိဝတ္တိတွာ ဩရတောဝ ပတိဋ္ဌာတိ, ဧဝံ ယောဂါဝစရောပိ ပုဗ္ဗကိစ္စဿ အကတတ္တာ နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပန္နမတ္တောဝ ပဋိနိဝတ္တိတွာ အာကိဉ္စညာယတနေ ပတိဋ္ဌာတိ။

ယထာ ပန ပုဗ္ဗေပိ တံ မဂ္ဂံ ဂတပုဗ္ဗပုရိသော တံ ဌာနံ အာဂမ္မ ဧကံ သာဋကံ ဒဠှံ နိဝါသေတွာ အပရံ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ကန္ဒရံ ဥတ္တရိတွာ တတ္တပါသာဏံ ဝါ အက္ကန္တမတ္တကမေဝ ကရိတွာ ပရတော ဂစ္ဆတိ, ဧဝမေဝံ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဘိက္ခု နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပဇ္ဇိတွာဝ ပရတော အစိတ္တကော ဟုတွာ နိရောဓံ ဖုသိတွာ ဝိဟရတိ။

၈၈၀. ကထံ ဌာနန္တိ ဧဝံ သမာပန္နာယ ပနဿာ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန စေဝ အန္တရာအာယုက္ခယသင်္ဃပဋိမာနန သတ္ထုပက္ကောသနာဘာဝေန စ ဌာနံ ဟောတိ။

၈၈၁. ကထံ ဝုဋ္ဌာန န္တိ အနာဂါမိဿ အနာဂါမိဖလုပ္ပတ္တိယာ, အရဟတော အရဟတ္တဖလုပ္ပတ္တိယာတိ ဧဝံ ဒွေဓာ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။

၈၈၂. ဝုဋ္ဌိတဿ ကိံနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတီ တိ နိဗ္ဗာနနိန္နံ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ "သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌိတဿ ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, ဘိက္ခုနော ဝိဝေကနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ ဝိဝေကပေါဏံ ဝိဝေကပဗ္ဘာရ"န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၄)။

၈၈၃. မတဿ စ သမာပန္နဿ စ ကော ဝိသေသော တိ အယမ္ပိ အတ္ထော သုတ္တေ ဝုတ္တောယေဝ။ ယထာဟ – "ယွာယံ, အာဝုသော, မတော ကာလင်္ကတော, တဿ ကာယသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, ဝစီသင်္ခါရာ။ စိတ္တသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, အာယု ပရိက္ခီဏော, ဥသ္မာ ဝူပသန္တာ, ဣန္ဒြိယာနိ ပရိဘိန္နာနိ။ ယော စာယံ ဘိက္ခု သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နော, တဿပိ ကာယသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, ဝစီသင်္ခါရာ။ စိတ္တသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, အာယု အပရိက္ခီဏော, ဥသ္မာ အဝူပသန္တာ, ဣန္ဒြိယာနိ အပရိဘိန္နာနီ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၇)။

၈၈၄. နိရောဓသမာပတ္တိ သင်္ခတာ တိအာဒိပုစ္ဆာယံ ပန သင်္ခတာတိပိ အသင်္ခတာတိပိ လောကိယာတိပိ လောကုတ္တရာတိပိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ကသ္မာ? သဘာဝတော နတ္ထိတာယ။ ယသ္မာ ပနဿာ သမာပဇ္ဇန္တဿ ဝသေန သမာပန္နာ နာမ ဟောတိ, တသ္မာ နိပ္ဖန္နာတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ, နော အနိပ္ဖန္နာ။

ဣတိ သန္တံ သမာပတ္တိံ၊ ဣမံ အရိယနိသေဝိတံ။
ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာနမိတိသင်္ခံ ဥပာဂတံ။
ဘာဝေတွာ အရိယံ ပညံ၊ သမာပဇ္ဇန္တိ ပဏ္ဍိတာ။

ယသ္မာ တသ္မာ ဣမိဿာပိ၊ သမာပတ္တိသမတ္ထတာ။
အရိယမဂ္ဂေသု ပညာယ၊ အာနိသံသောတိ ဝုစ္စတီတိ။

အာဟုနေယျဘာဝါဒိသိဒ္ဓိကထာ

၈၈၅. အာဟုနေယျဘာတဒိသိဒ္ဓိ တိ န ကေဝလဥ္စ နိရောဓသမာပတ္တိယာ သမာပဇ္ဇနသမတ္ထတာဝ, အယံ ပန အာဟုနေယျဘာတဒိသိဒ္ဓိပိ ဣမိဿာ လောကုတ္တရပညာဘာဝနာယ အာနိသံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဝိသေသေန ဟိ စတုဗ္ဗိဓာယပိ ဧတိဿာ ဘာဝိတတ္တာ ဘာဝိတပညော ပုဂ္ဂလော သဒေဝကဿ လောကဿ အာဟုနေယျော ပာဟုနေယျော ဒက္ခိဏေယျော အဉ္ဇလိကရဏီယော အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။

၈၈၆. ဝိသေသတော ပနေတ္ထ ပဌမမဂ္ဂပညံ တာဝ ဘာဝေတွာ မန္ဒာယ ဝိပဿနာယ အာဂတော မုဒိန္ဒြိယောပိ **သတ္တက္ခတ္တုပရမော** နာမ ဟောတိ, သတ္တသုဂတိဘဝေ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိ။ မဇ္ဈိမာယ ဝိပဿနာယ အာဂတော မဇ္ဈိမိန္ဒြိယော **ကောလံကောလော** နာမ ဟောတိ, ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ ကုလာနိ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိ။ တိက္ခာယ ဝိပဿနာယ အာဂတော တိက္ခိန္ဒြိယော **ဧကဗီဇီ** နာမ ဟောတိ, ဧကညေဝ မာနုသကံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိ။

၈၈၇. ဒုတိယမဂ္ဂပညံ ဘာဝေတွာ **သကဒါဂါမီ** နာမ ဟောတိ, သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္တွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိ။

၈၈၈. တတိယမဂ္ဂပညံ ဘာဝေတွာ **အနာဂါမီ** နာမ ဟောတိ။ သော ဣန္ဒြိယဝေမတ္တတာဝသေန အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ, ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ, အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ, သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ, ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီတိ ပဉ္စဓာ။ ဣဓ ဝိဟာယနိဋ္ဌော ဟောတိ။ တတ္ထ **အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ** တိ ယတ္ထ ကတ္ထစိ သုဒ္ဓါဝါသဘဝေ ဥပပဇ္ဇိတွာ အာယုဝေမဇ္ဈံ အပ္ပတွာဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ **ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ** တိ အာယုဝေမဇ္ဈံ အတိက္ကမိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ **အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ**တိ အသင်္ခါရေန အပ္ပယောဂေန ဥပရိမဂ္ဂံ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ **သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ** တိ သသင်္ခါရေန သပ္ပယောဂေန ဥပရိမဂ္ဂံ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ **ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီ** တိ ယတ္ထုပပန္နော, တတော ဥဒ္ဓံ ယာဝ အကနိဋ္ဌာ ဘဝံ အာရုယှ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။

၈၈၉. စတုတ္ထမဂ္ဂပညံ ဘာဝေတွာ ကောစိ **သဒ္ဓါဝိမုတ္တော** ဟောတိ, ကောစိ **ပညာဝိမုတ္တော** ဟောတိ, ကောစိ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော** ဟောတိ, ကောစိ **တေဝိဇ္ဇော,** ကောစိ **ဆဠဘိညော,** ကောစိ **ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပဘေဒပ္ပတ္တော** မဟာခီဏာသဝေါ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "မဂ္ဂက္ခဏေ ပနေသ တံ ဇဋံ ဝိဇဋေတိ နာမ ။ ဖလက္ခဏေ ဝိဇဋိတဇဋော သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော ဟောတီ"တိ။

ဧဝံ အနေကာနိသံသာ၊ အရိယပညာယ ဘာဝနာ။
ယသ္မာ တသ္မာ ကရေယျာထ၊ ရတိံ တတ္ထ ဝိစက္ခဏော။

၈၉၀. ဧတ္တာဝတာ စ –

သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။
အာတာပီ နိပကော ဘိက္ခု၊ သော ဣမံ ဝိဇဋယေ ဇဋန္တိ။ –

ဣမိဿာ ကထာယ သီလသမာဓိပညာမုခေန ဒေသိတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ သာနိသံသာ ပညာဘာဝနာ ပရိဒီပိတာ ဟောတီတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ

ပညာဘာဝနာဓိကာရေ

ပညာဘာဝနာနိသံသနိဒ္ဒေသော နာမ

တေဝီသတိမော ပရိစ္ဆေဒော။

၈၉၁. ဗ္တောဝတာ   စ –

“သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။
အာတာပီ နိပကော ဘိက္ခု၊ သော က္လမံ ဝိဇဋ္ဋယေ ဇဋ္ဋ”န္တိ။ –

က္လမံ ကထံ နိက္ခိပိတွတ ယဒတေစုမှဟ –

“က္လမိဿာ အနိ ကထာယ၊ ကထိတာယ မဟေသိနာ။
ဝဏ္ဏယန္တော ယထာဘူတံ၊ အတ္ထံ သီလာဒိဘေဒနံ။

“သုဒုလ္လဘံ လဘိတွတန၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဇိနသာသနေ။
သီလာဒိသင်္ဂဟံ ခေမံ၊ ဥဇုံ မဂ္ဂံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။

“ယထာဘူတံ အဇာနန္တာ၊ သုဒ္ဓိကာမာပိ ယေ က္လဓ။
ဝိသုဒ္ဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ တယမန္တာပိ ယောဂိနော။

“တေသံ ပာမောဇ္ဇကရဏံ၊ သုဝိသုဒ္ဓဝိနိစ္ဆယံ။
မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ ဒေသနာနယနိဿိတံ။

“ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ ဘာသိဿံ၊ တံ မေ သက္ကစ္စ ဘာသတော။
ဝိသုဒ္ဓိကာမာ သဗ္ဗေပိ၊ နိသာမယထ သာဓဝေ”တိ။

သွတယံ ဘာသိတော ဟောတိ။

၈၉၂. တတ္ထ စ –

တေသံ သီလာဒိဘေအနံ၊ အတ္ထာနံ ယော ဝိနိစ္ဆယော။
ပဉ္စန္နမ္ပိ နိကာယာနံ၊ ဝုတ္တော အဋ္ဌကထာနယေ။

သမာဟရိတွတ တံ သဗ္ဗံ၊ ယေဘုယျေန သနိစ္ဆယော။
သဗ္ဗသင်္ကရဒေါသေဟိ၊ မုတ္တော ယသ္မာ ပကာသိတော။

တသ္မာ ဝိသုဒ္ဓိကာမေဟိ၊ သုဒ္ဓပညေဟိ ယောဂိဟိ။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဧတသ္မိံ၊ ကရဏီယော ဝ အာဒရောတိ။

၈၉၃. ဝိဘဇ္ဇဝါဒိသေဋ္ဌာနံ၊ ထေရိယာနံ ယသဿိနံ။
မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ ဝံသဇဿ ဝိဘာဝိနော။

ဘဒ္ဒန္တသင်္ဃပာလဿ၊ သုစိသလ္လေခဝုတ္တိနော။
ဝိနယာစာရယုတ္တဿ၊ ယုတ္တဿ ပဋိပတ္တိယံ။

ခန္တိသောရစ္စမေတ္တာဒိ-ဂုဏဘူသိတစေတသော။
အဇ္ဈေသနံ ဂဟေတွတန၊ ကရောန္တေန က္လမံ မယာ။

သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိကာမေန   ၊ ယော ပတ္တော ပုညသဉ္စယော။

တဿ တေဇေန သဗ္ဗေပိ၊ သုခမေဓန္တု ပာဏိနော။

၈၉၄. ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဧသော စ၊ အန္တရာယံ ဝိနာ ဣဓ။
နိဋ္ဌိတော အဋ္ဌပညာသ-ဘာဏဝါရာယ ပာဠိယာ။

ယထာ တထေဝ လောကဿ၊ သဗ္ဗေ ကလျာဏနိဿိတာ။
အနန္တရာယာ ဣဇ္ဈန္တု၊ သီဃံ သီဃံ မနောရထာတိ။

၈၉၅. ပရမ ဝိသုဒ္ဓ သဒ္ဓာ ဗုဒ္ဓိ ဝီရိယ ပဋိမဏ္ဍိတေန သီလာစာရဇ္ဇဝ မဒ္ဒဝါဒိဂုဏသမုဒယသမုဒိတေန သကသမယ
သမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂါဟဏသမတ္ထေန ပညာဝေယျတ္တိယသမန္နာဂတေန တိပိဋကပရိယတ္တိဘေဒေ သာဋ္ဌ
ကထေ သတ္ထုသာသနေ အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပဘာဝေန မဟာဝေယျာကရဏေန ကရဏသမ္ပတ္တိဇနိတသုခဝိနိဂ္ဂတမဓုရော
အရဝစနလာဝဏ္ဏယုတ္တေန ယုတ္တမုတ္တဝါဒိနာ ဝါဒီဝရေန မဟာကဝိနာ ဆဠဘိညာပဋိသမ္ဘိဒါဒိ ဘေဒဂုဏပဋိမဏ္ဍိ
တေ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ အပ္ပဋိဟတဗုဒ္ဓီနံ ထေရဝံသပ္ပဒီပာနံ ထေရာနံ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝံသာလင်္ကာရဘူတေန ဝိပု
လဝိသုဒ္ဓဗုဒ္ဓိနာ **ဗုဒ္ဓဃောသော**တိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေန ထေရေန မုဒန္တခေဒကဝတ္တဗ္ဗေန ကတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္
ကေ နာမ။

၈၉၆. တာဝ တိဋ္ဌတု လောကသ္မိံ၊ လောကနိတ္ထရဏေသိနံ။
ဒဿေန္တော ကုလပုတ္တာနံ၊ နယံ သီလာဒိသုဒ္ဓိယာ။

ယာဝ ဗုဒ္ဓေါတိ နာမမ္ပိ၊ သုဒ္ဓစိတ္တဿ တာဒိနော။
လောကမှိ လောကဇေဋ္ဌဿ၊ ပဝတ္တတိ မဟေသိနောတိ။

ဣတိ သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ကတာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂကထာ,

ပာဠိဂဏနာယ ပန သာ အဋ္ဌပညာသဘာဏဝါရာ ဟောတီတိ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂပကရဏံ နိဋ္ဌိတံ။